Klicka Lad.

SPIRITICKÁ PHILOSOPHIE.

KNIHA DUCHŮV,

která obsahuje

zásady spiritické vědy o nesmrtelnosti duše, o bytosti duchův,

o jejich poměru k lidem, mravné zákony, nynější život, budoucí život a budoucnost člověčenstva

dle ponaučení

od vyšších duchův skrze rozličné prostředníky (Média) daného, sebraného a v pořádek uvedeného

od

Alléna Kardeka.

Přeložil dle 22tého vydání z francouzského do češtiny

František Pavlíček,

c. k. fin. komissař na odpočinku, čestný člen vědeckého psychologického spolku v Paříži.

1881.

Tisk Hynka Wolfa v Budějovicích.

UNIVERZ. KNIHOVNA V PRAZE

188907

54 F 12356

Veškerá práva se vyhrazují.

5875/37

Neubert kč 20.—

Předmluva překladatelova.

Milý národe český!

Ty jsi bojoval rekovně již od pradávných časů, obzvláště za slavného Husa a za Poděbrada krále a bojuješ neustále za osvětu, za pravdu, za svobodu a blahobyt; — krásný to cíl, — není-li poškvrněn ohyzdným pocitem sobectví, to jest: nepožádáš-li tyto duševní statky toliko pro sebe, nýbrž pro veškeré člověčenstvo!

Člověku jest dvojí duševní síla dána, která požaduje rozkvětu, totiž: síla jeho rozumu a jeho vůle neb srdce. Oboje tyto moci požadují potřebného rozvinutí, má-li se státi člověk dokonalým a blaženým člověkem. Rozvinutím pouhého rozumu u jednotlivce dosáhne se sice světlo, ale bez tepla, rozvine-li se pouze dobrá vůle neb srdce, pak obdrží se teplo, ale bez světla. — Ani jedno ani druhé nemůže přinésti žádaného ovoce; neboť učený člověk bez dobré vůle neb bez dobrého srdce stane se hrabivým sobíkem, a útlocitný člověk bez všeliké vědy — není schopen vykonati povinnosti svého povolání. Pravá osvěta, pravá civilisace hledí stejnou měrou rozvinouti lidský rozum i lidské srdce.

K tomu Vám podává, milí krajané, tato kniha potřebný prostředek, jehož se jiní národové: Francouzové, Angličané, Italiáni, Španělové, Belgičané, Amerikáni a vícero ji-

ných již dávno uchopili; neboť spiritická věda jest vůbec na celé naší zeměkouli tak dalece rozšířená, že se její přívrženci již na miliony čítati mohou, a to ve vrstvách nejvznešenějších a nejučenějších.

Nechci ani předpokládati, že by Vám, milí rodáci, nebylo známo, že Spiritismus jest věda nejosvícenější, která usiluje odstraniti veškeré předsudky bez rozdílu látky; — která rozšiřuje světlo na všecky strany i na ony události, které se posud za zázraky neb za tajemství považovaly a prohlašovaly, a mimo Spiritismu ještě považují a prohlašují, dokazujíc, že není nic nadpřirozeného, poněvadž se vše ve světě (v přírodě) děje dle věčných zákonů Božích, a že se jisté události jen proto považují za zázračné, protože jejich příčina nebyla posud lidstvu známa, atd. atd.

Tato věda povede veškeré národy nejen k pravé osvětě, ale co více jest, k bratrství, podávajíc jim nejčištější nauku křesťanskou, která, když se netoliko věřiti, ale i vykonávati bude, zapudí veškeré, ze soběctví vyplývající neřesti a uskuteční bratrskou lásku mezi jednotlivci i mezi národy, — pravý to květ společenské svobody, která jest ovocem bratrské lásky; neb pravá svoboda nemůže se jen tam nalézati, kde není ani závisti, ani žárlivosti, ani soběctví, nýbrž kde panuje bratrská láska. Tuto v srdcích lidských vedle pravé osvěty roznítiti, jest vznešený cíl této knihy.

Překladatel.

Předmluva k tomuto novému vydání.

V prvním vydání této knihy oznámili jsme východ jistého doplňku. Tento měl obsahovati veškeré otázky, které tam nemohly naleznouti místa, neb které jiné okolnosti a nová studia utvořiti měly; ale poněvadž se vztahují všecky na jistý oddíl, o kterém již jednáno bylo, jehož dalším vyvinutím jsou, tak by jejich samostatné vydání nepřineslo žádného prospěchu. Raději jsme tedy očekávali nové vydání této kníhy, abychom vše v celek spojili a použili jsme této příležitosti, abychom uvedli do rozdělení látek o mnohem lepší methodický pořádek a současně jsme odstraňili vše co by mohlo poskytnouti dvojí smysl. Tento nový odtisk může se tedy považovati co nové dílo, ačkoliv zásady neutrpěly žádné změny, kromě některých, které se spíše za doplněk a vysvětlení, než za pravé změny považovati mohou. Tento souhlas ve přijatých zásadách, ačkoliv jsme z rozličných pramenů čerpali, jest pro ustálení spiritické vědy znamenitý skutek. Naše dopisy (korrespondence) nám skutečně tvrdí, že se na rozličných místech obdržely komunikace zcela stejné ne-li dle formy, alespoň co se věci samé týče, a to již před vydáním naší knihy, která vyšla, aby je potvrdila, a aby jim udělila pravidelné tělo. Dějepis tvrdí ze své strany, že tyto zásady byly vyznávany od nejznamenitějších mužů starého i nového času, a že jim přináší své potvrzení (sankci.)

Úvod k studování spiritické vědy.

I.

Pro nové věci potřebujem nových slov; tak to požaduje srozumitelnosť řeči, abychom se vyhnuli neodvratnému zmatku dvousmyslných výrazů. Slova „spirituelní, spiritualista, spiritualismus“ mají svůj zcela ustálený význam. Připisovati jim nový smysl, abychom jich upotřebili v nauce duchův, bylo by množení již dosti mnohých příčin dvousmyslů. Spiritualismus jest vskutku opak materialismu; kdokoliv věří, že má v sobě kromě hmoty (materie) něco jiného, jest spiritualista; ale z toho nenásleduje, že by věřil v bytnost duchův neb v jejich zdělení neb obcování s viditelným světem. Na místě slov: „Spiritualismus, spiritelní, užíváme slov: Spiritismus, Spirita“, abychom naznačili tuto víru, jejichž forma oznamuje původ a základní (radikalní) význam, a která mají proto tu výhodu, úplně srozumitelnými býti a my zanecháme slovu Spiritualismus svůj zvláštní význam. Řekneme tedy, že má spiritická věda neb Spiritismus za úkol poměry hmotného světa s duchy neb s bytostmi neviditelného světa. Přívrženci Spiritismu slouti budou „Spirity“, neb chcete-li „Spiritisty.“

Co zvláštnost obsahuje kniha duchův vědu spiritickou; co všeobecnost spojuje se s učením spiritualistickým, od kterého představuje jednu změnu (phasi.)

II.

Jest tu jiné slovo ještě, stranu kterého jest důležitostí se srozuměti, poněvadž to jest jeden z hlavních klíčů veškerého mravného učení, a které jest příčinou mnohého hádání skrze neustálený význam, totiž: slovo „duše.“ — Rozdíl

v mínění stranu bytosti duše přichází od rozličného smyslu, který se od každého tomuto slovu připisuje. Dokonalá řeč, kde by každý pojem měl svého zástupce (representanta) skrze jedinké vlastní slovo, vyhnula by se mnohým půtkám. Kdyby každá věc měla své slovo; pak bychom si všickni porozuměli.

Podle jedněch jest duše princip (počátek neb původce) hmotného (materiálního), organického života, ona nemá svou vlastní bytnosť (existenci) a hyne s živobytím; to jest pouhý materialismus. V tomto smyslu a v porovnání duše s porouchaným hudebním nástrojem, který nevydává více zvuku, jak materialisté praví, byla by duše skutkem a ne příčinou.

Jiní sobě myslí, že duše jest princip intelligence (rozumu), všeobecný agent (činitel), z kterého každý tvor ssaje jistý podíl. Podle těchto nebyla by pro veškerý vesmír (universum) jen jediná duše, která by rozdělovala jiskry rozličným intelligentním (rozumem obdařeným) tvorům za jejich žití; po smrti každého tohoto tvora vrácí se ta jiskra opět k všeobecnému pramenu, kde se spojí s celkem, jako potoky a řeky do moře vtekou, odkud byly vyšly. Toto mínění různí se od předešlého tím, že podle této hypothésy (podmínky) v nás přebývá více, než hmota, a že po smrti předce něco zůstane, však jest toho tak málo, jako by nepozůstalo nic, poněvadž bychom neměli sebevědomí více, když bychom ztratili svou osobnost (individualitu). Dle tohoto zdání byla by všeobecná duše Bohem, a každá bytosť dílem božství, to jest odvětví Pantheismu (všebožství).

Podle jiných konečně jest duše morální, samostatná, od hmoty neodvyslá bytosť, která zachová po smrti svou osobnost. Tento význam jest nepochybně ten nejobyčejnější, protože pojem této bytosti, která přežije tělo, pod jedním neb druhým jménem nachází se v stavu přirozené a od všeho naučení neodvyslé víry u všech národů, kteří

jakýkoliv stupeň vzdělanosti (civilisace) byli dosáhli. Tato nauka (doktrina), dle které duše jest příčinou a ne skutkem, pochází od Spiritualistů.

Aniž bychom cenu těchto mínění posuzovati chtěli a neuvažujíce jen linquistickou stránku věci, pravíme, že toto trojnásobné užívání slova: „duše“ působí troje rozdílné myšlenky (idey), z kterých by každá požadovala svůj zvláštní výraz. Toto slovo má tedy trojí význam a každý jest ten pravý z ohledu definice (výkladu), která se mu připisuje. Chyba jest na straně řeči, že nemá jen jediné slovo pro troje idey (pojmy). Abychom se vyhnuli vši pomatenosti, měli bychom význam slova: „duše“ spojiti jen s jedinkou z oněch tří ideí. Volba jich jest lhostejná, vše jen na tom záleží, abychom si rozuměli; jest to věcí konvence (souhlasu). Máme za největší důslednost přijmouti je v nejobyčejnějším smyslu. Proto nazýváme duši immateriální (bezhmotnou) a individuální (samostatnou) bytostí, která v nás sídlí, a která přežije tělo. Kdyby nebylo této bytosti, kdyby nebyla jen výtvor obrazotvornosti, k čemu by bylo třeba slova, abychom ji naznačili?

Poněvadž nemáme speciálního zvláštního slova pro každý z dvou jiných ohledů nazýváme:

Vitální princip (životní počátek) života materiálního a organického, ten, ať si pochází z kteréhokoliv pramene, který jest všeobecný pro všecky životvory, začínaje od byliny až k člověku. Poněvadž život může býti i bez schopnosti k myšlení, tedy jest vitální princip věcí samostatnou a neodvislou. Slovo vitalita (schopnost k životu) nepodalo by nám tu samou ideu. Některým jest vitální princip vlastností hmoty, výsledek, který se objeví, když se hmota nachází v jistých daných okolnostech; dle jiných jest to všeobecný pojem sídlící v speciálním fluidě (tekutině) všady rozloženém a z kterého každý tvor ssaje, a sobě při-

vlastňuje ve svém živobytí jakýsi podíl, tak, jak spatřujeme, že hmotné věci vssají do sebe světlo. Tedy by byl i vitální princip ten, který dle jistých mínění není nic jiného než obživený elektrický fluid, který se také jmenuje magnetický fluid, čivý fluid atd.

Budiž tomu jakkoliv, jisto jest, že se to nedá zjistiti, neb jest to resultat (výsledek) pozorování, že mají organické bytosti v sobě vnitřní sílu, která působí phénomen (výjev) života, dokud tato síla trvá; že jest materiálné živobytí společné u všech organických tvorů a že jest neodvislé od intelligence i od myšlenky; že intelligence a myšlenka přináleží co schopnost jen jistým organickým druhům. Konečně že mezi organickými druhy intelligencí a myšlénkou obdařenými se nalezá jeden, který jest obdařen zvláštním morálním smyslem, mu dávajícím nepopíratelnou vznešenost nad druhými. Jest to pokolení lidské.

Pochopí se, že duše, přijímá-li se v mnohonásobném smyslu, nevylučuje ani Materialismus ani Pantheismus. I Spiritualista může duši pojmouti velmi dobře podle jedné neb druhé z podaných dvou definicí bez ujmy pro immateriální a samostatnou bytost, které pak dá jakékoliv jméno. Toto slovo nepředstavuje tedy žádné mínění: jest to význam, kterého užívá každý dle svého zdání. A to jest pramen bezkonečných hádek.

Vyhnulo by se také zmatku, ačkoliv by se užívalo slova „duše“ ve všech třech pádech, kdyby se připojilo přídavné jméno, které by oznámilo stanovisko, z kterého se naň hledí, neb v jakém smyslu se užívá. Pak by to bylo slovo generické (obecné), které by představovalo spolu princip materiálního života, intelligence i morálního smyslu, a které by se rozeznávalo přídavkem, jako ku příkladu plyny (gázy), které se rozeznávají přidáním slov: (francouzsky) gaz hydrogéne = vodík, gaz oxygéne — kyslík neb azote. Mo-

hlo by se tedy říci, co by bylo snad nejlépe: duše vitální místo principu života materiálního, duše intellectuelní místo principu intelligence a duše spiritická místo principu naší samostatnosti po smrti. Jak se vidí, týká se tato celá otázka jen slov, však ale jest velmi důležitá, abychom si rozuměli. Podle toho byla by duše vitální společná všem tvorům organickým, totiž: bylinám, živočichům i lidem; duše intelligentní náležela by živočichům a lidem, a duše spiritická patřila by jen člověku.

Myslili jsme, že máme tím větší důraz klásti na tento výklad, poněvadž spiritická nauka zakládá se vlastně na víře, že přebývá v nás od hmoty neodvislá bytost, která přežije tělo. Protože se má slovo: „duše“ častokráte objeviti v běhu našeho díla, bylo potřebno ustáliti smysl, který s ním spojujeme, abychom odstranili všecku pochybnost.

Přikročme nyní k hlavní věci tohoto předběžného úvodu.

III.

Věda spiritická má, jak každá nová věc, své přívržence i své odpůrce. Odvážíme se na některé námitky našich protivníků odpověď dáti, skoumajíce cenu těch pohnůtek, na které se spoléhají. Neodáváme se však naději, že bychom každého překonali, neboť jsou lidé, kteří myslí, že by světlo bylo jen pro ně stvořeno. My se obracíme k osobám upřímným, bez předsudků, ne zcela odporným, nýbrž opravdově žádostivým ponaučení, a dokážeme jim, že větší díl naší vědě činěných námitek pochází z nedokonalého pozorování činů a z lehkomyslného i tuze přehnaného posuzování.

Vzpomeňme si především na pokračující řadu zjevů, které zplodily tuto vědu.

První pozorovaný zjev byly pohyby rozličných věcí, které byly jmenovány obyčejně: „pohybující se stoly aneb tanec stolů“. Tento zjev, který, jak se zdá, nejprvé v Americe byl pozorován, neb lépe říci, který v této krajině se

byl obnovil; neboť dějepis dokazuje, že sahá do nejvzdálenějšího věku, stal se provázen neobyčejnými okolnostmi, jako: neobyčejným hřmotem, tlukotem bez viditelné, známé příčiny. Od tamtuď rozšířil se rychle v Europě do všech končin světa. Z počátku vzbudil mnoho nevěřících, ale rozmnožení pokusů brzy nepřipustilo pochybovati o jeho pravdivosti.

Kdyby byl býval tento zjev obmezen na pouhý pohyb věcí materialních, mohl by býti vysvětlen příčinou pouze physickou. Jsme ještě vzdálení od stanoviska, poznávati veškeré tajné činitele v přírodě, neboť ani neznáme všecky vlastnosti těch, kteří nám jsou povědomí. Mimo toho rozmnožuje elektrika každodenně nekonečné prameny, jichž poskytuje člověku, a zdá se, že by měla osvítiti vědu novým světlem. Nebylo to tedy nic nemožného, že by elektrika, jistými okolnostmi změněná, neb že by byl jiný neznámý činitel býval příčinou onoho pohybu. Spojení vícero osob, které rozmnožovalo mocnost akce (činu), zdálo se podporovati tuto theorii, neb se mohlo toto skupení považovati co rozmnožená galvanická baterie, jejíž síla roste rozmnožením lahví.

Pohyb do kola neměl v sobě nic nepřirozeného (mimořádného), an v přírodě jest: všecky hvězdy pohybují se do kola. Mohli bychom tedy míti v malém odstín všeobecného pohybu všehomíru, neb lépe řečeno, mohla by jakási posud neznámá příčina nahodile pro malé věci, a v daných poměrech jakýsi proud, podobný onomu působiti, který krouží světy.

Ale pohyb nebyl vždy do kola, byl často postrkavý, nepořádný, věcmi se mocně zatřáslo, byly převráceny na jakoukoliv stranu odneseny a opačně proti všem zákonům statiky od země zdvihnuty, a v povětří drženy. Není však v těchto činech ještě nic, co by se nedalo vysvětliti mocí jakéhosi neviditelného physického činitele. Co pak nevi-

díme, jak elektřina převrácí stavení, vytrhne stromy z kořene, hází nejtěžší věci do dálky, jak je přitahuje k sobě, a odstrkává od sebe?

Neobyčejný hřmot, spůsobený tlukot, mohl býti velmi dobře působen od nashromážděné skryté tekutiny, když se nepřipustí, že byl skutek roztažení dřeva, neb docela jiné nahodilé příčiny. Což nepůsobí elektřina nejstrašnější hřmot?

Posaváde, jak se vidí, mohlo se všecko vřaditi do říše pouze physických a physiologických zjevů.

Aniž bychom se vzdalovali od kruhu těchto myšlenek byla tu látka k důležitému spytování, která zasluhovala pozornost učenců. Proč tomu nebylo tak? Jest to těžko říci. Leč závisí to od příčin, které mezi tisícero podobných skutků dokazují lehkovážnost lidského ducha. Především není snad prostota hlavní věcí, která sloužila prvním experimentům (pokusům) co podloha (basis) v tom docela cizá. Jaký vliv nemělo často jediné slovo na nejdůležitější věci! Bez úvahy, že mohl pohyb udělen býti jakémukoliv předmětu, obdržela myšlenka na stoly převahu, bez pochyby proto, že to byla věc nejpohodlnější a poněvadž se přirozeněji sedí okolo stolu, než okolo jiného nářadí. Nyní jsou ale vznešenější lidé někdy tak dětinští, že to nebylo nic nemožného, aby to jistí vyvolení duchové nebyli považovali své důstojnosti za nehodné, s tím se obírati, co se souhlasně: „tancem stolů“ nazývalo. Kdyby byl zjev, od Galvani-ho spozorovaný, býval od lidí prostých odkryt, a směšným jménem naznačen; tak by byl bez pochyby posaváde po straně kouzelného proutku zavržen. Kde by se v skutku nalezl mudrc, který by nemyslil se zlehčovati, kdyby se obíral tancem žabím?

Však někteří učenci dosti skromní, aby se přiznali, že příroda nepronesla pro ně posaváde poslední slovo, přáli si viděti k uspokojení svého svědomí, ale stalo se, že výjev

neodpovídal vždy jejich očekávání, a proto že se jim nepovedl neustále dle jejich vůle a podlé spůsobu experimentace, odhodlali se zapírati; stoly však, poněvadž se o stolech jedná, proti jejich úsudku předce pokračují v točení, a můžeme říci s Galiléem; „ale ony se předc točí". My to řeknem tím více, protože se výjevy tak rozmnožily, že mají již dnes domácí právo, a že se nejedná jen o srozumitelné vysvětlení.

Mohou se činiti jakési námitky proti pravdivosti zjevů, poněvadž se neobjeví vždy stejně po vůli a žádosti pozorovatele? Nejsou-li elektrické a chémické zjevy podrobeny jistým podmínkám, a mohou se popírati, poněvadž se mimo těchto poměrů neobjevují? Máme se tomu diviti, že zjev pohybu věcí, mocí lidského fluidu, má také podmínky svého zjevení, a že přestane se jeviti, když se postaví pozorovatel na stanovisko svého vlastního náhledu, a když míní jej říditi dle svého rozmaru, neb jej podrobiti zákonům známých phénoménů, aniž by uvážil, že pro nové skutky mohou a musí býti nové zákony? Abychom tedy poznali tyto zákony, jest třeba, spytovati ony okolnosti, vedle kterých se tyto skutky objevují, a toto studium nemůže býti jen skutek trvanlivého, pozorného a často dlouho trvajícího zpytování.

Mnozí lidé ale namítají, že jest v tom častokráte patrná pověra. My se jich předně tážeme, zdali jsou si zcela vědomí, že v tom vězí pověra, a zdali nevzali skutky za pověru, které si vysvětliti v stavu nebyli, skoro tak, jako onen venkovan, který držel učeného professora physiky, jenž pokusy dělal, za zručného eskamotora (kejklíře). Připusťme, že tomu mohlo někdy tak býti, jest to dostatečný důkaz k zapírání činu? Jest třeba zapírati physiku (silozpyt), poněvadž jsou kejklíři, kteří se nazývají physiky? Pak jest třeba ohled bráti na povahu osob, a na zisk, jehož

by z klamu dosáhnouti mohli. Byl by to tedy jen žert? Můžeme se sice na okamžení baviti, ale žertování, bezkonečně prodloužené, bylo by i pro žertovníka i pro posluchače velmi nudné. Ostatně byla by mystifikace (oklamání), která se rozšiřuje z jednoho konce světa k druhému a to mezi nejvážnějšími, nejpočestnějšími a nejosvícenějšími osobami věcí neméně mimořádnou jak tento phénomen sám.

IV.

Kdyby se byly zjevy, kterými se obíráme, obmezily jen na pohybování věcí, tak by byly ostaly jen předmětem nauk physických; ale tak tomu není; bylo jim to dáno, aby nás přivedly na cestu věcí velmi podivných. Věřilo se ve vynalezení, nevíme jakým asi spůsobem, že pohybování, předmětům zdělené, nebylo působeno jen slepou jakousi mechanickou mocí, nýbrž že bylo v tomto pohybu spoluoučinkování jakési intelligentní příčiny. Jak byla tato cesta otevřená, bylo to pole nového pozorování, bylo to odkrytí závoje nad mnohými tajnostmi. Jest opravdu intelligentní mocnost? To je ta otázka. Trvá-li tato mocnost, jaká jest, jaká jest její bytost, jaký původ? Stojí-li nad lidstvem? Toť jsou jiné otázky, které plynou z první.

První manifestace intelligentní staly se prostředkem stolů se zdvihajících a jednou nohou určitý počet ran tlukoucích, a takto skrze a n o neb n e na danou otázku dle umluvení odpovídajících. Posaváde tu není zajisté nic, co by skeptiky (nevěřící) přesvědčilo, neb se mohlo věřiti v pouhou náhodu. Pak se obdržely odpovědi více vyvinuté písmeny abecedy (alphabety) když pohyblivá věc udělala počet ran, který souhlasil pořadnému číslu každé písmeny, mohla se tímto spůsobem utvořiti slova a vety, odpovídající daným otázkám. Pravdivost odpovědí, jejich souvislost s otázkou působila podivení. Tajemná bytost, která tímto

spůsobem odpovídala, dala na otázku, kdo by byla, odpověď, že jest Duch neb genie (čti žení), dala si jisté jméno a zjevila rozličné okolnosti stranu své osoblivosti. Tato okolnost jest velmi paměti hodná. Žádný tedy nevynalezl duchy co prostředek k vysvětlení tohoto zjevu, jest to onen zjev (phénomen) sám, který vykládá to slovo.

My užíváme v přísných vědách často hypothézí, co základu důkazu, zde pak tomu tak není.

Tento prostředek korrespondence (dopisování) byl zdlouhavý a nepohodlný. Duch nám naznačil jiný, a tato okoličnost jest opět paměti hodná. Byla to jedna z těchto neviditelných bytostí, která dala tu radu, připojiti tužku na košíček neb na jiný předmět. Tento košíček, na arch papíru postaven, pohybuje se touž tajnou mocností, která pohybuje stoly; ale místo jednoduchého pravidelného pohybování, dělá tuška sama od sebe písmeny, které tvoří slova, věty a celé pojednání, obsahujíc vícero stran a jednajíc o nejdůležitějších otázkách philosophie, morálky, metaphysiky, psychologie a t. d. a to s takovou rychlostí, jako kdybychom psali rukou.

Tato rada byla rovnočasně dána v Americe, ve Francii a v rozličných zemích. Zde následují slova, jimiž byla dána v Paříži, 10. června 1853 jednomu z nejhorlivějších přívrženců této nauky, který se již od vícero let a od roku 1849 obíral s vyvoláváním duchův. „Jdi a vezmi ve vedlejším pokoji malý košíček; připni k němu tušku; postav jej na papír, a polož prsty na konec.“ Pak za několik minut začal se košíček pohybovati, a napsal velmi čítatelně tuto větu: „To co vám tuto pravím, výrazné, vám zapovídám, abyste žádnému neřekl, příště až budu psáti, budu lépe psáti.“

Poněvadž věc, na kterou se upevní tuška jest pouhý nástroj, tedy jest její podstata a její forma zcela lhostejná, hledal se nejpohodlnější nástroj, a proto užívají mnozí lidé malého prkýnka.

Košíček neb prkýnko nemůže do pohybu přivedeno býti, jen vlivem jistých osob, z tohoto ohledu obzvláštní mocí obdařených, která se naznačí jmenem: „Médium“ totiž prostředkem neb prostředníkem mezi duchy a lidmi. Podmínky, které poskytují tuto moc jsou odvislé od physických i morálních, ještě nedokonale známých příčin; neb se nalézají Média v každém stáří, v každém pohlaví, na každém stupni intellektuelního vzdělání. Ostatně se cvičením tato schopnost vyvine.

V.

Později se uznalo, že košíček a prkýnko nebyly jen přídavkem ruky, a Médium uchopíc se olůvka, začalo psáti puzeno mimovolným a skoro zimničným pudem.

Tímto spůsobem staly se kommunikace rychlejšími, lehčími a úplnějšími; tento spůsob jest nyní nejrozšířenější, a to tím více, poněvadž počet osob touto schopností obdařených se množí každodenně. Skušeností konečně poznalo se ještě vícero rozličných spůsobů této schopnosti prostředkující, a ví se, že mohou se státi kommunikace také řečí, sluchem, zrakem, citem a t. d. též bezprostředním písmem duchův, totiž bez pomoci ruky Média a tušky.

Po obdrženém skutku zbývala ještě důležitá věc ku skoumání, totiž úloha prostředníkova při odpovědi, a podíl, který mohl tam míti mechánicky i moralně. Dvě hlavní okolnosti, které nemohou ujíti pozornému spytovateli, mohou rozluštiti tuto otázku. První jest spůsob, jakým se pohybuje košíček jeho působením pouhým položeným prstů na jeho konec; skoumání dokazuje nemožnost jakéhokoliv řízení. Tato nemožnost se stane obzvláště patrnou, když se dvě neb tři osoby posadí současně ke košíčku; bylo by třeba mezi nimi souhlasu v pohybu opravdu zjevného (phénomenálního); bylo by tím více třeba souhlasu v myšlenkách, aby

se mohly srozuměti o odpovědi, na danou otázku očekávané. Ještě jiná, ne méně podivná událost přichází rozmnožiti obtíž, jest to úplná změna písma dle ducha, který se zjevuje, a kdykoliv se vrátí tentýž duch, jeho písmo se obnovuje. Bylo by tedy třeba, aby se prostředník naučil své vlastní písmo dvaceterojím spůsobem změniti, a především aby se mohl upamatovati na to, které tomu neb onomu duchu přináleží.

Druhá okolnost vychází z bytnosti samé odpovědi, která jest větším dílem, obzvláštně, když se jedná o odtažitých (abstraktných) a vědeckých otázkách, patrně nad učeností, a někdy nad intellektuelní schopností Média, které ostatně nejčastěji nemá ani o tom vědomost co svým působením píše; které nejčastěji ani neslyší, ani nerozumí dané otázce, poněvadž tato může býti dána v řeči mu neznámé, neb také jen v duchu, a že může odpověď dána býti v této řeči.“ Častokráte se konečně stane, že košíček píše sám od sebe (spontaně) bez předcházející otázky, o jakémkoliv a docela neočekávaném předmětu.

Tyto odpovědi mají v jistých pádech znak takové moudrosti, takové hlubokosti a souhlasnosti; zjevují tak vznešené a tak útlocitné myšlenky, tak že nemohou pocházeti jen od vyšší intelligence, nejčistější mravností pojaté; jindy jsou zase tak lehkomyslné, tak ničemné a sprosté, že se tomu rozum příčí, věřiti, že by mohli přijíti z jednoho a toho samého pramene. Tento rozdíl řeči nemůže se vysvětliti jináč než rozdílností intelligencí, které se zjevují. Jsou tyto intelligence v lidstvu neb mimo lidstva? To se má vysvětliti, a nalezáme úplný výklad v této knize, jak nám byl podán od duchův samých.

To jsou skutky, které se dějí mimo obyčejného kruhu pozorování našeho, a které se nestávají v skrytosti, nýbrž na bílémdni, které může každý vyděti a zjistiti, které nejsou výsadou jediného člověka, nýbrž které opakuje každo-

denně tisícero lidí dle vůle. Tyto zjevy mají nutně jakousi příčinu, a od té doby co objevují činnost jakési intelligence a jakési vůle, vystupují z říše pouze physické.

Přes tento zástoj utvořilo se vícero theorii, budeme je v zápetí skoumati, a budeme viděti, zdali mohou objasniti všecky události, které se objevují. Připustme prozatím bytnost od lidstva se líšicích bytostí, poněvadž jest to výklad nám od intelligencí, se zjevujících daný, a patřme, co nám praví.

VI.

Tyto bytosti, které se zjevují takto, naznačují se samy, jak jsme pravili, jménem: duchův neb geniův, a jakoby náležely, alespoň některé, lidem, již žíli na zemi. Ony tvoří svět spirituelní (duchovní), jako my za živobytí tvoříme svět tělesný.

Uvadíme zde málo slovy nejprvnější zásady ponaučení, které nám přinesly, abychom tím lehčeji mohli odpovědíti jistým námitkám.

„Bůh jest věčný, nezměnitelný, bezhmotný, jediný, vše-
„mohoucí, nejvýš spravedlný a dobrotivý.“

„On stvořil vesmír, jenž obsahuje všecky obživené i
„neobživené, hmotné i nehmotné bytosti.“

„Bytosti hmotné (materiální) tvoří svět viditelný neb
„tělesný, a bytosti nehmotné (immateriální) činí svět nevi-
„ditelný čili spiritický, totiž: duchův.“

„Spiritický svět, jest svět normální (pravidelný), první,
„věčný, který vše předchází, a vše přežije.

„Svět tělesný jest vedlejší; mohl by přestati býti, neb
„nemuselo jej nikdy býti, anižby změnil bytnost světa spi-
„ritického (duchovního).“

„Duchové berou na sebe na čas hmotné pomíjející rou-
„cho, jehož zrušení smrtí, jim opět svobodu vrací.“

„Mezi rozličnými druhy tělesných bytostí Bůh vyvolil „pokolení lidské ku vtělení duchův, kteří dosáhli jistý stu- „peň vyvinutí; co mu dává vznešenost mravní a intellek- „tuelní nad všemi druhými.“

„Duše jest vtělený duch, jehož tělo není jen roucho. „V člověku nalézají se troje věci. 1. tělo, neb materiální „bytost, podobná živočichům, a obživená týmž vitálním prin- „cipem, za 2. duše čili bytost immateriální, do těla vtělený „duch, za 3. spojidlo, které spojuje duši s tělem, střední „princip mezi hmotou a duchem.“

„Člověk má tedy dvojí přírodu; tělem má podíl na pří- „rodě živočichů, odkud bere pudy; duší bere podíl na pří- „rodě duchův.

„Spojidlo neb périsprit, které spojí tělo s duchem, jest „jistý druh rouška polohmotného. Smrt jest zrušení roucha „nejhrubšího, duch podrží druhé rouško, které působí proň „ethérické tělo, v normálním stavu pro nás neviditelné, „které ale může náhodile viditelným učiniti, tak jak se to „stává při zjevech zjevení (apparicí).

„Duch tedy není bytostí odtažitou, neurčitou, kterou „bychom jen myslí pojmouti mohli, jest to bytost reélná (prav- „divá), obmezená, která se v jistých pádech může posouditi „smysly, vidu, sluchu i citu.

„Duchy přináležejí k rozlíčným třídám, a nejsou si „rovní ani mocí, ani intelligencí, ani vědami, ani mravností. „Duchové první třídy jsou vyšší duchové, kteří se rozezná- „vají od druhých svou dokonalostí, svou učeností, svým při- „blížením se k Bohu, čistotou svých citů a svou láskou k „dobrému. Toť jsou: andělé neb čistí duchové.

„Ostatní třídy vzdalují se dále a dále, od této doko- „nalosti; duchové nižších tříd jsou většším dílem naklonění „k naším náruživostem: k nenávisti, závisti, žárlivosti, pýše „atd., oni mají zalíbení ve zlém. Mezi nimi jsou někteří,

„kteří nejsou ani velmi dobří, ani velmi zlí, více rušitelé „poklidu, a podpichovatelé (draždiči) nežli zločinci; rozpustilost a nedůslednost zdají se býti jejich podílem: to jsou „pošetilí neb lehkovážní duchové.

„Duchové nepřináležejí neustále k tétéž třídě. Všickní „se polepšují, procházejíce rozličné stupně spiritické hierar„chie (souřaděni). Toto polepšení stane se vtělením, které „se jedním co pokání, jiným co missionářství (seslání) uklá„dá. Život materiální jest zkouška, které se vícekráte po„drobiti musí, dokud nebyli dosáhli absolutní (pravou) do„konalost; jest to jistý druh síta neb očistce, odkud vycha„zejí více neb méně očistění.

„Když duše opustí tělo, vrátí se opět do říše duchův, „odkud byla vyšla, aby převzala po uplynutí více neb méně „dlouhého času, v kterém se vynachází v stavu ducha pu„tujícího,[1]) nové materiálné živobytí.

„Poněvadž duch musí podstoupiti vícero vtělení, tak z „toho následuje, že jsme všickni měli více životů, a že jich „budeme ještě jiných více neb méně dokonalých buď na této „zemi neb v jiných světech míti.

„Vtělení duchův stává se vždy v pokolení lidském, to „by byl blud, věřiti, že se může duše neb duch vtěliti v „těle nějakého živočicha.

„Rozličné tělesné životy (existence) ducha jsou vždy „pokračující (progressiv), a nikdy spátečné, ale rychlost po„kroku jest odvislá od učiněného namahání, abychom do„sáhli dokonalosti.

„Vlastnosti duše jsou vlastnosti v nás vtěleného du„cha; rozšafný člověk jest tedy vtělení dobrého ducha, zlý „člověk jest vtělení nečistého ducha.

---

[1]) Mezi tímto účením o novozrození a mezi oným o vandrování duší, jak je jisté sekty přijímají, jest znamenitý rozdíl, který na svém místě této knihy vysvětlen jest.

„Duše měla svou samostatnost před svým vtělením, ona „ji podrží i po svém odloučení od těla.

„Při vstoupení do říše duchův nalezne tam duše vše- „cky osoby, které na zemi byla znala, a všecky předešlé „existence přijdou jí na paměť s upomenutím na všecko do- „bré i zlé, co byla učinila.

„Duch vtělený podlehá vlivu hmoty (materie); člověk, „který přemůže tento vliv, blíží se povýšením a očistěním „duše k dobrým duchům, s kterými svého času spojen bude. „Kdo se dá opanovati zlými náruživostmi, kdo vyhledává „všecky své radosti jen v uspokojení hrubých žádostí, ten „se blíží k nečistým duchům, poněvadž dává převahu při- „rozenosti zvířecí.

„Vtělení duchové obývají rozličné světy ve vesmíru.

„Duchové nevtělení neb putující neobývají určitou a „obmezenou krajinu, oni jsou všady v prostoře a na naší „straně, oni nás vidí a stýkají se s námi neustále, jest „to celé neviditelné obyvatelstvo, které se okolo nás po- „hybuje.

„Duchové provádějí na morální svět, a též na phy- „sický svět neustálou činnost; oni působí na materii i na „myšlenku, a jsou jednou z mocí přírody; oni jsou původní „příčinou množství zjevů, posaváde nevysvětlených, neb zle „vysvětlených, a kteří nenalézají srozumitelného výkladu jen „v Spiritismu.

„Obcování duchův s lidmi jest neustálé. Dobří ducho- „vé vzbuzují nás k dobrému, podporují nás v skouškách „života, a pomáhají nám je snášeti zmužilostí a oddaností, „zlí duchové poňoukají nás k zlému; jim jest to rozkoší, „když vidí, jak podléháme a s nimi se spojujeme.

„Obcování duchů s lidmi jest buď tajné neb zjevné. „Obcování tajné děje se dobrým neb zlým vlivem, kterým „působí na nás bez našeho vědomí; našemu rozumu to

„přináleží, rozeznávati dobré vnuknutí od zlého. Zjevné „obcování stává se písmem, řečí neb jinými materiální- „mi zjevy, nejčastěji skrze Média, která jim slouží za „nástroje.

„Duchové se zjevují buď sami od sebe (spontáně), neb „na vyvolání. Každý duch se může volati: nejen ti, kteří „žili jako neznámí lidé, ale i ti duchové nejznamenitějších „osob, v kterémkoliv století byly žily; duchové našich ro- „dičů, našich přátel i našich protivníků mohou se volati, a „můžeme od nich obdržeti písemnými kommunikacemi neb „slovy radu i ponaučení o jejich zahrobném stavu, o jejich „smýšlení o nás, ne méně i jiné zjevení, které jim dovo- „leno bývá, učiniti.

„Duchové se k nám přibližují dle své sympathie „(náchylnosti) k mravným vlastnostem středu, jenž jich volá. „Vyšší duchové milují vážné spolky, kde panuje láska k „dobrému a upřímná žádost k ponaučení a sebe polepšení. „Jejich přítomnost odstraní nižší duchy, kteří nalézají opač- „ně volný přístup, a mohou docela volně působiti mezi ne- „stoudnými osobami neb kteří jen zvědavostí vedeni jsou, „a všady, kde se nalézají pokažené choutky. Tito jsou vzdá- „leni od toho, abychom obdrželi od nich dobré rady, uži- „tečná ponaučení, nemůžeme od nich očekávati jen marni- „vosti, lži, zlé žerty neb mystifikace (bludy), neboť oni ča- „stokráte přijímají na sebe jména vážených osob, aby nás „lépe oklamati mohli

„Rozeznání dobrých a zlých duchův jest velmi lehké; „řeč vyšších duchův jest pořád vážná, vznešená, nejvyšší „mravností ozdobená, všech nízkých vášní prostá, jejich rady „označují nejčistší moudrost, a mají za cíl vždy jen naše „polepšení a blaho člověčenstva. Řeč nižších duchův naopak „jest nedůsledná, často sprostá i též hrubá; jest-li někdy „mluví dobré a pravdivé věci, tak tím častěji praví bludné

„a nesmyslné, ze zlomyslnosti neb z nevědomosti; oni si „zahrávají s lehkověrností, a baví se na útraty těch, kteří „se jich táží, líchotíce jejich marnivosti, a chlacholíce je- „jich žádostem klamnou nadějí. Zkrátka: važné kommuni- „kace v celém objemu slova nestanou se jen v kruzích „vážných, totiž v těch, jejichž údy vnitřním souhlasem „mysli k dobrému jsou zjednoceny.

„Morálka vyšších duchův obsahuje se jak nauka Kri- „stová v této evangelické zásadě: Činiti jiným co žádáme, „aby nám činili; to jest: činiti dobré skutky a zlých „se varovati. Člověk nalézá v této zásadě všeobecné pra- „vidlo k chování pro nejnepatrnější skutky.

„Oni nás učí, že soběctví, pýcha, smilstvo jsou náru- „živosti, které nás přibližují k zvířecí přírodě, protože nás „vážou k hmotě; že člověk, který již zde na zemi se spro- „stí hmoty zavržením marností světských a láskou k bliž- „nímu, blíží se přírodě spirituelní; že každý z nás povinnen „jest, státi se užitečným dle svých schopností a podlé pro- „středků, které Bůh do rukou jeho vložil, aby jej skoušel; „že silný a mocný povinnen jest podporu a ochranu slabé- „mu; nebo kdo zneužívá své síly a moci k potlačení bliž- „ního, ruší zákon Boží. Oni konečně učí, že ve světě du- „chův nic nemůže býti skrytého, že tedy pokrytec bude od- „kryt, a že všecky jeho hanebnosti budou zjeveny, že ne- „vyhnutelná a neustálá přítomnost těch, kterým jsme byli „zlé činili, jest trest, jenž nás očekává; že se na nízkost a „vznešenost duchův vážou tresty a radosti, nám na zemi „nepovědomé.

„Ale oni nás také učí, že není hříchu, který by ne- „mohl odpuštěn a pokáním odpokutován býti. Člověk na- „lézá k tomu prostředek v rozličných existencích, které mu „usnadňují podle své žádosti a dle svého namahání pokra-

„čovati na cestě pokroku k dokonalosti, která jest jeho „konečný cíl.“

Totoť jest obsah spiritické nauky, jak vysvítá z ponaučování od vyšších duchův daného.

Pohleďme nyní na námitky, které se proti ní činí.

VII.

Pro mnoho lidí jest odpor učených spolků ne-li důkazem, tedy alespoň považlivou opáčnou domněnkou. My nenáležíme k těm, kteří rozkřičují učence, neb nechceme, aby se o nás vypravovalo, že kopáme osly nohou, my si jich naopak velmi vážíme, a cítili bychom se velice poctěnými, k nim přičtěnu býti; ale jejich mínění nemůže býti ve všech okolnostech neodvolatelný úsudek.

Jakmile vystoupí věda z oboru materiálního pozorování věcí, jak se jedná o to, tyto události oceňovati a vykládati, tu se otvírá pole domněnkám; každý přináší svou malou soustavu, které chce převahu dáti, a kterou tvrdošijně hájí. Nespatřujeme-li každodenně ta nejrozličnější mínění jedno po druhém schválenu a zavrženu býti? Nejsou-li brzo co bezsmyslné bludy zapuzená; později však za nepopíratelné pravdy prohlášena? Skutky, ty jsou pravé kriterium našich úsudků, to jest neodvolatelný výrok; kde skutků se nedostává, tam pochybování — jest míněním moudrého.

Ve věcech známých zasluhuje mínění učenců opravdové víry, poněvadž je znají více a lépe než sprostý člověk; ale ve věcech nových zásad a v nových věcech není jejich způsob náhledu často jen hypothetičný (přijatý), poněvadž nejsou více než jiní od předsudků vyjmuti; ano tvrdíme, že učenec má snad více předsudků než jiný, poněvadž přirozená náchylnost jej k tomu přivádí, aby všecko podrobil

náhledu, který byl prozkoumal. Mathematik nezná jiného důvodu krom algebraického, Chemik vztahuje vše na elementární akci atd. Kdokoliv si usvojil vědu, ten tam váže veškeré své myšlení, vyveďte jej odsuď a často zmálomyslní, poněvadž chce vrhnouti všecko do jedné a tetéž pánvice: to jest následek křehkosti lidské. Uposlechnu tedy rád a s celou důvěrou chemika v jakési analytické otázce, Physika o elektrické moci, mechanika o pohyblivé síle, ale oni mi dovolí, bez ujmy vážnosti, kterou jejich obzvláštní věda požaduje, že si nemohou vážiti jejich záporného náhledu stranu Spiritismu, ne více než úsudku jakéhosi stavitele (Architekta) v otázce hudební.

Obyčejné vědy zakládají se na vlastnostech hmoty, které se mohou skoušeti a dle libosti rozmnožiti; zjevy spiritické pozůstávají na činnosti intelligencí, které mají svou vůli a které nám každou chvíli dokazují, že nepodléhají naší svéhlavosti (kaprici). Pokusy nemohou se tedy díti dle téhož spůsobu; ony požadují obzvláštní poměry a jiné stanovisko východu; chtíti je podrobiti obyčejnému postupování výskumů, bylo by ustanoviti analogie, jichž není. Vědě, vlastně tak zvané nepřináleží tedy co vědě, pronésti svůj úsudek v otázce o Spiritismu; to není její úlohou jím se obírati, a její výrok buďsi již jakýkoliv, příznivý neb nepříznivý nemůže míti vážnosti. Spiritismus jest výsledek osobního přesvědčení, které učenci mohou míti co jednotlivci, krom jejich vlastnosti co učenci; ale chtíti tuto otázku podvrhnouti vědě, bylo by tolik, jako dáti rozluštiti bytnost duše jakýmsi shromážděním Physiků neb Astronomů. Vskutku pozustává Spiritismus docela v bytnosti duše a v jejím stavu po smrti; jest to tedy na nejvýš nedůsledné, mysliti, že jistý člověk musí velkým Psychologem býti, poněvadž jest velkým Mathematikem, neb velkým Anatomistou. Anatomista, když rozebírá tělo lidské, hledá duši, a poněvadž ji ne-

nalézá pod svým nožem, jako tam nalézne čivy, neb proto že ji nevidí zmizeti, jak nějaký plyn, tak z toho soudí, že není, poněvadž se staví na stanovisko výlučně materiální. Následuje-li z toho, že by měl pravdu proti všeobecnému mínění? Nikoliv! Vidíte tedy, že Spiritismus není z oboru vědy. Až bude spiritická víra mezi lidmi rozšířena, až bude od množství přijata — a tento čas nemůže býti vzdálen, — soudíme-li podlé rychlosti, kterou se rozšiřuje, tak tomu bude tak, jak to bylo při všech nových myšlenkách, které nalézly odporu; mudrci se podají patrnosti; budou k tomu přivedeni jednotlivě mocností věcí. Dosaváde jest to nevčasné, vytrhovati jich od jejich obzvláštních prací, abychom je přinutili, obírati se cizí věcí, která nepatří k jejich povolání, ani nestojí v jejich programmu. Prozatím zapomínají ti, kteří bez předešlého a důkladného proskoumání látky se záporně vyjadřují, a každého v posměch přivádějí, kdo není jejich mínění, že tomu také tak bylo větším dílem při vynalezení značných věcí, které člověčenstvu ku cti prospívají; oni se vydávají v nebezpečí, že jejich jména rozmnoží seznam slavných zavrhovatelů nových ideí, a že budou připsana k oným údům učeného shromáždění, které roku 1752. přijalo s ohromným smíchem Franklinův spis o hromosvodu, považujíce jej za nehodného, aby byl připočtěn k předlohám, jemu podaným, pak k onomu druhému shromáždění učených mužů, které připravilo Francii o dobrodiní prvopočátečného párového námořnictví, vyhlašujíc soustavu Fultona za nepraktický sen, a přec to byly otázky z jejich oboru. Když tedy tyto společnosti, které měly v lůně svém květ učeného světa, neměly pro myšlenky jim nepochopitelné, jen posměch a úšklebky, — které po několika letech měly převrátiti vědu, mravy a průmysl jak se mohlo očekávati, že otázka, jejich prácem cizí, obdrží více přízně?

Tyto poklesky některých učenců, ačkoliv jsou pro je-

jich památku k politování, nemohou jim odejmouti naši úctu, kterou sobě z jiného ohledu získali, ale jest zapotřebí officielního (úřadního) diplomu, abychom měli zdravého rozumu, a nalézají se mimo akademických křesel jen hloupí a nesmyslní lidé? Račte se ohlednouti na přívržence spiritické nauky a uvidíte, zdali tam naléznete jen hlupce, a zdali to dovoluje nesmírný počet zasloužilých lidí, kteří se oddali, zavrhnouti ji co víru starých bab. Jejich povaha a jejich učenost to předc zasluhuje, aby se řeklo: „Poněvadž tací lidé o ní stojí, musí na tom něco býti.

Opakujeme to ještě jednou, kdyby zjevy, kterými se obíráme, byly pozůstaly obmezené na mechanický pohyb věcí, tak by skoumání physické příčiny patřilo do oboru vědy; ale jakmile se jedná o manifestacích kromě zákonů člověčenstva, tak to převyšuje kompetencí (příslušnost) materiální vědy; neb ta se nedá vysvětliti ani číslicí ani mechánickou silou když se objeví nová událost, která nepřísluší známé vědě, tak musí mudrc odvrátiti svůj zrak od své vědy, aby ji vyspytoval, a musí si říci, že jest to pro něho nové studium, které se nemůže konati s přepjatými ideami.

Člověk, který považuje svůj rozum za neomylný, přibližuje se velmi k bludu; i sami ti, kteří mají nejklamavější myšlenky spolehají se na svůj rozum, proto zavrhují vše, co se jim zdá býti nemožným. Ti, kteří svým časem zavrhli obdivuhodné vynálezy, jimiž se člověčenstvo honosí, odvolávali se všickni na tohoto soudce, aby jich zatratili; to co se rozumem nazývá, není často nic jiného než přetvářená pýcha, a kdokoliv se má za neomylného, považuje se za Bohu rovného. My se obrácíme tedy k těm, kteří jsou dosti moudří, aby nepochybovali o tom co neviděli, a kteří, posuzujíce budoucnost dle minulosti, nevěří, že člověk dosáhl nejvyššího stupně vědomostí, a že příroda ještě neobrátila poslední stránku své knihy.

VIII.

Přidejme k tomu ještě, že studium takové nauky, jaká jest nauka spiritická, která nás vrhá nenadále do pořádku věcí, tak nového a tak velikého, nemůže býti uskutečněno s prospěchem, leda od lidí vážných, vytrvalých, předsudků prostých a obdařených pevnou a upřimnou vůlí, aby dosáhli jistého výsledku. Nelze připisovati tyto vlastnosti těm, kteří posuzují věci a priori (již napřed) lehkovážně, a anižby vše byli viděli; kteří nepřináší svým studiím ani důslednosti, ani patřící pozornosti, tím méně lze je připisovati jistým osobám, které se vynasnažují, aby neztratili vážnost moudrých lidí, naléznouti jakousi směšnou stránku ve věcech nejpravdivějších, neb za takové držených od osob, jejichž vědomosti, povaha a přesvědčení mají nároky na šetrnost každého, kdo se honosí, že zná pravý spůsob živobytí. Ať se tedy zdržují ti, kteří soudí, že tyto události nejsou jich a jejich pozornosti hodné, žádný na to nepomyslí, jejich víře činiti násilí, ale ať ráčeji také šetřiti víry jiných.

Co naznačuje vážné studium, jest vytrvalost, která se tam přináší. Máme se tomu diviti, když neobdržíme moudrou odpověď na otázky, samy v sobě vážné, když jsou postaveny náhodile a vrženy takořka pod nos u prostřed množství otázek směšných? Častokráte jest otázka složená, a požaduje, aby mohla být vysvětlena, předcházejících a doplňujících otázek. Kdokoliv chce si vydobýti jakousi vědu, musí následovati methodické studium, začíti od počátku a pokračovati v spojení a vyvinutí myšlenek. Zdali pak pokročí onen dále, který nahodile dává jakémusi učenci otázku stranu vědy, z které nezná ani první slovo? Může-li mu učenec sám i při té nejlepší vůli dáti uspokojující odpověď? Tato osamělá odpověď bude nutně nedokonalá, a častokráte tím samým nesrozumitelná, neb se může zdáti ne-

smyslnou a protivnou. Tak tomu jest opravdově v poměrech, které my uskutečňujeme s duchy. Když se chceme vyučiti v jejich škole, musíme s nimi ten běh projíti; ale musíme si jako u nás, učitele vyvoliti, a s pilností pracovati.

Pravili jsme, že vyšší duchové nepřicházejí jen do společností vážných, a obzvláštně do těch, kde panuje úplný souhlas myšlenek a citů k dobrému.

Lehkovážnost, a marné otázky je vzdalují, tak jako u lidí odstraňují rozumné lidi; pak zůstane pole prázdno pro hejno lhavých a marnivých duchů, kteří jen na příležitost čekají, aby se nám vysmáli a na naše útraty se obveselili. Co se stane v takové společnosti z vážné otázky? Obdrží se tam odpověď, ale od koho? Jest to právě tak, jako kdyby jste do středu veselých hochů vrhli tyto otázky: „Co jest duše? Co jest smrt?“ neb jiné tak obveselující věci. Žádate-li vážné odpovědi, buďte vážnými sami v celém smyslu slova, a postavte se do všech žádoucích poměrů, pak teprv obdržíte vážné věci; buďte dále pilnými a ve svých studiích vytrvalými, sic vás opustí vyšší duchové, tak jak to učiní professor u nedbalých žáků.

IX.

Pohyb věcí jest zjištěná událost; jest otázka, zvěděti, zdali v tomto pohybování jest jakási manifestace intelligentní čili ne, a v potakovacím pádu, jaký jest pramen tohoto zjevu?

Nemluvíme o intelligentním pohybu jistých věcí, ani o ústních kommunikacech, ani o těch, které jsou bezprostředně psány skrze Médium! Tento druh manifestací, patrný pro ty, kteří věc viděli a proskoumali, není pro nováčka pozorovatele při prvním pohledu dosti neodvislý od vůle, aby upevnil jeho přesvědčení. Nebudeme tedy mluviti jen o písmě, které se jakoukoliv věcí, olůvkem spojenou obdrží,

jako: košíčkem, prkýnkem a t. d. Spůsob, jakým se kladou prsty prostředníka (média) na zmíněnou věc, převyšuje, jak jsme pravili, nejdokonalejší zručnost, aby mohla bráti jakýmkoliv spůsobem podíl při dělání pismen. Ale dejme tomu, že by předce jakousi podivnou zručností mohl oklamati oko nejpozornějšího spytovatele, jak bychom mohli vysvětliti povahu odpovědi tenkráte, když převyšuje veškeré pojmy a veškeré vědomosti prostředníka? Pak račte též uvážiti, že se zde nejedná o jednoslabičných odpovědích, nýbrž často o celých stranách, nejpodivuhodnější rychlostí psaných, buďto samo od sebe, neb o určitém předmětu. Pod rukou prostředníka od literatury docela vzdáleného, vychází někdy báseň bezvadné vznešenosti a čistoty, co by i nejlepší lidští básníci nezapírali; a co ještě více rozmnožuje podivnost těchto událostí, jest, že se to děje všady, a že se prostředníkův počet množí bezkonečně. Jsou-li pak tyto události pravdivé čili ne? Na tuto otázku neodpovíme jen toto: Patřte, pozorujte, příležitosti nebudou vám scházeti, ale pozorujte obzvláštně často, dlouho, a dle žádoucích poměrů.

Jakou odpověď dávají odpůrci této patrnosti? Vy jste, praví oni, šizeni dryáčnictvím neb hračkami mámeni. My řekneme především, že se musí vynechati slovo: dryačnictví (charlatanismus) tam kde se nejedná o zisk; dryačníci neprovázejí své řemeslo za darmo. To by tedy bylo o jedno mámení více. Ale jakou podivnou náhodou mohli by se tyto mámiči srozuměti, aby stejně jednali, aby působili ty samé skutky a aby dávali o těch samých předmětech v rozličných řečích stejné odpovědi, ne-li co se slov, alespoň co se smyslu týče? Jak by se obírali rozumní, vážní, počestní a učení lidé takovými pokusy, a k jakému cíli? Jak by se nalezla u dětí patřičná trpělivost a zručnost? Neb když prostředníci nejsou pouze trpní nástroje, tak potřebují

jistou schopnost a jakési vědomosti, které se nesrovnávají s jistým stářím a s jistým společenským postavením.

Pak se přidáva, není-li z obou stran podvod, že můžeme býti obětí jakéhosi mámení. Dle pravé logiky má vlastnost svědků svou váhu; jest se tedy třeba tázati, zdali nauka spiritická, která dnešního dne počítá své přivržence na miliony, jich béře jen mezi neumělými lidmi? Zjevy, na kterých se zakládá, jsou tak mimořádné, že pochopujeme pochybování; ale co nemůžeme připustiti, jsou nároky jistých nevěřících na monopol zdravého rozumu, kteří bez ohledu na slušnost neb na mravní váženost svých odpůrců vyhlašují lehkomyslně všecky ty za hlupce, kteří jsou jiného mínění než oni. V očích každého rozsudného člověka jest mínění osvícených lidí, kteří jistou věc dlouho pozorovali, zkoumali a o ní přemejšleli, vždy, ne-li důkazem, tedy aspoň důměním k jejich prospěchu, poněvadž mohla poutati pozornost lidí vážných, kteří nemají prospěchu, aby rozšířovali bludy ani času, aby jej mařili ničemnostmi.

X.

Mezi námitkami nalézají se ještě znamenitější námitky alespoň dle zdání, poněvadž jsou čerpány z pozorování, a pocházejí od osob vážných.

Jedna z těchto námitek objevuje se v řeči jistých duchů, kteří nezdají se býti hodnými vznešenosti, jež předpokládáme u bytostí nadpřirozených. Když se dobře upamatujeme na obsah nauky, kterou jsme zde výše uváděli, uvidíme, jak nás duchové sami ponaučují, že nejsou sobě rovní ani vědomostmi, ani mravními vlastnostmi, a že nemáme vše dle písmen bráti, co oni praví. Jest to věcí rozumných lidí, dobré od zlého rozeznávati. Jistě ti, kteří z této události soudí, že neobcházíme jen s zločinými bytostmi, jejichž jediné zaměstknání pozůstává v tom, aby nás oklamali, ti ne-

mají známost o kommunikacech, které se obdržují v spolcích, kde se objevují jen vyšší duchové, sic by tak nemyslili. Jest to k politování, že jim náhoda tak zlé byla posloužila, že jim neukázala jen zlou stránku duchovního (spiritiského) světa, neb my nechceme předpokládati, že by sympathetická náchylnost k ním přiváděla ráději zlé duchy než dobré, duchy lhavé neb ty, jejichž řeč hrubostí jest protivná. Mohloby se nejvýše souditi, že pevnost jejich zásad není dosti mocná, aby odstranila zlé duchy, a že tyto nalézajíce z toho ohledu jakousi rozkoš, uspokojiti jejich zvědavost použijí této příležitosti, aby se vloudili mezi ně tak, jak se dobří duchové vzdalují.

Posuzovati otázku o duchách na základě těchto zjevů, byloby tak málo důsledné, jako posuzování jistého národa podle toho, co se mluví, a co se děje v společnosti některých pošetilců, neb zlopověstných lidí, kterou nenavštivují ani moudří ani rozumní lidé. Tyto osoby nalézají se v postavení cizince, který by, přijev do jakéhosi velikého, hlavního města, nejhorším předměstím, posuzoval všecky obyvatele podlé mravů a podlé řeči tohoto nejnižšího oddílu. V říši duchův nalézá se též jistá dobrá a jistá zlá společnost; kýž by oné osoby chtěly studovati to, co se děje mezi vyvolenými duchy, tak by se překonaly, že nebeské město obsahuje jinou věc, než pouhý vývrhel národa. Ale oni praví: zdali vyvolení duchové přijdou k nám? Na to jim odpovíme: „Nezůstaňte v předměstí, hleďte, pozorujte a posoudíte;“ jsou tu události pro každého; zdali se nevstahují na ně tato slova Ježíše: „Oni mají oči, a předce nevidí; mají uši a neslyší.“

Jiná stránka tohoto mínění pozůstává v tom, že se nevidí v duchovních manifestacích, a ve všech materiálních událostech od nich provolaných, nic jiného než vložení se jakési ďábelské moci, nového Prometea, který bere na sebe

všecky tvářnosti, aby nás mohl tím lépe oklamati. My považujeme toto mínění za neschopné vážného úsudku, proto se nebudeme při něm zdržovati, jest již vyvráceno tím, co jsme právě byli přednesli, my jen přidáváme, že, kdyby tomu tak bylo, museli bychom se přiznati, že jest ďábel někdy velmi moudrý, velmi rozumný a obzvláštně velmi mravný, neb snad že jsou též dobří ďáblové.

Jak můžeme vskutku věřiti, že Bůh dovoluje jen duchu zlému se zjeviti, aby nás zkazil, anižby nám byl poskytl protiváhu v radě dobrých duchův? Jest-li to nemůže učiniti, není všemohoucí; jestli to může učiniti a to nečiní, tak se to nesrovnává s jeho dobrotivostí; však to prvé i to druhé bylo by se rouhati Bohu. Uvažujte, že připustiti zjevení zlých duchův, znamená uznávati zásadu manifestací; od té doby tedy, co jsou, nemůže se to státi, jen s dovolením Božím; jak můžeme krom bezbožnosti věřiti, že nepřipouští jen zlo s vyloučením dobrého? Taková nauka protiví se jednoduchým pojmům zdravého rozumu i náboženství.

XI.

Spomíná se ještě podivná věc, totiž, že se mluví jen o duchách známých osob, a táže se, proč oni jsou ty jediní, kteří se objevují. To jest blud, který pochází jako mnoho jiných z povrchního pozorování. Mezi duchy, kteří přichází sami od sebe, je jich více neznámých než znamenitých, kteří se naznačují jakýmkoliv jménem, a často i jakýmsi allegorickým neb výrazným jménem. Co se oných týče, které vyvoláváme, zda-li to nejsou rodiče neb přátele, tak jest to jistě přirozená věc, že se raději obracíme k těm, které známe, než k těm, které neznáme; jméno proslulých osob jest nápadnější, proto jsou více pozorováni.

Praví se, že jest to nápadné, že duchové vznešených

lidí přicházejí důvěrně na naše vyzvání, a že se obírají někdy s věcmi velmi nepatrnými v porovnání k těm, které vykonali za jejich živobytí. Pro ty, kteří vědí, že moc neb váženost, jakou tito lidé zde na zemi požívali, jim nedává přednosti v duchovním světě, nenalézají v tom nic podivného; tímto potvrzují duchové ona slova Evangelia: „Kdo se povyšuje, bude ponižen, a kdo se ponižuje, bude povyšen; co se má rozuměti o důstojnosti, kterou každý z nás zaujme mezi nimi, a tak se stává, že ten, který byl na zemi prvním, může se tam nalézati co jeden z nejposlednějších; ten, před kterým skloňujeme hlavu za jeho živobytí, může tedy k nám přijíti co nejsprostší dělník; neb opouštěje živobytí opustil celou svou velikost, a nejmocnější mocnář může tam býti pod nejsprostějším ze svých vojinů.

XII.

Věcí, pozorováním dokázonou, a samými duchy potvrzenou jest: že nižší duchové propůjčují si často známá a vážená jména. Kdo nás může tedy ubezpečiti, že ti, kteří praví, že byli ku příkladu: Sokratem, Juliem Caesarem, Karlem velikým, Fénélonem, Napoleonem, Washingtonem atd. opravdu obživovali tyto osoby? Tato pochybnost jest mezi jistými, velmi horlivými přívrženci spiritické nauky; připouštějí intervenci (prostřednictví) a manifestaci (zjevení) duchův, ale oni se táží, jakou můžeme míti kontrollu (zjištění) o jejich indentitě (totožnosti). Tuto kontrollu jest dosti obtížno dosíci. Nemůže-li se to státi spůsobem tak authentickým (hodnověrným), jako jakýmsi civilním (občanským) spisem; může se toho docíliti důměním podle jistých znaků.

Když se zjeví duch kohokoliv, jehož jsme osobně znali, jako nějakého přítele neb příbuzného, obzvláštně když zemřel před krátkým časem, stává se obyčejně, že jeho řeč jest v úplném souhlasu s povahou, kterou jsme na něm po-

znali; to jest již znak identity; ale pochybovati není již snad dovoleno, když tento duch mluví o tajných věcech, když naráží na rodinné poměry, jen mluvícímu známé. Syn dozajista pozná řeč svého otce a své matky, a rodiče poznají řeč svého dítěte. Při vyvolání tohoto druhu stanou se někdy tak důtklivé věci, že mohou překonati i největšího odpůrce. Nejzatvrzelejší skeptik (nevěřící) bývá omráčen neočekávaným zdělením, které se mu podává.

Ještě jiná okolnost velmi povážlivá přispívá k poznání identity. Pravili jsme, že písmo médía se mění obyčejně s vyvolaným duchem, a že se písmo opět obnoví co totožné, jakmile se objeví týž duch. Bylo to vícekráte zjištěno u osob, ozvláště před krátkým časem zemřelých, že toto písmo má nápadnou podobnost s písmem týchž osob za jejich živobytí; viděly se podpisy dokonalé stejnosti. Jsme ostatně vzdáleni od toho, abychom tuto událost podávali za pravidlo, a obzvláště za vytrvající; my jí jen uvádíme za věc paměti hodnou.

Jen ty duchové, kteří dosáhli jistého stupně očištění, jsou jedině prostí všeho vlivu tělesného; ale když nejsou ještě docela dematerialisováni (od hmoty sproštěni — jest to výraz, jehož užívají), zachovají větším dílem myšlenky, náchylnosti i též libůstky, které měli na zemi, a to jest opět znak k poznání; ale nalezneme jich množství, obzvláště v rozličných událostech, které jen pozorné a trvanlivé spytování odkrýti může. Vidíme spisovatele mluvící o svých vlastních prácích neb o svých naukách, jak jisté oddíly buď schvalují neb zavrhují. Jiní duchové odhalují neznámé neb málo známé okolnosti svého života neb své smrti, samé věci, které jsou nejméně morálnými důkazy identity, jichž jedině se může požadovati při věcech odtažitých.

Když tedy identita ducha vyvolaného může až ku jisté stránce v některých pádech zjištěna býti, tak nenalézáme

příčiny, proč by se to nemohlo i v jiných pádech státi; a když nemáme o osobách, již dávno zemřelých, tytéž znaky kontrolly, tedy máme vždy onen: řeči a povahy; neb duch rozšafného zajisté nebude mluviti jako duch převráceného a opovrženého člověka. Co se těch duchův týče, kteří se honosí počestnými jmény, prozrazují se brzo svou řečí a svými zásadami; ten, který by se vydával ku příkladu za Fénélona, a který by urážel, třeba jen nahodile, zdravý rozum a mravnost, okázal by již tím svůj podvod. Kdyby opačně vyslovené myšlénky byly vždy čisty, sobě neodporny a neustále na výšce povahy Fénélona, tak bychom neměli příčiny o jeho identitě pochybovati, sic by se muselo předpokládati, že by mohl duch, který jen něco dobrého káže, vědomě a to bez užitku užívati lži. Skušenost nás učí, že duchové toho samého stupně, též povahy a obživeni týmiž city, se shromážďují v skupeniny a rodiny. Nyní jest počet duchův nesčíslný a jsme daleko toho vzdáleni, abychom všecky poznali, větším dílem nemají pro nás jména. Může tedy jiný duch ze třídy Fénélona místo něho přijíti, často jest od něho vyslán za zástupce, on se představí pod jeho jménem, poněvadž jest jemu roveň, a může jej zastupovati; a protože potřebujeme jména pro ustáleni našich myšlenek. Ale co na tom konečně záleží, zda-li jistý duch jest opravdově duch Fénélona neb ne? Od té doby, co praví jen dobré věci, a když mluví tak, jak by byl mluvil Fénélon sám: tak to jest dobrý duch; jméno, pod kterým se dává poznávati, jest lhostejno, a není často jen prostředek, ustáliti naše myšlenky. Tomu by tak nebylo v důvěrných evokacích (vyvoláních); ale zde může, jak jsme pravili, identita zjištěna býti důkazy jistým spůsobem patrnými.

Ostatně jest to jistá věc, že substituce (nahražení) duchův může dáti původ k množstvi omylů a že z ní mohou se zroditi bludy i často mystifikace; v tom vězí obtíž prak-

tického Spiritismu; ale my jsme nikdy neřekli, že tato věda jest lehká, ani že bychom se jí hravě přiučiti mohli, ne více než jakési jiné nauce. Nemůžeme to dosti kráte opakovati, že ona žádá pilného a často dlouhého studia; poněvadž nemůžeme události vyvolati, musíme očekávati, až nastoupí samy od sebe, a častokráte jsou přivedeny okolnostmi, na které jsme nejméně pomyslili. Pro pozorného a trpělivého spytatele nalézne se dosti událostí, neb on odhalí tisícero karakteristických odstínů, jež jsou pro něho paprsky světla.

XIII.

Tyto, výše uvedené úvahy přivádějí nás k tomu, abychom několik slov pronesli o jiné obtíži, totiž o rozličnosti řeči, která panuje mezi duchy.

Poněvadž duchové jsou velmi rozliční jedni od druhých z ohledu jejich vědomostí a mravnosti, tak jest patrno, že tato samá otázka může býti rozluštěná v opáčném smyslu — dle postavení, jehož zajímají, pravě tak, jáko kdyby byla dána mezi lidmi, teď jakémusi učenému, pak nevědomému člověku, neb jakémusi posměváčku. Hlavní věcí jest, jak jsme pravili, znáti, ke komu se obracíme.

Ale, přidává se, jak to může býti, že duchové, co vyšší bytosti uznaní, vždy nesouhlasí. Především řekneme, že jsou, neodvisle od té příčiny, kterou jsme právě byli uvedli, jiné příčiny, které mohou na spůsobilost odpovědi jistý vliv míti, neohlížeje se na vlastnost duchův; to jest hlavní věc, která se vysvětlí spytováním. Proto pravíme, že tato studia požadují neustálou pozorlivost, hluboké skoumání, a obzvláštně, jako ostatně všecky lidské vědy, pokračování a vytrvalost. Leta jsou potřebná, aby se stal jen prostřední lekař a tři čtvrtě živobytí: udělati se učencem; a my bychom chtěli za několik hodin nabýti vědu ne-

konečného? Nemylme se tedy: studium Spiritismu jest neobmezené, ono se dotýká všech otázek Metaphysiky a občanského pořádku, jest to celý svět, který se před námi otvírá; jest se co diviti, že jest třeba času, a to mnoho času, abychom si je usvojili?

Odpor ostatně není vždy tak opravdivý, jak se zdá býti. Nevidíme-li každodenně tu samou vědu vyznávající učence jak se různí definicí, kterou o jedné a též věci podávají, buď že užívají jiných slov, neb že hledí na ni z jiného stanoviska, ačkoliv základní myšlenka jest vždy tatáž? Ať počítá, kdo může, všecky definice, které byly dány o mluvnici! Přidejme k tomu ještě, že vlastnost odpovědi závisí často od povahy otázky. Bylo by to tedy dětinstvím tam nalézati odpor, kde se nejčastěji jen rozdíl slov vynachází. Vyšší duchové nedrží zcela nic na formu; pro ně jest zásada myšlenky vším.

Vezmeme ku příkladu definici duše. Poněvadž toto slovo nemá ustáleného významu, tedy mohou duchové, tak jako my se líšiti v definici, kterou podávají: jeden může říci, že jest to princip života, druhý může ji nazvati obživující jiskrou, třetí může říci, že jest vnitř, čtvrtý, že je zevnitř a t. d. a všickni budou míti pravdu ze svého stanoviska. Mohlo by se také věřiti, že se někteří mezi nimi přiznávají k materiálistickým theoriím, a předce tomu tak není. Také se to může říci o Bohu, tento bude počátek všech věcí, stvořitel všehomíru, nejvyšší intelligence, ten nekonečný, ten veliký duch a t. d. a t. d. a konečně to bude vždy Bůh. Uveďme konečně rozdělení duchův. Oni tvoří nepřerušené spojení od nejnižšího až k nejvyššímu stupni; jejich rozdělení jest tedy podrobené samolibosti; první může z nich učiniti tři třídy, druhý pět, deset neb dvacet, dle libosti, aniž by byl proto v omylu. Všecky lidské vědy dávají nám o tom příklad, každý učenec má svou

soustavu; soustavy se mění, ale věda se nemění. Ať se učí kdosi Botaniku dle soustavy Linnea, Jussieua neb Tourneforta, nebude míti méně než Botaniku. Přestaňme tedy připisovati věcem pouhého srozumění více vážnosti, než zasluhují, abychom se obírali jen s tím, co jest opravdově vážného, a často nalézneme přemýšlením v tom, co se zdálo na nejvýš nesrovnanlivým, podobnost, která nám při prvním pohledu ušla.

XIV.

Opominuli bychom lehce mlčením námitku jistých skeptiků stranu pravopisných chyb, od některých duchův udělaných, kdyby neměla nám sloužiti za příležitost k důležité poznámce. Jejich pravopis, musí se přiznati, není vždy bezvadný; ale ten musí míti málo důvodů, kdo to bere za zástoj vážné kritiky, pravě, že duchové mají znáti pravopis, poněvadž všecko vědí. My bychom mohli jim na odpor postaviti množství takových, od více než od jednoho pozemského učence spáchaných hříchův, aniž by jim to ujmulo cosi na jejich zásluhách, ale v této události vězí vážnější otázka. Pro duchy a obzvláštně pro vyšší duchy jest myšlenka vším, forma není ničím. Poněvadž jsou od hmoty sproštěni, jest jejich řeč tak rychlá jak myšlenka, neb jest to myšlenka samá, která se bezprostředně zděluje; jim to tedy musí býti nepříjemné, že jsou při svých kommunikacích přinuceni, užívati dlouhých a závadných forem lidské řeči, zvláště při nedostatečnosti a nedokonalosti této řeči u vyjádření všech myšlenek; to sami nám zjevují; také jest to již pamětihodné, viděti, jakých prostředků se často uchopí, aby odstranili tuto nesnáz. Tak by to bylo i pro nás, kdybychom se měli vyjádřiti v jakési delší řeči, jejími slovy a slohy, a která by byla chudší na výrazech, než ta, kterou užíváme. To jest překážka, kterou okusí ženialní

člověk (velduch), jenž se mrzí nad zdlouhavostí svého péra, jež vždy zůstává po zadu jeho myšlenky. Dle toho se pochopí, že duchové kladou velmi málo váhy na dětinskou orthographii (pravopis), zvláště když se jedná o jakémsi důležitém a vážném ponaučení. Není to již podivuhodné, že se vyjadřují bez rozdílu ve všech řečích, a že rozumí všem? Z toho se však nemá souditi, že by jim byla ujednaná správnost řeči naznámá; oni jí zachovávají, když jest toho třeba, tak ku příkladu obstojí od nich diktovaná báseň často kritiku nejbázlivějšího puristy a to krom nevědomosti media.

XV.

Dále jsou lidé, kteří nalézají všady nebezpečenství, i ve všem, co neznají; a také neopomínají tento nepříznivý úsudek o osobách, jež se těmto studiím oddaly, pronášeti, že ztratily rozum. Jak mohou rozumní lidé v této události nalézati vážnou námitku? Není tomu tak při každém intellektuelním zaměstknání pro slabý rozum? Zná se počet bláznů i pomatenců, kteří se tím stali skrze studium mathematiky, lékařství, hudby, philosophie a jiných věd? Mají se pro to zavrhnouti? Co to dokazuje? Tělesnou prací zmrzačíme si ruce i nohy, proto, že jsou nástroje materiální činnosti; prací intelligence zmrzačíme si mozek, nástroj myšlenky. Ale jestli nástroj polámaný, tím není duch zničen: duch jest neporušený, a když se osvobodí od hmoty, tak požívá nic méně úplně svých schopností. On jest ve svém spůsobu co člověk mučeník práce.

Každá důležitá duševní práce může působiti šílenost: vědy, umění, i samo náboženství k tomu oddávají svůj podíl. Šílenství má za první příčinu organickou povahu mozku, která jej činí více neb méně schopným pro jisté nátisky. Když jest daná příprava k šílenosti, tak tato vezme

na sebe povahu hlavního zaměstknání, z které se zrodí stálá myšlenka. Tato stálá myšlenka může býti o duchách u toho, který se s nimi obírá, tak jako to může býti idea o Bohu o andělech, o ďáblu, o štěstí, o moci, o umění, o stavu mateřském, o jakési politické neb občanské soustavě. Jest to pochopitelno, že šílenec z náboženství byl by se stal šílencem spiritickým, kdyby byl Spiritismus býval jeho panujícím zaměstknáním, tak jako spiritický šílenec byl by se jím stal pod jinou tvářností podlé okoličností.

Pravím tedy, že Spiritismus nemá v tomto pádu výsady; ale já jdu ještě dále, já pravím, že jest, dobře pochopen, prostředkem zabraňujícím proti šílenosti.*)

Mezi nejčetnější příčiny rozčílení mozku sluší počítati: oklamání, neštěstí, zdržované náklonnosti, které jsou rovnočasně nejobyčejnější příčiny samovraždy. Avšak pravý Spirita hledí na věci tohoto světa s vyvýšeného stanoviska; ony se mu zdají býti tak malé, tak ničemné proti budoucnosti, která jej očekává; život jest mu tak krátký, tak prchavý, že nesnáze v jeho otčích nejsou jen nepřijemné obtíže jakéhosi cestování. To, co by bylo u jiného působilo veliké hnutí, účinkuje naň jen prostředně; on ví ostatně, že nehody tohoto světa jsou skoušky, které slouží k jeho pokroku, když se jím podrobí bez reptání, poněvadž bude odměněn dle zmužilosti, s jakou jich byl snášel. Jeho přesvědčení mu podává tedy oddanost, která jej brání proti zoufalství a následovně proti neustálé příčině k šílenosti a k samovraždě. On zná dále skrze divadlo, které jemu představují kommunikace s duchy, osud těch, kteří si svévolně skracují svůj život, a tento obraz jest dosti uspůsobilý, aby přemýšlel; také jest počet těch, již byli od této hrozné

*) Dle Revue spirite z roku 1876 vynalezl Spirita doktor Eugene Krovell ten znamenitý prostředek, že se mohou zlými duchy posedlí lidé, kteří se obyčejně mezi blázny počítají, vyléčiti, když se zcela zahalí do hedbávných šatů. Poznámka překladatele.

propasti zdržení, velmi značný. To jest jeden ze skutků Spiritismu. Ať se nevěřící posmívají, jak se jim líbí; já jim přeji útěchy, jež poskytuje všem těm, kteří si dali práci spytovati jeho tajné hlubokosti.

Ku počtu příčin šílenosti sluší ještě přidati strach; a strach před ďáblem, porušil více než jeden mozek. Zná se počet obětí, které se staly tím, že se slabý rozum tímto obrazem postrašíl, jejž hleděli učiniti strašnějším ohyzdným rozkládáním? Ďábel, praví se, nestraší jen malé děti; jest to oprátka, aby byly spůsobilými; ano tak jako bubák a kominík, ale když se ho více nebojí, tak jsou horší než prvé.

A pro tento prospěch nepomyslí se na počet padoucích nemocí, otřesením útlého mozku působených. Náboženství bylo by velmi bídné, kdyby bez bázně bylo podkopáno; ku štěstí není tomu tak, ono má jiných prostředků, účinkovati na duše; Spiritismus mu podává mocnějších a vážnějších prostředků, když uzná jich upotřebiti; on poukazuje na pravdivost věcí a odstraňuje smutné následky přehnané bázně.

XVI.

Ještě nám zbývají dvě námitky, ty jediné, které zasluhují opravdu to jméno, poněvadž se zakládají na rozumných theoriich (vědeckých zásadách). Jedna i druhá připouští pravdivost zjevů materiálních i morálních, ale obě vylučují prostředníctví duchův.

Dle první z těchto vědeckých zásad nebyly by všecky duchům připsané manifestace nic jiného než magnetické účinky. Prostředníci byli by v jistém stavu, jenž se může nazvati Somnambulismem (náměsíčností) bdícím, — zjev, jehož každý, kdo studoval Magnetism, mohl býti svědkem. V takovém postavení dosáhnou intellektuelní schopnosti nepravidelného vyvinutí; okres vnitřního pozorování se rozšíří nad meze obyčejného pojetí. Podlé toho by Médium mohlo

čerpati samo ze sebe, svou jasnovidností všecko to, co mluví, a všecky pojmy, které podává i o těch věcech, jež mu jsou v obyčejném stavu zcela neznámé.

My nebudeme popírati mocnost Somnambulismu, jehož divy jsme viděli, a všecky výjevy déle než 35 let studovali; my se přiznáváme, že skutečně mnoho spiritických manifestací mohou tímto spůsobem vysvětlené býti, ale trvanlivé a obezřelé pozorování ukazuje nám mnoho událostí, kde prostředkování Média jiným než trpným spůsobem, materiálně jest nemožné. Těm, kteří toto mínění hájí, řekneme jako jiným: „Patřte a pozorujte, neb vy jste opravdu ještě vše neviděli.“ Pak jim předložíme dvě úvahy z jejich vlastního učení vyjaté. Odkuď se vzala theorie spiritická? Jest to od několika lidí vymyšlená soustava k výkladu událostí? Nikoliv, kdo ji zjevil? Vlastně ta Média, jejichž jasnovidnost vy přeháníte, když tato jasnovidnost jest taková, jak vy ji předpokládáte, proč pak by byli připisovali duchům, co mohli sami ze sebe čerpati? Proč by byli podávali o přírodě těchto mimolidských intelligencí tak dokonalé, tak souhlasné a tak vznešené ponaučení? Z těchto dvou věcí může obstáti jen jedna? buď jsou jasnovidní, neb nejsou. Zdali jsou a máme-li důvěru v jejich pravdivost, nemůžeme bez odporu připustiti, že nejsou v pravém. V druhém pádu, kdyby všecky zjevy měli původ v prosředníku, tak by byly u toho samého prostředníka ty samé (identické), a neviděli bychom tu samou osobu vésti nesouhlasnou řeč, aniž vyjádřiti po sobě, nejprotivnější věci. Tento nedostatek jednoty v manifestacích, prostředníkem obdržených, dokazuje rozličnost pramenů; když jich tedy nenalezáme všech u prostředníka, musíme je tedy hledati mimo něho.

Podlé jiného minění jest prostředník sice pramen manifestací, ale místo toho, aby jich čerpal ze sebe, jak tomu chtí přivrženci somnambulistické theorie, čerpá je z okol-

ního středu. Prostředník byl by tímto spůsobem jakési zrdcadlo odrážející veškeré idey, veškeré myšlenky a všecky vědomosti osob, které jej obklopují, nic by nebylo, co by nebylo alespoň od některých poznáno. Nemůže se sice popírati vliv, který působí okolostojící na povahu manifestací, — to jest vlastně jedna ze zásad naší vědy; — ale tento vliv jest zcela jiný, než jak se předpokládá, že je; ale odtud až k tomu, aby byl prostředník ozvěnou jejich myšlenek, jest daleká cesta; neboť tisícero událostí dokazují nám neodvolatelně toho opak. Panuje tu tedy velký omyl, který opět dokazuje nebezpečí nezralého úsudku. Tyto osoby, nemohouce zapírati bytnost jistého zjevu, jejž obyčejná věda vysvětliti nemůže, a nechtíce připustiti přítomnost duchův, vykládají si jej na svůj spůsob.

Jejich theorie byla by speciální, kdyby se mohla vztahovati na všecky události, ale tak tomu není. Když se jim až do patrnosti dokáže, že jisté kommunikace prostředníka jsou zcela cizé myšlenkám, vědomostem a míněním i všech okolostojících, že tyto kommunikace jsou často spontání, a že odporují všem předpojatým ideám: nedají se odstrašiti touto malou věcí. Oni praví: Paprsky se roztahují dále než na bezprostřední kruh, který nás obklopuje; prostředník jest odblesk celého člověčenstva v tom smyslu, že když nečerpá své inspirace na své straně, tak jde jich hledati jinde, v městě, v okolí, v celé zeměkouli i také v jiných světech.

Nemyslím, že se nalézne v této theorii výklad jednoduší a pravdě podobnější, než jest onen Spiritismu, neb ona předpokládá příčinu jinák dosti podivnou. Myšlenka, že bytosti, které obývají prostory, a které jsou s námi v neustálém styku, nám zdělují své myšlenky, nemá v sobě nic, co by náš rozum více uráželo, než důmění o tom vše-

obecném paprskování, které přichází ze všech úhlů všehomíru se spojiti v mozku jistého jednotlivce.

Ještě jednou, a to jest ta hlavní věc, na kterou nemůžeme dosti upozorniti, somnambulistická theorie a ta, která by se mohla nazvati reflektivní (odrážecí) byly od některých lidí vymyšlené; jsou jednotlivá mínění, učiněná k výkladu jisté události; ale nauka duchův není vynález lidský; ona byla diktovaná od samých intelligencí, které se zjěvily, již tenkráte, kdy na to žádný nepomyslil a kdy ji všeobecné mínění zavrhovalo. My se tedy tážeme, kde by byli čerpali prostředníci nauku, která nepřišla žádnému na zemi ani na mysl; my se tážeme dále, jakou podivuhodnou náhodou tisícero prostředníků, na všech místech zemi rozprášených, kteří se nikdy neviděli, se umluvili, aby tu samou věc vypravovali? Jestli první prostředník, který se objevil ve Francii podlehal míněním v Americe již přijatým, jakým podivem byl by čerpal své myšlenky na 2000 francouzských mil za mořem u národu, mravy a řečí, jemu cizího na místo jich bráti okolo sebe?

Ale jest jedna okoličnost, na kterou bylo málo myšleno. První manifestace ve Francii jako v Americe nebyly podany ani písmem, ani slovem, nýbrž tlukotem souhlasujícím s písmeny alphabetickými, a tvořícími slova i věty. Tímto spůsobem se stalo, že se intelligence, které se byly zjevily, prohlásily za Duchy. Jestli se mohlo předpokládati spolupůsobení myšlenky prostředníkův v kommunikacích ústních a psaných, nemohlo tomu tak býti při tlukotu, jehož význam nemohl býti napřed povědomý.

Mohli bychom množství událostí uvésti které ukazují v intelligenci, se zjevující na patrnou samostatnost a dokonalou neodvislost vůle. My odporučujeme našim odpůrcum pozorlivější spytování, a když budou chtíti studovati bez předsudků, a nesouditi dříve než byli vše viděli; tak uznají

neschopnost své theorie, aby všecko vysvětlila. Obmezíme se položiti jen tyto otázky: Proč příčí se intelligence, která se zjevuje, buďsi to jakákoliv, na jisté otázky o věcech dokonale známých, jako ku příkladu o jménu neb stáří tázatele, o tom, co drží v ruce; co dělal včera, o jeho předsevzetí na zítra, atd. odpovídati? Kdyby byl prostředník zrcadlo myšlenky obstojících, tak by mu nebylo nic lehčejšího, než odpovídati.

Protivníci obrací tento důkaz, tázajíce se ze své strany proč duchové, kteří mají všecko věděti, nemohou tak jednoduché věci říci podlé zásady: „Kdo může učiniti něco většího, učiní též cosi menšího," z čeho soudí, že to nejsou duchové.

Kdyby jakýsi hlupec neb posměváček se představil společnosti učencův, a aby se ku příkladu tázal, proč jest v pravém polodni den, myslíte, že by si dala tu práci, vážnou jemu dáti odpověď? Bylo by to důsledné z jejího mlčení neb ze smíchu, jimž by tázatele odměnila, souditi, že její údy jsou jen oslové?

Vlastně proto, že jsou duchové vyšší bytosti, neodpovídají na zbytečné neb směšné otázky, a nechtí otázkami trízněni býti; a proto mlčí, neb radí, abychom se obýrali vážnějšími věcmi.

Konečně se tážeme, proč duchové přicházejí a odcházejí často v jisté době, a proč, když minula tato doba, ani prosby, ani skroušená žádost nemohou jich přivésti nazpět.

Kdyby prostředník nejednal jen duševným vlivem přístojících, jest patrno, že by v této okolnosti součin všech spojených vůlí musel zvýšiti jeho jasnovidnost. Když tedy nepovolí žádosti schromáždění, posilněné svou vlastní vůlí, stane se to proto, že uposlechne vlivu sobě i těm cizímu, jež jej obstupují, a že tento vliv dokazuje svou neodvislost a svou samostatnost.

XVII.

Skepticismus, týkající se vědy spiritické, není-li výsledek ziskuchtivého soustavného odporu, má skoro vždy svůj původ v neúplné znalosti spiritických událostí, co jistým lidem nevadí, tuto otázku rozsouditi, jako kdyby ji dokonale znali. Může míti kdosi dosti rozumu i samého vzdělání, a předce se jemu může nedostávati rozsudnosti; první znamení nedůstatku rozsudnosti jest, držeti svůj úsudek za neomylný. Mnoho osob nevidí ve spiritických zjevech jen předmět zvědavosti; doufáme, že čtením této knihy naléznou v těchte podivných phenomenech něco jiného než zábavu.

Nauka spiritická obsahuje dva díly: jeden výzkumný (experimentální) o zjevech vůbec, druhý philosphický o zjevech intelligentních. Kdokoliv pozoroval jen první díl, ten se vynachází v postavení onoho, který nezná physiku jen skrze zábavné pokusy, aniž by byl vnikl až na dno samé vědy. Pravá nauka spiritická sestává v ponaučení od duchův daném, a vědomosti, které toto ponaučení přinášejí, jsou převážné, než aby se mohly nabýti jinák než pilným trvanlivým v tichosti a s pozorností učiněným studium, neb jedině pod touto podminkou může se pozorovati nesčíslné množství událostí a rozdílků, které ujdou pozorovateli povrchnému, a připustí, abychom si utvořili usedlé mínění. Kdyby tato kniha neměla co výsledek jen to, aby ukázala vážnou stranu otázky (spiritické), a aby vyzvala k tomuto studium; byl by to již značný prospěch, a my bychom se radovali, že jsme byli povoláni k vykonání práce, z které si ostatně nepřipisujeme osobní zásluhy, poněvadž v ní obsažené zásady, nejsou náš vynález; celá zásluha přináleží duchům, kteří ji diktovali. My však očekáváme, že bude míti jiný následek: prováděti lidi, žádostivé osvěty, ukazujíc jim v těchto studiich veliký a vznešený cíl, totiž: svůj

vlastní i společenský pokrok, a ukázati jim dráhu, kterou nastoupiti mají, aby jej dosáhli.

Učiňme konec s poslední úvahou. Hvězdáři nalezli při spytování prostory v rozdělení nebeských těles neospravidítělné prázniny, a které nesouhlasí se zákony celku; oni se domnívali, že tyto prázniny mohou býti naplněné světy, jejich zraku ušlými; s druhé strany pozorovali jisté skutky, jejichž příčina jim byla neznáma, a oni sobě řekli: „Zde musí býti jakýsi svět, neb tato práznina nemůže býti, a oné skutky nemohou býti bez příčiny. Soudíce tedy o příčině skrze skutek mohli sčítati jeho živly, a později dostavily se události, které ospravedlnily jejich předpověď. Použíme tohoto rozhodnutí na jiný pořádek myšlenek. Když pozorujeme řadu bytostí, tak nalézáme, že působí řetěz bez přetržky souvislosti od hrubé hmoty až k nejmoudřejšímu člověku. Však mezi člověkem a Bohem, který jest Alpha i Omega (začátek i konec) všech věcí, jaká nesmírná práznina! Byl by to rozum, mysliti, že se u něho končí kruhy tohoto řetězu; že překročí bez přechodu prostoru, která jej dělí od Nekonečného? Rozum nám praví, že musi býti mezi člověkem a Bohem jiné stupně, tak jak pravil k hvězdářům, že mezi světy známými musí býti světy neznámé. Která philosophie naplnila tuto prázninu? Spiritismus nám ji ukazuje naplněnou bytostmi všech stupňů neviditelného světa, a tyto bytosti nejsou nic jiného než duchové lidí, kteří dosáhli rozličných stupňů, vedoucích k dokonalosti. Všecko se tedy spojuje, všecko se svazuje od Alphy až do Omegy. Vy kteří zapíráte bytnost duchův, naplňte prostoru, kterou soujímají; a vy, kteří se smějete, odvažte se tedy smáti skutkům Božím a jeho všemohoucnosti!

Allan Kardec.

Předběžné poznámky.

Zjevy, které překročují zákony obyčejné vědy, objevují se na všech stranách světa, a zjevují ve svém původu činnost svobodné a intelligentní vůle.

Rozum nám praví, že intelligentní skutek musí míti jakousi intelligentní mocnost, za příčinu, a události to dokázaly, že tato mocnost může vstoupiti v obcování s lidmi hmotnými (materiálními) znaky.

Tato mocnost na svou přírodu tázaná, vyjádřila se, že přináleží ku světu spirituelních (duchovních) bytostí, které opustily tělesné roucho člověka. Tak se objevila nauka duchův.

Obcování mezi spiritickým a tělesným světem leží v přírodě věcí, a nepůsobí nadpřirozené události, proto se nalézají jeho stopy u všech národů a ve všech časech, dnešního dne jest všeobecný a patrný pro každého.

Duchové oznamují, že časy od Prozřetelnosti (Boží) pro všeobecné zjevení naznačené, již přišly, a že, poněvadž jsou služebníci Boží, a vykonávatele Jeho vůle, jejich se-

slání v tom sestává, poučovati a osvětlovati lidi, otvírajíce nový běh časů (éru novou) pro novozrození člověčenstva.

Tato kniha jest sbírka jejich ponaučení; ona byla na rozkaz vyšších duchův psaná, a od nich diktovaná, aby se položily základy racionalní (rozumné) philosophie, prosté všech předsudků systematického ducha, ona neobsahuje ničeho, co by nebyl výraz jejich myšlenky, a co by nebylo podrobeno jejich dohledu (kontrole). Uspořádaní a methodické rozdělení látek, též i poznámky a forma některých dílů redakce jsou jedinou prací toho, který obdržel úlohu, aby ji uveřejnil.

Z počtu těch duchův, kteří působili na uskutečnění této práce, žílo jich vícero v rozličných časech na zemi, kde cnost a moudrost kázali a plnili; druzí nepřináleží dle jejich jména žádné osobě, jejichž památku byl by dějepis zachoval, ale jejich vznešenost jest dokázaná čistotou jejich nauky a jejich spojením s těmi, kteří mají vážená jména.

Zde jsou slova, jimiž dali písemně, a to vícero prostředníky rozkaz, psáti tuto knihu:

„Obírej se s pilností a s vytrvalostí s tou prácí, kte„rou jsi s naší pomoci podnikl, neboť tato práce jest naše „práce. My jsme do ní položili základy nového stavení, které „se zdvihá a které má svým časem spojiti všecky lidi tím „samým pocitem lásky k Bohu a lásky k blížnímu; ale dříve „než ji uveřejniš projdeme ji spolu, abychom přehlédli vše„cky podrobnosti.

„Budeme s tebou, kdykoliv nás požádáš, abychom ti „pomáhali i v tvých druhých pracích, neb tato jest jen je„diný oddíl úlohy, která ti byla svěřená a která ti již jed„ným z nás byla oznámená.

„V počtu, ti daných ponaučení jsou taková, která máš „pro sebe samého podržeti, až na nový rozkaz; my ti ozná„míme, když přijde doba, abys jich uveřejnil: prozatím pře„mýšlej o nich, abys byl hotov, když ti to oznámíme.

„V čele této knihy postavíš vinnou révu, kterou jsme „ti nakreslili,[1]) poněvadž jest obraz díla stvořitele; všecky „materiální živly, které mohou nejlépe představiti tělo i „duši, nalézají se tam spojené; tělo jest réva, šťáva jest duše, „duše neb duch spojený s hmotou jest hrozen. Člověk „ušlechtí ducha svou prací, a ty víš, že jen tělesnou prací „duch nabývá vědomostí.

„Nenech se kritikou odstrašiti. Potkáš se s urputnými „protivníky, obzvláště mezi lidmi, jimž záleží na zachování „zlořádů. Ty jich nalézneš též mezi duchy, neboť ti, kteří „se dosaváde nesprostili hmoty, hledí často zlomyslně neb „z nevědomosti rozsévati pochybnosti; ale pokračuj dále; „věř v Boha, a jdi s důvěrou dále, budeme přítomní, aby- „chom tě podporovali, a doba se blíží, kde pravda se všech „stran se objeví.

„Marnivost jistých lidí, kteří se domnívají, že všecko „vědí, a kteří chtějí vše podlé svého spůsobu vysvětliti, pů- „sobí rozličná mínění; ale ti kteří vyznávají velký princip „(zásadu) Ježíše, splynou v ten samý pocit lásky k dobré- „mu, a spojí se bratrským pásmem, které obsáhne veškerý „svět; oni zanechají bídné ústní hádky, aby se neobírali „jen podstatnými věcmi a nauka bude, co se zásad týče, „vždy ta samá u všech těch, kteří kommunikace (zjevení) „od vyšších duchův dostávají.

„Vytrvalostí dosáhneš, že budeš sklízeti ovoce svých „prací. Rozkoš, kterou okusíš, když uvidíš, jak se ta věda „rozšiřuje, a že se dobře pojímá, bude ti odměnou, jejíž ce- „lou cenu snad více v budoucnosti, než nyní poznáš. Nestra- „chuj se tedy před bodláčím a kameny, které nevěřící a zlí „lidé sypati budou na tvou cestu; zachovej důvěru, s důvě- „rou dosáhneš cíle, a budeš hoden, vždy podporován býti.

---

[1]) Hořejší réva vinná jest odtisk oné, která byla od duchův kreslena.

„Vzpomeň si, že dobří duchové nepodporují jen ty, „kteří slouží Bohu s pokorou a nezištností, a že zapřou „každého, kdokoliv vyhledává na cestě k nebi podnožku „pro pozemské věci, oni se straní pyšných a ctižádostivých. „Pýcha a ctižádost budou vždy mezerou mezi člověkem i Bohem; jest to opona, vržená na nebeské světlo, a Bůh „nemůže upotřebiti slepého, aby rozšiřoval světlo.

Sv. Jan evangelista, sv. Augustin, sv. Vincenc de Paula, sv. Ludvík, duch pravdy, Sokrates, Plato, Fénélon, Franklin, Svedenborg at.d. at.d.

Kniha duchův.

První kniha.

První příčiny.

První hlava.

Bůh.

1. Bůh jest nekonečný. — 2. Důkazy bytnosti Boží. — 3. Vlastnosti Boží. — 4. Pantheismus.

1. Bůh a nekonečnost.

1. Co jest Bůh?

„Bůh jest nejvyšší Intelligence, první příčina všech věcí.[1])

2. Co se má rozuměti pod slovem nekonečný?

„Co nemá ani začátku ani konce: neznámé; všecko co jest neznámé jest nekonečné.“

3. Může se říci, že Bůh jest to nekonečné?

„Neúplná to definice. Chudoba lidské řeči, která jest nedostatečná, aby vyjasnila věci, které převysují lidský rozum.“

Bůh jest nekonečný ve svých vlastnostech, ale nekonečnost jest abstrakce (odtažitost); říci, že Bůh jest to nekonečné, znamená, bráti vlastnost za věc samou, a vysvětlovati věc, která jest neznámá, věcí, která není více známá.

---

[1]) Text mezi závorkami za otázkami postaven jest odpověď od samých duchův dána. Poznámky a výklady od spisovatele přidané jsou jinými znaky naznačené, kdyžby byla možnost jich pomíchati s textem odpovědí. Když vyplňují celé hlavy a když pomatení není možné, tak se zachoval obyčejný znak.

2. Důkazy bytnosti Boží.

4. Kde nalézáme důkaz bytnosti Boží?

„V jedné zásadě, které užíváte ve vašich vědách: Není skutku bez příčiny.“ Hledejte příčinu všeho toho, co není účinek člověka, a váš rozum vám odpoví.“

Abychom v Boha věřili, dostačí, obrátiti oči své na plody stvoření. Vesmír jest, má tedy svou příčinu. O bytnosti Boží pochybovati, bylo by zapírati, že každý skutek má svou příčinu, a tvrditi, že nic mohlo něco učiniti.

5. Jaký následek může se vyvésti z vnitřního citu, který má každý člověk v sobě o bytnosti Boží?

„Že Bůh jest; neb odkud by mu přišel tento pocit, kdyby se nezakládal na ničem? Jest to opět následek zásady: že není skutku bez příčiny.“

6. Nemohl by býti pocit, který v sobě chováme o bytnosti Boží, skutek vychování a účinek nabytých myšlenek?

„Kdyby tomu tak bylo, proč by vaší divoši měli tento pocit?

Kdyby pocit o bytnosti nejvyšší bytosti nebyl jen výtvor ponaučení, tak by nebyl všeobecný, a nebyl by jako vědecké pojmy jen u těch, kteří mohli nabyti toto poučení.

7.) Mohla by se naléznouti prvotní příčina k utvoření věcí ve vnitřních vlastnostech hmoty?

„Ale co bylo příčinou těchto vlastností? Vždy musí býti prvotní příčina.“

Připisovati první utvoření věcí vnitřním vlastnostem hmoty, bylo by bráti skutek za příčinu, neb tyto vlastnosti jsou samy v sobě skutkem, který musí míti příčinu.

8.) Co se má mysliti o mínění, které připisuje prvotné utvoření jistému nahodilému sestavení hmoty, neb jináč řečeno: náhodě?

„Jiná nedůslednost! Který rozumný člověk může považovati náhodu za bytost intelligentní? A pak co jest náhoda? Ničím.“

Shoda, která řídí péra všehomíru ukazuje na určité seřádění a na jistý zřetel, a odhaluje tím samým intelligentní mocnost. Připisovati prvotné stvoření náhodě byl by nesmysl; neb náhoda jest slepá a nemůže působiti skutky intelligence.

9.) Z čeho se pozná v prvotní příčině nejvyšší intelligence, a vyšší nad všecky intelligence?

„Vy máte přísloví, které dí: „Dle díla poznává se dělník.“ Nu dobře, hleďte na dílo a hledejte dělníka. Jest to pýcha, která splozuje nevíru. Pyšný člověk netrpí nic nad sebou, proto se jmenuje mocným duchem, (veleduchem). Bídný tvor, jejž jediné pokynutí Boží zničiti může.

My posuzujeme mocnost intelligencí podlé jejich skutků; poněvadž žádná lidská bytost nemůže to stvořiti, co provádí příroda, tedy jest prvotní příčina vyšší intelligence než lidstvo.

Jak veliké jsou i zázraky, jichž dovede intelligence lidská, má předce tato intelligence svůj původ, a čím větších věcí dovede, tím větší musí býti prvotní příčina. To jest oná Intelligence, která jest prvním původem věcí, jakýmkoliv jménem ji byl člověk poznamenal.

3. Vlastnost Boží.

10.) Může-li pak člověk pochopiti vnitřní přírodu Boží?

„Nikoliv; zchází mu k tomu smysl.“

11.) Bude to svým časem člověku dáno, pochopiti tajemství Boží?

„Až jeho duch nebude zastíněn hmotou, a když se svou dokonalostí přiblíží k Němu, pak Jej uvidí a pochopí.“

Obmezenost schopností člověka nedovoluje mu pojmouti vnitřní přírodu Boží. V dětinství lidstva pomíchá Jej člověk častokráte s stvořením, jehož nedokonalosti Mu připisuje; ale tou měrou jak se vyvinuje v něm smysl mravní, vnikne jeho myšlenka lépe do základu věcí a utvoří si o Něm pravdivější a zdravému rozumu přiměřenější, ačkoliv ještě nedokonalou myšlenku.

12.) Když již nemůžeme pochopiti vnitřní přírodu Boží, můžeme míti jakýsi pojem o některých z Jeho dokonalostí?

„Ano, o některých. Člověk je pochopuje tím lépe, čím více se vznáší nad hmotou; on jich na polo vidí myšlenkou.“

13.) Když pravíme, že Bůh jest věčný, nekonečný, nezměnitelný, bezhmotný, jediný, všemohoucí, nejvýš spravedlivý a dobrý, nemáme úplnou ideu o Jeho vlastnostech?

„Z vašeho stanoviska ano, poněvadž se domníváte, že všecko obsáhnete; ale pamatujte si dobře, že jsou věci, které převyšují rozum i toho nejrozumnějšího člověka, a pro které vaše řeč, jsouc obmezená jen na vaše myšlenky a city, nemá výrazů. Rozum vám skutečně praví, že Bůh musí míti tyto dokonalosti v nejvyšším stupni, neb kdyby měl jen o jedinkou méně, neb kdyby nebyla jakási v nejvyšším stupni; tak by nepřevyšoval všecko, a proto by nebyl Bohem. Aby byl Bůh nad všemi věcmi, nesmí býti podroben žádné změně, a nesmí míti žádnou z nedokonalostí, jež obrazotvornost pojmouti může.“

I. Bůh jest věčný; kdyby měl počátku, tak by byl vyšel z ničeho, neb by byl býval stvořen od předcházející bytosti. A tak přicházíme poznenáhla k nekonečnému a k věčnosti.

II. Bůh jest nezměnitelný; kd by byl podroben změnám, tak by zákony, které řídí vesmír, neměli žádné stálosti.

III. Bůh jest bezhmotný (immateriální) to znamená, že Jeho příroda liší se od všeho, co jmenujeme hmotou, sic by nebyl nezměnitelným, neb by byl podroben změnám hmoty.

IV. On jest samojediný; kdyby bylo vícero Bohů, tak by nebylo jednoty ani v záměrech, ani v mocnosti v řízení vš homíru.

V. On jest všemohoucí, poněvadž jest samojediný. Kdyby neměl nejvyšší mocnosti, bylo by něco mocnějšího nad Něho, neb také tak mocné jak On; On by nebyl stvořil všecky věci; a ty které by On nebyl stvořil, byly by tvory jiného Boha.

VI. On jest na nejvýš spravedlivý a dobrotivý. Prozřetelná moudrost zákonů Božích jeví se jak v nejmenších tak v největších věcech a tato moudrost nepřipouští pochybovati ani o Jeho spravedlnosti ani o Jeho dobrotě.

4. Pantheismus.

14.) Jest Bůh samostatná bytost, neb byl by snad dle mínění některých, mocností, která pochází ze všech mocí a ze všech intelligencí spojených světů?

„Kdyby tomu tak bylo, tak by Boha nebylo, neb pak by byl účinkem a ne příčinou; On nemůže býti zároveň tím jedním i druhým.“

„Že Bůh jest, na tom nemůžete pochybovati, a to jest hlavní věcí; věřte mi, a nejděte dále; nepouštějte se do labyrintu, odkudž by jste nenalezli východu; to by vás nenapravilo, snad by vás to učinilo ještě o něco pyšnějšími; proto že byste mínili, že něco vite, ale skutečně byste nic nevěděli. Straňte se tedy všech těchto soustav, máte dosti věcí, které se vás více bezprostředně týkají, chcete-li začíti od sebe samých, spytujte své vlastní nedokonalosti, abyste se jich sprostili, to vám bude užitečnějším, než kdybyste chtěli proskoumati to, co jest nevyspytatelným.“

15.) Co máme souditi o mínění, podlé kterého všecky tělesné věci v přírodě, všecky bytosti, veškeré zemékoule ve vesmíru byly by díly Boha, a tvořily by svým ouhrnem Boha samého; neb jináč praveno; co lze souditi o pantheismu?

„Poněvadž se člověk nemůže učiniti Bohem, chce aspoň býti dílem Boha.“

16.) Přívrženci této nauky tvrdí, že v ní nalézají důkaz o některých vlastnostech Božích, poněvadž světy jsou nekonečné, tedy jest tím samým i Bůh nekonečný, poněvadž práznina nebo nic není nikde, tedy jest Bůh všady přítomen; poněvadž Bůh jest všady, proto že všecko jest doplňující částkou Boží, tedy dává všem zjevům v přírodě základ bytosti intelligentní. Co se může proti tomuto rozumování postaviti?

„Rozum; přemýšlete o tom dospěle, a nebude vám to těžko, poznati v tom nedůslednost.“

Tato nauka dělá z Boha bytost materiální, která by byla, ačkoliv obdařená nejvyšší intelligencí, ve velkém to, co my jsme v malém. Poněvadž se hmota neustále proměňuje, tak by Bůh, kdyby tomu tak bylo, neměl stálosti; On by byl podroben všem změnám, i všem potřebám člověčenstva; scházela by Mu jedna z nejhlavnějších vlastností Božích: neproměnlivost.

Vlastnosti hmoty nemohou spojené býti s myšlenkou: „Bůh“, abychom Jej nesnížili v naší mysli; a všecky důvtipnosti sophismu to nedovedou, aby rozluštili problem (otázku) o Jeho vnitřní podstatě. My nevíme všecko, co On jest, ale my víme, čím nemůže býti: a tato soustava protiví se Jeho nejhlavnějším vlastnostem; ona míchá stvořitele mezi tvory, co jest zcela tak, jako bychom chtěli jakousi uměnlivé zřízený stroj považovati za doplňující částku strojníka (mechanika). který ji byl složil.

Intelligence (moudrost) Boží se jeví v jeho skutcích, jako intelligence malíře v jeho malbě; ale skutky Boží jsou tak málo Bohem, jako obraz malíře není malíř, který jej pojal a vyvedl.

Druhá hlava.

Všeobecné živly všehomíru.

1. Znalost počátku věcí. — Duch a hmota. — 3. Vlastnosti hmoty. — 4. Všeobecná prostora.

1. Znalost počátku věcí.

17.) Jest to člověku dáno, poznati počátek věcí.

„Není, Bůh nepřipouští, aby člověku zde na zemi bylo všecko zjeveno.“

18.) Zdali pak člověk pronikne svým časem tajemství těch věcí, které jsou před ním skryté?

„Závoj se pro něj tou měrou zvedá, kterou se očistí, však aby pochopil jisté věci, má zapotřebí jistých schopností, které mu ještě zcházejí.“

19.) Nemůže člověk vědeckým skoumáním některá tajemství přírody proniknouti?

„Věda mu byla dána pro jeho pokrok ve všech věcech, ale on nemůže překročiti od Boha ustanovené hranice.“

Čím více jest člověku dáno, vniknouti do těchto tajemství, tím větší musí býti jeho obdiv mocnosti a moudrostí stvořitele; ale často jej udělá samá jeho intelligence hříčkou obludu; on hromadí soustavu nad soustavou, a každý den jej překonává, kolik bludů přijal za pravdu, a kolik pravd zavrhl co bludy. Tu má tolikero přeludů pro svou pýchu.

20.) Jest člověku dáno mimo výskumů vědy obdržeti kommunikace vyššího pořádku stranu toho, co ujde svědectví jeho smyslů?

„Ano, když to Bůh za prospěšné uznává; Bůh může nám zjeviti, o čem nás věda ponaučiti nemůže.“

Z těchto kommunikacích čerpá člověk v jistých mezech známost o své minulosti i o svém budoucím povolání.

2. Duch a hmota.

21.) Je hmota od věčnosti jako Bůh, neb byla by od Boha v jakýmkoliv čase stvořená?

„To ví jedině Bůh sám. Jest však věc na kterou vám musí poukázati rozum, totiž; že Bůh, vzor lásky a milosrdenství, nebyl nikdy nečinným. Jak vzdálený si můžete představovati počátek Jeho činnosti, můžete si jej představiti v jakési vteřině nečinným?

22.) Obyčejně se má za hmotu to: co má jakousi rozsáhlost; co může působiti jakýsi nátlak na naše smysly, co jest neproniknutelné. Jest toto vyobrazení (definice) pravdivé.

„Z vašeho stanoviska jest pravdivé, poněvadž vy jen o tom mluvíte, co znáte; ale hmota se vynachází ještě v stavech vám neznámých. Ona může ku příkladu býti tak étherická a tenounká, že neudělá žádný nátlak na vaše smysly; a však předce jest to hmota, ale pro vás by nebyla hmotou.“

Jakou definicí můžete vy o hmotě dáti?

„Hmota jest pásmo, které upoutá ducha, jest to nástroj, jenž mu slouží, a na který on současně vykonává svou činnost.“

Z tohoto ohledu může se říci, že hmota jest činitel neb prostředník, jehož pomocí duch působí, i na sebe samého.

23.) Co jest duch?

„Intelligentní princip všehomíru.“

Jaká jest vnitřní příroda ducha?

„Duch se nedá tak lehce rozbírati ve vaši řeči. Pro vás to není nic, poněvadž duch není věcí chopitelnou; ale pro nás jest to něčím. Pamatujte si dobře: nic jest nicota, a nicoty není.“

24.) Znamená duch tolik co intelligence?

„Intelligence jest jedna z nejhlavnějších vlastností ducha; a však jedno i druhé se míchá ve společném počátku, tím spůsobem, že to jest pro vás tou samou věcí.“

25.) Jest duch neodvyslý od hmoty, neb jest jen jedna z její vlastností, jako jsou barvy vlastností světla, nebo zvuk vlastností vzduchu?

„Jedno i druhé jest rozdílné; ale třeba jest spojení ducha s hmotou, aby se stala hmota intelligentní.

Jest to spojení také potřebné k zjevení ducha? (My vyrozumíváme zde slovem: ducha, princip intelligence, bez ohledu na jednotlivce tímto slovem naznačené.)

„Pro vás jest potřebné, neb vy nejste tak zřízení, abyste mohli ducha bez hmoty spozorovati, vaše smysly k tomu nejsou uspůsobilé.“

26.) Může se spozorovati duch bez hmoty, a hmota bez ducha.

„Může se to bez pochyby v myšlence státi.“

27.) Tedy by byly pouze dva obecní živly ve vesmíru: hmota a duch?

„Ano, a nade vším tím Bůh, stvořitel, otec všech věcí; a tyto tři bytosti jsou začátek všeho, co jest, ta všeobecná trojice. Ale k živlu hmotnému (materiálnímu) sluší připojiti všeobecný fluid (tekutinu) který hraje úlohu prostředníka mezi duchem a hmotou, právě tak zvanou, která jest tůze hrubá, než aby duch mohl na ni působiti. Ačkoliv se může i z jistého ohledu přičísti k živlu hmotnému, tak se předce rozeznává obzvláštními vlastnostmi. Kdyby to byla v pravém smyslu hmota, nebylo by příčiny, aby tím nebyl duch také. On stojí mezi duchem a hmotou. On jest fluidem, jako jest hmota hmotou, schopen nesčíslným spojením s touto, činností ducha působiti nekonečnou rozličnost věcí, z kterých neznáte jen malý oddíl. Poněvadž tento všeobecný, neb prvotní neb elementární (živelný) fluid jest činitel, jehož užívá duch, tedy jest to princip, bez kterého by hmota byla v neustálém se dělení a neobdržela by nikdy vlastností, kterých nabývá tíží.

— Byla by to ona tekutina, kterou poznamenáváme jménem elektřiny?

„Pravili jsme, že jest schopná nesčíslného spojení; to co nazýváte električní, magnetiční tekutinou, jsou jen změny všeobecné tekutiny, která jest vlastně řečeno jen dokonalejší, tenší hmota, která se může považovati za neodvyslou.“

28.) Poněvadž duch jest sám v sobě něčím, nebylo by to příslušnějším a zmatkům méně přístupnějším, ty dva všeobecné živly naznačiti slovy: hmota líná (mrtvá) a hmota intelligentní?

„Na slovech nám málo záleží, vám to přísluší, abyste si utvořili vaší řeč tím spůsobem, abyste si porozuměli. Vaše hádky pocházejí skoro vždy z toho, že jste se nesjednotili stranu významu slov, a poněvadž vaše řeč jest nedostatečná pro věci nepadající do vašich smyslů.“

Jedna patrná věc panuje nad všemi podmínkami (hypothesy) my vidíme hmotu, která není intelligentní, my vidíme intelligentní princip neodvysly od hmoty. Původ a spojení těchto dvou věcí jest nám neznámý. Zdali mají společný původ, neb ne; kde mají nutné spolustýky; zdali má itelligence svou vlastní bytnost; zdali jest vlastností neb účinkem, neb dle mínění některých výtok Boží, to nevíme; ony se nám objevují co rozdilné, proto jich přijímáme za dva prvopočátky všebomíru. Vidíme nade vším tímto Intelligencí, která nad všemi jinými panuje, která vše řídí, která se rozeznává podstatnými vlastnostmi to jest ta nejvyšší Intelligence, kterou nazýváme Bohem.

3. Vlastnosti hmoty.

29.) Jest vážitelnost (ponderalilitas) podstatná vlastnost hmoty.

Co se týče hmoty, jak jí rozumíte, ano, ale ne pro hmotu, která se považuje za universální fluid (všeobecnou tekutinu) étherická subtilní (tenoninká) hmota, která tvoří tuto tekutinu jest pro vás nezvážitelná, a předce jest prvopočátek (princip) vaší zvážitelné hmoty.

Zvážitelnost jest poměrná vlastnost, mímo oboru přitažlivosti světů, není žádná tíže, tak jako tam více není ani na hoře neb dole.

30.) Sestává hmota z jediného neb z vícero živlů.“

„Z jediného prvotního živlu. Ty věci, které považujete, za jednoduchá tělesa nejsou pravými živly, nýbrž proměny prvotné hmoty.“

31.) Odkud pocházejí rozličné vlastnosti hmoty?

„To jsou změny, kterým živelní částečky (elementární molekuly) podléhají svým spojením, a v jistých okolnostech.“

32.) Podlé toho byly by: chuť, vůně, barvy, zvuk, jedovaté neb zdravotné vlastnosti jen proměny jedné i té samé podstaty?

„Ano, bez pochyhy, a které nejsou jen schopností ústrojů (organů) k tomu ustanovených, jich přijeti.

Tato zásada jest tou událostí ustálená, že každý neposuzuje tyto vlastnosti těles tím samým spůsobem: jeden nalézá jistou věc chutí příjemnou, jiný ji nalezá nepříjemnou; ti jedni považují něco za modré, co jiní za červené prohlašují; to co jest jedem pro jedny, jest jiným neškodné neb prospěšné.

33.) Jest tato élementární hmota schopná přijeti všecky proměny, a dosáhnouti veškeré vlastnosti?

„Ano, a to se má vlastně rozuměti, když pravíme, že všecko jest ve všem.*)

Kyslík, vodík, dusík (azot) a všecka tělesa, která považujeme za jednoduchá nejsou jen změny jedinké prvotné podstaty. V nemožnosti, v které se vynacházíme posaváde, abychom jináč než myšlenkou dokázali tuto prvotnou hmotu, jsou tato tělesa pro nás pravdivými živly, a my jich můžeme za takové, až k novému pořádku věcí, považovati, anižby to mělo zlých následků.

— Tato theorie zdá se potvrzovati mínění těch, kteří připouští jen

---

*) Tato zásada vysvětlí každému Magnetizéru známý zjev, který v tom pozůstává, jakékoliv podstatě, ku příkladu vodě, uděliti dle vůle velmi rozličné vlastnosti: jistou chuť, i též skutečné vlastnosti jiných podstat. Poněvadž máme jen jeden prvopočátečný živel, a že vlastnosti rozličných těles nejsou jen proměny tohoto živlu, tak z toho následuje že ta nejnevinnější věc má ten samý počátek, jako ta nejškodlivější. Tak se stane voda, která sestává z jedného dílu kyslíku, a z dvou dílů vodíků žravou —, když se zdvojnásobní podíl kyslíku. Podobná změna může se státi magnetickou činností, vůlí řízenou.

dvoje vlastnosti hmotné: sílu a pohyb, a kteří myslí, že všecky druhé vlastnosti nejsou jen vedlejši účinky, které se mění dle síly, moci a dle směru pohybu?

„Toto mínění jest pravdivé. Sluší jen ještě přidati: dle schopnosti nejmenších částeček (molekulů), jak to vidíš ku příkladu na jakési neprůhledné věci, která se státi může průhlednou a naopak.“

34.) Mají nejmenší částečky jakousi určitou formu?

„Bez pochyby mají molekule jistou tvářnost, která ale vám není viditelná.

Jest tato forma stálá, či proměnlivá?

„Stálá, pro prvotné živelné nejmenší částečky, ale proměnlivá pro druhé molekuly, které nejsou jen nashromáždění prvotných částeček, neb to co vy nazýváte molekuly, jest ještě daleko vzdálené od živelných molekulů.“

4. Prostora universální.

35.) Jest všeobecná prostora nekonečná neb obmezená?

„Nekonečná. Dej jí hranice, co by bylo za nimi? To mate tvůj rozum, vím to dobře, ale předc ti rozum praví, že to jináč nemůže býti. Tak tomu jest stranu nekonečnosti u všech věcí; vy to ve svém malém okresu nemůžete pochopiti.

Když klademe prostoře jakousi hranici, jakkoliv vzdálenou ji myšlenka může pojmouti, předc rozum praví, že za touto hranicí musí ještě něco býti, a tak dále a dále až k nekonečnosti, neb toto něco, kdyby to bylo i jen pouhá práznina. byla by předce ještě prostorou.

36.) Pozůstává pouhá práznina někde ve všeobecné prostoře?

„Nikde, nic není prázné, to, co jest prázdné pro tebe, jest naplněno hmotou, která ujde tvým smyslům a tvým nástrojům.“

Hlava třetí.

Stvoření.

1. Stvoření světů — 2. Stvoření živých bytostí. — 3. Obydlení země. Adam. — Rozličnost lidského plemena. — 5. Množství světů. — 6. Úvahy a souhlas biblický, týkající se stvoření.

1. Stvoření světů.

Vesmír obsahuje nesčíslnost světů, které vidíme, a ty, které nevidíme, veškeré bytosti obživené i neobživené, všecky hvězdy, které se pohybují v prostoře, také tekutiny, jež jich naplňují.

37.) Byl vesmír stvořen, neb jest snad co Bůh od věčnosti?

„Nemohl se bez pochyby sám od sebe udělati; a kdyby byl jako Bůh od věčnosti, tak by nemohl být stvořením Božím.“

Rozum nám praví, že vesmír nemohl se státi sám od sebe, a poněvadž nemůže býti skutkem náhody, tak musí býti stvořením Božím.

38.) Jak stvořil Bůh vesmír?

„Abych použil jedinkého slova: svou vůlí. Nic nemůže tuto vůli všemohoucnosti lépe naznačiti, jako tato krásná slova Genesis (kniha Mojžíšova o stvoření světa). Bůh pravil: „Budiž světlo“ a stalo se.

39.) Můžeme poznati spůsob stvoření světů?

„Vše, co se může říci, a co můžete pochopiti jest, že světové se tvoří stužením hmoty v prostoře rozseté.“

40.) Komety (vlasatice) byly by, jak se to nyní myslí, počátek stužené hmoty, a světů na cestě tvoření?

„Tak tomu jest; ale nedůsledné jest, věřiti v jejich vliv. Já chci mluviti o onom vlivu, který se jim obyčejné připisuje; neboť všecka tělesa nebeská mají svůj podíl v vlivu při jistých phyzických zjevech.“

41.) Může dokonale utvořený svet zmizeti a hmota, z které sestával, znovu rozmetena býti v prostoře?

„Ano, Bůh obnovuje světy tak, jak obnovuje živé tvory.“

„Můžeme poznati trvání světů, ku příkladu: země?

„Nemohu ti to říci, neb jediný Stvořitel to ví; a pošetilým jest, kdo by se domníval, to věděti, neb poznati počet staletí od tohoto stvoření.“

2. Stvoření živých bytostí.

43.) Kdy počala země býti obydlenou?

„Z počátku bylo vše mateninou (chaosem). Živly byly smíšené. Poznenáhla přijalo vše své místo; pak se objevili živé tvory, stavu zeměkouli přiměřené.“

44.) Odkud přišli živé tvory na zem?

„Zem obsahovala zárodky, které očekávaly pohodlnou dobu, aby se vyvinuly. Orgánické prvotiny se shromáždily, jak přestala moc, která je rozlučovala, a utvořily zárodky všech živých bytostí. Zárodky zůstaly skryté a nečinné, jako chrystalidy a semena bylin, až do doby zjevení každého druhu pohodlné, pak se shromáždily bytosti každého rodu a množily se.“

45.) Kde se vynacházely organické živly před utvořením země?

„Ony byly, takřka, ve fluidickém stavu v prostoře mezi duchy, neb v jistých planetách, očekávajíce stvoření země, aby počaly nové žití na nové kouli.“

Lučba (chemie) nám ukazuje molekuly (částečky) orgánické, jak se spojují, aby působily křištaly trvanlivé pravidelnosti podlé každého rodu, jak se vynacházejí v žádoucích poměrech. Nejmenší porušení těchto okolností dostačí překaziti spojení živlů, neb nejméně pravidelnou schopnost, která utvoří křištal. Proč by tomu nebylo také tak u orgánických živlů? My uchováváme mnohá leta semena bylin a živočichů, která se nerozvyvinou jen v jisté dané teplotě a v prospěšném středu; vidělo se, že semena obilí pučela po několika staletí. Jest tedy v těchto semenech skrytý základ života, který očekává jen pohodlnou okoličnost, aby se vyvinul. Co se děje každodenně před našemi očmi, nemohlo to býti od počátku zeměkoule? Ubírá toto stvoření živých tvorů vycházejících ze zmateniny, mocí samé přírody, velikosti Boží?

Daleko od toho, ono odpovída lépe myšlence, kterou si děláme o Jeho mocnosti, jež působí věčnými zákony na nekonečné světy. Tato theorie nerozluští sice, jest pravda, otázku původu životních živlů; ale Bůh má svá tajemství, a položil hranice našemu skoumání.

46.) Jsou ještě bytosti, které se zrozují samy od sebe?

„Ano, ale zárodek prvotný byl již v stavu skrytém. Vy jste každodenně svědky tohoto zjevu. Neobsahují pleteniny u člověka a u zvířat zárodky množství červů, kteří očekávají k svému obživení jen potřebné hnilobné kvašení těla? Jest to malý svět, který dřímá a se stvoří.“

47.) Nalézalo se pokolení lidské mezi organickými živly obsaženo v zeměkouli?

„Ano, a ono přišlo svým časem; a proto bylo řečeno, že člověk byl stvořen z pozemského bláta.“

48.) Můžeme poznati dobu příští člověka a druhých tvorů živých na zemi?

„Ne, všecky vaše počty jsou přeludy.“

49,) Jestli se nalézaly zárodky lidského pokolení mezi organickými živly zeměkoule, proč se netvoří lidé jak zpočátku svého sami od sebe?

„Počátek věcí patří mezi tajemství Boží; ale může se říci, že lidé, když byli na zemi rozšíření, vssali do sebe k svému složení potřebné živly, aby je podle zákonů rozmnožení přenesli (na potomky). Tak se to má i u druhých rodů žijících bytostí.

4. Obydlení země. — Adam.

50.) Vzalo pokolení lidské svůj počátek od jediného člověka?

„Nikoli; ten kterého nazýváte Adamem, nebyl ani prvním ani jediným, který obydlel zemi.“

UNIVERS. KNIHOVNA

51.) Můžeme věděti, v které době žil Adam?

„Skoro v té, kterou mu připisujete, asi 4.000 let před Kristem.“

Člověk, jehož památka se zachovala jménem Adam, byl jeden z těch, kteří přežíli v jisté krajině jednu z těch povodní, jež v rozličných dobách povrch zeměkoule převrátily, a on se stal kmenem jednoho z plemen, která ji nyní obývají. Přírodné zákony se tomu příčí aby již dávno před Kristem zjištěný pokrok byl se uskutečnil v několika staletích, kdyby byl býval člověk na zemi jen od té doby, která se živobytí Adamova připisuje. Jiní považují Adama, a to z lepších důvodů za báji neb za jinotaj (allegorii], představující první věky světa.

4. Rozličnost lidských plemen.

52.) Odkud přicházejí tělesné i mravní rozdíly, které ukazují na různost lidských plemen na zemi?

„Od podnebí, od spůsobu života a od zvyků. Tak tomu také jest u dvou dětí jedné a té samé matky, které nejsou sobě mravně v ničem podobné, když bylo jedno od druhého v vzdálenosti a jiným spůsobem vychováno.“

53.) Vzal člověk své zrození na rozličných místech země?

„Ano, a v rozličných dobách; a to jest jedna z těch příčin rozdílu plemen; když se pak lidé rozšířili pod rozličné podnebí, a když se spojili s jinými plemeny, založili jiné rázy.“

Působí tyto rozdíly jiné rody?

„Dozajista ne, všickni jsou z té samé rodiny: překáží snad rozličnost jistého a toho samého ovoce, aby nepatřilo k tomu samému druhu?“

54.) Když pokolení lidské nepochází od jednoho a toho samého otce, mají-li lidé přestati, se považovati za bratry?

„Všickni lidé jsou bratřími v Bohu, poněvadž jsou obživení duchem, a že kráčí k tomu samému cíli. Vy chcete vždy bráti slova podlé písmeny.“

5. Množství světů.

55.) Jsou všecky světy, které krouží v prostoře obydleny?

„Ano, a člověk na zemi není, jak si myslí, ten první na intelligencí, na dobrotě a na dokonalosti. Předc ale jsou lidé, kteří se považují za velmi mocné, a kteří míní, že tato malá zeměkoule má jediná tu přednost, rozumnými tvory obydlenu býti. Pýcha a marnivost! Oni myslí, že Bůh stvořil vesmír jen pro ně samotné.“

Bůh zalidnil světy živými bytostmi, které všecky přispívají ke konečnému cíli Prozřetelnosti. Věřiti, že by byly žíjící tvorové obmezení na jediný pun-

tík, který my ve vesmíru obýváme, bylo by pochybováním o moudrosti Boží, jenž nic zbytečného neudělal. On ustanovil těmto světům vážnější směr než onen, baviti náš pohled. Ostatně nic nemůže nás ospravedlniti ani v postavení, ani v objemu, ani ve physickém složení země, abychom důkladně mínili, že ona má jedině výsadu s vyloučením tolikero tisíců nápodobných světů obydlenou býti.

56.) Jest tělesné sestavení rozličných koulí (nebeských) to samé?

„Nikoli; ony si nejsou docela podobny.

57.) Poněvadž tělesné uspořádání světů není u všech to samé, následuje z toho, že mají bytosti, které je obývají, jiné zřízení (organisaci).

„Bez pochyby, tak jak u vás ryby jsou uspůsobněny žíti ve vodě, a ptáci v povětří.

58.) Jsou světy, které jsou od slunce nejvzdálenější, zbaveny světla a tepla, poněvadž se jim slunce ukazuje jen v podobě hvězdy?

„Myslíte snad, že nejsou kromě slunce žádné jiné prameny světla a tepla, a nepočítáte elektřinu za nic, která v jistých světech hraje úlohu vám neznámou, a jináč důležitou než na zemi? Ostatně nebylo mluveno, že jsou všecky bytosti tím samým způsobem, a s těmi samými ústrojemi (organy) obdařeny jako vy.“

Životní podmínky bytostí, které obývají rozličné světy, musí dle středu uspůsobeny býti, v kterém jsou povolány živu býti. Kdybychom byli nikdy neviděli ryb, tak bychom nepochopili, že mohou tvorové ve vodě žíti. Tak se to má s jinými světy, které obsahují bez pochyby živly nám neznámé. Nevidíme-li na naší zemi, jak bývají dlouhé polarní (točnové) noci osvětlené elektřinuu severní záře? Bylo by to cosi nemožného, že by byla elektřina v jistých světech mocnější než na zemi, a že tam hraje obecnou úlohu, jejíž účinku my neznáme? Tyto světy mohou tedy obsahovati v sobě prameny pro své obyvatele potřebného světla i tepla.

6. Úvahy a biblický souhlas stranu stvoření.

59.) Národové si udělali velmi rozličné pojmy o stvoření dle stupně svého vzdělání. Rozum, podporován vědou, poznal pravdy nepodobnost jistých theorií. Ta, kterou podávají duchové, potvrzuje mínění, již od dávna od nejosvícenějších tidí přijaté.

Námitka, která se může této theorii učiniti, jest, že jest v odporu s textem svatých kněh; ale vážné spytování dá uznati, že tento odpor jest více zdánlivý než pravdivý, a že přichází z výkladu, jenž se připisoval smyslu, často jinotajnému (allegorickému).

Otázka o prvním člověku v osobě Adama, co jediného praotce pokolení lidského, není ta samojediná, kterou museli náboženská vyznání změniti. Pohybování země zdálo se jistého času svatému textu tak protivné býti, že není druhu pronásledování, ku kterému by tato theorie nebyla podala podnět, a předce se zem pohybuje,

na vzdor anathematů (proklínání) a nyní by to žádný zapírati nemohl, aniž by nezapřel svůj vlastní rozum.

Bible podobně praví, že byl svět stvořen v šesti dnech, a ustanovuje k tomu dobu skoro 4000 let před křesťanskou érou (časem). Před tím nebylo země, ona byla stvořena z ničeho; text je formální; a hle! Kladná (positivní) věda, — neuprositelná věda přichází dokázati toho opak. Tvoření zeměkoule jest patrnými písmeny vyryto v skamenělém (fossilném) světě, a jest dokázáno, že těch šesti dnů jest tolik period (období), z kterých každá obsahuje snad vícero set tisíců let. To není jakási soustava, jakési učení, jakési samojediné mínění, jest to událost tak zjištěná, jako pohybování se země, a theologie (bohosloví) nemůže odpírati patrnému důkazu bludu, do kterého se může padnouti, když se berou výrazy řeči často obrazní dle písmeny. Má se z toho souditi, že bible jest pochybná? Nikoli; nýbrž, že lidé zbloudili ve výkladu.

Věda, proskoumajíc archivy zemské, uznala pořádek, v kterém se objevili rozliční žijící tvorové na povrchu země, a tento pořádek jest v souhlasu s oným, který jest naznačen v Genesi s tím rozdílem, že tato práce, místo, aby byla zázračně vyšla z rukou Božích v několika hodinách, se vyplnila, vždy dle Jeho vůle ale dle zákona přirozených mocí v několika milionech let. Jest Bůh proto méně velkým, méně mocným? Jest Jeho práce méně vznešená, že nemá kouzlo okamžitosti pro sebe? Patrně ne; museli bychom si o Bohu velmi sprostý pojem dělati, abychom nepoznali Jeho všemohoucnost ve věčných zákonech, které ustanovil k řízení světů. Věda, vzdálená od zmenšování skutku Božího, ukazuje nám jej, z pohledu velmi většího a více souhlasicího s pojmy, které máme o mocnosti a velebnosti Boží, tím samým, poněvadž se vše děje bez převratu přirozených zákonů.

Věda klade člověka souhlasně s Mojžíšem na nejposlednější místo pořádku stvoření žijících bytostí; ale Mojžíš klade všeobecnou povodeň na světový rok 1654, ačkoliv nám geologie (zeměspit) ukazuje zátopu světa co předcházející příští člověka z toho ohledu, poněvadž se až do dneška nenalézá v prvotných vrstvách stopy o jeho bytnosti, neb z phyzického ohledu o bývalosti zvířat, onomu času přináležejících; ale nic nám nedokazuje, že by to bylo nemožno; vícero vynálezů působily z tohoto ohledu již pochybnosti; jest tedy možno, že od času k času nabudeme materiálné jistoty o této

dřívější bytnosti lidského plemena, a pak se pozná, že na tomto místě jako na jiných biblický text jest jen obrazný. Otázka leží jen v tom, abychom zvěděli, zdali geologická povodeň jest ta samá co Noemová. Potřebná doba k utvoření skamenělých vrstev nepřipouští, jich změniti, a jakmile se naléznou stopy bytnosti člověka před velkou potopou, tak bude dokázáno, buď že Adam nebyl prvním člověkem, neb že jeho stvoření se ztrácí do noci časů. Proti patrnosti nelze rozumovati, a tedy sluší přijati tuto událost, tak jak se přijalo pohybování země a šestero period v stvoření.

Bytnost člověka před zeměspytnou (geologickou) povodní jest opravdu podmínečná (hypothétická), ale zde následuje, co tím jest méně. Když vezmeme, že člověk se ponejprv na zemi objevil 4000 let před Kristem, když o 1650 let později veškeré plemeno lidské bylo zničeno, vyjma samojedinou rodinu, tak z toho následuje, že zalidnění země počíná od Noëa, totiž 2350 let před naší érou (časoměrem). Když však Židé v osmnáctém století se přesídlili do Egyptu, nalézli tuto zem již velmi zalidněnou a v vzdělanosti velmi pokročilou. Dějepis dokazuje, že v tomto čase Indie a jiné krajiny byly také kvetoucí, aniž bychom účtovali dle Chronologie (časovědy) dobu jistých národů, která sahá do velmi více vzdálené doby. Bylo by tedy třeba, aby od 24tého až do 18tého století, to jest v době 600 let, nejen potomstvo jediného člověka mohlo zalidniti všecky nesmírné tenkráte známé krajiny, když se připustí, že ty druhé to nebyly; nýbrž i že v tomto krátkém čase plemeno lidské mohlo se z pouhé nevědomosti prvotního stavu vyšinouti do nejvyššího stupně intellektuelního vzdělání, co se protiví všem anthropologickým (lidoskumným) zákonům.

Rozličnost plemen také potvrzuje toto mínění. Podnebí a mravy působí sice bez pochyby změnu ve phyzické povaze, ale my víme, jak daleko může vliv těchto příčin jíti, a silozpytné skoumání dokazuje, že jsou mezi jistými plemeny soustavní rozdíly většího spůsobu, než které by podnebí uskutečniti mohlo. Křižování (oženění) rozličných plemen přivádí středorázy (míšence); ono hledí vypuditi nejprotivnější odznaky, ale ono jich neplodí; nepůsobí jen rozličnosti; nu tedy, aby mohlo býti křižování plemen, muselo dříve rozličných plemen býti, a jak si jejich bytnost vysvětlovati lze, když jim dáváme jen jediného praotce, a při tom tak blízkého. Jak se to může připustiti, že jistí potomci Noëmovi za několik staletí se změnili v tom směru, aby utvořili ku příkladu kmen

éthyopický; taková methamorphosa (změna) může míti tak málo průchodu, jako podmínka společného původu mezi vlkem a ovcí, mezi slonem a muškou, mezi ptákem a rybou. Budiž to opakováno: nic nemůže přemoci patrnost událostí. Všecko se naopak vysvětlí, když se připustí bytnost člověka před dobou, která se mu obyčejně připisuje: rozličnost původu. Adam, který žil před 6000 lety, zalidniv jakousi krajinu, posud neobydlenou; potopa Noëmova co obzvláštní osudný převrat (katastropha), změněný s geologickou povodní; když se konečně bere ohled na allegorickou formu orientálskému stylu vlastní, a která se nalézá ve svatých knihách všech národů. Proto jest to moudrost, abychom se tůze neprotivili učení, které může v krátkém neb delším čase, jako tolik jiných, ty lži překonati, kteří je zapírají. Náboženské idey neztrácejí, nýbrž získají, když kráčejí spolu s vědou; to jest ten jediný prostředek, aby se nevěřícím neukázala slabá stránka.

Hlava čtvrtá.

Princip vitalní. — Životní počátek.

1. Bytosti organické a neorganické. — 2. Život a smrt. — 3. Intelligence a pud.

1. Bytosti organické a neorganické.

Organické bytosti jsou ty, které mají v sobě pramen vnitřní činnosti,; jež jim dává život; ony se zrodí, rostou, množí se samy od sebe a umírají ony jsou obdařeny obzvláštními nástroji (organy) k vykonávání rozličných činů života, které jsou přiměřeny jejich potřebám k svému zachování. Ony obsahují lidé, zvířata a byliny. Neorganické bytosti jsou ty všecky, které nemají ani života ani vlastního pohybu, a tvoří se pouze nashromážděním hmoty; jako jsou: kovy, voda, vzduch atd.

60.) Jest to ta samá moc, která spojuje hmotné živly v tělesech organických a v tělesech neorganických?

„Ano, zákon přitažlivosti jest pro všecky tentýž.

61.) Jest jakýsi rozdíl mezi hmotou organických těles, a těles neorganických?

„Jest to vždy ta samá hmota, ale v tělesech organických jest obživena.“

62.) Co jest příčinou obživení hmoty?

„Její spojení s vitalním principem.“

63.) Sídlí vitalní princip v obzvláštním činiteli, neb jest to vlastnost organisované hmoty, zkrátka, jest to účinek aneb příčina?

„Jest to jedno i druhé. Život jest účinek který se stane působením jistého činitele na hmotu; tento činitel (agent) bez hmoty, není život, a hmota bez tohoto činitele nemůže také žíti. On dává život všem bytnostem, které jej vssají a sobě přivlastní.“

64.) Viděli jsme, že duch a hmota jsou dvoje živelní podstaty všehomíru, činí vitalní princip tu třetí?

„Jest to bez pochyby jeden z potřebných živlů k utvoření všehomíru; ale on má sám svůj pramen ve všeobecné změněné hmotě; pro vás jest to živel, jako kyslík a vodík, které nejsou předc prvotnými živly, neb toto všecko pochází z jediného a toho samého principu.“

Z toho zdá se následovati, že obživování (vitalita) nemá svůj počátek (princip) v jakémsi obzvláštním prvotním činiteli, nýbrž v jakési obzvláštní vlastnosti všeobecné hmoty, jistými změnami působené?

„To následuje z toho, co jsme pravili.“

65.) Sídlí vitalní princip v jakémsi tělese nám známém?

„On má svůj pramen ve všeobecné tekutině (universálním fluidě), co vy nazýváte magnetický fluid neb obživený elektrický fluid. Tento jest prostředníkem, pásmem mezi duchem a hmotou.

66.) Jest vitalní princip ten samý pro všecky organické bytosti?

„Ano, a mění se podlé druhů. Tento jim dává pohyb a činnost, a rozděluje jich od mrtvé hmoty; nebo pohyb hmoty není život; ona obdrží tento pohyb, ona jej nedává.“

67.) Jest obživování (vitalita) neustálá vlastnost vitalního činitele, aneb nevyvinuje se toto obživování hrou organů?

„Ono se nevyvine jen s tělesem. Nepravili jsme, že tento činitel bez hmoty není životem? Jest třeba spojení dvou věcí, aby se uskutečnil život.“

Mohlo by se říci, že vitalita jest v skrytém stavu, když vitalní agent není spojen s tělem?

„Ano, tak jest.“

Spojení organů působí jakýsi spůsob strojnosti (mechanismu), která obdrží svůj popud od vnitřní činnosti, neb od vitalního principu, jenž v ní je. Vitalní princip jest účinkující moc organických těles. Rovnočasně, když vitalní agent dává orgánům popud, udržuje a vyvinuje působení organů činnost vitalního agenta, skoro tak, jak tření vyvinuje teplo.

2. Život a smrt.

68.) Co jest příčinou smrti organických tvorů?

„Vysílení organů.“

Mohla by se přirovnati smrt k přestáuí pohybu v porouchaném stroji?

„Ano; když jest stroj špatně zřízený, tak se zláme péro; když jest tělo nemocné, život se tratí.“

69.) Proč působí porušení srdce spíše smrt, než porušení jiných organů?

„Srdce jest nástroj života, ale srdce není samo jediný organ, jehož porušení působí smrt, ono jest jedno z nejhlavnějších koleček.

70.) Co se stane z hmoty a z vitalního principu organických bytostí po jejich smrti?

„Mrtvá hmota se rozloží, a plodí nové tvory; vitalní princip vrátí se k masse (k původu.)“

Když tvor organický jest mrtev, tak se podrobí živly, z kterých sestával, novému seřadění, jež působí nové tvory; tyto čerpají z obecného pramene princip života a činnosti, vssají a usvojí si jej, aby ho vrátili opět tomuto pramenu, když přestanou žíti.

Nástroje (organy) jsou takřka nasyceny životným fluidem. Tento fluid dává všem dílům organismu čilost, která působí v jistých pádech porušení jeho spojení a obnoví částečně přerušenou činnost. Když ale podstatné části při hře organů jsou zničeny, neb tůze hluboko porouchany, tak fluid životný nestačí, aby jim udělil pohyblivý život, a tvor umře.

Organy působí nutně více neb méně jedny na druhé; ze souhlasu svého spojení vyplývá jejich vespolná činnost. Když jakákoliv příčina tuto harmonii zničí, tak se zastaví jejich účinek, jako pohyb jakéhosi nástroje, jehož hlavní kola byla porušena. Tak tomu jest u hodinek, které se časem zpotřebují, neb se nahodile poruší. a když péro již nedostačí, jich v pohybu udržeti.

Máme živější obraz života a smrti v jednom nástroji elektrickém. Tento nástroj schovává, jako všecky přírodní tělesa, elektřinu v stavu skrytém. Elektrické zjevy neobjevují se jen když fluid obzvláštní příčinou jest přiveden k činnosti; tenkráte mohlo by se říci, že ten nástroj jest obživen. Když příčina činnosti přestane, přestává i zjev.

Nástroj vstoupí opět do stavu nečinnosti. Organická těla byla by tedy jako jistý spůsob elektrických sloupů neb přístrojů, v kterých činnost fluida působí zjev života: zastavení této činnosti přivádí smrt.

Množství vitalního fluida není u všech organických bytostí to samé; ono se mění podlé druhů, a není stálé, ani při tom samém jednotlivci, ani u jednotlivých členů toho samého druhu. Jsou někteří, kteří jsou ním takřka nasyceny, kdež jiní nemají ani dostatečnou míru; z toho následuje, že mají někteří život více čilý, trvanlivý a v jistém spůsobu přebohatý.

Množství vitalního fluida se vyčerpá, ono může býti pro zachování života nedostatečné, když se neobnoví přijetím a usvojením si věcí, v kterých přebývá.

Vitalní fluid může se přenésti z jednoho jednotlivce na druhého.

Ten, který má jej v hojnosti, může jej uděliti jinému, jenž má jej málo, a může v jistých pádech zachovati život, který jest hotov uhasnouti.

3. Intelligence a pud.

71.) Jest intelligence vlastnost vitalního principu?

„Nikoliv; protože byliny žijí, ale nemyslí: ony nemají jen organické živobytí. Intelligence a hmota jsou od sebe neodvislé, neb může jisté těleso bez intelligence žíti; ale intelligence nemůže se zjeviti leda pomocí materiálních organů; jest třeba spojení ducha, aby se stala oživená hmota rozumnou (intelligentní).

Intelligence jest obzvláštní schopnost, patřící jistým třídám organických bytostí, která jim dává s myšlenkou i vůli k jednání, vědomost o své bytnosti a o své samostatnosti; také prostředky vejíti v poměry se zevnějším světem a starati se o své potřeby.

Mohou se tedy rozeznávati: 1. mrtvé bytosti, sestávající z pouhé hmoty, bez intelligence i bez vitality (života), to jsou hrubá tělesa; 2. obživené nemyslící tvory, sestávající z hmoty, obdařené životem, ale sproštěné intelligence; 3. obživené bytosti myslící, sestávající z hmoty, obdařené životem, které mají mimo toho intelligentní princip, jenž jim dává schopnost k myšlení.

72.) Jaký jest pramen intelligence?

„Pravili jsme: všeobecná intelligence.“

Mohlo by se říci, že každá bytost čerpá jistý podíl intell gence ze všeobecného pramene, a že si jej usvojí, tak jak čerpá a si usvojuje princip materiálního (tělesného) života?

„To jest jen podobenství, které ale není úplné, poněvadž intelligence jest schopnost každému tvoru vlastní, a která působí jeho mravní samostatnost. Ostatně víte, že jsou věci, jež proskoumati člověku není dáno, a tato náleží posaváde k tomuto počtu.“

73.) Jest pud neodvislý od intelligence?

„Není to docela, neb jest to jakýsi spůsob intelligence. Pud jest nepřemýšlená intelligence, kterýmž se starají všecky tvory o své potřeby.“

74.) Může se určiti jistá hranice mezi pudem a mezi intelligencí, to jest, může-li se ustanoviti, kde ten první končí, a kde ta druhá začíná?

„Nemůže; neb se často pomíchávají; ale mohou se činy velmi dobře rozeznati, které pocházejí od pudu od těch, které přináleží intelligenci“.

75.) Jest to pravé, když se řekne, že schopnosti pudu se zmenšují v té míře, jak schopností intellektuelných přibývá?

„Nikoliv, pud je vždy, ale člověk jej zanedbává. Pud může také k dobrému vésti, on nás skoro vždy vede, a častokráte jistěji než rozum, on se nikdy nezabloudí.“

Proč rozum není vždy neomylným vůdcem?

„On by byl neomylným, kdyby nebýval pokažen špatným vy-

chováním, pýchou a egoismem (soběctvím). Pud nepřemejšlí; rozum ponechává volbu a dává člověku svobodnou vůli.“

Pud jest nevyvinutá intelligence, která se líší od té tak vlastně zvané intelligence tím, že jeho zjevy jsou skoro vždy samočinné (spontan); kdež zjevy intelligence jsou následek jistého sestavení a přemýšlení.

Pud se mění ve svých zjevech dle druhů a dle jejich potřeby. U bytostí, které mají sebevědomost a pochopitelnost pro zevnitřní věci spojuje se pud s intelligencí, to jest s vůlí a svobodou.

Druhá kniha.

Spiritický neb duchovní svět.

Hlava první.

Duchové.

1. Původ a příroda duchův. — 2. Prvotní, pravidelný svět. — 3. Forma a všadypřítomnost duchův. — 4. Périsprit. — 5. Rozličné třídy duchův. — 6. Spiritický stupeník. — 7. Postupování duchův. — 8. Andělé a démoni (čerti).

1. Původ a příroda duchův.

76.) Jaká definice může se dáti o duchách?

„Může se říci, že duchové jsou intelligentní bytosti ve stvoření. Oni obývají vesmír mimo tělesného světa.

Poznámka. Slovo „duch“ znamená zde osobnosti beztělesných bytostí, a ne více všeobecný intelligentní živel.

77.) Jsou duchové rozličné bytosti od Boha, neb byliby snad jen výtoky neb částky Božství a z tohoto důvodu syny neb dítkami Božími nazváni?

„Můj Bože! to jest Jeho dílo, zrovna tak, jako u člověka, který udělá jakýsi stroj; tento stroj jest dílo člověka ne pak on sám. Ty víš, že člověk, když udělá jakousi krásnou a užitečnou věc, nazývá ji svým dítětem, svým tvorem. Nu tedy, tak tomu jest i u Boha: my jsme Jeho děti, poněvadž jsme Jeho dílo.“

78.) Měli duchové začátek, nebo snad jsou jako Bůh od samé věčnosti?

„Kdyby duchové neměli začátku, tak by byli Bohu rovnými, ale oni jsou Jeho stvoření a podrobeni Jeho vůli. Bůh jest od samé věčnosti, to jest nepopíratelné; ale kdy a jak nás stvořil, o tom nevíme nic. Ty můžeš říci, že jsme bez počátku, když tím vyrozumíváš, že Bůh, co věčný musil tvořiti bez ustání; ale kdy a

jak každý z nás byl učiněn, to, jak ti ještě jednou pravím, neví žádný: tu panuje tajemství.“

79.) Poněvadž máme dva všeobecné živly ve vesmíru: živel intelligentní a živel materiální, mohlo by se říci, že duchové jsou stvoření z živlu intelligentního, jako jsou mrtvá tělesa učiněná z živlu materiálního?

„To jest patrno: duchové jsou zjednotlivení hmotného principu, jak jsou tělesa zjednotlivení hmotného principu; jedině čas a spůsob tohoto tvoření jest neznámý.“

80.) Jest tvoření duchův neustálé, a neb stalo se jen na počátku času?

„Jest neustálé, to znamená, že Bůh nepřestal nikdy tvořiti.“

81.) Tvoří se duchové spontaně (samovolně), neb snad pochází jeden od druhého?

„Bůh je tvoří, jako ty druhé tvory svou vůlí; ale ještě jednou, jejich počátek jest tajemstvím.“

82.) Může se jistě tvrditi, že duchové jsou bezhmotni?

„Jak se může vysvětliti jakási věc, když nám zcházejí vyrazy k porovnání a v řeči nedostatečné? Může-li pak zrozený slepec dáti pojem o světle? Bezhmotní, to není to pravé slovo; beztělesní bylo by přiměřenější; neb musíš dobře pochopiti že duch, poněvadž jest jistým tvorem, musí býti něčím; jest to hmota paté tresti (quintessence), ale pro vás bez podobenství, a jest tak étherická, že nemůže padnouti do vašich smyslů.

Pravíme, že duchové jsou bezhmotni, poněvadž jejich bytnost rozeznává se ode všeho, co známe pod jménem: hmota. Slepý národ by neměl slov, aby naznačil světlo a jeho účinky. Rozený slepec myslí, že obdrží všecky pojmy sluchem, čuchem, chutí a citem; on nepochopuje idey, kterých by nabil smyslem, jehož nemá. Tak jsme i my pro bytnost nadlidských bytostí praví slepci. My si je nemůžeme vysvětliti jen podobenstvím, vždy nedokonalým, neb účinkem naší obrazotvornosti.

83.) Mají duchové konec? Pochopujeme, že princip, z kterého pocházejí, jest věčný, ale my se ptáme, zdali jejich osobnost vezme konec, a zdali v jistém delšim nebo kratším čase živel, z kterého sestávají se nerozstoupí, a zdali se navrátí zpět k masse (pramenu), jak se to stává u hmotných těles. Jest to těžko pochopití, aby věc, která má počátku, nemohla také míti konce.

„Jest velmi mnoho věcí, kterých nepochopujete, poněvadž intelligence jest obmezena, to tedy nemůže býti příčinou, abyste jich zavrhli. Dítě nepochopuje všeho, co jeho otec pochopuje, a hlupec nepochopuje ničeho ze všeho toho, co učenec pochopuje. My ti pravíme, že duchové nemají konce; to jest vše, co ti nyní říci můžeme.

2. Prvotní normální svět.

84.) Působí duchové obzvláštní svět, krom toho, který vidíme?

„Ano svět duchů neb beztělesných intelligencí.“

85.) Který z těch dvou světů byl v pořádku věcí ten první, svět spiritický, nebo svět tělesný?

„Svět spiritický; on byl především a přežije všecko.“

86.) Mohl by svět tělesný přestati, neb mohl snad nikdy nebýti, aniž by se bytnost spiritického světa změnila?

„Ano, ony jsou si neodvyslý, a předce je jejich obcování neustálé, neb účinkují jeden na druhého neustále.“

87.) Obývají duchové určitou a obmezenou krajinu v prostoře?

„Duchové jsou všady, bezkonečné prostory nimi jsou naplněny. Jsou okolo vás bez přestání, kteří vás pozorují a na vás působí bez vašeho vědomí; neb duchové jsou jednou z přirozených mocností, a jsou nástroje, jichž Bůh upotřebuje k vykonání svých účelů prozřetelnosti; ale všichni nemohou všady býti, neb méně pokročilým jsou jisté krajiny zakázané.“

3. Forma a všady přítomnost duchův.

88.) Mají duchové jistou určitou, obmezenou a stálou tvářnost?

„Ve vašich očích ne, pro náš pohled ano; jest to, chcete-li, plamen, světlo, neb jakási jiskra.“

Má tento plamen neb tato jiskra jakousi barvu?

„Pro vás se mění od tmavosti až k rubínu podlé toho, čím duch jest více neb méně očisteň.“

Obyčejně se představují vyšší duchové (geniové) s plamenem neb s hvězdou na čele; jest to podobenství, které naznačuje hlavní přírodu duchův. Staví se nad hlavou, proto že tam jest sídlo intelligence“

89.) Potřebují duchové jistý čas, aby prostoru přelétli?

„Ano, ale tak rychle jako myšlenka.“

Není myšlenka samá duše, která se přenáší?

„Když myšlenka jest někde, tak jest tam také duše, poněvadž jest to duše, která myslí. Myšlenka jest její vlastnost.“

90.) Má duch, který se přenese z jednoho místa na druhé, vědomost o vzdálenosti, kterou proletí, a o prostorách, které projde, neb jest kvapně přenešen na místo, kam chce jíti?

„To jedno i druhé; duch může velmi dobře, zdali chce pozorovati délku, kterou proletí; ale tato délka může se docela ztratiti; to závisí od jeho vůle, a také od jeho více neb méně očistěné přírody.“

91.) Působí hmota překážku duchům?

„Ne; oni vše proniknou; vzduch, zem, vodu i oheň jsou jim stejně přístupnými věcmi.“

92.) Mají duchové dar všadypřítomnosti, neb jinými slovy: může se duch rozděliti, neb současně na vícero místech býti?

„Rozdělení jedného a toho samého ducha nelze býti, ale každý jest středem, jenž září na rozličné strany, a tak se to stane, že se zdá býti rovnočasně na vícero místech. Ty vidíš slunce, ono jest jen jediné, a přece září všestraně, a nese své paprsky velmi daleko; a proto se předce nedělí.“

— Září všickni duchové s tou samou mocí?

„O nikoliv; to závisí od stupně jejich čistoty.“

Každý duch jest nerozdílná jednota, ale každý z nich může svou myšlenku roztáhnouti na rozličné strany, aniž by se skrze to rozdělil. Jen v tomto smyslu může se rozuměti daru všadypřítomnosti, která se duchům připisuje. Tak může jiskra, která rozesílá daleko své světlo, ze všech stran obzoru spozorovaná býti. Tak může také jediný člověk aniž by měnil své stanovisko, a aniž by se rozdělil, své rozkazy, znamení a pohyb na rozličná místa přenésti.

4. Périsprit (duševní roucho.)

93.) Jest duch, (vlastně tak zvaný,) nahý neb jest, jak tomu jiní chtějí zabalen jakousi substancí?

„Duch jest zahalen pro tebe v jakousi párovou podstatu, která jest ale pro nás ještě velmi hrubá; ale předce dosti plynná, aby se mohla vyvýšiti do vzduchu, a přenésti se, kam chce.“

Jako zárodek ovoce jest zahalen zárodkovou blánou (péripermе), tak jest také duch, (vlastně tak zvaný,) jistým rouchem zahalen, které se může v porovnání nazvati duševním rouchem, (périspritem).

94.) Odkud bere duch své rouško polohmotné?

„Z obecné tekutiny (fluida) každé zeměkoule. Z této příčiny není to samé ve všech světech. Když duch přechází z jednoho světa do druhého změní rouško, jako vy měníte šactvo.“

— Když tedy duchové, kteří obývají vyšší světy k nám přicházejí, vezmou na se hrubší rouško?

„Jest třeba, aby se oděli vaší hmotou, pravili jsme vám to.“

95.) Vezme polohmotné roucho ducha na sebe určitou tvářnost, a lze tuto pozorovati?

„Ano, vezme tvářnost dle libosti ducha, a tak se stává, že se vám zjeví, někdy buď ve snách, buď v stavu bdicím, že může přijmouti formu viditelnou i také makavou.“

5. Rozličné třídy duchův.

96.) Jsou duchové sobě rovni, neb je mezi nimi snad jakési souřadění (hierarchie)?

„Náležejí k rozličným třídám dle stupně dokonalosti, kterého byli dosáhli.“

97.) Jest jakýsi určitý počet tříd neb stupňů dokonalosti mezi duchy?

„Jejich počet jest neobmezený, poněvadž mezi těmito třídami není hraničné čáry, co hranice; a tak se může jejich rozdělení podlé vůle rozmnožiti, neb zmenšiti; však když se uvažuje jen hlavní povaha, mohou se na tři hlavní třídy rozděliti.“

„Do první třídy mohou se postaviti ti, kteří dosáhli dokonalosti: čistí duchové. Duchové druhé třídy přišli až do středu popostupníku; touha po dobrém jest jejich zaměstknání. Duchové třetí třídy jsou ještě u paty postupníku: jsou to nedokonalý duchové. Poznávají se dle nevědomosti, dle žádosti zlého a dle všech zlých náruživostí, které zdržují jejich pokrok.“

98.) Mají duchové druhé třídy jen žádost k dobrému, nemají taká schopnzst, dobře činiti?

„Mají tuto schopnost podlé stupně své dokonalosti, někteří mají učenost, jiní moudrost a dobrotu, ale všichní mají ještě zkoušky obstáti.“

99.) Jsou duchové třetí třídy všichní docela zlí?

„Nejsou; někteří nečiní ani dobře ani zle: druzí naopak mají zalíbení ve zlém, a těší se, když, nalézají příležitost je páchati. Pak jsou tu ještě duchové lehkomyslní neb pošetili, více pomatení než zlovolní, kterým se líbí více daremné žerty než zlomyslnost, a kteří nalézají v tom své zalíbení; jiné šiditi, a působiti jim malé nepříjemnosti, čemu se pak smějí.“

6. Postupník spiritický.

Předběžné poznámky.

100.) Rozdělení duchův se děje podlé stupně jejich pokroku, dle vlastností, které sobě dobyli, a dle nedokonalostí jichž se mají ještě sprostiti. Toto rozdělení není výlučné (absolutní); každá třída představuje obzvláštní povahu jen ve svém celku; ale přechod z jednoho stupně k druhému, jest nepatrný, a na hranici ztrácí se odlíčnost jako v říších přírody, jako barvy u duhy, neb jako v rozličných dobách života lidského. Může se tedy udělati větší aneb menší počet tříd, podlé náhledu, z kterého se věc uvažuje. Jest tomu zde tak, jako u každé soustavy vědeckého rozvrhování; tyto soustavy mohou býti více neb méně úplné, více neb méně pochopitelné, více neb méně pojmu pohodlné; ale ať jsou ja-

kékoliv tak nemění nic na základu vědy samé. Z tohoto ohledu tázaní duchové mohli se tedy stranu čísla tříd od sebe líšiti, aniž by to mělo následků. Naši protivníci uchopili se tohoto patrného odporu, anižby byli pomyslili, že duchové nekladou na to váhy, co jest věcí pouhého umluvení; jim jest myšlenka vším; oni nám ponechávají formu, volbu výrazů, rozdělení, jedním slovem soustavy.

Přidejme k tomu ještě tuto úvahu, kterou nemáme nikdy ztráceti z očí, že jsou mezi duchy, tak jako mezi lidmi, velmi nevědomí, a že se nemůžeme míti dosti na pozoru proti té náchylnosti, věřiti, že všichni duchové musí vše věděti, poněvadž jsou duchy. Každý rozvrh požaduje methody rozboru (analisi) a úplné znalosti předmětu. V říši duchův jsou ti, kteří mají obmezené vědomosti, jako zde na zemi nevědomí a neschopní, aby objali celek, a aby učinili soustavu; neznají neb nepochopují jen nedokonale celé jakékoliv rozvržení; těmto jsou všickni duchové vyšší z první třídy, aniž by mohli oceniti odstíny ve vědě, v schopnosti a v mravnosti, které je rozdělují, jako mezi námi nevzdělaný člověk z ohledu na civilisované lidi. Také ti, kteří jsou tohoto schopni, mohou se líšiti od sebe v podrobnostech dle svého náhledu, obzvláště, když rozvrch nemá v sobě nic výlučného. Linnée, Jussieu, Tournefort měli každý svou methodu, a Botanika se proto nezměnila; poněvadž oni nevynalezli ani bylin, ani jejich odznaků; spozorovali podobnost, dle které utvořili řády neb třídy. Tak jsme i my pokračovali. Nevynalézli jsme ani duchů ani jejich povahy; pátrali, spozoroli a posoudili jsme je dle slov a činův jejich, pak rozdělili jsme je dle podobnosti, použijíce udání, která nám poskytli.

Duchové připouští všeobecné rozdělení na tři hlavní třídy. V poslední třídě, která se nalézá u paty postupníku, jsou nedokonalí duchové, naznačení převahou hmoty nad duchem a náklonností k zlému. Duchové druhé třídy jsou znamenaní převahou ducha nad hmotou a touhou po dobrém: to jsou dobří duchové. První třída konečně obsahuje čisté duchy, totiž ty, kteří dosáhli nejvyššího stupně dokonalosti.

Tento rozvrch zdá se nám býti docela rozumným a naznačovati povahy velmi rozdílné; nezbylo nám tedy jen vyjasniti dostatečným počtem nižších oddělení hlavní odstíny celku; to jsme učinili s pomocí duchův, jejichž příznivé ponaučení nám nikdy nescházelo.

Pomocí tohoto vyobrazení bude to lehká věc určiti postavení a stupeň vysosti neb nízkosti duchův, s kterými můžeme vstoupiti v obcování, a následovně i stupeň důvěry a úcty, kterou zasluhují; jest to jistým spůsobem klíč spiritické vědy; neb ten nám jedině může vysvětliti úchylky (anomalie), které obsahují kommunikace, poněvadž nám vyjasňuje nestejnost intellektuelní i mravní duchův. Musíme poznamenati ovšem, že duchové nepřináleží vždy výlučně k té neb k oné třídě; poněvadž se jejich pokrok vyplňuje jen poznenáhla a částokráte více z jednoho než z druhého ohledu, tak mohou spojiti povahu vícero tříd, co se může lehce oceniti podlé jejich řeči a dle jejich činů.

Třetí hlavní třída. — Nedokonalí duchové.

Všeobecná povaha:

101.) Převaha hmoty nad duchem. Náklonnost k zlému. Nevědomost, pýcha, sobectví, a veškeré náruživosti, které z nich pocházejí.

Mají zdání o Bohu, ale nepochopují Jej.

Všickni nejsou docela pokažení; u některých jest více lehkomyslnosti, nedůslednosti, rozpustilosti, než pravé zlomyslnosti. Někteří nečiní oni dobře ani zle; ale tím, že nečiní nic dobrého, dokazují svou nízkost. Jiní na opak mají zalíbení ve zlém, a radují se, když nalézají příležitost, je páchati.

Mohou spojiti intelligenci se špatností neb s rozpustilostí, ale budiž si jejich intellektuelní (vědecké) vzdělání jakékoliv, předce jsou jejich myšlenky málo vznešeny a jejich city více neb méně opovrženy.

Jejich vědomosti o věcech spiritické říše jsou obmezené, a to málo, co o nich vědí, míchá se s ideami a předsudky tělesného života. Nemohou nám o ní dáti jen nepravých a nedokonalých pojmů; ale pozorný spytovatel nalézne často v jejich kommunikacích, ačkoliv nedospělých, potvrzení velkých pravd, vyššími duchy oznámených.

Jejich povaha prozrazuje se jejich řečí. Každý duch, který ve svých kommunikacích, prozrazuje jakousi zlou myšlenku, může býti přičtěn k třetí třídě; a následovně každá myšlenka zlá, která nám jest vnuknutá, pochází od jakéhosi ducha této třídy.

Vidí štěstí dobrých, a tento pohled jest jim neustálým trá-

pením, neb pociťují všecky úzkosti, které mohou spůsobiti závist a žárlivost.

Zachovají upomínku na bolesti tělesného života, a tento nátlak jest často trapnější než skutečnost. Trpí tedy opravdu, nejen od toho zla, kterého byli okusili, ale i od nesnází, které byli jiným spůsobili, a protože dlouho trpí, tak soudí, že na vždy trpí; Bůh chce, aby k jejich potrestání tomu tak věřili.

Mohou se na pét hlavních druhů rozděliti.

Desátá třída. — Nečistí duchové.

102.) Jsou naklonění k zlému, a to jest předmět jejich zaměstknání. Jako duchové dávají zlé rady, spůsobují sváry a nedůvéru, a užívají všeho přetváření, aby lépe šáliti mohli. Zdržují se při lidech dosti slabé povahy, že se podrobují jejich poňoukání aby je hnali k jejich zkáze; oni se radují, když mohou jejich pokrok zdržeti, působíce, aby podléhli uloženým zkouškám.

Při manifestacích poznají se podlé své řeči, prostota a hrubost výrazů jest u duchů jako u lidí vždy znamení mravné, ne-li také intellektuelní nízkosti. Jejich kommunikace objevují opovrženost jejich náklonností, a když chtějí oklamati, mluvíce spůsobem moudrých, nejsou v stavu dlouho udržeti svou úlohu a končí vždy tím, že prozradí svůj původ.

Někteří národové udělali z nich zločinné bohy, jiní je jmenují démony (čerty neb ďábly), zlými duchy neb duchy zlého.

Živé bytnosti, které obživují, když se vtělí, jsou nakloněni ke všem neřestem, které pocházejí z ohyzdných znižujících náruživostí: smilstva, ukrutnosti, šalby, pokrytství, hrabivosti a hanebného lakomství. Oni páchají zlé z rozkoše, nejčastěji bez příčiny a z nenávisti k dobrému a vyhledávají si skoro vždy své oběti mezi počestnými lidmi. Oni jsou soužením lidstva, ať si patří ku kterémukoliv stavu společenstva a nátěr civilisace nechrání jich od potupy a hanby.

Devátá třída. — Lehkomyslní duchové.

103.) Jsou nevědomí zlovolní, nedůslední a posměvační. Oni se míchají do všeho, odpovídají na vše, nestarajíce se o pravdu. Mají v tom zalíbení působiti malé úzkosti a malé radosti, roznítiti sváry a přiváděti šiděním a šibalstvím zlovolně do bludu. K této

třídě náležejí duchové, kteří se obyčejně nazívají: bludičkami, strašidly, zembohy, a časy. Oni jsou odvislí od vyšších duchův, kteří jich často upotřebují, jako my svých služebníků.

V jejich obcování s lidmi jest jejich řeč někdy důvtipná a žertovná, ale skoro vždy bez hlubokosti, oni se uchopují převrácené a směšné stránky, kterou vyjadřují píchlavými a satyrickými (mravokárnými) slovy. Když převezmou na se cizá jména, stává se to častěji z rozpustilosti než ze zlovolnosti.

Osmá třída. — Křivoučení duchové.

104.) Jejich vědomosti jsou dosti rozsáhlé, ale domnívají se, více věděti, než v skutečnosti vědí. Poněvadž dosáhli jakéhosi pokroku z rozličného ohledu, má jejich řeč jistou vážnou povahu, co by nás z ohledu na jejich schopnosti a jejich osvícenost oklamati mohlo; ale nejčastěji není to jen odstín předsudků a systematických idei z pozemského života, jest to směs některých pravd vedle nejhloupějších bludů, kterými proniká samolibost, pýcha, žárlivost a svéhlavost, jichž se sprostiti nemohli.

Sedmá třída. — Lhostejní duchové.

105.) Nejsou ani dosti dobrými, aby činili dobře, ani dosti zlými, aby činili zlé; oni se kloní tak k jednomu jako k druhému a nevyvyšují se nad obyčejný poměr lidský nejen stranu mravnosti, ale i stranu intelligence. Oni se drží věcí tohoto světa, jehož hrubých radostí litují.

Šestá třída. Klepaví duchové (šotkové) a rušitelé pokoje.

106.) Tito duchové netvoří, obzvláštní třídy, bereli se ohled na jejich osobné vlastnosti. Mohou přináležeti ke každé z těch třech hlavních tříd. Oznamují svou přítomnost často citelnými a physickými skutky, jako: tlukotem, pohybováním a nepravidelným přenešením tuhých věcí, pohybem vzduchu atd. Zdá se, že jsou více než jiní na hmotu vázáni; zdá se, že jsou hlavní činitelé élementárních změn na zemi, buď že působí na vzduch, na vodu, na oheň, na tvrdá tělesa neb vnitřnosti země. Uzná se, že tyto zjevy nepocházeji od nahodilé a tělesné příčiny, když mají úmyslný a intelligentní záměr. Všichní duchové mohou činiti tyto zjevy, ale vznešení duchové přenechávají jich vůbec činnosti nižších duchů,

kteří jsou schopnější pro tělesné věci než pro více intelligence. Když uznávají, že manifestace tohoto druhu jsou prospěšné, použijí těchto duchův jako pomocníkův.

Druhá hlavní třída. — Dobří duchové.

Všeobecná povaha.

107.) Převaha ducha nad hmotou; toužení po dobrém. Jejich schopnosti a jejich moc k vykonávání dobrého stojí v poměru k stupni, kterého byli dosáhli; někteří mají vědomosti, druzí moudrost a dobrotu. Poněvadž nejsou ještě docela od hmoty osvobozeni, mají na sobě dle svého postavení menší neb větší známky tělesného živobytí, buďto ve spůsobu řeči, neb ve zvyklostech, kde se nalézají i některé z jejich libůstek, sice by byly dokonalými duchy.

Pochopují Boha i nekonečnost a užívají již blaženosti dobrých. Oni jsou šťastnými nad dobrým, co učiní, i nad zlým, co překazili. Láska, která je spojuje, jest jim pramenem nevýslovného blaha, jež neruší ani závist, ani žel, ani jakási ze zlých náruživostí, která působí trápení nedokonalých duchů; ale všickni mají se ještě podrobiti skouškám, pokud nedosáhnou svrchované dokonalosti.

Jak duchové vzbuzují dobré myšlénky, odvracují lidi od cesty k zlému, chrání v životě ty, kteří se toho učiní hodnými, a odstraňují vliv nedokonalých duchův u těch, kteří nemají v tom zalíbení, jim se podrobiti.

Lidé, v kterých jsou vtělení, jsou dobří a dobrovolní ku svým bližním; nejsou vedení ani pýchou, ani soběctvím, ani ctižádostí, neznají ani nenávisti, ani zlosti, ani závisti, ani žárlivosti, a činí dobré k vůli dobrému.

K této hlavní třídě náležejí duchové, kteří se dle obyčejného mínění nazývají dobrými duchy, anděly strážnými, duchy dobra. Za času pověry a nevědomosti učinili z nich dobročinné bohy. Mohou se na 4 třídy rozděliti.

Pátá třída. — Dobrovolní duchové.

108.) Jejich panující vlastnost jest dobrota; oni mají v tom zalíbení lidem proukázati služby, a jich chrániti, ale jejich vědomost jest obmezena; jejich pokrok se stal více z mravního než z intellektuélního ohledu.

Čtvrtá třída. — Učení duchové.

109.) Čím se obzvláště vyznamenávají jest rozšířenost jejich vědomostí. Neobírají se tak velice otázkami mravnými jako vědeckými, pro které mají více schopnosti; ale považují vědy jen z ohledu na prospěšnost, a nemíchají tam žádné z náruživostí, které náležejí nedokonalým duchům.

Třetí třída. — Moudří duchové.

110.) Moralní vlastnosti nejvyššího pořádku tvoří jejich rozdílnou povahu. Aniž by měli neobmezené vědomosti, jsou obdařeni intellektuélní schopností, která jim poskytuje zdravého rozsudku stranu lidí i věcí.

Druhá třída. — Vyšší duchové.

111.) Spojují vědomost s moudrostí i dobrotou. Jejich řeč dýchá jen dobrovolností, ona jest neustále vážná, vysoká, často vznešená. Jejich vysokost činí jich více než jiné schopnými, aby nám podali nejpravdivějších zpráv o věcech beztělného světa v té míře, v které člověku se dovoluje je seznati. Zdělují se rádi těm, kteří vyhledávají pravdu s důvěrou, a jejichž duše jest dosti sproštěná pozemských vazeb, aby jí pochopili; ale vzdalují se těch, jež opanuje pouhá zvědavost, neb které vliv hmoty odvrací od dobrých skutků.

Když se mimořádně na zemi vtělují, tak se to stane, aby vykonali jakousi úlohu (missii) pokroku, a pak nám ukazují vzor dokonalosti, které může člověčenstvo na zemi dosáhnouti.

První hlavní třída. — Čistí duchové.

Všeobecná povaha.

112.) Žádný vliv hmoty více. Neobmezená vznešenost intellektuélní i morální v porovnání s duchy druhých tříd.

113.) První třída. Jediná třída. —

Tito prošli veškeré stupně postupníku a odložili všecky nečistoty hmotné. Poněvadž dosáhli vrchole dokonalosti, jehož dosíci stvoření jest schopné, nemusí se více podrobovati ani zkouškám ani pokutám. Poněvadž nejsou více podrobeni znovuzrození v pomíjejících létech, žijí věčný život, kterého užívají v lůně Božském.

Požívají nezměnitelného blaha, poněvadž nepodléhají ani potřebám, ani změnám tělesného života, ale toto blaho nepozůstává v jednotvárné zahálčivosti, strávené v neustálém hledění. Oni jsou poslanci a ministři Boží, Jehož rozkazy vyplňují pro zachování všeobecné harmonie (souladu.) Oni vládnou nad všemi duchy, kteří jsou jich nižší, pomáhají jim se zdokonaliti, a udělují jim jejich misse (úlohy). Lidem nápomocnými býti v jejich bídě, vzbuzovati je k dobrému neb k pokání nad hříchy, které jich odlučují od nejvyšší blaženosti, jest jim příjemná práce. Někdy je jmenujeme anděly, archanděly neb seraphiny.

Lidé mohou vstoupiti v obcování s nimi, ale ten by byl velmi domýšlivý, který by mínil, že mu vždy jsou k službám.

7. Pokračování duchův.

114.) Jsou duchové ze své přirozenosti dobří neb zlí, neb jsou to ti samí duchové, kteří se polepšují?

„Ti samí duchové, kteří se polepšují: když se polepšili, postupují z nižší třídy do vyšší.“

115.) Byli mezi duchy někteří dobrými a jiní zlými stvořeni?

„Bůh stvořil všecky duchy nevinnými a nevědomými, to jest bez vědomostí. Dal každému z nich jistého vůdce k tomu cíli, osvítiti je a jim pomáhati poznenáhla přijíti k dokonalosti poznáním pravdy, a se přiblížiti k Němu. V této dokonalosti přebývá pro ně věčné blaho beze změny. Duchové nabývají těch vědomostí, podstupujíce skoušky, které jim Bůh ukládá. Někteří přijímají tyto zkoušky s oddaností, a dosáhnou rychleji cíle svého povolání; druzí se jim podrobují jen s reptáním, a tak pozůstanou svou vlastní vinou vzdáleni od dokonalosti a od přislíbené blaženosti.“

— Podlé toho zdáli by se býti duchové při svém počátku jako děti nevědomí a bez skušenosti, nabývajíce ale poznenáhla vědomostí, jež jim zcházejí, procházejíce rozličné změny života?

„Ano; toto podobenství jest pravé; vzdorovité dítě zůstane nevědomým a nedokonalým; ono získá více neb méně dle své ochotnosti; ale život člověka vezme konec, ale život ducha trvá nekonečně.“

116.) Jsou duchové, kteří zůstanou věčně na nižším stupni?

„Nikoli, všickni budou dokonalými, oni se polepší, ale bude to dlouho trvati; neb jak jsme to na jiném místě pravili, nemůže spravedlivý a milosrdný otec věčně zavrhnouti své děti. A ty bys tomu chtěl, aby byl Bůh, tak veliký, tak dobrotivý, tak spravedlivý, horším než vy sami jste?“

*

117.) Záleží to od duchův, urychliti svůj pokrok k dokonalosti?

„Dozajista; oni pokračují více neb méně dle svého přičinění a dle své oddanosti do vůle Boží. Nepoučí se dítě ochotné rychleji než dítě odporné?“

118.) Mohou se duchové pohoršiti?

„Nemohou; v té míře, jak postupují, poznávají, co je vzdalovalo od dokonalosti. Když duch obstál jakousi skoušku, má skušenost, a více jí nezapomene. On může zůstati na svém stupni, ale on nejde nazpět.“

119.) Nemohlby Bůh osvoboditi duchy od skoušek, kterým se mají podrobiti, aby dosáhli nejvyššího stupně?

„Kdyby byli stvořeni dokonalými, tak by nezasluhovali užívati dobrodiní této dokonalosti. Kde by bylo zásluhy bez boje? Ostatně jest nestejnost, jež panuje mezi nimi pro jejich osobnost potřebná; pak náleží úloha, kterou na rozličných stupních vykonávají k záměrům prozřetelnosti k harmonii ve vesmíru.“

Poněvadž v společenském životě mohou všichni lidé dosáhnouti nejvyšší důstojnosti, tak bychom mohli také se tázati, proč mocnář jakési země neudělá z každého ze svých vojáků generály; proč nejsou všickni nižší úřadníci vyššími úřadníky; proč nejsou všickni žáci učitely? Mezi společenským a spiritickým životem jest ten rozdíl, že onen jest obmezen, a že nedovoluje vždy dosáhnouti nejvyšších stupňů, kdežto tento jest nekonečný, a podává každému možnost vyvýšiti se na nejvyšší stupeň.

120.) Musí každý duch projíti skoušku zlého, aby dosáhl dobra?

„Ne skoušku zlého, nýbrž skoušku nevědomosti.“

121.) Proč nastoupili někteří duchové cestu dobrého, jiní pak cestu zlého?

Nemají snad své svobodné vůle? Bůh nestvořil zlých duchů, On je stvořil v nevědomosti a v prostotě to jest: s tou samou schopností k dobrému jako k zlému; ti, kteří se stanou zlými, jsou to svou vůlí.“

122.) Jak mohou duchové na svém počátku, tenkráte, když nemají o sobě ani vědomosti, volnost volby mezi dobrým a zlým míti? Jest jim jakási schopnost neb jakási náklonnost, která přivádí spíše na jednu neb na druhou cestu?

„Svobodná vůle se vyvine tou měrou, jak duch nabývá sebevědomí. Nebyloby více svobody, kdyby byla volba jakoukolivsi od vůle ducha neodvislou příčinou puzená. Příčina není v něm, ona jest mimo něho ve vlivech, kterým se podává svobodnou vůlí. To jest ten veliký obraz pádu člověka a prvopočátečného hříchu: ti jedni poddali se pokušení, druzí odolali.“

— Odkud pocházejí vlivy, které naň působí?

„Od nedokonalých duchů, kteří hledí se jej zmocniti, a jej opanovati, a kteří se radují, když podlehne. Totoť jest, čím se chtělo naznačiti obraz: „Satana.“

— Účinkuje tento vliv na ducha jen při svém počátku?

„On jej pronásleduje v jeho duchovním životě, až dosáhne nad sebou tolik vlády, že zlí duchové přestanou jej trýzniti.“

123.) Proč to Bůh připustil, že duchové mohou nastoupiti cestu zlého?

„Jak se můžete opovážiti, požadovati účet od Boha za Jeho skutky? Míníte proniknouti Jeho úmysl? Předce si můžete toto říci: „Moudrost Boží pozůstává v svobodě, kterou ponechává každému k volbě, neb každý má zásluhu svých činů.“

124.) Poněvadž jsou duchové, kteří od počátku postupují na cestě svrchovaného dobra, a jiní, kteří kráčejí cestou svrchovaného zla, tak se nalézají bezpochyby mezi těmito výstřednostmi prostřední stupně?

„Ano, jistě; a těch jest ten větší díl.“

125.) Dosáhnou duchové, kteří kráčejí na dráze zlého, téhož stupně výsosti, jako ti druzí?

„Ano, ale ty věčnosti budou jim o mnoho délší. Slovem: „věčnosti“ musí se rozuměti myšlenka, kterou chovají nižší ducnové o nekonečnosti svého trápení, poněvadž jim není dáno, jeho konec předvídati, a poněvadž se tato myšlenka při každé skoušce obnovuje, které podléhají.“

126.) Mají duchové, kteří okusili zlého, nastoupivše nejvyššího stupně, v očích Boha méně zásluhy než druzí?

„Bůh považuje ty svedené tím samým okem, a miluje všechny z toho samého srdce. Jmenují se zlými, poněvadž podlehli; dříve byli jen prostými duchy.

127.) Byli duchové stvořeni se stejnými schopnostmi intellektuélními?

„Byli stvořeni se stejnými schopnostmi, ale nevědouce, odkud pocházejí; jest třeba, aby svobodná vůle měla svůj běh. Oni postupují více neb méně rychle v intelligenci jako v morálnosti.“

Duchové, kteří kráčejí hned od počátku na cestě dobrého, nejsou proto dokonalými duchy; zdali nemají zlých náchylností, musí předce o nich nabyti skušenosti jako potřebných vědomostí aby dosáhli dokonalosti. Můžeme jich přirovnati k dětem, které, ačkoliv jsou jejich přirozené pudy dobré, předce musí se vyvinovati, se vycvičiti, a které nepřestupují bez přechodu z dětinství do zralého stáří; jen tak, jak nalézáme lidi, kteří jsou již od svého dětinství dobrými, a jiné, kteří jsou zlými; tak jsou také duchové, kteří jsou hned od svého počátku dobří neb zlí, s tím rozdílem, že dítě má již utvořené pudy, kdežto duch při svém stvoření není více zlým než dobrým; má všecky náklonnosti, a obrátí se, dle řízení své svobodné vůle, na jednu neb na druhou stranu.

8. Andělé a ďáblové.

128.) Tvoří tyto bytosti, které nazýváme anděly, archanděly a seraphíny obzvláštní druh rozdílné přírody od druhých duchův?

„Nikoliv, to jsou pouzí duchové, ti kteří jsou na nejvyšším stupni stupníku, a kteří mají všecky dokonalosti.“

Slovo anděl vzbuzuje všeobecně myšlenku o mravné dokonalosti; a však užívá se ho pro všecky dobré i zlé bytosti, které se nalézají mimo člověčenstva. Říká se: dobrý i zlý anděl, anděl světla, i anděl tmy; v tomto pádu jest to stejný význam jako: duch neb genius. My jej zde užíváme ve svém dobrém smyslu.

129.) Prošli andělé všecky stupně?

„Oni prošli všecky stupně, ale jak jsme pravili, někteří přijali svou missi bez reptání, a přišli dříve k cíli; druzí potřebovali více neb méně času, aby dosáhli dokonalosti.“

130.) Jest mínění, které připouští stvoření dokonalých, nad všecky jiné tvory vyšších bytostí chybné, jak jest to možno, že se nalézá v tradicí (v ústním podání) skoro u všech národů?

„Pomysli, že tvůj svět není od samé věčnosti, a že mnohem dříve, nežli se stal, duchové dosáhli nejvyššího stupně; lidé tedy mohli mysliti, že byli dokonalí od věčnosti.“

131.) Jsou ďáblové v tom smyslu, který se spojuje s tímto slovem?

Kdyby byli ďáblové, tak by byli tvory Božími; a bylby Bůh spravedlivým a dobrotivým, kdyby byl stvořil bytnosti na věčnost obětované zlému a nešťastné? Jsou-li ďáblové, pak jsou v tvém nižším světě, a v jiných jemu rovných, které obývají; to jsou ti pokryteční lidé, kteří dělají ze spravedlivého Boha zlého a mstivého, a kteří míní Jemu býti příjemnými, pro ukrutnosti, jichž se ve jménu Jeho dopouští.“

Slovo démon (ďábel) neobsahuje v sobě zlého ducha, leda dle novějšího přijetí; neb řecké slovo: daimon (*δαίμον*), z kterého povstalo, znamená ducha neb intelligenci, a užívalo se pro beztělesné bytosti bez rozdílu pro dobré neb zlé.

Podlé obyčejného přijetí slova představují Démonové bytosti docela zločinné; byli by, jak jiné věci stvořením Božím; však Bůh nejspravedlivější a nejdobrotivější nemohl stvořiti bytostí svou přírodou zlému představených a na věčnost zatracených. Kdyby ale nebyli Jeho tvory, takby byli jako On od samé věčnosti, neb bylo by vícero svrchovaných mocností.

První podmínka každé nauky jest, býti důslednou. Nauka o ďáblech ve svrchovaném smyslu nemá hlavního základu. Že se přijímají ve víře zpozdilých národů, kteří neznali vlastností Božích, zločinní Bohové, to jest pochopitelno; ale kdokoliv uznává dobrotu Boží za svrchovanou vlastnost, tomu jest to nedůsledné a protivné, předpokládati, že mohl stvořiti bytosti, zlému oddané, a určené, aby je páchali věčně; neb to znamená, zapříti Jeho do-

brotu. Přívrženci ďáblův odvolávají se na slova Kristova; my zajisté nebudeme podkopávati vážnost jeho ponaučení, které bychom raději viděli více v srdci, než v ústech lidských; ale zná se význam, který on spojoval se slovem: démon? Nevíme, že allegorická (jinotajná) forma jest jedna z rozdílných poznámek jeho řeči, a má se bráti všecko, co Evangelium obsahuje, podlé písmeny?

Nechceme uváděti jiných důvodů kromě tohoto místa: „Brzy po těchto dnech zármutku slunce nebude svítiti a měsíc nebude vydávati svého světla, hvězdy budou padati z nebes a mocnosti nebeské budou se hýbati. Zajisté pravím vám, že toto pokolení nezahyne, dokud všecky tyto věci nebudou vyplněny.“ Neviděli jsme formu biblického textu popíránu býti od vědy, co se týče stvoření a pohybování země? Nemůže tomu také tak býti s jakýmisi podobenstvími od Krista užívanými, který musel mluviti podlé časů a míst? Kristus nemohl s vědomím říci jakousi nepravou věc; zdali tedy v jeho slovech leží cosi, co se zdá protiviti se našemn rozumu, tak to přichází z toho, že tomu nerozumíme, neb že si to zle vykládáme.

Lidé učinili z ďáblů to, co udělali z andělů. Jako uvěřili v dokonalé bytosti od samé věčnosti, tak uznali nižší duchy za bytosti neustále zlé. Slovem ďábel máme tedy pojmouti nečisté duchy, kteří často nejsou lepšími, než ti, jež se tím jménem naznačují, ale s tím rozdílem, že jejich stav jest jen přechodný. To jsou nedokonalí duchové, kteří reptají proti skouškám, které podstoupili, a kterým proto dlouhý čas jsou podrobeni, kteří ale dosáhnou cíle svým časem, až k tomu budou míti vůli. Mohloby se tedy přijmouti slovo ďábel (démon) s tímto obmezením; ale tak, jak se mu nyní vyrozumívá ve výlučném smyslu, mohloby to vésti k bludu, poněvadž by se mohlo věřiti na obzvláštní bytosti, — stvořené k zlému.

Co se Satana týče, tak jest to patrná personifikace (zosobnění) zlého — pod allegorickou formou, neb se nemůže připustiti jakási zlá bytost, která by bojovala mocí proti moci s Bohem, a jejíž jediné zaměstknání by bylo: protiviti se Jeho vůli. Poněvadž člověk potřebuje podobenství a obrazů, aby se učinil mocný nátlak na jeho mysl, tedy Ježíš vyobrazil beztělesné bytosti pod materialní formou s přídatky, — jejich dobré vlastnosti neb jejich neřesti naznačujícími. Tak malovali staří — čas, když jej zosobiti chtěli, co podobiznu starce s kosou a se sypacími hodínky; figura mládence byla by bývala nesmysl, tak tomu take jest u allegoriích Fortuny (štěstěny) pravdy a t. d. Novověcí představili anděly neb pouhé duchy se zářící podobou s bílými perutěmi, co znamením čistoty; satana s rohy, pazoury a přídavky zvířecími, odznaky nízkých náruživostí. Prostý lid, který to bere dle písmeny, viděl v těchto podobenstvích pravdivou osobu, jako jindy viděl Saturna v obrazu času.

Druhá hlava.

Vtělení duchův.

1. Cíl vtělení. — 2. O duši. — 3. Materialismus.

1. Cíl vtělení.

132.) Jaký jest cíl vtělení duchův?

Bůh duchům uděluje vtělení k tomu cíli, aby mohli dosáh-

nouti dokonalosti: některým jest to odpokutováním, některým misse (seslání). Ale aby dosáhli této dokonalosti, musí se podrobiti všem změnám tělesného života; v tom pozůstává odpokutování. Vtělení má ještě jiný cíl, totiž ten: umožniti duchu, aby přispěl svým podílem k práci stvoření; z tohoto ohledu přijímá v každém světě jistý nástroj v souhlasu podstatné hmoty tohoto světa, aby tam vykonal rozkazy Boží. tím spůsobem, že přispívaje k všeobecnému dílu, pokračuje sám.

Činnost tělesných bytosti jest k pochodu všehomíru potřebná; ale Bůh velel ve své moudrosti, aby nalézli v této činnosti samé prostředek k pokračování a k přiblížení se k Němu. A na tento spůsob spojuje se dle podivného zákona prozřetelnosti všecko, vše jest v přírodě souvislé (solidární).

133.) Mají duchové, kteří kráčeli již od počátku na dráze dobrého, zapotřebí vtělení?

„Všickni jsou stvoření v prostotě a v nevědomosti, poučují se v půtkách a v nesnázích tělesného života. Spravedlivý Bůh nemohl učiniti některé šťastnými bez namahání a bez práce a následovně bez zásluhy."

Co tedy prospívá duchům, že kračeli cestou dobrého, když je to neosvobodí od bídy tělesného života?

„Oni dosáhnou dříve cíle; a pak jsou nesnáze života častokráte následek nedokonalosti ducha; čím méně má nedokonalostí, tím méně má trápení. Ten který není závistným, ani žárlivým, ani hrabivým, ani ctižádostivým, nebude míti trápení, které pochází z těchto neřestí."

2. O duši.

134.) Co jest duše?

„Vtělený duch."

— Co byla duše dříve, než se vtělila?

„Duchem."

— Tedy jsou duše a duchové zcela ta samá věc?

„Ano, duše nejsou nic jiného než duchové. Dříve než se spojí duše s tělem, jest jedna z těch intelligentních bytostí, které obývají neviditelný svět, a které na se berou na chvíli jakési masité rouško, aby se očistili a osvětlili."

135.) Jest v člověku ještě něco mimo duše a těla?

„Jest tam pásmo, které spojuje duši s tělem."

— Jakou přírodu má toto pásmo?

„Polohmotnou, totiž prostřední mezi duchem i tělem. A tak

to musí býti, aby mohli jeden s druhým obcovati. Tímto pásmem účinkuje duch na tělo, a tělo na ducha "

Člověk tedy sestává ze třech hlavních dílů:

1. Z těla, neb z hmotné bytosti zvířatům rovné, a tím samým životným principem obživené.
2. Z duše neb ze vtěleného ducha, jehož bytem jest tělo.
3. Z prostředního principu čili périspritu, polohmotné to podstatě, která slouží za první rouška ducha, a která spojuje duši s tělem. Tak jsou u jakéhosi ovoce: zárodek, zárodková blána a skořapina.

136.) Jest duše neodvisla od životního principu?

„Tělo není jen roucho, — my to neustále opakujeme."

— Může tělo býti bez duše?

„Ano, a předce jak přestane tělo žíti, duše je opustí. Před narozením není ještě skutečné spojení mezi duší a mezi tělem; když ale toto spojení bylo uskutečněno, tak roztrhne smrt těla pásmo, které spojovalo duši, a duše je opustí. Organický život může tělo bez duše obživovati, ale duše nemůže býti v těle, zbaveném organického života."

— Co by bylo naše tělo, kdyby nemělo duši?

„Hromada masa bez intelligence, všecko, co chcete, jen žádný člověk."

137.) Může se ten samý duch vtěliti současně ve dvou rozličných tělech?

„Nikoli; duch jest nerozdílný a nemůže obživovati najednou, dvě rozličné bytosti." (Hleďte do knihy Medii, hlava: Dvoutělesnost a proměnění [1])

138.) Co se má mysliti o mínění těch, kteří považují duši za princip materiálního života?

„To jest hádka o slova; my na ní nic nedbáme, hleďte abyste si porozuměli sami."

139.) Jistí duchové, a především někteří philosophové pojali duši takto: Jistá obživující jiskra z velikého všehomíru vyšlá. Odkud tato protiva?

„Není v tom protiva. To závisí od významu slov. Proč ne máte pro každou věc své slovo?

Slova „duše" se užívá k poznamenání rozličných věcí. Někteří tak jmenují životný princip a v tomto smyslu může se obrazně říci, že duše jest jistá obživující jiskra, vyšlá z velikého všehomíru. Tato poslední slova naznačují všeobecný pramen životního principu, z kterého každý tvor ssaje jistý podíl, a který se vrací k hromadě po smrti. Tato myšlenka nevylučuje na žádný způsob onu mysl o mravné bytosti, rozdílné a neodvislé od hmoty, a

---

[1]) Německý překlad knihy Medii vyšel v Lipsku 1877 u Osvalda Mutze. Poznámka překladatele.

která zachová svou osobitost. Tato bytost nazývá se také duší a v tomto smyslu může se říci, že duše jest vtělený duch. Když podali duchové o duši rozličné pojmy, tak se to vztahuje na význam, v kterém to slovo použili, pak na pozemské idey, kterými byli ještě více neb méně pojati. To vychází od nedokonalosti lidské řeči, která nemá pro každou myšlénku svého slova, a z toho pochází mnoho nedorozumění a půtek; proto nám vyšší duchové radí, abychom se nejprve srozuměli o slova.[1])

140.) Co se má mysliti o theorii, která rozděluje duši na tolik dílů, kolik se nalézá v těle svalův a která takto může vládnouti všemi pohyby?

„To závisí opět od smyslu, který se spojuje se slovem: duše; když se vyrozumívá životný fluid, pak jest to pravda; myslí-li se pak na vtěleného ducha, tak jest to nepravé. Pravili jsme, že duch jest nerozdílný; on přenáší pohyb na organy skrze prostřední fluid, anižby se proto rozdělil.“

Však jsou to duchové, kteří dali tuto definici?

„Nevědomí duchové mohou bráti skutek za příčinu.“

Duše účinkuje skrze organy, a organy jsou obživeny životným fluidem, který se mezi ně rozdělí a nejvíce mezi ty, které jsou středem neb krbem pohybování. Ale toto vysvětlení nemůže se srovnávati s duší, když se považuje co duch bydlící za živobití v těle, které opustí po smrti.

141.) Jest cosi pravdivého v tom mínění oných, kteří myslí, že duše jest zvenčí, a že zahaluje tělo?

„Duše není v těle tak zavřena, jako pták v kleci; ona září a zjevuje se na venek jako světlo skrze skleněnou kouli, neb jako zvuk okolo jakéhosi středu zvučného; na tento spůsob může se říci, že jest zvenčí; ale proto není rouškem těla. Duše má dvoje roucho, jedno: tenounké a lehounké, to jest to první, to které ty périspritem nazýváš, druhé hrubé, hmotné a těžké: to jest tělo. Duše jest střed všech těchto roušek, tak jako zárodek v jakémsi zrnu, to jsme již pravili.“

142.) Co se má o této jiné theorii míniti, dle které duše u dítěte se v každé době života zdokonaluje?

„Duch jest jen samojediný; on jest celý u dítěte jako u odrostlého; jen organy neb nástroje k zjevení duše se vivinují a docelují. Bere se zde také účinek za příčinu.“

143.) Proč nevysvětlují všickni duchové duši tím samým spůsobem?

„Všichni duchové nejsou o této věci stejně osvětleni. Jsou duchové — ještě tak obmezeni, — že nepochopují odtažitých věcí, jako u vás děti; jsou také křivoučení duchové, kteří hodlají nádhernými slovy si získati vážnosti; jest to opět jako u vás. A pak

---

[1]) Patřte v úvodu vysvětlení slova duše §. II.

i sami osvícení duchové mohou se vyjádřiti rozličnými slovy, které mají základně tu samou cenu, obzvláště, když se jedná o věcech, které vaše řeč jest neschopná jasně vysvětliti; tu jest třeba podobenství i porovnání, která vy za skutečnost b erete."

144.) Co se má rozuměti pod slovem: duše světa?

„Jest to všeobecný princip života a intelligence, odkud se rodí jednotlivosti. Ale ti, kteří užívají těchto slov, nerozumí si často sami. Slovo duše jest tak pružné, že je každý vykládá dle svého zdání. Někdy se připisovala také naši zemi duše, tím se má vyrozuměti celek duchů oddaných, kteří řídí vaše činy na dobrou cestu, když jich posloucháte, a kteří jsou jistým spůsobem zástupci Božími na vaší zeměkouli."

145.) Proč tolik starých a novověkých philosophů se hádalo o psychologické (duše spytecké) vědě, anižby byli přišli ku pravdě?

„Tito lidé byli předchůdci věčné, spiritické vědy; oni připravovali cesty. Oni byli lidé a mohli se mýliti, poněvadž považovali své vlastní myšlenky za světlo; ale i jejich poklesky slouží k tomu, aby se okázala pravda, poněvadž pojednávají o tom, co jest pro, i o tom, co jest proti ní. Ostatně se vynalézají mezi těmi bludy veliké pravdy, které při pilném přirovnání poznáte.

146.) Má duše jakési určité a obmezené místo v těle?

„Nemá; ale ona se nalezá u veleduchův, u všech těch, kteří mnoho myslí, více v hlavě, a u těch, kteří jsou velmi citliví, a jejichž veškeré jednání se vztahuje na lidstvo, více v srdci."

— Co se má mysliti o těch, kteří staví duši do jakéhosi středu vitalního?

„To znamená, že duch přebývá raději v onom díle vaši organisace, poněvadž tam se vztahuje veškerá citelnost. Ti kteří staví duši tam, co považují za střed životný, ti ji berou mylně za životný fluid neb princip. Na každý pád může se říci, že sídlo duše jest obzvláště v těch organech, které slouží k zjevům intelligentním a morálním."

3. Materialismus.

147.) Proč jsou tak často anatomisté (pytevníci), phyziologové (silospytci) a vůbec ti, kteří se obírají s vědami přírodními, přivedení k materialismu?

„Silospytec vztahuje vše jen na to, co vidí. Pýcha lidí, kteří míní, že vše vědí, a kteří nepřipouští, že by něco jejich rozum

převyšovati mohlo. Jejich vlastní vědomí jim dává domnění; oni myslí, že před nimi příroda nemůže míti nic skrytého.“

148.) Není to k politování, že materialismus jest následek studií, která by měla naopak člověku dokázati svrchovanost intelligence, jež řídí svět? Má se z toho souditi, že studia jsou nebezpečná?

„Není to pravda, že by materialismus byl následkem těchto studií; jest to člověk, který z něho čerpá falešné konsequence, neb on může zneužívati všeho, i těch nejlepších věcí. Ostatně je děsí nicota více, než by to na sobě dali znáti, a ti veleduchové jsou častokráte většími vychloubači než hrdiny. Větším dílem nejsou materialisty jen proto, že nemohou ničím vyplniti onu prázdnotu nad propastí, která se otvírá před nimi; ukažte jim kotvici blaha, a oni se jí uchopí s dychtivostí.

Jsou lidé, kteří jakýmsi zblouděním rozumu nevidí v bytnostech organických jen činnost hmoty, a kteří tam vztahují veškeré naše skutky. Oni neviděli v těle lidském jen elektrický stroj; nespytovali strojnost života jen ve hře organů; viděli jak často uhasne přerušením jedinké nitky, a neviděli jen této nitky; vyhledávali, zbyde-li co, poněvadž nenalézli jen hmotu, která se stala mrtvou, a poněvadž neviděli duši ulétnouti, a nemohli se jí zmocniti: tak z toho soudili, že vše pozůstává jen na vlastnosti hmoty, a že po smrti není jen zničení myšlenky. To by byl smutný následek, kdyby tomu tak bylo, pak by bylo dobré i zlé bez cíle; člověk byl by ospravedlněn, nemysliti jen na sebe, a stavěti uspokojení svých tělesných rozkoší nade všecko; pak by společenská pásma byla rozervána, a nejsvětější pocity byly by zničeny na vždy. Ku štěstí nejsou tyto idey všeobecny, ano může se říci, že jsou velmi obmezeny, a že nepozůstávají jen v mínění jednotlivců, neb nikde nebyly vyhlášeny za vědu. Společnost, která by byla založena na těchto základech, měla by v sobě zárodek svého rozpadnutí a údy její by se hubily jako divoká zvířata.

Člověk má pudnou myšlenku, že se životem proň všecko nekončí, hrozí se před nicotou; darmo se brání proti myšlence na budoucnost; když přijde poslední hodinka, je jich málo, kdoby se netázal, co se z nich stane; neboť myšlenka, opustiti život bez navrácení, má v sobě cosi srdcelomného. Kdoby mohl v skutku lhostejně považovati bezvratné, věčné odloučení se od všeho, co miluje? Kdoby mohl bez hrůzy před sebou spatřiti otvor ohromné propasti nicoty, kde se mají na vždy pohltiti všecky naše schopnosti, všecky naše náděje, a k sobě praviti: „Jak, po mně nic, nic více než nicota; vše se končí bez obnovení; ještě několik dní, a má pamatka zmizí z paměti těch, kteří mne přežijí; brzy nebude ani stopy o mém putování na zemi; i ta dobrodiní, která jsem udělal, budou od nevděčných zapomenuta, které jsem si byl zavázal; a nic za odplatu toho všeho, žádná jiná vyhlídka, než že bude tělo mé červy sežráno!“

Nemá tento obraz v sobě cosi hrozného, cosi ledového? Náboženství nás sice učí, že nemůže tomu tak býti, a rozum nám to potvrzuje; ale tato

nejistá a neurčitá budoucnost nemá v sobě ničeho, coby uspokojilo naší náklonnost k podstatnému; to zrodí u mnohých pochybnost. Máme duši, dobře, ale co jest ta naše duše? Má jakousi formu, jakousi tvárnost? Jest to obmezená neb neurčitá bytost? Někteří praví, že jest to dech Boží, jiní, že jest jakási jiskra, opět jiní, že jest díl velikého všehomíru, životný princip a princip intelligence; ale o čem nás to vše ponaučuje? Co nám na tom záleží míti duši, když se po naší smrti ztratí v nesmírnosti, jako kapka vody v moři? Není-li pro nás ztráta naší osobnosti totéž, co nicota? Praví se dále, že jest bezhmotná; ale věc bezhmotná nemůže míti pro nás žádných určitých poměrů, pro nás jest to ničím. Náboženství nás také učí, že budeme šťastni neb nešťastni podle dobrého neb zlého, co jsme udělali; ale jaké jest to blaho, které nás očekává v lůně Božím. Jest to jakási blaženost, jakési věčné patření bez jiné práce než spívati chválu stvořitele? Jest pekelný plamen opravdivý, neb jen jistý obraz? Sama církev jej vyrozumívá v tomto ostatním smyslu, ale jaká jsou jeho trápení; kde se vynachází toto místo trestu? Zkrátka, co se činí, co se vidí v onom světě, který nás očekává? Říká se, že žádný ještě se nevrátil, aby nám to oznámil. To jest bludné; a hlavní úloha Spíritismu pozůstává vlastně v tom, aby nám tuto budoucnost objasnil; aby nám ji učinil jistým spůsobem pro prsty i oči makatelnou; ne rozumováním, nýbrž skutky. Díky spiritickým kommunikacem, není to více důměnka, neb k pravdě podobnost, kterou si každý dle svého zdání vymaluje, kterou básníci okrašlují svými vymyšlenostmi, neb kde sejí allegorické obrazy, jež nás přivádí k bludům; jest to skutečnost, která se nám zjevuje, neb jsou to zahrobní bytosti ony samy, které přicházejí, nám popisovati jejich postavení, pověděti nám, co činí, které nám dovolují býti takřka přítomnými všem změnám jejich nového života, a které nám tímto prostředkem ukazují nevyhnutelný osud, nás podlé našich zásluh a podlé našich neřestí očekávající. Nalézá se v tom cosi proti náboženství? Zrovna naopak, tam nalézají nevěřící víru, a nedbalí popuzení k horlivosti a k důvěře. Spiritismus jest tedy nejmocnější podporou náboženství. Že tomu tak jest, jest důkazem, že to Bůh připouští, a připouští to, aby obnovil naší se viklající náději, a aby nás obrátil na cestu dobrého vyhlídkou na budoucnost.

Hlava třetí.

Návrat z života tělesného k duševnímu.

1. Duše po smrti, — její samostatnost. Život věčný. — 2 Odloučení duše od těla. — 3. Duševní pomatenost.

1. Duše po smrti.

149.) Co se stane z duše v okamžení smrti?

„Stane se opět duchem, to jest, vrátí se opět do říše duchův, kterou byla na čas opustila.“

150.) Podrží duše po smrti svou samostatnost?

„Ano, ona ji nikdy neztratí. Co by se z ní stalo, kdyby ji nepodržela?“

— Jak dokáže duše svou samostatnost, když nemá více hmotného těla?

„Ona má ještě jistý fluid vlastní, který čerpá v zduchu své planety, a který představuje odstín jejího posledního vtělení: svůj périsprit.“

— Nevezme duše sebou ničeho odsud?

„Nic jiného než paměť a touhu přejíti do lepšího světa. Toto upamatování jest plné slasti neb hořkosti, dle toho, jak byla života použíla; čím jest čistější, tím více pochopuje nicotu věcí, které na zemi zanechá.“

151.) Co se má mysliti o tomto mínění, dle kterého duše vrátí se do všeobecného vesmíru?

„Netvoří všickní duchové jakýsi celek? Není to celý svět? Když se vy nacházíš v jakémsi shromáždění, tak jsi doplňující částkou tohoto shromáždění a předc podržíš svou osobnost.“

152.) Jaký důkaz můžeme míti o osobnosti duše po smrti?

„Nemáte tohoto důkazu v kommunikacích, jež obdržíte? Nejste-li slepí, tak budete viděti; a nejste-li hluší, tak uslyšíte, neb často k vám mluví jistý hlas, který vám oznamuje existenci jisté bytosti mimo vás.“

Ti, kteří myslí, že při smrti duše se vrací do všeobecného celku, jsou v bludu, zdali tím vyrozumívají, že duše ztrací svou osobnost jako kapka vody, která padne do moře; oni mají pravdu, jestli vyrozumívají pod všeobecným celkem součet beztělesných bytostí, jehož dílem jest každá duše neb duch.

Kdyby se duše v hromadě pomíchaly, tak by neměly jen vlastnosti celku, a nebylo by rozdílu mezi nimi, ony by neměly ani svého vlastního rozumu, ani svých vlastností, kdež ve všech kommunikacích dokazují svou sebevědomost a obzvláštní vůli. Nekonečná rozdílnost, kterou okazují v každém ohledu, jest vlatní následek jejich samostatnosti. Kdyby bylo po smrti jen to, co se jmenuje všeobecný celek, který pohltí všecky osobnosti, tak by tento celek byl stejnorodný, a pak by všecky kommunikace, které bychom obdrželi z neviditelného světa, byly stejné. Poněvadž tam potkáváme bytostem dobrým i zlým, učeným i nevědomým, šťastným i nešťastným; poněvadž se tam nalézají všecky povahy: veselé i smutné, lehkovážné i vážné atd.: tak jest patrno, že to jsou rozličné bytosti. Tato samostatnost stane se ještě patrnější, když tyto bytosti svou osobnost dokazují nepopíratelnými znaky a osobnými podrobnostmi, vztahujícími se na jejich pozemský život, které se mohou dokázati; konečně nemůže se o ní pochybovati, když se tyto bytosti okáží zraku při jejich zjeveních. Jeden článek víry poučil nás theoreticky o osobnosti duše; Spiritismus ji učiní patrnou, a jistým spůsobem i makavou.

153.) V jakém smyslu má se pochopiti život věčný?

„Život ducha jest věčný, život těla jest přechodný a pomijející. Když tělo umře, vstoupí duše do života věčného.“

— Nebylo by to přiměřenější, životem věčným nazývati onen pouhých duchův, totiž těch, kteří dosáhli stupně dokonalosti, a kteří se nemusí více podrobovati skouškám?

„To jest spíše věčná blaženost; to jest ale jen hádka o slovo, jmenujte věci jak chcete, jen když si porozumíte.“

2. Odloučení se duše od těla.

154.) Jest rozloučení se duše od těla bolestné?

„Není; tělo trpí často více v životě, než v okamžení smrti; duše tu je ničím. Trápení, které se okusí někdy v okamžení smrti jest rozkoší pro ducha, jenž vidí přicházeti konec svého vyhnanství.“

V přirozené smrti, v oné, která přichází skrze vysílení organů následkem stáří, opustí člověk život, aniž by to spozoroval: jest to lampa, která zhasne z nedostatku potravy.

155.) Jak se děje rozdělení duše od těla?

„Když se rozvázala pásma, která ji držela, tak se osvobodí.“

— Stane se rozloučení kvapně, a rychlým přechodem? Jest mezi životem a mezi smrtí jakási určitě naznačená hranice?

„Není, duše se polehounku osvobozuje, a neuletí jako pták, kterému se svoboda na kvap vrací. Tito dva stavy se setkávají a zmíchají; duch se tedy osvobodí poznenáhla od svých pásem: tato se rozvážou, ale nepřetrhnou se.“

Duch jest v životě spojen s tělem svým skrze polohmotné rouško čili périsprit, smrt zničí jedině tělo, ale ne toto druhé rouško, které se odloučí od těla, když v něm přestane organický život. Pozorování dokazuje, že sprostění périspritu v okamžení smrti není náhle úplné; stane se jen poznenáhla, s velmi rozdílnou zdlouhavostí podlé osob. U některých lidí jest to dosti rychlé, a může se říci, že okamžik smrti jest také, vyjímaje několik hodin, onen sprostění; ale u jiných obzvláště u těch, jejichž život byl zcela materiální a chlípný, jest oddělení o mnohem méně rychlé, a trvá častokráte celé dni, týdny i také měsíce, co neobsahuje v těle ani tu nejmenší schopnost k živobytí, ani možnost vrácení se k životu, nýbrž pouhé příbuzenství mezi tělem i duchem; příbuzenství, které jest vždy v poměru k převaze, kterou poskytoval duch v životě hmotě. Vskutku důkladně se to pochopí, že čím více se duch spojil s hmotou, tím větší má namahání, se jí zprostiti; kdežto intellektuélní a mravní činnost, vznešenost myšlenek již i v samém tělesném životě jakýsi počátek sprostění působí, a když smrt přichází, jest skoro okamžité. Takový jest výsledek učiněných studií u všech jednotlivců, v okamžení smrti pozorovaných. Toto pozorování dokazuje též, že toto příbuzenství, které u některých jednotlivců mezi duší a tělem trvá, jest někdy velmi trapné, neb duch může pokusiti hrůzu rozložení. Tento pád jest vyminečný a obzvláštní

jistým druhům života a jistým druhům smrti; ukazuje se u některých samovražd.

156.) Může skutečné rozloučení duše a těla státi se před úplným přestáním života organického?

„V agonii (tažení) duše někdy již opustila tělo: není tam více jen organický život. Člověk nemá více sebevědomí; a předce mu ostane ještě dech života. Tělo jest stroj, kterým srdce pohybuje; ono trvá, pokud srdce prohání krev žílami, a k tomu nepotřebuje duši.“

157.) Má duše někdy v okamžení smrti jakési toužení neb vytržení (extazi), které ji dá na polo uzříti svět, do kterého se vrací?

„Častokráte cítí duše, jak se rozvazují pásma, která ji vážou na tělo; ona se pak namahá, aby je docela odstranila. Částečně již od hmoty osvobozená, vidí budoucnost jak se před ní rozvinuje a požívá již napřed stav duchovní.“

158.) Může nám housenka, která s počátku leze o zemi, pak se zapřede do své kukle, zdánlivě co mrtvá, aby opět obživla v skvostném životě, dáti pojem pozemského života, pak hrobu a konečně o našem novém živobytí?

„Malý pojem. Toto podobenství jest dobré; však nemá se bráti písemně, jak se vám to častokráte přihodívá.“

159.) Jaký pocit má duše v tom okamžení, když se opět pozná v říši duchův?

„To závisí od toho, co jsi udělal; když jsi páchal něco zlého s úmyslem je učiniti, tak se nalezáš v prvním okamžení zcela zahanben, že jsi to učinil. Pro spravedlivého jest to docela rozdílné, jeho duše jest takřka sproštěná veliké tíže, neb se nemá co obávati spytujícího pohledu.“

160.) Nalézne duch bezprostředně ty, které byl znal na zemi, a kteří umřeli před nim?

„Ano, podlé lásky, kterou choval pro ně a kterou oni měli pro něho. Často přicházejí, aby jej přijali při vrácení se do říše duchův, a jsou mu nápomocní, aby se zprostil hmotných plínek; nalézne tam též mnoho jiných, které byl ve svém životě na zemi ztratil z očí; on spatří putující duchy, i ty, kteří jsou vtělení, a jde jich navštiviti.“

161.) Stane se při násilné a náhodilé smrti, tenkráte když údy ještě nebyly stářím neb nemocmi osláblý, rozdělení duše a konec života jednočasně?

„Tak tomu obyčejně bývá, ale na každý pád jest okamžik, který je rozlučuje velmi krátký.“

162.) Zachová, ku příkladu. člověk při stětí několik okamžení sebevědomí?

„Často zachová je několik okamžení, dokud nezhasne docela život organický. Ale častokráte též bázeň před smrtí, již jej zbavila tohoto sebevědomí před okamžením popravy.“

Tu jest otázka jen o sebevědomí, co může odpravenec o sobě míti, jako člověk, a skrze organy, a ne jako duch. Když tohoto sebevědomí nebyl ztratil před odpravením, tak ho může několik minut podržeti, ale velmi krátce, a ono musí zahynouti s organickým životem mozku, co ale neznamená, že by périsprit byl docela odloučen od těla; naopak; v každém pádu násilné smrti, když není působena pozvolnáhlým vyčerpáním životné síly, jsou pásma, jež spojují tělo s périspritem, trvanlivější, a úplně sproštení jest zdlouhavé.

3. Duševní pomatenost.

163) Obdrží duše, když opustí tělo, bezprostředně sebevědomí?

„Bezprostředně sebevědomí, není to pravé slovo, ona jest jistý čas v pomatenosti.“

164.) Okusí všichni duchové pomatenost, která nastoupí po rozdělení duše od těla, v tom samém stupni a skrze ten samý čas.

„Nikoliv, to závisí od jejich vznešenosti. Ten který již jest očistěn, pozná se skoro bezprostředně, poněvadž se již byl sprostil hmoty v tělesném živobytí; kdež to chlípný člověk, jehož svědomí není čisté nátlak této hmoty dlouhý čas zachová.“

165.) Má znalost Spiritismu jakýsi vliv na delší nebo kratší trvání pomatenosti?

„Velmi velký vliv, poněvadž duch pochopil již napřed své postavení, ale výkon dobrého a čisté svědomí mají největší vliv.“

V okamžení smrti jest z počátku vše zmateno; duše potřebuje jakéhosi času, aby se opět poznala, ona jest jako omámená a v stavu člověka, který se probudí z hlubokého spánku, a který hledí si vysvětliti své postavení. Jasnost idey a památka na minulost opět jí přichází tou měrou, jakou se ztrácí vliv materie (hmoty), od které se byla odloučila, a jak mizí jistý druh mlhy, který otemňuje její mysl.

Doba pomatenosti, která následuje smrt, jest rozdílná, ona může trvati několik hodin, též několik měsíců, ano i několik let. Ti, u kterých jest nejkratší, jsou ti, kteří se již za svého života byli oznámili se svým budoucím stavem, poněvadž pak bezprostředně poznávají své postavení.

Tato pomatenost představuje obzvláštní okolnosti dle povahy jednotlivců a obzvláště dle spůsobu smrti. Při násilné smrti samovraždou, odpravením, osudem, mrtvicí, poraněním a t. d. jest duch překvapen, užasnut, a nevěří, že by byl umřel; on to tvrdí svéhlavně; předc ale vidí své tělo, on ví, že toto tělo jenom jemu náleží, a nepochopuje, že jest od něho odloučen; on jde k osobám, které miluje, mluví k nim a nepochopuje, proč jej neslyší. Tento klam trvá až do úplného odtržení se périspritu; pak se teprv opět

poznává duch, a pochopí, že není více mezi živými. Tento zjev se lehce vysvětlí. Neočekávanou smrtí zachvácený duch jest kvapnou změnou, která se s nim stane, omámen; pro něho jest smrt ještě stejná s rozpadnutím, s zničením; poněvadž myslí, že vidí, že slyší, tedy nevěří, že jest mrtev; co jeho klam zvětšuje, jest ta okolnost, že se vidí v těle, formou podobném předešlému, jehož étherickou přírodu spytovati, ještě neměl času; on míní, že jest pevné a tvrdé, jako to první, a když se jeho pozornost na tuto věc přivádí, diví se, že se nemůže pomakati. Tento zjev jest podobný onomu nových náměsíčníků (somnambulů), kteří nevěří, že spějí. Pro ně jest spaní tolik, co odstranění schopností; poněvadž ale svobodně myslí, a že vidí, tak míní, že nespějí. U některých duchů okazuje se též tato obzvláštnost, ačkoliv jejich smrt nepřišla neočekávaně; ale ona jest vždy obyčejnější u těch, kteří nemyslili, že umřou, ačkoliv byli nemocnými. Pak se objeví to obzvláštní divadlo ducha, který jest přítomen svému pohřbu, jako by byl cizí, a mluvě o něm jako o věci, která se jej netýče, až do té doby, kde pozná pravdu.

Pomatení, které následuje smrt nemá v sobě pro dobrého člověka nic trapného; ono jest mírné a podobá se ve všem onomu, které provází tichý spánek. Pro toho, kdo nemá čisté svědomí, jest plné úzkosti a bázně, které se zvětšují tou měrou, jak se opět poznává.

V pádu společné smrti spozorovalo se, že všickní ti, kteří zahynou rovnočasně, se nevidí vždy bezprostředně. V pomatenosti, která následuje po smrti, jde každý svou cestou, a nestará se jen o ty, kterým jest nakloněn.

Hlava čtvrtá.

Množství existencí (životů.)

1. Znovuzrození. — 2. Spravedlnost znovuzrození. — 3. Vtělení v rozličných světech. — 4. Postupující přesídlení. — 5. Osud dětí po smrti. — 6. Pohlaví u duchův. — 7. Příbuzenství, původ. — 8. Tělesná a mravní podobnost. — 9. Přirozené pojmy.

I. Znovuzrození.

166.) Jak může duše, která v tělesném životě nedosáhla dokonalosti, dokončiti své očištění?

„Když nastoupí skoušku v novém živobytí.“

— Jak vykoná duše toto nové živobytí? Snad svou změnou co duch?

„Když se duše očistí, stane se v ní bez pochyby změna, ale k tomu jest zapotřebí skoušky tělesného života.“

— Duše má tedy více životů tělesných?

„Ano, my máme všickni vicero existencí. Ti, kteří vám praví opak toho, chtějí vás držeti v nevědomosti, v které se sami vynacházejí; to jest jejich žádost.“

— Z toho zdá se následovati, že duše, když byla opustila tělo, příjme jiné; neb jináč řečeno, že se znovu zrodí v novém těle; má se tomu tak rozuměti?

„To jest patrno.“

167.) Jaký jest účel znovuzrození?

„Odpokutování a pokračující polepšení člověčenstva, kdeby byla bez toho spravedlnost?“

168.) Jest počet tělesných životů obmezený, nebo bude se duch bezkonečně na novo vtělovati?

„V každém novém životě udělá duch jakýsi krok na cestě pokroku; když se byl očistil od všech svých nečistot, nepotřebuje již více skoušek tělesného života.“

169.) Jest počet vtělení u všech duchův stejný?

„Nikoliv; ten který rychle pokračuje, uspoří si skoušky. Na každý pád jsou tato po sobě nastupující vtělení vždy četna, neboť pokrok jest skoro bezkonečný.“

170.) Co se stane z ducha po svém ostatním vtělení?

„Blažený duch pak jest pouhým duchem.“

2. Spravedlnost znovuzrození.

171.) Na čem se zakládá učení o znovuzrození?

„Na spravedlnosti Boží a na zjevení; neb my vám to opakujeme bez přestání: Dobrý otec ponechává svým dětem vždy otevřené dveře k pokání. Nepraví-li ti rozum, že by to bylo nespravedlivé, oloupiti všecky ty neodvolatelně věčné blaženosti, od kterých to nezáviselo, aby se polepšili? Nejsou-li všickni lidé dítky Božími? Jen mezi soběckými lidmi nalézá se nespravedlnost, neustupná závist a neuprositelné tresty.“

Všickni duchové touží po dokonalosti, a Bůh jim dává k tomu prostředky skrze zkoušky tělesného života; ale ve své spravedlnosti připouští, aby to doplnili v nových životech, co nemohli učiniti neb dokonati při první skoušce.

Nesrovnávalo by se to ani se spravedlností, ani s dobrotivostí Boží, ty na věčně potrestati, kterým se mohly postaviti překážky v cestu k svému polepšení krom jejich vůle i v tom samém středu, v kterém jsou postaveni. Kdyby měl býti osud člověka po své smrti neodvolatelně ustanoven; tak by Bůh nevážil skutky všech na té samé váze, a nejednal by s nimi s nestranností.

Nauka o novozrození, totiž ta, která v tom pozůstává, že připouští pro člověka po sobě vícero existencí, jest jediná, která souhlasí s myšlenkou, jež sobě tvoříme o spravedlnosti Boží k lidem, — v nižším stavu morálním postaveným, — ona jest jediná, která nám může vysvětliti budoucnost a uspokojiti naše náděje, poněvadž nám podává prostředek, vykoupiti naše hříchy novými škouškami. Náš rozum nám na to poukazuje, a duchové nás to učí.

Člověk, který má vědomost o své nedokonalosti, čerpá z učení o znovuzrození potěšitelnou naději. Když věří v spravedlnost Boží, tak nemůže sice doufati, věčně stejným býti s těmi, kteří lépe jednali než on. Ale myšlenka že tato nedokonalost jej neoloupí věčně o nejvyšší blaho, a že je může dosáhnouti novým namahánim, jej podporuje a podává mu zmužilost. Kdo by pak nelitoval na konci svého živobytí, že nabyl tuze pozdě jisté skušenosti, z které nemůže více prospěchu míti? Tato pozdní zkušenost není ztracená, on ji použije v novém živobytí.

3. Vtělení v rozličných světech.

172.) Vyplňují se všecky naše tělesné existence na zemi?

„Ne všecky, nýbrž v rozličných světech: tato vezdejší existence není ani první, ani poslední, ona jest jedna z těch nejhmotnějších a nejvzdálenějších od dokonalosti.“

173.) Přechází duše při každém novém životě z jednoho světa do druhého, neb může snad vykonati jich více na té samé zeměkouli?

„Ona může se vícekráte vtěliti na té samé zeměkouli, když není dosti pokročilá, aby přestoupila do vyššího světa.“

— Můžeme se tedy vícekráte objeviti na zemi?

„Dozajista.“

— Můžeme se sem vrátiti, když jsme již byli žili v jiných světech?

„Jistě, vy jste již mohli žíti jinde i na zemi.“

174.) Jest zapotřebí, abychom opět žili na zemi?

„Není; ale když nepokračujete, můžete přijíti do jiného světa, který není lepší, a který může býti i horší.“

175.) Jest v tom jakýsi prospěch, vrátiti se na zem a ji obývati?

„Žádný obzvláštní prospěch, leda by tam kdo byl ve seslání; pak pokračuje tam jako jinde.“

— Nebyli bychom blaženější, kdybychom zůstali duchy?

„Ne, ne; to byste zůstali státi, ale vy chcete se přiblížiti k Bohu.“

176.) Mohou se duchové, kteří byli vtěleni v jiných světech; též vtěliti v tomto světě, aniž by se tam byli dříve kdy objevili?

„Ano jako vy v jiných světech. Všecky světy jsou společny a nerozdílny (solidaires); co se nevyplní v jednom, vyplní se v druhém.“

— Na tento spůsob jsou lidé na zemi, kteří tu jsou ponejprv?

„Jest jich tu mnoho a na rozličném stupni.“

— Může se to na nějakém znamení poznati, když jakýsi duch jest na zemi ve svém prvním objevení?

„To by nesloužilo k prospěchu.“

177.) Musí duch, aby dosáhl dokonalosti a nejvyšší blaženosti, jako poslední cíl všech lidí projíti řadou všech světů, které jsou ve vesmíru?

„Nemusí; neb jest mnoho světů, které stojí na tom samém stupni, a kde by se duch nenaučil nic nového.“

— Jak si máme tedy vysvětliti vícero existencí na té samé zeměkouli?

„On se tam pokaždé může vynacházeti v rozličném postavení, co mu podává tolikero příležitostí, získati si skušenosti.“

178.) Mohou duchové tělesně opět na takovém světě žíti, který jest v porovnání nižší než ten, kde byli žili?

„Ano, když mají vykonati seslání, aby urychlili pokrok; a pak přijímají s radostí strasti tamnějšího života, poněvadž jim poskytují prostředek k svému pokroku.“

— Nemůže se to také státi z pokuty, a nemůže Bůh poslati zpurné duchy do nižších světů?

„Duchové mohou přestát pokračovati; ale nekráčejí nazpět a pak jest to jejich trest, že nepokračují, a že musí obnoviti existence, zle strávené, ve středu jejich přírodě přiměřeném;“

— Kteří duchové musí obnoviti ten samý život?

„Ti, kteří nevykonali svého seslání, neb kteří neobstáli svých skoušek.“

179.) Dosáhli všecky bytosti, které obývají každý svět, ten samý stupeň dokonalosti?

„Nikoliv, jest to jako na zemi; jsou tam více i méně pokročilí.“

180.) Zachová duch, když přestoupí z tohoto světa do jiného, intelligenci, již měl v tomto světě?

„Bez pochyby, intelligence se neztratí, ale mohou mu zcházeti prostředky, aby ji objevil; to závisí od jeho vznešenosti a od stavu těla, které na se vezme.“ (Patřte: Vliv organismu.)

181.) Mají bytosti, které obývají rozličné světy, podobná těla našim?

„Bez pochyby, že mají těla, poněvadž duch musí býti ve hmotu oblečen, aby mohl účinkovati na hmotu, ale toto rouško jest více neb méně hmotné dle stupně čistoty, které dosáhli duchové, a to působí rozdíl světů, které máme projíti; neb u našeho Otce jest mnoho bytů, tedy i vícero stupňů. Někteří to vědí a mají o tom vědomost na této zemi; jiní o tom nevědí ničeho.“

182.) Můžeme určitě poznati physické a mravní poměry rozličných světů?

„My duchové nemůžeme vám odpověditi jen podlé stupně, v kterém se vynacházíte; totiž, že nemůžeme tyto věci zjeviti všem, neb všickni nejsou v stavu je pochopiti, a to by je pomátlo.“

Tou měrou, jak se duch čistí, přibližuje se též tělo, které má, spiritické přírodě. Hmota jest méně hustá, neleze více obtížně na povrchu zemi, tělesné potřeby jsou méně hrubé, a živé tvory nejsou více nuceni mezi sebou se ničiti, aby se uživili. Duch jest svobodnější a má pro vzdálené věci city, jichž my neznáme; on vidí tělesnými očmi to, čeho my nevidíme, leda myslí.

Očistění duchův přivádí do bytostí, do kterých se vtělí moralní dokonalost. Zvířecí náruživosti oslábnou, a egoismus ustoupí bratrskému citu. Tak jest to ve světech vyšších než naše zem; tam jsou vojny neznámé, k nenávisti a svárům tam není příčiny, neb nikdo na to nepomyslí, udělati křivdu svému bližnímu. Předtucha, kterou mají o budoucnosti, útěcha, kterou jim poskytne svědomí bez hryzení, způsobí, že nemají před smrtí bázně, vidí ji přicházeti bez strachu jako jednoduchou proměnu.

Zdá se, že trvání života v rozličných světech jest v poměru s tělesnou a mravní vznešeností těchto světů, a to jest docela pochopitelno. Čím méně jest tělo hmotné, tím méně podléhá změnám, které je ničí, čím více se duch očistí, tím méně má náruživostí, jež jej podrývají. To jest také dobrodiní prozřetelnosti, která tímto způsobem hodlá ukrátiti trápení.

183.) Když duch přechází z jednoho světa do druhého, kráčí skrze nové dětinství?

„Dětinství jest nutný přechod, ale ono není všady tak nemotorné, jako u vás.“

184.) Má duch volbu světa, v kterém má bydleti?

„Ne vždy, ale může o to prositi, a když toho zasluhuje, může to obdržeti; neb světy nejsou duchům přístupnými jen dle stupně jejich vznešenosti.“

— Když duch ničeho nežádá, kdo ustanoví svět, kde se má na novo zroditi?

„Stupeň jeho vznešenosti“

185.) Jest tělesný a mravný stav živých bytostí na každém světě neustále tentýž?

„Nikoliv; světy jsou též podrobeny zákonu pokroku. Všickni počali jako vaše zem s nižším stavem, a sama zem podrobí se podobnému proměnění; z ní se stane pozemský ráj, až lidé stanou se dobrými.“

Tak se to stane, že pokolení, která dnešního dne obývají zemi, v jistém čase zmizí, a budou vynahraženi bytostmi vždy dokonalejšími, přeměněná pokolení budou následovati nynějším pokolením, jak tato následovala jiným ještě divočejším.

186.) Jsou tedy světy, kde duch, který přestane obývati hmotné tělo, nemá za roucho jen svůj périsprit?

„Ano, a i toto rouško stane se tak étherickým, že to jest pro vás tak, jako kdyby ho nebylo; to jest pak stav čistých (pouhých) duchův.“

— Z toho zdá se následovati, že není určité hranice mezi stavem ostatních vtělení a mezi oným pouhého ducha?

„Tohoto ohraničení není, tento rozdíl ztrácí se polehounku a nespozoruje se, jako se noc strácí při svítáním.“

187.) Jest podstata périspritu ve všech světech ta samá?

„Nikoliv; ona jest více neb méně ethérická. Když duch přechází z jednoho světa do druhého, obleče se do hmoty, každému světu vlastní; a to netrvá déle jako blesk.“

188.) Obývají pouzí duchové obzvláštní světy, aneb jsou ve všeobecné prostoře, anižby byly vázáni na jeden svět více než na druhý?

„Pouzí duchové obývají jisté světy, ale nejsou tam tak obmezeni jako lidé na zemi; mohou býti všady více než jiní.[1])

---

[1]) Dle návodu duchův jest zem ze všech koulí, které tvoří naší planetární soustavu, jedna z těch, jejichž obyvatelé jsou tělesně i mravně nejméně pokročilí; Mars bylby ještě nižší, a Jupiter ze všech ohledů mnohem vyšší. Slunce nebyloby světem, tělesnými bytostmi obydleným, nýbrž místem pro schůzi vyšších duchův, kteří odsuď myšlenkou září na druhé světy, jež řídí prostředkováním méně vznešených duchův, kterým se zdělují všeobecným fluidem. Co phyzické složení byloby slunce krb élektriky. Zdá se, že všechna slunce se vynacházejí v tom samém stavu.

Velikost a vzdálenost od slunce nestojí v nutném poměru k stupni pokročilosti světů, poněvadž se zdá, že Venuše by byla pokročilejši než Zem, a Saturnus méně než Jupiter.

Vícero duchů, kteří obživovali osoby na zemi známé, pravili, že jsou v Jupiteru znovu vtěleni v jednom ze světů, dokonalosti nejbližších; a bylo podivuhodno, viděti v tak pokročilé zeměkouli lidi, jež by vezdejší mínění nepostavilo na ten samý stupeň. To nás nemá překvapiti, když uvážíme, že jisti duchové, onu planetu obývající, mohli na zem sesláni býti, aby tu vykonali úlohu, která je v našich očích nepostavila do první třídy; za druhé, že mezi jejich pozemským životem a oným v Jupiteru mohli míti ještě jiné prostřední, v kterých se polepšili; za třetí konečně, že v onom světě tak jako v našem jsou rozdílní stupně pokroku, a že mezi těmito stupněmi může býti takový rozdíl, který u nás liší divocha od vzdělaného člověka. Poněvadž kdosi žije v Jupiteru, z toho nenásleduje, že stojí na stanovisku nejpokročilejších bytostí, ne více, jako že kdosi není na stupni učence Institutu, poněvadž žije v Paříži.

Podmínky dlouhého živobytí nejsou také všady stejné, jako na zemi, a stáří nemůže se porovnávati. Jistá před několika lety zemřelá osoba byla vyvolána a pravila, že jest šest měsíců v jakémsi Měsíci, jehož jmeno nám jest neznámo. Na otázku, jaké stáří má na onom světě, odpověděla:

„Nemohu to oceniti, poněvadž my tak nepočítáme, jako vy; pak není spůsob života ten samý; zde se vyvinujeme o mnoho rychleji; však, ačkoliv jest to jen šest vašich měsíců, co tu jsem, mohu říci, že mám, co se rozumu týče, třicet let věku, jak jsem jej měla na zemi.“

Mnoho podobných odpovědí bylo dáno od jiných duchů, a to není nic k víře nepodobného. Nevidíme na naší zemi mnoho zvířat, jak dosáhnou za několik měsíců svého pravidelného vyvinutí? Pročby tomu nebylo tak stranu člověka v jiných světech. Uvažme dále, že dosáhlé vyvinutí člověka na zemi v stáří třiceti let, jest snad jakýsi spůsob dětinství, když se přirovná k tomu,

4. Postupující přesídlení.

189.) Užívá duch od počátku svého stvoření úplně svých schopností?

„Nikoliv; neb duch má také své dětinství jako člověk. Z počátku mají duchové jen pudní (instinktivní) život, a sotva že mají vědomost o sobě a o svých činech; jen poznenáhla se vyvinuje rozum.“

190.) Jaký jest stav duše při svém prvním vtělení?

„Stav dětinství tělesného života; sotva že se rozum okáže, ona se pokusí o živobytí.“

191.) Jsou duše naších divochů dušemi v stavu dětinství?

„Jest to poměrné dětinství; ale jsou to již vyvinuté duše; oni mají náruživosti.“

— Náruživosti jsou tedy znamení vyvinutí?

„Vyvinutí, ano; ale ne dokonalosti; jsou znamení činnosti a sebevědomí; kdežto v prvopočátečné duši rozum a život jsou v stavu zárodku.“

Život ducha ve svém celku prochází ty samé změny, které spozorujeme, v životě tělesném; přechází postupně ze stavu zárodku k dětinství, aby dosáhl během časů stav výrustku, který jest onen dokonalosti s tím rozdílem, že tu není ujmy ani slabosti stáří jako v životě tělesném, že jeho život, který měl začátek, nebude míti konce, že potřebuje nesmírný čas z našeho ohledu aby přešel ze spiritického dětinství k dokonalému se rozvinutí, a pokrok jeho se vykoná ne na jediné zeměkouli, nýbrž když byl prošel rozličné světy. Život ducha sestává tedy z jisté řady tělesných existencí, z kterých jest jemu každá příležitostí k pokroku, tak jako každý tělesný život sestává z jisté řady dnů, a na každém z nich nabývá člověk jakýsi přírůstek skušenosti a ponaučení. Ale jak jsou v životě lidském dnové, které nenesou ovoce, tak jsou v životě ducha tělesné existence, které jsou bez výsledku, poněvadž nevěděl jich použíti k svému prospěchu.

192.) Můžeme z tohoto života dokonalým chováním překročiti všecky stupně a státi se čistými duchy, aniž bychom museli projíti druhé prostřední stupně?

„Nikoli; neb co člověk považuje za dokonalé, jest ještě daleko vzdáleno od dokonalosti; neb jsou vlastnosti jemu neznámé, kterých nemůže pochopiti. On může býti dokonalým, jak to připouští vaše pozemská příroda; ale to není svrchovaná dokonalost. Tak musí dítě, ačkoliv by se stalo záhy moudrým, předce projíti

---

co má dosáhnouti. To jest znak veliké krátkozrakosti, když se považujeme za vzor veškerého stvoření, a znamená to velmi snižovati Boha, když se myslí že krom nás Jemu není nic možného.

mládí, dříve než dosáhne zralého stáří, tak musí nemocný prve okusiti uzdravení, než dosáhne úplného zdraví. Pak má duch pokročiti ve vědě i v mravnosti, když byl pokročil jen v jednom smyslu, musí pokročiti i v druhém, aby dosáhl vrchol postupníku; ale čím více pokračuje člověk v nynějším životě, tím kratší a méně trapnější jsou pak následující skoušky."

— Může si člověk alespoň pojistiti v tomto životě budoucí život méně hořkostí naplněný?

„Ano, bez pochyby, on může ukrátiti délku a obtíže cesty. Jedině nedbalec nalézá se vždy na tom samém místě."

193.) Může člověk ve svých nových existencích níže přijíti než prve byl?

„Co se společenského postavení týče, ano; co duch ale ne."

194.) Může duše poctivého člověka v novém vtělení obživiti tělo nečestného?

„Nikoliv, neboť nemůže kráčeti na zpět."

— Může duše převráceného člověka státi se duší dobrého člověka?

„Ano, když učinil pokání, a pak jest to odměnou."

Pochod duchů jest postupující a ne zpátečný; vyvyšují se poznenáhla na postupníku a nesestupují z místa, kterého byli dosáhli. V rozličných tělesných existencích mohou co lidé nižší postavení přijmouti, ale ne co duchové. Tak může duše jakéhosi mocnáře na zemi později žíti co nejsprostší řemeslník a naopak, neboť postavení mezi lidmi má se často v obráceném poměru ku vznešenosti mravných citů. Herodes byl králem a Ježíš tesařem.

195.) Nemohla by možnost: polepšiti se v jiném živobytí, jisté osoby k tomu přivésti, aby setrvali na zlé cestě s tou myšlenkou, že se mohou vždy ještě polepšiti později?

„Kdo tak smýšlí, ten ničemu nevěří, a myšlenka o věčném trestu jej nezdrží více, poněvadž jeho rozum tento trest zavrhuje, a tato myšlenka přivádí k popírání všech věcí. Kdyby se bylo použilo jen rozumných prostředků k řízení lidí, nebyloby tolik nevěřících. Jakýsi nedokonalý duch může v skutku tak smýšleti v tělesném živobytí, jak ty pravíš; ale když jest sproštěn hmoty, jinak smýšlí; neb brzy spozoruje, že falešně účtoval, a tenkráte prinese opačné smýšlení do nového života. Tímto spůsobem se uskuteční pokrok, a to jest příčinou, že máte na zemi lidi pokročilejší jedni nad druhými, někteří mají již skušenost, jíž druzí ještě nemají; ale kterou poznenáhlu nabudou. Od nich to závisí, svůj pokrok urychliti, neb nekonečně prodloužiti."

Člověk, který má zlé postavení, žádá je co nejdříve změniti. Ten který jest přesvědčen, že nesnáze tohoto života jsou následek jeho nedokonalostí, bude hleděti, pojistiti si novou existencí méně

trapnou, a tato myšlenka jej odvrátí spíše od zlé cesty, než ona na věčný oheň, jemuž nevěří.

196.) Když duchové nemohou jinak se polepšiti, leč když se podrobí neznázím materiálního života, takby z toho následovalo, žeby byl život hmotný jakési síto neb očistec, který bytosti duchovního světa mají projíti, aby přišli k dokonalosti?

„Ano: tak tomu jest. Oni se polepšují v těchto skouškách, když se varují zlého, a když činí dobře. Ale jen po vícero vtělení neb po sobě nastupujících očistcích dosáhnou dle svého přičinění v delším neb v kratším čase cíle, po kterém touží.“

— Účinkuje duše na tělo, aby je polepšila, neb účinkuje duch na tělo?

„Duch tvůj jest všecko; tvé tělo jest roucho, které zhnije; to jest selé.“

Máme materiální podobenství rozličných stupňů očistění duše ve vinní šťávě. Ona obsahuje tekutinu nazvanou sílice (spiritus) neb líh, ale oslábloú množstvím cizí látky, které její přírodu mění; ona nedosáhne svrchované čistoty jen opětným čistěním a při každém čistění odstraní jistou nečistotu. Čistitel duše jest tělo, do kterého musí vstoupiti, aby se očistila; cizí látky podobají se périspritu, který se sám od sebe tou měrou očistí, jakou se duch blíží dokonalosti.

5. Osud dětí po smrti.

197.) Jest duch dítěte, v prvním stáří zemřelého tak pokročilý, jak duch vyrostlého?

„Někdy ještě pokročilejším, neb on mohl již déle žíti, a větší skušenosti míti, obzvláště když učinil pokrok.“

— Duch jakéhosi dítěte může tedy pokročilejším býti, než onen jeho otce?

„To bývá velmi často, nevidíte to často sami na vaši zemi?

198.) Náleží duch dítěte, které umřelo v útlém věku, a nemohlo učiniti nic zlého, do vyšších stupňů?

„Jest-li neudělalo nic zlého, tak neudělalo také nic dobrého, a Bůh je neosvobodí od skoušek, jimž se má podrobiti. Je-li čistý, není to proto, že byl dítětem, nýbrž že byl pokročilejším.“

199.) Proč jest život tak často přerušen již v dětinství?

„Trvání života dětského může býti duchu, který jest v něm vtělen, doplňkem jistého před patřičným časem přerušeného živobytí, a jeho smrt jest často skouškou neb pokutou pro rodiče.“

— Co se stane s duchem dítěte, které umře v útlém stáří?

„Počíná novou existenci.“

Kdyby člověk neměl jen jedinkou existenci, a kdyby po této existenci jeho budoucí osud byl ustanoven na věčnost, jakou zásluhu by měla polovice

lidského pokolení, která zemře v útlém věku, aby užívala bez namahání věčné blaženosti, a jakým právem bylaby osvobozena od strastí, často tak krušných, jimž druhá polovice podléhá? Takový pořádek věcí nemůže býti podlé spravedlnosti Boží. Novozrozením stane se stejnost pro všecky; budoucnost přináleží všem bez výminky, a bez přednosti pro jednotlivce; ti, kteří naposled přicházejí k cíli, mohou si to připisovati sami sobě. Člověku patří zásluha i odpovědnost za své činy.

Ostatně není to rozumné, považovati dětinství za pravidelný stav nevinnosti. Nevidějí se děti, nejhoršími náklonnostmi obdařené, v stáří, kde vychování ještě nemohlo působiti? Nevidíme takové, kde se zdá, že přinesli sebou již od narození lstivost, falešnost, nevěrnost ano i pud ke krádeži a k vraždě, a to proti dobrým příkladům, jimiž jsou obklopeni? Občanský zákon netrestá sice jejich zločinů, poněvadž jak praví, jednali bez rozumu, má pravdu, neb v skutku jednají více pudem vedeni, než s předsevzetím, ale odkud mohou přicházeti tyto náklonnosti, tak rozličné u dětí toho samého stáří, které jsou tím samým spůsobem vychovány a těm samým vlivům podrobeny? Odkud pochází tato předčasná převrácenost, ne-li od skaženosti ducha, poněvadž vychování u nich ještě neúčinkovalo? Ti, kteří jsou neřestní, jsou tím proto, že jejich duch málo pokročil, a pak trpí následky ne za své činy jako dítě, ale za oné ze svých předešlých existencí, a tímto spůsobem jest zákon pro všechny stejný, a že spravedlnost Boží zasáhne každého.

6. Pohlaví u duchův.

200.) Mají duchové pohlaví?

„Ne tak, jak vy tomu rozumíte, neb pohlaví závisí od organizace. Jest mezi nimi láska a sympathie, ale ta se zakládá na podobnosti pocitu.“

201.) Může duch, který obživoval tělo muže, v nové existenci obživiti tělo jakési ženy, a naopak?

„Ano, to jsou ti samé duchové, kteří obživují muže i ženy.“

202.) Když jsme duchy, jest nám mileji vtělenu býti v tělo muže neb ženy?

„Na tom duchu málo záleží; to se stane podlé zkoušek, kterým se má podrobiti.“

Duchové se vtělí co muži neb ženy, poněvadž nemají pohlaví; že ale mají pokračovati ve všem, tak jim poskytuje každé pohlaví, jako každé společenské postavení skoušky a obzvláštné povinnosti i příležitost, získati si skušenosti. Ten, který by byl vždy jen můžem, ten by nevěděl jen to, co muži vědí.

7. Příbuzenství a původ.

203.) Přenášejí rodiče svým dětem jakýsi díl své duše, neb snad jim dají jen tělesný život, kterému nová duše později přidá morální život.

„Jen tělesný život, neboť duše jest nerozdílná. Hloupý otec může míti moudré děti, a naopak.“

204.) Poněvadž jsme měli vícero existencí, tedy sahá naše příbuzenstvo dále, než na náš nynější život?

„To nemůže jinak býti. Řada tělesných existencí utvoří mezi duchy pásma, která sahají do vašich předešlých životů; odtud pocházejí často příčiny sympathie (náklonnosti) mezi vámi a mezi jistými duchy, kteří se vám zdají býti cizími.“

205.) V očích jistých osob zdá se, že nauka o novozrození zničí pásma rodinná (příbuzenstva), poněvadž je vede dále než k našemu nynějšímu živobytí.

„Ona je rozšiřuje, ale ona je neznicí. Poněvadž se příbuzenstvo zakládá na předešlé náklonnosti, jsou pásma, která spojují členy jedné a té samé rodiny méně přeludná, Rozmnožuje povinnosti bratrství, poněvadž ve vašem sousedu neb ve vašem služebníku může býti duch, který byl s vámi spojen pokrevným pásmem.“

— Ona předce zmenšuje vážnost, kterou kladou někteří na svůj původ, poněvadž mohli bychom míti za otce ducha, patřícího k docela jinému plemenu, neb který žil v docela jiném stavu?

„To jest sice pravda, ale tato vážnost zakládá se na pýše; co se větším dílem ctí u vašich předků, jsou titule, stav a bohatství. Jak mnohý by se styděl za to, že měl za dědouška ševce, pořádného človeka, který by se honosil, že pochází od darebného zemana. Ale ať mluví neb činí, co se jim líbí, nemohou překážeti tomu, aby nebyly věci tak, jak opravdu jsou, neb Bůh nezařídil přírodné zákony podlé jejich malicherností.

206.) Poněvadž mezi duchy potomků u jedné a té samé rodiny není původu, následuje z toho, že úcta předků jest směšnou věcí?

„Zajisté ne; neb máme se považovati za šťastné, přináležeti k rodu, do kterého se vznešení duchové vtělili. Ačkoliv duchové nepocházejí jedny od druhých, mají předce náklonnost k těm, kteří s nimi jsou spojeni rodinnými pásmy; neboť duchové jsou často přivábeni k této neb oné rodině z příčin sympathie, neb předešlého příbuzenství; ale uvažujte dobře, že duchové vašich předků nejsou docela ctěnými službou, kterou jim jen pýchou proukazujete; jejich zásluhy neprospívají vám jen tím, když se přičiníte, jejich pěkných příkladů následovati, pak teprv může býti jim vaše upomínka nejen příjemná nýbrž i prospěšná

8. Tělesná i mravní podobnost.

207.) Rodiče přenášejí často na své děti jakousi tělesnou podobnost. Přenesou jim také jakousi mravní podobnost?

„Nikoli; poněvadž jsou rozličné duše neb duchové. Tělo pochází od těla, ale duch nepochází od ducha. Mezi potomky pokolení není jen pokrevenství.“

— Odkud přichází podobnost mravní, která někdy se nalézá mezi rodiči a mezi jejich dětmi?

„To jsou sympathétičtí duchové, kteří se přivábí stejností svých náklonností.“

208.) Jest duch rodičů bez vlivu na ducha dítěte po jeho narození?

„On má velmi velký vliv; jak jsme pravili; duchové musí přispěti k pokroku jedni druhým. Nu tedy! duch rodičů má úlohu, aby vychováním vyvinul ducha svých dětí; to jest jeho povinnost: když se v tom prohřeší, jest trestu hodným.“

209.) Proč dobří a ctnostní rodiče zrodí děti převrácené přírody; neb jinak řečeno, proč dobré vlastnosti rodičů nepřivábí vždy skrze sympathii dobrého ducha, obživiti jejich dítě?

„Zlý duch může prositi o dobré rodiče s tou nádějí, že jejich rady jej přivedou na lepší cestu, a často jim jej Bůh svěří.“

210.) Mohou rodiče svými myšlenky a svými prosby přivábiti do těla svého dítěte spíše jakéhosi dobrého než nižšího ducha?

„Nikoli; ale mohou ducha dítěte, kterého zrodili, a který jim svěřen jest, napraviti; to jest jejich povinností; zlé děti jsou skouška pro rodiče.“

211.) Odkud pochází podobnost povahy, která jest častokráte mezi dvouma bratry, zvláště u blíženců?

„To jsou sympathétičtí duchové, kteří se k sobě podobností svých citů přibližují, a kteří jsou šťastnými, spolu býti.

212.) Mají děti jež jsou zrostly, a které mají jistě údy společny dva duchy, neb jinak řečeno dvě duše?

„Ano, ale jejich podobnost působí z nich ve vašich očích jen jednoho ducha.“

213.) Když se vtělejí duchové blíženců skrze sympathii, odkud pochází odpůrnost, která se někdy u nich nalezá?

„Není to pravidlem, že by blíženci byli jen sympathátičtí duchové; též zlí duchové mohou chtíti, spolu bojovati na životném divadle.“

214.) Co máme mysliti o povídkách, že děti bojovali v mateřském lůně proti sobě?

„Podobenství! Aby se ukázalo, že jejich nenávist byla zastaralá; odvozujete její původ před narozením. Obyčejně nemáte na poëtické podobenství pozoru.“

215.) Odkud pochází obzvláštní povaha, která se spozoruje u každého národu?

„Duchové mají též — podobností svých náklonností — utvořené rodiny, které jsou více neb méně dle své vznešenosti očistěny. Tedy! Národ jest velká rodina, kde se shromažďují sympathetičtí duchové. Náchylnost, kterou mají údy těchto rodin, se spojiti, jest pramen podobnosti, která je v rozdílné povaze každého národa. Myslíš, že dobří a přívětiví duchové budou vyhledávati jakýsi surový a hrubý národ? Nikoli, duchové sympathizují (soucítí) s množstvím tak, jak soucítí s jednotlivci; tam jsou ve svém středu.“

216.) Zachová člověk ve svých nových existencích stopy mravní povahy ze svých předešlých životů?

„Ano, to se může státi; ale když se polepší, tak se změní. Jeho společenské postavení může se také změniti; stane-li se z pána otrok, tak budou jeho náklonnosti zcela jiné, a vy byste jej s těžkostí opět poznali. Protože duch zůstane v rozličných vtěleních ten samý, tak mohou jeho zdělení míti z jednoho do druhého jakousi podobnost, které se na každý pád spůsoby nového postavení změní, až znamenité zdokonalení jeho povahu docela promění, neb z pyšného a zlého může se státi pokorný a přívětivý, když se napravil.“

217.) Zachová člověk ve svých rozličných vtěleních stopy tělesné povahy předešlých existencí?

„Tělo se rozpadne, a nové tělo nemá žádného spojení se starým tělem. Ale duch se objeví v těle; tělo jest sice jen hmota; ale krom toho jest uspůsobeno dle schopností ducha, který mu vtiskne jistý ráz, obzvláště na tvářnosti, a proto se opravdově naznačili oči co zrcadlo duše, totiž že v tvářnosti se nejvíce zjevuje duše; neb mnohá osoba — přeškaredá — má předc něco v sobě, co se zalíbí, když jest to roucho ducha dobrého, moudrého, přívětivého, kdež tu jsou postavy velmi krásné, které tě pozůstaví chladným a které se ti stanou i odpůrnými. Ty bys mohl mysliti, že jen těla dobře zřízená jsou rouchem nejdokonalejších duchův, ale ty nalézáš každodenně poctivé lidi s nesličným zevnějškem. Podobnost choutek a náklonností, ačkoliv nepůsobí vyřknutou podobu, může předc dáti to, co se nazývá: „rodinnými tahy.“

Poněvadž tělo, jež duše v novém vtělení na se vezme, nemá spojení s tělem, které opustila, protože jej může obdržeti docela z jiného rodu; tak by to bylo pošetilé, z jakési jen nahodilé podoby na postupnost existencí souditi. Ale vlastnosti ducha mění často organy, které jim slouží k zjevení, a vtisknou tvářnosti a celku mravů jistý rozdílný znak. A tak se stává, že se

nalézá výraz vznešenosti a důstojnosti v nejsprostějším rouchu, kdež se někdy v šatstvu velikého pána spozoruje výraz opovrženosti a hanby. Jisté osoby, z nejnižšího stavu vyšlí, přijímají na sebe bez namáhání zvyky a spůsoby šlechticů, zdá se, jako by tam opět nalézli svůj živel, kdežto jiné se tam nenalézají na svém místě, navzdor svého zrození a svého vychování. Jak se dá vysvětliti tato událost, ne-li odstín toho, čím duch prve byl.

9. Přirozené pojmy.

218.) Nezachová vtělený duch stopy pojmů, které míval, a vědomostí, jichž si byl v předešlých existencích získal?

„Zůstane mu jistá neurčitá památka, která mu poskytne to, co se nazývá: „přirozenými pojmy."

— Theorie o přirozených pojmech není tedy lichá?

„Není; vědomosti, v každém živobytí získané, neztrácí se; když duch jest od hmoty osvobozen, spomene si vždy na ně. Ve vtělení může na ně dílem na čas zapomenouti, ale intuice (vnitřní vědomí), která mu o nich pozůstane, pomáhá mu ve svém pokroku, sic by musel vždy znovu začínati. V každé nové existenci bere duch svůj východ od tamtud, kde byl zůstal ve svém předešlém živobytí."

— Musí tedy býti veliké spojení mezi dvěma životy po sobě?

„Ne vždy tak velké, jak bys mohl mysliti, neboť postavení bývá často rozdílné, a mezi tím mohl duch pokročiti. (216.)

219.) Jaký jest původ mimořádných schopností u jednotlivců, kteří se zdají míti bez předběžných studií intuici jistých vědomostí jako: řečí, počtů a t. d.

„To jest upomínka na minulost; předešlý pokrok duše, o kterém ale sám nemá vědomosti. Odkud chceš, aby přišly? Tělo se mění, ale duch zůstává tentýž, ačkoliv roucho se mění."

220.) Když se tělo mění, mohou se ztratiti jistě intellektuélní vlohy, ku příkladu chuť k umění?

„Ano, když jste tuto schopnost byli poškvrnili, neb když jste jí byli zneužívali. Jistá schopnost může mimo toho v jisté existenci dříměti, poněvadž se chce duch vycvičiti v jiné, která s ní není v spojení; pak zůstane v stavu skrytém, aby se později objevila."

221.) Přichází člověku též v divokém stavu pudný pocit bytosti Boží a předtucha budoucího života od jakéhosi spátečného upamatování?

„Jest to upamatování na to, co věděl jako duch, dříve než byl vtělen; ale pýcha zničí často tento pocit."

— Přichází též od tohoto upamatování jistá víra spojená s spiritickou naukou, a která se nalézá u všech národů?

„Tato nauka jest také tak stará, jako svět; proto se nalézá

všady, a to jest důkazem, že jest pravdivá. Vtělený duch, který zachová vnitřní vědomost o svém stavu co duch, má pudní známost o neviditelném světu, ale často se pokazí skrze předsudky, a nevědomost tam přimíchá pověru.

Pátá hlava.

Úvaha o množství existencí.

222.) Jisté osoby praví, že učení o novozrození není nic nového; Pythagoras je obnovil. My jsme nikdy neřekli, že by nauka spiritecká byla nové vynalezení; poněvadž Spiritismus jest jeden z přirozených zákonů tedy musel býti od počátku časů, a my jsme se vždy vynasnažili dokázati, že se o něm nalézají stopy v nejvzdálenějším stáří. Jak se ví, není Pythagoras původcem soustavy vandrování duší; on čerpal u philosophů indických a u Egyptčanů; kde již byla od nepamětných časů. Myšlenka o vandrování duší byla tedy obecnou vírou, kterou připouštěli nejvznešenější lidé. Jakou cestou k nim přišla; zjevením neb skrze důmění? To nevíme; ale buď si to jakkoliv jaká si idea neprojde věky a nepřijímá se od vyvolených výtečníkův, když nemá jakousi vážnou stránku. Stáří této nauky bylo by tedy více důkazem než námitkou. Jak se také ví, jest mezi vandrováním duší starých a mezi novým učení o novozrození na každý pád ten velký rozdíl, že duchové zavrhují nejurčitějším spůsobem přechod člověka do zvířat, a naopak.

Když nám duchové přinášejí nauku o množství tělesných existencí, obnovují jen učení, které vzalo svůj původ v prvních dobách světa, a které se zachovalo až do našich časů ve vnitřní myšlence mnoho osob; jen že duchové je představují se stanoviska pohledu více rozumného, více souhlasícího s pokračujícími zákony přírodnými, a více v souhlasu s moudrostí Stvořitele, sprostujíce je od všech přídavků pověry. Jedna paměti hodná okolnost jest, že tuto nauku duchové nepřednášeli jen v této knize v těchto posledních časech; již před jejim uveřejnění byly obdrženy na rozličných místech mnohé kommunikace toho samého smyslu a od té doby se velmi rozmnožily. Zde by snad bylo místo skoumati, proč všichni duchové nezdají se srovnávati v tomto pádu; ale my k tomu později přijdeme.

Spytujme tu věc z jiného ohledu a kromě všeho spoluúčinkování (intervence) duchův, postavme tyto na chvílku stranou; předpokládejme, že tato théorie není jejich činem, ano předpokládejme, žeby nikdy nebývala otázka o duchách. Postavme se na chvílku na nestrannou půdu, připouštějíce ten samý stupeň pravdivosti pro jednu i druhou hypothési, totiž: množství i samojedinost tělesných existencí, a patřme, na kterou stranu nás povede rozum a náš vlastní prospěch.

Jisté osoby zavrhují ideu o novozrození pro tu jedinou příčinu, že se jim nelíbí, pravíce, že mají dosti na jednom živobytí, a že by nechtěli takové obnoviti; my známe některé osoby, jež pouhá myšlenka: opět na zemi se zjeviti, naplňuje hrůzou. Pro ty nemáme jen jednu otázku, totiž, zdali míní, že se jich Bůh tázal o jejich zdání a neb zdali byl zřídil vesmír dle jejich chuti. Z těchto dvou věcí nemůže ale obstáti jen jedna; buď je novozrození, a nebo ho není; zdali jest, tak se proti němu nadarmo příčí budou se mu museti podrobiti, Bůh se nebude ucházeti o jejich dovolení. Zdá se nám, jakobychom slyšeli nemocného praviti: „Dnes jsem již dosti trpěl, zýtra nechci více trpěti.“ Jakákoliv může býti jeho mrzutost, tak bude museti předce zýtra i ty následující dny trpěti, dokuď se neuzdraví; když tedy mají znovu tělesně žíti, tak zase obživnou, oni se znovu zrodí; marně se budou pak zdráhati, jako dítě, které nechce jíti do školy, neb jako odsouzený do žaláře; musí předc tou cestou jíti. Takové námitky jsou tuze dětinské, než aby zasluhovaly vážnějšího skoumání. My jim ale řekneme, abychom je uspokojili, že spiritická nauka není tak strašlivá, jak oni míní, a kdyby ji byli studovali důkladně, takby se ji tak nebyli zhrozili, oniby věděli, že postavení této nové existence jest od nich závislé; ono bude šťastné neb nešťastné dle toho jak byli na zemi žili; a oni se mohou v tomto životě tak vysoko vznésti, že nebudou míti více strachu, spadnouti opět do tohoto bláta.

Předpokládáme, že mluvíme k lidem, kteří na nějakou budoucnost po smrti věří, a ne k těm, kteří si představují nicotu za budoucnost, neb kteří chtí svou duši utopiti v jakémsi všeobecném celku, jako kapky deštivé v moři, co jest skoro to samé. Když tedy na jakousi budoucnost věříte, tak bez pochyby nepřipouštíte, aby byla pro všecky ta samá; kde by pak byl prospěch dobrého? Proč bychom se zdržovali; proč bychom neuspokojili

všecky své vášně, všecky své žádosti, kdyby to bylo i na útraty jiných, kdyby to nepůsobilo rozdílu? Vy věříte ale, že tato budoucnost bude více neb méně šťastná neb nešťastná, dle toho, co jsme činili na zemi; vy máte tedy žádost, abyste tam byli jak možná šťastnými, poněvadž to má býti na věčnost. Měli byste snad nahodile tu opovážlivost, považovati se za jednoho z nejdokonalejších lidí, kteří na světě žíli, a takto míti právo náhle dosáhnouti nejvyšší blaženosti vyvolených? Nikoliv. Vy tedy uznáváte, že jsou lidé, kteří jsou lepšími než vy, a kteří mají právo na lepší místo, aniž byste proto byli mezi zavrženými. Nu tedy! postavte se chvílku v mysli do tohoto prostředního postavení, které vás očekává, poněvadž jste s tím srozuměni, a předpokládejte, že by někdo přišel a řekl k vám: „Vy trpíte, vy nejste tak šťastnými, jak byste mohli býti, ačkoliv máte před sebou bytosti, které užívají bezskalené blaženosti, chcete vaše postavení změniti s tím jejím? — Bez pochyby, řeknete; co máme dělati? — Méně než nic, začněte znovu co jste zle udělali, a hleďte to napraviti. — Zdrahali byste se to přijmouti, a kdyby to bylo za cenu vícero skoušebných existencí? Vezmeme příklad více obyčejný. Kdyby se jakémusi člověku, který není v největší nouzi, který ale předc okouší ujmy pro nedostatek svých prostředků, řeklo: Zde jest nesmírné bohatství, ty ho můžeš míti, ale ty musíš za to jednu minutu těžce pracovati. A kdyby to byl i ten nejlínější na zeměkouli, tak řekne bez přemýšlení: „Pracujme jednu minutu, jednu hodinu, celý den třeba, když to musí býti; což jest to proti tomu, když budu moci skončiti svůj život co boháč?“ Nu co pak jest doba tělesného života v poměru ku věčnosti? — Méně než minuta, méně než vteřina!

Slyšeli jsme takto rozumovati: „Bůh, který jest nejdobrotivějším, nemůže člověku uložiti, aby opět a opět začínal řadu bídy a nouze. Nalézloby se snad v tom nahodile více dobroty: zatratiti člověka k věčnému trápení pro několik minut bludných, než dáti mu prostředky k polepšení svých chyb? Dva továrníci měli každý pomocníka, který měl naději, státi se společníkem svého pána. Tu se stalo, že tyto pomocníci jedenkráte svůj den velmi zle strávili, a že zasluhovali vyhnáni býti. Jeden z těch dvou továrníků vyhnal svého pomocníka, nehledě na jeho prosby, a poněvadž tento nenalézl práci, umřel z bídy. Druhý továrník pravil k svému pomocníku: „Tys promrhal jeden den, tys mi tedy povinnen jej

nahraditi, ty jsi tvou práci špatně vykonal, jsi povinnen ji napraviti, dovolím ti ji opětovati, usiluj, abys to dobře udělal, a já tě podržím, a pak můžeš vždy očekávati vždy vyššího postavení, které jsem ti byl přislíbil.“ Jest se třeba tázati, který z těch dvou továrníků byl vlídnějším? Byl by Bůh, to pouhé milosrdenství více neuprositelným než jakýsi člověk? Myšlenka, že náš osud jest na vždy rozsouzen několika lety skoušky, obzvláštně tenkráte, když to nezáviselo od nás, na zemi dosáhnouti dokonalosti, má pro nás cosi srdcelomného, kdežto opačná myšlenka jest naopak obzvláštně potěšitelná; ona nám zachovává náději.

Tak tedy, aniž bychom se vyjádřili pro neb proti množství existencí, aniž bychom přijímali ráději jednu neb druhou hypothesi; pravíme, že, kdybychom měli volbu, tak není žádného, kterýby dal přednost rozsudku bez odvolání. Jeden mudrc pravil, že kdyby nebylo Boha, tak by se musel vynaleznouti pro blaho pokolení lidského; mohloby se to samo říci o množství existencí. Ale jak jsme pravili, Bůh se nás netáže o naše svolení; nebere naše choutky k poradě; buď jest tomu tak, neb tomu tak není; hleďme na které straně jest pravdě podobnost, a vezmeme tu řeč z jiné strany pohledu, vždy neohlížejíce se na nauku duchův, a jedině co philosophické studium.

Není-li znovuzrození, pak nemáme jen jediného tělesného života, to jest patrno; když naše nynější tělesné živobytí jest jediné, tak jest duše každého člověka při narození stvořena, alespoň když se nepřipouští dřívější život duše, v kterém pádu nastane otázka, co byla duše před narozením; a zdali tento stav nebyl jakousi existencí jakékoliv tvářnosti? Není tu nic středního: buď byla duše před tělem, aneb nebyla; jestli byla, jaké bylo její postavení; měla sebevědomí nebo ne? Když neměla sebevědomí, tak jest to tak, jako kdyby jí nebylo; když měla svou samostatnost, tak byla buď na tom samém stanovisku stojící, neb pokračující; v jednom i v druhém pádu v jakém stupni přišla do těla? Když se dle obyčejné víry připouští, že se duše zrodí s tělem, neb co znamená to samé, že před svým vtělením neměla jen záporné schopnosti; tak tu předkládáme jen následující otázky:

1. Proč zjevuje duše tak rozlíčné schopnosti, neodvislé od idei vychováním nabytých?

2. Odkud pochází mimořádná schopnost u jistých dětí v útlém

stáří pro tuto neb onu vědu, kdežto jiní zůstávají po zadu neb v prostřednosti skrze celé živobytí?

3. Odkud pocházejí u některých přirozené pojmy neb náhledy, kterých druzí nemají?

4. Odkud přicházejí u jistých dětí oné předčasné pudy k nešesti neb ku cnosti, oné přirozené pocity důstojnosti neb opovržení, které se protiví středu, v němž se zrodily?

5. Proč jsou jistí lidé, krom obdrženého vychování, pokročilejšími než druzí?

6. Proč se nalézají divocí i vzdělaní lidé? Kdyby jsi vzal dítě Hotentotské od prsou matky, a kdybys ho vychoval na našich nejznamenitějších ústavech, stane-li se kdy z něho jakýsi Laplace neb jakýsi Nevton?

Tážeme se, která philosophie neb které bohusloví může rozluštiti tyto otázky? Duše jsou při narození buď stejné, neb jsou nestejné, to jest nepochybné. Když jsou stejné, proč jsou jejich schopnosti tak rozličné? Řekne se snad, že to závisí od organismu? — Pak jest to nauka ta nejškaredější, ta nejnemravnější. Člověk jest pak jen jakýmsi strojem, hračkou hmoty; pak již nemá odpovědnosti za své činy; pak může všecko sváděti na své tělesné nedokonalosti. Jsou-li ale nestejné, tak byly od Boha nestejnými stvořeny; ale proč tedy tak přirozená vznešenost, která byla daná některým? Souhlasí toto stranictví s Jeho spravedlností a se stejnou láskou, kterou má pro všecky své tvory?

Připusťme ale řadu předešlých pokračujících existencí a všecko se vysvětlí. Lidé přinášejí sebou při narození vnitřní náhledy toho, co se byli naučili; jsou více neb méně pokročili dle počtu existencí, které byli prošli, dle toho jak jsou více neb méně vzdálení od svého počátku, zrovna tak, jako v jakémsi shromáždění lidí rozličného stáří bude každý míti vyvinutí, číslu let přiměřené, jež byl přežil; existence po sobě následující budou pro život duše to, co jsou jednotlivá léta pro život těla. Shromážděte jednou tisíc lidí od jednoho leta až do 80 let; předpokládejte, že by jakýsi závoj byl přehozen na všechny předešlé časy, a že byste ve své nevědomosti myslili, že jsou tedy jednoho a toho samého dne zrozeni: tu se budete arci ptáti, jak se to stalo, že jsou jedni velkými a druzí malými, jedni starými a druzí mladými, jedni učenými a druzí ještě nevědomými; ale kdyby mrak, který vám zakrývá minulost byl odstraněn, když byste zvěděli, že již všickni

méně nebo déle žili, všecko se vám vysvětlí. Bůh nemohl ve své spravedlnosti stvořiti více neb méně dokonalé duše; ale s množstvím existencí, nestejnost, kterou vidíme, nemá nic protivného v sobě proti nejpřísnější stejnosti; příčina jiného mínění jest, že vidíme jen přítomnost, ale ne minulost. Zakládá se toto rozumování na jakési sestavě neb na jakémsi nahodilém důmění? Nikoliv; my vycházíme od jedné patrné a nepopíratelné události, totiž od nestejnosti schopností a od nestejnosti intellektuelního a mravního vyvinutí; a my nalézáme tuto událost nevysvětelnou pro veškeré theorie, které panují, kdež toto vysvětlení pro jinou uměleckou zásadu jest jednoduché, přirozené, důsledné. Jest to rozumné, předpokládati théorii, která nic nevysvětluje, oné, která vyjasňuje?

Stranu té šesté otázky řekne se bez pochyby, že Hotentot jest z nižšího plemene. Na to my odpovíme: Jest Hotentot člověk, čili ne? Je-li člověk, proč Bůh jej a jeho plemeno zbavil přednostní, které udělil kavkaskému plemenu? Když není člověk, proč hodláte jej učiniti křesťanem? Spiritická nauka jest širší, než toto všecko; pro ní není vícero rodů lídských, pro ní jsou jen lidé, jejichž duch jest více neb méně zanedbán, ale pokroku schopen. Není to přiměřenější spravedlnosti Boží?

My jsme spozorovali duši v její minulosti a v její přítomnosti; když ji pozorujeme v její budoucnosti, tak nalezneme ty samé obtíže.

1.) Když náš nynější život jedině má rozhodnouti náš budoucí osud, jaké bude v budoucím životě postavení divokého a vzdělaného člověka? Budou na tom samém stupni, neb jsou od sebe vzdáleni na vrcholi věčného blaha?

2.) Jest ten člověk, který pracoval skrze celý svůj život, aby se polepšil, na tom samém stupni, jako ten, který zůstal nižším, ne sice svým zaviněním, nýbrž, že neměl ani času, ani možnosti, se napraviti?

3.) Jest člověk, který zle činí, poněvadž se nemohl vzdělati zodpovědným za stav věcí, který nebyl od něho závistivým?

4.) Pracuje se na tom, abychom lidé osvětlili, omravnili a vzdělali; ale proti jednomu, kterého osvítíme, jest jich na miliony, kteří umírají každodenně dříve, než k nim světlo přišlo; jaký osud budou tito míti? Bude se s nimi zacházeti jako se zatracenci? V opačném pádu, co udělali, aby zasluhovali to samé postavení, co druzí?

5.) Jaký jest osud dítek, které umírají v útlém věku, dříve než mohly učiniti cosi dobrého neb zlého? Jsou-li mezi vyvolenými, odkud tato přízeň, aniž by byly co učinily, aby ji zasloužily. Která výsada jich osvobozuje od strastí života?

Jest jakási nauka, která by mohla tyto otázky rozluštiti? Připuste po sobě následující existence, a všecko se vyjasní podlé spravedlnosti Boží. Co jsme nemohli udělati v jednom životě, to uděláme v druhém; a na ten spůsob neujde žádný zákonu pokroku, že bude každý odměněn podlé své pravé zásluhy, a že žádný není vyloučen od nejvyššího blaha, které může očekávati, jakékoliv by byly překážky, jichž by na své cestě potkal.

Tyto otázky mohly by se rozmnožiti do nekonečna, neb tyto physiologické a morální otázky jsou nesčíslny, jež nenalézají své rozluštění jen v množství existencí, my jsme se obmezili jen na ty nejobecnější. Řekne se snad, ať si jest jakkoliv, církev nepřipouští nauku o novozrození, to by bylo tedy převrácení víry. Nemáme nyní v mysli, abychom této doby jednali o této otázce; jest nám na tom dosti, že jsme dokázali, že jest novozrození především mravné a rozumné, Nu, co jest mravné a rozumné nemůže býti proti takovému náboženství, které vyhlašuje Boha za nejvyšší dobrotu a za pouhý rozum. Co by se bylo z náboženství stalo, kdyby se bylo proti všeobecnému mínění a proti svědectví vědy příčilo proti patrnosti, a kdyby bylo vyloučilo ze svého lůna každého, kdo by nebyl uvěřil na pohyb slunce (okolo zemi) a na šest dnů stvoření? Jakou víru by bylo zasluhovalo, a jakou vážnost bylo by mělo u vzdělaných národů náboženství, které by se zakládalo na patrných bludech, vydávaných za články víry? Když byla patrnost dokázaná, postavila se Církev moudře po boku patrnosti. Když jest to dokázáno, že věci, které existují, jsou bez novozrození nemožny, když jisté oddíly nauky (dogmatu) nemohou býti vysvětleny jen tímto přostředkem; tedy se bude muset připustiti a uznati, že odpor proti této nauce a proti těmto dogmatům jest jen zdánlivý. Později ukážeme, že náboženství jest snad od ní méně vzdáleno, než se myslí, a že by od ní neutrpělo více než utrpělo vynálezem pohybování se země a geologických period, které se zdály při prvním pohledu vytýkati písmu svatému lež. Zásada novozrození vysvítá ostatně z vícero místech písma, a nalézá se výrazně na srozumitelný spůsob v evangeliu:

Když sestupovali z hory (po přeměnění), dal jim Ježíš tento

zákon, a pravil: „Nercete žádnému, co jste viděli, pokud syn člověka nevstane z mrtvých.“ Jeho učedlníci se ho pak tázali a pravili: „Proč pak zákonníci praví, že má Eliaš prve přijíti?“ Ježíš jim odpověděl: „Jest pravda, že má Eliaš přijíti a že napraví všecky věci. Ale pravím vám, že Eliaš již přišel, ale nepoznali ho, ale učinili mu co chtěli, tak i syn člověka smrt bude trpěti od nich.“ Tedy srozuměli učedlníci, že jim to pravil o Janovi Křtiteli. (Sv. Mat. XVII. Cap.)

Poněvadž Jan Křtitel byl Eliašem, tak tu bylo novozrození ducha neb duše Eliaše v těle Jana Křtitele.

Ostatně, ať si děláme jakékoliv mínění o novozrození, ať si je přijímáme, neb ať je zavrhujeme, podrobiti se mu předc musíme, zdali je, aniž by se bral ohled na nějakou opačnou víru; hlavní věc jest ta, že učení duchův jest především křesťanské, ono se zakládá na nesmrtelnosti duše, na budoucích trestech i odměn, na spravedlnosti Boží, na svobodné vůli člověka, na mravouce Krista; ono tedy není proti náboženství.

My jsme rozumovali, jak jsme pravili, neohlížejíce se na spiritické ponaučení, které pro jisté osoby není autoritou (nemá vážnosti.) Že jsme my, a tolik jiných přijali mínění o množství existencí, nezáleží jen na tom, že nám přichází od duchův nýbrž i, že se nám objevila co nejdůslednější, a že ono samojediné rozluští otázky, posud nerozluštitelné. I kdyby nám bylo přišlo od jednoduchého člověka, tak bychom je byli také přijali a nebyli bychom více se zdráhali, odříci se svých vlastních náhledů. Od té doby, kde se dokáže jakýsi blud, má samolibost více k ztracení než k získání, když se svéhlavně přidrží falešného mínění. Tím samým spůsobem bychom je byli zavrhli, ačkoliv by nám bylo přišlo od duchův, kdyby se nám bylo zdálo rozumu protivným, jak jsme jich mnoho jiných zavrhli; neb víme ze zkušenosti, že se nesmí všecko slepě přijmouti, co od nich přichází, ne více, než co pochází od lidí. První vlastnost tohoto učení jest v našich očích, že jest důsledno (logické); ono má ještě jinou: totiž, že jest potvrzeno skutky; — skutky pravdivými a takřka hmotnými, které pozorné a rozumné studium může každému zjeviti, jenž si dá tu práci, s trpělivostí a vytrvalostí pozorovati, a u skutečnosti kterých pochybování již nemá místa. Až tyto události budou prostonárodními, jako oné o stvoření a o pohybování země, pak bude se museti každý podrobiti patrnosti, a odpůrci budou míti odměnu za svůj odpor.

Uznejme tedy z krátka, že učení o množství existencí vysvětluje to, co bez ní nemůže se vysvětliti; že jest především potěšitelné, a že souhlasí s nejpřísnější spravedlností, a že jest pro člověka kotvou spásy, kterou mu dal Bůh ve svém milosrdenství.

I slova Ježíšova nepřipouští v tomto ohledu žádného pochybování. Hleďte co se čte v Evangeliu dle sv. Jana v III. kapitole.

3. V.) Ježíš odpověděl Nikodémovi: „Věru, věru pravím tobě: Nenarodíli se kdo znovu, nemůže viděti království Božího."

4. V.) Řekl jemu Nikodém: „Kterak může člověk naroditi se jsa starý? Zdali může po druhé v život matky své vjíti a naroditi se?"

5. V. a 7.) Odpověděl Ježíš: „Věru, věru pravím tobě, nenarodí-li se kdo z vody a z ducha, nemůže vjíti do království Božího. Což se narodilo z těla, tělo jest, a což se narodilo z ducha, duch jest. Nediviž se, že jsem řekl tobě: Musíte se znovu zroditi." (Patřte zde dále: článek o zmrtvých vstání číslo 1010).

Hlava šestá.

Život spiritický (duševní, duchovní).

1. Putující duchové. — 2. Přechodní světy. — 3. Náhledy, pocity a trápení duchův. — 4. Theoretické skoumání o citlivosti duchův. — 5. Volba skoušek. — 6. Záhrobní poměry. — 7. Poměry sympathétických a antipathétických (soucitných i nesoucitných) duchů.— 8. Upamatování na tělesný život. — 9. Památka na mrtvé. Pohřeb.

1. Putující duchové.

223.) Vtělí se duše hned po svém oddělení od těla?

„Někdy hned, ale častěji po větší neb po menší mezeře času. Ve vyšších světech stane se novozrození skoro vždy bezprostředně; poněvadž jest tam hmota méně hrubá, tak tam požívá duch skoro všech svých schopností; stav jeho jest ten vašich jasně vidících námesíčníků."

224.) Co se stane s duší v trvání svých vtělení?

„Putující duch, který touží po novém povolání; on čeká."

— Jak dlouhá může býti tato doba?

„Od několik hodin, až do několik tisíců staletí. Ostatně není, abychom pravdivě řekli, žádná hranice nejvzdálenější pro stav putování ustálená, které se může velmi prodloužiti, které ale není

nikdy věčné. Duch nalézne vždy dříve neb později život k obnovení, který mu slouží k očistění od svých předešlých existencí.“

— Jest tato doba podrobena vůli ducha, neb snad co pokuta uložena?

„Jest to následek svobodné vůle; duchové vědí dokonale co činí; ale jsou i takoví mezi nimi, kterým jest to od Boha uložený trest; jiní opět žádají, aby se prodloužila tato doba, aby konali studie, které se mohou jen v stavu duchů s prospěchem konati.“

225.) Jest putování samo v sobě znamením nízkosti u duchů?

„Není, neb jsou putující duchové ze všech stupňů postupníka. Vtělení jest stav přechodní, my jsme to pravili: ve svém pravidelném stavu jest duch od hmoty sproštěn.“

226.) Může se říci, že všickní duchové, kteří nejsou vtělení, jsou putující?

„Ti, kteří se mají na novo zroditi, ano; ale pouzí duchové, kteří dosáhli dokonalosti, nejsou putující: jejich osud jest stálý.“

Stran vnitřních vlastností jsou duchové rozličných pořádků nebo stupňů, které po sobě probíhají v té míře, jak se očisťují. Co se postavení týče, mohou býti vtěleni, to jest: spojeni s jakýmsi tělem; putující, to jest: sproštěni hmotného těla, a očekávající nové vtělení, aby se polepšili; pak pouzí duchové, totiž: dokonalí, kteří nepotřebují více vtělení.

227.) Jakým spůsobem se ponaučují putující duchové; oni to bez pochyby nečiní tím samým spůsobem jako my.

„Oni proskoumají svou minulost a hledají prostředků k svému povýšení. Oni vidí, pozorují, co se děje v těch místech, které procházejí; oni poslouchají rozmluvy osvícených lidí, a rady vznešenějších duchů, a to jim podává myšlenky, kterých posud neměli.“

228.) Zachovají duchové některé z lidských náruživostí?

„Vznešení duchové ztrácejíce své rouško, odloží zlé náruživosti, a nezachovají jen náklonnost k dobrému; ale nižší duchové je zachovají, sice by patřili do první třídy.“

229.) Proč nezanechají duchové, když opouštějí zem, tam všecky své zlé vášně, když vidí jejich škodlivost?

„Ty znáš na tomto světě lidi, kteří jsou náramně žárliví; myslíš, že tuto chybu ztrácí, když jej opouštějí? Zůstane jim po jejich smrti odtud, obzvláště těm, kteří měli náruživosti velmi vyřknuté, jistý druh athmosphéry, která je obklopí, a která jim ponechá všecky tyto špatné věci, neboť duch není docela osvobozen jen na okamžení průsvítá mu pravda, jako by mu chtěla ukázati dobrou cestu.“

230.) Pokračuje duch v putujícím stavu?

„On se může o mnoho polepšiti, vždy podlé své vůle a dle své žádosti; ale jen v tělesném životě uskuteční nové idey, které byl nabyl.“

231.) Jsou putující duchové šťastní neb nešťastní?

„Více neb méně, dle jejich zásluhy. Oni trpí od svých náruživostí, jejichž základ byli zachovali, aneb jsou šťastnými, dle toho, jak jsou více neb méně od hmoty sproštěni. V stavu putujícím pozná duch, co mu zchází, aby byl šťastným; ale není mu vždy dovoleno, se znovuzroditi dle své žádosti; to pak jest potrestání.“

232) Mohou duchové v stavu putujícím jíti do všech světů?

„Podlé okolností. Když duch opustil tělo, není tím docela osvobozen od hmoty, a patří ještě k světu, na kterém byl žil, neb k jakémusi světu toho samého stupně, pakli se ve svém živobytí nepovýšil, a to jest ten cíl, po kterém má toužiti, sice se nikdy nezdokonalí. Může předce do jistých vyšších světů jíti, ale pak tam jest co cizinec; on je takřka jen na polo vidí, a to mu dodává žádosti aby se polepšil, aby se stal hodným blaženosti, kterou tam požívají, a aby mohl je později obývati.“

233.) Přicházejí již očistění duchové do nižších světů?

„Přicházejí tam často, aby jim pomáhali k pokroku, sice by byli tyto světy samy sobě odkázany bez vůdců, jež by je řídili.“

2. Přechodní světy.

234.) Jsou světy, které, jak to bylo praveno, slouží putujícím duchům co stanice neb co místo odpočinku?

„Ano, jsou světy, které jsou vlastně putujícím duchům propůjčeny, kde se mohou na čas zdržovati; jistý druh noclehů polních, aby si odpočinuli od tuze dlouhého cestování, což jest vždy postavením trochu obtížným. To jsou mezitimné stanice mezi druhými světy, zřízenými dle přírody duchův, jimž tam jest volný přístup, a tito požívají většího neb menšího blahobytu.“

— Mohou duchové, kteří obývají tyto světy, je dle vůle opustiti?

„Ano, duchové, kteří se nalézají v těchto světech, mohou je opustiti, aby se odebrali tam, kam mají jíti. Představte si tažné ptactvo, které si usedne na nějakém ostrově, aby nabylo nových sil k letu na určité místo.

235.) Pokračují duchové při svém se zdržování v těch mezisvětech?

„Zajisté; ti kteří se takto shromáždí, činí to s toho ohledu, aby se ponaučili, a aby mohli lehčeji obdržeti dovolení, odebrati se do lepších míst, a dosáhnouti stanoviska, kterého neobdrží jen vyvolení.“

236.) Jsou přechodní světy na vždy a skrze svou vlastní přírodu pro putující duchy ustanoveny?

„Nejsou, jejich postavení jest jen na čas.“

— Jsou současně obydleny tělesnými tvory?

„Nikoliv, povrch jejich jest neplodný. Ti, kteří tam bydlí, ničeho nepotřebují.“

— Jest tato neúrodnost vždy trvající, a jest odvislá od jejich zvláštní přírody?

„Nikoli, jsou neúrodné jedině v přechodu.“

— Tyto světy musí tedy býti oloupeny přirozených okras?

„Příroda se zjevuje krásou bezkonečnosti, která není méně obdivuhodna než to co jmenujete přirozené okrasy.“

Poněvadž stav těchto světů jest přechodný, bude k nim naše zem svým časem též připočtena?

„Byla to již.“

V kterém čase?

„Při svém sestavení.“

Nic není neužitečného v přírodě; každá věc má svůj cíl a své povolání; nic není prazného, vše jest obydleno, život jest všady. Nezcházel tu tedy přes tu dlouhou řadu staletí, která uprchla před příštím člověka na zemi, přes oné dlouhé přechodní periody, — zjištěné géologickými vrstvami; před utvořením prvních organických bytostí na této neforemné hromadě, na této neúrodné směsici (chaosu), kde byly živly pomíšeny, — život; bytosti, které neměly ani našich potřeb ani našich tělesných pocitů, tam nalézaly útočiště. Bůh velel, aby i v tomto nedokonalém stavu zem k něčemu sloužila. Kdoby se tedy odvážil říci, že by měl mezi miliony světů, které krouží v nekonečnosti, jediný, — jeden z těch nejmenších, který se ztrácí v onom množství, výlučnou výsadu obydlenu býti? K čemu by byly ti druzí? Bůh by je byl jen stvořil z toho ohledu, aby obveselily naše oči? Otupené předpokládání, odpůrné Jeho moudrosti, která vysvítá ze všech Jeho skutků, a nepřípustitelná, když na všecky ty pomyslíme, jichž nám uzříti nelze. Nikdo nebude popírati, že jest v této myšlence o světech, dosaváde neschopných materiálního života, a které jsou předc obydleny živými, tomuto středu přiměřenými bytostmi, cosi velikého a vznešeného, kde se snad nalézá rozluštění vícero než jedné otázky.

3. Náhledy, pocity a trápení duchův.

237.) Má duše, když vstoupila jednou do říše duchův ještě ty náhledy, které měla ve svém tělesném živobytí?

„Ano, a ještě jiné, kterých neměla, poněvadž její tělo bylo jako jakýsi závoj, který je zastíňoval. Intelligence jest vlastností ducha, která se ale volněji objevuje, když nemá překážek.“

238.) Jsou náhledy a vědomosti duchův neobmezeny, zkrátka, vědí všecky věci?

„To se řídí dle jejich vznešenosti a čistoty. Nižší duchové neví více než lidé.“

239.) Poznávají duchové počátek věcí?

„Dle jejich vznešenosti a jejich čistoty; nižší duchové nevědí o něm více, než lidé.“

240.) Rozuměji duchové trvání doby tak jako my?

„Nikoli, a proto nám vždy nerozumíte, když se o to jedná určiti data neb doby.“

Duchové žijí mimo času, jak my mu rozumíme; čas se pro ně takřka zničí, a staletí pro nás tak dlouhá, nejsou v jejich očích jen okamžení, která se ztrácejí ve věčnosti, jak se ztrácejí a zmizeji nerovnosti půdy pro toho, který se do výšky vznáší.

241.) Mají duchové určitější a pravdivější pojem o přítomnosti než my?

„Asi tak, jako ten, který dobře vidí, má pravdivější pojem věcí, než slepý. Duchové vidí i to, co vy nevidíti, oni tedy posuzují jináč než vy; ale ještě jednou: to závisí od jejich vznešenosti.“

242.)Jak mají duchové známost minulosti, a mají tuto vědomost neobmezenou?

„Když my se s minulostí obíráme, tak jest pro nás přítomností, tak jak ty si vzpomeneš na jakousi věc, která ti v běhu tvého vyhnanství byla nápadná. Jen že my si vzpomeneme na věci, které ty jsi zapoměl, poněvadž nemáme více hmotného závoje, který zatemňuje tvou paměť; ale duchům není všecko známo, především jejich stvoření.“

243.) Znají duchové budoucnost?

„To závisí také od jejich vznešenosti; často ji jen na polo vidí, ale není jim vždy dovoleno, ji odkrýti; když jí vidí, zdá se jim býti přítomností. Duch vidí budoucnost jasněji v té míře, čím více se k Bohu blíží. Po smrti vidí a obejme duše v jediném mžiknutí svá předešlá vtělení, ale ona nemůže viděti, co ji Bůh připravuje; k tomu patří, aby byla zcela v Něm po množství existencí.“

— Mají duchové stoupivše do pravé dokonalosti úplnou vědomost budoucnosti?

„Úplnou nemůže se říci, neb Bůh jest jediným neobmezeným pánem, a nikdo se mu nevyrovná.“

244.) Spatřují duchové Boha?

„Jen vyšší duchové Jej vidí a pochopují, nižší duchové Jej cítí a tuší.“

— Když jakýsi duch nižší praví, že mu Bůh cosi zapovídá, neb dovoluje, jak to ví, že to od Boha přichází.

On nevidí Boha, ale on cítí Jeho svrchovanost, a když jakási věc nemá se státi, neb jakési slovo nemá se říci, pocítí to

jako nějaké vnitřní domnění, jakési neviditelné napomenutí, které mu brání, to učiniti. Nemáte vy samy předtuchy, které jsou pro vás jako tajná napomenutí, tuto neb onou věc učiniti neb ne? Tak tomu jest i pro nás, jen že ve vyšším stupni, neb pochopíš, že duchové, jejichž bytnost jest něžnější než vaše, mohou lépe pojmouti napomínání božské.“

— Dává se mu rozkaz bezprostředně od Boha; neb prostřednictvím jiných duchů?

„On jej neobdrží bezprostředně od Boha, aby mohl s Ním obcovati, musí toho býti hodným. Bůh mu posílá své rozkazy skrze duchy, kteří jsou vznešenější svou dokonalostí a svým vzděláním.“

245.) Jest zrak u duchův tak obmezený jako u tělesných bytostí?

„Nikoliv, on sídlí v nich.“

246.) Potřebují duchové světla aby viděli?

„Oni vidí sami od sebe, a nepotřebují zevnějšího světla; pro ně není tmy, leda ta, do které mohou pro odpokutování uvrženu býti.“

247.) Musejí se duchové přenésti, aby mohli viděti na dvoje rozdílná místa? Mohou ku příkladu viděti najednou na obou polovicích zeměkoule?

„Poněvadž se duch přenese s rychlostí myšlenky, tak se může říci, že vidí najednou všady; jeho myšlenka může zářiti a se přenésti současně na vícero rozličných míst, ale tato vlastnost závisí od jeho čistosty: čím méně jest očistěn, tím více jest jeho zrak obmezen; jedině vyšší duchové mohou jistý celek obejmouti.“

Schopnost vidění jest u duchův vnitřní vlastností jejich přírody, která sídlí v celé jejích bytnosti, jako sídlí světlo ve všech dílech osvícené věci; jest to jistý druh všeobecné osvícenosti, která se na všecko vztahuje, která objímá spolu prostoru, časy a věci, pro niž nejsou ani tmy, ani hmotné překážky. Jest pochopitelno, že tomu tak musí býti; u člověka působí se vidění hrou organu, světlem dotknutého, beze světla vynachází se ve tmě; u ducha jest vidění neodvislé od světla, poněvadž schopnost viděti jest jednou z jeho vlastností, neohlížeje se na žádného zevnitřního činitele. (Patřte číslo 92.)

248.) Vidí duch věci tak zřetelně jako my?

„Zřetelněji, neb jeho zrak pronikne to, čeho vy proniknouti nemůžete; nic jej nezatemňuje.“

249.) Slyší duch také zvuky?

„Ano, a slyší též takové, kterých vaše otupené smysly pojmouti nemohou.“

— Jest schopnost slyšení v celé jeho bytosti, jako schopnost vidění?

„Všecky schopnosti jsou vlastnostmi ducha, a působí část jeho bytnosti, když jest oblečen v jakési tělo hmotné, obdrží poj-

my jen cestou svých organů; ale vstavu svobodném, nejsou více na jakési místo upoutány.“

250.) Když jsou pojmy vlastností ducha, jest mu možno, aby se jim vyhnul?

„Duch nevidí a neslyší jen toho, co chce. Toto platí všeobecně, a obzvláště pro vznešené duchy, neb ti, kteří jsou nedokonalí, slyší a vidí proti své vůli, co jim může prospěti k polepšení.“

251.) Jsou duchové citliví pro hudbu?

„Chceš mluviti o vaší hudbě? Co pak jest ta proti hudbě nebeské, této harmonii, o které vám na světě nic nemůže dáti pojmu? Jedna jest k druhé tím, co jest zpěv divocha k příjemné melodii. Předc ale mohou obyčejní (prostí) duchové pokusiti jisté zalíbení, poslouchati vaší hudbu, poněvadž jim ještě není dáno, pochopiti vznešenější. Hudba má pro duchy nekonečné vnady dle jejich citelných, velmi vyvinutých vlastností. Já slyším nebeskou hudbu, která jest nejkrásnější a nejpříjemnější ze všeho, co si duševní obrazotvornost představiti může.“

252.) Jsou duchové citliví pro okrasy přírody?“

„Krásy přírody zeměkoulí jsou tak rozličné, že jich ještě málo známe. Ano oni jsou pro ně citliví dle jejich schopnosti, ji oceniti a pochopiti. Pro vyšší duchy jsou krásy celku, proti kterým zmizejí takřka okrasy jednotlivých předmětů.“

253.) Okoušejí duchové též naše tělesné potřeby a bolesti?

„Znají je, poněvadž je okusili, ale nepocitují jich tělesně jako vy; neb jsou duchy.“

254.) Okusí duchové umdlení a nutnost odpočinku?

„Nemohou pocítiti umdlení takového jak vy tomu rozumíte, a proto nepotřebují vašeho tělesného odpočinku, poněvadž nemají organův, jejichž síly musí býti obnoveny; ale duch si odpočine v tom smyslu, že není v neustálé činnosti, nejedná spůsobem hmotným; jeho činnost jest zcela intellektuélní a jeho odpočinutí zcela morální, to jest: že jsou okamžení, kde jeho mysl přestane býti činná a že se nevztahuje na určitý předmět; jest to pravé odpočinutí, které se ale nemůže přirovnati k odpočinutí těla. Způsob unavení, které okusí duchové, jest v průměru jejich nízkosti; neb čím jsou vznešenější, tím méně potřebují odpočinutí.“

255.) Když duch jakýsi praví, že trpí, jaké snáší trápení?

„Mravné úzkosti, které ho bolestněji trápí než tělesné bolesti.“

256.) Odkud tedy přichází, že si duchové stýskali, že trpějí zimu neb horko?

„Památka na to, co byli trpěli ve svém živobytí, která jest někdy tak trapna, jako skutečnost; často jest to porovnání, kterým při nedostatku lepšího, vyjadřují své postavení. Když si spomenou na své tělo, pocítí jistý druh nátisku, jako když odložíte plášť a míníte, že ho pak ještě nějaký čas nosíte.

4. Théoretické skoumání citlivosti duchův.

257.) Tělo jest nástroj bolesti; jest to, ne-li první příčina, tedy alespoň bezprostřední příčina bolesti. Duše má pocit této bolesti, tento pocit jest skutek. Památka, kterou o ní zachová, může býti velmi trapná, ale nemůže více phyzicky účinkovati. A skutečně ani zima ani horko nemohou rozervati tkaniny duše; duše nemůže zmrznouti ani se upáliti. Nevidíme každodenně, jak upomínka na nějaké zlo neb strach před jakýmsi neštěstím přináší následky skutečnosti, a že působí i samou smrt? Každý ví, že osoby, jimž byly uťaty údy, cítí bolest v údech, jichž více nemají. Není dozajista tento úd sídlem neb místem východu bolesti; mozek zachoval o ní nátisk, to jest celé. Může se tedy mysliti, že jest cosi podobného v trápení ducha po smrti. Důkladnější studium périspritu, který hraje ve všech spiritických zjevech tak vážnou úlohu, párové a makavé zjevení, postavení ducha v okamžení smrti, myšlenka u něho tak často přicházející, že ještě žije, obraz tak dojímavý samovraždců, odpravených, lidí, kteří se ponořili do rozkoší tělesných a mnoho jiných událostí vrhla světlo na tuto otázku a poskytla příležitost k objasnění, jehož součet zde podáváme.

Périsprit jest pásmo, které spojuje ducha s tělesnou hmotou; on se tvoří v okolním středu, ve fluidě všeobecném souvisí zároveň s elektřinou, s magnetickou tekutinou a jistým spůsobem i s mrtvou hmotou. Mohlo by se říci, že jest to hmota páté tresti, jest to princip organického života, ale ne onen intellektuélního života; intellektuélní život jest v duchu. On jest mimo toho též činitel zevnějších citů. V těle jest tato citelnost umístěná v organech, které citům co žlábky slouží. Když jest tělo mrtvo, jest citelnost všeobecná. A proto nepraví duch, že by trpěl více v hlavě než v nohách. Ostatně máme se chrániti, abychom nezměnili city samostatného périspritu s pocity tělesnými. My smíme tyto poslední bráti jen za předmět ku porovnání, nikoliv za analogii (obdobu). Duch těla sproštěn, může trpěti, ale toto trápení není tělesné trápení; ale není to předce výlučně morální trápení, jako

hryzení svědomí, poněvadž si duch stýská na zimu a na horko; netrpí v zimě více než v létě; my jsme viděli duchy, kteří šli skrze ohnivé plameny, aniž by co trapného byli pocítili; teplota (temperatura) nepůsobí tedy u nich nátisku.

Bolest, kterou pociťují, není tedy vlastně tak zvaná phyzická bolest; jest to jakýsi neurčitý pocit, jehož si sám duch nemůže vždy úplně vysvětliti, vlastně proto, že bolest není umístěna, a že není působena zevnitřními činiteli; jest to více upomínka než skutečnost, ale upomínka ne méně trapná. Ale předce jest tam někdy více než upomínka, jak to uvidíme.

Skušenost nás učí, že v okamžení smrti périsprit se od těla odlučuje více neb méně zdlouhavě, v prvních okamženích není duch v stavu, si své postavení vysvětliti; nevěří, že by byl umřel; cítí se živým; vidí z jedné strany své tělo, ví, že jemu přináleží, a nemůže pochopiti, jak jest od něho odloučen. Tento stav trvá tak dlouho, pokuď jest jakési pásmo mezi tělem a périspritem. Jeden samovražedlník nám pravil: „Ne, já jsem neumřel, a přidal: a předce cítím červy, které mne hlodají.“ Ale jistě že červy nehlodali périsprit a tím méně ducha, oni nehlodali jen tělo. Ale poněvadž rozdělení těla od périspritu nebylo ještě úplné, tak se tam stalo jakési morální otřesení, které mu přeneslo pocit o tom, co se dělo s tělem. Otřesení, se snad nemůže říci, mohloby to dáti příčinu k víře na jakýsi tuze materiální skutek, jest to spíše vidění toho, co se dělo v těle, na které jej poutal jeho périsprit, jenž v něm působil illuzí (mámení) co považoval za skutečnost. Tedy to nebyla upomínka, poněvadž ve svém živobytí nebyl hlodán červy; byl to pocit pravdivosti. Z toho se spatřují výsledky, které se mohou z událostí čerpati, když jsou pozorně spytovány. Tělo obdrží v živobytí zevnitřní nátisky, a přenáší je duchu skrze périsprit, který jest bez pochyby tím, co se čívní fluid nazývá. Tělo mrtvé více necítí, poněvadž v něm není více ani ducha ani périspritu. Když jest duševní rouško (périsprit) od těla odloučeno, nastoupí jeho citelnost; ale poněvadž mu nepřichází více obmezeným žlábkem, jest obecna. Poněvadž jest périsprit v skutku jen činitelem přenešení, poněvadž jest to duch, který má vědomost, následuje z toho, že by périsprit, kdyby mohl býti bez ducha, tak málo cítil, jako mrtvé tělo; pak žeby duch nebyl přístupným trapnému pocitu, kdyby neměl périspritu, jak tomu jest u zcela očištěných duchův. My víme, že, čím více se očistí, tím

více ethérickou stane se jejich bytnost; z toho následuje, že se vliv materiální tou měrou zmenšuje, kterou duch pokračuje, to jest tou měrou, kterou se stává duševní rouško méně hrubým.

Ale řekne se: příjemné pocity jsou duchu přeneseny duševním rouškem jako nepříjemné pocity; když tedy duch jest nepřístupný pro jedny, musí býti též nepřístupným pro druhé. Ano, bez pochyby pro ty, které přicházejí jedině vlivem hmoty, kterou známe; zvuk našich hudebních nástrojů, vůně našich květin, nepůsobí naň účinku; ale předce má vnitřních pocitů nevýslovné vnady, o kterých si nemůžeme udělati pojmu, poněvadž jsme v tomto ohledu jako slepci od narození, co se týče světla; my víme, že tomu tak jest, ale jakým spůsobem? Tu přestává naše vědomost. My víme, že tam jest pojem, cit, sluch i vid, že tyto schopnosti jsou vlastnosti celé bytosti, a ne jako u člověka jistého dílu bytosti; ale ještě jednou jakým prostředkem? Toho neznáme. Sami duchové nemohou nám vysvětliti, poněvadž naše řeč není tak utvořena, abychom mohli vyjádřiti myšlenky, kterých nemáme, jako se v řeči divochů nenalézají výrazy k poznamenání našich umění, našich věd a našich philosophických nauk.

Když pravíme, že duchové nejsou přístupny vlivům naší hmoty, tak mluvíme o duchách velmi vznešených, jichž éthérické rouško nemá nic podobného na zemi. Není tomu tak u onýchž, jejichž périsprit jest tužší; tito pojmou naše zvuky, naše vůně, ale ne jistým obmezeným dílem své bytnosti, jako za svého živobytí. Mohlo by se říci, že molekulární chvění se nechá pocítiti v jejich celé bytnosti a že přichází takto k jejich obecné citelnosti (sesorium commune), která jest duch sám, ačkoliv na rozličný spůsob i snad též rozličným účinkem, z čehož vyplívá rozdíl v pojmutí. Oni slyší zvuk naší řeči, a předce nám porozumí bez pomoci řeči, pouhým přenešením myšlenky, a co přichází k podpoře od nás vyslovené věty, jest, že toto proniknutí stane se tím lehčeji, čím více jest duch od hmoty sproštěn. Co se vidění týče, jest neodvislé od našeho světla. Schopnost vidění jest hlavní vlastností duše; pro ní není tmy; ale ono jest rozšířenější, pronikavější u těch, kteří jsou očistěni. Duše neb duch má tedy v sobě schopnost ku všem pojmům, v tělesném životě jsou obmezeny hrubostí našich organů; v životě beztělesném jsou to tím méně, v poměru, jak se polohmotné rouško osvětlí.

Toto rouško, které se čerpá v obklopujícím středu, mění se

dle přírody světů. Přecházejíce z jednoho do druhého světa, mění duchové své rouško, jako my měníme šatstvo, když přecházíme ze zimy do leta, neb od točny k rovníku. Když tedy nejvznešenější duchové nás navštíví, přijmou na sebe pozemské rouško, a pak se tvoří pojmy jako u našich prostých duchův; ale všickni nižší jako vyšší duchové neslyší a necítí jen to, co chtí slyšeti a cítiti. Anižby měli organy citelnosti, mohou učiniti své pojmy činnými neb nečinnými dle své vůle, jen jedinou věc jsou nuceni slyšeti, totiž, rady dobrých duchův. Vid jest vždy činný, ale oni se mohou učiniti vzájemně neviditelnými jedni druhým. Dle postavení, které zaujímají, mohou se skrýti před těmi, kteří jsou nižší, než oni; ale ne před těmi, kteří jich převyšují. V prvním okamžení po smrti jest zrak vždy pomaten a pokalen; objasní se v té míře, jak se očistí, a může dosáhnouti té samé jasnosti, jako v živobytí, neodvislou od svého proniknutí těles, která jsou pro nás neprůhledná. Co se týče jeho rozsáhlosti v nekonečné prostoře, do budoucnosti a do minulosti, tak závisí to od stupně čistoty a vznešenosti ducha.

Řekne se, že celé toto učení není velmi potěšitelné. My jsme myslili, že když budeme jedenkráte od našeho hrubého roucha, nástroje našich bolestí, osvobozeni, nebudeme více trpěti; a vy nás učíte, že budeme trpěti ještě; ať jest to na ten neb onen spůsob, jest to neméně trápení. Běda! můžeme ještě trpěti, a mnoho a dlouho trpěti; ale nemusíme také trpěti, i od toho samého okamžení, když opouštíme tento tělesný život.

Vezdejší trápení jest někdy od nás neodvislé, ale mnoho bolestí jest následek naší vůle. Jděte k pramenu a uhlídáte, že největší jejich část jest výsledek příčin, kterým jste se mohli vyhnouti. Kolik zlého, kolik nemocí nemá člověk připisovati svým přestupkům, své ctižádosti, slovem: svým náruživostem. Člověk, jenž by byl vždy žil střídmě, který by ničeho nezneužíval, který by býval v svých chutích jednoduchým a ve svých žádostech skromným; ten by si uspořil mnoho nesnází. Tak tomu též jest u ducha; trápení, které snáší, jest vždy následek spůsobu, jakým byl žil na zemi; nebude již míti bez pochyby dnu a pakostnici, ale bude míti jiné nesnáze, které nejsou lepšími. Viděli jsme, že jsou tyto bolesti následek pásma, které je mezi nim a mezi hmotou; že čím více jest sproštěn od vlivu hmoty, jinak řečeno, čím více jest odhmotněn, tím méně má trapných pocitů; od něho to ale zá-

visí, již v tomto životě osvoboditi se od tohoto vlivu; má svobodnou vůli, tedy volbu mezi činěním aneb nečiněním; ať krotí své zvířecí náruživoti, ať nemá ani nenávisti, ani žárlivosti ani pýchy; ať se nedá vésti soběctvím; ať čistí svou duši dobrým smýšlením; ať nepřipisuje věcem tohoto světa jen cenu, kterou zasluhují: pak jest již i v tomto tělesném rouchu očištěn; pak jest hmoty sproštěn, a když opustí toto roucho, nebude více podroben jeho vlivu; tělesné bolesti, které byl přetrpěl, nezanechají mu trapné upomínky; nezůstane mu po nich nepříjemného nátisku, poněvadž se dotýkaly jen těla, ne ducha; on jest blaženým, že jest od nich vysvobozen, a pokoj svého svědomí osvobodí ho veškerého morálního soužení. My jsme se jich tázali na tisíce, kteří přináleželi ku všem stavům společenským; my jsme je spozorovali ve všech dobách jejich duševního (spiritického) života, od okamžení, když opustili své tělo; my jsme jich sledovali krok za krokem v onom záhrobním životě, abychom pozorovali změny, které se s nimi stali v jejich smýšlení, v jejich pocitech, a z toho ohledu nejsou nejsprostější lidé ti, kteří nám poskytují látku k velmi vážnému spytování. My jsme vždy spozorovali, že bolesti jsou v poměru s chováním, jehož následky lidé okusí, a že tato nová existence jest pramen nevýslovného štěstí pro ty, kteří nastoupili dobrou cestu; z čeho následuje, že ti, kteří trpí, trpí proto, že tomu tak chtěli; a že to mají jen sobě co připisovati, nejenom na onom, nýbrž i na tomto světě.

5. Volba skoušek.

258.) Má duch v stavu putujícím, a dříve než přijme nové tělesné živobytí, vědomost a předtuchu o těch věcech, které jej potkají v životě?

„Vyvolí si sám spůsob skoušek, kterým se chce podrobiti, a v tom pozůstává jeho svobodná vůle.“

— Bůh mu tedy neukládá nesnází života co tresty?

„Nic se neděje bez Božího dopuštění, neb ustanovil všecky zákony, kterými se řídí vesmír. Ptejte se tedy, proč udělal raději tento zákon, než jakýsi jiný. Poněvadž udělil duchu svobodnou volbu, ponechal mu celou odpovědnost za své činy a za jejich následky; nic nepřekáží jeho budoucnosti; cesta k dobrému jest mu přístupná, jako cesta k zlému. Ale když klesne, tak mu zbývá útěcha, totiž, že pro něho není vše ukončeno, a že Bůh ve své dobrotě ponechá mu svobodu, to znovu začíti, co zle učinil. Ostatně

*

máme rozeznati, co jest skutek vůle Boží, a co jest skutek vůle člověka. Když vám hrozí nějaké nebezpečenství, nejste to vy, kdo působil toto nebezpečenství, jest to Bůh, ale máte vůli, je podstoupiti, poněvadž jste v něm viděli prostředek k svému pokroku, a Bůh to dovolil."

259.) Když má duch volbu způsobu skoušek, které má podstoupiti, následuje z toho, že všecky strasti, které okusíme v živobytí, byly předviděny, a od nás voleny?

„Všecky, se nemůže říci, neb nelze tvrditi, že jste vyvolili a předvídali všecko, co vás na světě potká, až na ty nejmenší věci; vy jste si vyvolili způsob skoušky, podrobné události jsou následek postavení, a často následky vašich vlastních činů. Když si duch ku příkladu vyvolil, mezi zločinci zrozenu býti, věděl, jak mocnému pokušení se podrobuje, ale neznal každý čin, který vykoná; tyto činy jsou skutky jeho líbosti, neb jeho svobodné vůle. Duch ví, když si vyvolil jistou cestu, že má nastoupiti boj jistého způsobu; on zná tedy přírodu změn, které potká; ale neví, zda-li to bude míti spíše ten neb onen východ. Podrobné události stanou se okolnostmi a mocí věcí. Jen veliké události, které působí na povolání, jsou předviděny. Když nastoupíš cestu, naplněnou hrudami, tak víš, že musíš velmi pozorně jíti, poněvadž jsi v nebezpečenství upadnouti; ale to nevíš, na kterém místě upadneš, a může take býti, že neupadneš, když si dáš dobře pozor. Když ti padne na ulici jdoucímu taška na hlavu, nemysli, že to bylo psáno, jak se to obyčejně říkává".

260.) Jak může duch chtíti, aby se zrodil mezi zlými lidmi?

„On musí předce poslán býti do takového středu, kdeby mohl nastoupiti skoušku, kterou si byl vyžádal. Nu tedy! musí tam býti nápodobnost; aby mohl bojovati proti pudu k lupičství, tak musí býti mezi lidmi tohoto druhu".

Kdyby tedy nebylo zlých lidí na zemi, tak by tam duch nemohl naleznouti potřebný střed k jistým skouškám?

„Mohli byste si nad tím stěžovati? Jest tomu tak ve vyšších světech, kde zlí nemají více přístupu; poněvadž tam jsou jen dobří duchové. Přičiňte se, aby tomu take tak bylo brzo na vaší zemi".

261.) Musí duch ve skouškách, jimž se podrobiti musí, aby dosáhl dokonalosti, všech druhů pokušení okusiti; musí projíti všecky okolnosti, které mohou v něm vzbuditi pýchu, žárlivost, hrabivost, chlípnost a t. d.?

„Zajisté ne, poněvadž víte, že jsou duchové, kteří nastoupí

cestu hned z počátku, jež je osvobodí od mnoho zkoušek; ale ten, který se dá svésti na zlou cestu, ten okusí vše nebezpečenství této dráhy. Jistý duch může, ku příkladu, požádati bohatství, a toto může mu dáno býtí; pak může se státi podlé své povahy buďto lakomcem nebo marnotratníkem, sobíkem neb štědrým, neb se uvrhne do náručí všech rozkoší chlípnosti; ale nemůže se praviti, že by musel projíti nutně celou řadou všech těchto neřestí.

262.) Jak může duch, který jest z počátku nevinný, nevědomí a bez zkušenosti, sobě voliti jistý život s vědomím příčiny, a tak býti odpovědným za tuto volbu?

„Bůh vynahradí jeho nezkušenost, ukáže mu cestu, kterou má nastoupiti, jak ty to děláš pro dítě od kolébky; ale nechá jej poznenáhla býti pánem své volby, tou měrou, jakou se vyvinuje jeho svobodná vůle; a pak se to často stane, že zbloudí, a že nastoupí zlou cestu, když neuposlechne rady dobrých duchů. To se může nazvati pádem člověka.“

— Když člověk má svobodnou vůli, závisí volba tělesné existence vždy výlučně od jeho vůle, neb může mu snad uložena býti vůlí Boží co trest?

„Bůh jest shovývavý, On nepřehání pokutu; ale Bůh může jistému duchu uložiti jakýsi život, když tento buď pro svou nízkost neb pro svou zlou vůli, není schopen pochopiti, coby mu mohlo býti to nejprospěšnější a když vidí, že mu toto živobití může sloužiti k jeho očištění a k jeho pokroku, a když tam nalézá rovnočasně pokutu.“

263.) Volí duch bezprostředně po své smrti?

„Nikoliv, mnozí duchové věří ve věčnost trestu; řekli jsme vám již, že jest to trest.“

264.) Čím se duch řídí při volbě skoušek, jimž se chce podrobiti?

„Vyvolí si ty, které mohou býti proň pokutou dle přírody svých hříchův, a které jej mohou nejrychleji přivésti k pokroku. Ti jedni si mohou zvoliti život bídný a nuzný, aby se o to pokusili, jej snášeti zmužilostí; druzí mohou chtíti se skoušeti pokušením bohatství a moci, — mnohem nebezpečnější skouška — pro zneužívání a skrze zlé užívání, jehož se může tímtéž dopustiti, a skrze zlé náruživosti, které se vyvinou; jiní konečně mohou okusiti půtky, kterým se mají podrobiti v styku s neřestí.“

265.) Když jistí duchové si vyvolí styk s neřestí co skoušku, jsou též duchové, kteří ji volí ze sympathie, a ze žádosti, žíti ve středu svým choutkám přiměřeném, neb aby se mohli hmotně oddati svým materiálním náklonnostem?

Jsou takoví duchové, to jest pravda, ale to jsou jen ti, jejichž morální smysl jest ještě málo vyvynuty; skouška přijde sama od sebe, a podrobí se jí mnohem déle. Dříve neb později pochopí, že má uspokojení zvířecích náruživostí pro ně smutné následky, jichž snášeti budou skrze čas, který se jim zdáti bude věčným, a Bůh je může ponechati v tomto stavu, dokud by nepoznali své chyby a ažby sami žádali, ji vykoupiti prospěšnými skouškami.

266.) Není to přirozené, vyvoliti si skoušky ty nejméně trapné?

„Pro vás ano, pro ducha ne, když jest od hmoty sproštěn, pak odstoupí mámení, a on docela jinak myslí.

Člověk na zemi, vlivu tělesných pojmů podroben, nevidí v těchto skouškách jen trapnou stránku; proto se mu to zdá přirozené, si oné voliti, s kterými se mohou dle svého náhledu spojiti tělesné radosti; ale v spiritickém životě přirovnává tyto pomíjející a hrubé rozkoše s nezměnitelným blahem, které na polo vidí; a pak čím jsou mu několik prchlavých bolestí? Duch může tedy voliti skoušku tu nejtěžší, a následovně život ten nejnuznější v té naději, přijíti dříve do lepšího stavu, tak jak nemocný volí často lék ten nejodpornější, aby se dříve uzdravil. Ten, kdosi žádá oslaviti své jmeno vynalezením jakési neznámé země, nevolí si růžemi pokrytou cestu, zná ta nebezpečenství, jimž se podrobuje, ale též slávu, která jej očekává, když zvítězí.

Nauka o svobodě ve volbě našich existencí a skoušek, kterým se podrobiti máme přestává býti mimořádnou, když se uváží, že duchové, hmoty sproštění oceňují věci jiným spůsobem, než my to činíme. Oni pozorují cíl, cíl jím mnohem více vážnější než prchlivé radosti tohoto světa; oni vidí po každé existenci, krok, který byli učinili, a poznávají, co jim ještě zchází, aby dosáhli čistoty: proto se podrobují dobrovolně všem změnám tělesného života, žádajíce oné, které je mohou přivésti nejdříve k cíli. Není se tedy co diviti, když se vidí, že jakýsi duch nedává přednost nejpříjemnějšímu životu. On nemůže požívati onoho života, sproštěného hořkostí, ve svém stavu nedokonalém; on jej vidí na polo, a hledí se polepšiti, aby jeho dosáhl.

Nemáme ostatně každodenně před očima příkladu nápodobných voleb? Když člověk pracuje část svého živobytí bez odpočinku, bez ustání, aby si nashromáždil bohatství, co pak to jest jiného, než-li úloha, kterou podstoupí z ohledu na lepší budoucnost? Vojin, který se navrhuje pro nějakou nebezpečnou úlohu, cestovatel, který vzdo-

ruje nebezpečenstvím, nemenším k prospěchu vědy neb svého štěstí, co pak jest to také jiného, ne-li samovolné skoušky, které jim mají sloužiti ke cti a prospěchu, když toho dosáhnou? Tomu by se nepodrobil člověk, a čemu se nevydává pro svůj prospěch a pro svou slávu? Nejsou také veškerá examina samovolné skoušky, kterým se podrobujeme z toho obledu, abychom se povyšili ve svém postavení, které jsme si vyvolili. My nedosáhneme jakéhosikoliv vyššího stupně společenského, ve vědách, v umění, v průmyslu, leda když projdeme řadu nižších postavení, která jsou tolikerými skouškami. Život lidský jest tedy odstín spiritického života; my tam nalézáme všecky i ty samé změny. Když si tédy my v našem živobytí volíme často nejtrudnější skoušky z ohledu na jakýsi vznešenější cíl, pročby duch, který vidí dále než tělo, a pro kterého tělo jest jen prchlivý přechod, nevolil trapný a praceplný život, který ho má přivésti k blaženosti? Ti, kteří praví: když člověk má volbu své existence, že budou žádati, býti knížaty neb milionáři, jsou jako krátkozrací, již nevidí jen toho, čeho se dotýkají, neb jak oné mlsné děti, které na otázku, jaký stav si vyvoliti chtí, odpoví: chci býti cukrářem neb pernikářem.

Tak se vede cestujícímu, který nevidí v nízkém údolí, mlhou zatměném, ani délku ani konce své cesty; když ale přijde na vrcholek hory, tak vidí cestu, kterou byl prošel, i to, co mu ještě zbývá k projití, on vidí svůj cíl, i překážky, které má odstraniti, a pak může lépe přemýšleti o prostředcích, aby jeho dosáhl. Vtělený duch jest jako cestující u paty hory; když jest zbaven pozemských pásem, tak panuje jak ten, který jest na vrcholi. Pro cestujícího jest účel: odpočinutí po namahání; pro ducha jest to: nejvyšší blaho po vezdejších strastech a zkouškách.

Všickni duchové praví: že v stavu putujícím hledají, spytují, pozorují, aby mohli pak voliti. Nemáme o tom příkladu v tělesném životě? Nehledáme často několik let stav, který si svobodně vyvolíme; poněvadž jej považujeme, za nejspůsobilejší, abychom udělali své štěstí. Když propadneme v jednom, hledáme jiný. Každý stav, do kterého vstoupíme, jest phaze (změna) neb perioda našeho života. Není každý den k tomu upotřeben, vyhledávati, co budeme zítra dělati? Nu, co jsou ty rozličné existence duchu ne-li phaze, periody, dnové pro jeho spiritický život, který jest jak víme, jeho pravidelným životem, poněvadž život tělesný není jen přechodný a pomíjející.

267.) Mohl by duch udělati svou volbu v stavu tělesném?

„Jeho žádost může míti vliv, to závisí na úmyslu; ale když jest duchem, vidí věci často zcela jinak. Jen jako duch učiní tuto volbu; ale ještě jednou, on ji může učiniti v tomto tělesném živobytí, neb duch má vždy ona okamžení, kde jest neodvyslý od hmoty, v které bydlí.“

— Mnoho lidí žádá si vysokého postavení a bohatství, ale zajisté ne co pokutu neb co skoušku?

„Bez pochyby, jest to hmota, která tuto velikost požaduje, aby ji užila; ale duch jí žádá, aby poznal její nestálost.

268.) Musí se duch stále skouškám podrobovati, pokud nedosáhne stavu dokonalé čistoty?

„Ano, ale ony nejsou takové, jak vy jim rozumíte; vy jmenujete tělesné trápení skouškami; ale duch k jistému stupni přišlý, netrpí jich více, ačkoliv není dokonalý; ale má vždy povinnosti, které mu pomáhají se zdokonaliti, a které nemají pro něj ničeho trapného, leda by bylo to, jiným nápomocným býti, aby se zdokonalili.“

269.) Může se duch v účinku skoušky, kterou si vyvolil, zmýliti?

„On si může vyvoliti takovou která převyšuje jeho síly, a pak podlehne; on si může též takovou zvoliti, která mu nic neprospěje, jako, když touží po spůsobu života líného a ničemného; když pak se vrátí do říše duchův, tu poznává, že nic nezískal, a přeje si, vynahraditi stracený čas.“

270.) Odkud pochází povolání jistých osob, a jejich vůle, oddati se jistému stavu spíše než jinému?

„Zdá se mi, že si můžete na tuto otázku sami odpověď dáti Není to následek ze všeho toho, co jsme pravili o volbě zkoušek a o učiněném pokroku v jakési předešlé existenci?“

271.) Když duch spytuje ve putujícím stavu rozličné postavení, v kterém by mohl pokračovati, jak by pomyslil to učiniti, když by se zrodil, ku příkladu, mezi národy kanibalskými (mezi lidožrouty)?

„To nejsou duchové, již pokročilí, kteří se zrodí mezi lidožrouty, nýbrž duchové přírody lidožroutů, neb kteří jsou jich nižší.“

My víme, že naší lidožrouti nestojí na nejnižším stupni stupníku, a že jsou světy, kde otupělost a divokost nemají ničeho podobného na zemi. Tito duchové jsou tedy ještě nižší, než ti nejnižší na našem světě, a přijíti mezi naše divochy, jest pro ně pokrokem; tak jak by to bylo pokrokem pro naše lidožrouty, prováděti mezi námi jakési řemeslo, které by je nutilo prolévati krev. Že nehodlají výše, pochází odtud, že jejich mravní nízkost jim nedovoluje, pochopiti pokroku úplnějšího. Duch nemůže pokračovati jen postupně, nemůže přeskočiti jedným skokem prostoru, která dělí barbarství od civili-

sace, a v tom vidíme jednu z potřeb novozrození, která dozajista souhlasí se spravedlností Boží; co by se sice stalo s miliony těch tvorů, kteří umírají každodenně v nejnižším stavu surovosti, když by neměli prostředků dosáhnouti povyšení? Proč by je Bůh byl sprostil milostí, jiným lidem udělených?

272.) Mohli by se duchové přicházející z nižšího světa na zem, neb z nějakého velmi zanedbaného národa, k, p. jako z lidožroutů zroditi mezi našimi vzdělanými národy?

„Ano, jsou takoví, kteří se přenáhlí, chtíce vysoko postoupiti, ale pak se mezi vámi necítí na svém místě, poněvadž mají mravy a pudy, které se těm vašim protiví.“

Tyto bytosti nám podávají obraz divokosti uprostřed civilizace, když se vrátí opět mezi kanibaly, tak nebude to úpadek, oni převezmou jen opět své místo, a snad při tom ještě získají.

273.) Mohl by jakýsi člověk, který náleží ku vzdělanému pokolení pokutou býti znovuzrozen v jakémsi divokém národě?

„Ano; ale to závisí od spůsobu pokuty; jakýsi pán, který byl ukrutný pro své otroky, může se státi otrokem sám; a okoušeti zlého nakládání, kterého dával okusiti jiným. Ten, který jistého času byl velitelem, může v novém životě poslouchati těch samých, kteří se podrobovali jeho vůli. Když byl zneužíval své moci, jest to trest, a Bůh mu ho může uložiti. Dobrý duch může si vyvoliti mezi takovými národy, jakési mohútné postavení, aby jich přivedl k pokroku, a pak jest to seslání (misse.)

6. Záhrobní poměry.

274.) Působí rozličné třídy duchův mezi nimi jakési seřadění (hierarchii) mocností; jest mezi nimi podřízenost a vrchnost?

„Ano, velmi velká hierarchie, duchové mají jedni nad druhými moc v poměru své vznešenosti, a kterou vykonávají morálním vlivem neodolatelným.“

— Mohou se nižší duchové vyhnouti moci těch, kteří jsou vyššími než oni?

„Pravil jsem: „Neodolatelným.“

275.) Dávají mocnost a vážnost, kterou člověk požíval na zemi, jemu jakousi přednost v říši duchův?

„Nikoliv, neb zde budou malí povyšeni, a velcí budou ponížení. Čti psalmy.“

— Jak máme rozuměti tomuto povyšení, a tomuto ponížení?

„Co pak nevíš, že jsou duchové rozličných tříd? Nu tedy, ten největší na zemi může býti v nejposlednější třídě mezi duchy, kdežto jeho sluha bude v první. Rozumíš tomu? Nepravil pán Ježíš: „Kdo se poníží, bude povyšen, a kdo se povyší, bude ponížen?“

276.) Pocítí ten, který byl velkým na zemi, a který se vynachází mezi nižšími duchy, jakési pokoření?

„Často velmi velké, obzvláště když byl pyšným a žárlivým.“

277.) Uznává voják, který po bitvě nalézne svého generála v říši duchův, jej ještě za svého představeného?

„Titul není ničím, pravá vznešenost jest vším.“

278.) Jsou duchové rozličných tříd mezi sebou zmíchani.“

„Ano, i ne; to jest, že se vidí, ale oni se liší jedni od druhých. Oni před sebou prchají neb se přibližují k sobě podlé stejnosti neb nestojnosti svého smýšlení, jak se to i u vás děje. Jest to celý svět, jehož zatemněný odstín jest váš svět. Ti, kteří jsou z jedné a té samé třídy, spojují se jistým spůsobem příbuzenství, a tvoří skupeniny neb rodiny duchův, spojených sympathii a cílem, který si ukládají: dobří žádosti, činiti dobré a zlé žádosti, páchati zlé, pak hanbou pro své hříchy a nutností, nalézati se mezi bytostmi sobě rovnými.“

Jako v nějakém velikém městě, kde se vidí a potkávají lídé všech stavů a všeho postavení, aniž by se pomíchali; kde se utvořují společnosti skrze stejnost náklonností, kde se týká neřest i ctnost, aniž by k sobě co mluvili.

279.) Mají všickni duchové obapolně k sobě volný přístup jedni k druhým?

„Dobří duchové jsou všady, a tak tomu musí býti, aby mohli vykonávati svůj vliv na zlé; ale krajiny, dobrými duchy obýdleny, jsou nedokonalým duchům zapovězeny, aby tam tito nemohli přinésti zmatek zlých náruživostí.“

280.) Jaké jsou poměry mezi dobrými a zlými duchy?

„Dobří duchové hledí odstraniti zlé náklonnosti druhých, aby jim pomohli se vznésti, to jest jejich seslání.“

281.) Proč mají nižší duchové v tom zalíbení, nás přiváděti k zlému?

„Ze žárlivosti, že nezasloužili býti mezi dobrými. Jejich žádost jest: překaziti, jak jen mohou, aby duchové ještě neskušení nedosáhli nejvyššího blaha; oni chtí, aby druzí okusili toho, čeho oni sami okouší. Nevidíte to též mezi vámi?“

282.) Jak obcují duchové mezi sebou?

„Oni se vidí a rozumí sobě: slovo jest hmotné, jest odstín ducha. Všeobecná tekutina působí mezi nimi neustálé obcování; jest to vodítko přenešení myšlenky, jak u vás jest vzduch vodítkem zvuku; jistý spůsob všeobecného telegraphu, který spojuje všecky světy, a který to duchům připouští, rozmlouvati z jednoho světa do druhého.“

283.) Mohou duchové před sebou obapolně zatajiti své myšlenky; mohou se skrýti jedni před druhými?

„Nikoliv, jim jest vše odkryto, obzvláště jsou-li dokonali. Oni se mohou vzdáliti, ale vidí se vždy. Toto však není svrchované pravidlo, neb jistí duchové mohou se velmi dobře jiným duchům neviditelnými státi, když to považují za prospěšné.“

284.) Jak mohou duchové, kteří nemají více těla, dokázati svou osobnost, a se rozeznati od druhých spiritických bytostí, které jich obklopují?

„Dokazují svou osobnost périspritem, který z nich dělá rozdílné bytosti, jedni proti druhým, jako tělo mezi lidmi.“

285.) Poznají se duchové tím, že spolu žili na zemi? Pozná syn svého otce, přítel přítele?

„Ano, a to od pokolení ku pokolení.“

— Jak se poznají lidé, kteří se znali na zemi, v říši duchův?

„Vidíme náš minulý život, a čteme tam, jako v nějaké knize; vidíce minulost našich přátel i našich nepřátel, vidíme běh jejich života k smrti.“

286.) Vidí duše, když opustí své smrtelné roucho, bezprostředně své rodiče a své přátele, kteří ji předešli do říše duchův?

„Bezprostředně nemůže se vždy říci; neb jak jsme to pravili, musí míti jistý čas, aby se poznala, a aby se od hmotného roucha osvobodila.“

287.) Jak jest duše přijata při navrácení se do říše duchův?

„Duše spravedlivého jako milovaný, již dávno očekávaný bratr, duše zlého, jako bytost, s kterou se opovrhuje.“

288.) Jaký pocit mají nečistí duchové při spatření jiného zlého ducha, který k nim přijde?

„Zlí duchové jsou spokojeni, že vidí bytost sobě rovnou, a jak oni nekonečného blaha zbavenou, jako na zemi, když přijde taškář mezi sobě rovné.“

289.) Přijdou nám naše rodiče a naši přátele někdy naproti, když opustíme zem?

„Ano, přijdou duši naproti, kterou milují, přejou jí štěstí jako při navrácení z nějaké cesty, když vyvázla z nebezpečenství dráhy, a pomáhají jí, aby se sprostila tělesných pásem. Jest to přízeň pro dobré duchy, když ti, kteří je milovali jim přijdou naproti; kdež ten, který jest nečistý zůstane o samotě, aneb jest obklopen duchy rovnými, což jest trest.“

290.) Jsou rodiče a přátele po smrti vždy spojeni?

„To závisí od jejich vznešenosti, a od cesty, kterou byli pro svůj pokrok nastoupili. Když jest jeden mezi dvěma pokročilej-

šim a když rychleji postupuje; než druhý, nemohou zůstati při sobě; budou sice moci někdy se viděti, ale nebudou na vždy spojeni, jen tenkráte, až budou moci rovně pokračovati, neb když dosáhnou stejné dokonalosti. Ostatně jest zbavení pohledu svých rodičů a svých přátel někdy trest.

7. Poměry sympathétičtých a antipathétičtých duchů. — Věčná polovice.

291.) Mají duchové mimo všeobecné sympathie k sobě podobnosti — též obzvláštní náklonnosti?

„Ano, jako lidé, ale pásmo, které spojuje duchy, jest pevnější když tu těla není, poněvadž není více podrobeno účinkům náruživosti.“

292.) Mají duchové proti sobě nenávist?

„Záští jest jen mezi nečistými duchy, a tito působí mezi vámi nepřátelství a sváry.“

293.) Zachovají dvě bytosti, které si byly na zemi nepřátely, své záští, jeden proti druhému?

„Nikoliv, uznají, že jejich nenávist byla hloupá, a její příčina dětinská. Jen nedokonalí duchové zachovají jistý druh hořkosti, dokud se neočistí. Když jest to hmotný zisk, který je rozdvojil, nebudou více na to mysliti, jak se jen trochu zprostí hmoty. Jestli nepanuje mezi nimi antipathie, mohou se s radostí opět viděti, poněvadž příčiny k sváru není více.“

Tak poznávají dva spolužáci, když dosáhnou rozumného stáří, dětinství svých hádek, které mívali spolu v mládí, a přestanou se hněvati na sebe.

294.) Jest památka na zlé činy, které mohli spáchati dva lidé, z obledu jeden na druhého, překážkou jejich sympathie?

„Ano, ona k tomu vede, že je od sebe rozloučí.“

295.) Jaký pocit mají ti po smrti, kterým jsme zde cosi zlého učinili?

„Jsou-li dobří, tak vám odpustí dle vaši litosti. Jsou-li zlí, mohou podržeti žáští, a mohou vás pronásledovati někdy až i v nové existenci. Bůh to může dopustiti co trest.“

296.) Jsou osobné náchylnosti duchů — schopny změny?

„Nikoliv, neb oni se nemohou mýliti; nemají více larvy, pod kterou se skrývají pokrytci; proto jsou jejich náklonosti nezměnitelny, když jsou očištěni. Láska, která je spojuje, jest jim pramenem nejvyššího blaha.“

297.) Trvá láska, kterou k sobě měli dvě bytosti na zemi, vždy ve světě duchův?

„Ano, bez pochyby, když se zakládá na pravé sympathii, ale

když physické příčiny převyšují sympathii, přestane s příčinou. Náklonosti mezi duchy jsou pevnější a trvanlivější než na zemi, poněvadž nejsou podrobeny vrtkavosti hmotných prospěchů a samolibosti.“

298.) Jsou duše, které se mají spojiti, k tomuto spojení od počátku ustanoveny, a má každý z nás někde ve vesmíru svou polovici, s kterou bude svého času osudně spojen?

„Nikoliv, neb není obzvláštního a osudného spojení mezi dvěma dušemi. Jest spojení mezi všemi duchy, ale na rozličných stupních podle postavení, jež zaujímají, to jest: dle dokonalosti, které dosáhli. Čím jsou dokonalejší, tím více jsou spojeni. Z nesvornosti pocházejí veškeré lidské strasti, ze svornosti pochází úplné blaho.“

299.) V jakém smyslu má se bráti slovo: „polovice,“ jehož jistí duchové užívají, aby naznačili sympathétické duchy?

„Tento výraz jest nepravý, kdyby jeden duch byl polovicí druhého, tak by byl tento neúplný, když by byl od něho odloučen.“

300.) Dva úplně sympathétičtí duchové, jsou-li jednou spojeni, zůstanou spojenými na věčnost, neb mohou se rozloučiti, a spojiti se s jinými duchy?

„Všickni duchové jsou spojeni, mezi sebou; já mluvím o těch, kteří přišli k dokonalosti. V nižších kruzích nemá duch, který se povyšil, tu samou sympathii k těm, které byl opustil.“

301.) Jsou dva sympathétičtí duchové doplňkem jeden druhému, neb jest tato sympathie následek dokonalé totožnosti?

„Sympathie, která přitáhne jednoho ducha k druhému, jest následek, dokonalého souhlasu jejich náklonností a jejich pudů; kdyby měl jeden druhého doplniti, ztratil by svou samostatnost.“

302.) Jest pro dokonalou sympathii nutná totožnost jen v stejnosti mysle a citů, neb také v stejnosti nabytých vědomostí?

„V stejnosti stupňů povyšení.“

303.) Mohou duchové, kteří dnes nejsou sympathetickými, jimi později se státi?

„Ano, všickni to budou. Tak dosáhne duch, který jest dnes v jistém nižším kruhu, když se zdokonalí, toho kruhu, v kterém sídlí některý jiný duch. Jejich potkání stane se rychleji, když vznešenější duch, neobstojí skoušky, jimž se podrobil, a když tedy zůstane v tom samém stavu.“

— Mohou dva sympathetičtí duchové přestati tím býti?

„Zajisté, když jeden jest líný.“

Theorie o věčné polovici jest obraz, který představuje spojení dvou sympathétických duchů; jest to výraz, jehož se užívá i v obyčejné řeči, a který se nemá bráti dle písmeny. Duchové, kteří jej užívali, nenáleží zajisté

k nejvznešenější třídě; okres jejich myšlenek jest nutně obmezen, a oni mohli vyjádřiti svou myšlenku slovy, jichž by byli upotřebili ve svém tělesném životě. Musí se tedy zavrhnouti idea, že dva duchové, jeden pro druhého stvořen, musí se svým časem osudně zase spojiti ve věčnosti, když byli během delšího neb kratšího času od sebe vzdáleni.

8. Upamatování se na tělesný život.

304.) Upamatuje se duch na svůj tělesný život?

„Ano, to jest: že, když vícekráte žil jako člověk, se upamatuje na to, čím byl, a ubezpečují tě, že se někdy z útrpnosti sám nad sebou směje.“

Jako se směje člověk, když dosáhne rozumného stáří, pošetilostem svého mládí, neb šelmovstvím svého dětinství.

305.) Představí se památka na tělesný život duchu po smrti úplně a neočekávaně?

„Nikoliv, přijde mu poznenáhla, jako jakási věc, která vystupuje z mlhy a tou mírou jak svou pozornost na ní obrací.“

306.) Upamatuje se duch na všecky podrobnosti událostí svého života; obejme jejich celek okamžitě?

„On se upamatuje na věci v poměru následků, které měly na jeho stav duševní; ale pochopíš, že jsou okolnosti života, kterým žádné vážnosti nepřipisuje, a na které se ani nechce upamatovati.“

— Mohl by se na ně upamatovati, kdyby to chtěl?

„Může se upamatovati na ty nejmenší podrobnosti a okolnosti buď to událostí, neb i svého smýšlení; ale když jest to bez prospěchu, toho neučiní.“

— Pochopí cíl pozemského života vztažně na budoucí život?

„Dozajista vidí a pochopí jej lépe, než za živobytí svého těla. Pochopí nutnost očištění, aby přišel k Nekonečnému, a ví, že v každé existenci sprostí se nějaké nečistoty.“

307.) Jak se představí předešlý život paměti ducha?

Stane se to namáháním své obrazotvornosti, neb jako jakýsi obraz, který má před očima?

„Jedno i druhé; veškeré činy, na kterých mu záleží, aby se na ně upamatoval, jsou pro něho jako přítomny; ty ostatní jsou více neb méně neurčitě v mysli, neb docela v zapomenutí. Čím více jest zprostěn hmoty, tím méně přikládá materialním věcem vážnosti. Ty voláš často jistého putujícího ducha, který nedávno opustil zemi, a který si nepamatuje jména osob, jež byl miloval, aniž podrobností, které se tobě zdají býti vážnými; on se málo o

to stará, a tak to padá do zapomenutí. Na co se nejvíce upamatuje, jsou hlavní činy, které mu pomáhají se polepšiti.“

308.) Upamatuje se duch na všecky existence, které tu poslední předcházely, kterou právě byl opustil?

„Celá jeho minulost odkryje se před nim, jako stanice, které cestující byl prošel, ale pravili jsme, že se neupamatuje úplně na veškeré činy; on si jich připomíná poměrně na vliv, který mají na jeho nynější stav. Co se týče těch prvních existencí, totiž oných které se mohou považovati za dětinství ducha, ty se ztrácejí do neurčitosti a do noci zapomenutí.“

309.) Jak považuje duch tělo, které byl právě opustil?

„Jako úzký kabát, který jej tísnil, a kterého zprostěn býti se těší.“

— Jaký pocit má při pohledu na své hnijící tělo?

„Skoro vždy lhostejnost, jako u věci, na které mu nic nezáleží.“

310.) Pozná duch po uplynutí jistého času kosti, neb jiné věci, za sobě přináležející?

„Někdy; to závisí od vyššího neb nižšího stanoviska pohledu, z kterého hledí na pozemí věcí.“

311.) Přitáhne úcta, kterou máme pro materiální věci, jež od ducha pocházejí, jeho pozornost na tyto samé věci, a hledí na tuto úctu s potěšením?

„Duch se vždy potěší, když si na něho spomínáme; věci které od něho zachováváme, přivádí jej do paměti, ale jen myšlenka jej přitáhne k vám, a ne tyto věci.“

312.) Zachovají duchové památku na bolesti, které přetrpěli ve své poslední tělesné existenci?

„Často ji zachovají, a tato památka působí, že lépe poznávají cenu blaženosti, kterou mohou užívati jako duchové.“

313.) Lituje člověk, který byl na zemi šťastným, svých rozkoší, když opustil zemi?

„Jen nižší duchové mohou litovati radostí, které souhlásily s nečistotou jejich povahy, a které odpokutují svým trápením. Pro vznešené duchy jest věčné blaho tisícerokrát milejší než pomíjející radovánky pozemské.“

Každý vyrostlý člověk opovrhuje libůstkami svého dětinství.

314.) Lituje kdosi, který začal veliké práce k užitečnému cíli, a které spatřuje svou smrtí přetržené, na onom světě, že je zanechal nedokončené?

„Nikoliv, poněvadž vidí, že jiní jsou k tomu povoláni, je dokončiti. Naopak, on hledí vnuknouti jiným lidským duchům, aby

v nich pokračovali. Cíl jeho byl na zemi prospěch člověčenstva, cíl tento jest ten samý v říši duchův.“

315.) Zachová ten, který zanechal práce umělecké neb vědecké, lásku, kterou k nim míval za živobytí?

„Podlé své vznešenosti, posuzuje je z jiného stanoviska, a častokráte tupí to, čemu se byl nejvíce obdivoval.“

316.) Má duch ještě zalíbení v pracech, které se dějí na zemi ku pokroku v umění a ve vědách?

„To závisí od jeho vznešenosti a od seslání, které může míti k vykonání. Co se vám zdá býti výborným, jest často velmi malou věcí pro jisté duchy; oni se tomu obdivují, jak obdivuje učenec práci žáka. Skoumá co může dokázati vznešenost duchů vtělených a jejich pokračování.“

317.) Podrží duchové po smrti lásku k vlasti?

„Zde platí ta samá zásada; pro vznešené duchy jest otčinou vesmír; na zemi jest tam, kde se nalézá nejvíce osob sympathetických?

Postavení duchův a jejich spůsob posuzovati věci, mění se nekonečně podlé stupně svého morálního a intellektuélního vzdělání. Duchové vznešené třídy nezdržují se na zemi obyčejně jen krátký čas; vše, co se v ní děje, jest u porovnání s nekonečnými velikostmi nepatrné, věci, kterým připisují lidé největší vážnost, jsou tak dětinské v jejich očích, že v nich nalézají málo vnady, leda tam byli přivolání s toho ohledu, aby přispěli k pokroku lidstva. Duchové prostřední třídy zdržují se tam častěji, ačkoliv posuzují věci z vyššího stanoviska náhledu, než za svého živobytí. Všední duchové jsou tam jistým spůsobem usídlení, a působí skupeninu obklopujícího obyvatelstva neviditelného světa; oni zachovali skoro ty samé idey, ty samé choutky, ty samé náklonnosti, které mívali ve svém tělesném rouše; oni se míchají do našich věcí, do našich zábav, na kterých berou dle své povahy více neb méně činný podíl. Poněvadž nemohou uspokojiti své náruživosti, tak radují se s těmi, kteří se jim oddávají, a ponoukají je k nim. V jejich počtu jsou někteří rozumnější, kteří hledí a pozorují, aby se ponaučili a zdokonalili.

318.) Změní se myšlenky duchův v duševním stavu?

„Velmi; dosáhnou velmi veliké změny v té míře, jak se duch sproštuje hmoty; on může často zůstati dlouho při těch samých ideách; ale poznenáhla vliv hmoty se zmenší a on spatří věci jasnější; tenkráte hledá prostředky k polepšení.“

319.) Poněvadž duch žil již v spiritickém světě před svým vtělením, odkud přichází jeho podivení, když se vrací do říše duchův?

„To jest jen účinek prvního okamžení, a pomatenosti, která nastoupí po procitnutí; pozdější pozná se dokonale tou měrou, jak se mu vrací paměť na minulost, a jak se ztrácí nátisk pozemního života (č. 163 a. d.).

9. Památka na mrtvé. — Pohřeb.

320.) Jsou duchové vděční za upamatování těch, jež milovali na zemi?

„O mnohem více, než můžete věřiti, toto upamatování zvyšuje jejich štěstí, když jsou šťastnými, a když jsou nešťastnými, jest to pro ně ulehčením.“

321.) Má v sobě den dušiček pro duchy cosi slavnějšího? Připravují se k návštěvě těch, kteří mají přijíti, na jejich hrobech se modliti?

„Duchové přicházejí tohoto dne na vyzvání mysle, jako jiného dne.“

— Jest tento den pro ně jakési dostaveníčko u svých hrobů?

„Oni tam jsou ve větším počtu tohoto dne, poněvadž jest tam vícero osob, již je volají, ale každý tam přichází jen pro své přátele, ale ne pro množství lhostejných.“

— S jakou tvářností tam přicházejí, a jak bychom je viděli, kdyby se mohli udělati viditelnými?

„Jak jsme je znali v jejich životě.“

322.) Přijdou tam též zapomenuti duchové, jejichž hroby nepřijde nikdo navštiviti, a litují toho, že nepřichází žádný přítel, který by se na ně upamatoval?

„Co jim záleží na zemi? Oni se na ní nevážou jen srdcem. Když tam není více lásky, není tam ničeho více, co by ducha k ní poutalo; celý vesmír mu přináleží.“

323.) Působí duchu návštěva hrobu více radosti než modlitba, doma vykonana?

„Návštěva hrobu jest jakýsi spůsob nepřítomnému duchu dokázati, že naň myslíte; jest to obraz. Pravil jsem vám, že jest to modlitba, která posvětí památku; na místě málo záleží, když jen jest vykonana od srdce.“

324.) Jsou přítomní duchové osob, kterým se stavějí sochy neb pomníky při posvěcení těchto věcí, a hledí na ně s rozkoší?

„Mnoho jich tam přichází, když mohou, ale oni nejsou tak povděčni za poctu jim činěnou, jako za upamatování.“

325.) Odkud může přijíti jistým osobám žádost, pochovánu býti raději na jednom, než na jiném místě? Přichází tam raději po své smrti; a není tato vážnost, kterou připisují materialní věci jakési znamení nízkosti ducha?

„Náklonnost ducha pro jakési místo, jest moralní nízkost. Co pak působí jakýsi koutek zemi pro vznešeného ducha více než jiný. Což neví, že jeho duše bude spojena s těmi, které miluje, kdyby i jejich kosti byly od sebe vzdáleny.“

— Má se považovati shromáždění smrtelných ostatků všech údů té samé rodiny za ničemnou věc?

„Nikoliv; jest to nábožný zvyk a důkaz sympathie, pro ty, které jste milovali; ačkoliv na tomto shromáždění duchům málo záleží, tak jest to prospěšno pro lidi: památka jest více shromážděna.“

326) Jest duše, vracející se do života spiritického, vděčna za poctu, která se proukazuje jeho smrtelným ostatkům?

„Když duch byl dosáhl jistého stupně dokonalosti, nemá více malichernosti a pochopí nicotu všech těchto věcí, ale věz, že se často též duchové, kteří pocítí v prvním okamžění své materiální smrti velkou radost nad poctou, která se jim proukazuje, neb nudnost nad lhostejností pro své ostatky, neb podrželi ještě některé vesdejší předsudky.“

327.) Jest duch přítomen při svém pohřbu?

„Velmi často jest tam přítomen; ale někdy si nemůže vysvětliti, co se tam děje, když jest ještě vzmatku.“

— Líchotí mu shromáždění přítomných u svého pohřbu?

„Více neb méně podle citu, který ho tam přivádí.“

328.) Jest duch onoho, který právě umřel, přítomen shromáždění svých dědičů?

„Skoro vždy; Bůh tomu tak chce pro jeho vlastní ponaučení a pro potrestání vinných; zde poznává, za co stálo jejich ubezpečování, pro něho jsou veškeré jejich pocity odkryté a oklamání, které pocítí, když uvidí hrabivost těch, kteří se dělí o jeho pozůstalost, vysvětlí mu jejich smýšlení; ale jejich hodinka také se přiblíží.“

329.) Jest přirozená úcta, kterou člověk ve všech časech a u všech národů proukazuje zemřelým, účinek vnitřního tušení, které má o budoucím životě?

„To jest jeho přirozený následek, sic by byla tato úcta bez příčiny.“

Hlava sedmá.

Návrat do tělesného života.

1. Předchůdci návratu. — 2. Spojení duše s tělem. Potracení. — 3. Moralní a intellektuelní schopnosti lidské. — 4. Vliv organismu. — 5. Idiotismus, šílenost. — 6. Dětinství. — 7. Pozemské sympathie a antipathie. — 8. Zapomenutí minulosti.

1. Předchůdci návratu.

330.) Jest duchům povědoma doba, v které se znovuzrodí?

„Oni ji tuší, jako slepý cítí oheň, ku kterému se blíží. Oni vědí, že musejí přijmouti opět tělo, jako vy víte, že jednoho dne musíte umříti, aniž byste věděli, kdy se to stane. (166.)“

— Novozrození jest tedy nutnost spiritického života, jako smrt jest nutností tělesného života?

„Dozajista jest tomu tak.“

331.) Obírají se všichni duchové se svým znovuzrozením?

„Jsou, kteří se o to zcela nestarají, kteří toho ani nepochopují; to závisí od jejich více neb méně pokročilé přírody. Pro některé jest nejistota, v které se vynacházejí stranu své budoucnosti, potrestáním.“

332.) Může duch přiblížiti neb prodloužiti okamžení svého znovuzrození?

Může je svým přáním přiblížiti; může je též prodloužiti, když se obává skoušky; neb mezi duchy jsou také lenoši a lhostejní, ale to nečiní bez trestu; oni za to trpí, jako ten, jenž se příčí proti prospěšnému léku, který by jej zhojiti mohl.“

333.) Kdyby jakýsi duch se považoval za dosti šťastného v prostředním stavu mezi putujícími duchy, a kdyby neměl žádosti pokračovati, mohl by prodloužiti tento stav do nekonečna?

„Nikoliv do nekonečna; neb pokračování jest nutností, kterou duch dříve neb později pozná, všickni musejí se povyšiti, to jest jejich povolání.“

334.) Jest spojení duše s tím neb oným tělem ustanoveno, neb stane se volba teprv v posledním okamžení?

„Duch jest vždy napřed ustanoven. Když duch si vyvolí skoušku, které se chce podrobiti, žádá o znovuzrození; Bůh, který všecko ví, a všecko vidí, věděl tedy a viděl napřed, že se jistá duše spojí s jistým tělem.“

335.) Má duch volbu těla, do kterého má vstoupiti, neb jen spůsob života, který mu má sloužiti co skouška?

„On si může též tělo vyvoliti, neb nedokonalosti tohoto těla jsou pro něho skouškami, které mu pomáhají k pokroku, když přemáhá překážky, které tam nalézá, ale volba nezávisí vždy od něho; on může o to prositi.“

— Mohl by duch v posledním okamžení odepříti vstoupení do těla, které jsi byl vyvolil?

„Kdyby to odepřel, tak by za to trpěl o mnohem více než onen, který žádné zkoušky nepožadoval.“

336.) Mohlo by se státi, že by dítě, které se má zroditi, nenalézlo ducha, jenž by se chtěl v něm vtěliti?

*

„Bůh by se o to postaral. Když se má dítě živé zroditi, tak jest duše, kterou má míti, vždy ustanovena, nic se netvoří bez cíle.“

337.) Může býti spojení ducha s jistým tělem od Boha uloženo?

„Může býti tak uloženo, jako rozličné skoušky, obzvláště, když duch není ještě schopen, aby vykonal volbu s vědomím příčiny. Duch může býti nucen z trestu, spojiti se s tělem jistého dítěte, které skrze své zrození a skrze postavení, jehož bude míti ve světě, může se státi pro něj zástojem potrestání.“

338.) Kdyby se stalo, že by vícero duchů se hlásilo o jedno a to samé tělo, které se má zroditi, kdo by rozhodl mezi nimi?

„Mohou o ně vícero duchů požádati, Bůh rozsoudí v tomto pádu: který jest nejschopnějším k vyplnění úlohy, ku které jest dítě povoláno; ale pravil jsem, že duch jest dříve ustanoven, než se má spojiti s tělem.“

339.) Provádí okamžení vtělení, napodobné pomatení jako při vystoupení z těla?

„O mnoho větší a obzvláště delší. Při smrti vychází duch z otroctví; při zrození do něho vstoupí.“

340.) Jest okamžení, v němž se má duch vtěliti, pro něj slavným okamžením? Vyplní tento čin jak nějakou vážnou a důležitou věc?

„Podobá se cestujícímu, který vstoupí do korábu, aby vykonal nebezpečnou cestu, a který neví, zda-li nenalézne smrt ve vlnách mořských, kterým vzdoruje.“

„Cestující, který vstoupí do lodě, ví, do jakého velikého nebezpečenství se vydává; ale neví, zdali utone; tak se věc má i u ducha: zná spůsob skoušek, kterým se podrobuje, ale neví, zdali jim podlehne.“

Jako jest smrt těla jistý spůsob znovuzrození pro ducha; tak jest znovuzrození pro něho jistý spůsob smrti, neb spíše vyhnanství, a užalařování. Opouští říši duchův pro tělesný svět, jako člověk opouští tělesný svět pro svět duchův. Duch ví, že se znovuzrodí, jako člověk ví, že umře; ale jak tento nemá o tom vědomosti jen v posledním okamžení, když přišel určitý čas; tenkráte v tomto posledním okamžení zmocní se ho pomatenost, jako u člověka, který jest v tažení, a tato pomatenost trvá tak dlouho, až nový život jest docela uspůsoben. Přiblížení se znovuzrození jest duchu jistý spůsob tažení.

341.) Jest nejistota, v které se nalézá duch stranu obstání skoušek, jimž se podrobuje v životě, příčinou úzkosti před jeho vtělením?

„Velmi velké úzkosti, proto že skoušky svého života jej přivedou buď k opozdění neb k pokračování podle toho, zda-li je dobře neb zle obstojí.“

342.) Jest duch v okamžení svého znovuzrození provázen od jiných duchův svých přátel, kteří přijdou býti přítomnými u jeho odchodu ze spiritického světa, jako přicházejí, aby jej přijali, když se tam vrací?

„To závisí od kruhu, který duch obývá. Patří-li ke kruhům, kde panuje láska, provázejí jej duchové, kteří jej milují, až do poslední chvíle, povzbuzují jej, a často ho i následují do života.“

343.) Jsou přátelští duchové, kteří nás následují do živobytí někdy ti, jež vidíme ve snu, kteří nám proukazují lásku, a kteří se nám ukazují s neznámou tvářností?

„Velmi často jsou to oni; přicházejí, vás navštiviti, jak vy jdete navštitiviti vězně v žaláři.

2. Spojení duše s tělem.

344.) V kterém okamžení spojí se duše s tělem?

„Toto spojení počíná od početí, ale není úplné dříve, až v době narození. Od okamžení početí jest spojen duch, který jest ustanoven, aby obýval jakési tělo s ním, fludickým pásmem, které se vždy více a více stahuje, až do té doby, kde dítě má přijíti na svět; pláč, jejž vydá pak dítě, oznamuje, že náleží mezi živé, a mezi služebníky Boží.“

345.) Jest spojení mezi duchem a tělem od početí ukončeno. Mohl by duch v této první době se zříci obydlení naznačeného těla?

„Spojení jest skutečné v tom smyslu, že by nemohl jiný duch nahraditi toho, který jest určen pro toto tělo; ale poněvadž pásmo, které jej tam drží, jest slabé, tak se lehce přetrhne, a ono se může vůlí ducha přetrhnouti, který se zhrozí vyvolené skoušky; pak ale dítě nežije.“

346.) Co se stane s duchem, když tělo, které si vyvolil, před zrozením umře?

„Vyvolí si jiné.“

— Jaký prospěch mohou míti tyto předčasné smrti?

„Nedokonalosti hmoty jsou nejčastěji příčinou těchto smrtí.“

347.) Jaký užitek může míti duch ze zrození v takovém těle, které za několik dní po svém zrození umře?

„Bytost nemá vědomost dosti vyvinutou v své existenci, vážnost smrti není skoro žádná; jest to často, jak jsme pravili, skoušky pro rodiče.“

348.) Ví duch napřed, že tělo, které si vyvolil, nemá schopnost k životu?

„On to někdy ví; ale když si je vyvolil z této příčiny, tak se to stane, poněvadž se obává skoušky.“

349.) Když jest vtělení pro ducha z jakési příčiny zmařeno, nahradí se bezprostředně novou existencí?

„Ne vždy bezprostředně; duch potřebuje čas k nové volbě,

leda by bezprostředné znovuzrození bylo následkem předešlého předsevzetí.“

350.) Když jest duch již jednou s tělem dítěte spojen, a když se ho více odříci nemůže, lituje někdy učiněné volby?

„Chceš-li říci, že co člověk si stěžuje na živobytí, které provádí; zda-li by si nežádal jiného? — Ano! — Pak-li ale míníš, že lituje učiněné volby? Ne; neb o tom neví, že ji byl učinil. Duch, jedenkráte vtělen, nemůže litovati volby, o které nemá ani vědomosti; ale může nalézti tíži tůze těžkou, a když ji považuje nad své síly, tak bere útočiště k samovraždě.“

351.) Požívá duch v době od početí až k narození všech svých schopností?

„Více neb méně dle doby, neb není ještě vtělen, nýbrž jen upoután. Od doby početí počíná se ujímati pomatenost ducha, a to mu oznamuje, že přišlo okamžení, přijmouti novou existenci; tato pomatenost roste až k narození; v tomto mezičasí jest jeho položení skoro takové jako u ducha vtěleného. Když tělo odpočívá v spánku; ale tou měrou, jakou se přibližuje narození, strácejí se jeho myšlenky, jako paměť na minulost, o které nemá více známosti co člověk, když jedenkráte vstoupil do života; ale tato paměť se mu vrátí poznenáhla v stavu ducha opět.“

352.) Obdrží duch v okamžení narození bezprostředně úplně své schopnosti?

„Nikoliv, ony se vyvinou postupně s organy. Jest to proň nový život; on se musí naučiti, svých nástrojů použíti; mysl mu přichází polehounku, jako člověku, který se probudí ze sna, a který se vynachází v jiném postavení, než v kterém byl na večer.“

353.) Když spojení ducha s tělem není ještě úplné a skutečně vyplněno až po narození; může se považovati zárodek (foetus), jako by měl duši?

„Duch který má jej obživiti, jest jistým spůsobem mimo něho; on tedy nemá, aby se pravdivě řeklo, duše, poněvadž vtělení jest teprva na počáteční cestě, ale jest již spojen s onou duší, kterou má obdržeti.“

354.) Jak si máme vysvětliti život v mateřském životě?

„Jest to život byliny, která živoří. Dítě žije život zvířecí. Člověk má v sobě život zvířecí i život rostlinný, které doplní při zrození životem spirituelním.“

355.) Jsou děti, jak to věda dokazuje, které již od mateřského lůna nejsou života schopni; k jakému cíli se to děje?

„To se často stává; Bůh to dovoluje jako zkoušku buď pro rodiče, buď pro ducha, který měl naznačené místo vzíti.“

356.) Jsou děti, co mrtvé zrozeny, které nebyly ustanoveny k znovuzrození nějakého ducha?

„Ano, jsou takové, kterým nebyl pro jejich tělo duch ustanoven; pro ně se nemělo nic vyplniti. Tenkráte přišlo toto dítě jen pro své rodiče.“

— Může takové dítě v pravý čas na svět přijíti?

„Někdy ano, ale pak nežije.“

— Má tedy každé dítě, které přežije své zrození, nutně vtěleného ducha v sobě?

„Co by bylo z něho bez ducha? To by nebyla lidská bytost.“

357.) Jaké následky má pro dítě nedonošení?

„To jest ničemná existence a musí znovu začata býti“,

358.) Jest úmyslně působeno potracení, ať se stane v jakékoliv době po početí, zločinem?

„Jest to vždy zločin, kdykoliv překročujete zákon Boží. Matka, neb kdokoliv jiný, spáchá vždy zločin, když odejme dítěti život před narozením, neb to znamená, zdržovati duši, podstoupiti skoušky, jejichž nástrojem tělo mělo býti.“

359.) Jest to zločin, v tom pádu, když by život matky byl v nebezpečenství při zrození dítěte, obětovati dítě pro zachování matky?

„Jest to lépe obětovati bytost, která ještě není bytostí, než která již je.“

360.) Jest to rozumné, míti pro zárodek ten samý ohled, jako pro tělo dítěte, které by bylo žilo?

„Spatřujte ve všem tomto vůli Boží a jeho dílo; nezacházejte s věcmi lehkovážně, které máte ctíti. Proč byste nectili díla stvoření, která jsou nedokonalá, někdy vůlí Stvořitele? Toto přináleží k Jeho záměrům, které posuzovati, není nikdo povolán.“

3. Moralní a intellektuelné schopnosti.

361.) Odkuď přicházejí člověku mravně dobré a zlé schopnosti?

„To jsou vlastnosti ducha, který jest v něm vtělen; čím čistější jest duch, tím více jest člověk nakloněn k dobrému.“

— Z toho se zdá následovati; že dobrý člověk jest vtělení dobrého ducha, a nešestný člověk vtělení zlého ducha?

„Ano, ale řekni raději, že jest to nedokonalý duch, sice by se mohlo věřiti v duchy věčně zatraceny, které nazýváte ďábly.“

362.) Jakou povahu mají lidé, v kterých jsou vtělení pošetilí a lehkovážní duchové?

„To jsou nepovážlivé, rozpustilé a často zločinně bytosti.“

363.) Mají duchové náruživosti, které nepřináležejí člověčenstvu?

„Nikoliv, sice by vám je byli zdělili.“

364.) Jest to tentýž duch, který poskytuje člověku moralní vlastnosti, a též intellektuelné schopnosti?

„Dozajista jest to ten samý, a to v poměru stupně, jehož byl dosáhnul. Člověk nemá dva duchy v sobě.“

365.) Proč jsou velmi rozumní lidé, co označuje v nich vyššího ducha, někdy rovnočasně zcela neřestní?

„Proto že vtělený duch není dosti čistý, a že člověk podlehá vlivu jiných duchů ještě horších. Duch pokračuje postupujícím, necitelným krokem, ale pokrok se nevyplní rovnočasně všestranně; v jednom životě může pokročiti ve vědě, v jiném v mravnosti.“

366.) Co se má mysliti o mínění, dle kterého rozličné intellektuelní a moralní schopnosti člověka byly by součet tolikero rozličných v něm vtělených duchů, z kterých by měl každý svou obzvláštní schopnost?

„Když se to rozváží, pozná se, že jest to otupělé. Duch má míti všecky vlastnosti. Aby mohl pokračovati, potřebuje jedinou vůli; kdyby byl člověk skupenina duchův; tak by této vůle nebylo, a on by ztratil osobnost; poněvadž by po jeho smrti všickni tito duchové byli jako hojnost ptákův vylétnuvších z kleci. Člověk si často stěžuje, že jistých věcí nemůže pochopiti, a jest to zábavné spatřiti, jak si rozmnožuje obtíže, kdež předce má pod rukou vysvětlení zcela jednoduché a docela přirozené. Zde to znamená opět, bráti skutek za příčinu, jest to činiti z člověka to, co činili pohané z Boha. Oni věřili na tolik Bohů, kolik zjevů je ve vesmíru; ale moudří lidé mezi nimi nevěřili v tyto zjevy jen co skutky, které mají za příčinu jediného Boha.“

Tělesný a moralní (duševný) svět podává nám v této věci četné stránky k porovnání. Pokud se lidstvo uspokojovalo zdánlivosti zjevů, věřilo v množství hmot; dnešního dne se již pochopuje, že tyto zjevy, tak rozdílné, mohou velmi dobře býti jen změny té samé jediné elementarní hmoty. Rozličné schopnosti jsou zjevy jedné a té samé příčiny, jež je duše, neb rozličného ducha, a ne vícero duší, jako rozličné zvuky varhan jsou skutek samojediného vzduchu, a nikoliv tolikero druhů vzduchů, kolikero jest zvuků. Z oné soustavy by následovalo, že by to byl skutek tolikero duchův, kteří přicházejí neb odcházejí, když by člověk ztratil neb nabyl jisté schopnosti, jisté náklonnosti; co by z něho udělalo složenou bytnost bez osobnosti, a také tedy bez odpovědnosti. Ostatně jest ona soustava vyvrácená tak četnými příklady manifestací, kterými duchové dokazují svou samostatnost a své jedinství.

4. Vliv organismu.

367.) Sjednotí se duch s hmotou, když se s tělem spojí?

„Hmota jest jen roucho ducha, jako jest šatstvo roucho těla.

Když se duch spojí s tělem, tak zachová vlastnosti své spirituelní přírody.“

368.) Užívají vlastnosti ducha úplné svobody po svém spojení s tělem?

„Užívání schopností závisí od organů, které jim slouží za nástroj; ony jsou hrubostí hmoty sesláblé.“

— Dle toho bylo by hmotné roucho překážkou svobodného zjevení se schopností ducha, jako tmavé sklo se příčí volnému průchodu světla?

„Ano, a jako velmi tmavé sklo.“

Také se může vliv hrubé hmoty těla na ducha přirovnati k vlivu bahnivé vody, která oloupí tělo o svobodu v pohybování, jež se tam vloženo nalézá.

369.) Jest volné užívání schopností duše podrobeno vyvinutí organů?

„Organy jsou nástroje ku zjevení schopností duše; toto zjevení jest podrobeno vyvinutí a stupni dokonalosti těchto samých organů, jako dokonalost jakési práce závisí od dobroty nástrojů.“

370.) Může se dle vlivu organu přijmouti též poměr mezi vyvinutím mozkových organů a mezi mravnými a intellektuelními schopnostmi?

Neberte skutek za příčinu. Duch má vždy schopnosti, které mu jsou vlastní; nejsou to tedy organy, které dávají schopnosti, nýbrž jsou to schopnosti, které pudí organy k vyvinutí.“

— Podle toho by závisela rozličnost schopností u člověka jedině od stavu ducha.“

„Jedině to není docela pravdivé; vlastnosti ducha, který může býti více neb méně pokročilý, jsou hlavní věci, ale musí se bráti ohled na vliv hmoty; která překáží více neb méně upotřebení jeho schopností.“

Když se duch vtělí, přináší jisté schopnosti, — a když se to připustí, — pro každou jakýsi přiměřený organ v mozku; vyvinutí těchto organů, bude skutek a ne příčina. Kdyby schopnosti braly svůj původ od organů, tak by byl člověk jen jakýmsi strojem bez svobodné vůle a bez odpovědnosti za své činy. Muselo by se připustiti, že by největší velduchové, učenci, básníci, umělci nebyli velduchy jen proto, že jim náhoda dala obzvláštní organy, z čeho následuje, že by bez těchto organů nebyli velduchy, a že by ten nejposlednější hlupec mohl býti jakýmsi Nevtonem, jakýmsi Virgilem neb Raphaëlem, kdyby byl býval obdařen jistými organy; — předpokládání tím více nesmyslné, — když se vztahuje na mravné vlastnosti. Podle této soustavy mohl tedy svatý Vincenz de Paula býti jakýmsi nepřestným člověkem, kdyby byl býval obdařen přírodou takovým neb takovým organem, a největšímu zločinci nezcházel by jen jistý organ, aby se byl stal svatým Vincentem de Paula. Připuste ale naopak, že obzvláštní organy jsou jen výsledky, zdali opravdu jsou, že se vyvinují užíváním schopností, jako svaly pohybováním, a pak nebudete míti nic nerozumného. Uveďme sprosté porovnání pro potvrzení pravdy. Dle jistých physiognomických znaků poznáváte ožralce; jsou to tyto znaky,

které jej činí ožralcem, aneb ožralství, které působí tyto znaky? Může se říci že organy obdrží nátisk schopností.

5. Idiotismus, šílenství.

371.) Jest to mínění odůvodněné, dle kterého blbi (kretin) a nedouci (idioti) měli by duši jakési nižší přírody?

„Nikoliv; mají lidskou duši, často rozumější, než myslíte, a která trpí nedostatkem prostředků, jež má k svému zdělení se, jako trpí němý, že nemůže mluviti.“

372.) Jaký cíl má Prozřetelnost, tvořící tak nešťastné bytosti jako blby a nedouky (idioty)?

„To jsou potrestaní duchové, kteří bydlí v tělech idiotů. Tito duchové, trpí tísní, kterou snášejí, a nemožností, v které se vynacházejí, vyjádřiti se organy nevyvinutými a pokaženými.

— Není to tedy pravdivé, tvrditi, že organy jsou bez vlivu na schopnosti?

„My jsme nikdy netvrdili, že by organy neměly vlivu, ony mají velmi velký vliv na úkaz schopností; ale nedávají schopností; v tom jest rozdíl. Dobrý hudebník nedovede udělati dobrou hudbu na špatném nástroji, a to mu předc nebude překážeti, býti dobrým hudebnímkem.“

Musí se rozeznávati pravidelný stav od stavu chorobného. V pravidelném stavu přemůže duch překážky, jež mu klade hmota; ale jsou pády, kde hmota postaví takový odpor, že zjevy jsou buď překaženy neb zjinačeny, jako u idiota neb v šílenosti. To jsou chorobné pády, a poněvadž duše v takovém stavu nepožívá veškeré své svobody, tak ji osvobozuje i samý lidský zákon od zodpovědnosti svých činů.

373.) Jakou cenu může míti existence pro bytosti, které jako idioti a kretíni nemohou činiti ani nic dobrého, ani nic zlého, a které tedy nemohou pokračovati?

„To jest uložená pokuta za zneužívání, které se mohlo státi s jistými schopnostmi; to jest čas zastavení pokroku.“

— Tělo idiota může tedy obsahovati ducha, který obživoval člověka učence v jakési předešlé existenci?

„Ano, ostrovtip (genie) stane se někdy záhubným, když se jej zneužívá.“

Mravní vznešenost není vždy v poměru se vznešeností intellektuelní, a ti největší veleduchové mohou míti mnoho co odpokutovati; proto mají často nižší existenci, než byla ta, kterou již byli dokonali, a která jest příčinou jejich trápení. Překážky, které duch okusí ve svém jednání, jsou proň jako okovy, již zdržují pohyby silného člověka. Může se říci, že kretín a idio jsou zmrzačení v mozku, jako chromý v nohou a slepý v očích.

374.) Má idiot v stavu ducha známost o svém duševním stavu?

„Ano, velmi často; on to pochopuje, že okovy, již překáží jeho namahání jsou skouška a pokuta.“

375.) Jaké jest postavení ducha v šílenosti?

„V svobodném stavu obdrží duch své nátisky bez prostředně, a účinkuje bezprostředně na hmotu; ale když je vtělen, vynachází se docela v jiných okolnostech, a jest přinucen to činiti jen s pomocí obzvláštných organů. Když jakýsi díl neb celek těchto organů jest pokažen; jsou jeho působení neb jeho nátisky, co se těchto organů týče, přerušeny. Když ztratí oči, oslepne; ztratí-li sluch, ohluchne, atd. Představ si nyní, že nástroj, který slouží účinkům rozumu a vůle jest částečně neb docela porušen neb změněn, lehce pochopíš, že, poněvadž duch nemá více k své službě jen nedokonalých neb porušených nástrojů, z toho musí následovat pomatenost, o které má duch sám od sebe a ve své vnitřnosti dokonalou vědomost, jejíž průběh mu ale nelze zastaviti.“

— Tedy jest to vždy tělo ne duch, které jest pokaženo?

„Ano; ale nesmí se zapomenouti, že, jak duch účinkuje na hmotu, tak účinkuje i ona jistým spůsobem na ducha, a že se duch může nalézati okamžitě pod vlivem pokažených organů, kterými se vyjádřuje, a jimiž obdržuje své pocity. Může se též státi, že, když šílenost byla dlouhý čas trvala, opakování těch samých činů délkou času končí tím, že dosáhne na ducha takového vlivu, kterého se nesprostí, až po úplném osvobození se od veškerého nátisku hmotného.“

376.) Odkud to přichází, že šílenství přivádí někdy k samovraždě?

„Duch trpí tísní, kterou okusí, a nemožností, v které jest postaven, volně se vyjádřiti; proto hledá v smrti prostředek, zlomiti svá pásma.“

377.) Pocítí duch šíleného po smrti rozervanost svých schopností?

„Může ji jakýsi čas po smrti pocítiti, pokud není sproštěn úplně od hmoty, jako člověk, který se probudí, pocítí jakýsi čas pomatenost, do které ho spánek uvrhl.“

378.) Jak může porušenost mozku působiti na ducha po smrti?

„To jest připomenutí; jistá váhá tíží na duchu, a poněvadž neměl vědomí o všem, co se stalo v šílenství, tak potřebuje vždy jistého času, aby se vpravil do přítomnosti; a tak se stává, že čím déle trvala šílenost v životě, tím déle trvá trápení a tíseň po smrti. Duch od těla vysvobozen pocítí jistý čas nátisk svých okovů.

6. O dětinství.

379.) Jest duch, který obživuje tělo dítěte, také tak vyvinutý, jako duch vyrostlého?

„On může býti pokročilejším, jsou to jen nedokonalé nástroje, které mu překážejí, se vyjádřiti. On jedná v poměru nástroje, mocí kterého se může objeviti.“

380.) Myslí duch dítěte, útlého stáří, na vzdor překážky, již mu staví nedokonalost organů z ohledu volného se vyjádření, jako dítě neb jako vyrostlý?

„Když jest dítětem jest to přirozené, že, když jeho organy nejsou vyvinuty, nemohou mu dáti celou zřetelnost vyrostlého; on má skutečně jen obmezený rozum, dokud stářím nedozrají jeho schopnosti. Pomatenost, která provází vtělení neztrácí se kvapně v okamžení zrození, odstraní se jen postupně s vyvinutím organů.“

Jisté pozorování potvrzuje tuto odpověď, totiž, že sny u dítěte nemají povahu snu vyrostlého, jejich předmět jest skoro vždy dětinský, co jest známkou přírody zaměstknání ducha.

381.) Obdrží duch po smrti dítěte bezprostředně svou předešlou moc?

„Tak tomu má býti, poněvadž jest sproštěn svého tělesného roucha; ale on neobdrží své předešlé bystrozrakosti jen až jest rozdělení úplné, to jest: když nepozůstane pásma více mezi duchem a tělem.“

382.) Trpí vtělený duch v dětinství tísní, kterou mu působí nedokonalost organů?

„Nikoliv; tento stav jest nutný, jest přirozený a podle vůle Prozřetelnosti; jest to čas odpočinutí ducha.“

383.) Jaký prospěch to přináší duchu, projíti postavení dětinské?

„Poněvadž se duch z toho ohledu vtělí, aby se zdokonalil, tak jest v tomto čase přístupnější nátiskům, které obdrží, a které mu mohou nápomocnými býti k svému pokroku, k čemu mají přispěti ti, jež jsou povoláni k jeho vychování.“

384.) Proč jest první výkřik dítěte pláč?

„Aby vzbudilo útrpnost matky, a aby požádalo péči, jenž mu jest tak potřebná. Nepochopuješ, že by se málo o to pečovalo, čeho má zapotřebí; kdyby nemělo jen radostných výkřiků, poněvadž ještě neumí mluviti. Obdivujte tedy ve všem moudrost Prozřetelnosti.“

385.) Odkud pochází změna, která se stane v povaze v jistém stáří, obzvláště při přestupování z mládí; jest to duch, který se změní?

„Jest to duch, který přijme svou povahu, a který se ukáže, jakým byl.“

„Vy neznáte tajemství, které dítka skrývají ve své nevinnosti, nevíte co jsou, ani co byla, ani co budou; a předce je milujete; vy je milujete, jako kdyby byla částí od vás samých, tak že se považuje mateřská láska k svým dítkám za největší lásku; kterou jakási bytost pro jinou bytost může míti. Odkuď přichází ona laskavá náklonnost, ona něžná dobrotivost, kterou i cizí lidé pocitují k jakémusi dítěti? Víte to? Nevíte; chci vám to tedy vysvětliti.“

„Děti jsou bytosti, které Bůh posílá do nových existení; a aby Jému nemohly vyčítati tůze velkou přísnost, tak jich obdaří celou podobou nevinností; i u dítěte, zlé přírody, pokryjou se jeho zločiny nevědomostí jeho činů. Tato nevinnost není skutečná vzneženost proti tomu, čím byly před tím; nikoliv jest to obraz, jakými by měly býti, a když tím nejsou, padá na ně samé trest.“

„Ale není to jen pro ně, že jim Bůh daroval tuto tvářnost, jest to také a obzvláště pro jejich rodiče, jejich láska jest jim při své slabosti potřebná, neb tato láska by se velmi zmenšila, při pohledu na jakousi povahu haštěřivou a nepokojnou, kdežto rodiče věříce, že jsou jejich děti dobrý a hodny, darují jim celou svou lásku, a věnují jim nejněžnější péči. Ale když děti nepotřebují této ochrany, této podpory, která se jim věnovala 15 i 20 let; tu jejich pravá a vlastní povaha se opět objeví v celé své nahotě, dítě zůstane dobrým, když bylo základné dobré; ale předce vždy propuknou odstíny toho, co bylo skrytého v prvním dětinství.

Vydíte, že cesty Boží jsou vždy ty nejlepší, a kdo má čisté srdce, ten jejich vysvětlení lehce pochopí.

V skutku, přemýšlete dobře, že duch dítěte, které se mezi vámi narodí, může přijíti ze světa, kde přijalo docela jiné obyčeje; jak chcete, aby tento nový tvor byl mezi vámi, přicházeje s docela jinými náruživostmi, než které vy máte, s náklonostmi a žádostmi, vašimi zcela opačnými; jak chcete, aby se mezi vámi vtělil jinak, než jak tomu Bůh chtěl, totiž skrze skoušku dětinství? Zde přicházejí a spojují se všecky myšlenky, všecky povahy, všecky rozdíly bytostí, v onom množství světů stvořených, v kterých se vyvinují stvoření. I vy sami, když umřete, jste jistým spůsobem v dětinství v středu vašich bratřích a ve vaší nové nepozemské existenci neznáte spůsoby, mravy a okolnosti tohoto pro vás nového světa; budete jen s obtíži užívati řeči, kterou nebudete zvyklí mluviti, řeč rychlejší, než jsou nyní vaše myšlenky. (319.)

Dětinství má ještě jiný prospěch: duchové vstupují do tělesného života, jen aby se polepšili a zdokonalili; slabost útlého stáří činí je volnějšími a přístupnějšími pro rady skušenosti, těch kteří je mají vésti k pokroku; tenkráte se může změniti jejich povaha, a mohou se odstraniti jejich zlé náklonosti; to jest povinností, kterou Bůh uložil jejich rodičům; svatá úloha, za kterou odpovídati budou.

Tímto spůsobem jest dětinství nejenom užitečné, potřebné a neodvratné, ale také následek přirozených zákonů, které Bůh ustanovil a které řídí vesmír.“

7. Pozemské sympathie a antipathie.

386.) Mohou se dvě bytosti, které se znaly a milovaly, vrátiti do nové tělesné existence a poznati se?

„Poznati se nikoliv; ale jeden k druhému přitaženu býti, ano; a často nemají srdečná, na upřimnou lásku se zakládající spojení jiné příčiny. Dvě bytosti přibližují se jedna k druhé dle okolností, zdanlivě nahodilých, které jsou ale skutek náchylnosti dvou duchů, jež se hledají mezi množstvím.“

— Nebylo by jim to příjemnější, aby se poznali?

„Ne vždy; upamatování na minulé existence mělo by větších nepříjemností, než myslíte. Po smrti se poznají a budou věděti, kolik času spolu strávili.“ (392)

387.) Má sympathie vždy počátek v předešlé známosti?

„Nikoli, dva duchové, kteří se k sobě hodí, se přirozeně vyhledávají, aniž by se byli znali jako lidé.“

388.) Potkání se někdy s jistými osoby, a které se připisuje náhodě, nebylo by skutek jistého druhu sympathetických poměrů?

„Mezi myslícími bytostmi jsou pásma, která ještě neznáte. Magnetina jest vůdce této vědy, kterou později lépe poznáte.“

389.) Odkud pochází přirozená odpornost, kterou pocítíme proti jistým osobám při prvním pohledu?

„To jsou antipathetičtí duchové, kteří se uhodnou a poznají, aniž by co k sobě byli mluvili.“

390.) Jest pudní nechuť (antipathie) vždy znamení zlé přírody?

„Dva duchové nejsou proto nutně zlými, poněvadž nejsou sympathetičtí (sobě přívětiví); antipathie může se státi z nedostatku stejného smyšlení; ale tou měrou jak se povyší, protivy zmizejí, a nechuť přestane.“

391.) Zrodí se nechuť dvou osob dříve u ducha horšího neb lepšího?

„U jednoho, jako u druhého, ale příčiny a skutky jsou rozdílny. Zlý duch má nechuť proti každému, jenž může jej posouditi a odhaliti. Když spatří nějakou osobu ponejprv, tak ví, že bude zavržen, jeho odpornost promění se v nenávist, v žárlivost, a vtiskne mu žádost, činiti zlé. Dobrý duch má nechuť k zlému, poněvadž ví, že od něho nebude pochopen, a poněvadž nezdílí to samé smýšlení; ale své vznešenosti si vědom, nemá proti druhému ani nenávisti, ani žárlivosti: on se obmezí na to, že se mu vyhybá a že jej polituje.

8. Zapomenuti minulosti.

392.) Proč ztrací vtělený duch paměť o své minulosti?

„Člověk nemuže ani nesmí všecko věděti; tak tomu Bůh chce ve své moudrosti. Bez závoje, který mu jisté věci zakrývá, byl by člověk zaslepen jako ten, který přijde bez přechodu ze tmy do světla. Zapomenutím na minulost jest více samostatný.“

393.) Jak může člověk zodpovědným býti za činy a napraviti své chyby, o kterých nemá paméti. Jak může užitek míti od nabyté skušenosti v životech, do zapomenutí padlých? Pochopilo by se, že by mu strasti živobytí byly ponaučením, kdy by se upamatoval, co mu je mohlo působiti, ale poněvadž se na ně upamatovati nemůže, tak jest proň každá existence, jako by byla ta první, a musí takto vždy znovu začínati. Jak se to srovnává s spravedlností Boží?

„V každé nové existenci má člověk více rozumu a může lépe rozeznávati dobré i zlé. Kde by byla zásluha, kdy by si spomínal na celou minulosť? Když duch se vrátí do svého prvotního života, (do spiritického života) tak se odkryje před ním celý jeho minulý život; vidí hříchy, jichž se byl dopustil, a které jsou příčinou jeho trápení, a co by jej mohlo od jejich spáchání zdržeti; pochopí že postavení, které mu jest dáno, jest spravedlivé, a pak hledá existenci, která by mohla napraviti tu, jež byla právě uplynula. Vyhledává napodobné skoušky těm, které byl prošel, neb boje, které má za uspůsobylé k svému pokroku, a prosí vyšší duchy, aby jej podporovali v této nové úloze, jež nastoupí, neb ví, že duch, jenž mu v této nové existenci bude dán za vůdce, se vynasnaží, aby napravil své chyby, uděluje mu jakési tušení o těch hříchův, jichž se byl dopustil. Toto tušení jest myšlenka, jest zločinná žádost, která vám častokráte přichází, a které pudně odoláváte, připisujíce větším dílem váš odpor zásadám, od vašich ro-

dičů obdrženým, kdež to jest hlas svědomí, které k vám mluví, a tento hlas jest upamatování na minulost, hlas, který vás napomíná, abyste nepadli do hříchů, již spáchaných. Duch vstoupivše do této nové existence, když obstojí s zmužilostí tyto skoušky, a když odporuje zlému; povyší se a pokračuje v postupníku duchův, k nim se vraceje.“

Když nemáme v tělesném životě úplného upamatování, čím jsme byli, a co jsme dělali dobrého neb zlého v našich předešlých životech, máme předc o tom tušení; a naše pudní náchylnosti jsou upomínky naší minulosti; naše svědomí, je učiněné předsevzetí, abychom nepadli do těch samých hříchův, nás upomíná, abychom jim odporovali.

394.) Pochopují lidé v pokročilejších světech než náš, kde nejsou více obětí našich tělesných potřeb, našich křehkostí, že jsou šťastnější než my? Štěstí jest vůbec poměrné; pocítí se jen u porovnání se stavem méně šťastným. Poněvadž konečně některé z těchto světů, ačkoliv jsou lepší než náš, nejsou v stavu dokonalosti; tak mohou lidé, kteří je obývají, míti své příčiny zármutku svého druhu. Mezi námi má boháč, ačkoliv nemá starosti o vezdejší potřeby jako chudý, předce soužení, jež mu strpčí svůj život. Tážu se tedy, jest-li se obyvatelé těchto světů nepovažují za tak nešťastné, jako my, a zdali si nestýskají na svůj osud, když nemají upamatování na nižší existenci ku porovnání?

„Na tuto otázku jest třeba dvojí rozličné odpovědi. Mezi světy, o kterých ty mluvíš, jsou takové, jejichž obyvatelé mají jasnou a velmi dokonalou paměť o jejich minulých existencí; tyto mohou, — to pochopíš, — a znají oceniti blaho, které jim Bůh užívati dovoluje; ale jsou jiné světy, kde umístěni obyvatelé, — jak ty pravíš, — ačkoliv jsou v lepších poměrech, než vy, mají předce veliký zármutek i též neštěstí; tyto neváží si svého štěstí, právě pro to, poněvadž nemají památky o postavení ještě nešťastnějším, když jej neocení jako lidé, tak jej ocení jako duchové.“

Neleží v zapomenutí těchto předešlých existencí, obzvláště když byly trapny cosi prozřetelného, a kde se jeví moudrost Boží? Teprv ve vyšších světech, kde upomínka na nešťastné existence není jen zlým snem, vejdou do paměti. Nebylo by nynější trápení v nižších světech přitíženo upamatováním na všecka ta již přetrpěna? Suďme tedy, že všecko, co Bůh udělal, jest dobře zřízeno, a že nám nepřisluší Jeho činy tupiti, a praviti, jak by mél zaříditi vesmír.

Upamatování na naše předešlé osobnosti mělo by pro nás velmi vážné nepříjemnosti; mohlo by nás v jistých pádech podivným spůsobem pokořiti; v jiných pádech zvyšiti naši pýchu, a tím samým překážeti naši svobodné vůli. Bůh nám udělil, abychom se polepšili, zrovná to, co potřebujeme, a co nám dostačiti muže: hlas svědomí a naše přirozené náchylnosti; On nám odpírá, co by nám škoditi mohlo. Přidejme k tomu ještě: kdy bychom měli

paměti na naše bývalé osobné skutky, tak bychom ji měli též o činech jiných lidí; a že by tato vědomost mohla míti zlé následky na společenské poměry; poněvadž nemáme vždy příčiny, abychom se honosili s naši minulostí, tak jest to štěstí, že jest zakryta závojem. Toto souhlasí dokonale s učením duchův vyšších světů, než náš. V těchto světech, kde nepanuje jen dobrota, nemá upamatování na minulost nic trapného; proto si tam spomenou na svou předešlou existenci, jako si spomínáme na to, co jsme včera dělali. Co se týče pobytu, kterého jsme přestáli v nižších světech, tak to není více, jak jsme pravili, než jako zlý sen.

395.) Můžeme obdržeti jakési zjevení týkající se našich předešlých existencí?

„Ne vždy. Mnozí ale předce vědí, co byli, a co udělali, kdy by jim to bylo dovoleno, oznámiti veřejně, tak by podali podivné osvětlení o minulosti.

396.) Jisté osoby míní, že mají neurčitou památku o neznámé minulosti, která jim přichází jako prchavý obraz jakéhosi sna, kterého se uchopiti, na darmo se vynasnažujeme. Jest tato myšlenka jen blud?

„Někdy jest to pravda; ale častokráte jest to také blud, jehož jest třeba se varovati, neboť to může býti skutek přehnané obrazotvornosti.“

397.) Jest v tělesných existencích vznešenější přírody, než naše, památka na předešlé existence dokonalejší?

„Ano, čím tělo jest méně materialní, tím lehčeji se duch upamatuje. Památka na minulost jest jasnější těm, kteří obývají světy vyšší třídy.“

398.) Poněvadž přirozené náchylnosti člověka jsou zbytek naši minulosti, následuje z toho, že může spytováním těchto náchylností poznati hříchy, jichž byl spáchal?

„Bez pochyby, až na jistý ohled; ale při tom musí se ohled bráti na polepšení, které se mohlo státi v duchu a na předsevzetí, které učinil v stavu putujícím; nynější existence může býti o mnoho lepší, než ta předešlá.“

— Může býti horší; to jest: může se člověk v jednom životě dopustiti hříchů, jichž se nebyl dopustil v předešlém živobytí?

„To závisí od jeho pokroku; když nezná odolati skouškám, tak může uchvácen býti k novým hříchům, které jsou následek postavení, jež si vyvolil; ale tyto chyby dokazují více stav zastavení se, než stav zpáteční, neb duch může pokračovati neb se zastaviti, ale nejde na zpět.“

399.) Poněvadž jsou změny tělesného života zároveň pokutou za spáchané hříchy a skouškami pro budoucnost, následuje z toho, že se může souditi z přírody těchto změn na druh předešlého života?

„Velmi často, poněvadž každý jest trestán tím, čím byl se prohřešil; ale nemá se z toho učiniti svrchované pravidlo; přirozené náchylnosti jsou jistějším znamením, neb skoušky, jimž se duch podrobí, jsou tak pro budoucnost, jako pro minulost.“

Když duch dosáhl cíle, od Prozřetelnosti pro svůj putující život ustanoveného, tak si vyvolí sám skoušky, kterým se chce podrobiti, aby urychlil svůj pokrok, to jest spůsob života, který považuje za nejschopnější, aby mu k tomu poskytl prostředky, a tyto skoušky jsou vždy v poměru s hříchy, jaké má odpokutovati. Když zvítězí, tak se povyší, když podlehne, musí z novu začíti.

Duch užívá vždy své svobodné vůle; podle této svobodné vůle volí si v duchovním stavu skoušky tělesného života, a že jako vtělený přemýšlí, má-li co učiniti, neb neučiniti, a tak volí mezi dobrým a zlím. Popírati člověku svobodnou vůli, bylo by jej učiniti jakýmsi strojem.

Duch vstoupivši do tělesného života ztratí na okamžení památku na své předešlé životy, tak jako by jich jakýsi závoj přikryl; ale předce má někdy o nich nejistou vědomost, a ony mu mohou býti v jistých okolnostech zjevené; ale pak se to stane jen vůlí vyšších duchův, kteří to učiní samovolně v dobrém úmyslu, a nikdy, aby uspokojili marnou zvědavost.

Budoucí existence nemohou na žádný pád zjevenými býti z té příčiny, že závisejí od spůsobu, jak vykonáme nynější úlohu, pak od další volby ducha.

Zapomenutí spáchaných hříchův není duchu překážkou k polepšení, neb ačkoliv nemá o nich úplné památky, tak jej vede vědomost, kterou měl o nich v stavu putujícím, a předsevzetí, které učinil, aby je napravil, vnitřním tušením a poskytuje mu mysl, aby odporoval zlému, tato myšlenka jest hlas svědomí, kterou podporují duchové, jej obklopující, když uposlechne jejich dobrá vnuknutí.

Když člověk nezná také činy, které vykonal ve svých předešlých existencí, tak může předce věděti, jakých hříchů se dopustil a jaká byla jeho panující povaha. Dostačí mu, sebe samého spytovati, a pak může posouditi, čím byl, ne tím, čím jest, nýbrž dle svých náchylností.

Strasti tělesného života jsou spolu odpokutováni za spáchané hříchy a skoušky pro budoucnost. Oni nás čistí a povyšují, když se jim s oddaností a bez reptání podrobujeme.

Příroda strastí a skoušek, kterým se podrobujeme, může nás také poučiti o tom, jakými jsme byli, a co jsme udělali, tak jak zde na zemi posuzujeme skutky nějakého zločince podle trestu, zákonem ustanoveného. Na tento spůsob bude trestán kdosi pro svou pýchu, ponižením v nízké existenci, zlý boháč a lakomec nouzí; kdo byl proti jiným nemilosrdným, necitelností, již se bude muset podrobiti; tyran otroctvím; zlý syn nevděčnosti svých dětí, lenoch nucenou prací atd.

Hlava osmá.

Osvobození duše.

1. Spaní a sny. — 2. Spiritické návštěvy mezi živými. — 3. Tajné

přenešení myšlenky. — 4. Lethargie (zmrtvělost), katalepsie (strnutí). Zdánlivě mrtví. — 5. Somnambulismus (náměsíčnost). — 6. Extaze (vytržení). — 7. Druhý zrak. — 8. Theoretická soustava o Somnambulismu, o Extazi a o druhém zraku.

1. Spaní a sny.

400.) Přebývá duch rád v tělesném rouše?

„To jest tak, jako kdyby si se tázal, zda-li se uvězněnému líbí za svou závorou. Duch vtělený touží bez přestání po vysvobození, a čím hrubější jest roucho, tím více žádá od něho sproštěn býti.“

401.) Odpočine si duše v spaní jako tělo?

„Nikoli, duch není nikdy nečinným. V spánku jsou pásma, jež jej spojují s tělem, uvolněná, a poněvadž těla svého nepotřebuje, tak probíhá prostoru, a vstoupí do více přímého spojení s jinými duchy.“

402.) Jak můžeme souditi o svobodě ducha ve spaní?

„Skrze sny. Věř mi, že má duch více schopností, když tělo odpočívá, než když bdí; on se upamatuje na minulost a má někdy i tušení o budoucnosti; obdrží více moci a může vstoupiti do spojení s jinými duchy buďto na tomto světě neb v jiném. Často pravíš: „Měl jsem podivný sen, hrozný sen; ale nemá pravdě podobnosti. Ty se mýlíš; jest to často památka na místa a věci, které jsi viděl, neb které uvidíš v jiné existenci, neb v jiné době. Když tělo usnulo, hledí duch zničiti pásmo, hledaje buď v minulosti neb v budoucnosti.“

„Ubozí lidé! jak málo znáte i ty nejobyčejnější zjevy života! Vy míníte velmi moudrými býti, a nejsprostější věci vás přivedou do rozpaku; při této otázce vašich dětí: „Co děláme, když spíme? Co jsou sny? — zůstanete němými.“

„Spaní osvobodí duši částečně od těla. Když spíte, jste okamžitě v stavu, v kterém jste neustále po smrti. Duchové, kteří byli při své smrti brzy osvobození od hmoty, měli intelligentní sny; když tito lidé spějí, vyhledávají jejich duše společnost vyšších bytostí než jsou samy; cestují, mluví s nimi a ponaučují se; pracují též na dílech, které naléznou po smrti již ukončené. Toto vás má tím více ponaučiti, abyste se neobávali smrti, poněvadž dle výroku jistého svatého každodenně umíráte.“

„To platí o vznešených duchách; ale co se týče množství

UNIVERSITNÍ KNIHOVNA

lidí, kteří po smrti musí zůstati dlouhý čas v pomatenosti a v nejistotě, o které jsme vám vypravovali, tito jdou buďto do nižších světů, než zem, kam je volají staré náklonnosti, neb jdou vyhledávati snad ještě horších rozkoší, než kterým se zde oddávají; jdou čerpati ještě sprostějších, nešlechetnějších, a škodlivějších nauk, než ty, ku kterým se mezi vámi přiznávají. A co působí sympathii na zemi, není nic jiného, než tento skutek, že se cítíte při probuzení k těm srdečně přiblíženými, s kterými jste strávili osm neb devět hodin v štěstí neb v radosti. To vám vysvětluje též neodolatelnou antipathii, ponévadž uvnitř srdce víte, že oni lidi, mají jiné svědomí, než vy, a poněvadž je poznáte, aniž byste je dříve očima byli spatřili. To vám vysvětluje též lhostejnost, neb se nestaráte nalézti nových přátel, když víte, že máte jiné, kteří vás milují, a kteří si vás váží. Z krátka spaní má větší vliv na váš život, než myslíte.

Spaním jsou vtělení duchové vždy spojení se světem duchův, a proto svolují vyšší duchové bez velkého odporu, aby byli mezi vámi vtělení. Bůh chtěl, aby při svém styku s neřestí, mohli jíti se okřáti v pramenu dobra, aby sami, jež přišli, jiné ponaučiti nepodlehli. Spaní jest brána, kterou jim Bůh otevřel k jejich nebeským přátelům; jest to odpočinutí po práci s očekáváním velikého vysvobození, konečného vysvobození, které má jich přivésti do jejich pravého středu.“

„Sen jest spomenutí na to, co váš duch ve spaní viděl; ale spozorujte, že vždy nesníte, poněvadž se vždy neupamatujete na to, co jste viděli, neb na všecko, co jste viděli, To není vaše duše ve svém úplném rozvinutí; není to často jen památka pomatenosti, která provází váš odchod neb vaše vrácení se, k čemu se připojí to, co jste činili, neb s čím jste se obírali v bdícím stavu jak byste jinák vysvětlili oné otupělé sny, jež mají učení lidé tak dobře jak ti nejsprostější? Zlí duchové použijí též snů, aby trízнili slabé a bázlivé duše.

Konečně uhlídáte v krátkém čase, vyvinovati se jiný druh snů; jest tak starý, jak onen, který znáte, ale vy jste jej neznali. Sen Johanny, sen Jakuba, sny židovských proroků a některých indických věšťců; tyto sny jsou upamatování duše docela od těla osvobozené, upamatování, na onen druhý život, o kterém jsem vám právě vypravoval.

Hleďte dobře rozeznávati tyto dva druhy snů mezi těmi, na

které se upamatujete; sice byste upadli do odporů a do bludů, které by byly záhubné pro vaší víru.“

Sny jsou skutek osvobození duše, která se stane neodvyslejší odstraněním života činného a společenského. Odtuď pochází jistý druh neurčité bystrozrakosti, která se vztahuje na nejvzdálenější místa; jichž jsme ještě nikdy neviděli, a někdy i na jiné světy. Odtuď přichází také památka, která vyobrazuje paměti události v nynějším životě neb v předešlých existencí vyplněné; neobyčejnost obrazů věcí, jež se dějí neb které se staly v neznámých světech, pomíchany věcmi tohoto světa, působí onen podivný a pomatený celek, který se nezdá míti ani smyslu ani spojení.

Nesouvislost snů vysvětlí se též mezery, které přivádí neúplná paměť toho, co se nám zjevilo ve snu. Tak by vypadala povídka, od které by se náhodou vytrhaly věty, neb díly vět; pozůstalé ostatky, když by se spojily, ztratily by docela rozumný smysl.

403.) Proč si nevspomínáme vždy na naše sny?

„To, co nazýváš spánkem, není jen odpočinutí těla, neb duch jest vždy v pohybu; tenkráte obdrží něco svobody a obcuje s těmi, kteří mu jsou milými, buď na tomto světě, neb na jiných světech; ale, poněvadž tělo jest těžká a hrubá hmota, tak těžko zachová nátisky, které duch obdržel, protože jich duch nenabyl tělesnými organy.“

404.) Co se má souditi o významu, který se snům připisuje?

„Sny nejsou v tom smyslu pravdivé, jak tomu hádači vyrozumívají, neb jest to pošetilost, věřiti, že sníti o této neb oné věci, znamená, tuto neb onou věc. Ony jsou pravdivé v tom smyslu, že představují duchu pravdivé obrazy, které ale nemají často vztahu k tomu, co se v tělesném životě děje; častokráte jest to, jak jsme pravili, upamatování; jest to konečně někdy předtucha budoucnosti, když to Bůh dovolí, neb pohled na to, co se děje v tomto okamžení na jiném místě, a kam se duše přenese. Nemáte četné příklady, že se objeví osoby ve snu, a že přicházejí oznámiti svým příbuzným a svým přátelům, co se s nimi děje? Co jsou tato zjevení ne-li duše nebo duch těchto osob, které přicházejí se zděliti vaší duši? Když nabydete jistoty, že to, co jste viděli, skutečně se stalo, není to důkaz, že tu obrazotvornost neměla ničeho co činiti, a obzvláště když vám tato věc ve dne ani nepřišla na mysl?“

405.) Často vidíme ve snu věci, které se zdají býti předtuchy, a které se nevyplní, jak to přichází?

„Ony se mohou vyplniti pro ducha, když ne pro tělo; to jest, že duch vidí tu věc, kterou žádá, poněvadž ji nalézne. Nesmí se

zapomenouti, že duše ve spaní jest vždy více neb méně pod vlivem hmoty, a že se proto také nikdy úplně neosvobodí od pozemských ideích; z toho následuje, že zaměstknání předešlého dne mohou dáti tomu, co se vidí, nástin toho, co si žádáte, neb čeho se obáváte; tu jest opravdově to, co se může nazvati skutkem obrazotvornosti. Když jste s jakousi myšlenkou tůze zaměstknáni, tak s ní spojujete všecko, co vidíte."

406.) Když vydíme ve snu živé osoby, jež dokonale známe, skutky vykonávati, na které do konce nemyslejí, není to skutek pouhé obrazotvornosti?

„Na které dokonce nemyslejí? Co pak víš o tom? Jejich duch může tvého ducha navštiviti, jako tvůj duch může navštiviti jejich ducha, a ty vždy nevíš, na co on myslí. A pak často vztahujete na osoby, které znáte, a dle vašich žádostí to, co se stalo, neb co se děje v jiných existencí."

407.) Jest úplného spaní zapotřebí pro osvobození ducha?

„Nikoliv, duch obdrží svou svobodu, když usnou smysly; použíje každého okamžení, které mu tělo ponechává. Jak nastoupí ochablost životných sil, duch se osvobodí, a čím více tělo oslábne, tím svobodnější jest duch."

Tak se to stává, že poloviční spánek, neb pouhé dřímání smyslů předvádí ty samé obrazy jako sen.

408.) Zdá se nám někdy, že slyšíme uvnitř zřetelně vyslovená slova, a která nemají spojení s tím, co nás zaměstknává. Odkud to pochází?

„Ano, a též zcela úplné věty, obzvláště když smysly počínají dřímati. Jest to často ozvěna jakéhosi ducha, který chce s tebou mluviti."

409.) Často vidíme zřetelné obrazy a figury, jejichž nejmenší podrobností spozorujeme, v stavu, který není ještě polovičné spaní, když máme zavřené oči. Jest to účinek vídění neb obrazotvornosti?

„Když tělo usnulo, hledí duch zničiti svá pouta; on se přenese a vidí; kdyby bylo úplné spaní, tak by to byl sen.

410.) Máme často v spánku neb v polovičním spaní myšlenky, které se zdají býti velmi dobré, a které se ztratí z paměti na vzdor namáhání, jež činíme, abychom se na ně upamatovali. Odkud pocházejí tyto myšlenky?

„Ony jsou následek svobody ducha, který sprostiv se těla, dosáhne v tomto okamžení více schopností. Často jsou to také rady od jiných duchů dany.

— K čemu slouží tyto myšlenky a tyto rady, když o nich ztrácíme paměť, a nemůžeme jich upotřebiti?

„Tyto myšlenky náleží někdy více do duchovního, než do tělesného světa; ale nejčastěji se duch upamatuje, když tělo zapo-

mene; a myšlenka se zvrátí v potřebném okamžení co okamžité vnuknutí.“

411.) Zná vtělený duch v okamženích, kde jest osvobozen od hmoty, a kde jedná co duch, dobu své smrti?

„Často jí tuší, někdy má o ní velmi jasnou vědomost, a to mu poskytne o ní v bdícím stavu tušení; odtud to pochází, že jisté osoby někdy předvídají svou smrt s velikou jistotou.“

412.) Může činnost ducha v odpočinutí neb v spaní těla působiti tělu jakési umdlení?

„Ano, neb duch se drží těla jako balon kůlu; tedy jak nárazy balona otřásají kůlem, tak účinkuje duch na tělo, a může mu působiti umdlení.“

2. Spiritické návštěvy mezi živými.

413.) Ze zásady o vysvobození duše ve spaní zdá se následovati, že máme současně dvojí život: tělesný, který nám podává život zevnějších poměrů, a duševní, který nám poskytuje život skrytých poměrů. Jest tomu tak?

„V stavu osvobození ustoupí tělesný život životu duševnímu; ale abychom pravdu mluvili, to nejsou dvoje existence, neb člověk nežije dvojnásobně.“

414.) Mohou se dvě osoby, které se znají, navštiviti ve spaní?

„Ano, a mnoho jiných, kteří míní, že se nezají, shromáždí se a mluví vespolek. Můžeš míti přátelé v jiné zemi, aniž bys to myslil. Událost, ve spaní navštiviti přátelé, příbuzné a známé a lidé, již vám mohou býti užitečnými, děje se tak často, že ji samy skoro každodenně vykonáváte.“

415.) Jaký prospěch mohou míti tyto noční návštěvy, když se na ně neupamatujeme?

„Zůstane o nich obyčejně při probuzení se jakési tušení, a to jest často původ jistých myšlenek, které samovolně přicházejí, aniž bychom si je vysvětlili, a které nejsou jiné než ty, jichž jsme nabyli v těchto rozmluvách.“

416.) Může člověk svou vůlí provolati duševní návštěvy? Může ku příkladu, když se spánku podává, říci: „V této noci chci se potkati s jistou osobou, chci s ní mluviti o této neb o oné věci?

„To se takto děje. Člověk usne, duch jeho se vzbudí, a od toho, co si člověk předevzal, jest duch často vzdálen, to vykonati, neboť na životu člověka málo záleží duchu, když jest osvobozen od hmoty. To platí o lidech, již vznešených, ti druzí používají docela jinak svého spiritického života; oni se odevzdávají svým náživostem, neb zůstanou v nečinnosti. Může se tedy státi, že duch

podle účelu, jehož si ustanovil, jde navštiviti osoby, po kterých touží; ale proto že k tomu měl vůli v bdícím stavu, není příčinou že to učinil.“

417.) Může jistý počet duchův vtělených na tento spůsob se spojiti a působiti shromáždění?

„Beze vší pochyby; přátelská pásma, stará i nová spojují takto často rozličné duchy, který jsou šťastnými, že se nalézají pospolu.“

Slovem „stará“ mají se rozuměti přátelská spojení, do kterých jsme vsoupili v jiných předešlých existencích. Když se probudíme tak přinášíme sebou intuici myšlenek, které jsme čerpali v těchto skrytých rozmluvách. jejich původ ale neznáme.

418.) Mohla by se jakási osoba, která by považovala jednoho ze svých přátel za mrtvého, ačkoliv by to nebyl, se sejíti s nim co duch, a tak se dozvěděti, že ještě žije? Mohla by o tom míti tušení po svém probuzení?

„Co duch může jej dozajista vidčti a jeho osud poznati, a když mu to není uloženo za skoušku, věřiti, že jeho přítel umřel, bude míti tušení o jeho živobytí, jako může tušiti, že umřel.“

3. Tajné přenešení myšlenky.

419.) Odkud to přichází, že ta samá myšlenka, ku příkladu stran jakéhosi vynálezu, se objeví najednou na vícero místech?

„My jsme již pravili, že ve spaní duchové obcují mezi sebou; nu tedy, když se tělo probudí, tu si Duch vzpomene na to, co se naučil, a člověk míní, že to vynalézl. Tak může vícero lidí současně tu samou věc vynaléznouti. Když pravíte, že myšlenky visí v povětří, jest to podobenství, pravdivější než myslíte; každý z vás přispívá k jeho rozšíření, aniž by se toho nadál.“

Tak zjeví často náš duch sám jiným duchům, a bez našeho vědomí, co bylo předmětem našeho zaměstknání v stavu bdícím.

420.) Mohou duchové mezi sebou obcovati, když jest tělo v docela bdícím stavu?

„Duch není tak uzavřen v těle, jako v jakési škatulce: on září zcela okolo sebe; proto se může jiným duchům zjeviti též v stavu bdícím, ačkoliv to činí s větší obtíží.“

421,) Odkud to pochází, že dvě osoby zcela bdící mívají často okamžitě tu samou myšlenku?

„To jsou sympatethétičtí duchové, kteří se zdělují sobě, a obapolně vidí svou myšlenku, i tenkráte, když tělo nespí.“

Mezi duchy, kteří se potkají, je zdělení myšlenek, které působí, že dvě osoby se vidí a že si porozumí, anižby potřebovali zevnitřných známek řeči. Mohlo by se říci, že mluví řeč duchův.

4. Lethargie, katalepsie zdánlivě mrtví.

422.) Lethargičtí (zmrtvělí) a kataleptičtí (strnutí) vidí a slyší obyčejně, co se okolo nich děje, ale nemohou to vyjádřiti. Stane se to skrze tělesné oči a uši?

„Nikoliv; stává se to duchem. Duch se pozná, ale nemůže se zděliti.“

— Proč se nemůže zděliti?

„Tělesný stav tomu odporuje; toto obzvláštní postavení orgánů podává vám důkaz, že se v člověku vynachází něco jiného než pouhé tělo, poněvadž tělo neúčinkuje více, a že duch jedná.“

„423.) Může duch v léthargii se docela odlončiti od těla tím spůsobem že tomuto udělí celou nápodobnost smrti, a pak se do něho opět vrátiti?

„V léthargii tělo není mrtvé, poněvadž se v něm vykonávají úkony; schopnost života je tam v skrytém stavu, jako u kukle, ale ona není zničená; duch tedy jest s tělem spojen, pokud toto žije; ale jak jednou pásma skutečnou smrtí a rozložením orgánů jsou potrhaná; jest rozdělení úplné, a duch se tam více nevrátí. Když jakýsi člověk, který se zdá býti mrtvým, vrátí se opět k životu, tak smrt nebyla úplná.

424.) Můžeme pomocí, v patřicím čase danou, upevniti pásmo, které se mělo přetrhnouti, a tak vrátiti život jakési bytosti, která by bez pomoci byla opravdu umřela?

„Ano, bez pochyby, a máte o tom každodenně důkazy. Magnetina jest v tomto pádu mocný prostředek, poněvadž udělí tělu životní fluid, který mu zchází, a který byl nedostatečný, aby udržoval pohyb orgánů.“

Lethargie a katalepsie mají tu samou přičinu, která pozůstává v okamžité ztrátě citelnosti a pohyblivosti skrze jakousi phyziologickou, ještě neznámou příčinu; ony se rozeznávají tím, že při lethargii přestání životných sil jest všeobecné, a že udílí tělu úplnou tvářnost mrtvého, při katalepsii jest umístěno, a může se vztahovati na menší neb větší díl těla, tak že ponechá intelligenci volnost, se zjeviti, co nedovoluje, pomíchati ji se smrtí. Lethargie jest vždy přirozená, katalepsie jest někdy samovolná, ale ona může působená i odstraněná býti uměnlivě magnetickou činností.

5. Somnambulismus.

425.) Má Somnambulismus (náměsičnictví) jakési spojení se sny? Jak si ho můžeme vysvětliti?

„Jest to úplnější neodvislost duše než ve snu, a pak jsou její schopnosti více vyvinuty, ona má pojmy, kterých ve spaní nemá, jež jest jistý druh nedokonalého somnambulismu.“

„V somnambulismu přináleží duch celý sám sobě, materiální organy, jsoucí v jakémsi druhu kataleptickém neobdržují více zevnějších nátisků. Tato okolnost zjeví se obzvláště ve snu, to jest oné okamžení, kde duch může opustiti prozatimně tělo na jistý čas, když toto jest ponořeno do odpočinku, pro hmotu neodolatelně potřebného. Když se objevují události Somnambulismu, tak se to stane, poněvadž duch, který se obírá s jednou neb s jinou věci, si předevezme nějaký čin, který požaduje upotřebení svého těla, kterého pak užívá nápodobným spůsobem, jak to činí se stolem neb s jakoukoliv jinou hmotnou věcí phyzických zjevech, neb též s vaší rukou při psaných kommunikacech. Ve snách, o kterých máte vědomost, počínají organy i spolu paměť se vzbuditi; tyto nástroje obdržují předměty neb zevnějšími příčinami nedokonale učiněné nátisky, a zdělují je duchu, který tenkráte sám jsouc v odpočinku, o nich obdrží jen pomatené pojmy, a často nesouvislé a bez příčiny zjevenu býti; poněvadž jsou pomatené s neurčitými památky buď z tohoto života neb z předešlých existencí. Pochopí se tedy lehko, proč náměsičníci nemají žádnou paměť (stranu zjevů v Somnambulismu) a proč ty sny, na které se upamatujete, nejčastěji nemají žádných smyslů, Pravím nejčastěji, neb se stává, že jsou následek dokonalého se upamatování na události nějakého předešlého života, a někdy jest to jakýsi spůsob tušení budoucnosti.“

426.) Má tak nazvaný magnetický Somnambulismus podobnost s přirozeným Somnambulismem?

„Jest to ta samá věc, jen že jest provolaná.“

427.) Jaká jest příroda činitele, tak nazvaného magnetického fluida?

„To jest životný fluid; obživená elektřína, jenž jsou změny všeobecné tekutiny.“

428.) Jaká jest příčina jasnozrakosti u náměsíčníků?

„My jsme pravili: jest to duše, která vidí.“

429.) Jak může náměsíčník viděti skrze neprůhledné věci?

„Není neprůhledných věcí, jen pro vaše hrubé organy; nepravili jsme, že duchu hmota není překážkou, proto že jí volně prochází. Často vám náměsíčník (Somnambul) praví, že vidí svým čelem, svým kolenem atd., poněvadž vy, již se docela v hmotě vynacházíte, nemůžete pochopiti, jak by mohl viděti bez pomoci nástrojů; on sám míní, že potřebuje tyto nástroje pro vaši žádost, již kojíte; ale kdybyste jej nechali volným, tak by pochopil, že vidí všemi částkami svého těla, neb lépe řečeno, že vidí neodvisle od svého těla.“

430.) Poněvadž jest jasnozrakost náměsíčníka vidění duše neb jeho ducha, proč nevidí všecko, a proč se často mýlí?

„Předně není duchům nedokonalým dáno, vše viděti a vše poznati, ty víš, že mají ještě vaše chyby a vaše předsudky; a pokud jsou spojeni s hmotou, neužívají všech svých schopností co duchové, Bůh daroval člověku tuto schopnost k užitečnému a vážnému cíli, ale ne, aby ho naučil to, co nemá věděti. To jest příčina, proč náměsíčníci nemohou všecko říci.

431.) Jaký jest pramen přirozených myšlenek náměsíčníka a jak může s důkladností mluviti o věcech, o kterých neví v stavu bdícím, a které převyšují jeho intellektuelní schopnosti?

„Stává se, že náměsíčník mívá více vědomostí, než ty u něho pohledáváš, jen že dřímají, poněvadž jeho roucho jest tuze nedokonalé, aby se na ně upamatoval. Ale konečně co jest náměsíčník? Jako my duch v hmotě vtělený, aby vykonal svou úlohu, a stav, do kterého vstoupí, zbudí jej z této léthargie (zmrtvělosti). My jsme ti častokráte řekli, že vícekráte žijeme: jest tato změna, jež mu ujme hmotně to, čemu se mohl naučiti v jakési předešlé existenci; když vstoupí do stavu, který ty nazýváš krizí (rozhodnou dobou), tak se upamatuje, ale ne vždy úplně; on ví, ale nemohl by říci, odkud to ví, ani jak přišel k těmto vědomostem. Když přešla krize, tak pomine veškerá paměť, a on vstoupí do temnoty.“

Skušenost učí, že náměsíčníci obdržují též kommunikace od jiných duchův, kteří jim zdělují, co mají praviti, a kteří doplní jejich nedostatečnost, to se vidí obzvláště při lékařských předpisech. Duch náměsíčníka vidí nemoc a jiný duch mu ukazuje léky. Tato dvounásobní činnost jest někdy patrná, a zjevuje se mimo toho, výrazy dosti častými jako: „Praví se mi, abych řekl, neb zapovídá se mi, tuto věc říci.“ V tomto posledním pádu jest to vždy nebezpečné, usilovati, abychem obdrželi zapřenou odpověď; poněvadž se vydáváme do rukou lehkomyslných duchů, kteří bez ostíchání mluví o všem, aniž by se o pravdu co starali.

432.) Jak se vysvětlí u jistých náměsíčníků vidění do dálky?

„Nepřenáší se duše ve spaní? V náměsíčnictví děje se to samé“

433.) Závisí větší neb menší náměsíčnická jasnozrakost od tělesné organizace, neb od přírody vtěleného ducha?

„Od jedné tak jako od druhé; jsou tělesné schopnosti, které duchu umožnují, více neb méně obtížně se vysvoboditi od hmoty.“

434.) Jsou schopnosti, jichž užívá náměsíčník ty samé, jako oné ducha po smrti?

„Až na jistý ohled, neb musí se bráti ohled na vliv hmoty, s kterou jest ještě spojen.“

435.) Může náměsíčník viděti jiných duchův?

„Větší díl vidí je velmi dobře; to závisí od stupňů a od přírody jejich bystrozraku; ale někdy nemohou si to s počátku vysvětliti, a považují je za tělesné bytosti. To se stává obzvláště u těch, kteří nemají známosti o Spiritismu, oni ještě nepochopují bytnost duchův; tomu se diví a proto je považují za živé osoby.“

Ten samý skutek se objeví v okamžení smrti u těch, kteří míní býti ještě živými. Nic okolo nich nezdá se jim býti změněno, duchové přicházejí jim, býti obdaření stejnými těly jako naše, a považují stín svého vlastního těla za pravdivé tělo.

436.) Vidí náměsíčník, který vidí do dálky z toho místa, kde jest jeho tělo, neb z onoho, kde jest jeho duše?

„K čemu tato otázka, když jest to duše, která vidí, a ne tělo.“

437.) Poněvadž se jen duše přenáší, jak může náměsíčník pocíti v svém těle horko neb zimu toho místa, kde se jeho duše vynachází, a které jest často velmi vzdálené od jeho těla?

„Duše neopustila tělo docela; ona se tam ještě drží vždy pásmem, jež ji spojuje s tělem; toto pásmo jest vodítko těchto pocitů. Když dvě osoby si dopisují z jednoho města do druhého elektřinou, tak jest elektřina pásmem jejich myšlenek, a proto spolu obcují jako kdyby byl jeden u druhého.

438.) Působí spůsob, v jakém použije náměsíčník své schopnosti, na jeho postavení po smrti?

„Velmi mnoho, jako dobré neb zlé upotřebení všech schopností, jimiž byl Bůh obdařil člověka.

6. Extaze (Vytržení).

439.) Jaký jest rozdíl mezi extazí a mezi Somnambulismem?

„To jest více očistěný Somnambulismus; duše jest u vytržení ještě více neodvislá.“

440.) Vnikne duch u vytržení opravdu do vyšších světů?

„Ano, on je vidí i štěstí těch, kteří tam jsou; ale jsou duchům nepřístupné světy, které nejsou ještě dostatečně očistěny.“

441.) Když výtržník vyjádří žádost, že chce opustiti zemi, mluví upřímně, a není zdržován pudem sebe zachování?

„To závisí od stupně očištění ducha; když vidí své lepší budoucí postavení, než jest jeho nynější život, tak se namahá, aby přetrhl pásma, která ho k zemi vážou.“

442.) Kdyby se zanechal výtržník sám sobě, mohlaby jeho duše konečně své tělo opustiti?

„Ano, on může umříti; proto jej máte zdržovati vším, co ho zde poutati může; obzvláště když mu představíte, že by to byl pravý prostředek, aby se tam nedostal, kde vidí, žeby mohl šťastným býti, kdyžby přetrhl pásmo, které ho na zem váže.

443.) Jsou věci, o kterých výtržník praví, že je vidí, a které jsou patrně výtvor obraznosti, vedené pozemskou věroukou a vezdejšími předsudky. Tedy není všecko pravdivě, co vidí?

„Co vidí, to jest proň pravdou; ale poněvadž jeho duch stojí vždy ještě pod vlivem pozemských myšlenek, tak to může viděti svým spůsobem, neb lépe řečeno, může to vyjádřiti v řeči svým neb vašim předsudkům a ideám přiměřené, aby se učinil pochopitelnějším; na tento spůsob může obzvláště se mýliti.“

444.) Jaký stupeň důvěry může se dáti zjevením výtržníků?

„Výtržník se může často mýliti, když hodlá proniknouti to, co má člověku tajemstvím zůstati; neb pak odevzdává svým vlastním myšlénkám, neb se stane hračkou podvodných duchův, kteří použijí jeho nadšení, aby jej ošálili.“

445.) Jaké následky mohou se odvoditi ze zjevů náměsíčnictví a vytržení? Nebylby to jistý spůsob zasvěcení k budoucímu životu?

„Neb lépe řečeno, jest to život minulý a život budoucí, jehož člověk vidí prosvítati. Ať spytuje tyto zjevy a nalézne tam rozluštění více než jednoho tajemství, které rozum nadarmo hledí vypátrati.“

446.) Mohlyby se zjevy Somnambulismu a Extaze srovnati s Materialismem?

„Kdo jich spytuje svědomitě a bez předpojatosti, nemůže býti ani materialistou, ani atheistou.“

7. Druhý zrak.

447.) Má zjev naznačený jménem druhý zrak“ podobnost se sny a náměsíčnictvím?

„Vše to jest jen jedna a ta samá věc; co nazýváš druhým zrakem, jest opět duch, více svobodný, ačkoliv tělo neusnulo. Druhý zrak jest vidění duše.“

448.) Jest druhý zrak ustavičný?

„Schopnost, ano; užívání ne. Ve světech méně materiálních, než váš, osvobozují se duchové lehčeji, a vedou rozmluvy pouhou myšlenkou; aniž by při tom vyloučili článkovanou řeč docela; také jest tam druhý zrak větším dílem schopností ustavičnou; jejich pravidelný stav může přirovnán býti k stavu vašich jasnozrakých

náměsíčníků, a to jest příčinou, že se vám zjevují lehčejí než ti, kteří jsou vtělení v tělech hrubějších.

449.) Vyvine se druhý zrak samovolně, neb dle vůle toho, kdo jest ním obdařen?

„Nejčastěji jest samovolný, ale vůle hraje při tom velkou úlohu. Vem si ku příkladu jisté lidi, kteří jsou nazvaní hadači, a z kterých někteří mají tuto schopnost a uhlídáš, že jest to vůle, která jim pomahá nabýti druhého zraků neb to, co jmenuješ viděním.“

450.) Jest druhý zrak schopen cvičením se vyvinouti?

„Ano, přičinění přináší vždy pokrok, a závoj, který přikrývá věci, se osvětlí.“

— Závisí tato schopnost od tělesné organizace?

„Dozajista, organizace hraje tam velkou úlohu; jsou organizace, které se tomu protiví.“

451.) Odkud to přichází, že druhý zrak zdá se býti dědičným v jistých rodinách?

„Od podobnosti organizace, která se přenáší jako jiné tělesné vlastnosti; pak od vyvinutí schopnosti, jistým spůsobem od vychování, které též přechází od jednoho na druhého.“

452.) Jest pravda, že jisté okolnosti vyvinují druhý zrak?

„Nemoc, přiblížení se jakéhosi nebezpečenství, veliké otřesení mohou jej provolati.“ Tělo jest někdy v obzvláštním stavu, který umožní duchu viděti, co tělesnými očmi nemůžete viděti.

Rozhodné časy, doby všeobecné nouze, veliké hnuti, konečně všecky příčiny, které moralní pocit předráždí provolávají někdy vyvinutí druhého zraku. Zdá se, že Prozřetelnost nám podává před hrozícím nebezpečenstvím prostředek, abychom se mu vyhnulí. Veškeré sekty, a všechny pronásledovány strany poskytují nám četných příkladů.

453.) Mají osoby, druhým zrakem obdařené, vždy o tom vědomost?

„Ne vždy, jim jest to docela přirozenou věcí, a mnozí míní, že, kdyby každý se spozoroval, musel by býti též takovým.“

454.) Mohl by se ostrovtip jistých osob, které posuzují věci s větší průhledností, anižby měli co mimořádného, připisovati jakémusi spůsobu druhého zraku?

„Jest to vždy duše, která se skví volněji, a lépe soudí než pod závojem hmotným.“

— Může tato schopnost v jistých pádech poskytnouti předvidění věcí?

„Ano; ona poskytuje též předtuchy, neb tato schopnost má vícero stupňů; a ta samá osoba může míti buď všechny stupně neb jen některé.

8. Theoretická soustava o Somnambulismu, o extasi a o druhém zraku.

455.) Zjevy přirozeného Somnambulismu objevují se samovolně a jsou neodvyslé od všeliké, zevnitřní známé příčiny; ale u jistých osob, obdařených obzvláštní organisací mohou uměnlivě činností magnetického činitele provolanými býti.

Jmenem magnetického Somnambulismu nazvané postavení rozeznává se od přirozeného Somnambulismu jen tím, že první jest provolán, kdež druhý jest samovolný.

Přirozené náměsíčnictví jest přirozená událost, kterou popírati žádnému nenapadne, na vzdor podivuhodných zjevů, jež představuje. Co má tedy více mimořádného a více nesmyslného magnetický Somnambulismus, proto, že jest uměnlivě, jako mnoho jiných věcí provolán? Říká se: Kejklíři jej zneužívají; tu jest o jednu příčinu více, abychom jej neponechávali v jejich rukou. Když si jej věda usvojí, nebude míti kejklířství tolik víry u lidí; prozatím ale, poněvadž náměsíčnictví nejen přirozené nýbrž i uměnlivé jest událostí, a že proti události rozumovati nelze: tak se udržuje na vzdor zlé vůle některých lidí, a to u samé vědy, kam vstupuje mnohými malými dvířkami, místo aby tam vkročil velkými vraty, až se tam docela dostane, tak se mu bude muset popřáti domácí právo.

Pro Spiritismus jest Somnambulismus více než jakýsi zjev physiologický, jest to světlo, vrženo na psychologii; tu se může spytovati duše, poněvadž se tu odkrytě ukazuje; neb jeden ze zjevů, kterými se označuje, jest jasnozrakost, neodvyslá od obyčejných nástrojů zraku.

Ti, kteří popírají tuto událost, spolehají se na to, že náměsíčník nevidí vždy, a dle vůle skoumatelé, jako s očima. Máme se tomu diviti, že, když jsou prostředky rozličné, skutky nejsou ty samé? Jest to rozumné, žádati těch samých skutků, když tu nástroje není více? Duše má své vlastnosti, jako oko má ty své; máme je posuzovati samy pro sebe, a ne dle podoby.

Příčina jasnozrakosti náměsíčníka magnetického a náměsíčníka přirozeného jest dozajisté ta samá; jest to vlastnost duše, jistá, všem dílům netělesné bytosti přináležející schopnost bytosti, jenž sídlí v nás, a která nemá jiných hranic než těch, které jsou ustanoveny pro samou duši. Náměsíčník vidí všady, kam se jeho duše může přenésti, zdálenost může býti jakákoliv.

Ve vidění do dálky nevidí náměsíčník věci z toho místa, kde jest jeho tělo, a tak jako skrze dalekohled; on je vidí přítomné, a jako, kdyby byl na tom místě, kde jsou, poněvadž jeho duše tam jest skutečně; proto se zdá býti jeho tělo jako zničené, a citu zbavené, až do té doby, kde duše opět přijde se ho zmocniti. Toto částečné odstranění duše od těla jest pravidelný stav, který může déle neb krátce trvati, ale ne bezkonečně, to jest příčina umdlení, které pocítí tělo, po jistým čase, obzvláště když se duše oddá činné práci.

Poněvadž zrak duše neb ducha není neobmezen, a nemá ustanoveného místa; tedy jest patrno, že náměsíčníci nemohou mu naznačiti obzvláštného organu; oni vidí, poněvadž vidí, aniž by věděli proč a jak; proto že zrak nemá pro ně co duchové svého vlastního sídla. Když se vztahují na své tělo, tak se jim zdá, že sídlo toto jest v jakémsi středu, kde životná činnost jest největší, obzvláště v mozku, v žalůdku neb v oném nástroji, který pro ně jest nejmocnějším pásmem mezi duchem a tělem.

Mocnost náměsíčnického jasnozraku není neobmezená. Duch sám, i zcela volný, jest obmezen ve svých schopnostech a ve svých vědomostech dle stupně dokonalosti, kterého dosáhl; jest to tím více, když jest upoután na hmotu, jejímuž vlivu podlehá. To jest příčina, pro kterou bystrohled somnambulický není ani universální ani neomylný. Tím méně se může spolehati na jeho neomylnost, když se odvracuje od cíle, kterého jsi příroda předevzala, a když se z něho učiní předmět zvědavosti a vyskumu.

V stavu osvobození, v němž se nalézá duch náměsíčníka, vstoupí lehčeji v obcování s jinými vtělenými neb nevtělenými duchy; tento obchod uskuteční se stykem fluidů, z kterých sestávají périsprity (roucha), a slouží k přenešení myšlenky jako elektrický drát. Náměsíčník nemá tedy zapotřebí, aby myšlenka byla vyjádřena slovy: on ji cítí, a uhádne, proto se stane převelice schopným pro nátisky a přístupným vlivům moralného vzduchu, v kterém jest postaven. Proto také četné shromáždění diváků, obzvláště zvědavých, více neb méně zlovolných svrchovaně škodí vyvinutí jeho schopností, které se takřka samy k sobě obrátí, a které se nerozvinou v celé své volnosti jen v soukromnosti a v sympathetickém kruhu. Přítomnost zlovolných neb nepřívětivých osob účinkuje naň tak, jako dotknutí se citlivky rukou.

Náměsíčník vidí zároveň svého vlastního ducha i své tělo; to jsou takřka dvoje bytnosti, které mu představují dvojí existenci: duševní i tělesní, a které se předce pomíchají pásmy, jež jich spojují. Náměsíčník nepochopí vždy toto postavení, a tato dvojitost působí, že často mluví o sobě, jako kdyby mluvil o jakési cizí osobě; neb často mluví tělesná bytost k bytosti spirituelní, brzy zase bytost spirituelní k bytosti tělesné.

Duch nabyde v každém ze svých tělesných životů jakýsi přírůstek vědomostí. On na ně dílem zapomene při svém vtělení v hmotě, tuze hrubé, ale co duch si jich připomene. Tak se stává, že někteří náměsíčníci zjevují vyšší vědomosti nad stupeň svého vychování a též nad své zdánlivé intellektuelní schopnosti. Intellektuelní a vědecká nízkost náměsíčníka v stavu bdícím nevadí v ničem vědomostem, jež může objeviti v jasnovidným stavu. Dle okolností a dle cíle, jež si předevezme, může je čerpati buď ze své samé skušenosti, v jasnozraku přítomných věcí, neb v radě, kterou obdrží od jiných duchův; ale jak jeho duch může býti více neb méně pokročilým, tak může zjeviti více neb méně pravdivých věci.

Zjevy Somnambulismu, buďsi přirozeného neb magnetického nám dává Prozřetelnost nepopíratelný důkaz existence a neodvislosti duše, a dovoluje nám přitomnými býti vznešenému divadlu jejího osvobození; a takto nám otvírá knihu našeho povolání. Když náměsíčník popisuje, co se děje ve vzdálenosti, tak jest patrno, že to vidí, a to ne tělesnými očmi; on se tam sám sebe vidí, a cítí se tam býti přenešen; jest tam tedy cosi od něho, a toto něco, poněvadž to není jeho tělo, nemůže býti jen jeho duše, neb jeho duch. Kdež člověk se bloudí v podrobnostech jakési odtažité a nerozumné Metaphyziky, aby se sháněl po vyhledávání příčin našeho moralního života; klade Bůh každodenně nejsprostější a nejpatrnější prostředky před naše oči a pod naší ruku k spytování výskumný (experimentalní) psychologie.

Extaze jest stav, v kterém neodvislost duše a těla se objeví spůsobem nejcitelnějším, a stane se skoro makavou. Ve snu a v náměsíčnictví bloudí duše ve světech tělesných; v extazi vnikne do jakéhosi neznámého světa, do onoho éthérických duchův, s kterými vstoupí do obcování, aniž by mohla překročiti jisté hranice, které nemohla přestoupiti, aby nepřetrhla docela pásma, jež ji vá-

žou k tělu. Docela nová lesknoucí se záře ji obklopí, na zemi neznámé harmonie naplní ji radostí, nevýslovné blaho pronikne ji: ona požívá již napřed nebeské blaženosti a může se říci, že vloží nohu na prah věčnosti.

V stavu extaze jest zničení těla skoro úplné; ono již takřka nemá jen organického života, a vidí se, že duše tam nedrží více jen jedinkou nitkou, která by se jedním namahánim více, bezvratně přetrhnouti mohla.

V tomto stavu pominou veškeré pozemské myšlenky, aby postoupili své místo očištěnému smýšlení, které je podstatou naší bezhmotné bytosti. Zcela do tohoto rozjímání ponořen má vytržence život jen za okamžitý stánek; jemu jsou vezdejší štěstí i neštěstí, sprosté radosti i strasti jen pomijejícími nehody jakéhosi cestování, na jehož ukončení se těší.

U výtržníků má se věc jako u náměsíčníků: jejich bystrohled může býti více neb méně dokonalý, a jejich vlastní duch jest více neb méně schopným, poznati a pochopiti věci, čím více neb méně jest vznešeným. Někdy mají více přehnanosti než pravé jasnovidnosti, neb lépe řečeno, jejich přehnanost škodí jejich bystrozraku; proto jsou jejich zjevení často směš pravdy i bludů, vznešených i otupělých neb také směšných věcí. Nižší duchové použijí často této přehnanosti, která jest vždy příčina slabosti, když se neumí krotiti, aby opanovali výtržníka, a k tomuto cíli přijmou na sebe podoby, jimiž udržují jej ve svých myšlenkách a předsudcích předešlého dne. To jest úskalí, ale všickni nejsou stejni; nám to přináleží chladně posuzovati a rozvážiti jejich zjevení na váze rozumu.

Osvobození duše objeví se často někdy též v bdícím stavu, a působí tak nazvaný zjev jménem: „druhý zrak“, který poskytuje těm, již jsou ním obdařeni schopnost: viděti, slyšeti a cítiti mimo hranic našich smyslů. Oni spozorují nepřítomné věci všady, kam duše rozšíří svou činnost; oni jich vidí takřka obyčejným zrakem a tak jako v nějakém zrcadle.

V tom okamžení, když se objeví skutek druhého zraku, jest stav tělesný značně proměněn; oko má cosi nejistého: ono hledí, anižby vidělo; celá tvářnost projevuje jistý druh přepjatosti. Vidí se, že nástroje zraku k vidění neslouží, poněvadž vidění nepřestane, ačkoliv jsou oči zavřené.

Těm, kteří jsou obdařeni touto schopností, zdá se býti tak přirozenou jako zrak; jest to vlastnost jejich bytosti, která se jim nezdá býti výminkou. Zapomenutí následuje nejčastější tuto jasnozrakost, pomijející, jejíž památka, vždy více a více neurčitá, konečně zmizí jako sen.

Mohutnost druhého zraku mění se od pomateného pocitu až k jasnému a světlému pojetí věcí přítomných neb vzdálených. V stavu prvopočátečním poskytuje jistým osobám povahu, přehled a jistý spůsob jistoty ve svých činech, který se může nazvati: správností mravného zraku. Více vyvinutá zbudí tušení; ještě více vyvinutá, ukazuje buď vykonané události, neb které se chystají k vyplnění.

Přirozený a uměnlivý Somnambulismus, extaze a druhý zrak nejsou jen rozličnosti neb změny jedné a té samé příčiny; tyto zjevy, jako sny jsou v přírodě; proto byly každého času. Dějepis nás učí, že byly znanými i též použitými již od nejvzdálenějšího stáří, a nalezáme v tom výklad mnoho událostí, jež předsudky považují za nadpřirozené.

Hlava devátá.

Prostřednictví duchův v tělesném světě.

1. Průhlednost našich myšlenek duchům. — 2. Skrytý vliv duchův — na naše myšlenky a na naše skutky. — 3. O posedlých. — 4. Zachvácení. — 5. Náklonnost duchův k jistým osobám. — 6. Andělé strážní, ochranní, rodinní neb sympathetičtí duchové. — 7. Předtuchy. — Vliv duchů na události života. — 9. Účinkování duchův na zjevy v přírodě. — 10. Duchové v bytvách. — 11. O upsání se zlým duchům. — 12. Tajná moc. Amulety. Čarodějníci. — 13. Požehnání a proklínání.

1. Průhlednost našich myšlenek duchům.

456.) Vidí duchové vše, co děláme?

„Mohou to viděti, poněvadž vás neustále obklopují; ale každý vidí jen ty věci, na které obrací svou pozornost; neb s těmi, které mu jsou lhostejné, se neobírá.“

457.) Mohou duchové věděti též naše nejtajnější myšlenky?

„Často vědí i to, co byste chtěli skrýti před vámi samými, ani činy ani myšlenky nemohou se před nimi skrýti.“

— Podle toho by se zdálo býti lehčeji, skrýti jakousi věc před nějakou živou osobou, než bychom to mohli učiniti před tou samou osobou po smrti?

„Dozajista, a když míníte, velmi ukryti býti, máte často množství duchův okolo sebe, kteří vás vidí.

458.) Co myslí o nás duchové, kteří jsou okolo nás, a kteří nás pozorují?

„To jest odvyslé. Lehkovážní duchové smějí se malému škádlení, které vám působí, a vysmívají se vaši netrpělivosti. Vážní duchové vás litují pro vaše mrzutosti a hledí vám nápomocnými býti.“

2. Tajný vliv duchův na naše myšlenky a na naše skutky

459.) Působí duchové na naše myšlenky a na naše skutky?

„Z tohoto ohledu jest jejich vliv větší než míníte; neb často jsou to oni, kteří vás řídí.“

460.) Máme myšlenky, které jsou naše vlastní a jiné, které nám jsou vnuknuty?

„Vaše duše jest duch, který myslí; víte, že vám přichází najednou o tom samém předmětu vícero myšlenek, a často docela protivných, jedny k druhým; nu tedy mezi nimi jsou vždy některé vaše, a některé naše; to vás přivádí do nejistoty, poněvadž máte dvoje idey, které si odporují.“

461.) Jak rozeznáme myšlenky, které jsou naše vlastní od těch, které nám jsou vnuknuty?

„Když se vám vnukne jakási myšlenka, jest to tak, jakoby jakýsi hlas k vám mluvil. Vlastní myšlenky jsou obyčejně ty nejprvnější. Ostatně vám na tomto rozeznání mnoho nezáleží, a často jest to i prospěšné, to nevěděti: člověk jedná svobodněji; když se odhodlá k dobrému, tak to učiní více samovolně; když se odevzdá na zlou cestu, tak má tím větší odpovědnost.“

462.) Čerpají moudří lidé, a velduchové (genies žení) vždy své myšlenky ze svých vlastních pramenů?

„Někdy jim přijdou myšlenky od svého vlastního ducha, ale často jsou jim od jiných duchův vnuknuty, kteří je uznávají za schopné, pochopiti a za hodné je rozšířiti. Když jich nenalézají v sobě, tak žádají o vnuknutí; jest to vyvolání, jež učiní bez svého vědomí.“

Kdyby to bylo užitečné, abychom rozeznávali jasně naše vlastní myšlenky od těch, které nám jsou vnuknuty, tak by nám Bůh byl dal k tomu

prostředek, jak nám ho dal k rozeznání dne a noci, když cosi zůstane ve tmě, tak se to stává jen proto, že tomu tak musí býti pro naše blaho.

463.) Říká se někdy, že první hnutí jest vždy dobré; jest to pravda?

„Může to býti dobré i zle dle přírody vtěleného ducha. Jest to vždy dobré u toho, který uposlechne dobrého vnuknutí.“

464.) Jak to rozeznáme, zdali jest jakási myšlenka vnuknutá od dobrého neb zlého ducha?

„Spytujte tuto věc; dobří duchové neradí, jen co jest dobrého; vám to přísluší rozeznávati.“

465.) Z jaké příčiny přivádějí nás nedokonalí duchové k zlému?

„Abyste také trpěli, jak oni.“

— Umírní to jejich trápení?

„Nikoliv, ale oni to činí z nenávisti, poněvadž vidí blaženější bytosti.“

— Jakého spůsobu trápení chtěji abychom okusili?

„Toho, s kterým se spojuje trest, býti v nižší třídě a od Boha vzdáleným.“

466.) Proč Bůh připouští, že nás duchové poňoukají k zlému?

„Nedokonalí duchové jsou nástroj k tomu určený, lidi skoušeti ve víře a v stálosti v dobrém. Máš jako duch pokračovati ve vědě Nekonečného, proto procházíš skoušky zlého, abys přišel k dobrému. Jest to naší úlohou, tě na dobrou cestu přivésti, a když na tě působí zlé vlivy, jest tomu tak, že je přivoláš žádaje zlého; neboť nižší duchové přijdou ti ku pomoci, když máš tu vůli dopustiti se zlého; nemohou ti pomáhati k zlému, jen když požádáš zlého. Když jsi nakloněn ku vraždě, budeš míti okolo sebe celé hejno duchův, kteří tuto myšlenku v tobě rozněcovati budou; ale máš i jiné kolo sebe, kteří se vynasnažují, přivésti tě k dobrému, co působí, že se stane rovnováha, a učiní tě pánem tvého jednání.“

Tímto spůsobem přenechává Bůh našemu svědomí volbu cesty, kterou nastoupiti máme, a svobodu, že můžeme následovati jednoho neb druhého z rozdílných vlivů, které působí na nás.

467.) Můžeme se osvoboditi od vlivu duchův, kteří nás poňoukají k zlému?

„Ano, neb se nevážou jen na ty, kteří je přivolají svou žádostí, neb kteří je přitahují svými myšlenkami.“

468.) Upustí duchové, jejichž vliv byl vůlí zapuzen, od svých útoků?

„Co chceš, aby dělali? Když tam není co dělati, opustí místo; ale očekávají příležité okamžení, jako kočka pase na myš.“

469.) Jakým spůsobem může se odstraniti vliv zlých duchů?

„Když činíte dobře, a když máte úplnou důvěru v Boha, odmrštíte nátisk zlých duchů a zničíte vládu, kterou chtěli míti nad vámi. Chraňte se, abyste neuposlechli vnuknutí duchů, kteří vzbuzují ve vás zlé myšlenky, kteří rozněcují rozepře mezi vámi, a kteří vzbuzují ve vás všecky zlé náruživosti. Varujte se obzvláště těch, kteří podněcují vaši pýchu, neb ti se chopí vaší slabé stránky. Proto vás učí Ježíš v modlitbě Páně říci: „Pane! nenech nás podlehnouti pokušení, ale zbav nás od zlého.“

470.) Obdrželi duchové, kteří hledí nás přivésti k zlému, a kteří takto skouší naši stálost v dobrém toto za úlohu, to činiti, a je-li to jejich úlohou, kterou vykonávají, mají za to zodpovědnost?

„Žádný duch neobdrží té úlohy, činiti zlého; když to čině, dělá to svévolně, a proto také podlehá jeho následkům. Bůh může připustiti, aby tak činil, aby vás skoušel, ale nekáže mu to, a na vás to jest, jej odmrštiti.“

471.) Když pocítíme jakousi úzkost a nevýslovnou tesklivost, neb vnitřní spokojenost bez známé příčiny, závisí to jedině od tělesné povahy?

„Jest to skoro vždy skutek kommunikací (zdělení), jež obdržíte bez vašeho vědomí od duchů, neb které jste obdrželi od nich ve snu.“

472.) Použijí duchové, kteří nás hodlají přivésti k zlému jen těch okolností, v kterých jsme, neb mohou též provolati tyto okolnosti?

„Oni použijí okolnosti, ale často ji i provolají, vedouce vás bez vašeho vědomí k předmětu vašeho toužení. Tak ku příkladu nalézne jakýsi člověk na své cestě jakousi summu peněz: nemysli že to jsou duchové, kteří přinesli peníze na toto místo, ale mohou tomu člověku dáti myšlenku, se na tu stranu obrátiti, pak mu vniknou myšlenku, aby se jich uchopil, kdež mu jiní radí, ty peníze vrátiti tomu, komu přináležejí. Tak tomu jest i při každém jiném pokušení.“

3. Posedlí.

473.) Může duch přijmouti na okamžení roucho živé osoby, to jest: vlouditi se v obživené tělo, a jednati místo a na místě toho, který tam vtělený jest?

„Duch nevstoupí do těla, jak ty vstoupíš do dumu; spojí se s duchem vtěleným, který má ty samé chyby a ty samé vlastnosti aby společně jednali; ale jest to vždy vtělený duch, který účinkuje dle vůle na hmotu, kterou jest pokryt. Duch se nemůže postaviti na místě onoho, který jest vtělen, neb duch a tělo jsou spojeni až do ustanoveného času pro konec materiálního života.

474.) Když není v pravém smyslu posedlosti, to jest: spoluobydlení dvou duchův v tom samém těle; může duše býti v odvyslosti jiného ducha a tím spůsobem aby byla od něho podmaněna neb opanovaná tak dalece, že by její vůle byla jistým spůsobem ochroměna?

„Ano, a to jsou ty praví posedlí; ale věz dobře, že toto opanování se nestane nikdy bez podílubrání onoho, který mu podlehne, buďsi ze slabosti, neb žádosti. Často se považovali padoucí neb blázni za posedlé, kteří potřebovali více lékaře než zaříkání.“

Slovo: „posodlí“ předpokládá ve svém obyčejném smyslu existenci ďáblův, to jest jisté třídy bytostí, zlé povahy a spolu obydlení od jednoho z těchto tvorů v těle jakéhosi jednotlivce. Poněvadž ďáblové v tomto smyslu nejsou, a proto že dva duchové nemohou spolu přebývati v tom samém těle; tak není posedlých v tom smyslu, který se s tímto slovem spojuje. Slovo posedlí nemůže se vztahovati jen na svrchovanou odvislost, v které se může duše nalézati z ohledu na nedokonalé duchy, kteří ji podmanili.

475.) Můžeme sami odstraniti zlé duchy a osvoboditi se od jejich panování?

„Může se vždy střásti břemeno, když jest k tomu jen pevná vůle.“

476.) Nemůže se státi, že zaslepenost, kterou působí zlý duch jest taková, že toho osoba podmaněná ani nespozoruje. Může pak třetí osoba odstraniti toto podmanění, a jaké podmínky jsou v tomto pádu k vyplnění?

„Když jest to dobrý člověk, může jeho vůle pomoci, přivolávaje pomoc dobrých duchův; neb čím kdo jest lepším člověkem, tím více má moci nad nedokonalými duchy, je odstraniti, a nad dobrými, je přitáhnouti. Ale byl by málomocným, kdyby podmaněný k tomu nepřispěl; neb jsou lidé, kterým se taková odvislost líbí, jež líchotí jejich choutkám a jejich žádostem. Na každý pád nemá ten, jehož srdce není čisté, nižádného vlivu; dobří duchové ho zavrhují, a zlí se ho nebojí.“

477.) Mají formule zažehnávání jakési moci nad zlými duchy?

„Nemají. Když to tito duchové vidí, že kdosi tomu opravdu věří, vysmějí se mu, a zůstanou tvrdošijnými.“

478.) Jsou osoby, oživené dobrými úmysly, které jsou předce opanovany; jaký jest ten nejlepší prostředek, zbaviti se posedajicích duchů (trapičů)?

„Unaviti jejich trpělivost, nevšímati si jejich vnuknutí, jim dokázati, že ztrácí svůj čas; když vidí, že tu nic nedosáhnou, odejdou.“

479.) Není modlitba mocný prostředek k odstranění posedlosti?

„Modlitba jest mocný prostředek ve všem: ale nemyslete, že to dostačí, jen mumlati několik slov, abyste obdrželi, co žádáte. Bůh podporuje ty, kteří jednají, a ne ty, kteří se obmezí na pro-

sby. Jest tedy třeba, aby posedlý ze své strany činil, čeho jest třeba, aby zničil v sobě samém příčinu, která přitahuje zlé duchy.

480.) Co se má mysliti o vymítání ďáblův, o kterém se mluví v Evanděliu?

„To zavisí od výkladu. Jmenujete li zlého ducha ďáblem, jenž podmaní jakéhosi člověka, bude opravdově vymitěn, když jeho vliv bude zničen. Když připisujete jakousi nemoc ďáblu, řeknete také, když se uzdravíte, že jste vymitli ďábla. Nějaká věc může býti pravdivá, neb falešná, podle smyslu, jenž se se slovy spojuje. Nejdůležitější pravdy mohou se zdáti nesmyslnými, když se nehledí na formu, a když se bere podobenství za skutečnost. Pochopte to dobře a pamatujte si to, neb toto jest všeobecné pravidlo.“

4. Zachvácení.

481.) Mají duchové jakýsi úděl při zjevech, jež se ukazují u jednotlivců, jmenem: zachvácení, naznačených?

„Ano, velmi veliký, jako magnetina, která jest toho první příčina; ale driačnictví (charlatanismus) častokráte vykořistil a přeháněl tyto skutky, co je učinilo směšnými.“

— Jaké povahy jsou vůbec duchové, kteří přispívají k zjevům tohoto druhu?

„Málo vznešení; míníte, žeby vyšší duchové se vyráželi takovými věcmi?

482.) Jak se může stav zachvácených a kriziaků (obrácených) vyvinouti nenadále v celém národě?

„To jest sympathetický účinek; mravní vlohy se zdělují velmi lehce v jistých pádech; magnetické účinky jsou vám dosti známé, abyste to, a ten podíl pochopili, jejž mohou brátí jistí duchové ze sympathie pro ty, kteří je vyvolají.“

Mezi podivnými schopnostmi, které spozorujeme u zachvácených, rozeznáváme bez namáhání takové, o kterých poskytuje Somnambulismus a Magnetina četné příklady. Takové jsou, ku příkladu, tělesná necitelnost, vědomost myšlénky, sympathétické přenešení bolestí atd. Nemůže se tedy pochybovati, že jsou tito kriziáci v jakémsi stavu bdícího Somnambulismu, provolaného vlivem, jejž působí jeden na druhého. Oni jsou spolu Magnetizérové i bez svého vědomí magnetizované.

483.) Jaká jest příčina tělesné necitelnosti, která se spozoruje buď u jistých zachvácených, neb u jiných jednotlivců, nejukrutějším mukám podvržených?

„U některých jest to skutek výlučně magnetický, který účinkuje na čivní soustavu, jako jisté podstaty. U jiných otupí přepjatost mysle citlivost, poněvadž se zdá, že se život těla přenesl

z těla na ducha. Což nevíte že, když jest duch nějakou věcí velmi zaměstknán, tělo necítí, nevidí a neslyší ničého,

Fanatická přepjatost a nadšení okazují často při odpravách příklad jakéhosi míru a jakési chladnokrevnosti, které by nemohly přemoci přeprudkou bolest, kdyby se nepřipustilo, že cítlivost jest odstraněna jakýmsi skutkem bezcitelnosti. Víme, že v horlivosti boje nepozorujeme často velkého poranění, ačkoliv se v obyčejných okolnostech otřásáme při pouhém poškrabání. Poněvadž tyto zjevy jsou odvislé od tělesné příčiny a od činnosti jistých duchův, můžeme se tázati, proč to mohlo záviseti od vlády, že je mohla v jistých pádech odstraniti. Příčina toho jest jednoduchá. Činnost duchův jest jen vedlejší, oni použijí přirozené vlohy. Vrchnost nezničila tuto schopnost; nýbrž příčinu, která ji podporovala a podněcovala; z činné příčiny udělala skrytou, a měla příčinu tak učiniti, poněvadž se dělalo zneužívání a pohoršení, Ví se, ostatně, že toto zakročení jest málomocné, když působení duchů jest přímé a samovolné.

5. Náklonnost duchů pro jisté osoby.

484.) Milnjí duchové především jisté osoby?

„Dobří duchové milují dobré lidi, a ty, kteří jsou schopni polepšení; nižší duchové jsou nakloněni neřestným lidem, neb těm, kteří takovými státi se mohou; odtud pochází jejich příchylnost, co následek podobnosti jejich citů.“

485.) Jest náklonnost duchův pro jisté osoby výlučně mravná?

„Pravá láska nemá nic tělesného; ale když se jakýsi duch váže na jistou osobu, neděje se to vždy z lásky, a může se tam přimíchati památka na lidské náruživosti.“

486.) Berou duchové podíl na našem neštěstí a na našem štěstí? Zarmoutí se ti, kteří nám jsou naklonění, nad strastmi, jichž v životě okoušíme?

„Dobří duchové činí tolik dobrého, co možna, a radují se nad všemi vašemi radostmi. Zarmucují se nad vašemi nesnázemi, když jich nesnášíte s oddaností; poněvadž tyto strasti jsou pak pro vás bez prospěchu; neb jste pak jako nemocný, který zavrhuje hořký lék, jenž ho má uzdraviti.“

487.) Pro jaké zlo rmoutí se duchové nejvíce pro nás, pro tělesné nehody, neb pro mravní poklesky?

„Nad vaším egoismem a nad vaší zatvrzelostí srdce; z toho povstane vše zlé, smějí se všem oným smýšleným nesnázím, které vám působí pýcha a ctižádost; radují se nad těmi, které cílí k tomu, ukrátiti čas vašich skoušek.“

Duchové vědí, že tělesný život jest jen přechodný, a že truchlivosti, jej provázející, jsou jen prostředky, které nás vedou k lepšímu stavu; proto

se rmoutí více nad mravnými příčinami, jež nás od něho vzdalují, než nad phyzickými nehodami, které jsou jen pomijející.

Duchové se málo starají o neštěstí, které se dotýká jen světských mínění, jak mi to činíme s dětskými mrzutostmi dětinství.

Duch, jenž vidí v trampotách tohoto života prostředek k pokroku pro nás, považuje je jako okamžitou krisi, která má uzdraviti nemocného. Oni berou podíl na našem soužení, jako my bereme podílu na soužení jakéhosi přítele; ale poněvadž vidí věci ze stanovíska pravdivějšího, tak je oceňuje jinak než my, a když dobří duchové zvyšují naši zmužilost ku prospěchu budoucnosti, přivádí nás druzí k zoufalství z toho ohledu, aby tu zmužilost zničili.

488.) Mají naší rodiče a naší přátelé, kteří nás předešli do druhého života pro nás více náklonnosti, než duchové cizí?

„Bez pochyby, a často vás jako duchové chrání podle své moci.“

— Jsou povděčni za lásku, kterou jim zachováme?

„Velmi povděčni, ale zapomínají na ty, kteří zapomenou na ně.“

6. Andělé strážní, ochranní, rodinní neb sympathetičtí duchové.

489.) Jsou duchové, kteří se obzvláště k jednotlivci přichýlí, aby jej ochraňovali?

„Ano, duchovní bratr, totiž ten, jehož nazýváte: dobrým duchem, neb dobrým geniem.“

490.) Co se má vyrozumívati andělem strážcem:

„Strážný duch ze vznešené třídy.“

491.) Jakou má úlohu duch strážný?

„Úlohu otce pro své děti; vésti svého svěřence na dobrou cestu, svou radou mu nápomocným býti, jej v jeho zármutku potěšiti a jeho zmužilost v skouškách života udržovati.“

492.) Uváže se duch strážný k jednotlivci již od narození?

„Od narození až k smrti, a častokráte jej následuje po smrti do spiritického života i též do vícero tělesných existencí, neb tyto existence nejsou jen velmi krátké změny u přirovnání k životu ducha.“

493.) Jest úloha ducha strážného samovolná, neb uložená?

„Duch jest povinnen nad vámi bdíti, poněvadž převzal tuto úlohu; ale může si vyvoliti bytosti, sobě sympathetické. Jednim jest to rozkoší, druhým úlohou neb povinností.“

— Když se duch uváže na jistou osobu, odřekne se toho, chrániti též jiné osoby?

„Nikoliv, ale činí to méně výlučně.“

494.) Jest duch strážný osudně vázán na bytost, jemu k ochraně svěřenou?

„Stává se často, že jistí duchové opustí své stanovísko, aby vykonali rozličné úlohy; pak se ale vystřídají.

495) Opustí duch strážný někdy svého svěřence, když se tento protiví jeho návodu?

„On se odstraní, když vidí, že jsou jeho rady bez prospěchu, a že vůle jeho podrobiti se nižším duchům, jest mocnější; ale on neopustí jej docela, a nechá se vždy slyšeti; jest to pak člověk, jenž zavírá uši. On se vrátí, jak jej zavolá.“

„Jest nauka, která by měla obrátiti svou vnadou a svou příjemností i ty nejodpornější nevěřící, totiž: nauka o andělech strážných. Myslíte, že máte vždy okolo sebe bytosti vyšší než vy, kteří jsou zde vždy přítomni, aby vám radili, vás podporovali, vám pomáhali vyšinouti se na příkrou horu dobrého, kteří jsou stálejší a oddanější přátele, než nejvroucnější spojení, které můžete docíliti na této zemi; není to velmi utěšená myšlenka? Tyto bytosti jsou tu na rozkaz Boží; on je postavil okolo vás, oni jsou tu z lásky k Bohu, a vykonávají u vás krásnou, ale obtížnou úlohu. Ano, kdekoliv jste, bude anděl strážce s vámi, ani žalář, ani nemoce, ani místa hýření, ani samota, nic vás nemůže odděliti od tohoto přítele, kterého nemůžete viděti, jehož jemnounké nátisky ale vaše duše cítí, a jehož moudrou radu slyší.“

„Kýž byste tuto pravdu lépe poznali! jak častokráte by vám pomohla v rozhodných okamženích, jak častokráte by vás vysvobodila od zlých duchův. Ale na velkém dnu bude míti tento anděl často příčinu vám vytýkati: „Neřekl jsem ti to? A ty jsi to neučinil. Neukázal jsem ti tu propast? A ty jsi se tam uvrhl. Nedal jsem slyšeti v tvém svědomí hlas pravdy, a neuposlechnul jsi radu lží? Ach tažte se vašich andělů strážných; učiňte mezi nimi a mezi vámi oné jemné přátelství, které panuje mezi nejlepšími přáteli. Nemyslete, že můžete před nimi něco skrýti, neb oni mají oko Boží, a vy je nemůžete ošáliti. Myslete na budoucnost; hleďte pokračovati v tomto životě; pak budou vaše skoušky kratší, a vaše existence šťastnější. Vzhůru! tedy lidé, zmužile! odhoďte jedenkráte na vždy daleko od sebe všecky předsudky a skryté myšlenky; nastupte novou cestu, která se otvírá před vámi; pokračujte, pokračujte; vy máte vůdce, sledujte je; cíl vám nemůže ujíti, neb cíl tento jest Bůh sám.

Těm, kteří by mysleli, že jest to nemožné, aby se opravdově vznešení duchové uvázali na tak obtížnou úlohu a pro každé okamžení; řekneme, že působíme na vaše duše, ačkoliv jsme vícero milionů mil od vás vzdáleni; pro nás prostora není ničím: a ačkoliv žijeme na jiném světě, předce zachovají naší duchové s vašimi duchy své spojení. My máme vlastnosti, jež vy pochopiti nemůžete, ale buďte překonáni, že nám Bůh neudělil jakési úlohy nad naše síly, a že vás neopustil na zemi samotné, bez přátel a bez pomoci. Každý anděl strážný má svého svěřence, nad kterým bdí, jako otec nad svým dítětem; on se těší, když jej spatří na dobré cestě; on vzdychá, kdy jeho rada nebývá uznána.

Neobávejte se, že nás unavíte vašemi otázkami, naopak buďte vždy s námi ve spojení, budete mocnějšími a šťastnějšími. Jest to obchod každého člověka se svým rodinným (ochranným) duchem, který činí ze všech lidí prostředníky; prostředníky podnes neznámé, kteří se ale objeví později, a kteří se co nekonečné moře rozšíří, aby odstranili nevíru a nevědomost. Učení lidé vyučujte, vzdělaní lidé vzdělávejte vaše bratry. Vy nevíte, jaký skutek takto vykonáte: jest to dílo Kristovo, které vám Bůh ukládá. Proč vám Bůh dal intelligenci a vědu, ne-li, abyste ji udělili vašim bratrům, abyste jim nápomocnými byli, pokračovati na cestě blaha a věčné blaženosti.

Sv. Ludvík, sv. Augustin.

Nauka o andělech strážných, kteří bdí nad svými svěřenci na vzdor vzdálenosti, jež dělí světy, nemá ničeho v sobě překvapujícího; ona jest naopak veliká a vznešená. Nevidíme, že se stará otec na zemi o své dítě, ačkoliv jest od něho vzdálené, a že je podporuje svou radou dopisy? Co by bylo na tom podivuhodného, že by mohly duchové chrániti ty, které vezmou pod svou ochranu, z jednoho světa k druhému, poněvadž vzdálenost, jež světy dělí, jest pro ně menší než ona, která na zemi dělí kontinenty? Nemají ostatně universální fluid, který spojuje všecky světy a činí je nerozdílnými; nesmírné vodítko přenešení myšlenek, jako jest vzduch pro nás vodítkem přenešení zvuku.

496.) Může duch, který opustí svého svěřence, a jenž mu ničeho dobrého neproukazuje více, jemu udělati cosi zlého?

„Dobří duchové nečiní nikdy nic zlého, oni to přenechají učiniti těm, kteří nastoupí na jejich místo; vy pak připisujete vaše neštěstí, které vás zastihne, osudu, ačkoliv jest to vaše vina.“

497.) Může duch strážný ponechati svého svěřence na zdařbůh jakémusi duchu, který by mu mohl cosi zlého udělati?“

„Jest spojení mezi zlými duchy, aby přerušili jednání do-

brých; ale když svěřenec jen chce, vrátí svému dobrému duchu opět všecku moc nad sebou. Dobrý duch nalézne snad jinde jakousi dobrou vůli k podporování; použije toho, očekávaje své vrácení se k svému svěřenci.

498.) Když duch strážný nechá svého svěřence blouditi v životě, jest to z jeho strany nemožnost, bojovati proti druhým zlovolným duchům?

„Nestává se to proto, že by nemohl, ale proto, že nechce; jeho svěřenec vychází ze skoušky moudřejším a lepším; on mu přispěje dobrou radou a dobrými myšlenkami, které mu vnukne, jež ale bohužel nebývají vždy uposlechnuty. Jen slabost, lhostejnost neb pýcha člověka dává zlým duchům moci; jejich moc nad vámi nepochází jen z toho, že jim neodporujete.“

499.) Jest duch strážný neustále u svého svěřence? Není okolnosti, kde jej spustí z očí, aniž by jej opustil?

„Jsou okolnosti, kde přítomnost ducha strážného u svého svěřence není potřebna.“

500.) Přijde okamžení, kde duch nepotřebuje více anděla strážce?

„Ano, když dosáhne onoho stupně, že se bude moci sám sebe říditi, jako přichází okamžení, kde žák nepotřebuje více učitele, ale to se nestane na vaší zemi.“

501.) Proč jest působení duchův v našem živobytí skryté, a když nás ochraňují, proč to nečiní viditelným způsobem?

„Když byste se spolehaly na jejich podporu, tak byste nejednali sami od sebe, a váš duch by nepokračoval. Aby mohl pokračovati, potřebuje skušenosti, a často ji musí nabýti na své útraty; musí cvičiti své síly, bez toho byl by jako děcko, které se nenechává, samo jíti. Činnost duchův, kteří vás milují, jest vždy tak uspořádaná, že vám ponechají vaši svobodnou vůli; neb kdybyste neměli odpovědnosti, tak byste nepokračovali na cestě, která vás má přivésti k Bohu. Když člověk nevidí svou podporu, tak se spolehá na své vlastní síly; ale jeho vůdce bdí nad nim, a napomíná jej od doby k době, aby se chránil nebezpečenství.“

502.) Obdrží duch strážný, jenž dovede přivésti svého svěřence na dobrou cestu pro sebe jakousi odměnu?

„Jest to zásluha, za kterou obdrží odměnu, buďto pro svůj vlastní pokrok, neb pro své blaho. On se raduje, když vidí, že jest jeho přičinění korunované prospěchem; on se z toho těší, jak se těší učitel nad prospěchem svého žáka.“

— Má jakousi odpovědnost, když se mu to nepovede?

„Nikoliv, poněvadž učinil, co od něho záviselo.“

503.) Okusí duch strážný, který vídí, že jeho svěřenec proti jeho napomínání kráčí po zlé dráze, jakési trápení a není to příčinou jakéhosi porušení jeho blaženosti?

„On vzdychá nad jeho bludy a lituje ho, ale toto zarmoucení není tak trapné, jako úzkosti otce pozemského; poněvadž ví, že tu jest prostředek pro tuto bídu, a že to, co se nestane dnes, stane se zítra.“

504.) Můžeme vždy věděti jmeno našeho strážného ducha, neb anděla strážce?

„Jak chcete znáti jmena, která nejsou pro vás? Míníte snad, že jsou mezi duchy jen ti, které vy znáte?

— Jak ho tedy máme volati, když jej neznáme?

„Dejte mu jméno, jaké chcete, jméno jakéhosi vznešeného ducha, ku kterému máte důvěru neb kterého ctíte, váš duch strážný přijde na toto volání; neb všickni dobří duchové jsou bratří, a pomáhají sobě vespolek.“

505.) Jsou duchové strážní, kteří přijímají jména známá, vždy opravdově ti oněch, jež mívali tato jmena?

„Nikoliv, nýbrž duchové, kteří jsou s nimi sympathetičtí, a kteří často přicházejí na jejich rozkaz. Vy potřebujete jména, oni tedy přijímají taková, která vám dodávají důvěry. Když nemůžete jakousi úlohu osobně vykonati, posíláte zástupce svého, který jedná ve jménu vašem.“

506.) Až budeme v životě duchovním, poznáme pak našeho ducha strážného?

„Ano, neb často jste jej znali již dříve, než jste byli vtěleni.“

507.) Přináležejí všickni duchové strážní k třídě vyšších duchův? Mohou se nalézati též mezi prostředními? Může ku příkladu otec státi se duchem strážným svého dítěte?

„On to může býti, ale ochrana předpokládá jistý stupeň vznešenosti, a jakousi vyšší moc neb sílu, mu od Boha danou. Otec, který ochraňuje své dítě, může býti sám podporován od vznešenějšího ducha.“

508.) Mohou ti, kteří opustili zemi v dobrých okolnostech, vždy ochraňovati ty, jež milují, a kteří jich přežijí?

„Jejich moc jest více neb méně obmezena; postavení, v kterém se vynacházejí, neponechává jim vždy úplné svobody k jednání.“

509.) Mají též lidé v stavu divochů neb v mravné nízkosti své duchy strážné, a v tomto pádu jsou tito duchové též z tak vznešené třídy, jak ti velmi pokročilých lidí?

„Každý člověk má jednoho ducha, který bdí nad ním, ale

misse (úlohy) jsou v poměru s předmětem. Vy nedáváte dítěti, které se učí čísti, za učitele mudrce (philosopha). Pokrok ochranného ducha řídí se dle pokroku ducha ochráněného. Ačkoliv máte sami vyššího ducha, který bdí nad vámi, můžete i vy z vaší strany stati se ochrancem ducha nižšího než vy, a pokrok, ku kterému mu pomůžete, přispěje též k vašemu pokroku. Bůh nežádá více od ducha, než co snese jeho příroda, a stupeň, kterého dosáhl."

510.) Když otec, který bdí nad svým dítětem, se znovu vtělí, bdí pak ještě nad nim?

„To jest obtížněji, ale on požádá v jistém okamžení svého osvobození některého sympathétického ducha, aby mu byl v této úloze nápomocným. Ostatně nepřijímají duchové takové úlohy, kterých nemohou vyplniti až do konce.

Vtělený duch jest tůze podroben svému tělu, obzvláště ve světech, kde jest živobytí materialné, než aby se mohl zcela obětovati, to jest: osobně nápomocným býti; proto jsou ti, kteří nejsou dosti vznešeni, sami podporováni, od vyšších duchův tím způsobem, že když jeden z jakékoliv příčiny se nedostaví, jest nahražen skrze jiného."

511.) Jest mimo ducha strážného též jakýsi zlý duch ku každému jednotlivci přidělen, z toho ohledu, aby jej poňoukal k zlému, a aby mu poskytnul příležitost bojovati mezi dobrým a zlým?

„Přidělen se nemůže říci. Jest to sice pravda, že zlí duchové hledějí odvrátiti od dobré dráhy, když k tomu nalézají příležitost; ale když se některý uváže na jednotlivce, činí to sám od sebe poněvadž doufá že uposlechne, pak vypukne boj mezi dobrým a zlým duchem, a onen zvítězí, kterému člověk podá vládu nad sebou."

512.) Můžeme míti vícero duchův strážných?

„Každý člověk má vždy více neb méně vznešených sympathetických duchův, kteří jej milují a podporují, jako má též jiné, kteří jej podporují ve zlém."

513.) Jednají sympathetičtí duchové mocí seslání (misse)?

„Někdy mohou míti jakousi missi na čas, ale nejčastěji jsou nápodobností smyšlení a citů k dobrému neb k zlému přivábeni."

— Z toho zdá se následovati, že sympathetičtí duchové mohou býti dobří neb zlí?

„Ano, člověk nalézá vždy duchy, kteří s nim souhlasí, budsi jakékoliv povahy."

514.) Jsou rodinní duchové ti sami co sympathetičtí duchové neb duchové strážní?

„Je mnoho odličností stranu ochrany a sympathie; dejte jim jména, jaká chcete. Rodinný duch jest spíše přítel domu.“

Z těchto hořejších výkladů a z učiněného pozorování stranu povahy duchův, kteří se vážou na člověka, může se následující ponaučení odvoditi:

Duch strážný, anděl strážce neb dobrý genius jest ten, který má tu úlohu (missi) sledovati člověka do života a jej podporovati v pokroku. On jest vždy vznešenější přírody v poměru k přírodě svého svěřence.

Rodinný duchové vážou se na jisté osoby skrze pásma, více neb méně trvanlivá, z toho ohledu, aby jim v okresu své, často velmi obmezené moci užitečuými býti; jsou dobří, někdy ale málo pokročilý, a též málo lehkovážní; oni se rádi obírají s podrobnostmi domácího života, a nejednají jen na rozkaz neb z dovolením duchův strážných.

Sympathetičtí duchové jsou ti, které k nám přitahují obzvláštní náklonosti, a jistá podobnost choutek a citů k dobrému jako k zlému. Trvání jejich náklonosti jest skoro vždy odvislá od okolností.

Zlý duch jest nedokonalý neb převrácený duch, který se na člověka váže z toho ohledu, aby jej odvrátil od dobrého; ale on jedná ze svého vlastního hnutí, a ne mocí jakéhosi seslání. Jeho vytrvalost je v poměru k lehčímu neb těžšímu přijetí, které nalézá. Člověk jest vždy volným uposlechnouti, jeho hlasu, neb jej zapuditi.

515.) Co máme mysliti o těch osobách, které se zdají připojiti se k jistým jednotlivcům, aby je osudně hnali ku skáze, neb aby je vedli na dobrou cestu?

„Jisté osoby vykonávají vskutku na jiné jakýsi spůsob očarování, které se zdá býti neodolatelným. Když se to děje k zlému, tak to jsou zlí duchové, kteří slouží jiným zlým duchům, aby tím lépe mohli podmaniti. Bůh to může dopustiti, aby vás skoušel.“

516.) Mohliby se vtěliti: náš dobrý a náš zlý duch, aby nás prováděli v životě na více bezprostřední spůsob?

„To se někdy stává; ale často svěřují tuto úlohu jiným vtěleným duchům, kteří jim jsou sympathetičtí.“

517.) Jsou duchové, kteří se vážou na jakousi celou rodinu aby ji chránili?

„Jistí duchové vážou se na členy jedné a té samé rodiny, které spolu žijí, a již jsou spojeni láskou, ale nemyslete si, že jsou strážní duchové pro pýchu rodin.“

518.) Poněvadž jsou duchové přivábeni svou sympathií k jednotlivcům, jsou též přilákani obzvláštními příčinami k spolkům lidským?

„Duchové jdou především tam, kde jsou jim rovní; tam se jim více líbí, a oni jsou jistější, že je uposlechnou. Člověk přitáhne k sobě duchy v poměru k svým žádostím, ať již jest samoten, neb ať činí hromadný celek, jako společnost, jakési město neb národ. Jsou tedy společnosti, města a národy, které jsou podporo-

vany více neb méně vznešenými duchy dle povahy a dle náruživostí, jež tam panují. Nedokonalí duchové se vzdalují od těch, kteří je zavrhují; z toho následuje, že mravné zdokonalení všech spolků jako jednotlivců k tomu cílí, aby se odstranili zlí duchové, a aby se přivábili dobří duchové, kteří vzbuzují a zachovávají v skupeních náklonnost k dobrému, jak jiní mohou tam vzbuzovati zlé náruživosti.

519.) Mají shromáždění lidská, jako společnosti, města a národové své obzvláštní ochranné duchy?

„Ano, neb tato shromáždění jsou hromadné samostatnosti, které pokračují k obecnému cíli, a které potřebují vyššího řízení.“

520.) Jsou strážní duchové skupenin vznešenější přírody než ti, kteří se vážou na jednotlivce?

„To závisí vše od stupně pokroku jak u skupenin tak i u jednotlivců.“

521.) Mohou jistí duchové podporovati umění, když podporují ty, kteří se s nim obírají?

„Jsou obzvláštní duchové ochranní, kteří přispívají těm, již je volají, když je považují za hodné; ale co chcete, aby dělali s těmi, kteří míní něčím býti, čím nejsou? Oni neučiní, aby slepí viděli, ani aby hluší slyšeli.“

Staří národové udělali z nich obzvláštní božství. Múzy nebyly nic jiného než zosobnění jinotajné (allegorické) ochranných duchův věd a umění, jako naznačovali jmény: Lares a Penates ochranní duchy rodiny. U novověkých mají umění rozličná řemesla, města a krajiny též své ochranné patrony, kteří nejsou nic jiného než vyšší duchové, ale pod jiným jménem.

Když má každý člověk své sympathetické duchy, tak následuje z toho, že všeobecnost sympathetických duchův v skupeninách jest v poměru k všeobecnosti jednotlivců, že cizí duchové tam jsou přivábeni stejností oblíbení a smýšlení, jedným slovem: že tato spojení tak jako jednotlivci jsou více neb méně obstoupeni, podporováni a vedeni dle přírody mysle množství.

U národů jsou příčiny přitažení duchův: mravy, zvyky, panující povaha, obzvláště zákony, poněvadž povaha národa objevuje se v jeho zákonech. Lidé, již ustanoví spravedlivou vládu mezi sebou, bojují proti vlivu zlých duchův. Všady, kde zákony schvalují nespravedlivé věci, které se protiví lidskosti, tam jsou dobří duchové v menšině, a většina zlých, která panuje, zdržuje národ ve svém smýšlení a překáží dobrým vlivům jednotlivců, kteří se ztrácí mezi množstvím jako samojediné klásky mezi bodláčím. Když spytujeme mravy národů, neb jakéhokolivsi shromáždění lidu, můžeme lehce pochopiti, jaké jest skryté obyvatelstvo, které se vkládá do jejich smýšlení a do jejich činů.

7. Předtuchy.

522.) Jest předtucha vždy jakési napomenutí ochranného ducha?

„Předtucha jest vnitřní a skrytá rada nějakého ducha, který vám jest nakloněn. Jest též vnitřním uzřením volby, již jste učinili; jest to hlas pudu. Dříve než se duch vtělí, má vědomost o hlavních změnách svého života, to jest o spůsobu skoušek, kterým se podrobuje; když tyto mají povahu velmi určitou, tak o nich zachová ve své vnitřnosti jakýsi nátisk, a tento nátisk, jenž jest hlas pudu, se vzbudí, když okamžení přichází, a stane se předtuchou.“

523.) Předtuchy a hlas pudu mají v sobě vždy cosi nejistého; co máme dělati v této nejistotě?

„Když jsi v nejistotě, tak volej tvého dobrého ducha, neb modli se k našemu obecnému Pánu Bohu, aby ti seslal jednoho ze svých poslů, jednoho z nás“

524.) Má upomínání našich ochranných duchův za účel pouze mravné chování, neb též chování, které máme zachovávati v společenském životě?

„Obé, oni hledí, aby vás naučili co nejlépe žíti; ale často zavíráte uši jejich dobrým radám, a stanete se nešťastnými vaší vlastní vinou.“

Ochranní duchové podporují nás svými rady hlasem svědomí, které jejich přičiněním mluví k nám; ale poněvadž si toho tak vždy nevšímáme, jakby dle vážnosti věci třeba bylo, tak nám podávají více bezprostředné rady, pozájíce osob, nás obstojících. Ať jen každý spytuje rozličné šťastné i nešťastné okolnosti svého života, a uhlídá, jak v rozličných pádech obdržel rady, kterých vždy nepoužil, a které by mu byli uspořily mnoho nepříjemností, kdyby je byl uposlechl,

8. Vliv duchův na události života.

525.) Mají duchové nějaký vliv na události života?

„Dozajista, poněvadž ti radí.“

— Vykonávají tento vliv jinak než vnuknutím myšlenek, to jest, působí bezprostředně při splnění věcí?

„Ano, ale nejednají nikdy mimo přirozených zákonů.“

My si bezprávně představujeme, že se činnost duchův nemůže objeviti jen mimořádnými zjevy, my bychom chtěli, aby nám přišlí zázraky ku pomoci, a my si je představujeme vždy ozbrojené čarodějným proutkem. Tak tomu ale není; proto se nám zdá jejich působení skryté býti, a co se děje s jejich pomocí, zdá se nam býti zcela přirozeným. Tak, ku příkladu působí sejití se dvou osob, kterým se zdá, že se náhodou potkali, vnuknou někomu myšlenku, aby šel jistým místem; obrátí jeho pozornost na jistý předmět,

když to má přivésti skutek, který obmýšlejí; takovým spůsobem, že člověk míní sledovati jen své vlastní hnutí, podrží svou svobodnou vůli.

526.) Když duchové působí na hmotu, mohou též provolati jisté skutky z toho ohledu, aby se vykonala jakási událost? Ku příkladu: jistý člověk má zahynouti, vstoupí na řebřík, ten se zlomí a člověk se zabije. Zlomili duchové ten řebřík, aby se vyplnil osud tohoto člověka?

„Jest sice pravda, že duchové působí na hmotu, ale jen pro vyplnění přirozených zákonů, ale ne, aby je odstranili, působíce v určitém okamžení jakousi neočekávanou, a těmto zákonům protivnou událost. V onom příkladu, který podáváš, řebřík se zlomil, poněvadž byl nahnilý, neb nebyl dosti silný, aby unesl tíži člověka. Když to bylo v osudu tohoto člověka, aby zahynul tímto spůsobem, tak mu vnuknou tu myšlenku, aby na tento řebřík vstoupil, který se má zlomiti pod jeho tíží, a jeho smrt stane se přirozeným skutkem, aniž by bylo třeba učiniti proto jakýsi zázrak.“

527.) Uvedeme jiný příklad, kde přirozený stav hmoty nic nepůsobí. Jistý člověk má zahynouti bleskem, uteče se pod strom, blesk udeří, a on jest usmrcen. Mohli duchové provolati a na něj říditi ten blesk?

„To jest ta samá věc. Blesk udeřil tento strom a v onom okamžení, poněvadž to leželo v přirozeném zákonu, aby se tak stalo; nebyl řízen na tento strom, poněvadž ten člověk byl pod nim, ale člověku byla myšlenka vnuknuta, aby se ukryl pod strom, do kterého měl blesk udeřiti; neb tento strom byl by býval udeřen, ať již tam pod nim byl neb nebyl ten člověk.“

528.) Jakýsi zlovolný člověk hodí po někom jakousi věc, která se jej sice dotkne, aniž by mu uškodila. Mohl ji jakýsi dobrý duch od něho odvrátiti?

„Když tento člověk nemá býti udeřen, tak mu dobrovolný duch vnukne tu myšlenku, aby se uhnul, neb může jeho nepřítele tak oslepiti, že zle cílí, neb věc jedenkráte hozená, následuje čáru, kterou má proběhnouti.“

529.) Co se má mysliti o očarovaných koulích, o kterých se mluví v jistých pohádkách, a které osudně dosáhnou svého cíle?

„Pouhá smyšlenost; člověk miluje zázraky a neuspokojí se se zázraky prírody.“

— Mohou duchové, již řídí události života, zdržovani býti od duchův, kteří by opačné věci chtěli?

„Co Bůh velí, musí se státi; když se stane prodloužení neb překážka, tak se to děje s Jeho vůlí.“

530.) Mohou lehkomyslní a posměvační duchové působiti malé překážky, které nás potkávají v našich úmyslech, a odvrátiti nás od našich předse-

vzetí; jedným slovem, json původci toho, co obyčejně nazýváme malé bídy lidského života?

„Oni mají zalíbení v tomto škádlení, jež jest pro vás skouškou, abyste se cvičili v trpělivosti; ale oni se nudí, když vidí, že nezvítězí. Ale nebylo by to ani spravedlivé, ani pravdivé, abyste jim připisovali všecky vaše nehody, od kterých jste svou neopatrnosti sami první původci; neb věř mi, když se ti rozbije jakási nádoba, jest to spíše skutek tvé nezručnosti, než onen duchův.

— Jednají duchové, kteří působí mrzutosti následkem jakéhosi nepřátelství osobního, neb pouštějí se do kteréhokoliv bez jisté příčiny, jedině ze zlé vůle?

„Jedno i druhé; někdy jsou to nepřátele, které jste si udělali buď v tomto živobytí neb v jiném, a kteří vás pronásledují; jindy zas nemají příčiny.“

531.) Přestane nepřátelství těch osob, které nám na zemi ublížili, s jejich tělesným životem?

„Často poznávají své bezpráví a křivdu, kterou vám udělali; ale často vás též pronásledují svým nepřátelstvím, když to Bůh připustí k vašemu dalšímu skoušení.“

— Může se tomu udělati konec, a jakým spůsobem?

„Ano, můžete se za ně modliti; a když jim odplácíte zlé dobrým, tak konečně uznávají své křivdy; ostatně když znáte odolati jejich rejdům, tak přestanou, vidíce, že ničeho nezískají.

Skušenost dokazuje, že jistí duchové provádí svou mstivost z jednoho života do druhého, a že odpokutujeme záhy neb pozdě bezpráví, jež jsme někomu udělili.

532.) Mají duchové moc, aby odvrátili neštěstí od jistých osob, a aby jim udělali štěstí?

„Ne docela, neb jsou zlé události, které jsou od Prozřetelnosti ustanoveny; ale umírňují vaše bolesti, vzbuzujíce vaši trpělivost a oddanost.“

„Vizte též, že to často na vás záleží, tyto strasti odvrátiti od sebe, neb je alespoň umírniti. Bůh vám dal k tomu rozum, abyste ho použili, a v tom vám obzvláště přicházejí duchové ku pomoci, podávajíce vám blahodárné myšlenky; ale přispějí jen těm, kteří vědí sobě sami pomoci. To jest smysl těchto slov: „Hledejte a naleznete; klepejte a bude vám otevřeno.“

„Vizte též dále, že to, co se vám zdá býti neštěstím, není často neštěstí; často má z něho vyjíti blaho, které bude mnohem větší než to neštěstí; ale vy to nepochopujete, poněvadž myslíte jen na nynější okamžení neb na vaši osobu.“

533.) Mohou nám duchové uděliti dary blahobytu, když o ně žádáme?

„Někdy jako skoušku; ale často je odepřou, jako vy odpíráte dítěti, které cosi nerozumného žádá.“

— Jsou to dobří, neb zlí duchové, kteří udělují výhody?

„Jedni i druzí; to záleží na úmyslu; ale častěji jsou to duchové, kteří vás hodlají přivésti k zlému, a kteří nalézají v rozkoších lehký prostředek, jež si bohatství opatří.“

534.) Když se překážky zdají osudně protiviti našemu předsevzetí, stane se to vlivem jakéhosi ducha?

„Někdy jsou to duchové, jindy a nejčastěji jest to proto, že to zle počínáte. Postavení a povaha mají při tom velký vliv. Když se držíte neustupně cesty, která není ta vaše, tu duchové nepůsobí nic, tu jste sami svým zlým duchem.“

535.) Když nás potká nějaké štěstí, máme se za to našemu strážnému duchu poděkovati?

„Děkujte především Bohu, bez Jehož dovolení se nic nestane, a pak dobrým duchům, kteří byli Jeho vykonávateli.“

— Coby se stalo, kdybychom zanedbali se poděkovati?

„To, co se stane nevděčným.“

— A přece jsou lidé, kteří neprosí a nedékují, a kterým se vše zdaří?

„Ano, ale musí se hleděti na konec; budou draze spláceti toto pomijející štěstí, kterého nezasluhují; neb čím více byli obdrželi, tím více budou muset vráceti.“

9. Účinkování duchův na zjevy v přírodě.

536.) Přicházejí znamenité zjevy, které se považují co převrácení živlův, z nahodilých příčin, neb maji všecky cíl prozřetelný?

„Všecko má příčinu svého příští a nic nepřichazí bez Božího dopuštění.“

— Mají tyto zjevy vždy jen člověka za předmět?

„Někdy mají bezprostřednou příčinu svého příští pro člověka, ale často také nemají jiného původu než obnovení rovnováhy a harmonie phyzických sil v přírodě.“

— Pochopujeme dokonale, že vůle Boží jest prvni příčina v tomto, jako ve všech pádech; ale poněvadž víme, že duchové mají vliv na hmotu, a že jsou vykonávatelé Boží vůle; tak se tážeme, jest-li někteří mezi nimi vykonávají jakousi činnost na živly, aby nimi pohybovali, aby je utišili neb řídili?

„Ale toť jest patrno; nemůže to jinak býti; Bůh neúčinkuje bezprostředně na hmotu; On má své oddané vykonávatelé na všech stupních stupníku světů.“

537.) Mythologie (bájesloví) starých národů zakládá se z cela na spiritických zásadách s tím rozdílem, že považovali duchy za Bohy; však představují nám tyto Bohy neb duchy s obzvláštními úlohami, tak jedni řídili větry, jiní blesk, jiní vzrůst bylin a t. d. Jest tato víra beze všeho základu?

„Ona jest tak málo zbavená základu, že jest ještě daleko pod skutečností.“

— Z této příčiny byli by též duchové, obývající vnitřnosti zemi, a řídicí zjevy geologické?

„Tito duchové nebydlí skutečně v zemi, ale vládnou a řídí podle svých úloh. Svým časem obdržíte výklad všech těchto zjevů, a pak je lépe pochopíte.

538.) Jsou duchové, již řídí zjevy v přírodě, obzvláštní třídou v spiritické říši, jsou to vedlejší tvorové neb duchové, kteří byli vtělenými jako my?

„Kteří vtěleni budou, a kteří vtěleni byli.“

— Patří tito duchové k vyšším neb nižším třídám spiritické hierarchíe?

„To se řídí podle toho, zdali jest jejich úloha více neb méně materialní neb intelligentní; jedni rozkazují, druzí vykonávají; kteří vykonávají materialné věci, přináležejí vždy k nižší třídě, u duchů jako u lidí.“

539.) Jedná u vykonávání jistých zjevů, ku příkladu, u bouřek, jen jediný duch, neb se jich spojí více?

„Spojí se v nesčíslných skupeninách.“

540.) Jednají duchové, kteří vykonávají činnost u přirozených zjevů, se znalostí příčiny a dle své svobodné vůle, neb pudným a nepředloženým hnutím?

„Jedni ano, druzí ne. Použiji podobenstvi. Představ si miriady zvířátek, která utvoří poznenáhla v moři ostrovy i skupiny ostrovů; myslíš, že by tu nebyl prozřetelný účel, a že by tato změna povrchu zeměkoule nebyla potřebna k všeobecnému souměru? A předc jsou to zvířátka nejnižšího stupně, která vykonávají tyto věci, ačkoliv se jen starají o své potřeby, a aniž by jim napadlo, že jsou nástroje Boží. Tak tedy jsou nejspozdilejší duchové celku užitečnými; když se pokusí o život, a dříve než dosáhnou úplné vědomosti o svých činech, a o své svobodné vůli, účinkují na jistých zjevech, od kterých jsou původci bez svého vědomí; z počátku vykonávají; později, když se vyvine více jejich rozum, budou poroučeti a říditi věcem světa mravního. Tak slouží všecko, všecko se spojuje v přírodě od prvopočátečného athomu, až k archanděli, který sám ze své strany vzal svůj počátek od athomu; podivuhodný zákon souhlasu, jehož celek váš obmezený duch nemůže ještě pochopiti.

IO. Duchové v bitvách.

541.) Jsou v bitvách duchové, kteří podporují a udržují každou stranu?

„Ano, a kteří vzbuzují jejich zmužilost.“

Tak nám svého času staří národové představovali bohy, kteří brali podíl pro tento neb onen národ. Tito bohové nebyli nic jiného, než duchové, allegorickymi figurami představeni.

542.) Ve válce jest spravedlnost vždy na jedné straně, jak mohou duchové podporovati tu stranu, jež jest v bezpráví?

„Víte dobře, že jsou duchové, kteří baží jen po různici a po zničení; pro ty jest vojna vojnou, spravedlnost příčiny se jich málo dotýká.“

543.) Mohou jistí duchové pomáhati generalu při vypracování válečných plánů?

„Beze všeho pochybování, duchové mohou spolu účinkovati při této věci, jako při všech jiných návrzích.

544.) Mohliby zlí duchové v něm vzbuditi špatné kombinace, chtíce jej zničiti?

„Ano, ale nemá on svobodné vůle? Když mu jeho rozum nedovolí rozeznati pravou myšlenku od nepravé, utrpí její následky, a učinil by lépe, aby raději poslouchal než aby velel.“

545.) Může někdy general podporován býti jakýmsi spůsobem druhého zraku, skrze nějaké vnitřní vidění, které mu ukazuje již napřed výsledek své kombinace?

„Tak tomu často bývá u genialního člověka; jest to, co se nazývá vdechnutím, a co působí, že jedná s jakousi jistotou. Toto vdechnutí mu přichází od duchů, kteří jej řídí, a kteří použijí schopností, jimiž jest obdařen.

546.) Co se stane s duchy těch, kteří v hluku bitvy podlehnou, mají po své smrti ještě jakési v tom zalíbení?

„Někteří se toho ještě ujímají, jiní se odstraňují.“

V bojích se stává to, co se děje ve všech pádech násilné smrti. V prvním okamžení jest duch překvapen, jako omráčen, a nevěří, že by byl umřel, Zdá se mu, že ještě bere podíl v boji, jen poznenáhla objeví se mu skutečnost.

547.) Poznávají se duchové, kteří za živa bojovali proti sobě, za nepřátelé, a jsou ještě proti sobě tak rozhorleni jak druzí?

„V těchto dobách duch není nikdy chladnokrevným; v prvním okamžení může býti ještě protivníkem svého nepřítele a může jej i pronásledovati; ale když k sobě opět přijde, uznává, že jeho nepřátelství nemá více předmětu; ale může od ní předce zachovati stopy více neb méně vyřklé podle své povahy.“

— Slyší ještě břinkot zbraní?

„Ano, dokonale.“

548.) Jest duch, který jest chladnokrevně přítomen bitvě, svědkem rozloučení se duše a těla, a jak se mu představuje tento zjev?

Jest málo smrtí okamžitých. Duch, jehož tělo bylo smrtelně raněno, nemá dlouhý čas o tomto okamžení vědomosti; když počíná se poznávati, tak se může spozorovati duch, jenž se u mrtvého těla pohybuje; to se zdá tak přirozené, že pohled na mrtvé tělo nepůsobí nic nepříjemného; poněvadž jest všechen život přenešen na ducha, tak obrátí všecku pozornost pouze na sebe, s ním se mluvívá, a jemu se poroučí.

11. Upsání se zlým duchům.

549.) Jest cosi pravdivého na upsání se zlým duchům?

„Nikoliv, takového upsání není, ale zlá příroda, která souhlasí se zlými duchy. Ku příkladu: ty chceš trýzniti svého souseda, a nevíš, jak to provésti, tu voláš k sobě nižší duchy, kteří jako ty nemilují jen zlého a kteří za svou pomoc žádají, abys jim sloužil v jejich zlých úmyslech; ale z toho nenásleduje, že by tvůj soused nemohl se vysvoboditi od nich opačným vzýváním (dobrých duchů), a svou vůlí. Kdo chce spáchati jakýsi zlý čin, volá již tím samým zlé duchy k pomoci, pak jest povinnen jim sloužiti, jak oni jemu slouží, neb oni jej také potřebují pro zločiny, které obmýšlejí. V tomto pozůstává jedině upsání.“

Odvislost, v které se někdy člověk vynachází, od nižších duchův, přichází od jeho oddannosti zlým myšlenkám, jež mu poskytují, a ne od jakési smlouvy mezi nimi a mezi ním. Upsání v tom smyslu, které se obyčejně tomuto slovu připisuje, jest allegorie, která ukazuje zlou přírodu, soublasící se zločinnými duchy.

550.) Jaký jest smysl fantastických pohádek, dle kterých jednotlivci byli svou duši prodali satanu, aby od něho obdrželi jisté výhody?

„Všecky bájky obsahují jakési ponaučení a jakýsi mravný smysl, jest to vaše vina, že je berete dle písmeny. Zmíněná bájka jest allegorie (jinotajnost), jež se může takto vykládati: kdo volá duchy ku pomoci, aby od nich obdržel, dary, bohatství, neb jakoukoliv výhodu; ten reptá proti Prozřetelnosti; zřekne se úlohy, kterou obdržel a skoušek, jimž se má podrobiti, a podstoupí pak toho následky v budoucím životě. Tím nechceme říci, že jeho duše jest na věky zatracená; ale poněvadž se, místo, aby se od hmoty osvobodil, do ní více a více pouští; nebude míti v říši duchův

těch rozkoší, jichž užíval na zemi, pokud by jich býl neodkoupil novými snad většími a obtížnějšími skouškami. Pro své zalíbení v tělesných radovánkách oddává se do odvislosti nečistých duchův; je mezi nimi a mezi nim tajný svazek, který ho vede ku své skáze, ale který může vždy pomocí dobrých duchův přetrhnouti, když má k tomu jen pevnou vůli.

12. Tajná moc. Amulety. Čarodějníci.

551.) Může jakýsi zlý člověk pomocí zlého ducha, který mu jest oddán, svému bližnímu spůsobiti cosi zlého?

„Nikoliv, Bůh by to nepřipustil.“

552.) Co se má mysliti o víře v moc, kterou by měli jistí lidé očarovati?

„Jisté osoby mají velmi velkou magnetickou moc, které mohou zneužívati, když jejich vlastní duch jest zlý, a v tomto pádu mohou od jiných zlých duchův podporováni býti; ale nevěřte na tak zvanou čarodějní moc, která není jen v mysli pověrečných lidí, již neznají pravé zákony přírody. Události, které se uvádějí, jsou přirozené skutky, zle pozorovány, a obzvláště zle pochopeny.“

553.) Co mohou působiti formule a obyčeje, jejichž pomocí mini jisté osoby vládnouti vůli duchův?

„Skutek toho jest, že je udělá směšnými, když to opravdu věří; v opačném pádu jsou to podvodníci, kteří zasluhují trest. Všecky formule jsou dřiačnictví; není žádného svátostního (sakramentálního) slova, žádného čarodějného (kabalistického) znamení, žádného kouzla, které by mělo jakýsi vliv na duchy, neb tito jsou přivábeni jen myšlenkou, a ne hmotnými věcmi.“

— Neudávali jisti duchové sami někdy kouzelné formule?

„Ano, jsou duchové, kteří vám naznačují podivná znamení a slova, a kteří vám předpisují jisté činy, pomocí kterých děláte to, co nazýváte zaklínáním; ale buďte ujištěni, že jsou to duchové, kteří se vám vysmívají a již vaší lehkověrnosti zneužívají.

554.) Nemůže ten, jenž buď právě neb neprávě má důvěru v to, co mocí amuletů nazývá, právě touto důvěrou přitáhnouti jakéhosi ducha, neb pak jest to myšlenka, jež účinkuje; amuleta jest jen znamení, které pomáhá říditi myšlenku?

„To jest pravda, ale povaha přivábeného ducha jest odvisla od čistoty úmyslu a od vznešenosti citů; však jest to zřídka, aby ten, který jest dosti spozdilým, že věří v moc amuletky, neměl účelu více materialního než mravního na každý pád ukazuje to

málomyslnost a slabost mysle, co podává nedokonalým a posměvačným duchům přístup.“

555.) Jaký smysl máme spojiti s pojmenováním: čarodějník.

„Ty, které vy nazýváte čarodějníky, jsou lidé, kteří, jsouli dobré vůle, jsou obdařeni jistými schopnostmi, jako magnetickou mocností neb druhým zrakem; a pak, poněvadž působí věci, jichž vy nepochopíte, myslíte, že jsou obdařeni nadpřirozenou mocí. Nebyli vaši učenci často od sprostých lidí považovaní za čarodějníky.“

Spiritismus a Magnetina nám podávají klíč k množství zjevů, pro které nevědomost vynalezla nekonečný počet bájek, kde údálosti jsou přehnané obrazotvorností. Osvícená vědomost těchto dvou věd, které takřka nedělaji jen jednu, poněvadž ukazují skutečnost věcí, a jejich pravou příčinu, jest nejlepší ochranou proti pověrečným myšlenkám, proto že ukazuje, co jest možného, a co jest nemožného, co jest dle přírodných zákonů, a co jest jen směšnou věrou.

556.) Mají jisté osoby opravdu ten dar, hojiti pouhým se dotknutím?

„Magnetická mocnost může tak daleko jíti, když jest podporovana čistotou citů a horoucí žádostí, k dobročinnosti, neb jí pak dobří duchové přispějí ku pomoci; ale máme se nedůvěřovati způsobu, s jakým ty věci od osob tůze lehkověrných neb tůze přepjatých vypravované bývají, které jsou vždy nachylné, uviděti zázraky v nejsprostějších a v nejpřirozenějších věcech. Máme se též chrániti ziskuchtivých pohádek ze strany lidí, kteří používají lehkověrnosti k svému prospěchu.“

13. Požehnání a proklínání.

557.) Může požehnání a proklínání spůsobiti blaženost neb neštěstí těm, kteří jsou jeho předměty?

„Bůh oslyší nespravedlivé proklínání, a kdo je vysloví jest trestuhodným v Jeho očích. Poněvadž máme dvojí opačnou schopnost: k dobrému a k zlému, může to míti na okamžení jakýsi vliv též na hmotu; ale tento vliv stává se vždy jen z vůle Boží a co přídavek ku zkoušce pro toho, kterého se to týče. Ostatně zlořečí se jen zlým, a žehnají se jen dobří. Požehnání a zlořečení nemohou nikdy odvrátiti Prozřetelnost z cesty spravedlnosti, ono nezastihne proklatého, jen když je zlým, a požehnání nechrání jen toho, který toho zasluhuje.

Hlava desátá.

Zaměstknání a misse (seslání) duchův.

558.) Nemají duchové nic jiného činiti, než se polepšiti?

„Oni přispívají k harmonií ve vesmíru, vykonávajíce vůli Boží, Jehož jsou služebníci. Duševní život jest neustálé zaměstknání, které ale nemá nic obtížného jako na zemi, poněvadž z něho nepochází žádné tělesné unavení, ani starost o obživu.“

559.) Vykonávají nižší a nedokonalí duchové též užitečnou úlohu ve vesmíru?

„Všickni mají vyplniti své povinnosti. Nepřispívá i ten nejposlednější zedník k vystavení domu tak dobře jako architekt (stavitel)?“ (540.)

560.) Má každý duch své obzvláštní vlastnosti?

„To jest, že my všickni musíme všady bydleti a získati si vědomosti všech věcí, řídíce poznenáhla veškeré části všehomíru. Ale jak se praví v knize Ježíše Siracha, jest čas pro všecko; tak vykonává některý svou úlohu dnes na tomto světě, jiný ji bude vykonávati, neb ji vykonal v jiném čase na zemi, ve vodě, v povětří at.d. at d.

561.) Jsou zaměstknání, která vykonávají duchové v řadě věcí pro každého neustálá, a jsou to výlučné úlohy jistých tříd?

Všickni musí projíti rozličné stupně postupníku, aby se zdokonalili. Bůh, jenž jest spravedlivý, nemohl uděliti jedním vědu bez práce, kdežto ji jiní nenabudou jen s tíží.“

Taktéž mezi lidmi nedosáhne nikdo nejvyššího stupně zručnosti v jakémkoliv umění, kdoby nebyl čerpal potřebné vědomosti ve vykonávání nejnižších částí tohoto umění.

362.) Jsou duchové nejvyššího stupně, kteří nemají se ničeho více učiti, ve svrchovaném odpočinku, neb mají též své práce?

„Co by si chtěl, aby dělali ve věčnosti? Věčná zahálka byla by jim věčným trestem.“

— Jaké práce vykonávají?

„Přijímají bezprostředně rozkazy Boží, roznášejí je do celého vesmíru a dohlížejí nad jejich vykonáním.“

563.) Json zaměstnání duchův neustálá?

„Neustálá, ano; když se to vyrozumívá, že jejich mysl jest vždy činná, neb žijí myšlenkou. Ale zaměstknání duchův nemá se přirovnati k hmotným pracím lidským. Tato činnost jest sama v sobě rozkoší vědomostí, již mají že jsou užitečnými.“

— To se pochopí stranu dobrých duchů; ale jest tomu též tak u nižších duchů?

„Nižší duchové mají své povaze přiměřené práce. Svěřujete práce učenců nádeníkům a neschopným lidem?

564.) Jsou mezi duchy též lenoši, neb kteří se neobírají nižádnou prospěšnou věcí?

„Ano; ale tento stav trvá jen na čas a jest podroben vyvinutí jejich rozumu. Jsou opravdu duchové, jako mezi lidmi, kteří nežijí jen sami pro sebe; ale tato línost je tíží, a záhy neb pozdě žádost pokroku působí, že uznají povinnost činnosti, a pak se radují, že se mohou státi užitečnými. Mluvíme o duchách, kteří již dosáhli sebevědomosti a svobodné vůle; neb z počátku jsou jako novozrozené děti, které jednají více pudem, než ustálenou vůlí vedeny."

565.) Skoumají duchové naše umělecké práce, a mají v nich zalíbení?

„Oni skoumají to, co může dokázati vznešenost duchů a jejich pokroky."

566.) Má duch, který se na zemi oddal obzvláštnímu povolání, ku příkladu malířství neb stavitelství, především zalíbeni v těch pracech, které působily za jeho živobytí jeho libůsku?

„Vše se spojuje k všeobecnému cíli. Když jest to dobrý duch, má tím větší v tom zalíbení, poněvadž mu to umožňuje, duším nápomocným býti, přibližovati se k Bohu. Ostatně zapomínáte, že duch, který se za svého živobytí, kde jste jej poznali, obíral s nějakým uměním, mohl vykonávati jiné umění v předešlém životě, neb musí všecko znáti, aby se stal dokonalým. Na tento spůsob není tedy proň dle svého pokroku v onom povolání žádné obzvláštnosti; tak jsem tomu rozuměl, řka: že se vše spojuje k všeobecnému cíli. Pamatujte si ještě toto: co jest vznešené pro vás, ve vašem spozdilém světě, není jen dětinskou hračkou ve světech pokročilejších. Jak můžete očekávati, aby duchové, již obývají tyto světy, kde květou, vám neznámá umění, obdivovali to, co jim není jen prací žáka? Řekl jsem tedy: oni skoumají to, co může dokázati pokroky."

— Pochopujeme, že tomu tak musí býti pro duchy velmi pokročilé; ale mluvíme o duchách více sprostějších, a kteří ještě nejsou vznešeni nad pozemským smýšlením?

„Pro ty jest to něco jiného; jejich náhledy jsou obmezenější a oni mohou obdivovati to, co vy sami obdivujete."

567.) Míchají se někdy duchové do našich prací a do našich rozkoší?

„Sprostí duchové, jak ty pravíš, ano; tyto jsou neustále okolo

vás, a berou na tom, co činíte podíl, někdy velmi činný, podle své přírody; a toho jest třeba, aby lidé byli na rozličné stesky života puzeni, a jejich náruživosti buď vzbuzeny neb umírněny."

Duchové se obírají věcmi tohoto světa v poměru své vznešenosti neb své nízkosti. Vyšší duchové mají bez pochyby schopnost, je pozorovati ve svých nejmenších podrobnostech, ale to nečiní jen, pokud to jest prospěšné k pokroku; jen nižší duchové jim připisují jakousi vážnost, poměrnou k památkám, které jsou ještě jejich paměti přítomny, a k materialním myšlenkám, které v nich ještě neuhasly.

568.) Vykonávají duchové, kteří mají vyplniti jakési seslání, tato v stavu putujícím neb v stavu vtělení?

„Oni je mohou míti v jednom i v druhém stavu; pro jisté putující duchy jest to velké zaměstknání."

569.) V čem pozůstávají seslání, která mohou putujícím duchům uložena býti?

„Jsou tak rozličná, že by to bylo nemožné je popsati; ostatně jsou též taková, jichž byste ani nepochopili. Duchové vykonávají vůli Boží, a vy nemůžete proniknouti veškeré Jeho úmysly."

Seslání duchův mají vždy něco dobrého za předmět. Oni jsou povoláni buď co lidé, buď co duchové, aby podporovali pokrok lidstva, národů neb jednotlivců v okresu myšlenek, více neb méně rozšířeném, více neb méně obzvláštním; aby připravovali cesty pro jisté události, aby bděli nad vyplněním jistých věcí. Někteří mají více obmezené misse a na jistý spůsob osobné neb docela místné, jako: pomáhati nemocným, umírajícím, truchlícím; bditi nad těmi, jejichž vůdci a ochranci se stanou, je říditi se svými radami neb dobrými myšlenkami, které jim vnuknou. Může se říci, že jest tolikero druhů seslání, kolik jest druhů prospěchů k ochránění, buďto v tělesném světě, neb v duševní říši. Duch pokračuje podlé spůsobu, dle kterého vykoná svou úlohu.

570.) Pochopují duchové vždy ty plány, k jejichž vykonání jsou povoláni?

„Nikoli, jsou takoví duchové, kteří jsou slepými nástroji, ale jiní vědí velmi dobře, k jakému cíli účinkují."

571.) Vykonávají jen vznešení duchové seslání (misse)?

„Vážnost seslání stojí v poměru s schopnostmi a s vznešenosti ducha. Štafeta, která přináší rychlozvěst (depeši), vykonává též seslání; ale to není sesláním generála."

572.) Jest seslání duchu uloženo, neb závisí od jeho vůle?

„On o ní žádá, a těší se, když ji obdrží."

— Může vícero duchů o to samé seslání požádati?

„Ano, jest vždy vícero ucházečů, ale všickni nejsou přijati."

573.) V čem pozůstává seslání vtělených duchův?

„Lidé vyučovati, k pokroku jim nápomocnými býti; napraviti jejich ústavy přímými a materialními prostředky; ale tato seslání jsou více neb méně všeobecna a znamenita. Kdo vzdělává pole,

vykonává jisté seslání jako ten, který vládne, neb který vyučuje. Vše se spojuje v přírodě. Když se duch očistí vtělením, přispívá tímto spůsobem k vykonání účelů Prozřetelnosti. Každý má zde na zemi své seslání, poněvadž každý může býti užitečným k něčemu.“

574.) Jaké mohou míti lidé seslání, kteří jsou svévolně na zemi neužitečnými?

„Jsou opravdu lidé, již nežijí jen sami sobě, a již neví se učiniti v ničem užitečnými. To jsou bídná stvoření, jež lze politovati; neb budou ukrutně spláceti svou svévolnou neužitečnost, a jejich trest počíná často již zde na zemi dlouhou chvílí a omrzelostí živobytí.“

— Když měli volbu, proč si vyvolili takový život, který jim nemohl k ničemu prospěšným býti?

„Mezi duchy jsou též lenoši, kteří se straní pracovitého života. Bůh je nechá jednati dle vůle, však později poznají a to na své útraty škodlivost své nečinnosti a budou nejprvnějšími, kteří požádají, aby nahraditi mohli ztracený čas. Snad si i byli vyvolili užitečnější život; ale když jedenkráte přijdou k činu, tak se straní a připouští, se odvrátiti vnuknutím duchův, kteří je podněcují k zahálce.“

575.) Obyčejné práce zdají se nám býti spíše povinnostmi než sesláním, pravidelně tak zvaným. Seslání, v užívaném smyslu tohoto slova, má povahu važnosti méně výlučné, a zvláště méně osobné. Jak můžeme z tohoto ohledu poznati, že má jistý člověk na zemi opravdové seslání?

„Podlé znamenitých věcí, které vykonává, podle pokroků, ku kterým přivede svou činností spoluobčany.“

576.) Jsou lidé, které mají vážné seslání, k tomu již před svým narozením určeni, a mají o tom vědomost?

„Někdy, ano; ale nejčastěji o tom nevědí. Mají, přišedše na zem, jen nejistý cíl; jejich seslání se ukáže po jejich narození a dle okolností. Bůh je pudí na tu cestu, kde mají vykonávati Jeho vůli.“

577.) Když člověk udělá jakousi užitečnou věc, stane se to vždy předchazejícím a předurčitým sesláním, neb může obdržeti jakési neočekávané seslání?

„Všecko, co člověk udělá, není následek jakéhosi předvídaného seslání; on jest často nástroj, jehož některý duch použije, aby vykonal věc, již za užitečnou považuje. Ku příkladu: jistý duch soudí, že by bylo dobře napsati jakousi knihu, kterou by sám napsal. Kdyby byl vtělen, hledá spisovatele, který jest nejschopnější, pochopiti a provésti jeho myšlenku, vnikne mu tu my-

šlenku, a řídí jej při výkonu. Tento člověk nepřišel tedy na zem s tím sesláním, aby sepsal tuto knihu. Tak se to má i u jistých uměleckých prací a vynálezů. Musí se ještě připomenouti, že vtělený duch při spánku svého těla rozmlouvá přímo s putujícím duchem, a že se shodnou o výkon.

578.) Může duch svou vinou při své úloze zblouditi?

„Ano, když není vyšším duchem."

— Co to má pro něho za následky?

„Musí obnoviti svou úlohu; to jest jeho trest; pak utrpí následky zlého, jehož byl původcem."

579.) Když duch obdrží své seslání od Boha; jak může Bůh svěřiti jakési vážné seslání, všeobecného prospěchu, jakémusi duchu, který může zblouditi?

„Snad by Bůh nevěděl, že Jeho general obdrží vítězství neb že bude poražen? On to ví, buďte o tom přesvědčeni, a když jsou Jeho plány důležity, nespočívají na těch, kteří mají opustiti dílo v poloviční práci. Celá tato otázka pozůstává v znalosti budoucnosti, kterou má Bůh, která vám ale není daná."

580.) Má duch, který se vtělí, aby vykonal nějaké seslání tu samou bázeň, jako ten, který to činí co skoušku?

„Nikoliv, on má skušenost."

581.) Lidé, kteří jsou světlem lidského pokolení, kteří je osvěcují svým duchem, mají dozajista seslání; ale jsou mezi nimi někteří, již se mýlí, a již vedle velkých pravdivostí rozšiřuji velké bludy. Jak se má považovati jejich seslání?

„Za nezdařená skrze ně samé. Oni převzali úlohu nad své síly. Má se ale bráti ohled na okolnosti; genialní lidé museli mluviti podlé času a mnohé ponaučení, které se zdá býti bludné neb dětinské v pokročilém čase, mohlo býti dostatečné pro své století."

582.) Může se otcovství považovati za seslání?

„To jest bez odporu seslání; jest to rovnočasně velmi důležitá povinnost, která provolává pro budoucnost větší odpovědnost, než člověk myslí, Bůh postavil dítě pod ochranu svých rodičů, aby ho tito řídili na cestě k dobrému, a On jim usnadnil jejich úlohu tím, že dal dítěti slabou a něžnou organici, která je činí přístupným pro všecky nátisky; ale jsou mezi nimi takoví, kteří se obírají více tím, ořezávati zahradní stromy, aby přinášely mnoho dobrého ovoce, než aby napravili povahu svých dítek. Když tito podlehnou jejich vinou, budou za to potrestani, a trápení dětí

v budoucím životě padne na ně, neb neučinili, co od nich záviselo pro jejich pokrok na dobré dráze.“

583.) Když jakési dítě se pokazí proti starosti svých rodičů, jsou tito za to odpovědni?

„Nikoliv, ale čím horší náklonnosti dítě má, čím těžší jest úloha, tím větší bude zásluha, když to dovedou, je odvrátiti od zlé cesty.“

— Když se stane z jakéhosi dítěte dobrý člověk i při nedbalosti, neb při zlých příkladech svých rodičů, budou míti tito z toho nějaký prospěch?

„Bůh jest spravedlivým.“

584.) Jaká může býti příroda seslání podmanitele, který nemá nic jiného na zřeteli, než svou ctižádost, a který se nezhrozí žádné bídy, jež působí, jen když dosáhne svého cíle?

„On jest nejčastěji pouhým nástrojem Božím, jehož Bůh použije k vykonání svých účelů, a tyto strasti jsou někdy prostředek, aby spůsobily rychlejší pokrok jakéhosi národa.“

— Ten, jenž jest nástrojem těchto strastí, nemyslí na dobré následky, které mají jimi se státi, poněvadž sobě předevzal jen osobný cíl; bude míti z toho předce jakýsi užitek?

„Každý jest odplacen podlé svých činů, za dobré, jež chtěl vykonati, a za šlechetnost svých úmyslů.“

Vtělení duchové mají s tělesným životem spojené práce. V putujícím stavu, neb když jsou těla sproštěni, jsou tyto práce přiměřené stupni jejich pokroku.

Někteří probíhají světy, poučují a připravují se na nové vtělení.

Druzí, více pokročilí, starají se o pokrok, řídíce události, a vnuknujíce prospěšné myšlenky; podporuji genialní lidi, kteří přispívají k pokroku lidstva.

Jiní se vtělí se sesláním ku pokračování.

Jiní berou pod svou ochranu jednotlivce, rodiny, spolky, jimž jsou anděly strážnými, duchy ochrannými, duchy rodinnými.

Opět jiní řídí přírodní zjevy, jejichž přímými činiteli jsou.

Obyčejní duchové míchají se do našich prací a do našich radovánek.

Nečistí duchové neb nedokonalí duchové očekávají ve svém trápení a v úzkostech okamžení, kde se Bohu bude líbiti, jim poskytnouti prostředky ku pokroku. Když činí cosi zlého, tak se to děje z nenávisti blaha, jehož nemohou ještě okusiti.

Hlava jedenáctá.

Tři říše.

1. Nerosty a biliny. — 2. Zvířata a člověk. — 3. Vandrování duší, (Metempsycose).

1. Nerosty a byliny.

585.) Co myslíte o rozdělení přírody na tři říše, neb pak na dvě třídy: bytnosti organické a bytnosti neorganické? Někteří dělají z pokolení lidského čtvrtou třídu. Které z těchto rozdělení jest lepší?

Jsou všecka dobrá; to závisí od stanoviska pohledu. Z ohledu materialního nejsou jen organické bytnosti a neorganické bytnosti z ohledu moralního jsou patrně čtyry stupně.“

Tyto čtyry stupně mají vskutku rozdílnou povahu, ačkoliv jejich hranice zdají se smísiti. Mrtvá hmota (materie), která působí říši nerostů, nemá v sobě jen mechanickou sílu; byliny, sestávající z mrtvé hmoty, jsou obdařeny vitalitou (živelností neb schopností života); zvířata, sestávající z mrtvé hmoty, obdařena živelností mají ještě jistý druh pudní intelligence, obmezené, s vědomím svého života a své samostatnosti; člověk, maje vše, co jest v bylinách a ve zvířatech, panuje nad všemi druhy třídy obzvláštní neobmezenou intelligencí, která mu podává vědomost o své budoucnosti, pochopitelnost mimohmotných věcí a poznání Boha.

586.) Mají byliny vědomost o své bytnosti?

„Nemají, nemyslí, nemají jen organický život.“

587.) Mají byliny citelnost, trpějí, když je zmrzačíme?

„Byliny obdržují phyzické nátisky, již účinkují na hmotu, ale nemají pojmů, proto také necítí bolesti.“

588.) Jest síla, která přitahuje byliny k sobě, jedny k druhým, neodvisla od jejich vůle?

„Ano, poněvadž nemyslí. Jest to mechanická síla hmoty, která účinkuje na hmotu; nemohou se jí protiviti.“

589.) Některé byliny, jako ku příkladu citlivka a mucholapka, mají pohyby, které dokazují velkou citlivost, a v jistých pádech jakýsi druh vůle jako ta poslední, která svými klapkami lapí mouchu, jež se na ni posadí, aby ssála její šťávu, a která se zdá jí klásti osidla, aby ji pak usmrtila.

—Jsou tyto byliny obdařené schopností mysle? Mají jakousi vůli, působ nějakou prostřední třídu mezi přírodou rostlin a mezi přírodou zvířat? Jsou snad přechod od jedných k druhým?

„Všecko jest přechodem v přírodě, již tím samým že není nic stejného, a že se předce vše spojuje. Byliny nemyslí, a proto též nemají vůli. Ústřice a všickni kamožilci (zoophiti) nemají smyslů, mají jen slepého a přirozeného pudu.“

Lidský organismus nám podává příklady nápodobných pohybů, kde vůle nebere podíl, jako při výkonu trávení a kolování krve; jícen se zavírá při styku jistých věcí, aby jim upřel vchod. Tak tomu musí býti i u citlivky, jejíž pohyby neobsahují v sobě nikoliv nutnosti pojmu, a tim méně jakési vůle.

590.) Nemají byliny jako zvířata pud k zachování se, který je navádí to vyhledávati, co jim může býti prospěšným, a střežiti se toho, co jim může škoditi?

„Jest to, když tomu tak chcete, jakýsi druh pudu; to závisí od toho, jaký objem tomuto slovu připisujete, ale jest pouze mechanický. Když vidíte, že se v chemických pokusech spojují dvoje tělesa, stane se to, že se k sobě hodí, to jest: když jest mezi nimi příbuznost; vy to nazýváte pudem.“

591.) Jsou ve vyšších světech byliny dokonalejší přírody?

„Vše tam jest dokonalejší, ale byliny jsou vždy bylinami, jako zvířata jsou vždy zvířaty, a lidé vždy lidmi.“

2. Zvířata a člověk.

592.) Když přirovnáme člověka s zvířaty z ohledu intelligence, jest těžko ustanoviti hranici, neb z toho ohledu mají některá zvířata uznanou přednost nad některými lidmi. Může se tato hranice dokonale ustanoviti?

„Stranu této věci vaši mudrci nejsou srozuměni; někteří míní, že člověk jest zvířetem, jiní pak, že zvíře jest člověkem; obojí jsou v bludu; člověk jest obzvláštní stvoření, které se někdy snižuje velmi daleko, neb které se může vyvyšiti velmi vysoko. Podle těla jest člověk jak zvířata, a často méně obdařen než mnohá mezi nimi; příroda jim dala vše, co člověk jest nucen, pro své potřeby a pro své zachování svým rozumem vyhledávati; jeho tělo zahyne jako tělo zvířat, to jest pravda, ale jeho duch má povolání, které jen on sám může pochopiti, poněvadž jen on jediný jest úplně svobodným. Ubozí lidi, kteří se snižujete pod zvířata! Nemůžete se od nich rozeznati? Poznejte člověka podle myšlenky na Boha!“

593.) Může se říci, že zvířata jednají jen pudem vedena?

„To jest též jen soustava (system). Jest to sice pravda, že pud vládne větším dílem zvířaty; ale nevidíš některá, která jednají s určitou vůlí? To jest intelligence, ale jest obmezena.“

Mimo pudu nemůže se upříti jistým zvířatům jakási přemyšlená činnost, která ukazuje jistou vůli: jednati podle určitého smyslu a podle okolností. Tedy mají nějaký druh intelligence, jejíž výkon ale více výlučně vztahuje se na prostředky, aby upokojili své tělesné potřeby, a aby se starali o své zachování. U nich nenalezáme žádného tvoření, žádného zlepšení, buď si stranu jakéhokoliv umění, které obdivujeme v jejich prácech, předc činí dnešního dne, co jindy činívali, ani lépe ani hůř, podle stálých a nezměnlivých forem

a průměrů. Mladé, od svého kruhu vzdálene ptáče, staví předce své hnízdo podle toho samého vzorku, anižby bylo obdrželo o tom ponaučení. Když některá zvířata jsou jakéhosi vychování schopna, mají své vyvinutí intellektuélní, vždy v úzkých hranicích obmezené, lidské činnosti na ohybnou přírodu co děkovati, neb nemají vlastního pokroku; ale tento pokrok jest pomíjející a pouze u jednotlivců; neb když se to zvíře pon chá samo sobě, neváhá se vrátiti do mezí, jemu od přírody vykázaných.

594.) Mají zvířata jakousi řeč?

„Když míníte nějakou řeč, sestávající ze slov a ze slabik, tak ji nemají; ale mají prostředek k vyjádření se mezi sebou, zdělují si vícero věcí, než myslíte; ale jejich řeč jest tak obmezena jako jejich mysl na své potřeby.“

— Jsou zvířata, která nemají hlasu; tato se zdají nemíti řeči?

„Porozumějí si jinými prostředky. Máte vy lidé k zdělení se jen řeč? A němí, co tomu říkáš? Když jsou zvířata obdařena společným životem, mají i prostředky k zdělení a k vyjádření citů, jež okusí. Myslíš, že ryby si mezi sebou neporozumějí? Člověk tedy nemá výlučnou výsadu řeči; ale řeč zvířat jest pudní a obmezena na okres jejich potřeb, a jejich myšlenek, kdežto řeč lidská jest schopna zdokonalení, a hodí se ke všem pojmům jeho intelligence.“

Ryby, které v hromadách vyvandrují jako vlašťovky, které poslouchají vůdce, jenž jeprovádí, musí vskutku míti prostředky, aby si oznámily, aby si porozuměly a aby se poradily. Snad se to stane ostřejším zrakem, jenž jim to umožní, rozeznati znamení, která sobě dávají; snad jest též voda vodítko, která jim přináší jisté chvění. Ať již je tomu jakkoliv, jest to nepopíratelno, že mají prostředek, aby si porozuměly jako všecka zvířata, zbavená hlasu, a která vykonávají společnou práci. Máme se pak tomu diviti, že mohou duchové mezi sebou rozmlouvati bez pomoci článkované řeči? (282).

595.) Mají zvířata při svých činech svobodnou vůli?

„Ona nejsou pouhými stroji, jak vy myslíte; ale jejich svoboda činnosti jest obmezena na jejich potřeby, a nemůže se přirovnávati k svobodě člověka. Poněvadž jsou o mnohem nížeji postavena než on, tak nemají těch samých povinností. Jejich svoboda obmezuje se na činy života materialního.“

596.) Odkud pochází schopnost jistých zvířat, nápodobovati řeč člověčí, a proč se nalézá tato schopnost spíše u ptáků, než ku příkladu u opice, jejíž tělo se více podobá tělu lidskému?

„To jest obzvláštní utvoření organů řeči, podporované pudem k nápodobnění. Opice nápodobní posuňky, jistí ptáci nápodobní řeč člověka.“

597.) Poněvadž zvířata mají jakousi intelligenci, která jim poskytuje jistou svobodu činnosti, nemají též jistý princip od hmoty neodvislý?

„Ano, a který přežije tělo.“

— Jest tento princip: duše, podobná duši člověka?

„Jest to též duše, když tomu tak chcete, to závisí od smyslu, který spojujete s tímto slovem; ale ona jest nižší než duše lidská. Mezi duší zvířecí a mezi duší lidskou jest takový rozdíl, jako mezi duší člověka a mezi Bohem.“

598.) Podrží duše zvířecí po smrti svou samostatnost a sebevědomí?

„Svou samostatnost ano, ale ne sebevědomí. Její intelligentní život pozůstává v stavu skrytém.“

599.) Má duše zvířecí volbu, vtěliti se raději v jednom než v jiném zvířeti?

„Nikoliv, nemá svobodné vůle.“

600.) Jest duše zvířecí, která přežije své tělo, po smrti v stavu putujícím, jako duše člověčí?

„Jest to jistý druh putování, poněvadž není spojena s tělem; ale není putujícím duchem. Putující duch jest bytost, která myslí a jedná dle svobodné vůle; duše zvířecí nemá této schopnosti; sebevědomí jest obzvláštní vlastností ducha. Zvířecí duch bývá po své smrti od duchův, jichž se to týče, roztříděn a skoro hned upotřeben; nemá času, aby se pustil do obcování s jinými tvory.“

601.) Jsou zvířata též podrobena zákonu pokroku jako lidé?

„Ano, proto jsou ve vyšších světech, kde lidé jsou pokročilejší, též zvířata pokročilejšími, a mají lepší prostředky k zdělení se; ale zůstávají vždy nižšími a člověku podrobenými; jsou mu rozumnými sluhami.“

Tu není nic mimořádného, pomyšleme na naše nejschopnější zvířata, na psa, na slona, na koně, s jakýmsi vycvičením v ručních pracích, co by mohlo působiti pod řízením člověka?

602.) Pokračují zvířata jako člověk následkem své svobodné vůle, neb mocí věcí?

„Mocí věcí; proto též nemají odpokutování.“

603.) Poznávají zvířata ve vyšších světech Boha?

„Nikoli, člověk jest jim Bohem, jako jindy bývali duchové pro lidstvo Bohy.

604.) Když i dokonalejší zvířata ve vyšších světech jsou vždy nižší než člověk, tak by z toho následovalo, že by byl Bůh stvořil intellektuélní bytosti, které jsou věčně k poddanosti určeny, co se zdá odporovati jednotě Jeho úmyslů, a pokroků, kterou spozorujeme ve všech skutcích Jeho.

„Vše se spojuje v přírodě pásmy, jichž vy posaváde nemůžete pochopiti, a věci, podle zdání, nejrozličnější, mají spolu styky, jichž člověk v nynějším stavu nikdy nedovede pochopiti. On je může namahaním své intelligence na polo poznati; ale jen ten-

kráte, až tato intelligence dosáhne svého úplného rozvinutí, až bude osvobozena od předsudků, pýchy a nevědomosti, bude v stavu uzříti jasně dílo Boží; až posud nepřipouští mu jeho obmezená mysl tyto věci viděti, jen ze stanoviska nízkého a úzkého. Vizte ale, že si Bůh nemůže odporovati, a že všecko v přírodě souhlasí skrze všeobecné zákony, které se nikdy neodchylují od vznešené moudrosti Stvořitele.“

— Intelligence jest tedy obecná vlastnost, jakýsi styk mezi duší zvířecí a mezi duší lidskou?

„Ano, ale zvířata nemají jen intelligenci materialního života, u člověka poskytuje intelligence život moralní.“

605.) Když považujeme všecky styky mezi člověkem a mezi zvířaty, nemohlo by se mysliti, že má člověk dvě duše: duši zvířecí a duši spiritickou a že by mohl žíti, kdyby neměl tuto poslední; ale jen jako zvíře; jinak řečeno: že zvíře jest nápodobná bytost člověku, krom spiritické duše? Z toho by následovalo, že dobré a zlé pudy člověka byly by skutek převahy jedné z těchto dvou duší?

„Nikoliv, člověk nemá dvou duší; ale tělo má své pudy, které jsou následek citlivosti organů. Má jen dvojí přírodu: zvířecí a spirituelní přírodu; svým tělem bere podíl na přírodě zvířat a jejich pudech; svou duší bere podíl na přírodě duchův.“

— Tedy má mimo vlastních nedokonalostí, jichž se má duch sprostiti, též co bojovati proti vlivu hmotnému?

„Ano, čím nižší duch jest, tím více jsou pásma mezi duchem a mezi hmotou spojena; nepochopujete toho? Nikoliv, člověk nemá dvou duší; duše jest vždy jen jedina v jedné bytosti. Duše zvířecí a duše lidská jsou rozdílné jedna od druhé tím spůsobem, že duše jednoho nemůže obživovati tělo, stvořené pro druhého. Ale, když člověk nemá zvířecí duši, která by jej skrze své náruživosti až k zvířatům snížila, má své tělo, které jej často až k nim snižuje, neb jeho tělo jest bytost, obdařená životnou schopností, která má pudy, ale nerozumné, a na starost o své zachování obmezené.“

Když se duch vtělí v lidské tělo, přinese mu princip intellektuelní a moralní, který ho postaví nad zvířata. Dvojí příroda, která jest v člověku, dává jeho náruživostem dva rozličné prameny: jedny přicházející od pudů zvířecí přírody, a druhé od nečistot ducha, pro které se vtělil, a které souhlasí více neb méně s hrubými, zvířecími choutkami. Když se duch očistí, tak se osvobodí poznenáhla od vlivu hmoty; jsa pod jejím vlivem, přibližuje se k zvířeti, když se tohoto vlivu sprostí, vznáší se k svému pravému povolání.

606.) Kde čerpají zvířata intelligentní princip, který působí tu obzvláštní duši, jíž jsou obdařená?

„Ve všeobecném živlu intelligentním.“

— Přichází tedy intelligence lidská a intelligence zvířat z jediného principu?

„Bez vší pochybnosti, ale u člověka obdržel vzdělání, které jej vyvyší nad onen princip, jenž obživuje zvířata.“

607.) Bylo praveno, že duše lidská při svém počátku jest stav dítěte v tělesném životě, že jeho intelligence s tíží proniká, a že okouší se na životě. (190.) Kde vykoná duše tuto první úlohu?

„V řadě existencí, které předcházejí periodu, již nazýváte lidstvo.

— Duše by se podle toho zdála býti intelligentní princip nižších bytostí v stvoření?

„Nepravili jsme, že se všecko spojuje v přírodě a že vše spěje k jednotě? V těchto tvorech, jichž vy ještě všech daleko neznáte, vyvine se, a poznenáhla sosobní se inteligentní princip, a pokusí se, jak jsme pravili, o živobytí. Jest to jakýmsi spůsobem přípravná práce jako pučení, následkem které intelligentní princip podstoupí změnu, a stane se duchem. Pak teprv počíná pro něj doba lidská, a s ní vědomost své budoucnosti, rozeznávání dobrého a zlého a odpovědnost za své činy; jak přijde po dětinské době doba mládenecká, pak mužská a konečně doba zralého stáří. Ostatně neleží v tomto průvodu nic, co by člověka snižovalo. Jsou veleduchové skrze to snížení, že byli neforemné zárodky v lůně své matky? Zdali jej cosi má pokořiti, tak jest to jeho nízkost před Bohem, a jeho neschopnost, skoumati hlubokost Jeho úmyslů a moudrost Jeho zákonů, které řídí harmonii všehomíru. Uznávejte velikost Boží v tomto podivuhodném souměru, který působí, že všecko jest vespolné v přírodě. Věřiti, žeby byl Bůh něco stvořil bez cíle, a že by byl stvořil intelligentní bytosti bez budoucnosti, slulo by: rouhati se proti Jeho dobrotě, která se vztahuje na všecky Jeho tvory.

— Začíná tato lidská doba na naší zemi?

„Zem není místo východu prvního vtělení lidského; doba, kde lidstvo počíná, jest vůbec ještě v nižších světech; to ale není svrchované pravidlo, a mohlo by se státi, že by byl některý duch hned od svého lidského počátku schopen, na zemi žíti. Tento pád jest zřídka kdy, a bylby výminkou.

608.) Má lidský duch po smrti vědomost o existencích, jež předešly dobu své lidskosti?

„Nemá, neb jen od té doby počíná proň jeho život co duch a ón se sotva upamatuje na své první existence lidské, docela tak, jak se člověk více neupamatuje na první leta svého dětinství, tím

méně na ten čas, jehož byl strávil v lůně své matky. Proto vám duchové praví, že neví, jak byli počali.“ (78.)

609.) Podrží duch, když již byl jednou vstoupil do doby lidskosti stopy toho, čím byl předešle, to jest: o stavu v kterém se vynacházel v té době, již můžeme nazvati předlidskou?

„To se řídí vzdáleností, která dělí ty dvě doby a udělaným pokrokem. Skrze dvě generace (pokolení) může tam míti jakýsi nástin, více neb méně vyjádřený od prvopočátečného stavu; neb nic se v přírodě neděje kvapným přechodem; jsou tu vždy články, které spojují konce řetězu bytostí a událostí; ale tyto stopy se ztrácejí vyvinutím svobodné vůle. První pokroky se uskuteční pomalu, poněvadž nejsou ještě podporovany vůlí; pokračování stane se rychlejším v tom poměru, jak duch nabývá dokonalejšího sebevědomí.“

610.) Ti duchové se tedy klamali, kteří pravili, že člověk jest v řadě stvoření obzvláštní bytost?

„Nikoliv, ale ta otázka nebyla ještě vyvinuta, a ostatně jsou věci, které nemohou jen svým časem přijíti. Člověk jest opravdu obzvláštní bytost, neb má schopnosti, kterými se rozeznává od všech jiných tvorů, a má též jiné povolání. Pokolení lidské jest od Boha vyvoleno pro vtělení těch bytostí, které mají Jej poznati.“

3. Vandrování duší (Metempsycose).

611.) Není společný původ intelligentního principu v obživených bytostech potvrzení nauky o vandrování duší?

„Dvě věci mohou míti ten samý původ, a později docela rozdílnými býti. Kdo by poznával strom, jeho listí, jeho květ a jeho ovoce v nevyvinutém zárodku, jenž jest obsažen v jádru z kterého vyšel? Od té doby, co intelligentní princip dosáhne potřebného stupně, aby se stal duchem, a aby vstoupil do doby člověčenské, nemá více styku se svým prvopočátečným stavem, a není více duší zvířat, jako strom není více jádrem. V člověku není nic více zvířecího než tělo, pak náruživosti, které od tělesného vlivu pocházejí a pud pro zachování sebe, vězící v hmotě. Nemůže se tedy říci, že jest jakýsi člověk vtělení ducha jistého zvířete, a proto také vandrování duší, jak se mu vyrozumívá, není pravdivé.“

612.) Mohlby duch, jenž žil v těle lidském, se vtěliti v nějakém zvířeti?

„To by bylo postupování nazpět, a duch nejde na zpátek. Řeka neteče k svému pramenu.“ (118.)

613.) Ačkoliv jest myšlenka, ana se váže na vandrování duší, bludna, nebyla by následek vnitřního tušení o rozličných existencích člověka?

„Toto vnitřní tušení nalézá se v této víře, jako v mnohých jiných; ale člověk je spotvořil, jako větším dílem své přirozené idey.“

Vandrování duší bylo by pravdivé, kdyby se vyrozumívalo tímto slovem: pokračování duše z nižšího do vyššího stavu, kde by nabyla rozvynutí, jež by proměnila její přírodu; ale ono jest bludné v smyslu přímého přechodu duše ze zvířete do člověka, a naopak, co by obsahovalo v sobě myšlenku zpátečného postupu neb pomíchání. Když toto pomíšení nemůže býti mezi tělesními bytostmi dvou druhů, jest to znamení, že stojí na stupních, sobě nepřístupných, a že tomu též tak musí býti u duchů, kteří je obživují. Kdyby ten samý duch je mohl obživovati střídavě, tak by z toho následovala jednostejnost přírody, která by se objevovala možností materialního novosplození. Znovuzrození, o kterém nás duchové ponaučují, zakládá se naopak na postupujícím pokroku přírody ve svém vlastním druhu, co mu neujímá ničeho na své vážnosti. Co jej snižuje, jest zlé užívání, jež dělá schopnostmi, které mu Bůh k jeho vzdělání propůjčil. Ať si tomu jest jakkoliv, stáří a všeobecnost nauky o vandrování duší, a znamenití lidé, kteří se k ní přiznávali, dokazují, že zásada o znovuzrození má své kořeny v přírodě samé. Jsou to důkazy více k jeho prospěchu, než protivné.

Počátek ducha jest jedna z těch otázek, která souvisí s počátkem věcí, a jež slují tajemstvím Božím. Člověku není to dáno, je svrchovaným způsobem poznati, a z tohoto ohledu nemůže tvořiti jen důmění a soustavy více neb méně pravdivé. I sami duchové jsou od toho daleko vzdáleni, aby všecko věděli; o tom co oni sami neznají, mohou též míti osobná mínění více neb méně rozumná.

Tak ku příkladu, nemyslí všickni stejně o poměrech mezi lidmi a zvířaty. Podle některých nepřichází duch k době lidské jen, když se byl vzdělal a sosobnil na rozličných stupních nižších bytostí ve stvoření. Podle jiných přináležel by duch lidský vždy pokolení lidskému, aniž by byl prošel řady zvířecí. Ta první z těchto soustav má tu výhodu, že podává pro zvířata budoucí cíl, která by tak působila první kruhy řetězu myslících bytostí; druhá jest přiměřenější důstojnosti lidské, a může se vysvětliti následujícím způsobym:

Rozličné druhy zvířat nepřicházejí intellektuelně jedny od druhých na cestě pokračování; tak se nestane z ducha ustřice poznenáhla duch ryby, ptáka, čtvernohého neb čtverrukého zvířete; každý druh jest obzvláštní ráz z ohledu tělesného i moralního, jehož každý jednotlivec čerpá z všeobecného pramene jistou míru intelligentního principu, který mu jest potřebný podle dokonalosti svých nástrojů a podle práce, kterou má vykonati v přirozených zjevech, jejž při své smrti vrátí k celku. Zvířata vyšších světů než náš (188) jsou též rozličného druhu, uspůsobená dle potřeby těchto světů a podle stupně vzdělanosti lidí, jejichž jsou pomocníci, která ale na žádný pád nepřicházejí od oných našeho světa, když se to bere v smyslu spirituelním. Tak tomu není stranu člověka. Ze stanoviska tělesného působí on patrně jeden z kruhů řetěze žijících bytostí, ale z ohledu moralního jest pásmo neustálého

spojení přetrženo; člověk má ve své duši nebo v duchu jiskru Boží, která mu poskytuje mravní smysl a intellektuelní vyhlídku, která zvířatům zchází; v něm jest duch hlavní bytostí, která předchází a přežíje tělo, který zachová svou osobnost. Jaký jest původ ducha? Kde jest stanovisko jeho východu? Tvoří se z uzjednotněného intelligentního principu? Zde jest tajemství, a bylo by to nadarmo, kdybychom hleděli je proniknouti, a o kterémž, jak jsme pravili, se nemohou tvořiti jen soustavy. Co jest stálého, a co vysvítá rovněž zrozumování a ze skušenosti jest: přežití ducha, zachování své osobnosti po smrti, jeho schopnost k pokroku, jeho šťastné neb nešťastné postavení v poměru k svému pokroku na cestě ctnosti a všecky mravné pravdy, které jsou následky této zásady. Co se týče poměrů tajných, jež jsou mezi lidmi a zvířaty, jest to, opakujeme, tajemství Boží, jako vícero jiných věcí, jejich známost nyní není potřebná k našemu pokroku; a bylo by to zbytečné, se déle u nich zdržovati.

Třetí kniha.

Mravné zákony.

Hlava první.

Boží neb přirozený zákon.

1. Povaha zákona přirozeného. — 2. Pramen a známost přirozeného zákona. — 3. Dobré a zlé. — 4. Rozdělení přirozeného zákona.

1. Povaha přirozeného zákona.

614.) Co se má vyrozumívati pod přirozeným zákonem?

„Přirozený zákon jest zákon Boží; on jest ten jedině pravdivý pro blaho člověka; ukazuje mu, co má činiti a čeho se má varovati; a jest jen proto nešťastným, že se od něho odchyluje.“

615.) Jest zákon Boží věčný?

„On jest věčný a nezměnitelný, jako Bůh sám.“

616.) Mohl Bůh lídem cosi předepsati jistého času, co by jim byl zapověděl v jiném čase?

„Bůh se nemůže mýliti; jen lidé jsou přinuceni měniti své zákony, poněvadž jsou nedokonalé; ale zákony Boží jsou dokonalé. Harmonie, která panuje v materialním a moralním vesmíru zakládá se na zákonech, které Bůh od samé věčnosti ustanovil.

617.) Na které věci se vztahují zákony Boží? Dotýkají se jiné věci než mravního se chování?

„Všickni přírodní zakony jsou Boží zákony, poněvadž Bůh jest původce všech věcí. Učenec spytuje přírodní zákony, rozšafný člověk študuje zákony duše, a spravuje se podle nich.“

— Jest to člověku dáno, jedny i druhé zákony proskoumati?

„Ano, ale jediná existence k tomu nedostačí.“

Co jest vskutku několik let, abychom vše to nabyli, co učiní dokonalou bytost, když se jen považí vzdálenost, která rozděluje divocha od vzdělance? Nejdelší život jest k tomu nedostatečný, a to tím více, když jest ukrácen, jak se to stává u velkého počtu lidí.

Mezi Božskými zákony řídí některé pohyb a poměry hmoty hrubé, to jsou phyzické zákonu; jejich studium patří do oboru věd.

Jiné týkají se obzvláště člověka, samo v sobě a v poměru k Bohu a k svému bližnímu. Obsahují pravidla života tělesného ne méně jako duševního: to jsou moralní zákony.

618.) Jsou zákony Boží stejné pro veškeré světy?

„Rozum praví, že musejí býti uspůsobeny podle přírody každého světa, a poměrné ku stupni vzdělanosti bytostí, které je obývají.

2. Pramen a znalost přirozeného zákona.

619.) Dal Bůh všem lidem prostředky k poznání svého zákona?

„Všickni mohou jej poznati, ale všickni jej nepoznávají, kteří jej nejlépe poznávají to jsou spravedliví lidé a ti, kteří jej vyhledávají; ale svým časem jej všickni poznají, neboť pokrok se musí uskutečniti.

Spravedlnost rozličných vtělení člověka jest následek této zásady, poněvadž jeho intelligence v každé nové existenci se více rozvine, a proto že lépe poznává, co jest dobrého a co jest zlého. Kdyby se mělo proň vše vyplniti v jedinkém živobytí, jaký by byl osud tolikero milionů bytostí, které každodenně umírají v zvířecí divokosti, neb ve tmě nevědomosti, aniž by to bylo od nich záviselo, se osvíti? (171.—222.)

620.) Pochopuje duše před svým spojením se s tělem lépe zákon Boží, než po svém vtělení?

„Ona jej poznává dle stupně dokonalosti, kterého dosáhla, a podrží o něm vnitřní památku po svém vtělení, ale neřestné pudy lidské působí, že nań často zapomene.“

621.) Kde jest naznačen zákon Boží?

„Ve svědomí.“

— Když člověk nosí zákon Boží ve svém svědomí, proč bylo tedy třeba, aby mu byl zjeven?

„On jej zapoměl, a zneuctil. Bůh velel, aby mu byl obnoven.“

622.) Dal Bůh jistým lidem seslání, aby zjevili Jeho zákon?

„Ano, zajisté; ve všech dobách obdrželi lidé toto seslání.

To jsou vtělení vyšší duchové z toho ohledu, aby přivedli lidi k pokroku.“

623.) Nezbloudili někdy ti, kteří mínili ponaučiti lidi o zákoně Božím, a nepřivedli jich často nepravými zásady do bludů?

„Ti, kteří nebyli nadchnutí od Boha, a kteří si přivlastnili ze ctižádosti seslání, jehož neměli, mohli jej dozajista zavésti, ale poněvadž to byli ostatně genialní lidé, tak se nalézají i mezi bludy, jež učili, často veliké pravdy.

624.) Jaká jest povaha pravdivého proroka?

„Pravdivý prorok jest dobrý člověk od Boha nadchnutý. Může se poznati na jeho slovech a na jeho činech. Bůh nemůže upotřebiti ústa lháře, aby vyučoval pravdu.

625.) Kdo jest nejdokonalejší vzor, jehož Bůh dal člověku za vodítko a za příklad?

„Patřte na Ježíše.“

Ježíš jest pro člověka vzor mravní dokonalosti, které člověčenstvo na zemi může dosáhnouti. Bůh nám jej představuje jako nejdokonalejší vzor, a nauka, kterou byl vyučoval, jest nejčištší výraz Jeho zákona, poněvadž byl obživen duchem božským, a ta nejčistější bytost, která kdy na zem byla přišla.

Když někteří z těch, již předstírali, že vyučují člověka o zákonu Božím, jej někdy nepravými zásadami svedli, tak se to stalo, proto že se sami dali tuze opanovati pozemskými city, a poněvadž pomíchali zákony, jež řídí poměry života duše s onými, které řídí život těla. Mnozí vydávali za zákony Boží ty, které nebyly jen zákony lidské udělany, aby sloužili náruživostem a aby panovali nad lidmi.

626.) Byly zákony Boží a přirozené zákony lidem zjeveny jen od Ježíše a měli lidé před ním o nich vědomost jen vnitřním tušením?

„Nepravili jsme, že jsou všady psany? Všickni lidé, již přemýšleli o moudrosti, mohli je tedy pochopiti a učiti, již v nejvzdálenějších staletích. Skrze své, ačkoliv nedokonalé vyučování připravovali půdu, aby přijala semeno. Poněvadž jsou zákony Boží v knize přírody napsany, tak je mohl člověk poznati, když je jen chtěl nalézti; proto byly jejich předpisy, které zasvěcují, prohlašovány ve všech dobách od počestných lidí, a proto se nalézají jejich živly v mravní nauce u všech národů, z barbarství vyšlých, ale jsou nedokonaly neb nevědomostí a pověrečností porušeny.“

627.) Když Ježíš pravé zákony Boží vyučoval, jaký prospěch přináší nám od duchův dané ponaučení? Mají nás naučiti něčemu více?

„Řeč Ježíše byla často jinotajná a v podobenstvích, poněvadž mluvil podle časů a podle míst. Nyní jest zapotřebí, aby pravda byla srozumitelna pro každého. Jest velmi třeba, aby se vysvětlily

a vykládaly tyto zákony, poněvadž jest málo lidí, kteří je pochopují a tím méně těch, kteří je vykonávají. Naše seslání jest, abychom působili na oči i na uši, abychom otřásli nádhernými a odkryli pokrytce; totiž ty, kteří předstírají zevnějšek ctnosti a nábožnosti, aby ukryli své neřesti. Poučování duchův má býti jasné a bez dvousmyslů, aby žádný nemohl předstírati nevědomost, a aby ho mohl každý posouditi a oceniti svým vlastním rozumem. Nám jest usouzeno připravovati království dobrého, které Ježíš zvěstoval; nemá si tedy každý vykládati zákon Boží podle svých náruživostí, ani pokaziti smysl zákona, plného lásky k Bohu a k bližnímu.

628.) Proč nebyla pravda vždy každému přístupná?

„Každá věc musí přijíti svým časem. Pravda jest jako světlo, musíte se na ni uvyknouti poznenáhla, sice by vás oslepila.“

„Nikdy se to nestalo, že by byl Bůh dovolil, aby člověk obdržel tak úplná a tak ponaučná zdělení, jako jsou ta, která se mu nyní udělují. Byli, jak víte, někteří jednotlivci za starodávných časů, kteří to věděli, co za svatou vědu považovali, a kterou co tajemství ukrývali před těmi, jež za nehodné považovali. Z toho co znáte ze zákonů, již řídí tyto zjevy, musíte pochopiti, že neznali jen některé roztroušené pravdy mezi směšici dvousmyslných a větším dílem smyšlených věcí. Ale člověk nemá zanedbávati pro své vzdělání žádnou philosophickou soustavu, žádné ústní zdělení a žádné náboženství, neb všecko obsahuje zárodky vážných pravd, které, ačkoliv si zdají odporovati jedny druhým, poněvadž jsou roztroušeny u prostřed neodůvodněných přídavek, mohou velmi lehce spořádanu býti, pomocí klíče, který nám podává Spiritismus k mnoho věcem, jež se vám mohly posud zdáti nerozumné, a jejichž skutečnost nyní vám jest nepopíratelně dokázaná. Nezanedbávejte tedy čerpati z těchto věcí látky k vašemu spytování; naléznete jich množství, a ony mohou velmi mnoho prospěti k vašemu ponaučení.“

3. Dobré a zlé.

629.) Jaký výklad můžeme dáti o mravouce (moralce?)

„Mravouka jest pravidlo, dobře se chovati, to jest: rozeznání dobrého i zlého. Ona se zakládá na zachovávání zákona Božího. Člověk se dobře chová, když vše činí z ohledu pro blaho všech, neb pak zachovává zákon Boží.“

639.) Jak se může rozeznati dobré od zlého?

„Dobré jest vše, co se srovnává se zákonem Božím, a zlé jest vše, co se mu protiví. Dobře činiti jest tedy: říditi se podle zákona Božího, zlé činiti jest překročiti tento zákon.“

631.) Má člověk sám od sebe prostředky, aby rozeznal, co jest dobrého a co jest zlého?

„Ano, když věří v Boha a když to chce věděti. Bůh mu k tomu dal rozum, aby rozeznával jedno od druhého.“

632.) Nemůže se člověk, který jest bludům podroben, sklamati při posuzování dobrého a zlého, a mysliti, že dobře činí, když v skutku zlé činí?

„Ježíš vám to pravil: „Patřte na to, co chcete, aby se vám činilo neb nečinilo: to jest vše. Vy se neoklamete.“

633.) Pravidlo dobrého a zlého, které se může nazvati pravidlem obapolnosti neb solidárnosti, nemůže se vztahovati na osobní chování člověka k sobě samému. Nalézne v přirozeném zákoně pravidlo a jistého vůdce pro toto chování?

„Když se přejíte, tak si uškodíte. Bůh jest to tedy, který vám předpisuje míru, mnoholi potřebujete. Když ji překročíte, jste trestáni. Tak tomu jest při všem. Přirozený zákon naznačuje člověku hranici jeho potřeb; když ji překročí, jest za to bolestí trestán. Kdyby člověk při všech věcech uposlechl onoho hlasu, který mu pravý: „dosti“ tak by se uhnul vícero strastím, z kterých viní přírodu.“

634.) Proč se zloba vynachází v přírodě věcí? Mluvím o moralní zlobě. Nemohl Bůh stvořiti lidstvo v lepších poměrech?

„My jsme ti to již pravili: Duchové byli stvořeni nevinnými a nevědomými tvory (115). Bůh ponechává člověku volbu cesty; tím hůře pro něho, když se oddá na zlou stesku; jeho cestování bude delší. Kdyby nebylo vrchů, nemohl by člověk pochopiti, že se může postupovati nahoru a dolů; a kdyby nebylo skály, nepochopilby, že jsou tvrdé věci. Duch musí nabýti skušenosti, a proto jest třeba, aby poznal dobré i zlé; a proto je spojení ducha s tělem (119).

635.) Rozličné společenské postavení působí nové povinnosti, které nejsou ty samé pro všechny lidi. Přirozený zákon nezdá se tedy býti rovnostejné pravidlo?

„Tato rozdílná postavení jsou v přírodě a dle zákonu pokroku. To ale neškodí jednotě přirozeného zákona, jenž se na všecko vztahuje.“

Podmínky života lidského mění se podle časů a podle míst; z toho následují pro něj rozdílné potřeby a společenské styky, těmto potřebám přimě-

řené. Poněvadž tato rozdílnost jest v pořádku věcí, tak souhlasí se zákonem Božím, a předce tento zákon zůstane ve své zásadě jednostejným. Rozumu to přináleží rozeznávati, potřeby skutečné od potřeb smyšlených, neb umluvených.

636.) Jest dobré a zlé pro všechny lidi to samé?

„Zákon Boží jest pro všechny ten samý; ale zlo závisí obzvláště od vůle, již máme je učiniti. Dobré jest vždy dobrým, a zlé jest vždy zlým, postavení lidské může býti jakéhokoliv; rozdíl jest jen v stupni odpovědnosti.“

637.) Jest divoch, jenž následuje pud, živě se masem lidským trestuhodný?

„Pravil jsem, že zlo závisí od vůle; nu tedy! člověk jest tím více trestuhoden, čím více poznává, co činí.“

Okolnosti udělují dobrému i zlému poměrnou váhu. Člověk se často dopustí hříchů následkem toho postavení, na které jej společnost povýšila, však předce jsou trestuhodny; ale zodpovědnost stojí v poměru k prostředkům, jež má, aby pochopil dobré i zlé. Tímto spůsobem jest osvícený člověk, který se dopustí malé nespravedlnosti před okem Božím trestuhodnějším, než nevědomý divoch, který se odevzdává svým pudům.

638.) Zlo se někdy zdá býti následkem moci věcí. Tak tomu jest, ku příkladu, v jistých pádech nutnost zničení i svého bližního. Může se pak říci že tu jest přestoupení zákona Božího?

„Jest to předce něco zlého, ačkoliv nutného; ale tato nutnost zmizí v té míře, jak se duše očistí, přecházejíc z jedné existence do druhé; a pak jest člověk více trestuhoden, když se toho hříchu dopustí, poněvadž jej lépe pochopuje.“

639.) Není hřích, který spácháme, často následek postavení, do kterého nás jiní lidé přivedli; a kdo jest v tomto pádu více trestuhoden?

„Hřích padá na toho, kdo jest jeho příčinou. Proto jest člověk, který jest přiveden k hříchu skrze postavení, do kterého jej jeho bližní přivedli, méně trestuhoden; než ti, kteří toho byli příčinou; neb každý ponese nejenom trest hříchu, jejž byl vykonal, ale i toho jejž byl provolal.“

640.) Jest ten, který nespáchá zločin, ale který kořistí ze zločinu, od jiného spáchaného, v tom samém stupni trestuhoden?

„To jest tak, jako by jej byl spáchal; z něho kořistiti, jest na něm podíl bráti. Snad by se byl nad činem zhrozil; ale když jej nalézá již uskutečněným a jeho použije, tak se to stane proto že jej schvaluje, a že by jej byl sám spáchal, kdyby byl mohl, neb kdyby se byl k tomu mohl odvážiti.

641.) Jest žádost k hříchu též tak trestuhodná jako hřích sám?

„Podle okolnosti; jest to ctnost, dobrovolně odolati zlému, ku kterému máme náchylnost, obzvláště když máme možnost naší žá-

dosti za dosti učiniti; když nic jiného nezchází jen příležitost, jste trestu hodni.“

642.) Dostačí to, nečiniti nic zlého, abychom se Bohu zalíbili a své postavení v budoucnosti ujistili?

„Nikoliv, musíte též činiti dobře v oboru svých sil; neb každý jest odpovědným za všecko zlé, které bylo spácháno z té příčiny, že nečinil dobře.“

643.) Jsou osoby, které pro své postavení nemají možnosti dobře činiti?

„Není žádného, kdo by nemohl dobře činiti: jediný sobík (egoista) nenalézá k tomu příležitosti. Dostačí státi v poměru s jinými lidmi, abyste nalézli příležitosti, dobře činiti, a k tomu poskytuje každý den v živobytí pro každého možnost, který není zaslepen soběctvím; neb dobře činiti, neznamená jedině: milosrdným býti, nýbrž i užitečným býti v poměru své moci, kdykoliv vaše pomoc může býti potřebna.“

644.) Není středu, v kterém jsou jistí lidé postavení pro ně prvním pramenem mnoho neřestí a zločinů?

„Ano, ale zde jest též od ducha v stavu volném vyvolená skouška; on se chtěl vydati pokušení, aby dosáhl zásluhy odporování.“

645.) Když jest člověk takřka uvržen do neřestného vzduchu, nestane se pro něho neřest skoro neodolatelným strhnutím?

„Strhnutím ano; neodolatelným? Nikoliv, neb nalézneš ve středu tohoto neřestného vzduchu někdy veliké ctnosti. To jsou duchové, kteří měli tu moc k odporování, a kteří měli spolu seslání, aby vykonávali dobrý vliv na své druhy.“

646.) Jest zásluha dobrého, které vykonáváme podrobena jistým podmínkám; jinak řečeno: jest vícero stupňů zásluhy v dobrém?

„Zásluha dobrého jest odvislá od obtíží; není jí tam když se dobře činí bez práce, a když to nic nestojí. Bůh ocení to chudému výše, který rozdělí svůj jediný kus chleba, než bohatému, který dává ze svého nadbytku. Ježíš to pravil, když vypravoval o denaru (troníku) vdovy.“

4. Rozdělení přirozeného zákona.

647.) Obsahuje se celý zákon Boží v zásadě lásky k bližnímu, jíž Ježíš vyučoval?

„Tato zásada obsahuje dozajista všecky povinnosti lidí mezi sebou; ale musí se jim ukázati, jak se dle něho spravovati mají, sice jej budou zanedbávati, jako nyní; ostatně obsahuje zákon přirozený všecky okolnosti života, a tato zásada není jen jeho částí.

Lidem jsou potřebná určitá pravidla; všeobecné a tůze nejisté zákony ponechávají velmi mnoho dvířek otevřených pro výklad.“

648.) Co myslíte o rozdělení přirozeného zákona na deset dílů obsahujících zákony stranu klanění se, práce, zplodění (reprodukce), zachování, zrušení, společnosti, pokroku, stejnosti, svobody, konečně stranu spravedlnosti, lásky k Bohu a lásky k bližnímu?

„Toto rozdělení zákona Božího na deset dílů jest ono Mojžíšovo, a může obsahovati veškeré okolnosti života, což jest hlavní věcí; ty je můžeš přijmouti, aniž by proto mělo cosi svrchovaného ne více než všecky druhé soustavy rozdělení, které závisí od stanoviska pohledu, z kterého se na věc patří. Ten nejposlednější zákon jest ten nejdůležitější, neb skrze něj může člověk v životě spiritickém nejvíce pokročiti, neb on je obsahuje všech.

Hlava druhá.

I. Zákon klaněni se.

1. Cíl klanění se. — 2. Zevnitřní klanění se. — 3. Život rozjímavý. — 4. O modlitbě. — 5. Mnohobožství (Polytheismus.) — 6. O Oběti.

1. Cíl klanění se.

649.) V čem pozůstává klanění se?

„Jest to povyšení ducha k Bohu. Klaněním se, přibližujete duši vaši k Němu.“

650.) Jest klanění se výsledek nějakého vnitřního citu, neb skutek jistého ponaučení?

„To jest vnitřní pocit, jako onen o Bohu. Vědomost své slabosti přivádí člověka k tomu, aby se pokořil před tím, který jej může chrániti.“

651.) Jsou národové, kteří by byli prostí veškerého pocitu klanění se?

„Nikoliv, neb nebylo nikdy bohaprázdných národů.“

652.) Může se považovati, že má klanění se pramen v přirozeném zákoně?

„Ono leží v přirozeném zákoně, poněvadž jest následek jistého vnitřního pocitu u člověka; proto se nalézá u všech národů, ačkoliv v rozličném spůsobu.“

2. Zevnitřní klanění se.

653.) Potřebuje klanění se zevnitřních zjevů?

„Pravé klanění se je v srdci. Pomyšlete vždy při všech činech svých, že na vás patří Pán.“

— Jest zevnitřní klanění se užitečno?

„Ano, když to není pouhý klam. Jest to vždy prospěšno, dáti dobrý příklad; ale ti, kteří to nečiní jen z přetvářenosti a ze samolíbosti, a jejichž chování odpírá zdanlivé pobožnosti, dávají spíše horší příklad než lepší, a působí více zlého, než si pomyslí.“

654.) Udělí Bůh nějakou přednost těm, kteří se Mu na tento neb na onen spůsob klaní?

„Bůh dává přednost těm, kteří se Mu klaní se základu srdce svého s upřimností, činíce dobře a varujíce se zlého, před těmi, kteří míní se Mu kořiti obřady, jež je pro své soudruhy nepolepší.“

„Všickni lidé jsou bratří a dítky Boží; On povolává k sobě všechny ty, kteří zachovávají Jeho zákony, na jakýkoliv spůsob to na jevo dávají.“

„Kdo nemá jen zevnějšek pobožnosti jest pokrytcem; ten u kterého jest klanění se jen přetvářením a v odporu se svým chováním, dává zlý příklad.“

„Kdo se přiznává k víře Kristově, a při tom jest pyšným, závistivým a žárlivým, kdo jest necitelným a nemilosrdným k svému blížnímu, neb dychtivým po vezdejším statku, ten, pravím vám, má náboženství v ústech, ale ne v srdci. Bůh, jenž všecko vidí, řekne: kdo zná pravdu, jest stokrát více trestuhoden za zlé, jež spáchá, než nevědomý divoch na poušti, a podle toho bude též souzen v den soudný. Když vás okolojdoucí slepec porazí, tak mu odpustíte; když jest to ale člověk, jenž dobře vidí, tak si budete stěžovati, a máte k tomu právo.“

„Netažte se tedy, zda-li jest jakýsi spůsob klanění se přiměřenější, neb by to bylo, jako tázati se, zda-li jest to Bohu příjemnější, poctěnu býti v jakési řeči spíše než v jiné. Opakuju vám to ještě jednou: „Zpěvy vaše nepřicházejí k Bohu jen dvířkami srdce.“

655.) Jsme trestuhodni přiznávati se k takovému náboženství, na které z útrob srdce neveříme, když to činíme jen z ohledu na lidi, abychom nedali pohoršení těm, kteří jinak smýšlejí?

„Úmysl jest zde, jako při mnoho jiných věcech pravidlem, než kdo nehledí jen šetřiti víry druhých, ten nehřeší; on jedná lépe než ten, který by se jim vysmíval, neb tomu by zcházela bratrská láska; ale ten, kdo to činí ze zisku a z ctižádosti, jest opovrženým

před Bohem i před lidmi. Bůh nemůže míti zalíbení v těch, kteří se zdají před Ním se kořiti, jen aby dosáhli pochvaly lidské.“

656.) Máme předpokládati společné klanění se soukromnému?

„Společnými myšlenkami a city spojení lidé mají více moci k sobě přivolati dobré duchy. Jak tomu též jest, když se spojují, aby se Bohu klaněli. Ale nemyslete si proto, že by soukromné klanění se bylo méně dobrým, neb každý se může Bohu klaněti, když Naň pomyslí.“

3. Život rozjímavý.

657.) Mají lidé, kteří se oddávají rozjímavému životu, nečiníce nic zlého, a nemyslíce jen na Boha, v Jeho očích jakousi zásluhu?

„Nikoliv, neb když nečiní nic zlého, nečiní nic dobrého a jsou neužitečnými; ostatně nečiniti nic dobrého, jest již něco zlého. Bůh velí, abychom Naň myslili, ale nechce, abychom jen na Něho myslili, poněvadž udělil člověku povinnosti, které má splniti na zemi. Ten, který se trápí, vpřemýšlení a v rozjímání, nečiní v očích Božích nic záslužného, poněvadž celý jeho život jest soběcký a člověčenstvu neprospěšný, a Bůh požádá od něho účet z dobrého, jehož neudělal.“ (640.)

4. O modlitbě.

658.) Jest modlitba Bohu příjemna?

„Modlitba jest Bohu vždy příjemná, když ze srdce přichází, neb úmysl jest vším, a srdečná modlitba jest prospěšnější než ta, kterou můžeš čísti, jak krásná může býti, když ji čteš více ústy než myslí. Modlitba jest Bohu příjemná, když se vykonává s důvěrou, nábožností a upřimností; ale nemysli, že by Bůh byl pohnut modlitbou člověka marnivého, pyšného a soběckéko, leda by to byl z jeho strany čin upřímné kajicnosti a pravé pokory.“

659.) Jaká jest všeobecná povaha modlitby?

„Modlitba jest skutek klanění se. K Bohu se modliti, jest: na Něho mysliti, jest: k Němu se přibližovati, jest: pustiti se s Nim do obcování. Při modlitbě si můžeme tři věci předsevzíti, totiž: chváliti, prositi a děkovati.“

660.) Polepší modlitba člověka?

„Ano, neb kdo se modlí s vroucností a s důvěrou, jest mocnějším proti pokušení k zlému, a Bůh mu sesílá dobré duchy ku pomoci. To jest pomoc, která není nikdy oslyšána, když se vykonává s upřimností.“

— Jak to přichází, že někteří lidé, kteří se mnoho modlí, jsou předce velmi zlé povahy, žárliví, závistiví, a zlobiví, kterým zchází dobrota a shovívavost, a kteří jsou někdy i neřestní?

„Hlavní věc nepozůstává v tom, mnoho se modliti, nýbrž dobře se modliti. Tyto osoby myslí, že veškerá zásluha pozůstává v délce modlitby a zavírají oči nad svými poklesky. U nich jest modlitba jakési zaměstknání, jakási kratochvíle, ale ne spytováním sebe samých. Není to lék, jenž jest neplatný, ale spůsob, jakým se ho užívá.“

661.) Můžeme Boha s prospěchem prositi o odpuštění svých hříchů?

„Bůh zná rozeznati dobré od zlého. Modlitba nezakrývá naše viny. Kdo Boha prosí za odpuštění svých hříchů, neobdrží je, jen když změní své chování. Dobré skutky jsou nejlepší modlitba, neb skutky platí více než slova.“

662.) Můžeme se s prospěchem za jiné modliti?

„Duch toho, jenž se modlí, jedná ze své vůle, činiti dobře. Modlitbou přivábí k sobě dobré duchy, kteří se s ním spojí k dobrému, jež chce učiniti.“

Máme v sobě skrze mysl a vůli jistou moc činnosti, která se vztahuje daleko nad hranice našeho tělesného kruhu. Modlitba za jiného jest jeden z činů této vůle. Když jest vroucí a upřimná, může přivábiti k jeho pomoci dobré duchy, aby mu vnukli dobrou mysl a aby mu udělili tělesné i duševní síly, jichž má zapotřebí. Ale i zde jest srdečná prosba vším, pouze ústné není k ničemu.

663.) Mohou modlitby, jež za sebe samé vykonáváme, změniti přírodu našich skoušek a odvrátiti jejich průběh?

„Vaše skoušky jsou v rukou Božích, a mezi nimi jsou takové, kterým se musíte až ke konci podrobiti, pak ale Bůh bere vždy ohled na vaši oddanost. Modlitba přivábí k vám dobré duchy, kteří vám poskytnou síly, abyste je přestáli se zmužilostí, a pak se vám zdají méně obtížnými. Pravili jsme vám, modlitba není nikdy bez prospěchu, když se náležitě vykoná, poněvadž dodává síly, a to jest již velký výsledek. Pomoz si sám, a nebe ti pomůže, to víš. Ostatně nemůže Bůh k vůli každého pořádek v přírodě změniti; neb, co jest z vašeho obmezeného pohledu a ze stanovíska vašeho krafounkého života, veliké neštěstí, jest často veliké štěstí ve všeobecném pořádku všehomíru, a pak mnoholi tu jest bídy, od které jest člověk svou nepozorností neb svými hříchy sám vlastní původce! On se trestá tím, čím byl zhřešil. Však spravedlivé prosby bývají častěji vyslyšeny, než myslíte. Myslíte, že vás Bůh oslyšel, poněvadž pro vás neudělal zázrak, kdež On

vám jest nápomocným tak přirozenými prostředky, že se vám zdají býti skutek náhody neb mocí věcí; častokráte též, i nejčastěji vzbudí vám potřebnou myšlenku, abyste se vyvedli sami z rozpaků.“

664.) Jest to prospěšno, modliti se za zemřelé a za trpící duchy, a jak mohou v tomto pádu naše prosby jim poskytnouti ulehčení, a ukrátiti jejich trápení; mají tu moc, aby pohnuli spravedlností Boží?

„Modlitba nemůže míti ten skutek, aby měnila úmysly Boží, ale duše pro kterou se modlíte, pocítí ulehčení, neb jest to důkaz lásky, který ji dáváte, a poněvadž nešťastný nalézá vždy útěchy, když nalézne útrpných duší, které berou podíl na jeho trápení. Z druhé strany vzbuzuje jej modlitba k pokání a k předsevzetí činiti, čeho jest třeba, šťastným býti; v tomto smyslu může se jeho trápení ukrátiti, když to ze své strany podporuje svou dobrou vůlí. Tato touha k polepšení, modlitbou probuzená, přivábí k trpícímu duchu lepší duchy, kteří přicházejí jej osvětliti, potěšiti a vlíti mu naději. Ježíš se modlil za zbloudilé ovce, a tímto vám ukazuje, že byste byli trestu hodnými, kdybyste to neučinili pro ty, kteří toho nejvíce potřebují.“

665.) Co máme souditi o mínění, které zavrhuje modlitbu za zemřelé z té příčiny, že není předepsána v evangeliích?

„Ježíš pravil k lidem: „Milujte se vespolek.“ Tento zákon obsahuje v sobě, abychom užili všech možných prostředků k důkazu naší lásky k nim, aniž by se pouštěl do podrobností, jakým způsobem se může dosáhnouti toho cíle. Ačkoliv jest pravda, že nemůže nic Stvořitele odvrátiti od výkonu spravedlnosti, — jejíž vzorem jest, — při všech činech ducha; tak jest předc pravda, že modlitba, již vykonáváte pro toho, který vám vštípil lásku, jest pro něj důkazem památky, jež přispěje k ulehčení jeho trápení, a jej potěší. Jak ukáže tu nejmenší skroušenost, a jen tenkráte se mu pomůže; ale po každé se mu oznámí, že se soucitná duše s ním obírala, a ponechá se mu potěšitelná myšlenka, že mu byla její modlitba prospěšnou. Z toho následuje nutně pocit vděčnosti a náklonnosti k tomu, jenž mu dal tento důkaz lásky neb útrpnosti; a z toho následuje, že láska, kterou Kristus lidem odporučil, mezi nimi přebývá. Oni tedy oba vyplnili zákon lásky a sjednocení všech bytostí, — zákon Boží, — který má uskutečniti jednotu co cíl a konec ducha.“[1])

[1]) Tato odpověď byla dána od pana Monod'a, protestantského pastora v

666.) Můžeme se modliti k duchům?

„Můžete se k dobrým duchům modliti, co poslancům Božím a vykonávatelům Jeho vůle; ale jejich moc jest v poměru s jejich vznešeností, a pochází vždy od Pána všech věcí, bez Jehož vůle se nic nestane, proto jsou prosby, které jim přednášíte jen tenkráte platny, když jsou od Boha přijaty.

5. Mnohobožství (Polytheismus).

667.) Proč jest mnohobožství jedna z nejstarších, nejrozšířenějších věr, když není pravá?

„Myšlenka na jednoho Boha nemohla u člověka dříve býti, než co následek vyvinutí jeho pojmů. Neschopen ve své nevědomosti pojmouti bezhmotnou bytost, bez jisté tvářnosti, působící na hmotu; připisoval jí vlastnosti tělesné přírody, totiž formu a figuru, a proto bylo mu vše, co se zdálo převyšovati poměry obyčejné intelligence jakýmsi Bohem. Vše, čemu neporozuměl, muselo býti skutkem nadpřirozené moci, a odtuď neměl učiniti jen krok, aby uvěřil na tolikero rozličných mocností. Ale v každé době byli osvícení lidé, kteří pochopili nemožnost tohoto množství mocí, aby řídili svět bez vyššího řízení, a ti povyšili se k pojmu jediného Boha.“

668.) Nemohly spiritické zjevy, které se objevovali v každé době, a jež jsou známy od nejprvnějších časů světa, působiti víru na množství Bohů?

„Bez pochyby, neb když lidé jmenovali vše, co bylo nadlidského Bohem, byli duchové pro ně Bohy, a proto též, když se vyznamenával jakýsi člověk mezi druhými svými činy, svým ostrovtipem neb jakousi tajnou, od lidu prostého nepochopenou mocí, učinili jej Bohem, a ctili jej po jeho smrti.“

Slovo: „Bůh„ mělo u starých národů velmi rozšířený význam; nebylo to, ak za našich časů, zosobnění Pána přírody, byla to všeobecná vlastnost, daná každé bytosti mimo podmínek lidstva postavené; poněvadž jim spiritické zjevy odhalily jsoucnost beztělesných bytostí, působících co mocnost přírody, tak je nazvali Bohy, jako my je nazýváme duchy, jest to jen pouhá otázka o slovo, s tím rozdílem, že oni ve své nevědomosti, v které od těch svévolně udržovani byli, kteří v tom vyhledávali svůj prospěch, jim stavěli chrámy a drahocenné oltáře, kdežto pro nás jsou to pouhá stvoření jako my, více neb méně dokonalá, a která svlekla pozemská roucha. Když spytujeme s pozor-

---

Paříži, v dubnu 1856 zemřelého. Předešlá odpověď č. 664 jest od ducha sv. Ludvíka.

ností rozličné vlastnosti pohanských Bohů, tak bez těžkosti poznáme všecky vlastnosti našich duchův na všech stupních spiritického postupníku, jejich physický stav ve vyšších světech, všecky vlastnosti périspritu, a úlohu, kterou hrají ve věcech pozemských.

Když přišlo křesťanstvo osvětiti svět svým Božským světlem, nemohlo zničiti takovou věc, která v přírodě pozůstává, ale přeneslo klanění se na Toho, komu přináleží. Co se týče duchův, tak se jejich památka pod rozličnými jmény zachovala, podle národů, a jejich zjevy, které nikdy nepřestaly, byly rozličně vykládány a pod vládou tajemství často vyčerpány; kdežto náboženství v nich vidělo zázračné zjevy, spatřovali v nich nevěřící kejklířství. Dnešního dne zjevuje nám Spiritismus, — díky vážnějšímu, veřejně učiněnému spytování, — sproštěn předsudných myšlenek, které jej zastiňovaly přes staletí, jednu z největších a nejvznešenějších zásad přírody.

6. Oběti.

669.) Zvyk lidský, přinášeti oběti, sahá do nejvzdálenější starožitnosti. Jak byl člověk k té víře přiveden, že by takové věci byly Bohu příjemny?

„Předně, že nepoznal Boha za pramen dobroty; u prvních národů panuje hmota nad duchem; oddávali se zvířecím pudům, proto jsou obyčejně ukrutní, poněvadž u nich mravní smysl není ještě rozvinut. Pak museli první lidé přirozeně mysliti, že obživený tvor má v očích Boha větší cenu než hmotné těleso. To je k tomu přivedlo, že s počátku obětovali zvířata, a později i lidi, poněvadž dle své křivé víry myslili, že cena oběti stojí v poměru s vážností obětované věci. V materialním životě, jaký větším dílem provádíte, když věnujete někomu jakýsi dar, volíte k tomu vždy věc tím větší ceny, čím větší oddanost a úctu té osobě osvědčiti hodláte. Tak to též muselo býti u nevědomých lidí stranu Boha.“

— Tedy by předcházeli zvířecí oběti, lidské oběti?

„Na tom se nemůže pochybovati.“

— Podle tohoto výkladu neměly by lidské oběti svůj původ v citu ukrutnosti?

„Nikoliv, ale ve falešném pojmu, Bohu se zalíbiti.“ Hleďte na Abraháma. Později toho lidé zneužívali, obětovavše své nepřátele, i své osobní nepřátele. Ostatně, Bůh nežádal nikdy obětí ani zvířecích, ani lidských; On se nemůže cítiti zničením svých vlastních tvorů.“

670.) Mohly býti oběti lidské s nábožným úmyslem přinešené, Bohu příjemny?

„Nikoliv, nikdy; ale Bůh bere ohled na úmysl. Nevědomí lidé mohli míniti, že činí jakýsi chvalitebný čin, když obětují

jednoho ze svých soudruhů; v tomto pádu patřil Bůh jen na úmysl a ne na skutek. Když se lidé polepšili, museli poznati svůj blud, a zavrhnouti tyto oběti, které od osvícených lidí nemohly schváleny býti; pravím: od osvícených, poněvadž tenkráte byli duchové ještě zahaleni do materialního závoje; ale jejich svobodnou vůlí mohli míti pojem o svém původu a o svém cíli, a mnozí již pochopovali tušením hřích, který spáchali, ale páchali jej nic méně dále, aby učinili zadost svým náruživostem."

671.) Co máme mysliti o tak nazvaných svatých vojnách? Pocit, jenž přivádí fanatické národy, aby vyhladili, co možná, ty, kteří nezdělují jejich víru z toho ohledu, aby se zalíbili Bohu, zdá se míti ten samý původ, jako onen, jenž je někdy pudil obětovati své bližní?

„Jsou puzeni zlými duchy, a bojujíce proti svým bližním, jednají proti vůli Boží, který velí, abychom milovali svého bratra, jako sebe samého. Když každé náboženství, neb lépe každý národ se klaní tomu samému Bohu, ať si má jakékoliv jméno, proč bychom s nimi vedli vojnu k jejich vyhlazení, poněvadž jejich víra jest jiná, neb že ještě nedosáhla pokrok víry osvícených národů? Národové mohou omluveni býti, že nevěří slovu toho, jenž byl obživen duchem Božím a od Něho poslán, obzvláště když ho ani neviděli, a když nebyli svědky jeho činů; a jak chcete, aby uvěřili toto slovo míru, když ho k nim přinášíte se zbraní v rukou? Oni mají se osvíti, a máme hleděti, aby poznali jeho učení překonáním a láskou, a ne násilím a krve prolitím. Větší díl z vás nevěří v obcování, který máme s jistými lidmi; proč byste žádali, aby vám cizinci uvěřili na slovo, když vaše skutky odporují víře, kterou vyučujete?

672.) Měla oběť pozemských plodů, Bohu přinešená, v jeho očích více zásluhy než oběť zvířecí?

„Již jsem vám pravil, že Bůh posuzuje úmysl, a že skutek má u Něho málo vážnosti. Patrně bylo to Bohu milejší, když viděl, že se mu přináší za oběť jakýsi plod pozemský než krvavá oběť. Jak jsme vám řekli, — a my to opakujeme vždy, — jest modlitba, vykonaná z hloubí srdce, Bohu milejší než všecky oběti, jež Mu můžete přinésti. Opakuji to, úmysl jest vším, čin není ničím."

673.) Neměli bychom prostředku udělati tyto oběti Bohu příjemnějšími, kdybychom je věnovali k prospěchu těch, kterým jest zápasiti s nouzí, a nebylaby pak zvířecí oběť, v tomto pádu k užitečnému cíli vykonaná, záslužná, kdežto byla zneužívaná, když neprospívala nikomu, neb jen lidem, kterým nic

nezcházelo? Nebyla-li v tom opravdově jakási nábožná mysl, obětovati chudým prvotiny plodů, jež nám Bůh daruje?

„Bůh žehná vždy těm, kteří dobře činí; podporovati chudé a těšiti zarmoucené jest nejlepší prostředek Boha ctíti. Nepravím, že by Bůh zavrhoval ceremonie (obřady), které mu k poctě činíte, ale jest mnoho peněz, jichžby mohlo užitečněji upotřebeno býti, než se to děje. Bůh miluje jednoduchost ve všech věcech. Člověk který se váže na zevnějšek a ne na srdce, jest duch obmezených náhledů; považte, zdali se může Bůh více držeti formy než mysle.“

Hlava třetí.

II. Zákon práce.

1. Potřeba práce. — Hranice práce. Odpočinutí.

1. Potřeba práce.

674.) Jest potřeba práce přirozený zákon?

„Pracovati jest jeden z přirozených zákonů, již proto, poněvadž práce jest potřebná; a vzdělanost nutí člověka k vícero prací, poněvadž rozmnožuje jeho potřeby a jeho požitky.“

675.) Máme vyrozumívati pod prací jen hmotné zaměstknání?

„Nikoliv, duch pracuje tak jako tělo. Každé užitečné zaměstknání jest prací.“

676.) Proč jest člověku uložena práce?

„To jest následek jeho tělesné přírody. Jest to odpokutování, a spolu prostředek k zdokonalení jeho intelligence. Bez práce by člověk zůstal v dětinství intelligence; proto má jen své práci a své přičinlivosti svou obživu, svou jistotu a svůj blahobyt co děkovati. Tomu, který je tuze slabým na těle, udělil Bůh rozum, aby to vynahradil; ale to jest vždy práce.“

677.) Proč se stará příroda sama od sebe za všechny potřeby zvířat?

„Všecko pracuje v přírodě; zvířata pracují jak ty, ale jejich práce a jejich intelligence jest obmezena na starost svého zachování; proto nepřináší u nich žádného pokroku, kdežto u člověka má dvojnásobní cíl: zachování těla, rozkvět mysle, který jest též potřebný, a který jej povyšuje nad sebe samého. Když pravím, že práce zvířat jest obmezena na starost o své zachování, tak vyrozumívám cíl, jejž si předkládají při práci; ale jsou bez svého vědomí, a starajíce se o své potřeby tělesné, činitele, kteří pod-

porují úmysly Stvořitele, a jejich práce přispívá nic méně ke konečnému cíli přírody, ačkoliv vy neuznáváte velmi často přímého účinku.“

678.) Jest člověk v dokonalejších světech podroben té samé potřebě práce?

„Příroda práce řídí se podle přírody potřeb; čím méně hmotné jsou potřeby, tím méně hmotná jest práce; ale nemysli proto, že člověk zůstane nečinným a neužitečným: lenost byla by trestem na místě dobrodiní.“

679.) Jest člověk, který má dosti statků pro svou výživu osvobozen od zákona práce?

„Od hmotné práce, snad, ale ne od povinnosti, dle svých prostředků užitečným býti, zdokonalovati svou intelligenci a rozum druhých, co jest též prací. Když člověk, kterému Bůh udělil dosti statků pro své živobytí, není přinucen, aby se živil v potu své tváře, jest jeho povinností, svým blížním užitečným býti, pro něho tím větší, čím více času mu k tomu ponechává podíl, jehož byl napřed obdržel.“

680.) Nejsou lidé, kteří jsou neschopni docela žádné práce, a život kterých tedy jest neprospěšný?

„Bůh jest spravedlivým; nezavrhuje jen toho, jehož život jest svévolně neužitečný; neb tento žije na útraty cizí práce. On velí, aby se každý osvědčil užitečným, dle svých schopností.“ (643.)

681.) Neukládá příroda dětem povinnost, aby pracovali za své rodiče?

„Dozajista, tak jak rodiče musejí pracovati pro své děti; proto Bůh učinil z dětinské lásky a z lásky otcovské přirozený pocit, aby údy jedné a té samé rodiny, touto obapolnou náklonností vedeny, se vespolně podporovaly; toto se ve vaší nynější společnosti tůze často zneuznává.“ (205.)

2. Hranice prací. Odpočinutí.

682.) Poněvadž odpočinutí jest po práci potřebné, není to tedy přirozený zákon?

„Bez pochyby, slouží odpočinutí k tomu, abychom opět nabyli tělesné síly, a jest potřebné i k tomu, ponechati intelligenci více svobody, aby se povyšila nad hmotu.“

683.) Kde se nalézá hranice práce?

„Pokud síly stačí; ostatně Bůh neobmezuje svobodu člověka.“

684.) Co se má o těch mysliti, kteří zneužívají své moci a ukládají svým poddaným příliš práce?

„Jest to jeden z nejhorších činů. Každý člověk, který má

moc poroučeti, jest zodpovědným za přílišnost práce, kterou ukládá svým poddaným, neb přestupuje zákon Boží.“ (273.)

685.) Má člověk právo ve svém stáří na odpočinek?

„Ano, jest k práci jen dle svých sil povinnen.“

— Ale jak se má živiti stařec, který se živí prací, když již nemůže pracovati?

„Silný má pracovati za slabého; když tu není více rodina, tak ji má společnost vynahraditi; to jest zákon bratrské lásky.“

Není na tom dosti, říci člověku, že musí pracovati, má se i o to starati, aby ten, jenž očekává své živobytí od práce, též nalézl zaměstknání, ale tomu vždy tak není. Když se zdržení práce zvšeobecní, tak vezme na sebe poměry pozemního soužení jako neúroda. Hospodářská věda (ekonomie) vyhledává odpomoc v rovnováze v produkci (utvoření) a komzumci (spotřebování); ale tato rovnováha, — dejme tomu, že by byla možna, — bude míti vždy přetržky, a v těchto mezidobách musí předce pracující lid živu býti. Jest jistý živel, na který se posaváde málo váhy kladlo, a bez kterého hospodářská věda není jen theorie (vědecká zásada), totiž vychování; ne sice vychování intellektuelní (vědecké), ale vychování mravní; ale ne vychování mravní knihami, ale ono, které pozůstává v umění: utvořiti povahy, ono, které utvoří zvyky, neb vychování jest součin nabytých zvyků. Když se pomyslí na množství lidí, kteří se každodenně vrhnou do proudu obyvatelstva bez zásad, bez úzdy, svým vlastním pudům ponechaných, jest se co diviti smutným následkům, jež z toho následují? Až se pozná, pochopí a až bude toto umění vykonáváno, tak přinese člověk, zvyklý pořádku a obezřelosti pro sebe a pro své příbuzné, úcty pro to, co jest ctihodného; zvyky, které mu umožňují přežíti méně trapně časy nevyhnutelně zlé. Nepořádek a nepředloženost jsou trapné nesnáze, které může jen rozumné vychování odstraniti; zde jest stanovisko východu, pravý život blahobytu, pravá záloha jistoty pro všechny.

Hlava čtvrtá.

III. Zákon o zplození.

1. Pozemní obyvatelstvo. — 2. Následování a zdokonulení plemen. 3. Překážky zplození. — 4. Manželství a bezženství (celibat.) — 5. Mnohoženství (polygamie.)

1. Pozemní obyvatelstvo.

686.) Jest zplození živých tvorů jakýsi zákon přírody?

„To jest patrná věc; neb bez zplození zahynul by svět tělesný.“

687.) Když bude, jak to spozorujeme, obyvatelstva vždy více přibývati, přijde jednou ta doba, kdy bude zem přelidněna?

„Nikdy, Bůh nad tím bdí, a udržuje vždy rovnováhu. On netvoří nic zbytečného, člověk, který nevidí jen cíp přírodního obrazu, nemůže posouditi souhlas celku.“

2. Následování a zdokonalení plemen.

688.) Jsou v tomto okamžení lidská plemena, která patrně hynou; přijde jakási doba, kde vyhynou docela z povrchu země?

„To jest sice pravda, ale to se stane proto, že jiná plemena převzala jejich místa, jako svým časem jiní národové převezmou vaše místo.“

689.) Jsou nynější lidé z jakéhosi nového stvoření, neb zdokonalení potomci prvobylých bytostí?

„To jsou ti samí duchové, kteří se vrátili, aby se zdokonalili v nových tělech, ale kteří jsou ještě daleko od dokonalosti. Tak bude míti nynější pokolení lidské, které svým vzrůstem zdá se přeplniti celou zem, a vynahraditi plemena hynoucí svou dobu zmenšení a zmizení. Jiná pokolení dokonalejší ji vynahradí, která budou pocházeti od nynějšího pokolení, tak jako nynější vzdělaní lidé pocházejí od surových a divokých bytostí prvopočátečných časů.“

690.) Jsou těla nynějšího pokolení z ohledu pouze tělesného jakési obzvláštní stvoření, nebo pocházejí od prvopočátečných těl cestou zplození?

„Počátek plemen tratí se do noci časů; ale poněvadž přináleží všechna k veliké rodině lidské, jakéhokoliv měl jednotlivý kmen praotce, tak se mohli mezi sebou spojiti, a spůsobiti nové odrody.“

691.) Jaká jest povaha z ohledu phyzického, rozeznávající a panující u prvopočátečných národů?

„Rozvinutí surové síly na ujmu intellektuelní moci; nyní jest to naopak: člověk vyvede více svým rozumem než tělesnou silou, a předce zmůže stokráte více, poněvadž se naučil užívati přírodných sil, co zvířata nečiní.“

692.) Jest zdokonalení zvířecích plemen a bylin dle vědy proti přirozenému zákonu? Bylo by to tomuto zákonu přirozenější, abychom tyto věci nechali sledovati obyčejný běh?

„Má se vše dělati, aby se dosáhla dokonalost, a člověk sám jest nástroj, jehož Bůh užívá, aby dosáhl svých úmyslů. Poněvadž dokonalost jest cíl, ku kterému příroda spěje, splňuje se vůle Boží, když se podporuje tato dokonalost.“

— Ale člověk jest obyčejně ve svém přičinění pro zlepšení plodů jen veden soběckým pocitem, a nemá jiného úmyslu, než rozmnožení svých požitků; nezmenšuje to jeho zásluhu?

„Co na tom záleží, že nemá zásluhy; jen když se stane po-

krok; jemu to přináleží, aby svou prací úmyslem učinil záslužnou. Ostatně cvičí a rozvinuje touto prací svůj rozum, a z tohoto ohledu získá z ní nejvíce.

3. Překážky zplození.

693.) Jsou lidské zákony a obyčeje, které mají za cíl, neb které působí překážky zplození, protivné přirozenému zákonu?

„Vše, co překáží průběhu přírody, protiví se všeobecnému zákonu.“

— Ale jsou druhy obživených bytostí zvířecích i bylin, jejichž nekonečné plodění byloby škodlivé jiným druhům, a jejich obětí by se sám člověk státi musel; udělá tedy trestuhodný čin, když překazí jejich zplození?

„Bůh dal člověku nad živými tvory moc, které má užívati k dobrému, ale jíž nemá zneužívati. On smí říditi plodění vedle potřeby; ale nemá ji zdržovati bez příčiny. Rozumná činnost člověka jest od Boha ustanovená protiváha, aby se udržela rovnováha mezi silami přírodními, a to jej též rozeznává od zvířat, poněvadž to činí s vědomím příčiny; ale i zvířata přispívají k této rovnováze neb pud k rušení, jenž jim byl udělen, působí, že, ačkoliv se starají o své vlastní zachování, zdržují předc přílišné, a snad škodlivé rozmnožování zvířecích druhů a bylin, jimiž se obživují.“

694.) Co se má mysliti o obyčejích, které obmýšlejí zdržovati zplození z ohledu zadostučinění chlípnosti?

„To dokazuje panování těla nad duší, a jak daleko vězí člověk v hmotě.“

4. Manželství a bezženství.

695.) Protiví se manželství, to jest neustálé spojení dvou bytostí přirozenému zákonu?

„To jest pokrok v běhu lidském.“

696.) Jaký by byl následek zrušení manželství pro společnost lidskou?

„Vracení se k zvířecímu životu.“

Svobodné a náhodilé spojení dvojího pohlaví jest v stavu přirozenémí Manželství jest jeden z prvních pokroků v lidské společnosti, poněvadž působ. bratrskou nerozdílnost, a nalézá se u všech národů, ačkoliv v rozličných podmínkách. Zrušení manželství byloby vracení se k dětinství lidskému, a postavilo by člověka pod některá zvířata, která mu podávají příklad neustálého spojení.

697.) Jest svrchovaná nerozdílnost manželství v přirozeném zákoně, neb jen v lidském zákoně?

„To jest lidský zákon a protivný přirozenému zákonu. Ale

člověk může své zákony změniti, zákony přírody jsou jedině nezměnitelné.“

698.) Jest samovolné bezženství před okem Božím záslužný stav dokonalosti.“

„Nikoliv, a ti, kteří tak žijí ze soběctví. nelíbí se Bohu a klamou celý svět.“

699.) Není bezženství ze strany jistých obětí z toho ohledu, aby se mohli docela věnovati službě člověčenstva?

„To jest něco jiného; já pravil: „ze soběctví“. Každá oběť jest záslužná, když jest to k dobrému; čím větší jest oběť, tím větší jest zásluha.“

Bůh si nemůže odporovati, ani to za zlé považovati, co byl učinil; On v tom nemůže spatřiti zásluhu, když se ruší Jeho zákon; ale když bezženství není v samo v sobě záslužné, není tomu tak, když působí odřeknutím se rodinných radostí ku prospěchu lidstva udělanou oběť. Každá osobní oběť z ohledu blaha a bez pozadní soběcké myšlenky povyší člověka nad své hmotné poměry.

5. Mnohoženství.

700.) Jest stejnost čísla, která je skoro mezi obojím pohlavím, naznačení poměru, dle kterého mají spojenu býti?

„Ano, neb vše má svůj cíl v přírodě.“

701.) Které z obou věcí jest přiměřenější přirozenému zákonu mnohoženství (polygamie) neb jednoženství (monogamie)?

„Mnohoženství jest lidský zákon, jehož zrušení znamená společenský pokrok. Manželství má se dle vůle Boží zakládati na lásce bytostí, které se spojí. Při mnohoženství není pravá láska, tam není jen chlípnost.“

Kdyby mnohoženství bylo dle přirozeného zákona, muselo by býti všeobecně možným, co jest vskutku nemožné z ohledu na stejnost čísla pohlaví.

Mnohoženství má se považovati co jakýsi obyčej, neb obzvláštní, jistým mravům přiměřené zákonodárství, a které společenské vzdělání poznenáhla odstraní.

Hlava pátá.

IV. Zákon zachování se.

1. Pud zachování se. — 2. Prostředky k zachování se. — 3. Užívání pozemních statků. — 4. Potřeba a nadbytek. — 5. Dobrovolné sebezapření. — Bičování se.

1. Pud zachování se.

702.) Jest pud zachovati se, přirozený zákon?

„Bezpochyby, jest darován všem živým tvorům, budiž stupeň jejich intelligence jakýkoliv; u jedných jest pouze mechanický, u jiných jest přemyšlený.“

703.) K čemu udělil Bůh veškerým živým bytostem pud zachování se?

„Poněvadž mají všechny přispívati k záměrům Prozřetelnosti; proto jim Bůh udělil nutnost živu býti. A pak jest život potřebný k zdokonalení bytostí; ony to cítí pudně, anižby si to vysvětliti mohly.“

2. Prostředky k zachování se.

704.) Když Bůh daroval člověku nutnost živu býti, udělil mu též vždy prostředky k tomu?

„Ano, a když jich nenalézá, jest to proto, že jich nepoznává. Bůh nemohl člověku dáti nutnost živobytí, aniž by mu byl udělil k tomu prostředků; proto velí zemi ploditi vše, co pro všechny její obyvatele jest potřebno, neb jen to, co jest potřebné, jest užitečné, nadbytek tím nikdy není.“

705.) Proč příroda neplodí vždy toho dosti, aby poskytla člověku potřebného?

„Proto že ji člověk zanedbává, ten nevděčník! ona jest předc tak výborná matka. Často si člověk též stěžuje na přírodu na to, co jest skutek jeho vlastní neskušenosti a nepředloženosti. Zem by zplodila vždy co jest potřebného, kdyby se člověk uměl spokojiti. Když nedostačí všem potřebám, jest tomu tak, poněvadž člověk vydává na zbytečné věci to, čeho by se mělo užíti na potřeby. Patř na Araba v poušti, on nalézá vždy živobytí, poněvadž si nedělá uměnlivých potřeb; ale když se polovice plodů promarní, aby se uspokojily pochoutky, má se tomu člověk diviti, že zítra ničeho nenalézá, a má příčinu si stěžovati, že jest zbaven potrav, když příjde čas neúrody? Opravdově pravím vám, není to příroda, která jest neprozřetelnou, jest to člověk, který se neumí říditi.“

706.) Máme vyrozumívati pod slovem „pozemní statky“ jen plodiny rolní?

„Role jest první pramen, z kterého se prýští všecky vedlejší prameny, neb konečně nejsou tato zřídla jen proměna plodin rolních; proto se má vyrozumívati pod pozemními statky všecko to, čeho člověk může užíti zde na zemi.“

707.) Prostředky k obživení zchází často jistým lidem i u prostřed nadbytku, který je obklopuje, komu mají to připisovati?

„Soběctví lidí, kteří nečiní vždy toho, co mají činiti; nejčastěji pak sami sobě. Hledejte a naléznete. Tato slova nechtí říci,

že to dostačí, jen hleděti k zemi, abyste nalezli co žádáte, nýbrž že to máte vyhledávati s pilností a s trvanlivostí, ale ne s líností, aniž byste se nedali odstrašiti překážkami, které nejsou často jen prostředky, skoušeti vaši stálost, vaši trpělivost a vaši vytrvalost.“ (534.)

Když civilizace rozmnoží potřeby, rozmnoží též prameny, práce a prostředky výživy; ale musíme se přiznati, že zbývá jí z toho ohledu jestě velmi mnoho co dělati, až ukončí svou úlohu, tak nebude moci žádný říci, že mu potřebného zchází, leda svou vinou. Neštěstím pro mnohé jest, že nastupují cestu, která není ta, kterou jim příroda naznačila, pak jim zchází rozum, aby zvítězili. Pod sluncem jest pro každého místo, ale s tou výminkou, aby každý převzal to své, a ne místo jiného. Příroda nemůže býti zodpovědnou za poklesky společenské organizace a za následky ctichtivosti a sebelíbosti.

Ale bylo by třeba slepým býti, aby se neuznával pokrok, který se z toho ohledu již uskutečnil u národů nejvíce pokročilých. Díky chvalitebnému vynasnažení s vědami spojenému lidumilství (philantropie), které nepřestává působiti pro zlepšení hmotného stavu lidstva; a ačkoliv lidstva neustále přibývá, tak se předce nedůstatek plodin zmenšuje, alespoň větším dílem, a leta nejúrodnější nemají nic podobného k tomu, co bývali jindy. Nauka veřejné zdravoty, tento hlavní živel síly a zdraví, která byla našim předkům neznáma, jest předmět osvícené péči; neštěstí a nouze nalézá útočiště; všady se užívá vědy, aby přispěla k vzrůstu blahobytu. Může se říci, že jsme dosáhli dokonalosti? O dozajista ne; ale čeho se dosáhlo, podává nám míru toho, čeho se může vytrvalostí dosáhnouti, když jest člověk dosti moudrým, aby vyhledával své blaho ve věcech stálých a vážných, a ne v nezemích (utopiích), které jej vzdalují od cíle místo pokroku.

708.) Nejsou postavení, v kterých prostředky výživy nezávisejí docela od vůle člověka, a kde zbavení nejnutnějších věcí jest následek moci věcí?

„Jest to často ohromná skouška, kterou má člověk podstoupiti, a o které věděl, že jí bude podroben; jest to jeho zásluha podrobiti se vůli Boží, když mu rozum neposkytne prostředku, sprostiti se nesnáze. Když ho má smrt zastihnouti, tak se má k tomu odhodlati bez reptání, a mysliti, že hodina pravého osvobození přišla, a že by jej mohlo zoufalství posledního okamžení přivésti o zásluhu své oddannosti.“

709.) Spáchali ti jakýsi zločin, kteří v jistém rozhodném postavení se nucenými, obětovati své bližní, aby se nimi obživili; a když jest to zločin není zmírněn nutností živobytí, již jim ukládá pud zachování se?

„Já jsem na to již odpověděl, když jsem pravil, že jest to větší zásluha, podrobiti se všem skouškám živobytí s zmužilostí a oddanností. Jest to zavraždění a zločin, uražení přírody, neřest, která má býti dvojnásobně trestána.“

710.) Mají ve světech, kde organisace jest čistější, živé tvory potřebí potravy?

„Ano, ale jejich potrava jest v poměru s jejich přírodou. Tato jídla byla by nedostatečná pro váš hrubý žaludek, a oni by nemohli stráviti vaše jídla.“

3. Užívání pozemních statků.

711.) Jest užívání pozemních statků právo pro všecky lidi?

„Toto právo jest následek nutnosti živobytí. Bůh nemohl uložiti jakousi povinnost, aby nebyl udělil též prostředků k jejímu vyplnění.“

712.) K čemu spojil Bůh s požitkem hmotných pokrmů jakési vábidlo?

„Aby vzbudil člověka k vyplnění své úlohy, pak též, aby jej zkoušel pokušením.“

— Jaký jest cíl tohoto pokušení?

„Vyvinouti jeho rozum, který jej má chrániti proti přestupkům.“

Kdyby člověk byl přiváben k požitku pozemních plodin jen z ohledu užitečnosti, tak by byla mohla jeho lhostejnost rušiti soulad všehomíru; Bůh mu udělil půvabu rozkoše, která jej pudí k vyplnění úmyslů Prozřetelnosti. Ale mimo toho chtěl Bůh jej tímto vábidlem zkoumati pokušením, které jej svádí k zneužívání, od čeho jej má chrániti rozum.

713.) Mají požitky své od přírody naznačené hranice?

„Ano, aby vám ukázaly hranici potřeby; ale vašemi přestupky přicházíte k přesycení, a trestáte sami sebe.“

714.) Co se má mysliti o člověku, který vyhledává při svém požívání přepjatost všeho druhu?

„Ubohé stvoření, které se má politovati a jemuž není čeho záviděti, neb se velmi blíží své smrti.“

— Jest to tělesná nebo mravní smrt, ku které se blíží?

„Jedna i druhá.“

Člověk, který vyhledává při svém požívání přepjatost všeho druhu, snižuje se pod zvíře, neb zvíře zná se obmeziti na uspokojení své potřeby. On se odříkává rozumu, který mu Bůh udělil za vůdce, a čím větší jsou jeho přestupky, tím větší dává převahu své zvířecí přírodě nad svou spirituelní přírodou. Nemoce, slabosti i samá smrt jsou následky zneužívání, a jsou zároveň trestem překročení zákona Božího.

4. Potřeba a nadbytek.

715.) Jak může člověk poznati hranici potřebného?

„Moudrý ji zná intuicí (vnitřní pocit), mnozí ji znají skušeností a na své útraty.“

716.) Neukázala příroda hranici našic h potřeb naší organisaci?

„Ano, ale člověk jest nenasitelný. Příroda poukázala hranici jeho potřeb jeho organizace; ale neřesti změnily jeho soustavu, a utvořily proň takové potřeby, které nejsou pravými potřebami.“

717.) Cc se má mysliti o těch, kteří hromadí vezdejší statky, aby si získali nadbytek na ujmu těch, kteří nemají ani toho, co potřebují?

„Zneuznávají zákon Boží, a budou odpovídati za oloupení, jehož se dopustili.“

Hranice potřeby a nadbytku nemá nic svrchovaného. Civilizace působila potřeby, kterých nemá divokost, a duchové, kteří tyto pravidla diktovali, netvrdí, že vzdělaný člověk má žíti jako divoch. Vše jest poměrné. Rozumu to přináleží každé věci svůj podíl vykázati. Civilizace vyvine mravní smysl a rovnočasně pocit lásky, který přivádí lidi, aby se vespolek podporovali. Ti, kteří žijí na útraty, ujmy jiných, využitkují dobrodiní civilizace k svému prospěchu. Nemají od civilizace jen nátěr, jak jsou lidé, kteří nemají od náboženství jen larvu.

5. Dobrovolné sebezapření. Bičování se.

718.) Zavazuje zákon sebe zachování, abychom se starali za tělesné potřeby?

„Ano, neb bez síly a bez zdraví jest práce nemožná.“

719.) Jest člověk potupy hoden, když vyhledává bohatství?

„Bohatství míti, jest přirozená žádost, Bůh nezapovídá jen zneužívání, poněvadž zneužívání jest proti zachování; nepokládá vám to za zločin, vyhledávati blahobyt, když tento blahobyt se nenabude na cizí útraty, a když neseslabuje ani vaši mravní ani tělesnou sílu.“

720.) Jest dobrovolné sebezapření z ohledu na rovně dobrovolné odpokutování v očích Boha záslužné?

„Čiňte jiným dobře a budete míti větší zásluhu.“

— Jest jakési dobrovolné sebezapření, které by bylo záslužné?

„Ano, sebezapření od zbytečných požitků, poněvadž osvobozuje člověka od hmoty, a povyšuje jeho duši. Jest to záslužné, odolati pokušení, které láká k přestupkům, neb k požitku zbytečných věcí, utrhnouti sobě něco z potřebného a dáti to těm, kteří nemají dosti. Když jest sebezapření jen pouhé přetváření, tak jest to posmívání.“

721.) Život nábožného se bičování byl provázen od nejstarších časů a u rozdílných národů, jest z nějakého ohledu záslužný?

„Ptejte se, zdali někomu prospěje, a budete míti odpověď. Když neprospívá jen tomu, který jej provádí, a zdržuje ho od do-

bročinnosti, jest to soběctví, budiž jakákoliv záminka, kterouž jej okrašlují. Sebe zapříti a pro jiné pracovati, to jest podle křesťanské lásky pravé bičování.

722.) Jest zdržení se od jistých pokrmů, které jest u rozličných národů předepsáno, v rozumu odůvodněno?

„Vše, čím se může člověk bez ujmy svého zdraví živiti, jest dovoleno; ale zákonodárci mohli jisté pokrmy z dobrého úmyslu zakázati; a aby svým zákonům získali více víry, tak je představovali, jako by přišli od Boha.“

723.) Jest zvířecí strava u člověka proti přirozenému zákonu?

„Ve vaší tělesné soustavě živí se maso masem, sic by člověk zahynul. Zákon sebezachování ukládá člověku povinnost, aby zachoval své síly a své zdraví, aby mohl vyplniti zákon práce. On se musí tedy živiti, jak to jeho organizace požaduje.“

724.) Jest zdržení se od masitých pokrmů neb jiných něco záslužného?

„Ano, když se zdržujeme pro jiné, ale Bůh v tom nemůže spatřiti sebezapření, když tu není opravdového a užitečného se zdržení; proto pravíme, že ti, kteří se zdržují jen zdanlivě jsou pokrytci.“ (720.)

725.) Co se má mysliti o poranění, učiněném na těle lidském neb zvířecím?

„K čemu tato otázka? Ptejte se tedy ještě jednou, zdali tato věc jest užitečná. Co jest ničemného, nemůže býti Bohu milé, a co jest škodlivého, to Mu jest vždy nepříjemné; neb vizte, Bůh jest přístupným jen citům, jež povyšují duši k Němu; jen vykonávajíce vůli Boží a ne ji přestupujíce, můžete se sprostiti pozemní hmoty.“

726.) Když nás trápení tohoto světa povyšuje spůsobem, jakým je snášíme, jsme povyšeni i onými, jež si dobrovolně spůsobíme?

„Jen ty bolesti povyšují, které jsou přirozené, poněvadž od Boha přicházejí; dobrovolné trápení neslouží k ničemu, když nepůsobí jiným nic dobrého. Myslíš, že ti, kteří si skracují život nadlidskou přísností, jak to činí bonci, fakýři a jistí přehnanci vícero sekt, pokračují na své dráze? Proč raději nepracují k prospěchu svých bližních? Ať ošatí nuzné, ať těší pláčící, ať pracují pro slabé; ať si ukládají ujmu k podpoře nešťastných, pak bude jejich živobytí užitečné a Bohu libé. Když nemáte při dobrovolném trápení, které snášíte, jen sebe na mysli, jest to soběctví, když trpíte pro jiné, jest to bratrská láska: tak znějí předpisy Krista.“

727.) Když si nemáme působiti dobrovolné trápení, které není k prospěchu jinym, máme hledět se chrániti od onoho, které předvídáme, neb které nám hrozí?

„Pud zachování se byl všem bytostem udělen proti nebezpečenstvím a proti bolům. Bičujte vaši duši a ne vaše tělo, usmrcujte vaši nádheru, uduste vaše soběctví, které se podobá hadu, jenž vaše srdce zžírá, a uděláte více pro váš pokrok, než muky, jež nepřináleží více vašemu století.“

Hlava šestá.

V. Zákon zrušení.

1. Potřebné zrušení a zbytečné zrušení. — 2. Zničující pohromy. — 3. Vojny. — 4. Vražda. — 5. Ukrutnost. — 6. Souboj. — 7. Trest smrti.

1. Potřebné zrušení a zbytečné zrušení.

728.) Jest zrušení přirozený zákon?

„Jest třeba, aby se vše zrušilo, aby znovu povstalo a se zlepšilo; neb co jmenujete zrušením, není jen proměna, která vede živé tvory k obnovení a k polepšení.“

— Pud rušení byl by tedy živým tvorům udělen z prozřetelných úmyslů?

„Stvoření Boží jsou nástroje, jež Mu slouží k dosažení svých úmyslů. Živé bytosti zničují se mezi sebou, aby se obživily, a to z dvojnásobného ohledu, aby se zachovala rovnováha v plození, které by se mohlo státi přílišným, a aby se užilo ostatků zevnějšího roucha. Ale zničí se vždy jen toto roucho, a jest jen vedlejší a nikoliv hlavní věcí myslící bytosti; intelligentní princip jest nezrušitelný, a ten se vzdělává v rozličných změnách, jimž se podrobí.“

729.) Když jest zrušení potřebné k polepšení bytostí, proč jim příroda podává prostředků k varování a zachování se?

„Aby zrušení nepřišlo před patřičným časem. Každé předčasné zničení zdržuje rozvinutí intelligentního principu; proto Bůh daroval každé bytosti nutnost živobytí, a se obnovení.“

730.) Poněvadž smrt má nás přivésti k lepšímu životu, a když nás sprostí od strastí tohoto života, a když jest tedy více k požádání než k obávání: proč má člověk před ní pudní strach, jež působí, že se jí bojí?

„My jsme pravili: člověk má hleděti, aby prodloužil svůj ži-

vot k vykonání své úlohy; proto mu Bůh daroval pud se zachovati, a tento pud jej udržuje při jeho skouškách; bez něho by člověk často ztrácel zmužilost. Vnitřní hlas, který jej pudí smrt zavrhnouti, mu praví, že může ještě něco pro svůj pokrok udělati. Když mu hrozí nebezpečenství, tak jest to napomenutí, aby použil ostatek času, jehož mu Bůh popřává; ale nevděčník! on se za to poděkuje častěji své hvězdě, než Stvořiteli.“

731.) Proč postavila příroda na straně prostředků se zachování, zároveň činitele zkázy?

„Lék vedle nemoce, pravili jsme to, aby se zachovala rovnováha, a aby to sloužilo co protiváha.“

732.) Jest nutnost zrušení ta samá ve všech světech?

„Řídí se dle menší neb větší materialnosti světů; přestává ve více očištěném stavu phyzickém a mravním. Ve světech pokročilejších než váš jsou podmínky života docela jiné.“

733.) Pozůstane nutnost zrušení na vždy mezi lidmi na zemi?

„Potřeba zrušení ubírá v tom poměru, jak přemáhá duch hmotu; proto vidíte, že následuje hrůza před zničením pro intellektuelní a mravní vzdělání.“

734.) Má člověk v nynějším postavení neobmezené právo zničení nad zvířaty?

„Toto právo se řídí dle potřeby, aby se postaral o svou výživu a o svou jistotu; zneužívání nebylo nikdy právem.“

735.) Co se má mysliti o zrušení, které překročuje hranice potřeby a jistoty ku příkladu, honba, když nemá jiného cíle, než rozkoš ničiti bez prospěchu?

„Převaha zvířecí přírody nad duševní přírodou. Každé zrušení, které přesahuje hranice potřeby, jest překročení zákona Božího. Zvířata nezruší jen, co potřebují; ale člověk, který má svobodnou vůli, zničuje bez potřeby; bude účty klásti za zneužívání svobody, která mu byla udělená, neb jsou to pak zlé pudy, kterým se poddává.“

736.) Mají národové, kteří svou úzkostlivost stranu zničení zvířat na nejvýš provádí, jakousi obzvláštní zásluhu?

„To jest přehnanost pocitu, sama v sobě chvalitebného, ale stane se zneužívavým a ztrácí zásluhu zneužíváním mnoho jiných druhů; u nich jest více pověrečné bázně, než pravé dobroty.“

2. Zničující pohromy.

737.) V jakém úmyslu navštěvuje Bůh člověčenstvo zničujícími pohromami?

„Aby urychlil jejich pokrok. Nepravili jsme, že zrušení jest potřebné k moralnímu znovuzrození duchův, kteří čerpají v každé nové existenci nový stupeň dokonalosti? Má se patřiti na konec, aby se oceniti mohly výsledky. Vy je posuzujete jen z vašeho osobného stanovíska, a nazýváte je pohromami, pro škody, které vám působí; ale tyto pohromy jsou často potřebné, aby se dosáhl rychleji lepší pořádek věcí, a v několika letech, co by bylo požadovalo vícero staletí (744.)

738.) Nemohl Bůh použíti k polepšení člověčenstva jiných prostředků než zničujících pohrom?

„Ano, a On jich užívá každodenně, poněvadž udělil každému prostředky k pokroku poznáním dobrého a zlého. Jest to člověk, který z toho nekořistí; jest tedy velmi potřebné, potrestati jeho pýchu, a působiti, aby poznal svou slabost.“

— Ale v zničujících pohromách podlehá spravedlivý člověk jako hříšník, jest to spravedlivé?

„Ve svém živobytí vztahuje člověk vše na své tělo; ale po smrti jinak myslí, a jak jsme pravili: tělesný život jest malá věc; jedno století ve vašem světě, jest jen jeden blesk ve věčnosti; trápení tedy, jak vy říkáte od několika měsíců, neb několika dnů není ničím; jest to ponaučení pro vás, které vám v budoucnosti prospěšné bude. Duchové, ti jsou pravý svět, prvopočáteční a vše přežíjející (85); to jsou dítky Boží, a předmět celé Jeho péče; těla jsou jen obleky, v kterých se objevují ve světě. Ve velkých pohromách, které desítí lidé, jest to tak jako u armády, která ve vojně vidí své šaty spotřebované, rozervané neb ztracené. General se stará více o své vojíny, než o jejich šatstvo.“

— Však oběti těchto pohrom jsou nicméně přec obětmi?

„Kdybyste považovali život za to, čím jest, a jakou jest malou věcí u porovnání k nekonečnému; tak byste mu připisovali méně vážnosti. Tyto oběti naléznou v jiném životě hojnou odměnu za své bolesti, když je jen umí snášeti bez reptání.“

Zda-li přichází smrt nějakou pohromou, neb obyčejnou příčinou, musíme předce umříti, když odbila hodinka odchodu; jediný rozdíl jest ten, že jich odchází najednou větší počet.

Kdybychom se mohli v mysli vyvyšiti tím spůsobem, abychom mohli opanovati a obsáhnouti veškeré člověčenstvo, tak by se nám tyto, tak strašlivé pohromy nezdály býti jen přecházejícími bouřkami v osudu světa.

789.) Mají zničující pohromy jakýsi užitek z ohledu phyzického kromě nesnází, jež působí?

„Ano, ony někdy změní stav krajiny; ale dobrodiní, které z nich následuje, neokusí často jen budoucí pokolení.“

740.) Nejsou pohromy nápodobně pro člověka mravní skoušky, které jej přivádí do největších nouzí?

„Pohromy jsou skoušky, které podávají člověku příležitost cvičiti svůj rozum, dokázati svou trpělivost a oddanost do vůle Boží, a přivedou jej do stavu, že může rozvinouti pocity sebezapření, nezištnosti a lásky k bližnímu, když není opanován sobectvím.“

741.) Jest člověku dáno, vyhnouti se pohromám, které mu hrozí?

„Ano, dílem, ale ne tak, jak se tomu obyčejně rozumí. Mnoho pohrom jest následek jeho nepředloženosti; v té míře, jak dosahuje vědy a skušenosti, může se jim vyhnouti, to jest jim předejíti, když umí vyhledati jejich příčiny. Ale mezi strastmi, které sužují lidstvo, jsou všeobecné, které leží v ustanovení Prozřetelnosti, a jejichž účinek pocítí každý jednotlivec více neb méně; proti těmto nemůže člověk postaviti jen svou oddanost do vůle Boží; a tyto strasti jsou často obtížené jeho bezstarostnosti.“

Mezi pohromy zničující, přirozené a od člověka neodvislé sluší počítati především: mor, hlad, povodeň a neúrodu. Ale nenalézl člověk ve vědě, v uměnlivých pracech, v zdokonalení orby, ve střídání semen, vysušení, v studiu zdravotních poměrů — prostředky k odstranění neb alespoň k umírnění těchto nehod? Nejsou jisté krajiny, jindy strašnými pohromami pleněné, dnešního dne od nich sproštěny? Co nezmůže člověk pro hmotné blaho, když pozná použíti všech prostředků intelligence, a když k starosti o své osobné zachránění pozná spojiti pocit pravé lásky pro svého bližného. (707.)

3. Vojny.

742.) Jaká příčina přivádí člověka k vojně?

„Převládá zvířecí přírody nad přírodou spiritickou, a nasycení náruživostí. V barbarském stavu neznají národové jen práva mocnějšího; proto jest u nich vojna pravidelným stavem. V té míře, jak člověk pokračuje, nevede se vojna tak často, poněvadž se vystříhá její příčin, a když jest potřebna, vede se s větší lidskostí.“

743.) Přestane svým časem vojna na zemi?

„Ano, až lidé poznají spravedlnost, a až budou vykonávati zákon Boží, pak budou všechny národy bratrskými.“

744.) Jaký měla Prozřetelnost účel, udělavši vojnu potřebnou?

„Svobodu a pokrok.“

— Když má válka míti následek, aby vedla k svobodě, jak to přichází, že má často za účel a za následek otroctví?

„Okamžité otroctví, aby omrzelo národy, a aby je popudilo k rychlejšímu pokroku.“

745.) Co máme mysliti o tom, který provolá vojnu k svému zisku?

„Ten jest opravdově trestu hoden, a ten bude potřebovati velmi mnoho existencí, aby odpokutoval všecky vraždy, jejichž byl příčinou, neb on bude odpovídati za každého člověka, jehož smrt byl působil svou ctižádostí.

4. Vražda.

746.) Jest vražda zločinem před očmi Božími?

„Ano, velký zločin; neb ten, který svému bližnímu vezme život, ten přeruší život odpokutování neb missi (seslání) a to jest hřích.“

747.) Má vražda vždy ten samý stupeň odpovědnosti?

„My jsme již pravili, že Bůh jest spravedlivým, On posuzuje více úmysl než čin.“

748.) Omlouvá Bůh vraždu v pádu zákonné obrany?

„Jen nutnost ji může omluviti; ale když se může zachovati svůj život, anižby se učiniti musel útok na život páchatele, tak se to má státi.“

749.) Jest člověk odpovědným za vraždy, kterých se dopustí ve válce?

„Nikoliv, poněvadž jest k tomu mocí přinucen, ale on jest odpovědným za ukrutnosti, kterých se dopustí, a vezme se ohled na jeho lidumilnost.“

750.) Kdo jest trestuhodnějším, vražedlník otce, neb vražedlník dítěte?

„Jeden jako druhý, neb každý zločin jest zločinem.“

751.) Odkud to přichází, že u jistých národů, kteří jsou z ohledu intelligentního již pokročilí, dítěcí vražda jest zvykem i zákonodářstvím zasvěcená?

„Intellektuelní vzdělání nepřivádí nutnost dobrého; duch vyššího rozumu může býti zlou bytostí; to jest ten, který byl dlouho žil, aniž by se byl polepšil: on ví.“

5. Ukrutnost.

752.) Může se pocit ukrutností odváděti z pudu k zrušení?

„To jest nejhorší pud k zrušení; neb když zrušení jest někdy nutností, ukrutnost není nikdy nutná, jest vždy zlé přírody.“

753.) Odkud to přijde, že ukrutnost jest panující povaha u prvopočátečných národů?

„U prvopočátečných národů, jak ty je jmenuješ, má hmota převahu nad duchem; oni se oddávají zvířecím pudům, a poněvadž nemají jiných starostí než o své tělesné živobytí, nemyslejí jen na své osobné zachování, co je obyčejně udělá ukrutnými. Pak jsou národové, jejichž vzdělání jest nedokonalé, pod vládou rovněž nedokonalých duchův, kteří jim jsou sympathetičtí, pokud nepřijdou pokročilejší národové, tento vliv zničiti neb oslabiti.“

754.) Nepřichází ukrutnost z nedostatku mravního smyslu?

„Řekni, že mravní smysl není vyvinut, ale nerci, že by ho nebylo; neb on je z počátku u všech lidí; jest to mravní smysl, který z nich později udělá dobré a přívětivé bytosti. On je tedy též u divocha, ale on tam jest jako počátek vůně v zárodku květu, dříve než se rozvine.“

Všecky schopnosti jsou u člověka v stavu prvopočátečném neb skrytém; vyvinou se dle toho jak jim okolnosti jsou více neb méně příznivy. Přílišné rozvinutí jedných zdržuje rozkvět druhých. Přenáhlení materialních pudů udusí takřka mravní smysl, tak jako rozkvět mravního smyslu oslabuje poznenáhla schopnosti pouze zvířecí.

755.) Jak to přichází, že v lůně nejpokročilejší vzdělanosti nalézají se někdy bytosti tak ukrutné jako divoši?

„Jako se nalézne na stromu dobrém ovocem obtíženém, též pokažené. To jsou, chceš-li, divoši, kteří nemají od civilizace jen kabát, zabloudilí vlci uprostřed ovcí. Duchové nižší třídy a velmi spozdilé mohou se vtěliti mezi pokročilými lidmi s tou nádějí, aby pokročili sami; ale když jest skouška tůze obtížná, má prvobylá příroda opět převahu.“

756.) Bude kdysi společnost lidská osvobozená od zlých bytostí?

„Člověčenstvo pokračuje, lidé zlým pudem vedení, a kteří se vynacházejí mezi dobrými lidmi, ztratí se poznenáhla, tak jak špatné zrno od dobrého, když bylo čištěno; ale jen aby opět se objevilo pod jiným rouchem; a když budou míti skušenost, pochopí lépe co jest dobrého i zlého. Máš o tom příklad na bylinách a zvířatech, u kterých člověk vynalézl umění, je zdokonaliti, a u kterých dosáhne nové vlastnosti. Nu tedy jen po vícero pokolení dosáhne se úplné ušlechtění. To jest obraz rozličných existencí člověka.“

6. Souboj.

757.) Může se považovati souboj co jakýsi pád zákonné obrany?

„Nikoliv, to jest vražda a ohyzdný zvyk, jen barbarským ná-

rodům příslušný. V stavu civilisace pokročilejší a mravnější pochopí člověk, že souboj jest tak směšný, jako ty boje, které se považovaly za soud Boží.“

758.) Může se považovati souboj co vražda ze strany toho, který zná svou slabost, a jest skoro jistým, že padne?

„To jest samovražda,“

— A když jsou síly sobě rovné, jest to vražda neb samovražda?

„Jest to oboje.“

Na každý pád, i v tom pádu, když jsou síly sobě rovné, jest soubojník trestu hoden, předně že chladnokrevně a s předsevzetím po životě svého bližního touží; za druhé že vydává svůj vlastní život na darmo a bez prospěchu jiného v nebezpečenství.

759.) Jakou vážnost má to, co se jmenuje čestnou věcí souboje?

„Pýcha a malichernost; dvě pohromy člověčenstva.“

— Ale nejsou předce pády, kde čest jest opravdu uražená a kde by byl odpor proti souboji zbabělostí?

„To závisí od mravů a zvyků; každá zem a každé století má v této věci jiný spůsob smýšlení; až budou lidi lepšími, a pokročilejšími, uznají, že pravá čestná věc jest nad pozemními náruživostmi, a že se nenapravuje bezpráví, když zabíjeme, neb když se necháme zabíti.“

Leží v tom větší vznešenost a pravá čest, když se uznáváme vinnými, zdali jsme ukřivdili, neb když odpustíme, jsouce v právu; a v každém pádu když opovrhnem urážky, jež se nás nemohou dotýkati.

7. Trest smrti.

760.) Zmizí jednou trest smrti z lidského zákonodárství?

„Trest smrti zmizí bez pochyby, a jeho odstranění bude znamenati pokrok člověčenstva. Až budou lidé osvícenější, bude trest smrti dokonce odstraněný na zemi; lidem nebude třeba od lidí souzenu býti. Mluvím o době, která jest od vás ještě velmi vzdálená.“

Společenský pokrok dává bez pochyby ještě mnoho co přáti, ale byli bychom nespravedliví proti nové společnosti, kdybychom nespatřovali pokrok v obmezení trestu smrti, které se stalo u nejpokročilejších národů, pak v přírodě zločinů, na které se obmezilo jeho vykonání. Když přirovnáme prostředky obrany které se spravedlnost u těch samých národů vynasnažuje podati obžalovanému; pak přívětivost, s kterou s nim i tenkráte zachází, když jest za viného uznán, s tím, co se vykonávalo v časech, ještě nedaleko vzdálených, nemůžeme zneuznávati pokračující cestu, po které kráčí člověčenstvo.

761.) Zákon sebe zachování dává člověku právo, chrániti svého života; zneužívá tohoto práva, když odstraní ze společností nebezpečný úd?

„Jsou tu jiné prostředky, aby se ochránil, než jej zabíti. Ostatně má se otevříti zločinci cesta ke kajícnosti, a nemá se mu zavříti.“

762.) Když se může odstraniti trest smrti ve vzdělaných společnostech, nebyla nutná za časů, méně pokročilých?

„Nutná, se nemůže říci; člověk uznává věc vždy za nutnou, když nenaléžá něco lepšího; ale v té míře, jak se osvětlí, pochopí lépe, co jest spravedlivého neb nespravedlivého, a zavrhne za doby nevědomosti ve jménu spravedlnosti spáchané přechmaty.“

763.) Jest obmezení pádů, v kterých se vykonává trest smrti znak pokroku v civilizaci?

„Můžeš na tom pochybovati? Nezbouří se duch tvůj u čtení popisu onoho upalováni lidí, které se dělo před časy ve jménu spravedlnosti, a často i ke cti Boží; neb muk, kterým se podrobiti museli odsouzení, též i obžalovaní, aby se jim přílišným trápením vynutilo přiznání zločinu, kterého nebyli často ani spáchali. Nu, tedy, kdybys byl žil v oných dobách, tak bys byl to nalézal zcela přirozené, a snad bys byl co soudce udělal to samé. Tak to přichází, že to, co se zdálo v jednom čase spravedlivým býti, zdá se v jiným čase barbarským býti. Jedině zákony Boží jsou věčné; zákony lidské mění se s pokrokem; ony se budou měniti ještě, až přijdou do souladu se zákony Božími.“

764.) Ježíš pravil: „Kdo zabil mečem, ten zahyne mečem.“ Nejsou tato slova potvrzení trestu odplaty toho samého; a není smrt, vražedlníkovi uložená, výkon tohoto trestu?

„Mějte se na pozoru, vy jste se při těchto slovech zmýlili jako u mnoho jiných. Trest odplaty toho samého jest spravedlnost Boží; On jest to, který jej ukládá. Vy sami podleháte každou chvíli tomuto trestu, neb vy jste trestáni tím, čím jste se byli prohřešili, buď v tomto neb v jiném životě; kdo působil bolest svému bližnímu, bude v takovém postavení, kde bude tomu samému podroben, co jiným udělal; takový jest význam oných slov Ježíše; ale neřekl vám též: „Odpouštějte vašim viníkům, a neučil vás se k Bohu modliti, aby vám odpustil vaše viny jako vy sami odpouštíte, to jest v tom samém poměru, jak vy odpouštíte: rozumějte tomu dobře.“

765.) Co máme mysliti o smrti ve jménu Božím uložené?

„To vyznamenává vykonávati spravedlnost na místě Božím. Kteří tak jednají, dokazují, jak daleko jsou vzdálení od poznání Boha, a že mají ještě mnoho věcí odpokutovati. Trest smrti jest zločin, když jest vykonán ve jménu Božím, a ti, kteří jej ukládají, berou na se vinu jako za tolikero vražd.“

Hlava sedmá.

VI. Zákon společnosti.

1. Potřeba společného života. — 2. Osamělý život. — 3. Slib mlčenlivosti. — 3. Rodiné pásmo.

1. Potřeba společného života.

766.) Jest společný život v přírodě?

„Dozajista; Bůh stvořil člověka, aby žil v společnosti. Bůh nedal na darmo člověku řeč a jiné k společenskému živobytí potřebné schopnosti.“

767.) Není svrchovaná osamělost proti přirozenému zákonu?

„Ano, proto že lidé vyhledávají pudně společnost, a protože mají všichni přispívati k pokroku, podporujíce se vespolek.“

768.) Když člověk vyhledává společnost, neuposlechne tenkráte jen osobnému pocitu; neb snad vězí v tomto pocitu jakýsi prozřetelný cíl více všeobecný?

„Člověk má pokračovati, samojediný to nezmůže, poněvadž nemá všecky schopnosti; on potřebuje styku s jinými lidmi. V samotě otupí a z divočí.“

Žádný člověk nemá úplné schopnosti; společenským spojením doplňují jedni druhé, aby si zabezpečili svůj blahobyt, a aby pokračovali; a poněvadž potřebuje jeden druhého, tedy jsou ustanovení, aby žili v společnosti a ne o samotě.

2. Osamělý život. — Slib mlčenlivosti.

769.) Pochopí se sice, že společenský život, co všeobecné pravidlo, leží v přírodě; ale poněvadž veškeré náklonnosti se též v přírodě nalézají; proč by byla náchylnost k svrchované samotě zatratitelná, když v ní člověk nalézá své uspokojení?

„Uspokojení sobíka. Jsou též lidé, kteří nalézají v tom své uspokojení, opíti se; schvaluješ je? Bohu se takový život nemůže líbiti, v kterém se odsuzujeme, nebýti užitečnými žádnému.“

770.) Co se má mysliti o lidech, kteří žijí v úplném uzavření, aby se vyhnuli nebezpečnému styku se světem?

„To jest dvojnásobné soběctví.“

— Ale když tato soukromnost má za cíl jakési odpokutování, ukládaje si trapnou zdrženlivost, není pak záslužná?

„Činiti více dobrého, než jste udělali zlého, to jest nejlepší odpokutování. Chtěje se uhnouti jednomu zlu, padne do druhého, poněvadž zapomíná na zákon lásky k Bohu a k bližnímu.“

771.) Co se má mysliti o těch, kteří se straní světa, aby se věnovali ulehčení nešťastných?

„Tito se povyšují, ponižujíce se. Oni mají dvounásobní zásluhu, že se postaví nad světské rozkoše a že činí dobře vykonáváním zákona práce.“

— A co máme souditi o těch, kteří vyhledávají v úkrytu pokoj, který požadují jisté práce?

„To není svrchovaný úkryt soběctví, ti se nestraní společnosti, poněvadž pracují pro ní.“

772.) Co máme mysliti o slibu mlčenlivosti, který jisté sekty od starodávna předpisovaly?

„Ptejte se raději, zdali jest řeč v přírodě, a proč ji Bůh dal. Bůh zavrhuje zneužívání, nikoli užívání schopností, jež byl daroval. Však mlčeti, jest prospěšné; neb mlčením se sebereš, tvůj duch stane se volnějším, a může pak vstoupiti v obcování s námi; ale slib mlčenlivosti jest pošetilostí. Bez pochyby maji ti dobrý úmysl, kteří považují tyto dobrovolné ujmy za cnostné činy; ale bloudí, poněvadž nepochopují dostatečně pravé zákony Boží.“

Slib úplné mlčenlivosti, tak jako slib osamělosti oloupí člověka společenských poměrů, které by mohly poskytnouti příležitosti, činiti dobře a vykonati zákon pokroku.

3. Rodinné pásmo.

773.) Proč se nepoznávají u zvířat rodiče a děti více, když tyto již nepotřebují více jejich péče?

„Zvířata žijí materialní život mravní. Matčina láska pro své mladé má za zásadu pud zachování bytostí, kterým byla dala život; když se mohou tyto bytosti samy obživiti, tak jest její úloha vykonana, příroda nepožaduje od ní nic více, proto je opustí, aby se starala o novopřišlé.“

774.) Jsou lidé, kteří z opuštění mladých zvířat od jejich rodičů soudí, že rodinné pásmo u člověka není jen následek společenských mravů, a ne přirozený zákon. Co máme o tom souditi?

„Člověk má jiné povolání než zvířata; proč je tedy chcete vždy přirovnávati k němu? U něho jest ještě jiná věc než tělesné potřeby; tu se vynachází nutnost pokroku; společenská pásma jsou potřebna k pokroku, a rodinná pásma upevní společenská pásma; proto jsou rodinná pásma zákon přírody. Bůh velel, aby se na tento spůsob lidé naučili milovati se jako bratří. (205.)

775.) Jaký by byl následek zviklání rodinného pásma?

„Obnovení soběctví.“

Hlava osmá.

VII. Zákon pokroku.

1. Přirozený stav. — 2. Zrůst pokroku. — 3. Pokažené národy. — 4. Civilizace (vzdělání). — 5. Pokrok lidského zákonodárství. — 6. Vliv spiritismu na pokrok.

1. Přirozený stav.

776.) Jest přirozený stav a přirozený zákon ta samá věc?

„Nikoliv, přirozený stav, jest stav prvopočátečný. Civilizace (vzdělanost) se neshodne se stavem přirozeným; kdežto zákon přirozený přispívá k pokroku lidstva.“

Přirozený stav jest dětinství člověčenstva, a východ jeho vědeckého a mravního vychování. Když jest člověk zdokonalitelný, a když má v sobě zárodek svého polepšení, tak není ustanoven, aby žil neustále v přirozeném stavu, ne méně než aby žil neustále v dětinství; přirozený stav jest přechodný, člověk z něho vychází pokrokem a vzděláním. Přirozený zákon řídí celé lidstvo, a člověk se polepší v té míře jak lépe pozná a lépe vykonává tento zákon.

777.) V přirozeném stavu nemá člověk tolik potřeb, tedy též ne všech těch starostí, které si přidělá v stavu pokročilejším; co máme smýšleti o mínění těch, kteří považují tento stav, co stav nejdokonalejší blaženosti na zemi?

„Co pak žádáš, jest to blaho zvířecí; jsou lidé, kteří jiného štěstí nepochopují. To jest šťastným býti na spůsob zvířat. Děti jsou též blaženějšími, než vyrostlí lidé.“

778.) Může se člověk vrátiti k přirozenému stavu?

„Nikoliv, člověk má pokračovati bez přestání, a nemůže se vrátiti k dětinskému stavu. Když pokračuje, tak to činí, že to Bůh velí; mysliti, že by se mohl vrátiti k prvopočátečnému poměru, byloby zapíráním zákona pokroku.“

2. Vzrůst pokroku.

779.) Čerpá člověk ze sebe pokračující sílu, neb jest to následek vyučování?

„Člověk se vyvine přirozeně sám od sebe; ale všichni nepokračují v té samé době, a na ten samý spůsob; pak pomáhají pokročilejší společenským stykem k vzdělání druhých.“

780.) Následuje mravný pokrok vždy vědecké vzdělání?

„Jest jeho výsledek, ale nenásleduje ho přímo. (192—365.)

— Jak může vědecké vzdělání vésti k mravnému pokroku?

„Poněvadž učí, rozeznávati dobré i zlé; člověk pak může vo-

liti. Vyvinutí svobodné vůle následuje vyvinutí intelligence, a rozmnožuje odpovědnost za skutky.“

— Jak to tedy přichází, že nejosvícenější národové jsou často nejzkazenější?

„Úplný pokrok jest cíl, ale národové jako jednotlivci nedosáhnou jej jen krok po kroku, dokuď se v nich nevyvinul morální smysl, mohou použíti svého rozumu k tomu, zlé činiti. Mravnost a intelligence jsou dvě moci, které nedosahují jen délkou času svou rovnováhu.“ (365—751.)

781.) Jest člověku dáno, aby mohl zastaviti vzrůst pokroku?

„Nikoliv, ale on jej může někdy zdržovati.“

— Co máme mysliti o těch, kteří hodlají zastaviti vzrůst pokroku, a přivésti člověčenstvo na spáteční cestu?

„Ubozí lidi, jež Bůh potrestá; oni budou převráceni proudem, jejž zastaviti hodlají.“

Poněvadž jest pokrok podmínka lidské přirozenosti, tak to není v moci žádného, jej zastaviti. Jest to živá síla, kterou mohou zlé zákony zdržovati, ale ne zastaviti. Když tyto zákony jsou člověku nesnesitelné, tak je zničí i s všemi těmi, kteří hodlají je zachovati, a tak tomu bude, pokuď člověk nepřivede své zákony v soulad se spravedlností Boží, která požaduje blaho všech a ne zákony, udělanými pro mocné na ujmu slabých.

782.) Nejsou lidé, kteří zdržují pokrok při dobré vůli, myslíce, že jej podporují, poněvadž jej spatřují ze svého stanoviska a často tam, kde vlastně není?

„To jest malý kamínek, podložen pod kolo těžkého vozu, a který mu nepřekáží dále jeti.“

783.) Postupuje zdokonalení lidstva vždy volným krokem ku předu?

„Tu jest pravidelný a zdlouhavý pokrok, který pochází z moci věcí; ale když nějaký národ nepokračuje dosti rychle, tak působí Bůh od času k času nějaké physické neb morální otřesení, které jej změní.“

Člověk nemůže zůstati neustále v nevědomosti, poněvadž má dosáhnouti cíle, od Prozřetelnosti ustanoveného; on se osvětcuje mocí věcí. Mravní, jako i společenské převraty vnuknou poznenáhla do mysli; ony pučí skrze staletí, pak vypuknou nenadále, a převrátí stavení stářím sešlé, které není více v souměrn s novými potřeby a s novými tužbami.

Člověk nespatřuje často v tomto hnutí jen nepořádek a okamžitou zmatenost, jež se týká jeho hmotných záměrů; ale kdo povyší svou mysl nad osoblivost, obdivuje úmysly Prozřetelnosti, která přivádí ze zlého dobré. To jest bouřka a hromobytí, které uzdravuje vzduch, jejž pobouřily.

784.) Lidská pokaženost jest velmi velká, nezdá se, že by člověk kráčel nazpět, ne ku předu, alespoň z ohledu mravnosti?

„Ty se mýlíš; pozoruj jen celek, a uhlídáš, že pokračuje;

poněvadž lépe pochopuje, co jest zlého, a poněvadž každodenně odstraňuje zlořády. Musí přijíti přílišné zlé, aby se pochopila nutnost dobrého a změn.“

785.) Co jest největší překážkou pokroku?

„Pýcha a soběctví. Hodlám mluviti o mravním pokroku, neb vědecký pokrok postupuje vždy. Na první pohled zdá se, že podává těmto neřestem dvojnásobní činnost, provolávaje ctižádost a lásku k bohatství, které ze své strany pudí člověka k výskumům, již osvěcují jeho ducha. Tak se vše spojuje ve světě moralním jak ve světě tělesném, a i ze zlého může povstati dobré; ale tento stav věcí nebude trvati jen na čas, promění se v té míře, jak člověk lépe pochopí, že je nad požitkem vezdejších statků blaho nekonečně větší, nekonečně trvanlivější. (Patř.: Soběctví XII.)

Je dvojí pokrok, který si podává vespolnou pomoc, a který předce nepostupuje rovnostejně, jest to pokrok vědecký a pokrok mravný. U vzdělaných národů dostává první v tomto století veškerou žádoucí podporu; a také dosáhl až do naších časů neznámého výsledku. Jest třeba, aby se postavil druhý na ten samý stupeň; ale předc, když se porovnají společenské mravy před několika staletí, museli bychom býti slepými, abychom zapírali pokrok. Proč by se tedy měl zastaviti postupující krok spíše pro mravnost než pro intelligencí? Proč by nebyl mezi devatenáctým a čtyryadvacátým století takový rozdíl, jako mezi čtrnáctým a devatenáctým. Pochybovati na tom, bylo by tvrditi, že stojí člověčenstvo na vrcholku své dokonalosti, co by bylo blbé, neb že by nebylo mravního pokroku schopné, co se skušeností vyvrací.

3. Pokažené národy.

786.) Dějepis nám ukazuje mnoho národů, kteří po pohromách, již nimi otřásly, upadli opět do barbarství. Kde jest v tomto pádu pokrok?

„Když tvůj dům hrozí sesutím, sneseš jej, abys vystavěl pevnější a pohodlnější; ale pokuď není vystaven znovu, panuje nepořádek a směsice.“

„Pozoruj ještě toto: tys byl chudým, a obýval jsi chatrč; staneš se bohatým, a opustíš ji, abys bydlel v palácu. Jiný chuďas, jakým jsi býval, přijde, aby v chatrči převzal tvé místo, a jest docela spokojen, neb před tím neměl přístřeší. Nu tedy! pamatuj si, že ti duchové, kteří jsou vtělení v tomto pokaženým národě, nejsou ti, již jej tvořili v době svého květu; ti z nich, kteří byli pokročilí, odešli do nejdokonalejších bytů a postoupili, kdežto jiní méně pokročilí převzali jejich místo, které svým časem též opustí.“

787.) Nejsou národové, kteří se od přírody pokroku protiví?

„Jsou, ale ti se tělesně každodenně zničují.“

— Jaký osud očekává v budoucnosti duše těch, které obživují tato plemena?

„Ony příjdou všechny k dokonalosti, jako ty druhé duše, projdouce vícero existencí. Bůh nezbaví žádného — dědictví.“

— Tak mohli býti nejvzdělanější lidé divochy a lidožrouty?

„Ty sám jsi byl vícekráte divochem, dříve než jsi se stal tím, čím jsi.“

788.) Národové jsou společenské jednotlivosti, které jako jednotlivci procházejí dětinstvím, věkem zralosti a slabosti; nepřipouští tato dějepisně potvrzená pravda myšlenku, že nejpokročilejší národové tohoto století poklesnou a zahynou, jako oni starodávnosti?

Národové, kteří nežijí jen tělesné živobytí, jejichž velikost se zakládá pouze na násilí a rozsáhlosti, zrodí se, rostou a umírají, poněvadž se síla národa vyčerpá, jako ta jediného člověka; národové, jejichž soběcké zákony se protiví pokroku osvícenosti a bratrské lásky, zahynou, poněvadž světlo zapudí tmu a láska zabije soběctví; ale je pro národy tak jako pro jednotlivce život duše, ti, jejichž zákony souhlasí s věčnými zákony Stvořitele, budou žíti, a budou světlem druhým národům.“

789.) Spojí pokrok svým časem veškeré národy země v jeden národ?

„Nikoliv, nesplynou v jeden národ, to jest nemožno, neb z rozdílnosti podnebí utvoří se rozličné mravy a potřeby, které působí národnosti; proto jim bude vždy zapotřebí zákonů, těmto mravům a potřebám přiměřených, ale bratrská láska nezná žádné šíře (pozemské) a nedělá žádný rozdíl mezi pletí lidskou. Když bude zákon Boží všady základem lidského zákona, budou národové vykonávati bratrskou lásku, jeden k druhému, jako jednotlivý člověk k druhému; pak budou žíti šťastně a v míru; poněvadž žádný nebude chtíti ubližovati sousedu, aniž žíti na jeho útraty.“

Člověčenstvo pokračuje skrze jednotlivce, kteří se polepšují poznenáhla a se osvěčují; až tito budou míti počtem převahu, budou panovati a přitáhnou i duchy. Od času k času vystupují mezi nimi genialní lidé, kteří jich popudí, pak mocí obdaření lidé, nástroje Boží, kteří jich přivedou k pokroku mnohostiletému za několik let.

Pokračování národů odhaluje též spravedlnost znovuzrození. Rozšafní muži činí chvalitebné pokusy, aby mravně a vědecky vzdělali národ. Vzdělaný národ bude blaženějším na tomto i na onom světě; budiž, ale v povolném běhu staletí umírá každodenně tisícero jednotlivých lidí, jaký jest osud těch všech, kteří podlehnou v přechodu? Zbaví je jejich poměrná nevzdělanost blaha, které očekává ty posledně přišlé? Neb jest snad jejich blaho jen poměrné? Spravedlnost Boží nemohla by připustiti takovou nespravedlnost.

Skrze vícero existencí jest právo k blahu pro všechny to samé, neb žádný není zbaven dědictví; poněvadž ty, kteří žili za časů barbarství, mohou se vrátiti za časů civilizace, buďto k tomu samému národu, neb k jinému. Z toho vysvítá, že všichni mohou získati z postupného pokroku.

Ale soustava jediného života naráží zde na jinou obtíž. Podle této soustavy jest duše stvořena v okamžení porodu, když jest tedy jakýsi člověk pokročilejším než jiný, tak jest to proto, že Bůh pro něho stvořil duši pokročilejší. Proč tato přízeň? Jakou má zásluhu člověk, který ještě nežil déle, než jiný, častokráte i méně než jiný, aby byl obdařen vyšší duší? Ale zde není ta hlavní obtíž. Národ přechází za 1000 let z barbarství k civilizaci. Kdyby lidé žili tisíc let, tak by spozorovali, že by měli čas k pokračování v tomto mezičasí; ale každodenně jich umírá v každém stáří; oni se obnovují neustále tím spůsobem, že je každý den vidí přicházeti i odcházeti. Na konci tisícero let není ani památky o bývalých obyvatelech; národ se stal z barbarského vzdělaným, co pokročilo? Jsou to bývalí barbaři? Ale ti jsou již dávno vymřeli. Jsou to ti znovupřišlí? Ale když jest jejich duše stvořena v okamžení porodu, tak tyto duše nebyly za času barbarství, a pak se musí přiznati, že pokusy, jež se činí pro vzdělání jakéhosi národa, mají tu moc, ne že by se polepšily nedokonalé duše, nýbrž že by Bůh tvořil dokonalejší duše.

Porovnejme tuto nauku o pokroku s onou, kterou nám podali duchové. V časech vzdělanosti přišlé duše měly své dětinství jako všechny jiné, ale ony již žily a přišly jako předešlým vzděláním pokročilé, ony přicházejí přivábeny středem, jim sympathétickým, a který jest v poměru s jejich nynějším stavem; tak, že daná péče o vzdělání jakéhosi národa nemá toho účinku, tvořiti v budoucnosti dokonalejší duše; ale přitáhnouti ty, které již pokročily, buďsi že již byly žily v tom samém národě za času jeho barbarství, neb že přicházejí odjinud. Tu jest ještě kíč ku pokroku celého člověčenstva; až budou všickni národové na tom samém stanovisku náchylnosti k dobrému, pak bude zem jen schůzka dobrých duchů, kteří budou spolu žíti v bratrském spojení, a když zlí budou se viděti odmrštěnými a na nepravém místě, budou si hledati v nižších světech středu, jenž jim přisluší, pokud se nestanou hodnými, přijíti do našeho změněného středu. Obyčejné učení má ještě tento následek, že práce k společenskému polepšení neprospívají jen nynějším a budoucím pokolením; jejich výsledek jest ničím pro bývalé pokolení, která měla tu křivdu, přijíti tůze záhy, a z kterých se stane to, co mohou býti, obtížená jsouce svými barbarskými činy. Podle učení duchův prospějí tito pozdnější pokroky stejně i těmto pokolením, která obživnou v lepších okolnostech. a která se mohou zdokonaliti u krbu civilizace.

4. Civilizace (vzdělání).

790.) Jest civilizace pokrok, neb podle některých mudrců rozpadnutí člověčenstva?

„Nedokonalý pokrok; člověk nepřechází náhle z dětinství do zralého věku.“

— Jest to rozumné, zatracovati civilizaci?

„Zatracujte raději ty, kteří jí zneužívají, a ne dílo Boží.“

791.) Očistí se civilizace svým časem tím způsobem, že zapudí to zlé, které byla působila?

„Ano, až bude mravnost tak vyvinuta jako intelligence. Ovoce nemůže přijíti před květem.“

792.) Proč neuskuteční civilizace přímo vše dobré, co může spůsobiti?

„Poněvadž lidé nejsou ještě ani připraveni, ani nakloněni toto dobrodiní přijmouti.“

— Nebylo by to proto, poněvadž vzbuzuje nové náruživosti, působíce nové potřeby?

„Ano, ponévadž všechny schopnosti se nerozvinou v tom samém čase; pro všecko jest třeba času. Nemůžete očekávati dokonalého ovoce od neúplné civilizace. (751—780.)

793.) Dle kterých znaků může se poznati úplná civilizace?

„Poznáte ji na rozvinutí mravnosti. Považujete se za velmi pokročilé, poněvadž jste dosáhli velikých odkrytí a podivuhodných vynálezů a že máte lepší byty a že jste lépe ošaceni než divoši; ale nebudete míti opravdového práva, se nazývati vzdělanými, pokud neodstraníte z vaší společnosti neřesti, které ji zneuctívají, a pokud nebudete vespolek žíti jako bratří, vykonávajíce křesťanskou lásku; až posud nejste jen osvícenými národy, poněvadž jste prošli jen první proměnu (pházi) civilisace.

Civilizace má své stupně jako všecky věci. Neúplná civilizace jest přechodní stav, který zrodí obzvláštní neřesti, prvopočátečnému stavu neznámé; ale ona přivádí předce přirozený pokrok, který přináší sebou lék proti zlu, jež působí. V té míře, jak se civilizace zdokonaluje, odstraní též některé neřesti, jež byla zrodila a tyto neřesti zmizí při pokroku mravném.

Z dvou národů, k vrcholu společenského postupníku přislých, může se jen ten v pravém smyslu slova nejvzdělanějším jmenovati, u kterého se nejméně nalézá soběctví, hrabivosti a pýchy; kde spůsoby jsou více rozumné a mravné, než materialní; kde se intelligence může rozvinouti s větší svobodou; kde se nalézá více vespolné dobroty, rozšafnosti, dobrovolnosti a šlechetnosti, kde předsudky stavů a rodu jsou nejméně zakořeněny, neb tyto předsudky nesrovnávají se s pravou láskou k bližnímu; kde zákony nezasvěcují žádné výsady a jsou stejné pro posledního jako pro prvního; kde se spravedlnost vykonává nejméně strannicky; kde slabý nalézá vždy podporu proti mocnému; kde je: život lidský, jeho víra, jeho mínění nejlépe vážena; kde jest nejméně nešťastných: a kde každý člověk dobré vůle má jistotu, že mu nikdy nebude zcházeti výživa.

5. Pokrok lidského zákonodárství.

794.) Mohla by se říditi společnost pouhými přirozenými zákony bez pomoci lidských zákonů?

„Mohla by; kdyby se jim dobře porozumělo, a kdyby lidé měli vůli, je vykonávati, dostačily by; ale společnost má své požadavky, a potřebuje obzvláštní zákony.“

795.) Jaká jest příčina nestálosti lidských zákonů?

„V časech barbarství byli nejmocnější, kteří ustanovovali zákony, a udělali je pro sebe. Bylo tedy velmi třeba je změniti, v té míře, jak lidé lépe pochopili spravedlnost. Lidské zákony jsou trvanlivější v tom poměru, čím více se přibližují k pravé spravedlnosti, to jest: když jsou udělány pro všechny, a když se sjednotí s přirozeným zákonem.“

Civilizace utvořila nové potřeby pro člověka, a tyto potřeby jsou poměrné k společenskému postavení, jež zaujímá. Musel ustanoviti práva a povinnosti tohoto postavení zákony lidskými; ale pod vlivem svých náruživostí utvořil vymyšlená práva a povinnosti, které přirozený zákon zavrhuje a které národové vymazují ze svých zákonníků v té míře, jak pokračují. Přirozený zákon jest nezměnitelný a ten samý pro všechny; lidský zákon jest změnitelný a pokračující; jen tento mohl jediný schváliti v dětinství společnosti právo silnějšího (mocnějšího).

796.) Není přísnost trestních zákonů v nynějším stavu společnosti nutností?

„Pokažená společnost má dozajista zapotřebí přísnějších zákonů; k neštěstí vztahují se tyto zákony více na to, aby potrestaly zločin, když jest již spáchán, než aby vysušili pramen, z něhož přicházejí. Jedině vychování může lidi změniti; pak nebudou míti zapotřebí tak přísných zákonů.“

797.) Jak člověk bude moci přiveden býti, aby změnil své zákony?

„To přijde mocí věcí a působením rozšafných lidí, kteří jej vedou na cestu pokroku. On jich již mnoho změnil, a jich ještě mnoho změní. Čekej!“

6. Vliv Spiritismu na pokrok.

798.) Stane se Spiritismus obecnou věrou, neb zůstane jen podílem některých osob?

„Stane se dozajista všeobecnou věrou, a bude znamenati novou dobu v dějepisu člověčenstva, poněvadž jest v přírodě, a proto že čas přišel, kde má převzíti místo mezi vědami lidskými; ale bude museti mnoho velkých půtek přestáti, více proti osobným zájmům, než proti přesvědčení; neb nesmíme sobě zapírati, že tu jsou lidé, jimž na tom záleží, aby proti němu bojovali, ti jedni ze samolibosti, ti druzí z příčin docela materialních; ale jeho protivníci budou víc a více osamělými, a budou jistě přinuceni, smýšleti jako celý svět, pod trestem, státi se směšnými.“

Smýšlení se změní jen délkou času, a nikdy náhle; oslábne od pokolení k pokolení a konečně se poznenáhla ztratí s těmi, kteří se k němu přiznávali, a kteří budou vynahraženi jinými lidmi, novými zásadami proniknutými, jak se to stává s politickým smýšlením. Hleďte na pohanství. Dnešního dne není dozajista nikoho, který by se přiznával k náboženským náhledům oné doby; však vícero staletí po příchodu křesťanství zanechaly stopy, které jen úplné obnovení pokolení mohlo vykořeniti. Tak tomu bude i u Spiritismu; on dělá veliké pokroky; ale zůstane ještě skrze dva neb tři pokolení jakýsi kvas nevěry, jehož jen čas odstraní. Na každý pád bude jeho pokrok rychlejší než onen křesťanství, poněvadž samé křesťanství mu otvírá cestu, a na kterém se zakládá. Křesťanství mělo odstraniti; Spiritismus nemá jen staviti.

799.) Jakým spůsobem může Spiritismus přispěti k pokroku?

„Poněvadž zničí Materialismus, jednu z pohrom společnosti, poučuje lidi, kde je jejich pravý prospěch. Když není budoucí život více zahalen do pochybnosti, tak člověk pochopí lépe, že si může zabezpečiti svou budoucnost přítomností. Zrušuje předsudky sekt, odloučených vrstev a barev, vyučuje lidi o velké nerozdílnosti, která má je spojiti jako bratry.“

800.) Není se co obávati, že by Spiritismus nemohl zvítěziti nad lhostejností lidí a nad jejich náchylností k věcem pozemským?

„To byste museli lidi málo znáti, kdybyste myslili, že by je mohla jakákoliv příčina změniti, jako čarodějstvím. Mysl se mění poznenáhla dle jednotlivců, a jest třeba vícero pokolení, aby se úplně vykonala. Proměna nemůže se tedy státi jen délkou času, postupně, krok za krokem; u každého pokolení ztratí se jeden díl závoje; Spiritismus přichází, jej docela rozervati; ale kdyby neměl pro člověka prozatím jen ten skutek, zprostiti jej jediné vady, tak by to byl již krok ku předu, ku kterému pomohl, a tím samým již znamenité dobrodiní, neb tento první krok ulehčí mu již znamenité ty druhy.“

801.) Proč duchové neučili ve všech časech, co nás učí dnešního dne?

„Vy nevyučujete děti tomu, čemu vyučujete výrostky, a nedáváte novozrozeným potravu, kterou by nemohli stráviti; každá věc má svůj čas. Oni vyučovali mnoho věcem, kterým lidé neporozuměli, neb které spotvořili, ale které nyní pochopují. Svými naukami, ačkoliv neúplnými, připravovali pole, aby přijalo semeno, které nyní ponese ovoce.“

802.) Poněvadž Spiritismus má znamenati pokrok v člověčenstvu, proč neurychlejí duchové tento pokrok zjevením tak všeobecným a tak patrným, aby i ten nejméně věřící přiveden byl k přesvědčení?

„Vy byste chtěli zázraky, ale Bůh je seje plnými rukami pod vašemi kroky, a vy máte ještě lidi, kteří je zapírají. Překonal-li pak sám Kristus lidi svého času zázraky, jež vykonal? Nevidíte, jak i dnes popírají lidé nejpatrnější události, které se dějí před jejich očmi? Nemáte takových, kteří praví, že by neuvěřili, i kdyby viděli? Nikoliv! Bůh nechce zázraky přivésti lidi k pravému poznání. On jim ponechává ve své dobrotě zásluhu, aby se přesvědčili svým rozumem.

Hlava devátá.

VIII. Zákon stejnosti.

1. Přirozená stejnost. — 2. Nestejnost schopností. — 3. Nestejnosti společenské. — 4. Nestejnost bohatství. — 5. Zkoužka bohatství a bídy. — 6. Stejnost práv muže i ženy. — 7. Stejnost před hrobem.

1. Přirozená stejnost.

803.) Jsou všichni lidé před Bohem stejní?

„Ano, všichni spějí k tomu samému cíli, a Bůh udělal své zákony pro všechny. Vy pravíte často: Slunce svítí všem, a vy vyslovujete těmi slovy pravdu větší a obecnější, než myslíte.“

Všichni lidé jsou podrobeni těm samým přirozeným zákonům, všichni se zrodí s tou samou slabostí, jsou podrobeni těm samým bolestem, a tělo boháče se rozpadne jako tělo chuďasa. Bůh tedy nedal žádnému člověku přirozenou přednost, ani rodem, ani smrtí: před Ním jsou si všichni rovni.

2. Nestejnost schopností.

804.) Proč Bůh neudělil všem lidem ty samé schopnosti?

„Bůh stvořil všechny duchy stejnými, ale každý z nich žil déle neb méně, a proto též více neb méně získal; rozdíl jest ve stupni jejich skušenosti a v jejich vůli, která jest svobodná vůle; odtud to pochází, že se ti jedni rychleji zdokonalují, co jim dává rozličných schopností. Rozdílnost schopností jest potřebná, aby mohl každý přispívati k úmyslům Prozřetelnosti v okresu vyvinutí svých tělesných a duševných sil: co nečiní jeden, udělá druhý; na tento spůsob má každý svou užitečnou úlohu. A poněvadž všechny světy jsou nerozdílny jedny s druhými, jest potřeba, aby obyvatele vyš-

ších světů, a kteří větším dílem byli stvořeni před vaším světem, přišli, jej obývati, aby vám dali příklad.“ (361.)

805.) Když duch přechází z vyššího světa do nižšího, zachová všechny nabyté schopnosti?

„Ano, my jsme to již pravili, duch, který byl pokročil, nekráčí nazpět; může v stavu, jako duch obtížnější roucho a nižší postavení voliti, než to, které měl; ale to vše vždy jen, aby mu to sloužilo k ponaučení, a aby mu pomohlo k pokroku.“ (180.)

Rozličnost schopností člověka nezávisí tedy od vnitřní přírody svého stvoření, nýbrž od dokonalosti, ku které přišli duchové v něm vtělení. Bůh tedy nestvořil nestejnost schopností, ale On připustil, aby rozličné stupně vzdělání se stýkali, aby pokročilejší mohli pomáhati k pokroku opozdilejším, pak též, aby lidé, poněvadž potřebují jeden druhého, pochopili zákon bratrské lásky, který je má spojiti.

3. Nestejnost společenská.

806.) Jest nestejnost společenských poměrů přirozený zákon?

„Nikoliv, jest skutek lidský a ne skutek Boží.“

— Zmizí svým časem tato nestejnost?

„Nic není věčného, než zákony Boží. Nevidíš, že se ztrácí pomalounku každodenně? Tato nestejnost zmizí s nadvládou pýchy a soběctví, a nepozůstane jen nestejnost zásluhy. Přijde čas, kde údy veliké rodiny dítek Božích nebudou se považovati za z více neb méně čisté krve pocházející; jen duch jest více méně čistý, a to nezávisí od společenského postavení.“

807.) Co máme o těch mysliti, kteří zneužívají svého vyššího postavení společenského, aby utlačovali slabého k svému prospěchu?

„Ti zasluhují kletbu; běda jim! oni budou svým časem potlačeni, a zrodí se znovu v takovém životě, kde budou všecko to snášeti, co udělali jiným.“ (684.)

4. Nestejnost bohatství.

808.) Nemá nestejnost bohatství svůj pramen v nestejnosti schopností, které podávají jedněm vícero prostředků k výdělku než jiným?

„Ano i ne; a což lest a krádež, co tomu říkáš?“

— Zděděné bohatství není předc ovoce zlých náruživostí?

„Co pak ty o tom víš. Jdi k pramenu, a budeš viděti, zda-li je vždy čistý. Víš, zda-li z počátku nebylo ovocem loupeže, neb jakési nespravedlnosti? Ale nemluvme o původu, myslíš, že dychtivost po statku i nejlépe nabytého, skryté žádosti, jež člověk po-

cítí, aby jej dříve nabyl, jsou chvalitebné pocity? To rozsuzuje Bůh, a ubezpečuji tě, že Jeho výrok jest přísnější, než onen lidí.“

809.) Když se jakási mohovitost nabyla s počátku hříšně, jsou ti, kteří ji později zdědí, za to zodpovědnými?

„Bez pochyby nejsou zodpovědni za hřích, jehož se byl jiný dopustil, tím méně, poněvadž snad ani o tom neví; ale věz, že často bohatsví nepřipadne člověku jen proto, aby mu poskytlo příležitosti, napraviti nějakou nespravedlnost. Blaze mu, když to pochopí. Když to udělá ve jmenu toho, který se byl dopustil nespravedlnosti, tak bude tato náhrada účtována oběma dvěma, neb často jest to ten poslední, který ji byl provolal.“

810.) Aniž bychom se od zákona uchýlili, můžeme použíti svých statků spůsobem více neb méně slušným. Jsme po smrti zodpovědnými z učiněného rozdělení?

„Každý čin nese své ovoce; ovoce dobrých činů jest sladké, ovoce zlých činů jest vždy trpké, v ž d y, rozuměj tomu dobře!“

811.) Jest svrchovaná rovnost mohovitosti možna, a byla kdy na zemi?

„Nikoliv, není možna. Rozdílnost schopností a povahy se jí protiví.“

— Předce jsou lidé, kteří míní, že se v ní obsahuje lék proti všem strastem společnosti; co o tom myslíte?

„To jsou soustavníci, (systematikové) neb žárliví, úctychtiví lidé, kteří nepochopují, žeby byla stejnost, o které sní brzy překažena mocí věcí. Bojujte proti soběctví, to jest vaše společenská pohroma, a nehledejte přeludů.“

812.) Když rovnost bohatství není možná, jest tomu také tak o blahobytu?

„Nikoliv, ale blahobyt jest poměrný, a každý by mohl ho míti, kdyby mu dobře porozuměl, . . . neb pravé blaho pozůstává v užívání svého času, podle svého spůsobu a ne ku prácím, pro které nemáte žádné chuti; a poněvadž má každý rozličné schopnosti, tak by žádná užitečná práce nezůstala k vykonání. Rovnováha je při všem, jen člověk ji může porušiti.“

— Jest možná se srozuměti?

„Lidé se srozumí, až budou vykonávati zákon spravedlnosti.“

813.) Jsou lidé, které padají svou vinou do bídy a nouze, může společnost za to býti zodpovědnou?

„Ano, my jsme to již pravili, ona jest často první příčinou těchto nesnází; a ostatně nemá bdíti nad jejich mravním vychováním? Častokráte jest to špatné vychování, které jim pokazí rozsudnost, na místě, aby udusilo v nich nebezpečné náchylnosti. (685.)

5. Zkouška bohatství a bídy.

814.) Proč Bůh udělil jedněm bohatství a moc, a jiným bídu?

„Aby je skoušel každého jiným způsobem. Ostatně víte, že to jsou duchové sami, kteří si tyto skoušky vyvolili, a častokráte jim podlehnou.“

815.) Která z těch dvou skoušek jest strašlivější pro člověka, skouška nouze, neb bohatství?

„Jedna jako druhá. Bída provolává reptání proti prozřetelnosti, a bohatství poňouká ke všem výstupům.“

816.) Když má boháč více pokušení, nemá též více prostředků činiti dobrodiní?

„To jest vlastně, co vždy nečiní; stane se sobíkem, pyšným a nenasytelným; jeho potřeby se rozmnožují s bohatstvím a míní, že nemá sám pro sebe nikdy dost.“

Povyšení na tomto světě a moc nad svými bratry jsou skoušky tak veliké a tak okluzké, jako nouze; neb čím bohatším a mocnějším jest člověk, tím více má povinností vyplniti, a tím více má prostředků konati dobré i zlé. Bůh skouší chudého oddaností, a bohatého spůsobem, jakým užívá svých statků a své moci.

Bohatství a moc probuzují všecky náruživosti, které nás vážou ku hmotě, a které nás vzdalují od spirituelní dokonalosti. Proto Ježíš pravil: „Opravdově pravím vám; že snadněji projde velbloud jehlou, nežli by přišel boháč do nebeského království.“

6. Stejnost práv muže i ženy.

817.) Jsou muž a žena stejni před Bohem, a mají ta samá práva?

„Neobdařil Bůh obadva rozeznáním dobrého a zlého a schopností k pokroku?

818.) Odkud přichází mravní nízkost ženy v jistých krajinách?

„Příčina toho jest nespravedlivé a ukrutné panování, jež si muž byl přivlastnil nad ženou. To jest následek společenských ustanovení a zneužívání moci proti slabosti. U lidí, z ohledu mravnosti málo pokročilých, dělá síla právo.“

819.) Z jakého ohledu má žena více tělesných slabostí než muž?

„Aby se ji vykázaly obzvláštní práce. Můž jest pro hrubé práce, co silnější, a žena pro ty jemnější, a oba dva, aby si vespolek pomáhali, obstáti skoušky života plné hořkosti.“

820.) Nestaví tělesná slabost ženu přirozeně do odvislosti od muže?

„Bůh daroval mužům sílu, aby ochraňovali slabé, a ne aby je zotročili.“

Bůh uspůsobil organizaci každé bytosti dle prací, jež má vykonávati.

Když daroval ženě menší tělesnou sílu, tak ji obdařil rovnočasně větší citlivostí z ohledu na útlost mateřských prací a na slabost její péči svěřených bytostí.

821.) Mají zaměstknání, ku kterým jest žena od přírody ustanovena, též tak velkou vážnost jako ty, ktera jsou uvalena na muže?

„Ano, a ještě větší, ona to jest, která člověku dává první pojmy života.“

822.) Když jsou lidé stejni před zákonem Božím, nemají též rovnými býti před zákonem lidským?

„Jest to ta nejprvnější zásada spravedlnosti: „Nečiňte druhým, co byste nechtěli, aby vám činili.“

— Podle toho musí zákonodárství, aby bylo úplně spravedlivé, ustanoviti rovnost mezi mužem a ženou?

„Rovnost práv ano; ale ne rovnost práce; každý má míti své určité místo; muž aby se obíral zevnější, žena pak vnitřní prací, každý dle své schopnosti. Aby byl lidský zákon spravedlivý, má ustanoviti rovnoprávnost mezi mužem a ženou; každá výsada jednomu neb druhému udělená, jest proti spravedlnosti. Vyproštění ženy následuje pokrok civilizace; její zotročení kráčí s barbarstvím. Ostatně nerozeznává se pohlaví jen tělesnou organizací; poněvadž duchové mohou na se vzíti jednu i druhou, tak není z tohoto ohledu mezi nimi rozdílu, a následkem toho mají požívati těch samých práv.

7. Stejnost před hrobem.

823.) Odkud pochází žádost zavěčniti svou památku náhrobními pomníky?

„Poslední skutek pýchy.“

— Ale není skvostnost náhrobních pomníků nejčastěji čin příbuzných, kteří hodlají ctíti památku zemřelého, než zemřelého samého?

„To jest pýcha příbuzných, kteří chtějí oslaviti sami sebe. O, zajistě, není to vždy zemřelý, k vůli kterému se všecky tyto věci dějí; stává se to ze samolibosti, pro svět, a aby se mohli honositi bohatstvím. Myslíš, že památka milované osoby jest v srdci chudého méně trvanliva, poněvadž tento nemůže položiti jen jakousi květinu na její hrob? Myslíš že mramor zachová toho od zapomenutí, který prováděl na zemi život zbytečný?“

824.) Tupíte svrchovaným spůsobem prepych při pohřbu?

„Nikoliv, když ctí památku rozšafného člověka, jest spravedliva, a dobrým příkladem.“

Hrob jest dostaveníčko pro všechny lidi, tu končí neodvolatelně veškeré lidské rozdíly. Nadarmo hodlá boháč zachovati svou památku skvost-

nými pomníky; čas je zničí, jako jeho tělo; tak tomu velí příroda. Památka na jeho dobré a na jeho zlé skutky bude méně pomíjející, než jeho náhrobek; skvostnost pohřbu neočistí jej od jeho nešlechetností, a nepomůže mu postoupiti o stupeň výše na spirituelním postupníku. (320 a násl.)

Hlava desátá.

IX. Zákon svobody.

1. Přirozená svoboda. — 2. Otroctví. — 3. Svoboda mysle. — 4. Svoboda svědomí — 5. Svobodná vůle. — 6. Osud. — 7. Znalost budoucnosti. — 8. Theoretická soustava pohnutek lidských činů.

1. Přirozená svoboda.

825.) Jsou postavení ve světě, kde si člověk může lichotiti, že užívá svrchované svobody?

„Nikoliv, poněvadž všickni potřebujete jedni druhých, malí jak velcí.“

826.) Jakéby muselo býti postavení, v kterém by člověk mohl požívati svrchované svobody?

„Poustevníka na poušti. Kdykoliv jsou dva lidé pospolu, mají již šetřiti práv, a nemají tedy více svrchované svobody“.

827.) Odejme povinnost, šetřiti práv druhého, člověku právo, sobě samému přináležeti?

„Na žádný pád, neb toto právo má od přírody.“

828.) Jak se mohou srovnati svobodomyslná mínění jistých lidí s hrůzovládou, kterou provadí často sami ve své domácnosti a nad svými poddanými?

„Oni poznávají přirozený zákon, ale u nich má pýcha a soběctví převahu. Oni pochopují, coby mělo býti, zdali jejich zásady nejsou jen schválně hraná komédie, ale oni to nečiní.

— Budou jim na onom světě účtovany zásady, ku kterým se přiznávali zde na zemi?

„Čím více má člověk rozumu, aby pochopil nějakou zásadu, tím méně se může omlouvati, že jí sám nezachovává. Opravdu pravím vám, že jednoduchý, ale upřimný člověk jest pokročilejším na dráze k Bohu, než ten, který chce se zdáti tím, čím není.“

2. Otroctví.

829.) Jsou lidé, kteří by byli od přírody odsouzeni, býti vlastnictvím jiných lidí?

„Veškeré neobmezené podmanění jednoho člověka druhému

protiví se zákonu Božímu. Otroctví jest zneužívání moci, zmizí pokrokem, jak zmizí poznenáhla veškeré zneužívání!“

Lidský zákon, který zasvěcuje otroctví, jest zákon proti přírodě, poněvadž přirovnává člověka k zvířeti, a poněvadž jej snižuje mravně i tělesně.

830.) Když otroctví jest v mravech jakéhosi národa, jsou ti, kteří z toho berou zisk, potupy hodnými, poněvadž nic jiného nedělají, než že se řídí dle způsobu, který se jim zdá býti přirozeným?

„Hřích jest vždy hříchem, a vše vaše mudráctví nepůsobí, aby jakýsi zlý čin stal se dobrým; ale zodpovědnost za hřích jest poměrna ku prostředkům, které člověk má, aby jej poznal. Kdo bere zisk ze zákona otroctví, jest vždy trestuhodným za porušení přirozeného zákona; ale v tomto, jako u všech věcech jest trestuhodnost poměrna. Poněvadž otroctví přešlo do mravů jistých národů, mohl člověk při dobré vůli z toho získati, jako z věci, která se mu zdála býti přirozena; ale jak mile mu jeho více rozvinutý, obzvláště světlem křesťanství osvícený rozum poukázal v otroku sobě rovného před Bohem, nemá více výmluvy.“

831.) Nestaví přirozená nerovnost jisté lidské kmeny do odvislosti rozumnějších kmenů?

„Ano, aby je povýšili, ale ne, aby je otroctvím ještě více pokazili. Lidé považovali dlouhý čas jisté lidské kmeny jako rameny a rukama obdařená pracující zvířata, o kterých myslili, že mají právo je prodávati jako nákladní hovada. Oni sobě myslí, že jsou z čistější krve; šílenci, kteří nehledí jen na hmotu! Není to krev, která jest více nebo méně čistá, ale duch. (361.—803.)

832.) Jsou lidé, kteří zachází se svými otroky s přívětivostí, kteří jim nic neujímají, a kteří myslí, žeby je svoboda přivedla do větší nouze. Co tomu říkáte?

„Pravím, že tito rozumí lépe svému prospěchu; oni mají též velkou péči o své voly a o své koně, aby z nich měli větší užitek na trhu. Oni nejsou tak vini, jako ti, kteří s nimi zle zacházejí, ale oni s nimi předce nakládají jako se zbožím, proto že jim odpírají právo, sobě přináležeti.“

3. Svoboda mysle.

833.) Má člověk něco v sobě, co ujde všemu nucení a v čem požívá úplné svobody?

„V mysli požívá člověk neobmezené svobody, neb ta nezná překážek. Její vzlet dá se sice zdržeti, ale zničiti ji nelze.

834.) Jest člověk za svou myšlenku zodpovědným?

„Před Bohem jest za ni zodpovědným; poněvadž ji jen Bůh může znáti, On ji zavrhuje nebo schvaluje podle své spravedlnosti

4. Svoboda svědomí.

835.) Jest svoboda svědomí následek svobodomyslnosti?

„Svědomí jest vnitřní myšlenka, která přináleží člověku, jako všechny jiné myšlenky.“

836.) Má člověk právo, svobodě svědomí překážky činiti?

„Tak málo, jako svobodomyslnosti, neb jedinému Bohu přináleží právo, posuzovati svědomí. Když člověk řídí svými zákony poměry člověka k člověku, spravuje Bůh svými přirozenými zákony poměry člověka k Bohu.“

837.) Jaký jest následek svobodě svědomí učiněných překážek?

„Nutiti lidi, jinak jednati, než myslí, to znamená z nich udělati pokrytce. Svoboda svědomí jest jedna z povah pravé civilisace a pokroku.

838.) Jest každá víra ctihodná i tenkráte, když jest patrně falešná?

„Každá víra jest ctihodná, když jest upřimná, a když vede k vykonávání dobrého. Potupyhodné víry jsou ty, které přivádí k zlému.“

839.) Jest člověk trestuhoden, když dává pohoršení tomu, který nesmýšlí jako on?

„To znamená, postrádati bratrskou lásku, a učiniti útok na svobodu mysle.“

840.) Jest to činiti útok na svobodu svědomí, dělati překážky takovému vyznání víry, kteráby pomátla společnost?

„Člověk může potlačiti činy, ale vnitřní víra jest nepřístupna.“

Potlačiti zevnější činy jakési víry, kdyžby tyto činy někomu působily jakousi škodu; to neznamená činiti útok na svobodu svědomí, neb toto potlačení ponechává víře svou úplnou svobodu.

841.) Máme z úcty k svobodě svědomí dopustiti, aby se rozšířilo škodlivé učení, neb můžeme snad, aniž bychom činili útok na tuto svobodu, hleděti, abychom přivedli ty na cestu ctnosti, kteří se zboudili falešnými zásadami?

„Dozajista to můžete, a vy jste k tomu též povinni, podle příkladu Ježíše láskou a překonáním, ale ne násilím, coby bylo hůř; než víra toho, kterého hodláte překonati. Zdali jest věc, která jest dovolena, ukládanu býti, tak jest to blaho a bratrství, ale míníme, že prostředek k jejich přijmutí, nezáleží v tom, jednati s násilím: přesvědčení se nevnucuje.“

842.) Poněvadž každé vyznání víry tvrdí, že ono jest ten jediný výraz pravdy, dle kterého znaku lze poznati tu, jež má právo co takové vystoupiti?

„To bude ono, které utvoří nejvíce spravedlných lidí a nejméně pokrytců, to jest: nejvíce těch, kteří vykonávají zákon lásky k Bohu a bratrské lásky ve své největší čistotě a ve svém nejrozšířenějším užívání. Na tomto znamení poznáte, že jakási nauka jest dobrá, neb každé učení, kteréby mělo ten následek, působiti nesjednocení, a stavěti hranice mezi dítkami Božími, nemůže býti jen falešné a záhubné.“

5. Svobodná vůle.

843.) Má člověk svobodnou vůli při svých činech?

„Poněvadž má svobodu mysle, tak ji též má při svém jednání. Bez svobodné vůle bylby člověk jen strojem.“

844.) Užívá člověk svobodné vůle od svého narození?

„Nabude volnosti k jednání, jak má vůli k činu. V první době svého života jest vůle jeho skoro nickou; ona se vyvine, a mění předmět dle svých schopností. Poněvadž má dítě mysl v poměru k potřebám svého stáří, tak obrací svou svobodnou vůli k věcem, kterých potřebuje.“

845.) Nejsou pudné vlohy, které člověk přináší od narození, překážkou pro výkon svobodné vůle?

„Pudné vlohy jsou vlohy ducha před svým vtělením. Dle toho jak jest více neb méně pokročilým, mohou jej přivésti k činům, potupy hodným, a bude při nich podporován od duchů, jež souhlasí s jeho náchylnostmi; ale není neodolatelného svádění, jen když má vůli odolati. Pamatujte si, že chtíti jest moci.“ (361.)

846.) Jest organisace bez vlivu na činy v životě, a když má jakýsi vliv, nestane se to na újmu svobodné vůle?

„Duch stojí opravdu pod hmotným vlivem, který mu může překážeti v jeho jednání; proto se vyvinují schopnosti ve světech, kde těla jsou méně hmotná, s větší volností, ale nástroj nedává schopnost. Ostatně musíte rozeznávati schopnosti mravní a schopnosti intellektuelní; když nějaký člověk má pud ku vraždění, jest to zajisté jeho vlastní duch, který jej má, a který mu je sděluje a ne jeho organy. Ten který zničí svou mysl, aby se neobíral jen hmotou, stane se stejným zvířeti, a ještě horším, neb nemyslí více, aby se chránil od zlého, a v tom vlastně hřeší, poněvadž tak jedná ze své vůle.“ (Patřte č. 367. a násl. Vliv organismu.)

846.) Odejme pomatenost schopností člověku svobodnou vůli?

„Ten, jehož intelligence jest z jakékoliv příčiny pomatená,

není více pánem své mysle, a tedy nemá více svobody. Toto porušení jest často trestem ducha, který v předešlé existenci mohl býti malicherným a pyšným a mohl zneužívati svých schopností k zlému. On se může znovu zroditi vtěle blbého člověka (idiota), jako krutovládce (despota) v těle jakéhosi otroka, a zlý boháč v v těle žebráka; ale duch trpí tímto nátiskem, o kterém má úplnou vědomost; v tomto pak pozůstává účinek hmoty. (371. a násl.)

848.) Omlouvá pomatenost intellektuelních smyslů opilstvím trestuhodné činy?

„Nikoliv, neb ožralec se oloupí svévolně o svůj rozum, aby uspokojil své zvířecí náruživosti: na místě jednoho hříchu spáchá dva.“

849.) Která schopnost jest u člověka v divokém stavu panující: pud neb svobodná vůle?

„Pud, co mu ale nebrání jednati u jistých věcí s úplnou volností; ale užívá této svobody jako dítě jen k svým potřebám, a rozvine se s intelligencí; následkem toho jsi, poněvadž jsi vzdělanější než divoch, více zodpovědným za to, co činíš, než divoch.“

850.) Není společenské postavení někdy překážkou úplné svobody v jednání?

„Svět má bez pochyby své požadavky; Bůh jest spravedlivý, bere ohled na vše, ale ponechává vám zodpovědnost za malé namahání, jež činíte, abyste přemohli tyto překážky.

6. Osud.

851.) Jest osud při událostech v životě dle smyslu, tomuto slovu připsaného, to jest: jsou veškeré události již napřed ustanoveny, a co se stane v tomto pádu se svobodnou vůlí?

„Osud není jen ve volbě, kterou duch při svém vtělení učinil, aby se podrobil té neb oné skoušce. Když si ji volí, tak si ustanoví jistý spůsob osudu, který jest následek, toho samého postavení, v kterém se vynachází; mluvím o tělesných skouškách, neb co se týče mravních skoušek a pokušení, zachová duch svou svobodnou vůli k dobrému a k zlému, a může vždy co pán povoliti neb odolati. Když jakýsi dobrý duch vidí, že hřeší, může mu přijíti k pomoci, ale nemůže naň tím spůsobem účinkovati, aby opanoval jeho vůli. Jakýsi zlý, to jest nižší duch, může jej zviklati a polekati, okázav mu, a zvětšujíc nějaké tělesné nebezpečenství; ale vůle ducha vtěleného pozůstává nicméně prosta vší překážky.“

852.) Jsou lidé, jež se zdá osud pronásledovati bez ohledu na jejich činy, je neštěstí v jejich osudu?

„To jest snad skouška, které se má podrobiti, a kterou si vyvolil; ale opakuji vám, že připisujete osudu, co často jest jen následek vaší vlastní viny. V neštěstí, které tě potká, hleď zachovati čisté svědomí, pak budeš na polovici potěšen.“

Pravé neb falešné pojmy, které si o věcech tvoříme, působí, že nám dle naší povahy a dle našeho společenského postavení vše se podaří, neb pokazí. My to nalézáme lehčím a pro naši samolibost méně snižujícím, připisovati naše neštěstí osudu, neb ustanovení, než svému vlastnímu poklesku. Jest-li vliv duchův k tomu někdy přispívá, můžeme se tohoto vlivu vždy sprostiti, když zavrhneme myšlenky, jež nám podávají, když jsou zle.

853.) Jisté osoby vyváznou z nějakého nebezpečenství smrti jen proto, aby upadli do druhého; zdá se, že se nemohli vyhnouti smrti. Neleží v tom osud?

„Není nic osudného, v pravém smyslu slova, jen okamžení smrti. Když toto okamžění přišlo, ať to již jest na ten neb onen spůsob, nemůžete se mu vyhnouti.“

— Tak tedy neumřeme, buď si nebezpečenství, které nám hrozí, jakékoliv, když určitá hodina ještě nebyla přišla?

„Nikoliv, ty neumřeš, a máš o tom tisícero příkladů; ale když tvá hodinka k odchodu udeřila, tak tě nic nemůže zdržeti. Bůh ví napřed, jakou smrtí sejdeš odtud, a často to tvůj duch ví též, neb to se mu bylo zjevilo, když si byl vyvolil takovou neb jinou existenci.“

854.) Následuje z neodvolatelnosti hodinky smrti, že prostředky, kterých užíváme, abychom se ji vyhnuli, jsou zbytečny?

„Nikoliv, prostředky, jichž užíváte, jsou vám z toho ohledu podány, abyste se vyhnuli smrti, která vám hrozí; jsou prostředky, aby smrt nenastoupila“.

855.) Jaký úmysl má Prozřetelnost, když nás postaví do nebezpečenství, které nemá míti následků?

„Když jest tvé živobytí postaveno do nebezpečenství, jest to napomenutí, které jsi sám požádal, abys se odvrátil od zlého, a abys se polepšil. Když vyvázneš z nebezpečenství, tak učiníš ještě pod nátlakem nebezpečenství, kterému jsi byl podroben, více neb méně pevné předsevzetí, dle většího neb menšího účinku dobrých duchů, se polepšiti. Když přijde zlý duch, (pravím zlý, ohledně toho zlého, co v sobě ještě má), tak myslíš, že vyvázneš tím samým spůsobem i z jiných nebezpečenství a pustíš tvým náružívostem znovu uzdu. Nebezpečenstvím, kterému podléháte, upomíná vás Bůh na vaši slabost a na nejistotu vašeho života. Když spytuje člověk příčinu a přírodu nebezpečenství, nahlíží, že tyto ná-

sledky byly nejčastěji trest nějakého spáchaného hříchu, neb jakési zanedbané povinnosti. Tak vás Bůh napomíná, abyste šli do sebe, a abyste se napravili.“ (526—532.)

856.) Zná duch napřed spůsob smrti, kterým zemře?

„Ví, že spůsob živobytí, který si byl vyvolil, jej vydává spíše jednomu než druhému spůsobu smrti; ale zná též ty boje, které má podstoupiti, aby jí ušel, a že nepodlehne, když to Bůh dovolí.“

857.) Jsou lidé, kteří vzdorují nebezpečenstvím půtek s tím přesvědčením, že jejich hodina ještě nebyla přišla, jest něco důkladného v této důvěře?

„Velmi často má člověk předtuchu svého ukončení, jako může předtuchu míti, že ještě neumře. Tato předtucha mu přichází od jeho ochranných duchův, kteří jej chtějí napomenouti, aby se připravil k odchodu, neb aby povýšili jeho zmužilost v okamženích, kde jí nejvíce zapotřebí má. Může mu též přijíti tušení, které má o existenci, již si byl vyvolil, neb o seslání, které byl převzal, a o kterém ví, že je má vykonati.“ (411—522.)

858.) Odkud to přichází, že ti, kteří předvídají svou smrt, se jí obyčejně méně obávají než jiní?

„Jest to člověk, který se obává smrti, a ne duch; ten, který ji předvídá, smýšlí více jako duch, než jako člověk: on pochopuje své osvobození, očekává je.“

859.) Když se člověk nemůže vyhnouti smrti, která má nastoupiti, jest tomu tak u všech případů, jež nás potkávají v běhu živobytí?

„To jsou často tuze malé věci, než abychom vás na ně upozorniti mohli, a učiniti někdy, abyste se jim vyhnuli, řídíce vaši mysl; neb nemilujeme tělesných bolestí; ale to má malou vážnost pro život, jejž jste si vyvolili. Osud není opravdu jen v hodině, když máte se zjeviti zde, a když máte odejíti odtud.“

— Jsou události, které musí nutně nastoupiti, a které vůlí duchů nemohou odstraněny býti?

„Ano, a které jsi v tvém stavu co duch viděl a tušil, když jsi učinil svou volbu. Ale nemysli, že vše, co se stane, jest psáno, jak se říkává; nějaká událost jest často následek jakési věci, jež jsi udělal skutkem své svobodné vůle, tak že by ta událost nebyla nastoupila kdybys tu věc nebyl udělal. Když si spálíš prst, tak to nic není; jest to výsledek tvé nepozornosti, a hmotný skutek; jen velká soužení, znamenité události a ty, které mohou působiti

na mravnost, jsou od Boha předvídany, poněvadž jsou k tvému očistění, a k tvému ponaučení užitečné.

860.) Může člověk svou vůlí a svými činy učiniti, aby události, které mají se státi, nenastoupily, a naopak?

„On to může, když tato zdánlivá úchylka může připuštěna býti v životě, který jsi byl vyvolil. Pak může, aby činil dobře, — jak to má býti, — a poněvadž to jest jediný cíl života, překaziti zlé, které by mohlo působiti ještě větší zlo.“

861.) Ví to člověk, který se dopustí vraždy, když si vyvolí živobití, že se stane vrahem?

„To neví; ví, že bude míti příležitost, vyvoliv si život boje, k zavraždění jednoho ze svých sobě rovných, ale neví, zdali to udělá, neb vždy přemýšlí dříve, než se dopustí zločinu; ale kdo přemýšlí nějakou věc, jest vždy volným, ji udělati neb neudělati. Kdyby duch již napřed věděl, že jako člověk má spáchati vraždu, tak by to byl pravý osud. Vizte tedy, že není nikdo osudně povolán, aby spáchal zločiny, a že každý zločin, neb kterýkoliv čin jest vždy skutek volnosti a svobodné vůle.“

„Ostatně pomícháváte vždy dvě velmi rozdílné věci: materialní události života, a skutky mravního života. Je-li kdysi osudnost, jest to v materialních událostech, jejichž původ nalézá se mimo vás, a které jsou neodvislé od vaší vůle. Co se činů mravního života týče, pocházejí vždy od člověka samého, který má vždy svobodu k volbě; pro tyto činy není tedy nikdy osudnosti.“

862.) Jsou lidé, kterým se nic nepovede, a které jakýsi zlý duch zdá se pronásledovati ve všech jejich podnikách; nemůže se to pojmenovati osudem?

„Jest to ovšem osud, když to tak chceš pojmenovati; ale on závisí od volby spůsobu života, poněvadž tyto osoby chtěli býti zkoušeny životem oklamáni, aby se cvičily v trpělivosti a oddanosti. Však nemysli, že tato osudnost jest svrchovaná; ona jest často následek nepravé cesty, již byli nastoupili, a která není v poměru s jejich intelligencí a jejich schopnostmi. Kdo chce přeplavati řeku, aniž by uměl plavati, má velkou vyhlídku, že se utopí; tak se to mívá větším dílem při událostech života. Kdyby člověk nepodnikal jen věci v poměru k svým schopnostem, tak by skoro vždy zvítězil, co ho zničí, jest jeho samolibost a jeho ctižádost, které jej odvádějí ze své dráhy, a které působí, že drží za povolání svou žádost, aby zadost učinil svým náruživostem. On propadne, a to jest jeho vina; ale místo aby sám sebe obvinil, žaluje raději na svou hvězdu. Mnohý byl by býval dobrým řemeslníkem, a bylby

se poctivě obživil, který bude bídným básníkem, a umře hladem. Byloby místo pro každého, kdyby každý znal nastoupíti své místo.“

863.) Nenutí často společenské mravy člověka nastoupiti raději jistou cestu, než některou jinou, a není podvržen dohlídce veřejného mínění při volbě svého zaměstknání? Není to, co se nazývá: ohled lidský, překážkou u výkonu svobodné vůle?

„Lidé si sami dělají společenské mravy, ne Bůh; když se jim podrobují, to činí, proto, že se jim líbí; a i v tom jest výkon jejich svobodné vůle; poněvadž mohou se jich zbaviti, když by to chtěli; nač si tedy máte stěžovati? Nejsou to společenské mravy, které mají obviniti, nýbrž svou otupělou samolibost, která účinkuje, že raději hladem umírají, než aby sobě co zadali. Žádný jich neodmění za tu oběť, jež přinesli veřejnému mínění, kdežto Bůh požádá od nich účty za obět, přinešenou marnivosti. Nepravíme, žeby se mělo bez potřeby vzdorovati veřejnému mínění, jak to činí jistí lidé, kteří mají více původnosti (originality), než pravé moudrosti; jest v tom tak málo rozumu, nechati na sebe prsty ukazovati, neb nechati se obdivovati, jako nějaké znamenité zvíře, jako jest v tom moudrosti, sestoupiti dobrovolně a bez reptání, když se člověk nemůže udržeti na vrcholku postupníku.“

864.) Jsou-li lidé, kterým jest osud nepříznivý, tak jsou jiní kterým se zdá nadržovati, neb vše se jim povede; od čeho to závisí?

„To se často děje, poněvadž se umí při tom lépe zachovati; ale to může býti též jakýsi spůsob skoušky; úspěch je omámí; spoléhají se na své štěstí; ale často později splácí tyto prospěchy ukrutným oklamáním, kterému se mohli uhnouti, s větší opatrností.“

865.) Jak si máme vysvětliti štěstí, které slouží jistým lidem v okolnostech, kde ani vůle ani rozum nic nepůsobí, ku příkladu ve hře?

„Jistí duchové vyvolili sobě přede vším určitý spůsob radostí. Štěstí, které jim přeje, jest pokušení. Kdo získá jako člověk, ten ztrácí co duch: to jest skouška pro jeho pýchu a pro jeho hrabivost.

866.) Osud, který se zdá říditi materialní osudy našeho života, bylby tedy též účinek naší svobodné vůle?

„Ty jsi si sám vyvolil svou skoušku; čím obtížnější jest, čím lépe ji obstojíš, tím více se povzneseš. Ti, kteří stráví svůj život v oplývání a v lidském štěstí, jsou zbabělí duchové, kteří nepokračují. Na tento spůsob převyšuje počet nešťastných daleko počet šťastných na tomto světě, poněvadž větší díl duchův vyhledává

skoušku, která jim bude nejprospěšnější. Oni nahlížejí velmi dobře ničemnost vaší velikosti a vašich radovánek. Ostatně jest i ten nejšťastnější život vždy zmítán, vždy strpčen, i kdyby byly odstraněny tělesné bolesti.“ (525 a násl.)

867.) Odkud přichází výrok: „Zrozen býti pod blaženou hvězdou“?

„Stará pověra, která vázala hvězdy na osud každého člověka; to jest jinotajnost (allegorie), kterou jistí lidé z hlouposti berou dle písmeny.“

7. Znalost budoucnosti.

868.) Může budoucnost člověku zjevena býti?

„Dle zásady jest pro něho budoucnost skrytá, a jen v řídkých a vyminečných pádech dovoluje Bůh její odhalení.“

869.) Z jakého ohledu jest člověku budoucnost skrytá?

„Kdyby člověk znal budoucnost, takby zanedbával přítomnost, a nejednal by s tou samou svobodou, poněvadž by byl opanován tou myšlenkou, že, když má nějaká věc přijíti, není mu potřeba jí se obírati, neb hleděl by ji překaziti. Bůh nechtěl, aby tomu tak bylo; aby každý přispěl k vyplnění věcí, i těch samých, kterým by se chtěl protiviti; ty připravuješ často, aniž se domníváš události, které nadejdou v běhu života.“

870. Poněvadž jest to užitečné, že budoucnost jest skryta, proč Bůh dovoluje někdy její odhalení?

„To se stane, když tato předcházející vědomost má usnadniti výkon věci, místo překážky, působíc, aby člověk jinák jednal, co by byl bez tohoto odhalení neudělal. A pak jest to často skouška. Pohled na jistou událost může vzbuditi myšlenky, více neb méně dobré. Když má nějaký člověk, ku příkladu, věděti, že obdrží dědictví, kterého neočekává; takby mohla u něho povstati myšlenka hrabivosti, radostí, aby rozmnožil své vezdejší radovánky; z chtivosti, aby je dříve obdržel: žádal by snad smrt toho, který mu má to dědictví zanechati; neb by snad tato vyhlídka vzbudila v něm dobré pocity a šlechetné myšlenky. Když se předpověď nevyplní, jest to jiná skouška: totiž v jakém spůsobu bude snášeti to oklamání; ale bude z toho míti předce zásluhu neb křivdu dobrými neb zlými myšlenkami, které víra na tuto událost v něm byla vzbudila.

871.) Poněvadž Bůh ví všecko, ví též, zda-li má člověk nějaké skoušce podlehnouti čili ne; k čemu jest tato zkouška potřebná, když nemůže Boha o ničem ponaučiti, coby již stranu tohoto člověka nevěděl?

*

„To by bylo zrovna tak, jako kdybyste se tázali, proč Bůh nestvořil člověka dokonalého a úplného (119); proč kráčí člověk skrze dětinství dříve, než dosáhne stav vyrostlého.“ (379.) Zkouška neděje se proto, aby Bohu vysvětlila zásluhu člověka, neb Bůh zná dokonale jeho cenu; ale aby se ponechala člověku celá odpovědnost za svůj čin; poněvadž jest volným, tak jednati, neb nejednati. Poněvadž má člověk volbu mezi dobrým i zlým, má zkouška ten účinek, že jej postaví do boje proti pokušení k zlému, a a že mu ponechá celou zásluhu odporu; tedy, ačkoliv Bůh ví napřed velmi dobře, zdali zvitězí neb ne, tak jej dle své spravedlnosti nemůže ani potrestati ani odměniti za nějaký skutek, který nebyl vykonán. (258.)

Tak jest tomu i mezi lidmi. Buď si nějaký ucházeč sebe schopnějším, buď si jistota sebe větší, kterou kojí lidé, že se mu věc podaří; předc se mu neudělí žádný vyšší stupeň bez skoušky, tak i soudce neodsuzuje obžalovaného jen za spáchaný zločin, a ne za vyhlídku, žeby měl neb žeby mohl tento čin spáchati.

Čím více přemýšlíme o následcích, kteréby povstaly pro člověka vědomostí budoucnosti, tím více poznáváme, jak veliká byla moudrost Prozřetelnosti, že ji před ním ukryla. Jistota jakési šťastné události uvrhla by jej do nečinnosti, jistota nějakého neštěstí do ochablosti, v jednom i druhém pádu byly by jeho síly oslaběny. Proto se člověku neukazuje budoucnost jen co cíl, který má svým namahánim dosáhnouti, aniž by znal řadu okolností, kterou musí projíti, aby ho dosáhl. Znalost všech případů na své dráze odebral by mu přičinlivost a požitek své svobodné vůle; on by se nechal strhnouti na osudním svahu událostí, anižby užíval svých schopností. Když jest úspěch nějaké věci zabezpečen, tak se s ní více neobíráme.

8. Theoretická soustava pohnůtek lidských činů.

872.) Otázka svobodné vůle dá se takto soustřediti: Člověk není osudně veden k zlému; skutky, které vykonává, nejsou mu napřed předepsany; zločiny, jichž se dopouští, nejsou činem osudného rozkazu. On si může vyvoliti nějaký život buď co skoušku neb za pokutu, kde bude míti poňoukání k zločinu, buďto středem, v kterém se vynachází, neb okolnostmi, jež nadejdou, ale jest vždy volným, jednati tak, neb opominouti. Jak pozůstává svobodná vůle v stavu duševním ve volbě živobytí a skoušek, a v tělesném stavu: v schopnosti, podati se, neb odolati pokušení, čemu jsme se sami dobrovolně podrobili. Vychování má tu úlohu, bojovati proti těmto náchylnostem; ono to udělá s prospěchem, když se bude zakládati na prohlouběném spytování mravné přírody člověka. Znalostí

zákonů, které řídí tuto mravní přírodu, pozná se spůsob, ji změniti, jak změňujeme intelligenci vyučováním, a letoru (temperament) zdravoznalstvím.

Duch osvobozen od hmoty a v stavu putujícím učiní volbu svých tělesných životů budoucích, dle stupně dokonalosti, ku kterému přišel, a v tom pozůstává, jak jsme pravili obzvláště jeho svobodná vůle. Tato volnost nezničí se vtělením; když se oddává vlivu hmoty, tak se to stává, poněvadž podlehá těm samým skouškám, jež si byl vyvolil; a může volati o pomoc Boží a o pomoc dobrých duchů, aby jej podporovali, v nich obstáti (337.)

Bez svobodné vůle nemá člověk ani hříchu ve zlém, ani zásluhu v dobrém, a to jest tak uznáno, že se na světě uděluje vždy potupa neb chvála podle úmyslu, to jest: dle vůle; neb kdo mluví o vůli, mluví o svobodě. Člověk nemohl by tedy vyhledávati výmluvu při svých zločinech ve své organisaci, aby se nezřekl rozumu a své důstojnosti, co lidská bytost, a nesnížil se k zvířeti. Kdyby tomu tak bylo z ohledu zlého, bylo by tomu tak i z ohledu dobrého; ale když člověk činí dobře, má o to velkou péči, získati si z toho jakousi zásluhu, a chrání se, aby to připisoval svým organům, co dokazuje, že pudně nezříkává se na vzdor mínění některých soustavníků; nejkrásnější výsady svého pokolení: svobodymysle.

Osud, jak se mu obyčejně rozumí, předpokládá předcházející a neodvolatelný rozsudek všech událostí života, jakákoliv jest jejich důležitost. Kdyby byl takový pořádek věcí, takby byl člověk strojem bez vůle. K čemu by mu sloužila intelligence, když by byl nezměnitelně opanován ve všech svých činech mocí osudu? Taková nauka, kdyby byla pravdivá, bylaby zrušení veškeré mravní svobody; nebylo by více pro člověka zodpovědnosti, a následovně ani nic dobrého ani nic zlého, ani zločinů, ani ctnosti. Bůh, na nejvýš spravedlivý, nemohl by trestati své stvoření za hříchy, kdyžby to nezáviselo od něho, jich se nedopustiti, ani je odměniti za ctnosti, jejichž zásluhu by nemělo. Takový zákon byl by nad to zapřením zákona pokroku, neb člověk, který by očekával všecko od osudu, nehleděl by v ničem polepšiti své postavení, poněvadž by nebylo ani lepším ani horším.

Osud však není předc prázdné slovo; on je v postavení, které člověk zaujímá na zemi, a v práci, kterou zde vykonává, následkem spůsobu života, který si byl jeho duch vyvolil, jako skoušku,

pokutu neb seslání; on podstoupí osudně všecky změny této existence, a všecky dobré i zlé náchylnosti s jeho přírodou spojené; ale tu přestává osud; neb to závisí od jeho vůle, těmto náklonnostem podlehnouti neb jim odolati. Podrobnosti událostí jsou podřízeny okolnostem, kterých provolává svými činy, a na které mohou působiti duchové myšlenkami, které mu vnuknou. (459.)

Osud tedy jest v událostech, které nadejdou, poněvadž jsou následek volby existence, od ducha učiněné; nemůže býti následkem těchto událostí, poněvadž to může záviseti od člověka svou moudrostí změniti jejich průběh; on není nikdy v činech mravního života.

Při své smrti jest člověk podroben svrchovaným spůsobem neuprositelnému zákonu osudnosti; neb se nemůže vyhnouti výroku, který ustanoví konec jeho života, ani spůsobu smrti, který má přetrhnouti jeho běh.

Podle obyčejného vyučování čerpal by člověk veškeré své pudy sám v sobě; ony by pocházely buď od jeho tělesné organizace, za které by nemohl býti zodpovědným, buď od své vlastní přírody, v které by mohl nalézti výmluvu před svými vlastními očmi, řkouc, že to není jeho vina, když byl tak stvořen. Spiritická nauka jest patrně mravnější: ona připisuje člověku svobodnou vůli v celé své úplnosti; a když mu praví, že podléhá cizímu zlému vlivu, když učiní něco zlého, tak mu ponechává všecku zodpovědnost, poněvadž u něho uznává moc odolati, věc patrně lehčí, než aby měl bojovati proti své vlastní přírodě. Dle spiritické nauky není neodolatelného uchvácení Člověk může vždy zavříti své ucho tajnému hlasu, který ho poňouká k zlému ve své vnitřnosti; jak jej může zavříti tělesnému slovu toho, který k němu mluví; on to může svou vůlí, prose Boha za potřebnou sílu, a žádaje k tomuto skutku o pomoc dobrých duchův. To jest, co nás Ježíš ve vznešené modlitbě Páně učí, když nám velí říci: „Nedopouštěj, abychom podlehli pokušení, ale zbav nás od zlého.“

Tato nauka o poňoukající příčině k našim činům vysvítá patrně z veškerého, od duchův daného ponaučení; jest nejenom vznešená mravností, ale my přidáváme, že člověka povznáší ve svých vlastních očích, ona mu dokazuje, že jest volným, odstraniti opanující jho, jak má volnost uzavříti svůj dům nepohodlným lidem; není to více jakýsi stroj, který působí nějakým nátlakem, od své vůle neodvislým; jest to rozumná bytost, která slyší, posuzuje a

mezi dvěma radami svobodně volí. Přidejme k tomu ještě, že kromě toho, člověk není oloupen své samovlády, tak jedná nicméně ze svého vlastního hnutí; poněvadž konečně jest vtěleným duchem, který zachová pod svým tělesným rouchem dobré vlastnosti i chyby, které měl co duch. Hříchy tedy, jichž se dopouštíme, mají svůj první původ v nedokonalosti našeho vlastního ducha, který ještě nebyl dosáhl mravní svrchovanosti, již svým časem bude míti, který ale nicméně má svou svobodnou vůli. Tělesný život jest mu udělen, aby se očistil od svých nedokonalostí skouškami, kterým se podrobí, a tyto nedokonalosti jsou to vlastně, které jej učiní slabším a přístupnějším vnuknutím jiných nedokonalých duchův, kteří jich použijí, aby jej přivedli k pádu v boji, jejž byl nastoupil. Když vyjde co vítěz z tohoto boje, tak se povýší, když podlehne, zůstane tím čím byl, ani horším ani lepším; skouška pozůstane k opakovaní, a to může tak dlouho trvati. Čím více se očistí, tím více se zmenšují jeho slabé stránky, a tím méně se vydává těm, kteří jej vzbuzují k zlému; jeho mravní síla roste v poměru svého vznešení, a zlí duchové se odstraní od něho.

Všichni duchové, více neb méně dobří, působí tenkráte, když jsou vtěleni, pokolení lidské, a poněvadž jest naše zem jeden z méně pokročilých světů, tak se tam vynachází více zlých než dobrých duchův, z té příčiny tu vidíme tolik převrácenosti. Usilujme tedy ze všech sil svých, abychom tam po tomto životě opět se nenavrátili, a abychom zasloužili, přijíti do lepšího světa, si odpočinouti, do jednoho z oných lepších světů, kde panuje nepokalená blaženost, a kde si spomeneme na náš vezdejší život jen co na nějaký čas našeho vyhnanství.

Hlava jedenáctá

X. Zákon spravedlnosti Božské, a bratrské lásky.

1. Spravedlnost a přirozená práva. — 2. Vlastnické právo. Krádež. — 3. Milosrdenství a láska k bližnímu. — 4. Mateřská a dětinská láska.

1. Spravedlnost a přirozená práva.

873.) Jest cit spravedlnosti v přírodě, neb následek nabytých pojmů?

„On jest tak přirozený, že se zděsíte při myšlence na nějа-

kou nespravedlnost. Mravní pokrok vyvine bez pochyby tento cit, ale on ho neuděluje. Bůh jej vložil do srdce člověka; proto nalézáte často u prostých a prvopočatečných lidí úplnější pojmy spravedlnosti, než u těch, kteří mnoho vědí."

874.) Když jest spravedlnost přirozený zákon, jak to přichází, že ji lidé tak rozličným spůsobem pochopují, že jeden nalézá to za spravedlivé, co se zdá býti druhému nespravedlivé?

„To pochází z toho, protože se do toho často vmíchají náruživosti, které pokazí tento cit, jako mnoho jiných přirozených citů, a které působí, viděti věci z jiného pohledu."

875.) Jak se dá pojmouti spravedlnost?

„Spravedlnost pozůstává v šetření práv každého."

— Co ustanoví tato práva?

„Tato práva jsou ustanovená skrze dvě věci: zákonem lidským a zákonem přirozeným. Když lidé udělali zákony, svým mravům a své povaze přiměřené, tak tyto zákony ustanovili práva, která s pokrokem vzdělanosti mohla změněna býti. Patřte, zda-li vaše nynější zákony, anižby byly dokonalé zasvěcují ta samá práva, jako v středověku; tato zastaralá práva, která se vám zdají býti potvorna, zdála se býti svého času spravedliva a přirozena. Lidmi ustanovené právo není tedy vždy v souladu s spravedlností; ono ostatně neřídí jen jisté společenské poměry, kdežto v soukromném životě se vynachází množství činů, které jedině přináležejí do oboru svědomí."

876.) Jaký jest, kromě práva lidským zákonem zasvěceného, základ spravedlnosti, která se zakládá na přirozený zákon?

„Kristus vám to pravil: „Činiti jiným to, co chcete, aby vám činili." Bůh vložil do lidského srdce pravidlo vší spravedlnosti skrze přání každého, viděti svá práva šetřená. Ať se člověk táže v nejistotě co má činiti z ohledu na svého bližního v jakési dané okolnosti, jak by si žádal, aby se s ním zacházelo v podobné okolnosti. Bůh mu nemohl dáti jistějšího vůdce, než své vlastní svědomí."

Skoumadlo (kriterium) pravé spravedlnosti jest vskutku, činiti jiným, co si sami přejeme, a ne žádati pro sebe to, co bychom chtěli pro jiné, co není docela ta samá věc. Poněvadž to není přirozené, žádati si něco zlého, tak jsme jisti, když bereme svou osobní žádost za vzor neb východ, že nebudeme pro bližního jen něco dobrého žádati. V každé době, a ve všech vyznáních víry hleděl člověk vždy aby jeho osobní právo mělo převahu. Vznešené křesťanské náboženství položilo osobní právo za základ práva bližního.

877.) Přivádí nutnost pro člověka, v společnosti žíti, pro něj obzvláštní povinnosti?

„Ano, a ta nejprvnější ze všech jest, šetřiti práva bližního;

ten, kdo bude šetřiti tato práva, bude vždy spravedlivým. Ve vašem světě, kde tolik lidí nevykonává zákon spravedlnosti, užívá každý práva odvětného (repressalie), a to působí ve vaší společnosti zmatek a různici. Společenský život dává práva, a ukládá vespolné povinnosti.“

878.) Poněvadž se může člověk o rozsáhlosti svého práva mýliti, kdo ho může o jeho hranici ponaučiti?

„Hranice práva, kterou přiznává svému bližnímu proti sobě v té samé okolnosti, a obapolně.“

— Ale, kdyby si každý přivlastnil práva svého bližního, co by se stalo z poslušnosti k představeným? Nebyla by to anarchie (bezvládí) všech mocností?

„Přirozená práva jsou ta samá pro všechny lidé, od nejmenšího až k největšímu. Bůh nestvořil ty jedny z čistější hlíny než ty druhý, a před Nim jsou všickni sobě rovni. Tato práva jsou věčná; oná práva, kterých si utvořil člověk, zahynou s jeho ústavy. Ostatně cítí každý dobře svou sílu neb svou slabost, a bude míti vždy jistý spůsob úcty pro toho, který ji bude zasluhovati skrze svou ctnost a skrze svou moudrost. Jest to důležité říci, aby ty, kteří se držejí za vyšší, poznali svých povinností, aby zasluhovali tuto úctu. Poslušnost nebude odstraněná, když mocnost bude udělená moudrosti.“

879.) Jakou povahu měl by člověk, který by vykonával spravedlnost ve své celé čistotě?

„Opravdu spravedlivého, dle příkladu Pána Ježíše; neb on by vykonával též lásku k bližnímu a milosrdnost, bez kterých není pravé spravedlnosti.“

2. Vlastnické právo. Krádež.

880.) Které jest první právo ze všech přirozených práv člověka?

„Žíti; proto nemá žádný právo, sáhati na život sobě rovného, aniž co činiti, co by škodlivo jeho tělesnému životu.“

881.) Dává právo: živu býti, člověku právo shromažďovati statky k výživě, aby si mohl odpočinouti, když nebude moci pracovati?

„Ano, ale on to má činiti, jako včela, poctivou prací v rodině, a ne nahromaditi, jako sobík. I jistá zvířata dávají příklad prozřetelnosti.“

882.) Má člověk právo, aby to chránil, co si byl prací nashromáždil?

„Nevelel Bůh: „Nepokradeš;“ a neřekl Ježíš: „Dávejte císaři co jest císařovo.“

To, co člověk získal poctivou prací, jest jeho zákonité jmění, které má právo chrániti, neb jmění, jež jest ovoce práce, jest přirozené právo, tak svaté jako právo k práci a k živobytí.

883.) Leží žádost majetnosti v přírodě?

„Ano, ale když se vztahuje jen na sebe samého a na své osobní zadostučinění, tak jest to soběctví.“

— Není předc žádost majetnosti, zákonná z toho ohledu, že ten, který má z čeho žíti, nepadne žádnému za obtíž?

„Jsou nenasytní lidé, a kteří shromáždují bez všeho prospěchu, neb jen aby utišili své náruživosti. Myslíš, že to Bůh vidí se zalíbením. Ten ale naopak, který shromáždí svou prací z toho ohledu, aby mohl podporovati svého bližního, ten vykonává zákon lásky a milosrdenství, a jeho práce jest požehnaná od Boha.“

884.) Jakou má zvláštnost zákonné jmění?

„Není žádné vlastnictví, leda to, které se nabylo bez poškození bližního.“ (808.)

Zákon lásky a spravedlnosti zapovídá, činiti jinému co bychom nechtěli, aby se nám činilo; tím samým zavrhuje všechny prostředky k nabytí, které by se protivili tomuto zákonu.

885.) Jest právo vlastnictví nekonečné?

„Bez pochyby jest všecko, co se zákonitě získá, vlastností; ale lidské zákonodárství, které jest, jak jsme pravili, nedokonalé, zasvěcuje často umluvená práva, která přirozená spravedlnost zavrhuje. Proto lidé mění své zákony v té míře, jak se uskutečňuje pokrok, a čím lépe pochopují spravedlnost. To, co se zdálo v jednom století dokonalé býti, zdá se v následujícím století barbarbarským býti.“ (795).

3. Milosrdenství a láska k bližnímu.

886.) Který jest ten pravý smysl slova: milosrdenství, jak mu Ježíš rozuměl?

„Dobrovolnost pro každého, shovívavost pro nedokonalosti bližního a odpuštění urážek.“

Láska a milosrdnost jsou doplňky zákona spravedlnosti, neb milovati svého bližního jest činiti, mu všecko dobré, co jest v naší moci, a co bychom si přáli, aby se i nám činilo. To jest smysl slov Ježíše: „Milujte se vespolek jako bratří.“

Milosrdenství není podle Ježíše obmezeno jen na almužnu, ono se vztahuje na všecky poměry, kterých máme s našemi bližními, ať si jsou naši poddaní, nám rovní neb vyšší. Ono nám odporučuje shovívavost, poněvadž i my sami jí potřebujeme; ono nám zapovídá, snižovati nešťastného, a velí opak toho, co se tuze často děje. Když přijde nějaká bohatá osoba, máme pro ní

tisícero ohledu, tisícero předchůzek, když jest chudá, tak se nám zdá, že nemáme příčiny, před ní se ostýchati. Čím více jest její postavení k politování, tím více máme se obávati, abychom nezvětšili její neštěstí snižujícím se k ní chováním. Člověk, opravdově dobrý, hledí, aby povyšil nižšího v jeho vlastních očích, zmenšuje prostoru.

887,) Ježíš též pravil: „Milujte i vaše nepřáteli.“ Neprotiví se ale láska k nepřátelům naším přirozeným náchylnostem, a nepřichází nepřátelství z nedostatku sympathie mezi duchy?

„Bez pochyby nemůže míti člověk pro své nepřátelé něžnou a náruživou lásku; to on nechtěl říci. Své nepřáteli milovati jest: jim odpustiti, a jim zlé dobrým odměňovati, takto se povyšíme nad němi; pomstou se postavíme pod ně.“

888.) Co máme mysliti o almužně?

„Člověk, tak daleko přiveden, že musí žádati o almužnu, snižuje se mravně i tělesně: on zdivočí. V společnosti, na zákoně Božím a na spravedlnosti založené, má býti postaráno o život slabého bez jeho snížení. Ona má zabezpečiti existenci těch, kteří nemohou pracovati, anižby ponechala jejich život náhodě a dobrovolnosti.“

— Tupíte snad almužnu?

„Nikoliv; není to almužna, která zasluhuje potupu, ale jest to často spůsob, jakým se uděluje. Dobrý člověk, který rozumí milosrdenství podle Ježíše přichází nešťastnému vstříc, aniž by očekával, aby mu podával ruku.“

„Pravé milosrdenství jest vždy dobrotivé a dobrovolné; ono je tak v spůsobu jako v činu. Služba s milostností udělená má dvojnásobní cenu; když se to stane pýchou, tak ji může nuzný přijmouti, ale srdce jeho jest málo tknuté.“

„Spomeňte si též, že okázalost (ostentací) odjímá před okem Božím dobročinnosti zásluhu. Ježíš pravil: „Tvá levá ruka nemá věděti, co činí pravá ruka tvá.“ Těmito slovy vás učí, abyste neohyzdili vaše milosrdenství pýchou.“

„Máme rozeznávati tak zvanou almužnu od dobročinnosti. Ten není vždy nejnuznějším, který žebrá; bázeň před snížením zdržuje opravdu nuzného, a často trpí, aniž by si stěžoval; tohoto vyhledává člověk opravdově lidumilný bez okázalosti.“

„Milujte se vespolek, to jest celý zákon, Božský zákon, kterým Bůh řídí světy. Láska jest zákon přitažlivosti pro obživené a organizované bytosti; přitažlivost jest zákon lásky pro neorganickou hmotu.

„Nezapomeňte nikdy, že každý duch, buďsi stupeň jeho pokročilosti jakýkoliv, budiž jeho postavení buď znovuzrození, neb stav putující, — jest postaven mezi vyššího ducha, který ho vede a zdokonaluje; a mezi nižšího, stranu kterého má on ty samé povinnosti vykonávati. Buďte tedy milosrdnými, nejen podle toho milosrdenství, které vás pohne vytáhnouti z vaší kapsy troník, jejž podáváte chladně tomu, který se osmělil vás o něj poprositi, ale vyhledávejte skrytou bídu. Buďte shovývavými pro poklesky vašich blížních; na místě, abyste zavrhovali nevědomost a neřest, vyučujte a polepšujte je; buďte laskavými a dobrovolnými proti všem, kteří jsou vám podrobeni; buďte takovými z ohledu na veškerá stvoření i ta nejnižší, a pak jste uposlechli zákona Božího.“

Sv. Vincenc de Paula.

889.) Nejsou lidé, kteří přišli svou vlastní vinou na žebrotu?

„Bez pochyby, ale kdyby je bylo dobré vychování mravné ponaučilo, aby plnili zákon Boží, tak by nebyli upadli do výtržností, které působí jejich zkázu; od vychování závisí polepšení vašeho světa.“

4. Mateřská a dětinská láska.

890.) Jest mateřská láska ctnost neb jakýsi pudní cit, společný lidem i zvířatům?

„Jest jedním i druhým. Příroda dala matce lásku k svým dítkám z ohledu jejich zachování; ale u zvířat jest tato láska obmezená na tělesné potřeby: ona přestane, když tato péče není potřebná; u člověka zůstane, skrze celý život, a jest schopná obětavosti a sebezapření, které jsou cností; ona přežije i smrt, a provádí dítě i za hrob; tedy dobře vidíte, že tu jest něco jiného než u zvířete.“ (205.—385.)

891.) Když jest mateřská láska v přírodě, proč jsou matky, které nenávidí své děti, a to často od narození?

„To jest častokráte od ducha dítěte vyvolená skouška, neb pokuta, když ono samo bylo špatným otcem, neb zlou matkou, neb zlým synem v jiné existenci.“ (392.) V každém takovém pádu nemůže býti matka obživená jen jakýmsi zlým duchem, který usiluje překážeti duchu dítěte, aby podlehl skoušce, sobě vyvolené; ale toto překročení zákonů přirozených nebude bez trestu, a dítě bude odměněno za překážky, když je přemůže.“

892.) Když mají rodiče děti, které jim působí mrzutost nemohou se omluviti, že nemají k nim takovou lásku, kterou by byli měli v opáčném pádu?

„Nikoliv, neb jest to obtíž, která jest jim uložena, a jejich úloha jest, aby vynaložili vše své síly, je k dobrému přivésti. (582—583.) Ale tyto mrzutosti jsou často následek zlých zvyků, které u nich trpěli již od kolíbky na se bráti, pak sklízejí, co byli zaseli.“

Hlava dvanáctá.

Mravní dokonalost.

1. Ctnosti a neřesti. — 2. Náruživosti. — 3. O soběctví. — 4. Povahy dobrého člověka. — 5. Poznání sebe sama.

1. Ctnosti a neřesti.

893.) Která ctnost jest ta nejzáslužnější?

„Každá ctnost má svou zásluhu; poněvadž jest každá znamení pokroku na cestě dobrého. Jest to vždy ctnost, kdykoliv člověk dobrovolně odolává poňoukání zlých náklonností; ale nejvznešenější ctnost jest v oběti osobního prospěchu pro blabo svého bližního, bez pozadní myšlenky; největší zásluhu má ona ctnost, která se zakládá na milosrdenství nejnezištnějším.“

894.) Jsou lidé, kteří činí dobré samovolním hnutím, anižby měli přemáhati nějaký protivný pocit. Mají ti tolik zásluhy, jako ti, kteří mají bojovati proti své přírodě; a kteří jí přemohou?

„U těch, kteří nemají více bojovati, se pokrok již uskutečnil; oni prvé bojovali a zvítězili; proto jim nepůsobí dobré pocity namahání, a jejich počínání jim přichází docela jednoduché; dobročinnost stala se jim zvykem. Oni se tedy mají ctíti jako staří vojíni, kteří dosáhli svých stupňů.

Poněvadž jste ještě velmi vzdáleni od dokonalosti, tak se divite těmto příkladům skrze protivu, a obdivujete je tím více, čím řídší jsou; ale vizte, že ve světech více pokročilých než vaše zem, to, co u vás jest výminkou, je pravidlem. Pocit k dobrému jest tam všady samovolným, poněvadž jsou obydleny jen od dobrých duchův, a jakýsi zlý úmysl byl by tam potvornou výminkou. Proto jsou tam lidé blaženými; tak to i na zemi bude, až se člověčenstvo změní, až pochopí a bude vykonávati milosrdenství ve svém pravém významu.“

895.) Kromě poklesků a neřestí, o kterých nemá žádný pochybnosti, který znak jest nejpodstatnější při nedokonalosti?

„To jest osobný prospěch. Mravní vlastnosti jsou často jako

pozlátko, umístěny na jakési nádobě z mědě, které neobstojí na úskumném kamenu. Člověk může míti skutečně dobré vlastnosti, které z něho udělají pro svět dobrého člověka; ale tyto vlastnosti, ačkoliv jsou již jakýsi pokrok, neobstojí vždy jisté skoušky, někdy to dostačí, dotknouti se struny osobního prospěchu, odhaliti dno. Pravá nezištnost jest na zemi tak řídkou věcí, že ji lidé obdivují, jako jakési zjevení, když se ukáže."

„Příchylnost k tělesným věcem jest patrný znak nízkosti, neb, čím více člověk lpí na pozemských statcích, tím méně poznává své povolání; naopak dokazuje nezištností, že hledí na budoucnost ze stanovíska vyššího."

896.) Jsou lidé, kteří jsou bez rozdílu nezištnými, kteří promařní své jmění bez skutečného prospěchu, poněvadž neumí jich použiti rozumně. Mají z toho jakousi zásluhu?

„Mají zásluhu nezištnosti, ale nemají zásluhu dobrého, co mohli udělati. Když jest nezištnost ctností, tak jest nepředložená marnotratnost vždy nejméně nedůstatek rozumu. Mohovitost nebyla dána jedním, aby byla vyhozena do povětří, ani druhým, aby byla zahrabana do truhly; jest to svěřený statek, z kterého budou účty klásti; neb budou odpovídati za vše dobré, co mohli učiniti; za všecky slze, které mohli penězi usušiti, které dali těm, jimž jich nebylo zapotřebí."

897.) Jest ten potupy hoden, který činí dobře, bez ohledu na odměnu na zemi; ale z ohledu náděje, že dosáhne odměny na onom světě, a že bude tam jeho postavení tím lepší, a škodí tato myšlenka jeho pokroku?

„Dobrodiní má se díti z milosrdenství, to jest s nezištností."

— Ale každý má předc žádost velmi přirozenou pokračovati, aby vyšel z bídného stavu tohoto života; duchové sami nás učí, z tohoto ohledu dobře činiti, jest to tedy hřích mysliti, že, když činíme dobře, můžeme doufati lepší život než na zemi?

„Nikoliv, dozajista; ale ten, který činí dobře bez skryté myšlenky a jen z radosti, aby se zalíbil Bohu a svému trpícímu bližnímu, vynachází se již na jistém stupni pokroku, který mu dovoluje dosáhnouti o mnohem dříve blaženosti, než jeho bratr, který jsa více ziskuchtivým, činí dobře po rozvážení, a který není k tomu přiveden přirozeným pudem svého srdce." (894.)

— Nemá se zde dělati rozdíl mezi dobrém, které se může udělati bližnímu, a mezi péčí, kterou máme, abychom napravili naše vady. Pochopujeme, že činiti dobře s myšlenkou, že nám to bude odměněno v onom životě, jest málo záslužné; ale polepšiti se, přemoci své náruživosti, napraviti svou povahu z toho ohledu, abychom se přiblížili k dobrým duchům, abychom se povýšili, jest to též znamení nízkosti?

„Ne, ne, když pravíme: činiti dobře, tak chceme říci, býti milosrdným. Ten, který účtuje, co mu každý dobrý čin může získati v budoucím životě, jako v pozemském živobytí, jedná co sobík, ale není žádného soběctví k polepšení z toho ohledu, abychom se přiblížili k Bohu, poněvadž jest to cíl, ku kterému se má každý blížiti.“

898.) Poněvadž tělesný život jest jen časné vezdejší přebývání, a že naše budoucnost má býti naším hlavním zaměstknáním, jest to prospěšné, nabýti vědeckých známostí, které se netýkají jen tělesných věcí a potřeb?

„Bez pochyby; předně vás to uvádí do stavu, svým bratrům udělovati ulehčení, a pak povýší se váš duch rychleji, když již byl vědecký učinil pokrok; v mezidobě mezi dvěma vtěleními naučíte se za hodinu, co by požadovalo léta na vaší zemi. Žádná vědomost není zbytečná; poněvadž dokonalý duch má vše věděti, a poněvadž se má pokrok udělati v každém ohledu; tedy všechny nabyté pojmy podporují vzdělání ducha.“

899.) Z dvou bohatých lidí jest jeden zrozen v nadbytku, a nikdy nepoznal nouzi; druhý nabyl bohatství svou prací; oba dva vynakládají je výlučně jen k osobnímu zadostučinění; který jest trestu hodnějším?

„Ten, který poznal trápení; on ví, co to znamená trpěti, on zná bolest, kterou neumírní, ale tůze často pro sebe neupamatuje se na ní více.“

900.) Nalézá ten, který shromážďuje neustále, aniž by komu co dobrého udělal, platnou výmluvu v té myšlence, že shromážďuje, aby zanechal více dědicům?

„To jest uchlácholení zlého svědomí.“

901.) Z dvou lakomců odpírá si první všecky potřeby, a umře z nedostatku na svém pokladu; druhý není lakomým jen pro druhé, pro sebe jest marnotratným; kdež se zdráhá nejmenší oběti, aby vykonal nějakou službu, neb aby udělal cosi užitečného; tak ho to nic nestojí, aby uspokojil své choutky a své náruživosti. Když se požádá od něho nějaká služba, tak jest vždy bez peněz, chce-li ale uspokojiti nějakou marnivost, tak má vždy dosti. Který jest trestuhodnějším, a který bude míti nejhorší místo v říši duchův?

„Ten který požívá, on jest více sobíkem než lakomcem; ten druhý již obdržel díl svého trestu.“

902.) Jest člověk trestuhoden, žádati bohatství, když se to stane z dobročinnosti?

„Ten pocit jest bez pochyby chvalitebný, když jest čistý; ale jest toto přání, vždy též bezzištné, a nezakrývá tajnou osobní myšlenku? Není ta první osoba, které si člověk přeje dobře činiti, často on sám?

903.) Jsme vinnými, když skoumáme chyby jiných?

„Když se to děje, abyste je pomlouvali a uveřejnili, tak jste velmi chybnými; neb to jest, nemíti milosrdenství. Když se to stane, abyste z toho měli osobní prospěch, a abyste se jich sami varovali, tak to může někdy býti užitečným; ale nesmíte zapomenouti, že jest shovívavost pro cizí chyby jedna z ctností v milosrdenství obsažených. Prvé než činíte jiným výčitky pro jejich nedokonalosti, hleďte, zda-li se o vás nemůže říci ta samá věc. Přičiňte se tedy, abyste měli chybám, které tupíte u jiných opačné vlastnosti, to jest prostředek, abyste se stali vyššími. Když mu vytýkáte lakomství, buďte štědrými; když mu předhazujete pýchu, buďte poníženými a skromnými, že jest hrubým, buďte jemnými; že jedná s malomyslností, buďte velkomyslnými ve všech činech vašich; jedným slovem: čiňte tak, aby se nemohla vztahovati na vás tato slova Ježíše: „On vidí mrvu v oku bratra svého, a břevno v oku svém nevidí."

904.) Jsme trestuhodnými, když vyskoumáme neřesti společnosti lidské a když je odhalujeme?

„To závisí od úmyslu, který vás k tomu přivádí. Když má spisovatel jen na mysli, aby udělal pohoršení, tak jest to osobní požitek, který si působí, že maluje obrazy, které jsou často více zlými než dobrými příklady. Duch to ocení, ale on může býti za tento způsob rozkoše potrestán, jež se odváží odhaliti zlé."

— Jak se může v tomto pádu posouditi čistota úmyslu a upřímnost spisovatele?

„To není vždy prospěšné; když píše dobré věci, berte z toho užitek; když zlé činí, tak jest to svědomitá otázka, která se jeho týče. Ostatně, když mu na tom záleží, dokázati svou upřímnost, tak mu to přisluší podporovati svůj předpis svým vlastním příkladem."

905.) Jistí spisovatele uveřejnili velmi krásná díla a velmi mravná, která přispívají k pokroku člověčenstva, ale z kterých sami málo získali. Odmění se jim jako duchům to dobré, co působili svými díly?

„Morálka bez činů jest semeno bez práce. K čemu vám slouží semeno, když jej neučiníte úrodným, aby vás živilo? Tito lidé jsou více trestuhodnými, poněvadž měli rozum, aby pochopili; když nejednali dle zásad, jež jiným dávali, tak se zřekli z toho sklízeti ovoce."

906.) Jest ten, který dobře činí potupy hoden, míti o tom vědomost, a sám sobě to přiznati?

„Poněvadž může míti vědomost o zlém, co učinil, tak má

míti též vědomost o dobrém, aby věděl, zdali jedná dobře, čili zle. Jen tenkráte, když převáží všecky své činy na váze zákona Božího, a obzvláště zákona spravedlnosti, lásky a milosrdenství, může říci, zdali jsou dobré neb zlé, může je schvalovati neb zavrhovati. On nemůže tedy býti potupy hodným, když poznává, že zvítězil nad zlými náchylnostmi, a že muže se z toho potěšiti, když jen se s tím nepyšní, sice by upadl do jiného hříchu. (919.)

2. Náruživosti.

907.) Poněvadž zásada náruživostí jest v přírodě, jest sama v sobě zlá?

„Nikoliv, náruživost pozůstává ve výstřednosti spojené s vůlí, neb její počátek byl člověku k dobrému udělen, a náruživosti mohou člověka vzbuditi k velkým věcem; jen učiněné zneužívání působí zlé.“

908.) Jak se ustanoví hranice, kde náruživosti přestanou býti dobrými neb zlými?

„Náruživosti jsou jako kůň, který jest prospěšný, když se ovládá, ale který jest škodlivý, když panuje. Poznávejte tedy, že náruživost stane se škodlivou, jak mile ztratíte moc jí vládnouti, a když má jakoukoliv škodu buď pro vás neb pro jiného za následek.“

Náruživosti jsou páky, které rozmnožují síly člověka, a které dopomáhají k vyplnění úmyslu Prozřetelnosti; ale když člověk, místo aby je řídil, se nechává říditi od nich, padne do uchvácení, a ta samá síla, která v jeho ruce mohla působiti blaze, přepadne a zničí jej.

Každá náruživost má svůj původ v nějakém citu neb v nějaké přirozené potřebě. Počátek náruživostí není tedy něco zlého, poněvadž se zakládá na jednu z prozřetelných podmínek života lidského. Náruživost, vlastně tak zvaná, jest přehánění jakési potřeby, neb jakéhosi citu, pozůstává v přílišnosti a ne v příčině, a tato přílišnost stane se zlou, když splodí jakoukoliv škodu.

Každá náruživost, která člověka přibližuje k přírodě zvířecí, odvádí jej od spiritické přírody.

Každý cit, který povyšuje člověka nad zvířecí přírodu, oznamuje převahu ducha nad hmotou, a přibližuje jej k dokonalosti.

909.) Mohl by člověk vždy přemoci své zlé náchylnosti svým namáháním?

„Ano, a někdy i s malým přičiněním; ale vůle mu k tomu zchází. Ach běda, jak málo z vás jest přičinlivých.“

910.) Může člověk nalézti v duchách vydatnou pomoc, aby přemohl své náruživosti?

„Když prosí Boha a svého dobrého ochrance s upřímností,

tak mu dobří duchové zajisté přijdou ku pomoci, neb to jest jejich seslání.“ (459.)

911.) Nejsou náruživosti, které jsou tak živé, tak neodolatelné, že vůle jest nedostatečná, aby je přemohla?

„Jest mnoho osob, které praví: Já chci, ale jejich vůle jest jen v ústech; ony chtějí, a jsou při tom velmi rádi, že tomu tak není. Když člověk myslí, že nemůže své náruživosti přemoci, jest tomu tak, že se jeho duchu v nich zalíbilo svou nízkostí. Kdo je hledí utlačiti, pochopuje svou spiritickou přírodu; jejich přemožení jest mu vítězstvím ducha nad hmotou.“

912.) Který prostředek jest nejvydatnější v boji proti převaze tělesné přírody?

„Sebezapření.“

3. Soběctví (egoismus).

913.) Která neřest může se považovati za původní?

„My jsme to již vícekráte řekli, jest to soběctví; odtud pochází všecko zlé. Spytujte veškeré neřesti, a uvidíte, že je na dnu u všech soběctví. Nadarmo budete proti nim bojovati, vy jich nevykořeníte dříve, pokud se neuchopíte zlého u svého kořene, pokud nezničíte jeho příčinu. Kýž tedy veškeré vaše snahy spějí k tomuto cíli, neb zde je pravá pohroma společenstva. Kdokoliv se chce v tomto životě přiblížiti k mravní dokonalosti, ten musí vykořeniti každý soběcký pocit, neb soběctví se nesrovnává s spravedlností, s láskou a milosrdenstvím: ono ochromuje veškeré druhé vlastnosti.“

914.) Poněvadž se soběctví zakládá na mysli osobného prospěchu, tak se to zdá velmi obtížnou věcí, je vykořeniti zcela ze srdce lidského. Dosáhne se toho kdy?

„V té míře, jak se lidé poučí o spirituelních věcech, tím méně lpí na ceně pozemských předmětů, a pak jest třeba, lidské zákony změniti, jež soběctví zachovávají a vzbuzují. To závisí na vychování.“

915.) Když soběctví lpí na lidském pokolení nebude vždy překážeti svrchované blaženosti na zemi?

„Jest sice pravda, že soběctví jest jedna z těch největších nesnází, ale ono lpí na nízkosti na zemi vtělených duchů, a ne na lidstvu samo v sobě; duchové ale ztrácí soběctví, očistujíc se — po sobě následujícím vtělením, jako ztrácí jiné nečistoty. Nemáte na zemi žádného člověka sprostěného soběctví, a který by vyko-

nával milosrdenství? Jest jich více než myslíte, ale vy jich málo znáte, poněvadž ctnost nevyhledává veřejnost; když je jeden, proč by jich nebylo deset; když jich jest deset, proč by jich nemohlo býti tisíc a tak dále?“

916.) Soběctví, vzdálené od toho, aby ubývalo, roste s civilizací, která se zdá je povzbuzovati a zachovávati; jak může příčina skutek zničiti?

„Čím větší jest neřest, tím ohyzdnější se stane; bylo by třeba, aby soběctví způsobilo mnoho zlého, aby se pochopila nutnost ho vykořeniti. Až se lidé sprostí soběctví, které nad nimi panuje, budou žíti jako bratří, nepůsobíc sobě nic zlého, podporujíc se vespolek, vedeni vespolným pocitem jedinství; pak bude mocný podporou a ne utiskovatelem slabého, a nenaléznou se lidé, jimž by výživa potřebná zcházela, poněvadž všichni budou vykonávati zákon spravedlnosti. Duchům jest uloženo, aby tuto říši blaženosti připravovali.“ (784.)

917.) Jaký jest prostředek vykořeniti soběctví?

„Ze všech nedokonalostí lidských jest soběctví nejtíže ji k vykořenění, poněvadž závisí od vlivu hmoty, od které se člověk, ještě tůze blízký svému původu, nemohl osvoboditi, a vše přispívá k tomu, aby se udržel tento vliv: jeho zákony, jeho společenská soustava i jeho vychování. Soběctví ochabne s nadvládou mravního živobytí nad tělesným životem, a obzvláště vědou, kterou vám Spiritismus podává o vašem budoucím, opravdovém stavu, a ne spotvořeném jinotajnými vymyšlenostmi. Až bude Spiritismus dobře pojat, až se spojí s mravy a s vyznáním víry; promění zvyky a způsoby i společenské poměry. Soběctví se zakládá na vážnosti osobnosti, když se Spiritismu dobře porozumí, jak jsem pravil, tak nechá věci viděti z takové vysokosti, že pocit osobnosti takřka zmizí před bezkonečností. Proto že zničuje tuto vážnost, neb nejméně, že ji ukazuje, jaká je, bojuje nutně proti soběctví.“

Bezpráví, které člověk okusí soběctvím jiných lidí, učiní z něho samého často sobíka, poněvadž cítí nutnost, aby se měl na pozoru. Když vidí, že druzí myslí jen na sebe a ne na něj, tak jest k tomu přiveden, starati se o sebe více, než o jiné. Budiž zásada milosrdenství a bratrství základem společenských ústavů, zákonných poměrů jednoho národa k druhému, jednoho člověka k druhému a člověk bude méně na svou osobu mysliti, když bude viděti, že jiní na to byli pomyslili; on se pak podrobí omravují-

címu vlivu příkladu a styku. Z ohledu na tento nadbytek soběctví jest třeba pravé ctnosti, aby se zapřela osobnost k prospěchu druhých, kteří často za to nejsou vděčnými. Těmto obzvláště, kteří mají tuto ctnost, jest království nebeské otevřeno; těm jest obzvláště zachovaná blaženost vyvolených; neb opravdově pravím vám, že v den spravedlnosti ten, který jen sám na sebe byl myslil, bude postaven stranou, a ten bude trpěti svým osamotněním.“ (785.)

Fénelon.

Činí se bez pochyby chvalitebná namahání pro pokrok člověčenstva; vzbuzují, pudí a ctí se pocity více, než v každé jiné době; ale předce hlodající červ soběctví jest vždy společenskou ranou. Jest to pravá pohroma, která se na celém světě roztahuje, které každý více neb méně padá za oběť; máme tedy proti ní bojovati, jako bojujeme proti nějaké nakažlivé nemoci. Při tom má se pokračovati na spůsob lekařů: má se přistoupiti až k pramenu. Ať se tedy vyhledávají ve všech oddílech společenské soustavy od rodiny až k národům, od chatrče až k palácu veškeré příčiny, všechny patrné neb skryté vlivy, které vzbuzují, zachovávají a vyvinují soběcké smýšlení, když budou již jednou příčiny známé, tak se lék ukáže sám od sebe; nebude se jednati více jen o to, proti nim bojovati, jest-li ne proti všem najednou, tedy alespoň podílem, a poznenáhla bude ten jed vykořeněn. Léčení může býti dlouhé, neb příčiny jsou četné, ale není nemožné. Ostatně nedocílí se jen když se to zlo vyrve i s kořenem, to jest vychováním: ne ono vychování, které se vynasnažuje, udělati učené lidi, ale ono, které hledí udělati dobré lidi. Vychování, když se mu dobře porozumí, jest klíč k mravnímu pokroku. Když se pozná spůsob, jak se utvořují povahy, jak se zná spůsob vytříbiti rozum; tak se budou moci pozdvihnouti, jak se vztíčí mladé byliny; ale toto umění požaduje mnoho rozvahy, mnoho zkušenosti a hluboké skoumání; jest to velký blud, když se myslí, že to dostačí, vědomosti míti, aby se vykonávalo s prospěchem. Kdokoliv provádí dítě bohatého tak dobře jako dítě chudého od okamžení svého narození, a pozoruje veškeré škodlivé vlivy, které účinkují naň následkem slabosti, bezstarosti a nevědomosti těch, kteří je řídí; jak často ty prostředky, jichž se užívá, aby ho omravnili, chybí se cíle: ten se temu nemůže diviti, že se na světě nalézá tolik převrácenosti. Ať se koná pro mravnost tolik, co se činí pro vědecké vzdělání, a uvidíme, že jestli jsou odporné přírody, jest jich více, které nežádají jen dobrého vychování, aby přinesly dobrého ovoce. (872).

„Člověk chce šťastným býti, tento pocit jest v přírodě, proto neustále pracuje, aby polepšil své postavení na zemi; vyhledává příčiny svých nesnází, aby je odstranil. Až dobře pochopí, že soběctví jest jedna z těchto příčin, která zrodí pýchu, ctižádost, hrabivost, závist, nenávist, žárlivost, od které jest každou chvíli urážen, která přivádí zmatek do všech společenských poměrů, která provolává nesvornost, zničuje důvěru, která člověka nutí, držeti se stále na obraně, proti svému sousedu; ona jest to konečně, která z přítele dělá nepřítele: tenkráte též pochopí, že tato neřest se nesrovnává se svou vlastní blažeností; my ještě přidáme: se svou vlastní jistotou; čím více byl okusil,

tím více pozná nutnost, aby proti ní bojoval, jako bojuje proti moru, proti škodlivým zvířatům, a proti všem jiným pohromám. K tomu bude přinucen svým vlastním prospěchem. (784.)

Soběctví jest pramen všech neřestí, jako jest milosrdenství pramen všech ctností; zničiti to jedno, a rozvinouti to druhé, to má býti cílem veškerého namahání člověka, když chce zabezpečiti své vezdejší štěstí jako i budoucí.

4. Povaha dobrého člověka.

918.) Podle kterého znamení poznává se pravý pokrok člověka, který má jeho ducha povýšiti v spiritické soustavě?

„Duch dokazuje svou vznešenost, když jsou všecky činy jeho tělesného života vykonávání zákona Božího, a když pochopí napřed spiritický život.“

Pravdivě dobrý člověk jest ten, který vykonává zákon spravedlnosti, lásky a milosrdenství ve své největší čistotě. Když spytuje své svědomí o vykonaných skutcích, tak se bude tázati, zda-li nepřestoupil tento zákon, zda-li neudělal nic zlého, zda-li učinil vše dobře, co mohl, zda-li neměl někdo příčiny, stěžovati si na něho, konečně, zda-li učinil jiným vše to, co by si žádal, aby mu to samému učinili.

Člověk, citem milosrdenství a lásky k bližnímu naplněn, činí dobře, že jest to dobré, aniž by očekával odměnu, a obětuje svůj vlastní prospěch spravedlnosti.

On jest dobrým, přívětivým a dobrovolným pro každého, poněvadž spatřuje ve všech lidech své bratry, bez rozdílu pokolení a víry.

Když mu Bůh udělil moc a bohatství, považuje tyto věci jako svěřené, kterých má užívati k dobrému; proto nestane se pyšným, neb ví, že Bůh, který mu je byl udělil, může mu je opět odejmouti.

Když postavil společenský pořádek lidí do jeho odvislosti, tak s nimi zachází s dobrotou a dobrovolností, poněvadž jsou mu rovni před Bohem; užívá své moci, aby povýšil jejich mravnost, a ne aby je potlačil svou hrdostí.

On jest shovívavým proti slabostem jiných, poněvadž ví, že sám potřebuje shovívavosti, a jest pamětliv těchto slov Kristova: „Ať vrhne ten, který jest bez hříchu, první kámen na ní.“

On není mstivým; podle příkladu Ježíše odpouští urážky, a jest pamětliv jen dobrodiní; neb ví, že mu bude odpuštěno, jako sám odpouští.

On šetří konečně všecka práva svých bližních, která jim dávají přirozené zákony, jak si přeje, aby se jich šetřilo proti němu.

5. Poznání sebe sama.

919.) Který jest nejvydatnější praktický prostředek k polepšení se v tomto životě a k odporu proti strhnutí k zlému?

„Jeden mudrc starověkosti vám to řekl: „Znej sám sebe.“

— My uznáváme celou moudrost této zásady, ale obtíž leží vlastně v sebe poznání, jakým způsobem se dosáhne?

Čiňte to, co jsem já sám za mého živobytí činíval na zemi. Na konci dne spytoval jsem své svědomí, prošel jsem to, co jsem byl učinil, a tázal jsem se, zda-li jsem nezanedbal jakousi povinnost, zda-li nemá žádný příčinu si stěžovati na mne. Tak jsem dosáhl, sebepoznání a uzřel jsem, v čem se mám ještě polepšiti. Kdo by každodenně sobě všecky své činy pod večer připomenul, a kdo by se tázal, co udělal dobrého neb zlého, prosíc Boha a svého anděla strážného o osvícení, nabyl by velké moci k svému zdokonalení; neb věřte mi, Bůh by ho podporoval. Kladťte si tedy otázky a ptejte se, co jste dělali a z jakého ohledu jste v jisté okolnosti jednali; zda-li jste něco udělali, co byste tupili na jiném, zda-li jste neudělali čin, který byste se neodvážili, se přiznati. Tažte se ještě toto:

„Kdyby se Bohu zalíbilo, mne povolati v tomto okamžení, neměl bych se obávati pohledu někohosi, vstoupivše do říše duchův, kde není nic skrytého? Spytujte, co jste mohli udělati proti Bohu, pak proti vašemu bližnímu a konečně proti vám samým. Odpovědi budou pro vaše svědomí buď potěchou neb oznámení zlého, které se má napraviti.“

„Poznání sebe samého jest tedy klíč osobního ponapravení; ale vy řeknete, jak se můžeme posouditi? Nepodléháme bludu samolibosti, která zmenšuje naše viny, a je omlouvá? Lakomec se považuje pouze za spořivého a prozřetelného; pyšný míní míti jen vážnost. To jest sice velmi pravda, ale máte prostředek dohlídky, který vás nemůže oklamati. Když jste v nejistotě stranu ceny jednoho z vašich činů, ptejte se, jak byste jej posoudili, kdyby to byl čin jiné osoby; když jej tupíte na jiném, tak nemůže býti i u vás více zákonným, neb Bůh nemá dvojí míru pro svou spravedlnost. Hleďte též se dozvěděti, co jiný o něm myslí, a nezanedbávejte mínění vašich nepřátel, neb tito nemají příčiny, aby vám skrývali pravdu, a často je Bůh postaví vedle vás, jako zrcadlo, aby vás napomenul s větší upřímností, jak by to neučinil nějaký přítel. Kýž tedy ten, který má opravdovou vůli, se polepšiti, spytuje své svědomí, aby z něho vyrval zlé náklonnosti, jako vytrhá špatné byliny ve své zahradě; ať činí bilanci (účetní rozvahu) svého mravního dne, jak to činí kupec z ohledu na své ztráty a na svůj výdělek, a ubezpečuji vás, že mu ta první více vynese než ta druhá. Když si může říci, že den byl dobrý, tak může pokojně spáti, a bez bázně vzbuzení k jinému životu očekávati.“

„Stavte si tedy přiměřené a určité otázky, a nebojte se je rozmnožiti; můžete dozajista obětovati několik minut, abyste si získali věčné blaho. Nepracujete každodenně z toho ohledu, abyste si nashromáždili, co by vám poskytlo odpočinku ve vašem stáří? Není toto odpočinutí zástoj všech vašich žádostí, účel, který vás nutí snášeti všecky obtíže a okamžitý nedostatek? Nu tedy! co jest toto odpočinutí několikadenní, pokalené tělesnou slabostí, proti onému odpočinku, které očekává dobrého člověka? Nestojí to za práci, abychom se poněkud namáhali? Já vím, že mnozí řeknou, že přítomnost jest jista, ale budoucnost nejista; to jest ale vlastně ta myšlenka, kterou jsme povoláni, u vás zničiti; neb hodláme vám tuto budoucnost tak pochopitelnou udělati, aby nepozůstalo ve vaší duši pochybnosti; proto jsme z počátku vzbudili vaši pozornost zjevy takového druhu, aby otřásly vašemi smysly, pak vám dáváme ponaučení, které jest každý povinnen rozšiřovati.“

Sv. Augustín.

Mnoho poklesků, jichž se dopouštíme, projde aniž bychom je spozorovali; kdy bychom podle rady sv. Augustína své svědomí častěji spytovali; tak bychom viděli, jak často hřešíme, aniž bychom na to pomyslili, proto že neskoumáme povahu a pohnútku našich skutků. Tázací spůsob jest určitější než jakási zásada, dle které se často nespravujeme. Ona požaduje určitou odpověď, buď: ano neb ne, která nepřipouští dvousmyslu; tyto odpovědi jsou tolikero osobních důvodů a ze součtu odpovědí může se poznati součet dobrého neb zlého, jež v sobě máme.

Čtvrtá kniha.

Náděje a potěchy.

Hlava první.

Pozemní strasti a radosti.

1. Poměrné štěstí a neštěstí. — 2. Ztráta milovaných osob. — 3. Oklamání. Nevděčnost. Porušení lásky. — 4. Protivné svazky. — 5. Bázeň před smrtí. — 6. Omrzelost života. Samovražda.

1. Poměrné štěstí a neštěstí.

920.) Může člověk na zemi požívati úplného štěstí?

„Nikoliv, poněvadž mu bylo živobytí uděleno co skouška neb co pokuta; ale od něho to závisí, své nesnáze umírniti, a tak šťastným býti, jak se to na zemi může státi.“

921.) Pochopujeme, že člověk bude blaženým, až se promění člověčenstvo; ale může prozatím každý člověk pojistiti sobě poměrné štěstí?

„Člověk jest nejčastěji tvůrce svého neštěstí. Když vykonává zákon Boží, tak si uspoří mnoho bídy, a získá si blaženost tak velkou, jak jí jeho hrubá existence snésti může.“

Člověk, který pochopil dobře své budoucí povolání, nevidí ve svém tělesném živobytí jen dočasné stanoviště. Jest mu to okamžitým pozastavením v jakémsi nepořádném hostinci; on přetrpí lehce některé pomíjející nepříjemnosti cesty, která ho má přivésti k postavení tím lepšímu, čím lepších byl napřed udělal příprav.

My jsme v tomto životě trestáni za přestoupení zákona tělesného života nesnázemi, které jsou následky tohoto překročení a našich vlastních výstupků. Když se vždy více a více přibližujeme původu toho, co nazýváme našim vezdejším neštěstím, tak vidíme, že jest to větším dílem následek počáteční odchýlky od pravé cesty. Skrze tuto odchýlku nastoupili jsme špatnou cestu a od pádu k pádu upadli jsme do neštěstí.

922.) Pozemské štěstí jest poměrné k postavení každého, to co postačí k štěstí jednoho, působí neštěstí druhého. Jeli pak jakási míra společného blaha pro všecky lidé?

„Pro tělesný život jest to potřebný majetek, pro život mravní: dobré svědomí, a víra v budoucnost.“

923.) Nebylo by to, co jest nadbytek pro jednoho, dostatečným pro druhého, a naopak podle postavení?

„Ano, podle vašich materialních pojmů, dle vaší ctižádosti a dle všech vašich směšných převráceností, které budoucnost bude souditi, až pochopíte pravdu. Bez pochyby se považuje ten, který měl 50.000 zlatých příjmů za velmi nešťastného, když jest obmezen na 10.000 zlatých, poněvadž si nemůže hráti na tak velikého pána, že nemůže to udržeti, co nazývá svým důstojenstvím, že nemůže držeti koně, sluhy, že nemůže uspokojiti své náruživosti atd. On míní, že trpí nedůstatek; ale myslíš opravdu, že jest k politování, když vedle něho jsou jiní, kteří umírají hladem a mrazem, a nemají přístřeší, kde by položili svou hlavu? Moudrý hledí, aby byl šťastným, pod sebe, a nikdy nad sebe, leda by povyšil duši svou k Nekonečnému.“ (715).

924.) Jsou nesnáze, které jsou neodvislé od spůsobu jednání a které potkávají nejspravedlivějšího člověka, jest jakýsi prostředek, jim se vyhnouti?

„Když chce pokračovati, tak se má poddati a má se jim podrobiti bez reptání; ale on čerpá vždy potěchu ve svém svědomí, které mu dává náději na lepší budoucnost, když to plní, co jest třeba, aby ji obdržel.“

925.) Proč daruje Bůh jistým lidem dary štěstí, kteří se nezdají to zaslúhovati?

„To jest přízeň v očích těch, kteří nevidějí jen přítomnost; ale věz dobře, že štěstí jest skouška často nebezpečnější, než nouze.“ (814 a násl.)

926.) Není civilizace, tvoříc nových potřeb, pramen nových nesnází?

„Nesnáze tohoto světa jsou v poměru s vymyšlenými potřebami, které si tvoří. Ten, který zná obmeziti své žádosti, a hledí bez nenávisti na to, co jest nad ním, ten si uspoří mnoho omámení v tomto životě. Ten jest nejbohatší, který má nejméně potřeb.“

„Vy závidíte požívání těm, kteří se vám zdají býti blaženými na světě; ale víte, co jich očekává? Když jen požívají pro sebe, tak jsou sobíci, pak přijde opak. Politujte je raději. Bůh dovolí někdy, aby zlý byl zámožným, ale jeho štěstí není k závidění, neb on ho bude spláceti trpkými slzami. Když spravedlivý jest nešťastným, jest to skouška, za kterou obdrží odměnu, když ji snáší s zmužilostí. Upamatujte se na tato slova Ježíše: „Blažení ti, kteří trpí; neb oni naléznou útěchu.“

927.) Nadbytek není dozajista k štěstí nevyhnutelně potřebný, ale tak tomu není ohledně potřebného; není tedy neštěstí těch, kterým zchází i to nejpotřebnější, pravým neštěstím?

„Člověk jest opravdově jen tenkráte neštastným, když trpí nedostatek na tom, co mu jest potřebného k živobytí a k tělesnému zdraví. Tato nouze jest snad jeho chyba, pak to nemá jen sám sobě připisovati; když to jest chyba jiného, padne zodpovědnost na toho, který jest toho vinen.“

928.) Bůh ukazuje patrně obzvláštností přirozených vloh naše povolání v tomto světě. Nepochází mnoho nesnází z toho, že nepostupujem podle toho povolání?

„To jest pravda, a často jsou to rodiče, kteří z pýchy neb z lakomství odvedou své děti z cesty jim od přírody vykázané, a kteří touto úchylkou pokazí jejich štěstí; oni budou za to zodpovědnými.“

— Vy to tedy uznáváte za dobré, aby syn vysoko postaveného muže ve světě, dělal ku příkladu dřevěnky, kdyžby měl k tomuto stavu schopnost?

„Není třeba padati do nesmyslu, aniž co přeháněti; civilizace má své požadavky. Proč by syn vysoko postaveného muže, jak ty pravíš, dělal dřevěnky, když může dělati co jiného? On se může v poměru k svým vlohám vždy užitečným státi, když se jich neupotřebí v opačném smyslu. Tak může ku příkladu býti snad velmi dobrým mechánikem na místě špatného advokáta“ atd.

Umístění člověka do kruhu jeho intellektuelního vzdělání nepřísluš-

jest dozajista jedna z nejčastějších příčin oklamání. Neschopnost pro vyvolenou dráhu jest nevyčerpatelný pramen nesnází; pak se k tomu připojí samostatnost a zdržuje padlého člověka, hledati jiný pramen v nižším řemesle, a ukazuje mu samovraždu co poslední prostředek, aby ušel tomu, co považuje za své snížení. Kdyby mravní vychování jej bylo povyšilo nad hloupé předsudky pýchy, tak by byl nikdy nezůstal bez pomoci.

929.) Jsouť lidé, kterým, jsouc zbaveni vsech prostředků, ačkoliv panuje nadbytek okolo nich, nepokyne jen smrt co vyhlídka. Čeho se mají uchytiti? Mají umříti hladem?

Člověk nemá míti nikdy myšlenku, aby umřel hladem; našel by se vždy prostředek k výživě, kdyby se nestavěla pýcha mezi potřebu a práci. Řekne se často: „Není žádné hloupé řemeslo; není postavení, kteréby zneuctívalo. Říká se to jiným, ale ne sobě.“

930.) Jest to patrné, že by člověk bez společenských předsudků, kterými se dá opanovati, vždy nalézl jakousi práci, která by mu pomohla k výživě, kdyby i musel snížiti své postavení; ale mezi lidmi, kteří nemají předsudků, neb kteří se jich byli zbavili, jsou někteří, již jsou v nemožnosti starati se o své potřeby, následkem nemocí, neb skrze jiné, od jejich vůle, neodvislé příčiny?

„V společnosti, dle zákona Krista zařízené, nemá žádný hladem umírati?

Při moudrém a prozřetelném společenském zařízení nemůže člověk míti nedostatek toho, co potřebuje, leda svou vinou; ale jeho vady jsou často samy výsledek středu, v kterém se vynacházejí. Až bude člověk plniti zákon Boží, bude míti společenský pořádek na základě spravedlnosti a solidárnosti, a sám bude lepším. (793.)

931.) Proč ve společnosti jsou četnější trpicí třídy, než blažené třídy?

„Žádná není dokonale šťastná, a co se má za štěstí, skrývá často pichlavý zármutek; trápení jest všady. Ale abych ti odpověděl na tvou otázku, pravím, že ty třídy, které ty nazýváš trpícími, jsou četnější, poněvadž jest zem místo odpokutování. Až z ní člověk udělá bydliště dobrého a dobrých duchův, nebude tam více nešťastných, a ona bude mu pozemským rájem.“

932.) Proč zvítězí ve světě tak často zlí nad vlivem dobrých?

„Skrze slabost dobrých; zlí jsou úskoční a odvážliví, dobří jsou bázliví; až tito budou chtíti, dosáhnou povrch.“

933.) Když člověk jest často původce svého tělesného trápení, jest tomu taktéž u mravního soužení?

„Ještě více, neb tělesné bolesti jsou někdy neodvislé od vůle; ale uražená pýcha, oklamaná ctižádost, úzkost, lakomství, závist, žárlivost, jedním slovem: všecky náruživosti jsou muky duševní.“

„Závist a žárlivost! Šťastní ti, kteří neznají tyto dva hlodající červy! Při závisti a žárlivosti není žádný mír, žádný pokoj tomu možný, který podléhá těmto neřestem: zástoje jeho dychtivosti, jeho záští, jeho nevole představují se co příšery před něho, které mu neponechají žádný poklid, a jež jej pronásledují až do jeho snů. Závistiví a žárliví jsou v stavu neustálé zimnice. Jest to tedy žádoucné postavení, a nepochopujete, že si člověk těmito náruživostmi tvoří dobrovolné soužení, a že se mu stane zcm pravým peklem?“

Vícero výrazů maluje zřetelně následky jistých náruživostí. Praví se: pýchou nadutým býti, ze závisti umírati, ze žárlivosti a mrzutosti schnouti, tím chuť k jídlu i pití ztráceti atd. tento obraz jest jen tůze pravdivý. Někdy žárlivost nemá ani určitého zástoje. Jsou žárliví lidé od přírody na vše, co se povyšuje, na vše, co pokročuje obyčejným směrem, i tenkráte, když tam nemají přímého prospěchu, jedině pro to, že to nemohou dosáhnouti; vše co se jim zdá býti nad obzorem, je uráží, a kdyby byly v společnosti ve většině, tak by chtěli všecko přivésti na své stanovisko. Taková jest žárlivost spojená s prostředností.

Člověk není často nešťastným jen skrze vážnost, kterou připisuje vezdejším věcem; jest to malichernost, ctižádost a oklamaná dychtivost, které působí jeho neštěstí. Když se postaví nad úzký okres tělesného života; když povýší své myšlenky k nekonečnosti, která jest jeho povolání; tak mu přicházejí strasti lidské tak nepatrné, tak dětinské, jako hořekování dítěte, které se rmoutí nad ztrátou jakési hračky, která mu byla nejvyšším štěstím.

Kdo nalézá své blaho jen v uspokojení své pýchy a svých hrubých žádostí, jest nešťastným, když je nemůže uspokojiti; kdežto ten, který nežádá nic zbytečného, jest při tom blaženým, co jiní považují za neštěstí.

Mluvíme o vzdělaném člověku, neb divoch, který má obmezené potřeby, nemá ty samé zástoje dychtivosti a úzkosti; jeho spůsob, na věci patřiti, jest docela jiný. Ve vzdělaném stavu přemýšlí člověk o svém neštěstí a rozvažuje si ho, proto jej také více pocítí; ale může též přemýsleti a rozvažovati prostředky útěchy. Tuto útěchu čerpá v křesťanské víře, která mu dává naději k lepší budoucnosti, a v Spiritismu, který mu přináší jistotu této budoucnosti.

2. Ztráta milovaných osob.

934.) Není ztráta nám milých osob, jedna z oněch, které nám působí tím větší zármutek, poněvadž tato ztráta jest nenapravitelná a od naší vůle neodvislá?

„Tato příčina zármutku dosáhne bohatého jako chudého, jest to skouška neb pokuta, a všeobecný zákon; ale jest to útěcha, že můžete obcovati s vašemi přátely, prostředky jež máte, s tou nadějí, že obdržíte jiné přímější a pro vaše smysly přístupnější.“

935.) Co máme mysliti o mínění těch osob, které považují záhrobní kommunikace (zjevení) za zneuctění?

„Nemůže to býti zneuctění, když se to děje s pozorností a když se vyvolání stane s uctivostí a slušností; to vám dokazuje, že duchové, kteří vás milují, přicházejí s radostí; jsou blaženi nad vaším připomenutím, a že s nimi rozmlouváte. To by bylo zneuctění, kdyby se to dělo s lehkovážností."

Možnost vstoupiti v obcování s duchy, jest velmi příjemná útěcha, poněvadž nám uděluje prostředek, baviti se s našemi rodiči a s našemi přátely, kteří opustili tuto zem před námi. Vyvoláním je přibližujem k sobě, oni jsou okolo nás, oni slyší nás, a odpovídají nám; není takřka rozloučení více mezi nimi a mezi námi. Oni nás podporují svou radou, dokazují nám svou lásku a spokojenost, již okusí nad naším spomenutím. Nám to působí radost, věděti, že jsou blaženi, dozvěditi se od nich samých podrobnosti jejich nového života, a dopíditi se jistoty, že se svým časem s nimi shledáme.

936.) Jak se dotýkají neutěšitelné bolesti přežijejících těch duchů, kteří jsou toho příčinou?

„Duch jest citlivý pro upamatování a politování těch, které byl miloval, ale neustálé a bezrozumné hořekování dotkne se ho bolestně, poněvadž spatřuje v této přemírné bolesti nedostatek víry v budoucnost, a důvěry v Boha, a následovně překážku k pokroku a snad i ku spojení."

Poněvadž jest duch blaženějším, než na zemi, tak znamená, litovati jeho života, litovati že jest blaženým. Dva přátele jsou zajati a uvězněni v tom samém žaláři; oba mají obdržeti někdy svou svobodu; ale jeden ji obdrží dříve než druhý. Bylo by to milosrdné, od toho, který zůstane, nad tím se rmoutiti, že jeho přítel byl vysvobozen dříve než on? Nebylo by v tom více soběctví než lásky, aby požadoval ze své strany, aby zdílel jeho žalář a jeho trápení tak dlouho jako on? Tak tomu jest pro dvě bytosti, které se na zemi milují; ten který dříve odchází, jest ten dříve osvobozený, a máme mu přáti štěstí, očekávajíce s trpělivostí okamžení, kde i my z naší strany totéž budeme.

Uděláme z tohoto ohledu ještě jedno porovnání. Vy máte jakéhosi přítele, který se u vás vynachází ve velmi bídném položení, zdraví jeho neb jeho prospěch požaduje, aby šel do jiné zemi, kde se mu z každého ohledu lépe povede. On nebude více okamžitě okolo vás, ale vy budete si vždy dopisovati, rozdělení nebude jen tělesné. Budete se rmoutiti nad jeho vzdálením, když jest k jeho prospěchu?

Spiritická nauka podává nám nejvyšší potěchu v jedné z nejdůležitějších příčin k truchlivosti patrnými důkazy, jež poskytuje o budoucím životě a o přítomnosti těchto okolo nás, kteří nás milovali, o trvání jejich lásky a péče, poměry, které nám umožňují, se baviti s nimi. Při Spiritismu není osamocení, opuštění více; člověk sebe více opuštěný má vždy přátele okolo sebe, s kterými se může obírati.

Snášíme netrpělivě strasti života, ony se nám zdají býti tak nesnesi-

telnými, že nepochopujeme, jak je snášeti můžeme; a předce, když jsme je přetrpěli s zmužilostí; když jsme znali našemu reptání uložiti mlčení; budeme se těšiti, až budeme zproštění tohoto pozemního žaláře, tak jak se raduje nemocný, anž trpí, když se uzdraví, nad tím, že se podrobil bolestnému léčení.

3. Oklamání. Nevděčnost. Porušení lásky.

937.) Není oklamání, které nám působí nevděčnost a křechkost přátelských svazků pro citlivého člověka pramen trpkosti?

„Ano, ale my vás učíme politovati, nevděčné a nevěrné přátely; budou více nešťastnými než vy. Nevděčnost jest dcera sobectví, a sobík nalézne později tak necitelné srdce, jak sám býval. Myslete na všecky ty, kteří více dobrého udělali, než vy, kteří byli lepšími, než vy, a kterým bylo odměněno nevděčností. Spomeňte, že sám Ježíš byl za svého živobytí vysmíván a nenáviděn, že ho drželi za podvodníka a pokrytce, a nedivte se tomu, že se i vám podobně vede. Budiž vám to dobré, co vykonáváte vaší odměnou na tomto světě, a nehleďte na to, co praví ti, kteří je byli obdrželi. Nevděčnost jest skouška vaší vytrvalosti v dobročinění, budete za to odměněni, a ti, kteří vás zneuznávali, budou tím více za to potrestáni, čím větší byla jejich nevděčnost.“

938.) Není oklamání, nevděčností provolané, schopné, zatvrditi srdce, a uzavříti je soucitu?

„To by bylo chybné; neb citlivý člověk, jak ty pravíš, jest vždy blaženým, když může něco dobrého udělati. On ví, že když se na to neupamatují lidé v tomto životě, že se na to upamatují v onom životě, a že nevděčný bude míti hanbu a hryzení svědomí.“

— Tato myšlenka nechrání jeho srdce od poranění; nemůže to zroditi v něm ideu, že by byl blaženějším, kdyby byl méně citlivým?

„Ano, když předpokládá štěstí sobíka, to jest ale smutné štěstí. Ať tedy poznává, že nevěrní přátelé, kteří jej opustí, nejsou hodni jeho přátelství, a že se v nich oklamal, od té doby nemá jich co oželiti. Později nalezne jiné, kteří mu lépe porozumí. Litujte těch, kteří s vámi zle zacházejí, co jste nezasloužili, neb oni budou míti smutné navrácení, ale nermutte se proto, neb to jest prostředek, abyste se postavili nad ně.“

Příroda dala člověku potřebu, milovati a milovánu býti. Jeden z největších požitků, již mu byl na zemi popřán, jest: naléznouti srdcí, která souhlasí s jeho srdcem; on mu dává předtuchu onoho blaha, které jej očekává v říši dokonalých duchův, kde vše jest láska a dobrovolnost; tato rozkoš se odpírá sobíkovi.

4. Protivné svazky.

939.) Poněvadž sympathétičtí duchové jsou vedeni k spojení, jak se to stane, že jest láska u vtělených duchův často jen na jedné straně, a že ta nejupřímnější náklonnost bývá přijatá s lhostejností i též s opovržením; jak mimo toho nejvřelejší láska dvou bytostí může se proměniti v odpornost a někdy i v nenávist?

„Ty to tedy nepochopuješ, že jest to trest, ale jen dočasný. Pak, jak jest mnoho lidí, kteří se domnívají, že nejvroucněji milují, poněvadž soudí jen podle zdání, a když jsou povinni, s těmi osobami žíti, tak hned poznávají, že to nebyla jen tělesná náchylnost! To nedostačí, do nějaké osoby, která se vám líbí, a která má dle vašeho zdání pěkné vlastnosti, zamilován býti; vy ji můžete jen ten kráte oceniti, když s ní opravdově žijete. Kolik jest též spojení, o kterých se z počátku zdá, že nebudou nikdy svorná, a když byl jeden druhého poznal a dobře vyspytoval; tak konečně milují jeden druhého něžně a trvanlivě, poněvadž jejich láska spočívá na vespolné úctě! Nemá se zapomenouti, že jest to duch, který miluje a ne tělo, a když zmizí tělesné omámení, tak vidí duch skutečnost.“

„Jest dvounásobní náklonnost: těla i duše, a člověk bere často jednu za druhou. Náklonnost duševní, když jest čistá a sympathická, jest trvanliva, láska tělesná jest pomíjející, to jest ta příčina, že často ti, kteří myslí se milovati věčnou láskou, se nenávidí, když zmizí omámení.“

940.) Není nedůstatek sympathie mezi bytnostmi povolanými spolu žíti, rovně pramen mrzutostí, tím trpčích, poněvadž otráví celý život?

„Vskutku velmi trpkých, ale to jest jedna z těch nesnází, od kterých jste vy nejčastěji ta první příčina; především mají vaše zákony toho vinu, neb myslíš, že tě Bůh nutí, zůstati u těch, kteří se ti nelíbí? Pak vyhledáváte často v těchto svazcích více zadostučinění vaší pýchy a vaší ctižádosti než blaženost obapolné náklonnosti; pak podleháte následkům vašich předsudků.“

— Ale nepadne při tom vždy nevinný za oběť?

„Ano, a proň jest to těžká pokuta; ale zodpovědnost tohoto neštěsti upadne na ty, kteří jsou toho původci. Jestli světlo pravdy bylo proniklo jeho duši, bude čerpati útěchu ve své víře v budoucnost. Ostatně, v té míře, jak ochábnou předsudky, zmizí též příčiny těchto soukromných neštěstí.“

5. Bázeň před smrtí.

941.) Strach před smrtí jest u mnoho lidí příčinou pomatenosti, odkud pochází tento strach, když mají před sebou budoucnost?

„Není příčiny, že se tak strachují. Ale co chceš! v jejich mládí hledí se jim namluviti, že jest peklo a nebe, a že jest to k víře podobnější, že přijdou do pekla, poněvadž se jim praví, že to co jest přirozené, jest pro duši smrtelným hříchem. Když ale vyrostou, nemohou to připustiti, když mají jen dost málo rozumu, a stanou se Atheisty (neznabohy) neb Materialisty, a tím spůsobem přivedou se k víře, že krom vezdejšího života není nic více. Co se těch týče, kteří pozůstanou při své dětinské víře, ti se obávají toho věčného ohně, který je má páliti, anižby je zničil.“

„Smrt nepůsobí spravedlivému bázně, poněvadž má ve víře i jistotu budoucnosti; náděje vzbuzuje v něm očekávání lepšího života a láska, jejíž zákon byl vykonával, podává mu jistotu, že nepotká ve světě, do kterého má vstoupiti, bytosti, jejichž pohledu by se měl obávati.“ (730.)

Materialní člověk, který se drží více života tělesného než života spirituelního, má na zemi strasti a radosti materialní; jeho štěstí pozůstává v prchlavém uspokojení všech svých žádostí. Jeho nestálostí života neustále zmítaná a zaměstnaná duše; jest pořád v úzkosti a v mukách. Smrt ho straší, poněvadž pochybuje o své budoucnosti, a proto že zanechá na zemi veškeré své náklonnosti a veškeré své náděje.

Mravný člověk, který se povyšil nad vymyšlené potřeby umělecké, pro náruživosti utvořené, má již zde rozkoše, materialnímu člověku neznámé. Skrocení svých žádostí dodává jeho duchu mír a veselost. Poněvadž jest šťastným nad dobrém, co činí, tak není proň oklamání a protivenství sklouzne po jeho duši, anižby tam ponechalo bolestného nátisku.

942.) Nebudou jisté osoby nalézati tyto rady, abychom na zemi šťastnými byli, trochu sprosté; nebudou spatřovati v nich to, co nazývají: sprostá místa, otřepané pravdy; a neřeknou, že jest konečně tajemství, šťastným býti to: uměti své neštěstí snášeti?

„Jsou takoví, kteří to řeknou, a těch jest mnoho; ale u nich jest to tak, jako u jistých nemocných, kterým lékař předpisuje diétu (střídmost); oni by se chtěli uzdraviti bez léků, pokračujíce si působiti nezáživnosti.“

6. Omrzelost života. — Samovražda.

943.) Odkud pochází omrzelost života, která se zmocní jistých jednotlivců, bez dostatečné příčiny?

„To jest skutek lenivosti, nedůstatky víry a často i nazvyklosti.“

„Pro toho, který cvičí své schopnosti k prospěšnému cíli, a dle vloh přirozených, nemá práce nic obtížného, a život uplyne rychleji; on snáší své nepříjemnosti s větší trpělivostí a oddaností, poněvadž jedná s ohledu na pevnější a trvanlivější štěstí, které jej očekává.“

944.) Má člověk právo, se svým vlastním životem nakládati dle vůle?

„Nikoliv, jediný Bůh má toto právo. Samovolná vražda jest přestupek tohoto zákona.“

— Není samovražda vždy samovolná?

„Blázen, který se zabije, neví co činí.“

945.) Co máme mysliti o samovraždě, která má za příčinu omrzelost života?

„Šílenci! proč nepracovali? nebyl by jim býval život břemenem!“

946.) Co se má mysliti o samovraždě, která má za úmysl ujíti bídě a přeludům tohoto světa?

„Ubozí duchové, kteří nemají zmužilosti, snášeti strasti života! Bůh pomáhá těm, kteří trpí, ne ale těm, kteří nemají ani odvahy ani zmužilosti. Strasti tohoto života jsou skoušky neb pokuty; blazí ti, kteří je snášejí bez reptání, neb obdrží za to svou odměnu! Běda ale těm, kteří očekávají své blaho ve své bezbožnosti od toho, co nazývají náhodou neb osudem. Náhoda neb osud, abych použil jejich slov, mohou jim skutečně na okamžení přáti, ale jen proto, aby jim později tím ukrutněji pocítiti dali nicotu těchto slov.“

— Budou ti, kteří přivedli nešťastníka k tomuto činu zoufalství trpěti jeho následky?

„O běda jim! neb budou za to odpovídati jako za vraždu.“

947.) Může se člověk, který trpí nouzi, a který se ze zoufalství odá smrti, za samovraha považovati?

„Jest to samovražda; ale ti, kteří jsou toho původci, neb kteří to mohli zabrániti, jsou více trestu hodní než on, a prominutí očekává jej. Nemyslete ale, že bude docela viny sprostěn, když mu byla zcházela stálost a vytrvalost, a když neužíval všech svých schopností, aby se osvobodil z nouze. Ale běda mu, když jeho zoufalství pochází z pýchy; chci říci, když jest z oných lidí, u kterých pýcha zničí úsudek rozumu, kteří by se styděli, zachovati svůj život prací svých rukou, a kteří by raději hladem umřeli, než aby něco zadali tomu, co nazývají své společenské postavení. Není v tom stokráte více velkosti a důstojnosti, bojovati proti neštěstí,

vzdorovati kritice povrchního a soběckého světa, který nemá dobré vůle jen pro ty, kterým nic nezchází, a který se k vám obrátí zády, kdykoliv ho potřebujete? Svůj život obětovati z ohledu na tento svět, jest hloupost, neb on vám to neodmění."

948.) Jest samovražda, která má za cíl, vyhnouti se hanbě jakéhosi zlého činu, též tak trestuhodna, jako ta, která pochází ze zoufalství?

„Samovražda neodstraní hřích, naopak, jsou pak dva na místě jednoho. Když měl člověk zmužilost učiniti zločin, má též míti zmužilost podrobiti se jeho následkům. Bůh soudí, a podle příčiny může někdy zmírniti svou přísnost."

949.) Jest samovražda omluvitelna, když se obmýšlí, předejíti hanbě, aby nepřešla na děti a rodinu?

„Ten, který tak jedná, nejedná dobře, ale on to myslí, a Bůh bere na to ohled, neb jest to pokuta, kterou si sám ukládá. On zmenšuje svou vinu úmyslem, ale spáchá předce hřích. Ostatně odstraňte špatné obyčeje vaši společnosti, a vaše předsudky, a nebudete míti více těchto samovražd."

Kdo si bere život skrze hanbu pro nějaký zločin, dokazuje, že si váží více úcty lidí, než Boha; neb vstoupí do spiritického života, obtížen svými zločiny, a oloupil se o prostředky, napraviti je za svého živobytí. Bůh jest často více uprositelným než lidé, On nám odpouští při upřímném pokání, a účtuje nám napravení, samovražda nic nenapraví.

950.) Co se má mysliti o tom, který si vezme život v té náději, aby dosáhl dříve lepšího živobytí?

„To jest jiné bláznovství, ať činí dobře, a bude jistějším, že ho dosáhne; neb zdržuje své vstoupení do lepšího světa, a sám bude žádati, aby přišel ukončiti tento život, který byl skrátil křivou myšlenkou. Žádný hřích, buď si jakýkoliv, neotvírá svatyni vyvolených."

951.) Není někdy oběť svého života záslužná, když má ten úmysl, zachovati život jiného, neb užitečným býti svým bližným?

„To jest vznešený čin, a oběť života, pak není samovraždou; ale Bůh se protiví zbytečné oběti, a nemůže to viděti se zalíbením, když jest to pokalené pýchou. Oběť jest jen nežištností záslužna a kdo ji přináší, má někdy skrytou myšlenku, která zmenšuje její cenu v očích Božích."

Každá oběť, učiněná na útraty svého vlastního blaha jest čin svrchovaně záslužný v očích Bošich, neb jest to vykonávání zákona lásky k bližnímu. Poněvadž jest život pozemský dar, jemuž člověk připisuje největší cenu, tak ten neučiní naň žádný útok, který se ho zřekne ku prospěchu svého bližního, to jest oběť, kterou vykonává. Ale dříve, než ji vykoná, má přemýsliti, zdali jeho život nemůže býti užitečnější než jeho smrt.

952.) Vykoná ten člověk samovraždu, který zemře jako oběti náruživostí, o kterých ví, že jeho konec musí urychliti, ale kterým odolati již nemá síly poněvadž zvyk z nich udělal pravé tělesné potřeby?

„To jest moralní vražda. Nepochopujete, že v tomto pádu jest člověk dvojnásobně vinným? U něho se vynachází nedostatek zmužilosti a zvířecí příroda, pak zapomenutí na Boha.“

— Jest více neb méně trestuhodným, než ten, který si vezme život ze zoufalství?

„On jest více trestuhodným, poněvadž má čas, svou samovraždu přemysliti; u toho, který se náhle zavraždí, je někdy jakýsi druh pomatenosti, jenž hraničí s šíleností, ten druhý bude o mnoho více trestán, neb tresty jsou vždy přiměřené dle vědomosti, kterou člověk má o spáchaných hříších.“

953.) Když člověk vidí před sebou nevyhnutelnou a hroznou smrt, jest trestuhoden, když skrátí o několik okamžení své trápení samovolnou smrtí?

„Člověk jest vždy trestuhoden, když neočekává od Boha ustanovený termín. Ostatně což má úplnou jistotu, že tato doba přišla, ačkoliv jest to zdánlivé, a nemůže obdržeti v posledním okamžení neočekávané pomoci?“

— Pochopí se, že samovražda v obyčejných okolnostech jest trestuhodna, ale předpokládáme ten pád, kde smrt jest nevyhnutelná, a kde život není skrácen jen o několik okamžení?

„Jest to vždy nedostatek pokory a oddanosti, do vůle Stvořitele.“

— Jaké jsou v tomto pádu následky tohoto činu?

„Přiměřená pokuta dle těžkosti hříchu, jako vždy podle okolností.“

954.) Jest nepozornost, která přivádí život bez potřeby do nebezpečenství, trestuhodná?

„Není tu vina, když tu není úmysl neb patrná vědomost spáchati zlého.“

955.) Mohou ženy, které v jistých zemích se dobrovolně spálí s tělem svých mužů, považovany býti co samovraždkyně, a podlehají těm samým následkům?

„Ony se poddávají jistému předsudku, a často více z násilí než z vlastní vůle. Ony míní vykonávati povinnost, a to není povaha samovraždy. Jejich omluva pozůstává v mravné nicotě většího dílu z nich a v jejich nevědomosti. Tyto barbarské a hloupé zvyky zmizí při vzdělanosti.“

956.) Ti, kteří nemohou snésti ztrátu osob, jež jim byly mily, zabijí se v té náději, aby se s nimi spojili. Dosáhnou svého cíle?

„Následek bude pro ně zcela jiný, než očekávají, a na místě

aby byli spojení se zástojem své náklonnosti, odloučejí se od nich na delší čas, neb Bůh nemůže odměniti zbabělý čin, a urážku sobě učiněnou, když se pochybuje o Jeho prozřetelnosti. Oni budou spláceti toto pošetilé okamžení většími nesnázemi, než byly ty, kterých mínili ukrátiti, a nebudou míti za odplatu tu útěchu, kterou očekávali.“ (934 a násl.)

957.) Které jsou vůbec následky samovraždy pro stav ducha?

„Následky samovraždy jsou velmi rozdílné; nejsou proň žádné ustanovený tresty, a v každém pádu jsou poměrné k příčinám, které ji působily; ale jest jeden následek, kterému samovražděc nemůže ujíti totiž: vyvedení z klamu. Ostatně není osud pro všecky ten samý, on závisí od okolností. Někteří odpokutují svůj hřích bezprostředně, jiní v nové existenci, která bude horší, než ta, jejiž běh byli přerušili.“

Pozorování ukazuje skutečně, že následky samovraždy nejsou vždy ty samé, ale jsou některé, společné všem pádům násilné smrti, a následky náhlého přerušení života. Jest to předně prodloužené a pevnější trváni pásma, které spojuje ducha s tělem, poněvadž toto pásmo jest v celé své síle, v tom okamžení, když bylo přetrženo; kdežto se při přirozené smrti poznenáhla oslabuje, a jest často již odvazáno dříve, než život byl docela uhasl. Následky tohoto stavu věcí jsou: prodloužení spiritické pomatenosti, pak omámení, které působí, že duch míní delší neb kratší čas, ještě býti mezi živými. (156—165.)

Příbuzenství, které pozůstává mezi duchem a tělem působí u některých samovražděů jistý nátisk tělesného stavu na ducha, který pocítí mimovolně účinky hniloby, a utrpí pocit pln úzkosti a strachu, a tento stav může trvati tak dlouho, jak byl měl trvati život, který byl přerušen. Tento skutek není všeobecný; ale v žádném pádu není samovražděe osvobozen od následků svého nedostatku zmužilosti a záhy neb později odpokutuje svůj hřích tímto neb oným spůsobem. A takto přichází, že někteří duchové, kteří byli na zemi velmi nešťastni, pravili, že byli se zavraždili v předešlém životě, a že se byli podrobili dobrovolně novým skouškám, aby okusili, jich snášeti s větší oddaností. U některých jest to jistý druh přivrženosti k hmotě, které se na darmo hledí sprostiti, aby se pozvihli k lepším světům, kam jim ale přístup jest zamezen; větším dílem jest to žal nad tím, že udělali ničemnou věc, poněvadž z toho nezískají nic jiného, než vyvedení z klamu.

Náboženství, morálka, všecky phylosophické soustavy zavrhují samovraždu, co protivnou přirozenému zákonu; všechny nám praví, že v zásadě nemá žádný to právo, dobrovolně ukrátiti svůj život. Ale proč nemáme to právo? Proč nejsme volni, udělati konec svému trápení? Bylo to Spiritismu pozůstaveno, příkladem těch dokázati, kteří byli samovaždě podlehli, že jest nejenom hříchem, co přestupek mravního zákona, — úvaha pro jisté jednotlivce málo vážná, — nýbrž že jest to též hloupý čin, poněvadž se s ním nic

nezíská, daleko od toho; není to theorie, kterou nám podává, jsou to události, které staví před naše oči.

Hlava druhá.

Budouci žalosti a radosti.

1. Nicota. Budoucí život. — 2. Tušení budoucích žalostí a radostí. — 3. Vliv Boží na tresty a odměny. — 4. Příroda budoucích trestů a radostí. — 5. Časné tresty. — 6. Pokuta a pokání. — 7. Trvání budoucích trestů. — 8. Z mrtvých vstání. — 9. Ráj, peklo a očistec.

1. Nicota. Budoucí život.

958.) Proč má člověk pudně hrůzu před nicotou?

„Poněvadž nicoty není.“

959.) Odkud přichází člověku tušení budoucího života?

„My jsme pravili: před svým vtělením znal duch všecky tyto věci, a duše podrží neurčitou památku, co viděla ve svém spirituelním stavu.“ (393.)

Ve všech časech obíral se člověk se svou budoucností záhrobní, a to jest velmi přirozená věc. Ačkoliv připisuje velikou vážnost nynějšímu životu, tak mu nemůže to ujíti, jak jest krátký a obzvlášté nejistý, poněvadž může býti zničen každou chvíli, a poněvadž není nikdy jistý na zýtřek. Co se z něho stane po tom osudném okamžení? Tato otázka jest vážná, neb se nejedná o několik let, nýbrž o věčnosti. Kdo má tráviti dlouhá leta v nějaké cizí zemi, stará se o postavení, jež tam bude míti; jak bychom se neobírali s tím postavením, které budeme míti, když opustíme tento svět, poněvadž jest to na vždy?

Myšlenka na nicotu má něco v sobě, co se příčí rozumu. Člověk, který se ve svém živobytí o nic nestará, jest v ostatní době přiveden k tomu, se tázati, co se z něho stane, a bezvolně doufá.

Věřiti v Boha a nepřipouštěti budoucí život, byl by nesmysl. Pocit lepšího života leží ve svědomí všech lidí, Bůh ho tam nemohl umístniti bez příčiny.

Budoucí život obsahuje v sobě zachování naší samostatnosti po smrti; co by nám vskutku na tom záleželo, přežiti naše tělo, kdyžby naše moralní bytost se měla ztratiti v moři nekonečnosti? Následky byly by pro nás ti samé, jako při nicotě.

2. Tušení budoucích žalostí a radostí.

960.) Odkud přichází ta víra, která se nalézá u všech národů o budoucích trestech a odměnách?

„To jest vždy ta samá věc. Předtucha skutečnosti, přinešená

člověku od ducha, v něm vtěleného; neb vizte dobře, že k vám nemluví nadarmo vnitřní hlas; jest to vaše chyba, že jej dosti neposloucháte. Kdybyste naň pomyslili dobře a často, tak byste se stali lepšími.“

961.) Jaký pocit panuje v okamžení smrti větším dílem u lidí, jest to pochybnost, bázeň neb náděje?

„Pochybování u zatvrzelých skeptiků, bázeň u hříšníků, náděje u dobrých lidí.“

962.) Proč jsou skeptikové, když duše přinášejí člověku pocit spirituelních věcí?

Jest jich méně, než se míní; mnozí z nich hrají si na velduchy za jejich živobytí z pýchy, ale v okamžení smrti nejsou takovými hrdiny.“

Následek budoucího života jest odpovědnost za naše činy. Rozum a spravedlnost nám praví, že při rozdělení blaha, které každého člověka očekává; dobří a zlí nemohou býti pomíchány. Bůh nemůže chtíti, aby ti jedni užívali bez práce odměnu, které druzí nedosáhnou jen s namahánim a s vytrvalostí.

Myšlenka, kterou nám Bůh poskytuje o své spravedlnosti a o své dobrotě skrze moudrost svých zákonů, nedovoluje nám věřiti, že by byl spravedlivý a neřestný člověk v Jeho očích v tom samém postavení, ani na tom pochybovati, že obdrží svým časem ten první odměnu a druhý trest, za dobré neb zlé, co učinili; proto nám dává přirozený pocit, který máme o spravedlnosti, vnitřní tušení o budoucích trestech a odměnách.

3. Vliv Boží na tresty a odměny.

963.) Obírá se Bůh osobně s každým člověkem? Není On tůze velkým a my tůze malými, aby každý jednotlivec měl obzvláště v Jeho očích jakousi vážnost?

„Bůh se stará o všecky bytosti, které stvořil, ať si jsou sebe menší, pro Jeho dobrotivost není nic tůze malé.“

964.) Jest Bohu třeba, obírati se s každým z našich činů, aby nám odměnil, neb nás potrestal, a není větší díl našich činů pro Něho nepatrným?

„Bůh má své zákony, které řídí veškeré vaše činy; když je překročíte, jest to vaše vina. Když člověk spáchá nějaký hřích, bezpochyby nevydá proti němu výrok, aby ku příkladu řekl: „Ty jsi byl nestřídmým, já tě potrestám;“ ale On ustanovil jistou hranici; nemoce a často i smrt jsou následky hýřivosti; to jest ten trest, on jest výsledek přestoupení zákona. Tak tomu jest při všem.“

„Veškeré naše činy jsou podřízeny zákonům Božím; není mezi nimi žádný, jak nepatrný nám se zdá býti, který by nemohl býti Jeho urážkou. Když podléháme následkům této urážky zákona, tak to nemáme jen sobě za-

mým co děkovati, a staneme se takto vlastními původci svého budoucího štěstí neb neštěstí.

Tato pravda se pochopí z následujícího podobenství: „Jistý otec dal svému dítěti vychování a vyučení, to jest prostředky k dobrému se chování. Odstoupí mu pole k vzdělávání, a praví k němu: „Zde máš pravidlo, jež máš zachovávati, a všecky potřebné nástroje, abys udělal pole úrodným, a zabezpečil si živobytí. Dal jsém ti ponaučení, abys tomu pravidlu porozuměl, když je budeš zachovávati, ponese ti pole mnoho užitku, a spůsobí ti poklid ve tvém stáří; zdali pak ne, tak ti nic nebude ploditi, a ty umřeš hladem.“ To vyřknuv, nechá jej jednati dle své vůle.“

Není pravda, že toto pole bude úrodné v poměru k péči, na jeho vzdělávání vynaloženého, a že každé zanedbání bude na škodu žní? Syn bude teby ve svém stáří buď blaženým neb nešťastným dle toho jak zachovával neb zanedbával pravidlo, jemu od svého otce dané. Bůh jest ještě prozřetelnějším, neb nám oznamuje každou chvíli, zdali jednáme dobře neb zle; On nám posílá duchy, aby nás ponaučili, ale my je neposloucháme. Při tom je ještě tento rozdíl; že Bůh uděluje člověku vždy v nových existencích prostředek, napraviti své minulé křivdy, kdežto syn, o kterém jsme mluvili, již nemá žádného, jest-li byl zle použil svého času.

4. Příroda budoucích trestů a radostí.

965. Maji tresty a radosti duše po smrti něco hmotného?

„Nemohou býti hmotnými, poněvadž duše není hmotou: To praví zdravý rozum. Tyto tresty a tyto radosti nemají nic materialního, a předce jsou tisíckráte citlivější než ty, které utrpíte na zemi; poněvadž duch jednou od těla odloučen, jest nátisků schopnějším; neb hmota neotupuje více jeho citlivost.“ (237.—257.)

966.) Proč si tvoří člověk o trestech a radostech budoucího života často tak hrubou, tak nesmyslnou myšlenku?

„ To činí rozum, který není ještě dosti vyvinuty. Pochopuje dítě jako vyrostlý? Ostatně to závisí též od toho, čemu se bylo vyučovalo: zde jest změny potřeba.“

„Vaše řeč jest tůze nedokonala, aby se mohlo vyjádřiti, to, co jest nad vámi. Bylo tedy velmi třeba podobenství, a to jsou obrazy a figury, které jste drželi za skutečnost; ale v té míře, jak se člověk osvítí, pochopí v mysli ty věci, které řečí nelze naznačiti.“

967.) V čem pozůstává blaženost dobrých duchův?

„Znáti vsecky věci, nemíti nenávisti, ani žárlivosti, ani ctižádosti, ani některé z těch náruživostí, které působí neštěstí lidí. Láska, která je spojuje jest jim pramenem nejvyšší blaženosti. Neokouší ani nouzi, ani trápení, ani úzkosti života tělesného, radují se nad tím, co dobré učiní; ostatně jest blaženost duchův

vždy v poměru k jejich vznešenosti. Jedině čistí duchové, to jest pravda, oplývají nejvyšší blažeností, ale ostatní nejsou všichni nešťastnými; mezi zlými a mezi dokonalými jsou nekonečné stupně, kde radosti jsou poměrné k mravnímu stavu. Ti, kteří jsou dosti pokročili, pochopují blaho těch, kteří dosáhli cíle před nimi: oni touží po něm, ale to jest jim předmětem povzbuzení a ne žárlivosti; oni vědí, že to od nich závisí, ho dosáhnouti, a pracují k tomuto cíli, ale v míru a s dobrým svědomím, a jsou blaženými, že nemají to snášeti, co trpí zlí."

968.) Vy stavíte nedostatek tělesných potřeb do součtu podmínek blaženosti duchů; ale není uspokojení těchto potřeb člověku pramen požitků?

„Ano zvířecích požitků, a když těmto potřebám nemůžeš zadost udělati, tak jest to trápení."

969.) Jak se má tomu rozuměti, když se řekne, že pouzí duchové jsou shromáždění v lůně Božím, a tím zaměstknáni, spívati chvalu Boží?

„To jest jinotajnost, která vyobrazuje vědomost, již mají o dokonalostech Božích, poněvadž Jej vidí a pochopují, která se ale nemá bráti, jako mnoho jiných dle písmeny. Všecko v přírodě, od písečného zrnka spívá, to jest: hlásá, mocnost, moudrost a dobrotivost Boží; ale nevěř, že se vynacházejí blažení duchové ve věčném patření; to by bylo hloupé a jednotvárné štěstí, to by bylo mnohem více štěstí sobíka, poněvadž by jejich život byl ničemný bez konce. Netrpí strastí tělesného života: to jest již požitek, a pak znají, jak jsme pravili, všechny věci: užívají své nabyté moudrosti, aby pomohli jiným duchům k pokroku: to jest jejich zaměstknání, a rovněž i rozkoš.

970.) V čem pozůstává trápení duchův nižších?

„To jest tak rozličné, jako příčiny, které je působily: a jest přiměřeno stupni nízkosti, jak jsou přiměřené rozkoše vznešenosti duchův; může se soustřediti takto: Záviděti vše, co jim zchází, aby byli blaženými, a nemoci to dosáhnouti; viděti štěstí, a nemoci se ho dopíditi; žalost, závist, zuřivost, zoufalství nad tím, co jim překáží šťastnými býti; hryzení svědomí, úzkost mravní, nevyslovitelná. Požadují všecky radosti, a nemohou se jich uchopiti, a to je trápí.

971.) Jest vliv, který mají duchové, jedni na druhé vždy dobrý?

„Jest vždy dobrým od dobrých duchův, toť se rozumí samo sebou; ale převrácení duchové hledějí odvrátiti ty od cesty dobrého a pokání, které drží za schopné, že se dají svésti, a které často přivedli k zlému za živobytí."

— Smrt nás tedy neosvobodí od pokušení?

„Nikoliv, ale vliv zlých duchův na jiné duchy jest o mnoho menší než na lidi, poněvadž nemají tělesných náruživostí za pomocníky.“ (996.)

972.) Jak to zlí duchové dovedou, aby pokoušeli jiné duchy, poněvadž nemají pomoci od náruživostí?

„Jest-li nejsou náruživosti tělesné, tak jsou ještě v mysli spozdilých duchův; zlí duchové vzbuzují tyto myšlenky a strhnou své oběti do míst, kde naléznou pohled na tyto náruživosti, a na vše to, co je může podněcovati.“

— Ale k čemu jsou tyto náruživosti, když již nemají opravdového podnětu?

„To jest právě jejich trest; lakomec vidí zlato, které nemůže míti; prostopášný skvostné hody; na kterých nemůže podíl bráti; ctižádostivý proukazování úcty, které závidí, a kterého nemůže použíti.“

973.) Které jest to největší trápení, které mohou zlí duchové snášeti?

„Popsání moralních muk, které jsou trestem jistých zločinů, není možné; sám ten, který je snáší, měl by obtíž, vám dáti o nich pojem; ale dozajista to nejstrašnější jest myšlenka, kterou kojí, že jest zatracen na věky.“

Člověk si dělá o trestech a radostech duše po smrti vznešenější neb nižší myšlenku dle stavu své intelligence. Čím více se vzdělává, tím více se očistí a osvobodí tato myšlenka od hmoty; on pochopí věci z ohledu více rozumného, přestane bráti podobenství obrazní řeči dle písmeny. Více osvícený rozum nás učí, že duše jest celá spirituelní bytost, a tím samým k nám praví, že nemůže býti dostížená nátlaky, které nepůsobí jen na hmotu; ale z toho nenásleduje, že by byla duše osvobozená od trápení, ani že by neobdržela trest za své hříchy. (237.)

Spiritické kommunikace ukazují nám budoucí stav duše, ne více co theorii, nýbrž co skutečnost; staví před naše oči veškeré změny života záhrobního; ale ony nám je představují rovnočasně co následky úplně důsledné, života pozemského, a ačkoliv jsou prosté blouznivého ústroje, lidskou obrazotvorností splozeného, jsou předc traplivé těm, kteří zneužívali svých schopností. Rozličnost těchto následků jest nekonečná, ale může se říci, co všeobecná zásada: Každý jest tím potrestán, čím byl zhřešil. Tak to přichází, že jedni jsou trestáni neustálým pohledem na zlé, co byli spáchali, jiní žalostí, strachem, hanbou, pochybností, osamotnělostí, tmou a oddělením od bytostí, které milovali. atd.

974.) Odkud pochází nauka o věčném ohni?

„To jest obraz, jak jiné věci, za skutečnost vzatý.“

— Ale nemůže míti tato bázeň dobrých následků?

„Patř, zda-li jich mnoho zdržuje i mezi těmi, kteří ji vy-

učují. Když vyučujete věci, které rozum později zavrhuje, učiníte nátlak, který nebude ani trvanlivý ani prospěšný.“

Člověk nenalézl ve své nemožnosti, popsati svou řečí přírodu tohoto trápení, důraznějšího podobenství, než: ohně, neb jemu jest oheň vzor nejukrutnějšího trestu a symbol (znak) nejvydatnějšího účinku, pročež sahá víra — na věčný oheň — do nejvzdálenějšího starověku, a novověcí národové jej zdědili od starých národů; proto se také v jinotajné řeči řekne: oheň vášní, hořeti láskou, hořeti žárlivostí atd.

975.) Pochopují nižší duchové blaženost spravedlivého?

„Ano; ale to působí jejich trest; neb pochopují, že jsou jí zbaveni svou vlastní vinou. Proto touží duch, od hmoty oddělen, po novém tělesném životě, poněvadž každé živobytí může skrátiti trvání tohoto trestu, když se ho dobře použije. Tenkráte má volbu skoušek, kterými by mohl odpokutovati své poklesky; neb pamatujte si dobře: duch trpí pro každý hřích, jehož byl spáchal, neb od kterého byl dobrovolnou příčinou, za všecko dobré, které byl mohl učiniti, a co neučinil a za všecko zlé, které se vyvine z neučiněného dobrého.“

„Putující duch nemá více závoj; jest jako by byl vyšel ze mlhy, a vidí, co jej vzdaluje od štěstí; pak trpí ještě více, neb pak teprv pochopí, jak byl trestu hodným. Proň není více bludu, vidí skutečnost věcí.“

Duch, v putujícím stavu, spatří z jedné strany všecky své předešlé existence, a z druhé strany spatří přislíbenou budoucnost, a porozumí, co mu zchází, aby jí dosáhl; jako cestovatel, na vrchol nějaké hory přišlý, spatřuje již prošlou cestu, a tu která mu ještě zbývá k projití, aby přišel k cíli.

976.) Není pohled na duchy, kteří trpějí pro dobré duchy příčina zarmoucení, a pak, co se stane z jejich blaha, takto porušeného?

„Není to zarmoucení, poněvadž vědí, že to zlé vezme konec; oni podporují jiné, aby se polepšili, a podávají jim ruku: to jest jejich zaneprázdnění, a radost, když se jim to povede.“

— To se pochopí ze strany cizích duchův neb lhostejných, ale nepokazí pohled na žalost a trápení těch, které byli na zemi milovali, jejich blaženost?

„Kdyby neviděli toto trápeni, tak by vám z té příčiny byli po smrti cizí; však náboženství vás učí, že vás duše vidí; ale oni považují vaše strasti z jiného pohledu; oni vědí, že toto trápení jest vám k vašemu pokroku prospěšné, když ho strpíte s oddaností: oni se rmoutí tedy více nad nedostatkem zmužilosti, který vás zdržuje, než nad vašemi bolestmi, které jsou pomíjející.

977.) Když duchové nemohou sobě obapolně své myšlenky skrýti, a když

všecky činy života jsou známé; tak by z toho následovalo, že jest vinný v neustálé přítomnosti své oběti?

„To nemůže jinak býti, zdravý rozum to praví.“

— Jest toto uveřejnění všech trestuhodných činů, a neustálá přítomnost těch, kteří jim byli padli za oběť, jakýmsi trestem pro vinného?

„Větším trestem než se to myslí, ale jen tak dlouho, až odpokutuje své hříchy, buďto jako duch, buďto jako člověk v nových tělesných životech.“

Když sami budeme v říši duchův, a když naše minulost bude odkryta; bude dobré i zlé, co jsme byli učinili rovněž známé. Bude nadarmo, aby chtěl ten, kdo zlé činil utéci pohledu svých obětí; jejich nevyhnutelná přítomnost bude mu trestem, a neustálým hryzením svědomí, až odpokutuje své bezpráví; kdežto dobrý člověk naopak nepotká se jen všady s přátelskými a dobrovolnými pohledy.

Zlý člověk nemá větší trápení na zemi, než přítomnost svých obětí; proto se jim vyhýbá bez přestání. Jak to bude, až klam vášní odpadne, a pochopí neřest, které se byl dopustil, a až spatří své činy i ty nejtajnější odkryté, své pokrytství odhalené, a až se nebude moci skrýti před jejich pohledem? Kdežto duše člověka neřestného jest obětí hanby, lítosti a hryzení svědomí, užívá duše spravedlivého úplného míru.

976.) Neruší památka na hříchy, jichž se mohla duše dopustiti tenkráte když byla nedokonalá, její blaženost i tenkráte, když se již očistila?

„Nikoliv, poněvadž se ze svých hříchů vykoupila, a proto že vyšla co vítěz ze skoušek, jimž se k tomuto cíli podrobila.“

979.) Nejsou skoušky, které k dokonání očištění pozůstanou, pro duši trapnou úzkostí, jež pokalí její štěstí?

„Pro duši, která jest ještě poskvrněna, ano; proto nemůže užívati dokonalého blaha, pokud nebude docela čistá, ale pro duši, již vznešenou, nemá myšlenka na skoušky, které má ještě podstoupiti, nic trapného.

Duše, která již dosáhla jistý stupeň čistoty, požívá již blaho, a jistý pocit spokojenosti ji proniká; ona jest šťastna ze všeho, co vidí, ze všeho co ji obklopuje; opona se pro ní zvedá stranu tajemství a zázraků stvoření, a dokonalosti Boží se jí objevují v celé své jasnosti.

980.) Jest sympathétické pásmo, které spojuje duchy té samé třídy, pro ně pramenem blaženosti?

„Spojení duchův, kteří souhlasí v dobrém, jest jim jedna z největších rozkoší; neb se neobávají, že by toto spojení bylo pokaleno soběctvím. Oni tvoří ve světě, docela spirituelním, rodiny toho samého smýšlení, a v tom pozůstává jejich spirituelní blaho, jako se vy v tvém světě shromažďujete dle tříd a i vy požíváte jistou radost, když jste spojeni. Čistá a upřímná náklonnost, které

požívají, a jejiž předmětem jsou, jest pramen blaženosti, neb tam se nenalézá žádný falešný přítel, ani pokrytec.

Člověk okusí počátek tohoto štěstí na zemi, když potká duše, s kterými se může pustiti do čistého a svatého spojení. V čistějším živobytí bude tato rozkoš nevyslovna a bezhranična, poněvadž se nepotká jen se sympathetickými dušemi, které soběctví neochladí; neb vše jest láska v přírodě; jen soběctví ji usmrcuje.

981.) Jest pro budoucí stav ducha jakýsi rozdíl mezi tím, který se za svého živobytí obával smrti, a mezi tím, který na ní hleděl s lhostejností, ano i s radostí?

„Tento rozdíl může býti velmi velký, však ale zmizí často pro příčiny, které působí tento strach neb tuto žádost. Budsi, že člověk smrti se bojí, neb že si ji přeje, tak k tomu může býti přiveden rozličnými pocity, a tyto pocity účinkují na stav duše. Jest to patrno, že u toho, který si žádá smrt pouze z té příčiny, poněvadž v ní spatřuje konec svého trápení, je jistý spůsob reptání proti Prozřetelnosti, a proti skouškám, kterým se má podrobiti.“

982.) Jest třeba přiznávati se k Spiritismu a věřiti na manifestace, abychom si zabezpečili náš osud pro budoucnost?

„Kdyby tomu tak bylo, tak by z toho následovalo, že všickni kteří v něj nevěří, neb kteří nebyli v stavu se osvíti, jsou zbavení dědictví, co by bylo nesmysl. Jest to dobročinnost, která zabezpečuje budoucí osud; dobročinnost ale zůstane vždy dobročinností, budiž si jakákoliv cesta, která k ní přivádí.“ (165.—799.)

Víra na Spiritismus jest nápomocna k polepšení, poněvadž obrací mysl na jisté stránky budoucnosti; ona urychlí pokrok jednotlivců i hromad, poněvadž to umožní, si vysvětliti, co z nás bude svým časem; jest to podpora, jakési světlo, které nás provádí. Spiritismus nás učí, snášeti skoušky s trpělivostí a oddaností; on nás zdržuje od činů, které mohou opozdniti naše budoucí blaho; a takto prospívá k našemu štěstí; ale neřeklo se, že bez něho nelze ho dosáhnouti.

5. Časné tresty.

983.) Nemá duch, který odpokutuje své hříchy v novém životě tělesné bolesti, a jest to pak pravdivé říci, že po smrti není jen moralního (duševního) trápení?

„Jest pravda, že jsou pro duši, opět vtělenou, nepříjemnosti života trápením, ale jen tělo trpí tělesně.“

„Vy říkáte často, že ten, který umřel, nemá více co trpěti, to není vždy pravdivé. Co duch nemá více tělesných bolestí; ale podle hříchův, jichž se byl dopustil, může míti moralních a tím více pichlavých bolestí a v novém živobytí může býti ještě více

nešťastným. Zlý boháč tam bude žebrati almužnu, a bude vydán všem nesnázím bídy, nádherný okusí veškeré stupně snížení; kdo zneužívá moci, a kdo zachází se svými poddanými s opovržením a s urputností, bude tam přinucen jiného pána poslouchati, ještě přísnějšího, než byl on sám. Vše trápení a všechny nepříjemnosti života jsou odpokutování hříchů z jiného života, jestli nejsou následek hříchův nynějšího živobytí. Až vyjdete odtud, tak tomu porozumíte.“ (273. 393. 399.)

„Člověk, který se má za šťastného na zemi, poněvadž může uspokojiti své vášně, ten se nejméně namáhá, aby se polepšil. On často splácí tento krátký blažený život, ale on jej dozajista bude spláceti v jiném též materialním životě.“

984.) Jsou strasti života vždy trest nynějších hříchův?

„Nikoliv, my jsme již pravili; to jsou od Boha uloženy neb od vás samých v stavu jako duchové a před vaším vtělením vyvoleny skoušky abyste odpokutovali, v jiné existenci spáchané hříchy neb nikdy nezůstane překročení zákonů Božích, a obzvláště, zákona spravedlnosti bez potrestání, když ne v tomto, tedy nutně v některém budoucím životě; proto také bývá ten, který jest ve vašich očích spravedlivým, trestán za svou minulost.“ (393.)

985.) Jest vtělení duše ve světě, méně hrubém, jakousi odměnou?

„To jest odměna jejího očistění; neb v té míře, jak se duchové očistí, tak se vtělejí ve světech více a více dokonalejších, až se osvobodí od veškeré hmoty, a až zmijí všecky poškvrny, aby požívali věčné blaženosti pouhých duchův v lůně Božském.“

Ve světech, kde živobytí není tak materialní, jako zde na zemi, nejsou potřeby tak hrubé, a veškeré tělesné trápení jest méně citlivé. Lidé nepodlehají více zlým náruživostem, které z nich udělají v nižších světech nepřátely jedni druhých. Poněvadž nemají žádného zástoje nenávisti, ani žárlivosti, tak žijí mezi sebou v míru; poněvadž vykonávají zákon spravedlnosti, lásky a milosrdenství, tak neznají mrzutosti a starosti, které pocházejí z nenávisti, z pýchy a ze soběctví, a které působí trápení našeho vezdejšího života. (172—182.)

986.) Může býti duch, který byl pokročil ve svém pozemním životě, někdy opět vtělen v tom samém světě?

„Ano, když nemohl vykonati své seslání, a on sám může žádati, aby je vykonal v nové existenci; ale pak to proň není odpokutování.“ (173.)

987.) Co se stane z člověka, který, ačkoliv nepáchá nic zlého, nic nedělá, aby přemáhal vliv hmoty?

„Poněvadž neučinil krok k dokonalosti, tak musí opakovati

existenci toho samého druhu, jako byla ta, kterou opustí; on zůstane státi, a tím spůsobem může prodloužiti strasti odpokutování.

988.) Jsou lidé, jejichž život uplyne v dokonalém míru, kteří, nemajíce zapotřebí, pro sebe samých co dělati, jsou všech starostí sprostěni. Jest tento blažený život důkazem, že nemají nic odpokutovati z předešlého života?

„A znáš takových mnoho? Zda-li to věříš, tak se mýlíš; často jest mír jen zdánlivý. Oni si mohli takový život vyvoliti, ale když jej opustí, tak spozorují, že jim neprospěl k pokroku, a pak litují času ztraceného, jako lenoch. Pamatujte si dobře, že duch nemůže získati vědomostí a povyšiti se, jen s příčinlivostí, když se odevzdá ospalosti, tak nepokročí dále. On se podobá tomu, který jest nuzný a má (dle vašich obyčejů) potřebu pracovati, a který jde si lehnouti, neb se procházeti a to s tím úmyslem, aby nic nedělal. Pamatujte si též dobře: *že má každý skládati účet ze samovolné ničemnosti svého života*; *tato ničemnost jest vždy osudná pro budoucí blaho*. Součet budoucí blaženosti jest v poměru k součtu dobrého, co byl člověk udělal; a onen neštěstí jest v poměru zlého, a nešťastných, jichž byl učinil.

989.) Jsou lidé, kteří, ačkoliv vlastně nejsou zlými, svou povahou všecky ty, již obklopují, nešťastnými činí; jaký to bude míti pro ně následek?

„Tito lidé nejsou dozajista dobrými, a oni to budou odpokutovati pohledem na ty, jež byli udělali nešťastnými, a to bude jim předházkou. V jiném životě pak přetrpějí to samé, co byli jiným učinili.“

6. Pokuta a pokání.

990.) Stane se pokání v stavu tělesném, neb v stavu spirituelním?

V stavu spirituelním; ale ono se může státi též v stavu tělesném, když dobře pojmete rozdíl mezi dobrým a zlým.“

991.) Jaký jest následek pokání v stavu spirituelním?

„Žádost o nové vtělení, aby se očistil. Duch pozná nedokonalosti, které mu překáží blaženým býti; proto si přeje nový život, kde by mohl odpokutovati své hříchy.“ (332—975.)

992.) Jaký jest následek pokání v tělesném stavu?

„V nynějším živobytí pokračovati, když má člověk čas, napraviti své chyby. Když mu svědomí dělá předházky, a když mu ukáže nějakou nedokonalost, tak se může vždy polepšiti.“

993.) Nejsou lidé, kteří nemají jen pud k zlému, a kteří jsou nepřístupni pokání?

„Já ti pravil, že máte pokračovati bez přestání. Kdo nemá v tomto životě jen pud k zlému, bude míti v jiném životě pud k dobrému, a proto se zrodí vícekráte; neb třeba jest, aby pokračovali všichni, a aby dosáhli cíle, jen že jej dosáhnou jedni v kratším a druzí v delším čase dle jejich žádosti; kdo nemá náchylnosti jen k dobrému, jest již očištěn; neb mohl míti v předešlé existenci náchylnost k zlému.“ (804.)

994.) Pozná pokažený člověk, který za svého živobytí neuznával své hříchy, tyto vždy po své smrti?

„Ano, on je pozná vždy, a pak trpí tím více, neb trpí za všechno zlé, co byl spáchal, neb od kterého byl dobrovolnou příčinou. Ale pokání nestane se vždy přímo, jsou duchové, kteří na vzdor svému trápení vytrvají na zlé dráze; ale dříve neb později poznají křivou cestu, po které kráčejí, a pak pokání přijde. Dobří duchové pracují na tom, aby je osvítili, a i vy sami můžete pracovati k tomu cíli.“

995.) Nejsou duchové, kteří jsou lhostejní stranu svého osudu, anižby byli zlí?

„Jsou duchové, kteří se neobírají z ničím užitečným, oni jsou v očekávání; ale v tomto pádu trpí poměrně; a poněvadž musí býti pokrok ve všem, tak se zjevuje tento pokrok v bolesti se zvětšující.“

— Nemají žádost, ukrátiti své trápení?

„Oni jí mají bez pochyby, ale nemají dosti zmužilosti, aby to žádali, co by jim ulehčiti mohlo. Jak mnoho lidí máte mezi vámi, kteří raději chtí umříti z nouze, než aby pracovali.“

996.) Když duchové vidí nesnáze, jež vyplívají pro ně ze svých nedokonalostí, jak to přichází, že jsou někteří, an si obtěžují své postavení a a prodlužují svůj stav nízkosti, činíce co duchové ještě zlé, když odvrácejí lidi od dobré cesty?

„To jsou vlastně ti, jejichž pokání přichází pozdě, kteří tak jednají. Kající duch může se pak nechati znovu strhnouti na zlou cestu od jiných duchův, ještě více spozdilých. (971.)

997.) Vidíme duchy uznané nízkosti, již jsou dobrým pocitům přístupni, a pohnuti, modlitbou, která se za ně vykonává. Jak to přijde, že jiní duchové, kterébychom měli držeti za osvícenější, okazují takovou zatvrzelost a takovou svévolnost, nad kterou nic nemůže zvítěziti?

„Modlitba nemá účinku jen k prospěchu ducha kajícného; ten, který puzen pýchou se protiví Bohu, a zůstává při svých bludech, které ještě přehání, jako to činívají nešťastní duchové, těmto neprospěje modlitba v ničem, a nezmůže nic, pokud se neokáže svým časem u nich jakýsi paprsek pokání.“ (664.)

Nesmí se pustiti z očí, že duch po smrti těla není náhle proměněn; byl-li jeho život potupy hoden, tak to pocházelo z toho, že byl duch nedokonalý; smrt však nedělá přímo dokonalých; on může zůstati ve svých bludech, ve svém nepravém mínění, ve svých předsudcích, pokud se neosvítí studiemi, přemýšlením a trápením.

998.) Stane se odpokutování v tělesném stavu neb ve stavu ducha?

„Odpokutování se vyplní za tělesné existence skouškami, kterým jest duch podroben, a v životě spirituelním moralním trápením, které jest spojeno se stavem nízkosti ducha.“

999.) Dostačí upřímná lítost za živobytí potříti hříchy a nalézti milost před Bohem?

„Lítost pomahá duchu k polepšení, ale minulost se musí odpokutovati.“

— Kdyby podle toho jakýsi hříšník řekl, že, když musí na každý pád, minulost odpokutovati, nepotřebuje pokání, co by z toho následovalo?

„Když se zatvrdí ve zlé mysli, bude jeho pokuta delší a traplivější.“

1000.) Můžeme se v tomto životě vykoupiti z našich hříchův?

„Ano, když je napravíte; ale nemyslete, že se jich sprostíte, skrze jakési dětinské oběti, neb když rozdáte po smrti to, co máte, když již ničeho nebudete míti zapotřebí. Bůh neodměňuje neúrodné pokání, vždy lehké, a které nic nestojí, jen práci, býti se na prsa. Stráta malého prstu při vykonané službě smaže více hříchů, než bičovati se v kajicném oděvu po dlouhá leta bez jiného úmyslu než pro sebe.“ (726.)

„Zlé věci nenapravují se jen dobrými, a napravení nemá žádnou zásluhu, když člověka nenapraví ani ve své pýše ani ve svých hmotých záměrech.“

„Jak mu to může sloužiti k ospravedlnění, když po smrti vrátí zlé nabytý statek tenkráte, když se mu stane ničemným, a když již jej byl použil?“

„Co mu spomáha oloupiti se o některé pomijející a zbytečné radosti, když bezpráví, co udělal jiným, zůstane tím samým?“

„Ostatně, co mu to pomůže, kořiti se před Bohem, když podrží svou pýchu před lidmi?“ (720.—721.)

1001.) Není to zcela záslužné, zabezpečiti po své smrti, dobré užívaní statků, jichž máme?

„Zcela nezáslužné nemůže se říci; jest to vždy více než nic; ale k neštěstí jest ten, který rozdává jen po smrti více sobíkem než štědrým; on si přeje čest dobrého, anižby okoušel její práci.

Kdo se oloupí o statky za svého živobytí, má dvojnásobný zisk: zásluhu oběti a rozkoš, spatřiti ty, které udělal šťastnými. Ale soběctví tu k němu praví: „Co daruješ, to si utrhuješ na tvých požitcích; a poněvadž soběctví více se ozývá, než nezištnost a láska k bližnímu; tak si to podrží pod tou záminkou vlastní potřeby, a požadavků svého postavení. Ach! politujte toho, který nezná rozkoš dávati; ten jest pravdivě oloupen o jednu z nejčistších a nejpříjemnějších rozkoší. Když ho Bůh podrobil tak okluzlé a pro svou budoucnost tak nebezpečné zkoušce bohatství, tak mu chtěl dáti za odměnu štěstí velkomyslnosti, jehož může požívati zde na zemi.“ (814.)

1002.) Co má dělati ten, který v okamžení smrti pozná své hříchy, ale který nemá času, aby je napravil? Dostačí v tomto pádu oželení?

„Oželení urychlí jeho polepšení, ale ono nerozhřešuje. Nemá budoucnost před sebou, která proň nikdy není uzavřená?“

7. Trvání budoucích trestů.

1003.) Jest trvání trápení viníka v budoucím životě libovolné, neb podrobené jakémusi zákonu?

„Bůh nejedná nikdy zarputile, a všecko se ve vesmíru řídí dle zákonů, kde se objevuje Jeho moudrost a Jeho dobrotivost.“

1004.) Na čem se zakládá trvání trápení hříšníka?

„Na potřebném čase k jeho polepšení. Poněvadž jakost trápení a štěstí, jest přiměřená stupni očištění ducha; závisí příroda a trvání trápení od času, který vynaloží na své polepšení. V té míře, jak pokračuje, a jak se ušlechtí jeho pocity umenší se jeho trápení a změní se jakost jeho.

Sv. Ludvík.

1005.) Zdá se býti trpícímu duchu čas delší neb kratší, jak za živobytí?

„On mu přichází spíše delší; spaní není proň. Jen pro duchy, kteří dosáhli jistého stupně očištění zmizí čas takřka před nekonečností.“ (240.)

1006.) Může býti trvání trápení ducha věčné?

„Bez pochyby, kdyby byl věčně zlým, to jest kdyby nikdy nedělal pokání, kdyby se nikdy nepolepšil, takby věčně trpěl; ale Bůh nestvořil žádné takové bytosti, které by byli zlému odevzdány do věčnosti; On je stvořil jen co prosté a nevinné bytosti, a všechny mají pokračovati v delším neb kratším čase podle své vůle. Tato vůle může se více neb méně opozditi, tak jak jsou děti

více neb méně přečasné, ale oni pokročí dříve neb později skrze nevyhnutelnou potřebu, již pocítí duch, aby vyšel ze své nízkosti, a aby se stal šťastným. Zákon, který řídí tresty, jest tedy především moudrý a dobrovolný, poněvadž podrobuje toto trvání trestu přičinlivosti ducha; on mu neubírá nikdy jeho svobodnou vůli; když ji zneužívá, přetrpí toho následky.“ **Sv. Ludvík.**

1007.) Nejsou duchové, kteří nečiní nikdy pokání?

„Jsou takoví, jejichž pokání jest velmi opozdilé; ale tvrditi, že se nikdy nepolepší, to by bylo popírati zákon pokroku, a tolik co říci, že dítě nemůže se stát vyrostlým.“

Sv. Ludvík.

1008.) Jest trvání trestu vždy od vůle ducha odvislé, nejsou takové tresty, které hříšníku jsou na jistý čas uloženy?

„Ano, tresty mohou mu býti uloženy na jistý čas; ale Bůh, který nežádá jen blaho svých tvorů, přijímá vždy pokání, a žádost, polepšiti se, není nikdy neúrodná.“

Sv. Ludvík.

1009.) Dle toho nebyly by uloženy tresty nikdy na věčnost?

„Ptejte se vašeho zdravého rozumu, vaší rozsudnosti, a spytujte, zda-li by věčné zatracení pro hříchy za několik okamžení spáchané, nebylo zapření dobrotivosti Boží. Co jest skutečně trvání života, a kdyby i trval sto let v poměru k věčnosti? Pochopujete dobře to slovo? Trápení, muky bez konce, bez náděje, za několik hříchů? Nezapuzuje váš rozum takovou myšlenku? Že viděli předkové v Pánu všehomíru hrozného, žárlivého a mstivého Boha, to se porozumí; oni ve své nevědomosti připisovali Bohu lidské náruživosti; ale to není Bůh křesťanů, který klade lásku, milosrdenství a odpuštění urážek mezi nejprvnější ctnosti; mohl by postrádati sám těch vlastností, z kterých činí povinnost? Není v tom odpor, připisovati Mu nekonečnou dobrotivost, a nekonečnou pomstu? Vy pravíte, že jest především spravedlivý, a že člověk nepochopuje Jeho spravedlnost; ale spravedlnost nevylučuje dobrotivost; a On by nebyl dobrotivým, kdyby chtěl největší díl svých stvoření uvrhnouti do strašných a věčných muk. Mohl by udělati svým dítkám povinnost ze spravedlnosti, kdyby jim nebyl udělil prostředků, aby ji pochopili? Ostatně není v tom vznešenost spravedlnosti, spojené s dobrotivostí, když se dá trvání trestů záviseti od přičinlivosti hříšníka, aby se polepšil? Tu je pravdivost těchto slov: „Každému podle svých činů.“ **Sv. Augustin.**

Hleďte bojovati všemi prostředky, které jsou ve vaší moci proti víře ve věčné tresty, hleďte zničiti tuto myšlenku, rouhající se spravedlnosti a dobrotivosti Boží, tento nejhojnější pramen nevěry, materialismu a lhostejnosti, které se uchopily hromad od té doby, co se počala jejich intelligence rozvinovati. Duch, který jest hotov, se osvíti, kdyby byl jen dost málo vzdělán, pochopí brzo ohromnou jejich nespravedlnost; rozum jeho je zavrhuje, a pak málo kdy co zchází, že pomíchá v tom samém ostracismu (úsudku) nejenom trest, který ho pobouří, ale i samého Boha, kterému jej připusuje; odtuď pocházejí nesčíslné strasti, které přišly vrhnouti se na vás, a proti kterým my přicházíme, podati vám léků. Úloha, kterou vám naznačujeme, bude vám tím lehčejší, poněvadž autority, na které se vztahují zástupci této víry, všichni se toho vystříhaly, formalně se vyjádřiti; ani koncilia, ani církevní otcové nerozluštili tuto vážnou otázku. Když podle evangelistů samých, a berouce jinotajná slova Kristova dle písmeny, on hrozil hříšníkům jakýmsi ohněm, který nezhasne, ohněm věčným, neleží nic v jeho slovech, co by dokazovalo, že je věčně zatratil.

Ubohé zbloudilé ovečky, poznejte dobrého pastýře, který k vám přichází, který jest vzdálen toho, aby vás na vždy zapudil od sebe, on přichází vám sám naproti, aby vás zavedl opět do ovčince. Marnotratné děti, opusťte vaše dobrovolné vyhnanství; obraťte vaše kroky k otcovskému domu: Otec vám podává ruce, a jest vždy hotov slaviti hody vašeho navrácení se k rodině.

Lamenais.

Vojny o slovo! vojny o slovo! neprolili jste již dosti krve! Mají se opět zapalovati hranice? Vy se hádáte o ta slova: věčnost pokuty, věčnost trestů, což nevíte, že to, co vy podnes vyrozumíváte slovem: „věčnost“ staří tomu tak nevyrozumívali jako vy? Ať bohoslovci spytují prameny a naléznou jako vy všichni, že hebrejský text nepřipisoval tomu slovu ten smysl, který Řekové, Latiníci a novověcí národové přeložili takto: *tresty bez konce*, *neprominutelné*, co znamená to samé. Věčnost trestů odpovídá věčnosti hříchu. Ano pokud bude hřích mezi lidmi, budou trvati i tresty; na tom to tedy záleží, aby se svaté písmo vykládalo v poměrném smyslu. Věčnost trestů jest tedy potažlivá a ne svrchovaná. Až se přiblíží den, kde se všichni lidé pokáním obleknou do roucha nevinnosti, a od toho samého dne nebude více stenání a skřípání

zubů. Váš lidský rozum jest obmezený, to jest pravda, ale takový jaký jest, je darem Božím a s pomocí tohoto rozumu není žádný člověk dobré víry, který by jinak porozuměl věčnosti trestů. Věčnost trestů! Jak pak! muselo by se tedy připustiti, že zloba (hřích) jest věčná. Bůh jediný jest věčný, a nemohl stvořiti věčné zlo, bez čeho bychom Mu museli odepříti nejvznešenější z Jeho vlastností: všemohoucnost; neb ten není všemohoucí, který může stvořiti jakýsi živel zrušující své skutky. Člověčenstvo! člověčenstvo! nepouštěj tedy více tvé smutné zraky do hlubokosti země, abys tam hledalo tresty (peklo), plač; doufej, odpokutuj, a uteč se v mysli k Bohu, nekonečně dobrému, všemohoucímu a nejspravedlivějšímu.

Plato.

Toužiti po sjednocení v Bohu, to jest cíl člověčenstva; aby se dosáhl, jest zapotřebí třech věcí: spravedlnosti, lásky a vědy; tři věci se tomu příčí a protiví, totiž: nevědomost, nenávist a nespravedlnost. Nu tedy! opravdově pravím vám, vy zapíráte tyto hlavní zásady, spotvořujíce pojem Boha, přeháněním Jeho přísnosti; vy Jej spotvořujete dvojnásobně, poněvadž připisujete duchu stvořenému více přízně, jemnosti a lásky a pravé spravedlnosti než připisujete nekonečné bytosti; vy zničujete sami pojem pekla, činíce je směšným, a nepřistupným pro vaši víru, jako jest pro vaše srdce hrozné dívadlo odprava, hranice a trýznění středověku! Jak pak! když doba slepých odvět jest již na vždy odstraněná ze zákonodárství lidského, doufáte ji ještě zachovati v ideálu? O! věřte mi, věřte mi bratří v Bohu a v Ježiši Kristu, věřte mi, buď se odhodlejte, zničiti raději všechna vaše dogmata ve vašich rukou, než abyste je nechali změniti, neb obživte je, otvírajíce je blahodárným vlivům, které dobří duchové v této době do nich vlévají. Pojem pekla se svými hořícími kamny, se svými vařícími kotly, mohl trpěn býti, to jest mohl připuštěn býti v železném století; ale v devatenáctém století není to více jen fantom (příšera) pouze schopný, malé děti postrašiti, a v který děti více nevěří, když vyrostou. Když vytrváte v tomto strašlivém bájesloví, zrodíte nevěru, matku všech společenských nepořádků, neb já se třesu, když vidím veškeren společenský pořádek vyvrácen a sypající se na svůj základ z nedostatku uložení pokuty (pokutové sankce). Lidé ohnivé a živé víry, vy předchůdci doby světla, chopte se práce! ale ne, abyste zachovali zastaralé

bájky, a budoucně bez víry; ale abyste obnovili a obživili pravé uložení pokuty v spůsobu a v poměru s vašemi mravy, s vašemi city a s osvětou vaší doby.

Co jest v skutku hříšník? Ten, který se odvrátí jakýmsi pobloužděním nepravým hnutím duše od cíle stvoření, který pozůstává v harmonickém vykonávání krásného, dobrého, v mysli pojatého dle nejvznešenějšího vzoru lidského, Bohočlověka Ježiše Krista.

Co jest trest? Přirozený následek, vyplívající, z tohoto křivého hnutí, potřebný součet bolestí, aby si zošklivil svou ohyzdnost okušením bolestí. Trest jest osten, který pudí duši trpkostí, aby přišla k sobě, a aby se navrátila ku břehu blaženosti. Účel trestu jest jen nahražení a osvobození. Požadovati, aby trest byl věčný za hřích, jenž není věčným, značí, popírati mu všechnu příčinu bytnosti.

O! pravím vám opravdivě: ustaňte porovnávati dobrotu, bytnost Stvořitele se zlobou, — s bytností tvora v jejich věčnosti, to by značilo ustanoviti neomluvitelný zákoník trestní. Přijměteż naopak poznenáhlé umenšení trestů a trápení, přechody (z jednoho života do druhého), a zasvětíte důkladně a citelně Božské jedinství

Pavel, apoštol.

Chceme povzbuditi člověka k dobrému a odvrátiti jej od zlého nadějí na odměnu. a strachem před trestem, ale když se tyto tresty představují takovým spůsobem, že se tomu rozum příčí, v ně věřiti, nebudou míti naň žádného účinku, daleko od toho, on zavrhne všecko: formu i základ. Představte mu naopak budoucnost důsledným spůsobem, a pak jí nezavrhne. Spiritismus mu podává toto vysvětlení.

Nauka o věčnosti trestu, ve svrchovaném smyslu, dělá z nejvyšší bytosti neuprositelného Boha. Byloby to důsledné praviti, že jakýsi mocnář jest velmi dobrý, velmi dobrovolný, velmi schovívavý, že nežádá jen blaho těch, kteří jej obklopují; ale že jest rovnočasně žárlivým, mstivým, neuprositelným ve své přísnosti, a že trestá tři čtvrtě svých podaných smrtí za jakousi urážku neb přestoupení svých zákonů i ty, kteří byli chybili proto, že jich neznali? Nebylby tu odpor? Může tedy býti Bůh méně dobrým, než by byl nějaký člověk?

Zde se objevuje ještě jiná odporná stránka. Poněvadž Bůh všecko ví, tedy věděl při stvoření jisté duše, že zhřeší; ona byla tedy od svého stvoření určená pro věčné neštěstí: jest to možné, jest to rozumné? Naukou o poměrných trestů vše se

ospravedlní. Bůh dozajista věděl, že zhřeší, ale On jí dává prostředky, aby se osvítila svou vlastní skušeností, i svými vlastními chybami; jest zapotřebí, aby odpokutovala své poklesky, aby se v dobrém lépe upevnila, ale dvířka náděje nejsou pro ní navždy uzavřená, a Bůh přenechává dobu jejího osvobození přičinění, jež učiní, aby ho dosáhla. To může každý pochopiti, to může i ta nejúzkostlivější logika připustiti. Kdyby bývali tresty budoucí z tohoto ohledu představovány, tak by bylo méně skeptiků (nevěřících.)

Slovo „věčný“ bylo užíváno často v prosté řeči jako figury, aby se naznačila věc dlouhého trvání, a jejíhož konce nepředvídali lidé, ačkoliv velmi dobře věděli, že ten konec jest. My říkáme ku příkladu: věčný led vysokých hor, točen, ačkoliv víme z jedné strany, že tělesný svět může míti konce; a z druhé strany, že stav těchto krajin může se změniti pravidelným vzdalováním osy neb povodní. Slovo „věčný“ nechce tedy v tomto pádu říci: trvající do nekonečna. Když trpíme na dlouho trvající nemoci, tak pravíme, že naše nemoc jest věčná; k čemu bychom se měli diviti, když duchové trpící léta, století ano i tisícero let praví to samé? Nezapomínejme obzvláště, že jim jejich nízkost nedovoluje viděti konec cesty; oni míní, že trpí bez konce, a že jim jest to trestem.

Ostatně jest dnešního dne nauka o materialním ohni, o ohnivých pecech, o trápení, jež od pohanského tartaru převzata byla, od vysokého bohosloví, docela opuštěná, a jen ve školách podávají se ještě strašlivé jinotajné obrazy co podstatné pravdy, od lidí více horlivých než osvícených, a to s velikým bezprávím, neb tito mladí lidé mohou rozmnožiti počet nevěřících, když se svého strachu sprostili. Bohosloví dnešního dne uznává, že slovo: oheň bylo užíváno jen co figura (podobenství), a že se má vyrozumívati jen jakýsi mravní oheň (974.) Ti, kteří stíhali jako my podrobnosti záhrobního života a jeho trápení v spiritických kommunikacech, ti se mohli překonati, že ačkoliv nemají nic materialního, jsou nic méně bodavá. I z ohledu na jejich trvání začínají jistí bohoslovci připouštěti obmezený smysl nahoře naznačený, a myslejí, že se v skutku může slovo věčný rozuměti o trestech samo v sobě, co následek nezměnitelného zákona, a ne o jeho výkonu při každém jednotlivci.

8. Z mrtvých vstání.

1010.) Jest dogma (učení) o z mrtvých vstání potvrzení, učení znovuzrození, které nás duchové učí?

Jak chcete, aby tomu bylo jinak? S onými slovy má se to tak, jako s mnohými jinými, která se zdají býti v očích jistých osob jen proto bezsmyslná, proto že jich berou písemně, a proto vedou k nevěře; ale dejte jim rozumný výklad, a ti, které vy nazýváte svobodnými mysliteli, je přijmou bez těžkosti, vlastně pro to, že přemýšlejí; neb neklamte se, tito svobodní myslitelé nežádají nic více než věřiti; oni mají jako jiní, a snad i více než jiní, touhu po budoucnosti, ale nemohou to připustiti, co věda zavrhuje. Nauka o množství existencí souhlasí s spravedlností Boží; ona samojediná může vysvětliti to, co bez ní nelze vysvětliti; jak byste chtěli, aby její zásada nebyla v samém náboženství.

1011.) Tak tedy církev sama vyučuje tím dogmem o zmrtvých vstání učení o znovuzrození?

„To jest patrno; ostatně jest toto učení následek velmi mnoho věcí, které nepozorovaně přešly, a kterým se brzo porozumí v tomto smyslu; za krátký čas pozná se, že Spiritismus vysvítá při každém kroku ze samého textu svatého písma. Duchové nepřicházejí tedy převrátiti náboženství, jak to někteří tvrdí; oni naopak přicházejí ho potvrditi, ho ustáliti neodolatelnými důvody; ale poněvadž čas již přešel, aby se neužívalo více obrazné řeči, tak se vyjadřují bez jinotajnosti, á dávají věcem smysl jasný a určitý, který nemůže býti podroben žádnému křivému výkladu. Proto budete míti v krátkém čase více lidí upřímně nábožných a věřících, než jich nyní máte.“

Sv. Ludvík.

Věda sama dokazuje skutečně nemožnost z mrtvých vstání podle obyčejného smyslu. Kdyby ostatky těla lidského zůstali jednorodí, tak by se ještě pochopilo jejich spojení v daném čase, byli by i roztroušeni a v prach obráceni; ale věci se tak nedějí. Tělo jest utvořené z rozličných živlů; z kyslíku, z vodíku, z dusíku, z uhličiny atd., rozložením potrácí se tito živly, ale jen, aby sloužily k utvoření nových děl; tím spůsobem, že ta samá nejmenší částečka (molekule) ku příkladu uhličiny vstoupí do spojení s mnoho tisíc rozličných těl (my nepočítáme jen lidská těla, aniž bychom ohled brali na těla zvířat), tak že některý jednotlivec může snad míti ve svém těle částečky, které přináležely lidem prvních věků, že ty samé organické částečky, které vy ve vaší potravě k sobě přijímáte, přicházejí snad od těla jakéhosi člověka, kterého jste znali, a tak dále. Poněvadž se hmota vynachází v určitém množství, a její přeměny v nekonečném množství, jak by se mohla tato těla znovu utvořiti z těch samých živlů? To jest skutečná materialní nemožnost. Nemůže se tedy připustiti z mrtvých vstání těl, jen co obraz představující zjev znovuzrození, a pak není ničeho více, co by se protivilo rozumu, ničeho, co by bylo v odporu s vědeckými zásadami.

Jest sice pravda, že toto z mrtvých vstání nemá se státi dříve, než na konci časů, kdežto se dle spiritické nauky vyplňuje každodenně, ale nenalézá se v onom obrazu posledního soudu též vznešené a krásné podobenství, které skrývá pod pláštíkem jinotajnosti jednu z těch nezměnitelných pravdivostí, která nenalézne více nevěřících, až bude přivedená k svému skutečnému významu? Račte jen dobře přemysliti spiritickou zásadu o budoucnosti duší, a o jejich osudu následkem rozličných skoušek, kterým se mají podrobiti, a uvidíte, že soud, jenž je zavrhne neb je rozhřeší, kromě současnosti není smyšlenost, jako jej nevěřící představují. Uvažujme ještě, že jest spiritická zásada přirozený následek množství světů, jež se dnešního dne úplně přijímá, kdežto zem, podle učení posledního soudu, považuje se co jediný obydlený svět.

9. Ráj, peklo a očistec.

1012.) Je jakési obmezené místo ve vesmíru, které jest ustanoveno pro tresty a odměny duchův, dle jejich zásluh?

„Na tuto otázku jsme již odpověděli. Tresty a odměny obsahují se v stupni dokonalosti duchův; každý čerpá sám v sobě princip svého vlastního blaha neb neštěstí; a poněvadž se vynacházejí všady, tedy není žádného obmezeného neb uzavřeného místa, jednomu určeného více než druhému. Co se týče vtělených duchův, jsou více neb méně šťastnými neb nešťastnými dle toho, je-li svět, v kterém bydlí, více neb méně pokročilým.“

— Podle toho nebyl by ráj a peklo takové, jak si je lidé představují?

„To jsou jen obrazy; všudy se vynacházejí blažení i nešťastní duchové. Ale jak jsme pravili, duchové toho samého stupně spojují se ze sympathie; ale když jsou dokonalí, mohou se shromážditi, kde chtějí.

Svrchované umístění trestů a odměn pozůstává v obrazotvornosti člověka, pochází od jeho snahy, ohmotiti a obmeziti ty věci, jejichž nekonečnou bytnost nemůže pochopiti.

1013.) Co se má vyrozumívati slovem: očistec?

„Tělesné a moralní bolesti; jest to čas odpokutování. Jest to skoro vždy na zemi, kde odbýváte váš očistec, a kde vám Bůh ustanoví odpokutovati vaše hříchy.“

Co člověk nazývá očistcem, jest též podobenství, pod kterém se nemá rozuměti nějaké určité místo, nýbrž stav nedokonalých duchův, kteří se vynacházejí v odpokutování až do úplného očištění, které jich má povýšiti do stavu blažených duchů. Poněvadž se toto očištění uskuteční v rozličných vtěleních, tak sestává očistec ve skouškách tělesného života.

1014.) Jak to přichází, že duchové, kteří objevují svou řečí, svou vznešenost, osobám velmi vážným stranu pekla a očistce dali odpověď podle pojmu, jaký si lidé o nich obyčejně dělají?

„Oni užívají řeči, těm osobám srozumitelné, kteří se jich táží; když jsou tyto osoby jistými myšlenkami tůze zajaty, tak jich nechtí tůze zprudka poděsiti, aby neurazili jejich přesvědčení. Kdyby jakýsi duch se odhodlal, Musulmanu bez řečnických ostražitostí říci, že Mahomed nebyl prorokem, ten by byl velmi zle přijat.“

— Pochopí se, že tomu tak může býti ze strany duchův, kteří hledí nás ponaučiti; ale jak to přichází, že duchové, kteří byli tázání o svém postavení, odpověděli, že trpí muky pekelné neb očistce?

„Pokud jsou nižší duchové, a ještě ne docela zproštění od hmoty, tak podržují díl vezdejších pojmů, a vyjadřují své pocity slovy, jim známými. Oni se vynacházejí v středu, jenž jim nedovoluje skoumati budoucnost jen na polo; to jest příčinou, že putující duchové neb nedávno osvobození často tak mluví, jak by to za živa byli učinili. Peklo se může vysvětliti skrze život velmi obtížné skoušky s nejistotou lepšího, a očistec skrze život též skoušky, ale s vědomím lepší budoucnosti. Když cítíš velkou bolest, nepravíš sám, že trpíš jako nějaký zatracenec? To jsou jen slova, a vždy jen z podobenství.“

1015.) Jak máme rozuměti slovu: duše v trestu?

„Duši putující a trpící nejistotou stranu své budoucnosti, a které můžete působiti ulehčení, co často žádá, když přichází se vám zděliti.“ (664.)

1016.) V jakém smyslu má se bráti slovo: nebe?

„Myslíš, že jest to jákési místo, jako Elyzeiské pole u starých, kde jsou všichni dobří duchové sem tam nacpaní bez jiné starosti, než aby užívali věčně jakési trapné blaženosti? Nikoliv; jest to všeobecná prostora; to jsou oběžnice, hvězdy, a všechny vyšší světy, kde duchové užívají veškeré své schopnosti, aniž by pocítili strasti života hmotného, ani úzkosti, lpící na nízkotě.“

1017.) Duchové pravili, že obývají 4té a 5té nebe at.d.; jak tomu vyrozumívali?

„Vy se jich tážete, v kterém nebi bydlí, poněvadž máte pojem o vícero nebí, tak umístěných, jako poschodí jakéhosi domu; pak vám odpovídají podle vaší řeči; ale jim naznačují 4té, 5té nebe rozdílné stupně očistění, a následkem toho i blaženosti. Jest to zrovna tak, jako když se tážete jakéhosi ducha, zda-li jest v pekle; a když jest nešťastný, tak řekne, že ano; poněvadž mu jest peklo tolik co trápení; ale on ví, že to není ohnivá pec. Jakýsi pohan byl by řekl, že je v Tartaru.“

Tak tomu též jest u jiných nápodobných výrazů, jako: země květin, město vyvolených, první, druhý neb třetí kruh at.d., které jsou jen co podobenství užívány od jistých duchův buďto co obraz, buďto někdy z nevědomosti skutečnosti věci a i nejsprostějších vědeckých pojmů.

Podle obmezeného mínění, které jindy lidé o místě trestů a o místě odměn mívali, a obzvláště v tom mínění, že zem jest střed všehomíru, že nebe jest klenutí a že tam se nalézá krajina pro hvězdy; umístili nebe nahoru, a peklo dolů; odtuď pocházejí ty výrazy: do nebe vstoupiti, býti v nejvyšším z nebí, shozen býti do pekel. Dnešního dne, kde věda byla dokázala, že zem jest jeden z nejmenších světů mezi tolikero miliony jiných, bez obzvláštní vážnosti, že naznačila dějepis jejího utvoření, a popsala její sestavení, kde se dokázalo, že prostora jest nekonečná, že ve vesmíru nesestává ani vysokosti ani nízkosti: muselo se arci upustiti od toho, nebe umístiti nad mračny a peklo do nízkých míst. Co se týče očistce, tomu nebylo žádné místo připsáno. Spiritismu bylo pozůstaveno, dáti výklad všech těch věcí nejrozumější, nejvznešenější a rovnočasně ten nejutěšenější pro člověčenstvo. Tak se může říci, že nosíme v sobě samých své peklo i svůj ráj; náš očistec nalézáme ve svém vtělení, ve svých tělesných neb phyzických životech.

1018.) V jakém smyslu mají se vyrozumívati tato slova Kristova: „Moje království není z tohoto světa?“

„Když Kristus takto odpovídal, mluvil v obrazném smyslu. On hodlal říci, že řídí jen čistá a bezžistná srdce. On jest všady, kde panuje láska k dobrému; ale lidé žádostiví světských věcí, a kteří se vážou na pozemské statky, ti nejsou s nim.“

1019.) Může kdysi panovati blaho na zemi?

„Blaho bude panovati na zemi, když mezi duchy, kteří přicházejí, ji obydliti, dobří budou míti převahu nad zlými; oni pak tam zavedou vládu lásky a spravedlnosti, které jsou pramen blaha a štěstí. Skrze mravní pokrok a skrze výkon zákonů Božích přivábí člověk dobré duchy na zem, a odstraní zlé; ale zlí duchové ji neopustí dříve, pokud nezapudí pýchu a soběctví.“

„Proměna pokolení lidského byla předpověděna a vy se dotýkáte této doby, kterou urychlují všichni lidé, kteří pomáhají k pokroku; ona se vyplní skrze vtělení lepších duchův, kteří utvoří na zemi nové pokolení. Pak budou duchové zlých lidí, jež smrt každodenně seče, a všichni ti, kteří hledí zdržovati běh věcí, z ní vypuzení, neb nebyli by na svém místě mezi dobrými lidmi, jejichž blaženost by zrušili. Oni půjdou do nových světů, méně pokročilých vykonati obtížné seslání, kde budou moci pracovati na vzdělání svých bratří ještě více spozdilých. Nevidíte v tomto vyloučení ze přeměněné země vznešený obraz straceného ráje, a v člověku, který přišel na zem v podobných okolnostech, maje v sobě záro-

dek svých vášní a odznaky své prvotní nízkosti, neméně vznešené podobenství prvopočátečního hříchu? Prvopočáteční hřích, z tohoto ohledu pojat, nalézá se v přírodě ještě nedokonalého člověka, který jest zodpovědným jen sám za sebe, a za své vlastní hříchy, a ne za hříchy svých rodičů.

Pracujte tedy všichni, lidé věřící, a dobré vůle, s pilností a s zmužilostí na velkém díle znovuzrození, neb budete stonásobně sklízeti semeno, jež jste byli zaseli. Běda těm, kteří zavřou oči světlu, neb si připravují dlouhá staletí tmy i klamu; běda těm, kteří vyhledávají všecky své radosti v statcích tohoto světa, neb budou trpěti více nouze, než byli mívali radostí, běda obzvláště sobíkům, neb nenaléznou žádného, kdoby jim byl nápomocným snášeti jejich bídu.

Sv. Ludvík.

Závěrek.

I.

Kdoby neznal o působení pozemního magnetismu jen hru magnetické střelky, která se nechá volně pohybovati ve vzduchu na své postavě, ten by těžko pochopiti mohl, že tato hračka obsahuje v sobě tajemství mechanismu (strojnosti) všehomíru, a pohybu světů. Tak tomu též jest stranu toho, kdo nezná od Spiritismu jen pohybování stolů, on v něm vidí jen zábavu pro ukrácení chvíle v společnosti, a nepochopuje že tento zjev, tak jednoduchý, tak obyčejný, již za starodávna a i na polo divokým národům známý, mohl by souviseti s nejvážnějšími otázkami společenského pořádku. Co může pro povrchního pozorovatele vskutku míti za poměr jakýsi stůl, který se točí, s moralkou a budoucností člověčenstva? Ale kdo přemýšlí, ten si spomene, že z jednoduchého hrnce, v kterém se vaří, a jehož puklička se zvedá, — hrnec, v kterem se též od nejvzdálenější starověkosti vařívalo, — vyšel mocný pohybovatel, jehož mocí člověk prolétá prostoru, a přemahá vzdálenost. Nu tedy, vizte, vy kteří nevěříte v nic kromě svět materialní, že z tohoto stolíku, který se točí, a který provolává váš pohrdavý úsměv, vyšla celá věda, i též rozluštění otázek, jež žádná philosophie ještě nemohlá rozluštiti. Odvoláváme se ku všem protivníkům

dobré víry, a zapřísahéme jich, aby se přiznali, zdali si dali tu práci, skoumati, co zavrhují; neb dle zdravého rozumu nemá kritika ceny leda by přicházela od toho, který tu věc zná, o které mluví. Posmívati se věci, kterou neznáme, kterou jsme nezpytovali s pozorností svědomitého pozorovatele, to není úsudek, nýbrž důkaz lehkovážnosti, a dává slabou myšlenku o své vlastní rozsudnosti. Kdybychom byli podali tuto philosophii co dílo jakéhosi lidského rozumu, tak by se dozajista s menším opovržením byla potkala, a byla by měla tu čest skoušenu býti od těch, kteří si přivlastnují říditi veřejné mínění: ale ona přichází od důchův, jaká hloupost! sotva že zasluhuje jediného z jejich pohledů; oni jí posuzují podle nápisu, jako posuzovala v bájce opice ořech podle skořápky. Neberte ohled, když chcete, na její původ, dejte tomu, že tato kniha jest dílo jakéhosi člověka, a řekněte si svědomitě v duchu, až ji opravdově přečtete, zdali tam nalézáte jakousi látku k posměchu?

II.

Spiritismus jest nejstrašlivější protivník Materialismu; není se tomu tedy co diviti, že má materialisty za odpůrce; ale poněvadž Materialismus jest taková nauka, ku které si lidé sotva troufají se přiznati, (důkaz, že ti, kteří se k němu přiznávají, se nedrží za dosti stálé, a že jsou opanováni svým svědomím,) tak se pokrývají pláštíčkem rozumu a vědy; a podivná to věc, ti nejvíce nevěřící mluví i ve jménu náboženství, které tak málo znají a pochopují jako Spiritismus. Jejich terčem jest obzvláště zázračnost a nadpřirozenost, kterou nepřipouštějí; poněvadž se Spiritismus zakládá na zázračnosti, tak dle nich nemůže býti jen směšné předpokládání. Oni nepřemýšlejí, že dělajíce bez rozdílu proces zázračným a nadpřirozeným věcem, dělají ho též náboženství. Vskutku se zakládá náboženství na zjevení a na zázracích. Co jest ale zjevení, ne-li mimolidská kommunikace. Všichni svatí spisovatelé, již od Mojžiše mluvili o takovém spůsobu zdělení. Co jsou zákraky, ne-li podivné a obzvláště nadpřirozené činy, poněvadž to jsou v smyslu liturgickém odchýlky od přirozených zákonů. Když tedy zavrhují, zázračné a nadpřirozené věci, tedy zavrhují též základy náboženství. Ale nemáme na tuto věc patřiti z tohoto ohledu. Spiritismus nemá to spytovati, zdali jsou zázraky čili ne, to jest: zdali Bůh mohl v jistých pádech odstraniti věčné zákony, které řídí ve-

smír. On nám ponechává z tohoto ohledu úplnou volnost víry; praví a dokazuje, že ty zjevy, na kterých se zakládá, nemají nic nadpřirozeného, leda zdánlivost, tyto zjevy jsou takovými v očích jistých lidí jen proto, že jsou neobyčejné a nad obyčejnými skutky; ale oni nejsou více nadpřiroznými, než ty všechny zjevy, o kterých věda dnešního dne dává vysvětlení, a které se za jiné doby zdály býti zázračnými. Veškeré spiritické zjevy bez rozdílu jsou následek všeobecných zákonů; ony nám zjevují jednu z přirozených mocností, — neznámou mocnost, neb lépe řečeno: posaváde nepochopenou, jejíž bytnost v pořádku věcí pozorování dokazuje. Spiritismus nezakládá se tedy na zázračném a nadpřirozeném tak málo, jako samé náboženství; ti, kteří ho z tohoto ohledu napadají, činí to tedy proto, že jej neznají; a kdyby to byli nejučenější lidé, tak jim řekneme: „Jestli vás věda, která vás ponaučila o tolikero věcech, neponaučila, že říše přírody jest nekonečná, tak jste jen polovičnými mudrci.“

III.

Vy pravíte, že hodláte vaše století zhojiti od šílenství, které hrozí napadnouti celý svět. Bylo by vám to milejší, aby svět byl opanován nevěrou, kterou usilujete rozšiřovati? Nepochází to z nedostatku vší víry, kterému se má připisovati zvyklání rodinného pásma, a větší díl nepořádků, které ohrožují společenstvo? Poněvadž Spiritismus dokazuje bytnost a nesmrtelnost duše, obživuje víru v budoucnost, povyšuje skleslou zmužilost, pomahá snášeti s oddanností nesnáze života; osmělíte se to nazvati zlobou? Dvojí nauka stojí proti sobě: jedna, která popírá budoucnost, a druhá, která ji hlásá a dokazuje; jedna, která nic nevysvětluje, a druhá, která vysvětlí vše, a která se tedy obrací k rozumu; jedna jest potvrzení soběctví; druhá dává základ k spravedlnosti, k milosrdenství a k lásce k bližnímu; první okazuje jen na přítomnost a zničí veškerou naději; druhá těší a ukazuje na nesmírné pole budoucnosti. Která z nich jest ta nejškodlivější?

Jistí lidé a to mezi těmi nejnevěřícími hrají si na apoštole bratrství a pokroku; ale bratrství předpokládá nezištnost a zapření své osobnosti; při pravém bratrství jest pýcha úchylkou. Jakým právem požadujete od toho nějakou obět, ku kterému pravíte, že, když umře, jest vše proň skončeno; že zýtra snad nebude jen starým, do nějakého kouta pohozeným strojem. Co by měl za pří-

činu, ukládati sobě nějakou ujmu? Není to přirozenější, že hledí, tu krátkou dobu, kterou mu popřejete, žíti jak možná nejlépe? Odtud pochází žádost, míti mnoho, aby mohl lépe žíti, z této žádosti zrodí se žárlivost proti těm, kteří více mají, než on; a od této nenávisti k chuti zmocniti se toho, co mají, není jen krok. Co jej zdržuje? Jest to zákon? Ale zákon nedosáhne všechny pády. Snad řekněte: svědomí, pocit povinností. Ale na co zakládáte pocit povinnosti? Má tento pocit příčinu býti při té víře, že se s životem vše ukončí? Při takové víře jen jediná zásada jest rozumna: každý budiž sám pro sebe; pojmy bratrství, svědomí, povinnosti, přívětivosti i samého pokroku nejsou jen pouhá slova. O vy kteří hlásáte podobnou nauku, neznáte, jaké zlo působíte pro společenstvo, ani to, za kolik zločinů přebíráte zodpovědnost. Ale co mluvím o zodpovědnosti; pro nevěřícího není žádné; on koří se jen hmotě.

IV.

Pokrok člověčenstva má svůj počátek ve výkonu zákona spravedlnosti, lásky a milosrdenství; tento zákon zakládá se na jistotě budoucnosti; vezměte jemu tuto jistotu, a odebrali jste mu základní kamen. Z tohoto zákonu odvozují se ty druhé všechny, neb obsahuje všecky podmínky blaha lidského; on jediný může zhojiti společenské rány; a člověk může posouditi srovnáním věků a národů, jak se jeho postavení v té míře polepšuje, čím lépe se tento zákon pochopuje a vykonává. Když již částečné a neúplné vykonávání přináší skutečné blaho, jak tomu as bude, když bude tvořiti základ všech svých společenských ústavů! Jest to možnou věcí? Ano; neb když člověk udělal deset kroků, tak může udělati i dvacet, a tak dále. Může se tedy souditi od minulosti na budoucnost. Již vidíme jak hynou antipathie (nepřízně) poznenáhla jednoho národa proti druhému; hranice, které je rozdělují, mizí před civilizací; oni si podávají ruku z jednoho uhlu světa k druhému, větší spravedlnost panuje v zákonech mezinárodních; vojny stávají se více a více řidšími, a nevylučují pocity lidskosti; v poměrech se utvořuje jednotvárnost; rozdíly plemen a tříd, se ztrácí, a lidé rozličného vyznání umlčují předsudky sekt, aby se spojili v klanění se jedinému Bohu. My mluvíme o národech, které kráčejí v středu civilizace. (789.—793.) V těchto všech poměrech jest člověk ještě daleko od dokonalosti, a je ještě mnoho zřícenin k

odstranění, než zmizejí poslední stopy barbarství; ale mohou tyto zříceniny se udržeti proti neodolatelné moci pokroku, proti této živé síle, která jest sama v sobě jeden ze zákonů přírody? Jestli nynější pokolení jest pokročilejší než bývalé pokolení, proč by nebylo to, které nás bude následovati, pokročilejší než my? Ono to bude mocí věcí, předně, poněvadž každodenně s plemeny umírají zástupci starých nepravostí, tak že se utvořuje poznenáhla společenstvo z nových živlů, které se již byly osvobodily od starých předsudků; za druhé, poněvadž člověk, který touží po pokroku, spytuje překážky a hledí je odstraniti. Od té doby, co pokračující hnutí jest nepopíratelné, nemůže býti pokrok budoucí pochybný. Člověk chce býti šťastným, to jest přirozená věc; tedy vyhledává pokrok jen, aby rozmnožil součet svého štěstí, bez toho byl by pokrok bez předmětu; kde by byl proň pokrok, kdyby toto pokračování nemělo polepšiti jeho postavení? Ale když dosáhne součet požitků, které poskytnouti může intellektuelní vzdělání, pochopí, že nemá úplného štěstí, on pozná, že toto štěstí není možné bez ujištění společenských poměrů; a tuto jistotu nemůže naléznouti jen v mravném pokroku; on bude tedy mocí věcí sám puditi pokrok na tuto dráhu, a Spiritismus mu podá nejmocnější páku, aby dosáhl tohoto cíle.

V.

Ti kteří praví, že spiritická víra hrozí přepadnouti svět, prohlašují tím samým její moc, neb nějaká myšlenka bez základu a bez důslednosti, nemůže se státi všeobecnou. Když tedy Spiritismus všady se umístuje, když bere své přívržence v osvícených třídách, jak to každý uznává, tak se to děje, že spočívá na pravdivém základu. Proti jeho rozšíření bude veškeré namahání jeho odpůrců marné, a to dokazuje okolnost, že posměch, do kterého usilovali jej uvrhnouti, daleko od toho, aby zadržel jeho vzlet, zdá se, že mu udělil nový život. Tento výsledek ospravedlňuje úplně to, co nám duchové vícekráte pravili: „Nestarejte se o odpor, vše co se bude díti proti vám, obrátí se k vašemu prospěchu, a vaši největší odpůrci budou sloužiti vaší věci, anižby o tom věděli. Proti vůli Boží nemůže míti vůle lidská převahu.“

Skrze Spiritismus má vstoupiti člověčenstvo do nové doby, totiž do doby mravného pokroku, který jest jeho nevyhnutelný ná-

sledek. Přestaňte tedy se obdivovati té rychlosti, s kterou se rozšiřují spiritické myšlenky; příčina toho nalézá se v uspokojení, kterého udílí všem těm, kteří je proskoumají, a kteří tam spatřují jinou věc, než marnou kratochvíli; poněvadž každý touží především po svém blahu, tak to není nic podivného, že se přidrží idey, která oblažuje.

Vyvinutí těchto ideí představuje tři rozdílné periody, totiž: první jest doba zvědavosti, provolané neobyčejností zjevů, které se byly udály; druhá jest doba rozumování a philosophie; třetí jest doba výkonu a jeho následků. Doba zvědavosti již přešla, zvědavost netrvá jen krátký čas; když jest jedenkráte uspokojená, tak se opustí její zástoj, aby přešla k jinému. Tak tomu ale není, když se člověk obrátí k vážné myšlence, a k rozsudku. Druhá doba počala, a třetí bude následovati nevyhnutelně. Spiritismus pokročil obzvláště od té doby, co se lépe porozumělo jeho vnitřní podstatě, co se poznává jeho dalekosáhlost, poněvadž se dotýká nejcitlivější stránky člověka, totiž jeho blaha i na tomto světě; tu je příčina i jeho rozšíření, to jest tajemství jeho moci, která jej přivede k vítězství. On oblažuje ty, kteří jej pochopují očekávaje, že jeho vliv se rozšíří na hromady. I ten, který nebyl svědkem žádného hmotného zjevu manifestací, praví k sobě: zvenčí těchto zjevů nalézá se philosophie; tato philosophie mi vysvětluje, co mi žádná jiná nevysvětlila, nalézám pouhým rozumováním, rozumné odůvodnění otázek, které se dotýkají v nejvyšším stupni mé budoucnosti; ona mi podává útěchu, jistotu, důvěru; ona mne osvobozuje od trapné nejistoty; po boku této výhody jest otázka stranu hmotných událostí jen nepatrná. Vy všichni, kteří bojujete proti Spiritismu, chceteli míti jakýsi prostředek, abyste jej mohli s výsledkem popírati? Tu jest: „Postavte na jeho místě něco lepšího; vynalezte více rozumné rozluštění, všech otázek, které on rozlušťuje; podejte člověku jinou jistotu, která jej učiní blaženějším, a pochopte dobře obsah tohoto slova: jistota, neb člověk nepřijímá nic za jisté, leda to, co se mu vidí důsledné býti. Neustaňte jen na tom, říci: „To není"; to jest velmi lehko; nýbrž dokažte, ne pouhým popíráním, ale skutky, že tomu tak není, že to tak nikdy nebylo, a že to nemůže býti; když to není, rcete obzvláště, co má přijíti na jeho místo; dokažte konečně, že to nejsou následky Spiritismu učiniti lidi lepšími, a vykonáváním nejčistější evangelické moralky blaženějšími, — moralka, která se vel-

mi chválí, ale málo vykonává. Až toto uskutečníte, pak budete míti právo, jej napadati. Spiritismus jest mocný, poněvadž se zakládá na zásady samého náboženství, totiž: Bůh, duše, budoucí tresty a odměny; obzvláště poněvadž ukazuje tyto tresty a odměny co přirozené následky vezdejšího života, a že nic v tom obraze který nám podává o budoucnosti, nemůže býti zapřeno od rozumu i toho nejpřísnějšího člověka. Vy, jejichž nauka pozůstává v zapírání budoucnosti, jakou nám podáváte odměnu za vezdejší trápení? Vy se spoléháte na nevěru, on se podporuje na důvěru v Boha; kdež on zve lidi k štěstí, k náději, k pravému bratrství; vy mu podáváte nicotu za vyhlídku, a soběctví za útěchu; on vysvětluje vše, vy nevysvětlujete nic; on dokazuje skutky, a vy nedokazujete nic; jak byste chtěli, aby člověk mohl váhati mezi těmito dvéma naukami?

VI.

Byl by to velmi falešný pojem o Spiritismu, kdyby se mínilo, že čerpá svou moc ve výkonu materialních manifestací, a že tedy mohl by se vyvrátiti z kořena, když by se překazily tyto manifestace. Jeho síla je v jeho philosophii, v jeho odvolání se k rozsudnosti a k zdravému rozumu. V starověku byl zástojem vážných studií, pečlivě ukrytých před sprostým lidem; dnešního dne není tu tajemství pro žádného; on užívá srozumitelné řeči, bez dvousmyslu; u něho není ničeho skrytého, žádná jinotajnost, falešných výkladů schopná; on chce porozuměn býti ode všech; poněvadž čas již přišel, podati lidem známost pravdy; on jest vzdálen od toho, aby se opíral rozšíření světla, on je přináší pro každého; on nepožaduje slepou víru: on chce, aby každý věděl, proč věří, a poněvadž se zakládá na rozumu, bude vždy mocnějším než ti, kteří se spolehají na nicotu. Mohly by překážky, které by se kladly svobodě manifestací, je zničiti? Nikoliv, neb ony by zrodily skutek každého pronásledování, totiž: zvědavost a žádost to poznati, co by zakázáno bylo. Z druhé strany, kdyby spiritické manifestace byly výsadou jediného člověka, není pochyby, že by učinil konec manifestacím, když by se odstranil tento člověk, na neštěstí pro naše protivníky, stojí k službám pro každého, a užívá se jich od nejmenšího k největšímu, od paláce až k chatrči. Může se sice jejich veřejné provozování zakázati, ale ví se, že se to neděje veřejně, že se to nejlépe zdaří; stává se to v soukromnosti; když

tedy může každý býti prostředníkem, kdo může zdržovati nějakou rodinu ve své soukromnosti, jakéhosi jednotlivce v tichosti svého pokojíku, vězně v žaláři, míti kommunikace s duchy při nevědomostí a i před tváří svých hlídačů? Když by se zapověděly v jedné zemi, zamezí se tím v zemích okolních, neb v celém světě; poněvadž není žádné krajiny v obou kontinentech, kde by nebylo prostředníkův? Aby se uvěznili veškeří prostředníci, bylo by třeba uvězniti polovici pokolení lidského; i kdyby se tak daleko přišlo, co by nebylo lehkou věcí, spálití všecky spiritické knihy, tak by zýtra byly znovu vydány, poněvadž jejich původ jest nedotknutelný, a proto že se duchové nedají ani uvězniti ani upáliti, kteří jsou jejich praví původci.

Spiritismus není dílo jediného člověka; žádný se nemůže jmenovati jeho tvůrcem, neb on jest tak starý, jako samé stvoření; on se nalézá všady, v každém náboženství, a v katolickém náboženství ještě více, a s větším právem, než ve všech jiných, neb tam se nalézá počátek všeho: duchové všech stupňů, jejich skryté i patrné poměry s lidmi, andělé strážní, znovuzrození, osvobození duše za živobytí, dvojí zrak, viděnì manifestace všech druhů, zjevení, a i zjevení dotknutelné. Co se ďáblů týče, ti nejsou nic jiného, než zlí duchové, a krom víry, že ďáblové jsou určeni k zlému na věčnost, kdežto cesta pokroku není zakázaná jiným, není mezi nimi žádného rozdílu jen v pojmenování.

Co působí nová spiritická věda? Ona shromážďuje v jedno tělo, co bylo roztroušeno, ona vysvětluje to vlastními jmeny, co se vynacházelo jen v jinotajné řeči, ona vylučuje to, co zrodily pověry a nevědomost, aby nezbyla jen skutečnost a opravdivost: to jest její úloha; ale úloha původkyně jí nepřináleží; ona ukazuje co jest, ona srovnává, ale ona nic netvoří, neb její zásady jsou pro veškeré časy pro všechna místa. Kdo by se tedy opovážil míniti, že ji zničí posměchy neb pronásledováním? Kdyby se vyobcovala z jedné strany, tak se z rodí na jiných místech znovu i na tom samém místě, odkud byla vypuzena; poněvadž se vynachází v přírodě, a poněvadž to není člověku dáno, zničiti nějakou mocnost přírody, aniž postaviti svůj zákaz proti usnešení Božímu.

Ostatně co bychom měli za prospěch, zadržovati rozšíření spiritických myšlenek? Tyto myšlenky, to jest pravda, zvedají se proti nadužívání, jež pochází od pýchy a soběctví; ale toto bez-

práví, z něhož někteří kořistí, škodí hromadám. Spiritismus bude tedy míti pro sebe hromady, a za opravdové protivníky jen ty, kterým na tom záleží, toto nadužívání zachovati. Tyto myšlenky činíce na opak svým vlivem lidi lepšími jedni k druhým, méně žádostivými hmotných prospěchů, a více oddanými do usnešení prozřetelnosti; jsou základem pořádku a míru.

VII.

Spiritismus se představuje z trojího rozdílného ohledu: co událost manifestací, co základ philozophie a moralky, které z něho pocházejí, a co výkon těchto zásad. Z toho vyplynou tři třídy neb lépe tři stupně přivrženců: 1. ti, kteří věří na manifestace a kteří se na to obmezují, jich zkoumati; za 2. ti, kteří pochopují jejich mravní následky; za 3. ti, kteří vykonávají, neb se přičiňují vykonávati tuto mravouku. Budiž vědecký neb mravní ohled, z kterého se spozorují tyto cizí zjevy jakýkoliv, předce každý pochopí, že jest to zcela nový pořádek idey, který nastává, jejich následek, nemůže býti jen hluboká změna v stavu člověčenstva, a každý pochopí, že tato změna nemůže se jinak státi než v dobrém smyslu.

Co se odpůrců týče, tak se mohou též rozděliti na tři třídy: 1. ti, kteří popírají ze zásady vše, co jest nového, neb co nepochází od nich, a kteří o tom rozmlouvají bez znalosti věci. K této třídě patří všichni ti, kteří nepřipouštějí ničeho mimo svědectví smyslů; oni nic neviděli, nechtí nic viděti, a tím méně spytovati oni by se i horšili nad tím, kdyby tůze jasně viděli, ze strachu, že by byli přinuceni, přiznati se, že nemají pravdu; pro ně jest Spiritismus přeludem, šílenostím, jakási utopie (nezemí), „on není:“ tak se raději řekne. To jsou nevěřící ze zásady. Jim ku straně mohou se postaviti ti, kteří ráčili vrhnouti naň, k uspokojení svého svědomí, okamžitý pohled, aby mohli říci: Já jsem chtěl viděti, ale nic jsem neviděl; oni nepochopují, že jest více potřeba než půl hodiny, abychom si mohli účty klásti z nějaké celé vědy. — Za druhé: ti, kteří velmi dobře vědí čeho se mají držeti stranu skutečnosti událostí; kteří ale nic méně předc proti nim bojují z důvodů osobního prospěchu. Pro-ně jest Spiritismus, ale oni se obávají jeho následku; oni jej napadají co nepřítele. Za třetí: ti kteří nalézají v spiritické mravouce tůze přísného posuzovatele

svých činů, neb svých náklonností. Spiritismus, přísně přijat, jich by znepokojoval, oni jej ani nezavrhují ani nepřijímají; oni to předpokládají: zavříti oči. Ti první jsou opanováni pýchou a předpojatostí, ti druzí ctižádostí, ti třetí soběctvím. Pochopí se, že příčiny odporu, nemající nic stálého, musí se svým časem ztratiti, neb jsme hledali nadarmo čtvrtou třídu protivníků, která by se spoléhala na patrné protivné důkazy a dokazujíc tím svědomité a obtížné spytování této otázky; všechny třídy se protiví jen popíráním, žádná nepřináší vážných, nepopíratelných důvodů.

Bylo by to tůze moc, kdyby se očekávalo, že se může příroda lidská spiritickými náhledy náhle změniti. Jejich účinek není u všech, kteří se k nim přiznávají ani ten samý, ani v tom samém stupni; ale budiž výsledek jakýkoliv, jest předce polepšením, jak nepatrný by i bylo, kdyby nepozůstával jen v té okolnosti, že se obdržel důkaz o bytnosti beztělesného světa, co v sobě obsahuje popírání materialistické nauky. Takový jest následek pozorování událostí samých; ale ti, kteří pochopují philozophický Spiritismus, a kteří v něm spatřují něco jiného, než pouhé zjevy, více neb méně zábavné, těmto přináší jiné skutky. První a nejobyčejnější skutek jest ten, že se rozvine náboženský pocit i u toho, který, aniž by byl materialistou, nemá jen lhostejnost pro spirituelní věci. Z toho mu přichází pohrdání smrti, nepravím žádost smrti, daleko od toho, neb spirita bude brániti svůj život jako jiný, ale jakási lhostejnost, která působí, že se přijímá bez reptání a bez lítosti nevyhnutelná smrt jako věc více šťastná než hrozná, pro jistotu následujícího postavení. Druhý skutek, který jest skoro tak všeobecný, jako první, jest: oddanost při nesnázích života. Spiritismus hledí na věci z takové výšky, že vezdejší život ztrácí tři čtvrtiny své vážnosti, a že nás neobtěžují tak tůze ty strasti, které jej provádějí: z toho pochází více zmužilosti při soužení, více zdrženlivosti při žádostech; odkud též pochází odstranění úmyslu, skrátiti si živobytí; neb spirická nauka učí, že samovraždou ztrácíme vždy, čeho jsme chtěli dosáhnouti. Jistota budoucnosti, kterou blaženou udělati, leží v naší moci, možnost vstoupiti v obcování s bytostmi, jež nám jsou drahé, působí spiritovi největší útěchu; jeho obzor se rozšíří do nekonečna neustálým pohledem na záhrobní život, jehož tajemné hlubokosti může spytovati. Třetí skutek jest: vzbuzení útrpnosti pro cízí chyby. Ale musí se říci,

že zásady soběctví a vše, co se odvozuje od nich, jsou nejtvrdošíjnější, a následkem toho nejobtížnější k vykoření. Člověk přináší rád oběti, když ho nic nestojí, obzvláště, když ho o nic neolupují. Peníze mají ještě u většího počtu lidí neodolatelnou půvabnost, a málo jich pochopuje slovu: nadbytek, když se jedná o jejich osobu; proto jest též zapření své osobnosti znamení nejznačnějšího pokroku.

VIII.

Jisté osoby praví: Učí nás duchové nějakou novou mravouku, něco vznešenějšího, než co nám Kristus pravil? Jestli tato mravouka není nic jiného, než ona v Evangeliich, k čemu třeba Spiritismu? Toto rozumování podobá se zvláště výroku kalifa Omára, když mluvil o knihovně v Alexandrii: „Když neobsahuje, pravil, nic jiného, než co jest v Koránu, tak jest zbytečná; proto se má spáliti; když obsahuje něco jiného, tak jest špatná, proto se má tím více spáliti.“ Nikoliv, Spiritismus neobsahuje rozdílnou mravouku než jest nauka Ježíše; ale my ze své strany se tážeme, zdali lidé před Kristem neměli zákon, od Boha Mojžíšovi daný? Nenalézá se jeho učení v desatero přikázaních? Řekne se proto, že mravouka Ježíše byla zbytečná? My se tážeme ještě těch, kteří popírají užitečnost spiritické moralky, proč se mravouka Kristova tak málo vykonává, a proč ti, kteří vším právem vyhlašují její vznešenost, jsou ti první, kteří uráží její nejprvnější zákon: všeobecnou lásku? Duchové přicházejí nejenom ji potvrditi, nýbrž oni nám ukazují její skutečnou prospěšnost; oni nám činí ty pravdy srozumitelnými a patrnými, které nebyly vyučovány jen na spůsob jinotajný; a po boku mravouky přicházejí vysvětliti nejodtažitější otázky psychologie (dušespytu).

Ježíš přišel, aby ukázal lidem cestu pravého dobra; proč by Bůh, který jej seslal, aby svůj zneuznaný zákon obnovil, nesesílal po dnes duchy, aby naň lidé znovu upamatovali, a to s větší určitostí, poněvadž proto naň zapomínají, aby obětovali vše pýše a hrabivosti?

Kdo by se osmělil, klásti hranice mocnosti Boží, a předpisovati Mu Jeho dráhy? Kdo může popírati, že, jak to tvrdí duchové, ty předpověděny časy již jsou vyplněny, a že se nedotýkáme těch, kde pravdy, které byly zlé pochopeny, neb falesně vyklá-

dány, mají býti lidskému pokolení zřetelně odhaleny, aby se urychlil jeho pokrok? Neleží v té okolnosti cosi prozřetelného, že se tyto manifestace rovnočasně objevují na všech koncích zeměkoule? Není to samojediný člověk, jakýsi prorok, který přichází, nás ponaučiti, nýbrž světlo vychází všady, jest to nový svět, který se objevuje před našimi očmi. Jak nám vynalezení drobnohledu (mikroscopu) odkrylo svět nekonečných maličkostí, kterých jsme ani netušili, jak nám odkryl dalekohled tisícero světů, kterých jsme netušili více: tak nám objevují spiritické kommunikace neviditelný svět, který nás obklopuje, který se nás bez ústání dotýká, který bere podíl bez naší vědomosti, na všem, co činíme. Ještě málo času, a bytost tohoto světa, který jest ten, jenž nás očekává, bude tak nepopíratelna, jako bytost drobnohledového světa, a v prostoře ztracených koulí. Není to tedy ničím, když nás naučil Spiritismus celý svět znáti, když nám odhalil tajemství záhrobního života? Jest sice pravda, že tyto vynálezy, — zdali se smí tohoto slova užívati, — se protiví málo některým přijatým pojmům; ale nezměnily všechny, velké vědecké vynálezy, — a nevyvrátily též pojmy i ty nejvíce ustáleny a není třeba, aby se naše samolibost podrobyla patrnosti? Takto bude i stranu Spiritismu, a v krátkém čase, obdrží obecné právo mezi lidskými vědami.

Obcování s bytostmi záhrobními měl za následek, že nás naučil znáti budoucí život, že nám ukázal a vysvětlil tresty a odměny, které nás očekávají, dle našich skutků, a že přivádí k spiritualismu na tento spůsob i ty, kteří v nás nevidí jen pouhou hmotu, jen jakýsi sestavený stroj; měli jsme tedy právo říci, že Spiritismus usmrtí materialismus událostmi. Kdyby nepřinášel jen tento skutek, tak by společenský pořádek již mu byl povinnen k vděčnosti; ale on působí více; on okazuje nevyhnutelné následky zlého, a proto též potřebu dobrého. Počet těch, které přivedl k lepšímu smýšlení, u kterých odstranil zlé náchylnosti a které odvrátil od zlého, jest větší, než se myslí, a množí se každodenně; poněvadž jim budoucnost není více nejistá, není to více pouhá naděje, jest to pravda, kterou pochopují, kterou si vysvětlují, když vidí a slyší ty, kteří nás opustili, bědovati neb se těšiti z toho, co byli na zemi udělali. Kdokoliv jest toho svědkem, počíná přemýšleti a pocítí nutnost, aby se poznal, aby sebe samého soudil a aby se polepšil.

IX.

Odpůrci Spiritismu neopomenuli se ozbrojiti proti němu některými úchylkami v mínění stranu jistých částek nauky. Není se tomu co diviti, že na začátku nějaké vědy tenkráte, pokud výskumy ještě nejsou úplné, a pokud na ní hledí každý ze svého stanoviska; se mohly utvořiti protivné soustavy; ale již padli tři čvrtiny do dneška před více odůvodněným výskumem, začínaje od toho, systému, který připisoval veškeré kommunikace zlému duchu, jako kdyby to bylo Bohu nemožno, lidem seslati dobré duchy: pošetilá to nauka, poněvadž ji události kárají ze lži; bezbožná nauka, poněvadž je popíráním moci a dobroty Stvořitele. Duchové nám vždy pravili, abychom se neobávali těchto odchýlek, a že se stane usjednocení: a jednota se již uskutečnila stranu většího dílu zásad, a úchylky odstraňují se každodenně. Na tuto otázku: „Čeho se má nestranný a nezištný člověk přidržeti v té době, co se tvoří jednota, aby vydal svůj úsudek? — následuje zde odpověď duchův:

„Nejčistější světlo není zástíněno žádným mrakem, diamant bez škvrny má největší cenu: posuzujte tedy duchy podle čistoty jejich učení. Nezapomínejte, že jsou mezi duchy též takoví, kteří se ještě nesprostili myšlenek vezdejšího života; rozeznávejte je podle řeči, posuzujte je podle všeho, co k vám praví; hleďte na to, zda-li jest důsledná souvislost v myšlenkách, zda-li se tam neskrývá nevědomost, pýcha, neb zlovolnost; jedním slovem: zdali jejich řeč jest vždy výraz moudrosti, který odhaluje pravou vznešenost. Kdyby váš svět nebyl přístupný bludu, takby byl dokonalý, ale on jest vzdálen od toho, vy se ještě vynacházíte na stanovisku, učiti se, rozeznávati bludy od pravdy; vy potřebujete ponaučení a skušenosti, abyste cvičili vaši rozsudnost, a abyste pokračovali. Jednota se utoří na té straně, kde nebylo nikdy dobre pomícháno se zlým; na této straně spojí se lidé mocí věcí, neb budou souditi, že tu jest pravda.

Co záleží ostatně na několika odchýlkách, které se dotýkají více formy než věci! Pamatujte si, že zásady jsou všady ty samé, a že vás mají spojiti v jedné společné mysli: v lásce k Bohu, a k vykonávání dobrého. Budiž si tedy spůsob pokračování jakýkoliv, které se předpokládá, neb ať jsou pravidelné podmínky budoucího

života jakékoliv; konečný cíl jest ten samý, totiž činiti dobře, ale není dvojí spůsob je činiti.“

Jest-li jsou mezi přívrženci Spiritismu někteří, ani se odchylují v mínění stranu některých theoretických částek; tak se předce všiěkni srovnávají v základních zásadách. Jest tedy jednota; ledaby nebyla ze strany oných, ve velmi malém počtu, kteří ještě nepřipouštějí spolupůsobení duchův v manifestacech, a kteří je připisují buď pouze phyzickým příčinám, co se protiví této zásadě: „každý intelligentní skutek musí míti intelligentní příčinu;“ neb odrážce naší vlastní myšlenky, co se vyvrácí skutky. Druhá místa jsou jen nepatrná a netýkájí se v ničem základných zásad. Mohou tedy býti školy, které hledí si vysvětliti částky, co vědy ještě popírané; ale nemají býti protivné sekty, jedny proti druhým; nebylo by nepřátelství jen mezi těmi, které touží po dobrém, a mezi těmi kteréby činily neb chtěli zlého. Nyní ale není žádného upřímného spirity, který jest velkými, mravními zásadami od duchův učenými pojat, který by bez rozdílu mínění mohl chtíti zlé, neb přáti zlé svému bližnímu. Kdyby byla jedná část z nich v bludu, tak jí přijde světlo dříve neb později, když ho jen vyhledává s dobrou vírou a bez předpojatosti; pro zatím mají všechny společné pásmo, které je má spojiti v jednu a tu samou mysl; všechny maji ten samý cíl; na dráze málo záleží, jen když dráha tam vede; žádná si nemá skrze hmotné neb moralné vnucování cosi ukládati, a jen ta by byla v křivdě která by zatracovala druhou, neb ta by jednala dozajista pod vlivem zlých duchův. Rozum musí býti nejvyšším důvodem a zdrženlivost zabezpečí lépe vítězství pravdy než s nenávistí a žárlivostí otrávené hádky. Dobří duchové nekážou jen sjednocenost a lásku k bližnímu, a nikdy nemohla přijíti jakási zlovolná a lásce protivná myšlenka z čistého pramene. Poslechněme o tomto předmětu, a abychom jej ukončili, rady ducha sv. Augustína.

„Dlouhý čas se lidé mezi sebou rvali a ve jménu Boha míru a milosrdenství proklínali, a Bůh se uráží takovým se rouháním. Spiritismus jest to pásmo, které je jednoho dne spojí, poněvadž jim ukáže, kde jest pravda a kde jest blud: ale dlouho budou ještě trvati pisemníci a pharizeové, kteří jej zapírati budou, jako zapřeli Krista. Chcete-li tedy věděti pod vlivem jakých duchův ty rozličné sekty jsou, které se dělí o svět? Posuzujte je

dle jejich skutků a dle jejich zásad. Nikdy nebyli dobří duchové původci zlého; nikdy neradili ani neschvalovali vraždu a násilí; nikdy nevzbuzovali nevávist stran, ani dychtivost po statcích a důstojnostech, aniž hrabivost pozemních věcí; jen ti jsou jejich vyvolení, kteří jsou dobří, přívětiví a dobrovolní pro každého, a ti jsou též miláčkové pána Ježíše, neb ti kráčí po té cestě, kterou jim okázal, aby přišli k němu.

Svatý Augustín.

K O N E C.

Oprava chyb v tisku.

Zde se neopravují tak nazvané pravopisné chyby, poněvadž se v této knize nejedná o pravopisu, jenž se od času k času mění, a jehož pravidla nejsou tedy ustálena.

Opravují se tedy jen chyby rušící smysl.

Strana	XXIV.	řádka	11	z dola :	nepopíratelna, čti: **nepopíratelné.**
„	XXVII.	„	7	z hora:	kteři se; čti: **kteří se jí.**
„	XXXII.	„	4	„	(spiritikého), čti: **(spiritického).**
„	XXXIV.	„	12	z dola:	obživovati, čti: **obživovali.**
„	3	„	8	z hora:	vlastnost, čti: **vlastnosti.**
„	5	„	6	„	jakòusi, čti: **jakýsi.**
„	5	„	11	z dola:	tajemství, čti: **tajemstvích.**
„	5	„	2	„	o sv, čti: **o své.**
„	7	„	8	„	itelligence, čti: **intelligence.**
„	42	„	13	„	vlatní, čti: **vlastní.**
„	44	„	16	z hora:	o zemi, čti: **po zemi.**
„	54	„	13	„	sele, čti: **cele.**
„	68	„	6	z dola :	v trvání, čti: **v mezidobí.**
„	88	„	6	z hora :	sympathetičtych, antipathetičtých, čti: **sympathetických, antipathetických.**
„	94	„	8	z hora:	že se, čti: **že jsou.**
„	102	„	3	z dola:	idio, čti: **idiot.**
„	115	„	2 a 3	„	náživostem, čti: **náruživostem.**
„	157	„	7	„	působ, čti: **působí.**
„	157	„	1	„	mají, čti: **nemají.**
„	168	„	12	„	nám, čti: **vám.**
„	177	„	10	„	ak, čti: **tak.**
„	184	„	8	„	přirozenémi, čti: **přirozeném.**
„	184	„	7	„	působ, čti: **působí.**
„	157	„	3	z hora:	nedali, čti: **dali.**
„	187	„	19	„	nejurodnější, čti: **nejneurodnější.**
„	187	„	19	„	bývali, čti: **bývala.**
„	187	„	7	z dola	se, čti: **jsou.**
„	195	„	14	z hora :	stupeů, čti: **stupeň.**
„	203	„	4	z dola:	nejdokonalejších, čti: **dokonalejších.**
„	204	„	10	„	duchy, čti: **druhých.**
„	206	„	9	z hora:	působíce, čti: **působic.**
„	206	„	12 a 13	z dola:	mravmé, čti: **mravné.**
„	258	„	13	z hora:	teby, čti: **tedy.**

OBSAH.

Stránka

Předmluva k tomuto novému vydání . . . V
Úvod k studování spiritické vědy . . . VI
Předběžné poznámky IXL

První kniha.
První příčiny.

Hlava první. — Bůh.

1. Bůh a nekonečnost 1
2. Důkazy bytnosti Boží 2
3. Vlastnosti Boží 3
4. Pantheismus 4

Druhá hlava. — Všeobecné živly všehomíru.

1. Znalost počátku věcí 5
2. Duch a hmota 6
3. Vlastnosti hmoty 7
4. Prostora universální 9

Hlava třetí. — Stvoření.

1. Stvoření světů 9
2. Stvoření živých bytostí 10
3. Obydlení zemi. — Adam 11
4. Rozličnost lidských plemon . . . 12
5. Množství světů 12
6. Úvahy a biblický souhlas stranu stvoření . . 13

Hlava čtvrtá. — Princip vitální (životní počátek.)

1. Bytosti organické i neorganické . . . 16
2. Život a smrt 17
3. Intelligence a pud 19

Druhá kniha.
Spiritický neb duchovní svět.

Hlava první. — Duchové.

1. Původ a příroda duchův 20
2. Prvotní normalní svět 21
3. Forma a všadypřítomnost duchův . . . 22
4. Périsprit (duševní roucho) . . . 23
5. Rozličné třídy duchův 23
6. Postupník spiritický 24

Stránka

7. Pokračování duchův 31
8. Andělé a ďáblové 34

Hlava druhá. — Vtělení duchův.

1. Cíl vtělení 35
2. O duši 36
3. Materialismus 39

Hlava třetí. — Návrat ze života tělesného k duševnímu.

1. Duše po smrti 41
2. Rozloučení se duše od těla . . . 43
3. Duševní pomatenost 45

Hlava čtvrtá. — Množství existencí (životů).

1. Znovuzrození 46
2. Spravedlnost znovuzrození . . . 47
3. Vtělení v rozličných světech . . . 48
4. Postupující přesídlení 52
5. Osud dětí po smrti 54
6. Pohlaví u duchův 55
7. Příbuzenství, původ 55
8. Tělesná a mravní podobnost . . . 56
9. Přirozené pojmy 59

Pátá hlava.

Úvaha o množství existencí . . . 60

Hlava šestá. — Život spiritický.

1. Duchové putující 68
2. Přechodní světy 70
3. Náhledy, pocity a trápení duchův . . 71
4. Théoretické skoumání citlivosti duchův . 75
5. Volba zkoušek 79
6. Záhrobní poměry 85
7. Poměry sympathétických a antipathétických duchův. — Věčná polovice 88
8. Upamatování se na tělesný život . . 90
9. Památka na mrtvé. Pohřeb 93

Hlava sedmá. — Návrat do tělesného života.

1. Předchůdci návratu 94
2. Spojení duše s tělem 97
3. Morální a intellektuelní schopnosti . . 99
4. Vliv Organismu 100
5. Idiotismus, šílenství 102
6. O dětinství 104
7. Pozemské sympathie a antipathie . . 106
8. Zapomenutí minulosti 107

Stránka

Hlava osmá. — Osvobození duše.

1. Spaní a sny 111
2. Spiritické návštěvy mezi živými . . . 115
3. Tajné přenešení myšlenky 116
4. Lethargie, katalepsie, zdánlivě mrtví . . . 117
5. Somnambulismus 117
6. Extaze (vytržení) 120
7. Druhý zrak 121
8. Theoretická soustava o Somnambulismu, o extazi a o druhém zraku 123

Hlava devátá. — Prostřednictví duchův v tělesném životě.

1. Průhled naší myšlenky skrze duchy . . . 127
2. Tajný vliv duchův na naše myšlenky a na naše skutky 128
3. Posedlí 130
4. Zachvácení 132
5. Náklonnost duchův pro jisté osoby . . . 133
6. Andělé strážní, ochranní, rodinní neb sympathétičtí duchové 134
7. Předtuchy 142
8. Vliv duchův na události života . . . 142
9. Účinkování duchův na zjevy v přírodě . . 145
10. Duchové v bitvách 147
11. Upsání se zlým duchům 148
12. Tajná moc. Amulety. Čarodějníci . . . 149
13. Požehnání a proklínání 150

Hlava desátá.

Zaměstknání a seslání duchův 151

Hlava jedenáctá. — Tři říše.

1. Nerosty a byliny 157
2. Zvířata a člověk 158
3. Vandrování duší 163

Třetí kniha.

Mravní zákony.

Hlava první. — Boží neb přirozený zákon.

1. Povaha přirozeného zákona 165
2. Pramen a znalost přirozeného zákona . . . 166
3. Dobré i zlé 168
4. Rozdělení přirozeného zákona . . . 171

Hlava druhá. — Zákon klanění se.

1. Cíl klanění se 172
2. Zevnitřní klanění se 172
3. Život rozjímavý 174
4. O modlitbě 174

Stránka

5. Mnohobožství (Polytheismus) 177
6. Oběti 178

Hlava třetí. — Zákon práce.

1. Potřeba práce 180
2. Hranice práce, odpočinutí . . . 181

Hlava čtvrtá. — Zákon zplození.

1. Pozemní obyvatelstvo 182
2. Následování a zdokonalení plemen . . 183
3. Překážky zplození 184
4. Manželství a bezženství 184
5. Mnohoženství 185

Hlava pátá. — Zákon zachování se.

1. Pud zachování se 185
2. Prostředky k zachování se . . . 186
3. Užívání pozemních statků . . . 188
4. Potřeba a nadbytek 188
5. Dobrovolné sebezapření. Bičování se . . 189

Hlava šestá. — Zákon zrušení.

1. Potřebné zrušení a zbytečné zrušení . . 191
2. Zničující pohromy 192
3. Vojny 194
4. Vražda 195
5. Ukrutnost 195
6. Souboj 196
7. Trest smrti 197

Hlava sedmá. — Zákon společnosti.

1. Potřeba společného života . . . 199
2. Osamělý život. Slib mlčenlivosti . . 199
3. Rodinné pásmo 200

Hlava osmá. — Zákon pokroku.

1. Přirozený stav 201
2. Vzrůst pokroku 201
3. Pokažené národy 203
4. Civilizace 205
5. Pokrok lidského zákonodárství . . . 206
6. Vliv spiritismu na pokrok 207

Hlava devátá. — Zákon stejnosti.

1. Přirozená stejnost 209
2. Nestejnost schopností 209
3. Nestejnost společenská 210
4. Nestejnost bohatství 210
5. Skouška bohatství a bídy . . . 212

Stránka

6. Stejnost práv muže i ženy 212
7. Stejnost před Bohem 213

Hlava desátá. — Zákon svobody.

1. Přirozená svoboda 214
2. Otroctví 214
3. Svoboda mysle 215
4. Svoboda svědomí 216
5. Svobodná vůle 217
6. Osud 218
7. Znalost budoucnosti 223
8. Theoretická soustava pohnútek lidských činů . 224

Hlava jedenáctá. — Zákon spravedlnosti Božské a bratrské lásky.

1. Spravedlnost a přirozená práva . . 227
2. Vlastnické právo. Krádež . . . 229
3. Miłosrdenství a láska k bližnímu . . 230
4. Mateřská a dětinská láska . . 232

Hlava dvanáctá. — Mravní dokonalost.

1. Ctnosti a neřesti 233
2. Náruživosti 237
3. Soběctví 238
4. Povaha dobrého člověka . . 241
5. Poznání sebe sama 241

Čtvrtá kniha.

Naděje a potěchy.

Hlava první. — Pozemní strasti a radosti.

1. Poměrné štěstí a neštěstí . . . 243
2. Ztráta milovaných osob . . . 247
3. Oklamání. Nevděčnost Porušení lásky . . 249
4. Protivné svazky 250
5. Bázeň před smrtí 251
6. Omrzelost života. Samovražda . . 251

Hlava druhá. — Budoucí žalosti a radosti.

1. Nicota Budoucí život . . . 256
2. Tušení budoucích žalostí a radostí . . 256
3. Vliv Boží na tresty a odměny . . 257
4. Příroda budoucích trestů a radostí . . 258
5. Časné tresty 263
6. Pokuta a pokání 265
7. Trvání budoucích trestů . . . 268
8. Z mrtvých vstání 273
9. Ráj, peklo a očistec . . . 275

Závěrek 278

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA V PRAZE